T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MALİ HUKUK ANA BİLİM DALI

305
Cilt

ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTLERİ KARAPARA İLİŞKİSİ VE TÜRKİYE'DE BU SUÇLARLA MÜCADELE

(Doktora Tezi)

104910

TEZ YÖNETİCİSİ: PROF. DR. SÜHEYL DONAY

104910
T 104910

HAZIRLAYAN: MUSTAFA TAŞKIN

İSTANBUL 2001

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüz **MALİ HUKUK Anabilim** Dalında **9625020172** numaralı **MUSTAFA TAŞKIN'IN** hazırladığı "**ORGANİZE SUÇ ÖRGÜTLERİ VE KARAPARA**" konulu DOKTORA TEZİ ile ilgili **TEZ SAVUNMA SINAVI,** Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 28.Maddesi uyarınca **12.10.2001 CUMA** günü saat: **13.00**'de yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin ....Kabulü....'ne* ~~**OYBİRLİĞİ**~~ **/OYÇOKLUĞUYLA** karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ(*)	İMZA
PROF.DR. SÜHEYL DONAY	Kabul	
PROF.DR. FERİDUN YENİSEY	Kabul	
DOÇ.DR. ESRA EKMEKÇİ	Kabul	
DOÇ.DR. GÜLSEN GÜNEŞ	Düzeltme	
DOÇ.DR. ADEM SÖZÜER	Düzeltme	

Besim Ömer Paşa Caddesi Beyazıt-34452-İstanbul
Tel:0212 526 13 38 – 0212 514 01 35 Fax: 0212 520 85 04

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER II
KISALTMALAR XI
ÖZET XII
RESUME XIII

GİRİŞ 1
I. KONUNUN TAKDİMİ *1*
II. KONUNUN SINIRLANDIRILMASI *3*
III. İNCELEME PLANI *3*

BİRİNCİ BÖLÜM
ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTLERİ

I. GENEL OLARAK ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTLERİ 5
A. KAVRAM *5*
1. Tanım 6
2. Benzer Kavramlardan Farkı 8
a. Organize Suç ve Çete Kavramlarından Farkı 9
b. Terör Örgütünden Farkı 10
c. Türk Ceza Kanunu'nun 313. Maddesindeki Teşekkül Kavramından Farkı 12
3. Çıkar Amaçlı Suç Örgütlerinin Görünümü ya da Adlandırılması 14
B. YAPISAL UNSURLARI *15*
1. Genel Olarak Suç Örgütlerinin Yapısal Unsurları 15
a. Amaç Kazanç Elde Etmektir 15
b. Kazanç Kural Olarak Suç İşlenerek Elde Edilmektedir 16
c. En Az Üç Kişi Hiyararşik Düzen İçinde İş Bölümü Yapmaktadır 17
d. Araç Olarak Şiddet Kullanılmaktadır 18
e. Suç Örgütünün Yapılanması Süreklilik Arzetmektedir 20
f. Örgüt İçi Yaptırım Sistemi Bulunmaktadır 21
g. Kamu ve Özel Sektöre Nüfuz Etmek ve Hakimiyet Kurmak İstemektedirler 21
h. Karapara Aklanmaktadır 23
ı. Suç Örgütü Olduğunu Gösteren Diğer Belirtiler 23
2. Türkiye'de Suç Örgütlerinin Genel Karakteristikleri 25
C. ÇEŞİTLERİ *27*
D. TEŞKİLAT YAPISI *29*
1. Örgüt Lideri 29
2. Örgüt Üyeleri 30
a. Kaynağı 30
b. Örgüt Üyelerinde Bulunan Ortak Özellikler 31
3. Suç Örgütlerinin Müşterileri 32
4. Suç Örgütlerinin Yapılarını Korumalarında Rol Oynayan Etkenler 33
E. DEĞİŞİK ÇEVRELERLE İLİŞKİSİ *34*
1. Diğer Suç Örgütleriyle İlişkisi 34
2. Kamu Görevlileri İle İlişkisi 35

3. Basın İle İlişkisi 36
F. ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTLERİNİN BOYUTU *37*
1. Dünyada 37
2. Türkiye'de 38

II. SUÇ ÖRGÜTLERİNİN ORTAYA ÇIKMA NEDENLERİ VE TARİHSEL GELİŞİM **39**

A. ORTAYA ÇIKMA NEDENLERİ *39*
1. Genel Olarak 39
2. Türkiye'de Suç Örgütlerinin Ortaya Çıkma Nedenleri 40
a. Cumhuriyetin Temel Niteliklerinin Göz Ardı Edilmesi 41
b. Yasal Boşluklar 44
c. Yürütmeye İlişkin Sorunlar 45
d. Yargı Erkindeki Aksaklıklar 46
e. Ekonomik Sorunlar 47
f. Ceza, Ceza Usul ve Ceza İnfaz Sistemindeki Aksaklıklar 48
g. İşsizlik ve Kentleşme 49
h. Toplumsal Değerlerdeki Yozlaşma 51
B. TARİHSEL GELİŞİM *52*
1. Genel Olarak 52
2. Türkiye'de 53
a. Osmanlı İmparatorluğunda Durum 53
b. Cumhuriyet Tarihinde Durum 54
3. Günümüzde Suç Örgütlerinin Genel Konumu 55

İKİNCİ BÖLÜM
KARAPARA VE KARAPARANIN AKLANMASI

I. KARAPARA KAVRAMI **57**

A. GENEL OLARAK *57*
B. TANIMI VE KAPSAMI *58*
1. Uluslar Arası Anlaşmalarda ve Bazı Hukuk Sistemlerinde Karapara 59
2. Türk Hukukunda Karapara 60
a. Genel Olarak 60
b. Karapara Tanımı ve Kapsamı 62
c. Konuya İlişkin İleri Sürülen Görüşler ve Kişisel Değerlendirme 70
C. KARAPARANIN DİĞER EKONOMİK KAVRAMLARLA İLİŞKİSİ *73*
1. Kayıt Dışı Ekonomi İle İlişkisi 73
a. Kayıt Dışı Ekonomi Kavramı 73
b. Kayıt Dışı Ekonominin Türkiye ve Dünyadaki Boyutu 75
c. Kayıt Dışı Ekonominin Çeşitleri ve Özellikleri 76
d. Kayıt Dışı Ekonomi ve Karaparanın Aklanması 77
e. Mali Milat Uygulaması ve Karapara Üzerine Etkisi 79
2. Vergi Kaçakçılığı İle İlişkisi 80
3. Vergi Borcu İle İlişkisi 82
D. KARAPARANIN LEHİNDE VE ALEYHİNDE GÖRÜŞLER *82*

II. KARAPARANIN AKLANMASI **84**

A. GENEL OLARAK *84*
B. TANIM *85*
C. KARAPARA AKLAMANIN NEDENLERİ *87*

D. AKLANAN KARAPARANIN BOYUTU *88*
1. Dünyada Aklanan Karaparanın Boyutu 88
2. Türkiye'de Aklanan Karaparanın Boyutu 90
E. KARAPARA AKLAMA EYLEMLERİNİN GELİŞMESİNDE ROL OYNAYAN ETKENLER *91*
F. AKLAMANIN AŞAMALARI *96*
1. Yerleştirme 97
2. Ayırma 98
3. Bütünleşme 99
G. SIK KULLANILAN AKLAMA YÖNTEMLERİ *99*
1. Paranın Fiziki Olarak Başka Ülkelere Sokulması 100
2. Vergi Cenneti Ülkelerin Kullanılması ve Kıyı Bankacılığı 101
3. Karaparanın Kredi Alımında Teminat Gösterilmesi(Oto-Finans Borç Metodu) 103
4. Yabancı İşçilerin Kullanılması 103
5. Parçalama Yöntemi-Şirinleme Yöntemi 103
6. Hayali ya da Paravan Şirketlerin Karapara Aklamada Kullanılması 104
7. Hayali ya da Gerçek İhracat Yoluyla Karapara Aklanması 105
8. Nakit Para Kullanımının Yaygın Olduğu İşletmeler Açmak 105
9. Kumarhaneler Vasıtasıyla Karapara Aklama 106
10. Hayat Sigortası Poliçelerinin Karapara Aklamada Kullanılması 106
11. Telefon Hatları Kullanılarak Karaparanın Aklanması 107
12. Değerli Taş, Sanat Eserleri ya da Lüks Malların Satın Alınması 107
13. Sahte Dava Yöntemi İle Karapara Aklama 107

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTLERİ KARAPARA İLİŞKİSİ VE BUNLARIN DEĞİŞİK ALANLARA ETKİSİ

I. ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTLERİ KARAPARA İLİŞKİSİ **108**
A. GENEL OLARAK *108*
B. AMAÇ BAKIMINDAN *109*
C. İŞLENEN SUÇLAR BAKIMINDAN *110*
1. Genel Olarak 110
2. Elde Edilen Kazancın Karapara Sayıldığı Faaliyetler 111
a. Yasadışı Uyuşturucu Ticareti 111
aa. Genel Olarak 111
ab. Uyuşturucunun Üretildiği ve Pazarlandığı Merkezler 113
ac. Uyuşturucu Ticaretinin Boyutu 115
b. Silah Kaçakçılığı 117
c. Organ Ticareti 118
d. Kültür ve Tabiat Varlıkları Kaçakçılılığı 119
e. Çebir Şiddet ve Tehditle Haraç veya Fidye Almak 120
f. Fuhuş 121
g. Kalpazanlık ve Diğer Sahtecilikler 123
h. İş Yeri veya Gayri Menkullerin Ucuz Fiyata Satmaya Zorlanması 124
i. Nükleer Madde Kaçakçılığı 125
j. Yasadışı Yöntemlerle Bilgi Toplanması ve Bu Bilgilerin Kullanılması 126
k. Kamu Bankalarından Usulsüz Kredi Almak 127
l. Ödenmeyen Çek ve Senetleri Zorla Tahsili 128
m. İşçi Kaçakçılığı 128

3. Elde Edilen Kazancın Karapara Sayılmadığı Faaliyetler 130
a. Kumar 130
b. Kamu Arazi ve Arsalarının Gasp Edilerek Satılması 131
c. Korsan ve Taklit Piyasası 132
d. Devlet İhaleleri ve Özelleştirmeler 132
e. Otomobil Kaçakçılığı 133
D. İŞLENEN SUÇLARIN ORTAK ÖZELLİKLERİ BAKIMINDAN 134
1. Genel Olarak 134
2. Suç İşlemede Teknolojik İmkanların Kullanılması 134
3. Suç işlerken Kullanılan Metotların Sürekli Değiştirilmesi 135
4. Suçun Organize Olarak İşlenmesi 136
5. Eğitimli Yardımcılar Kullanmaktadırlar 138
6. Mağduru Olmayan ya da Rızalı Mağdurların Bulunduğu Alanlarda Suç İşlemektedirler 138
7. Suçların Uluslararası İşlenmesi 139
E. AĞIRLAŞTIRICI SEBEPLERİ BAKIMINDAN 141
F. MÜCADELE BAKIMINDAN 142
1. Genel Olarak 142
2. Çıkar Amaçlı Örgütlü Suçlar ve Karapara Aklama Suçlarında Yeterince Başarılı Olunmamasının Nedenlerinin Benzer ve Ortak Olması 142
3. Her İki Suçta da Mevcut Düzenlemelerin Yeterli Olmaması ve Yeni Düzenlemelere Gerek Duyulması 147
4. Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri ve Karaparanın Aklanması İle Mücadelede Ortak Yöntemlerin Kullanılması 148
a. ÇASÖMK'un 2-10 Maddelerinde Düzenlenen Tedbirler 148
b. Kontrollü Teslimat 149
c. Şüpheli İşlem Bildirimi (ŞİB) 150
d. Devamlı Bilgi Verme Yükümlülüğü 150
5. Her İki Suçta da Malvarlığına El Koyma ve Müsadere Kapsamının Genişletilmiş Olması 150
II. SUÇ ÖRGÜTLERİ VE KARAPARANIN DEĞİŞİK ALANLARA ETKİLERİ 151
A. GENEL OLARAK 151
B. HUKUKİ ETKİLERİ 152
1. İnsan Haklarının Korunması Üzerine Etkileri 152
2. Suç ve Ceza Siyasetinin Değişmesine Etkisi 154
3. Hukuk Devleti İlkesi Üzerine Etkisi 154
4. Yargı Üzerine Etkileri 155
C. EKONOMİK ETKİLERİ 156
1. Ekonomi Üzerine Etkileri 156
2. Enflasyon Üzerindeki Olumsuz Etkileri 160
3. Finansal Kurumlara ve Bankacılık Sistemine Etkisi 160
4. Rekabete Etkisi 161
5. Uluslar Arası Piyasalara Etkisi 162
D. SOSYAL ETKİLERİ 163
1. Toplum Üzerine Etkisi 163
2. Siyaset Üzerine Etkileri 165
3. Bürokrasi Üzerine Etkileri 168
4. Demokratik Yaşam Üzerine Etkileri 169
5. Siyasal Sisteme Etkisi 170
6. Basın Üzerine Etkileri 171
7. Rüşvet ve Yolsuzluk Olaylarına Etkisi 173

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
TÜRK HUKUKUNDA ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTLERİ VE KARAPARAYLA İLGİLİ DÜZENLEMELER

I. ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTLERİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER 178

A. GENEL OLARAK 178
B. ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTÜ KURMA, YÖNTEME VE ÜYE OLMA SUÇU 179
1. Genel Olarak 179
2. Suçun Faili 180
3. Suçun Unsurları 181
a. Maddi Unsuru 181
b. Manevi Unsuru 185
4. Yaptırım 185
5. Cezayı Artıran ve Azaltan Nedenler 186
6.Usul Hükümleri 187
a. Yetkili ve Görevli Mahkeme 187
b. Yargılama Usulü 188
c. İspat ve Delil 188
7.Suçun Özel Görünüş Şekilleri 189
a. İştirak 189
b. Teşebbüs 190
c. İctima 190
8. Diğer Tedbirler 190
a. Tutuklu ve Hükümlülerin Konulacağı Cezaevleri 190
b. Şartla Salıverme 191
c. Cezaları Tedbire Dönüştürme ve Erteleme Yasağı 191
C. SUÇ ÖRGÜTLERİNİN VE AMAÇLARININ YAYINLANMASI VE PROPAGANDASI SUÇU 192
1. Genel Olarak 192
2. Suçun Faili 193
3. Suçun Unsurları 194
4. Suçun Yaptırımı 194
D. GİZLİLİĞİN İHLALİ VE YETKİLERİN SUİSTİMALİ SUÇU 195
E. ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTLERİNE YARDIM VE YATAKLIK ETME SUÇU 195

II. KARAPARA AKLAMAYA İLİŞKİN DÜZENLEMELER 196

A. GENEL OLARAK 196
B. KARAPARA AKLAMA SUÇU 198
1. Genel Olarak 198
2. Suçun Konusu 199
3. Suçun Faili 200
4. Suçun Unsurları 201
a. Öncül Suçlardan birinin İşlenmiş Olması 201
b. Maddi Unsur 201
ba. Genel Olarak 201
bb. Karaparanın Meşruiyyet Kazandırma Amacıyla Değerlendirilmesi 203
bc. Karaparanın Kullanılması 203
bd. Kaynak veya niteliğinin değiştirilmesi 203
be. Karaparanın Zilyet ve Malikinin Değiştirilmesi 204
bf. Karaparanın Gizlenmesi 204

bg. Karaparanın Sınır Ötesi Hareketlere Tabi Tutulması Veya Bu Hareketlerin Gizlenmesi 205
bh. Karaparanın İktisap Edilmesi 205
bi. Karaparanın Bulundurulması 206
bj. Sayılan Suçların Huküm Sonuçlarından Failin Kaçmasına Yardım Etmek amacıyla Karaparanın Kaynağını veya Yerinin Değiştirilmesi vVeya Transfer Yoluyla Aklanması veya Karaparanın Tespitini Engellemeye Yönelik Fiiller 206
c. Manevi Unsur 207
5. Yaptırım 208
a. Genel Olarak 208
b Hürriyeti Bağlayıcı Ceza 209
c. Para Cezası 209
6. Cezayı Artıran Nedenler 210
a. Karaparanın Terör Suçlarından Elde Edilmesi ya da Aklanması 210
b. Karaparanın Terör Suçlarına Kaynaklık Etmek Amacıyla Elde Edilmesi ya da Aklanması 210
c. Karaparının Türkiye'ye İthali ya da Türkiye'den İhracı Yasak Madde Kaçakçılığından Elde Edilmesi 211
d. Suçun Karapara Aklamak Amacıyla Kurulan Örgütler Tarafından İşlenmesi ..211
e. Suçun Memur, Kamu Görevlileri veya Bazı Kanunlara Göre Faaliyet Gösteren Kurumlarda Çalışanlar Tarafından İşlenmesi 212
f. Suçun Şiddet veya Tehdit ya da Silah Kullanılarak İşlenmesi 213
7. Cezayı Hafifleten Nedenler 213
8. Suçun Özel Görünüş Şekilleri 213
a. Teşebbüs 213
b. Teselsül 214
c. İştirak 214
d. Tekerrür 215
9. Usul Hükümleri 215
a. Görevli ve Yetkili Mahkeme 215
b. Yargılama Usulü 215
c. Zamanaşımı 215
d. Davaya Müdahale 216
e. İspat ve Delil 216
C. BİLGİ VERME VE ŞÜPHELİ İŞLEM BİLDİRİMİ YÜKÜMLÜLÜĞÜNE AYKIRILIK SUÇU 218
1. Genel Olarak 218
2. Suçun Konusu, Faili ve Unsurları 218
3. Yaptırım 220
D. SIR SAKLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜNE AYKIRILIK SUÇU 220
1. Genel Olarak 220
2. Suçun Faili ve Unsurları 220
3. Yaptırım 221
E. KİMLİK TESPİTİ YAPMAK VE BELİRLİ SÜRE SAKLAMAK YÜKÜMLÜLÜĞÜNE AYKIRILIK SUÇU 221
F. BAKANLAR KURULU KARARLARI VE TEBLİĞLERDE BELİRTİLEN YÜKÜMLÜLÜKLERE AYKIRILIK SUÇU 221

BEŞİNCİ BÖLÜM
ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTLERİ VE KARAPARAYLA MÜCADELE

I. GENEL OLARAK ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTLERİYLE MÜCADELE 222

A. ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTLERİYLE MÜCADELENİN GEREKLİLİĞİ VE ZORLUĞU 222

1. Çıkar Amaçlı Suç Örgüleriyle Mücadelenin Gerekliliği 222
2. Normal Suçlarla Mücadele Usullerinin Yetersizliği 223
3. Suç örgütleri ile Mücadelede Yeterince Başarılı Olunamamasının Nedenleri 225
4. Suç Örgütleriyle Mücadelenin Hukukun İçinde ve Kolektif Olma Zorunluluğu 229

B. SUÇ ÖRGÜTLERİYLE MÜCADELE AMACIYLA YAPILAN ÇALIŞMALAR 230

1. Uluslar Arası Çalışmalar 230
   a. Schengen Antlaşması 230
   b. Maastricht Antlaşması 230
   c. Avrupa Konseyi 231
   d. Europol 232
   e. İnterpol Genel Sekreterliği 232
   f. TREVİ 232
   g. Diğer Uluslar Arası Çalışmalar 234
2. Bazı Ülkelerde Yapılan Çalışmalar 235
   a. Amerika Birleşik Devletleri 235
   b. İtalya 236
   c. Almanya 236
   d. Yunanistan 237
   e. Danimarka 237
   f. İngiltere 237
   g. Hollanda 237
   h. Avusturya 237
   ı. İspanya 238
   j. Fransa 238
   k. İsviçre 238

II. TÜRKİYE'DE ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTLERİYLE MÜCADELE 239

A. GENEL OLARAK 239

B. KULLANILABİLECEK YENİ YÖNTEMLER 240

1. Genel Açıklama 240
2. İletişimin Dinlenmesi ve Tespiti 241
   a. Genel Açıklama 241
   b. İletişimin Dinlenmesinin Sakıncaları 242
   c. İletişimin Dinlenmesi ve Tespitinin Şartları 243
3. Gizli İzleme 246
   a. Genel Açıklama 246
   b. Gizli İzlemenin Sakıncaları 247
   c. Gizli İzleme Uygulamasının Şartları 247
4. Elektronik Verilerin İncelenmesi ve Karşılaştırılması 249
   a. Genel Olarak 249
   b. Uygulama Şartları 250
5. Gizli Görevli 251
   a. Genel Olarak 251

b. Gizli Görevli Kullanılmasının Şartları 254
c. Gizli Görevlinin Yapacağı Faaliyetlerden Sorumluluğu 255
6. Hak ve Alacaklara El Koyma ve Müsadere 256
a. Genel Açıklama 256
b. Tedbir Konulacak Mal ve Haklar İle Tedbir Koyma Şartları 257
c. Müsadere 258
7.Tanık ve Görevlilerin Koruma 261
a. Genel Açıklama 261
b. ÇASÖMK'da Tanıkların Korunması 263
c. Tanık Koruma Tedbirleri 265
8. Yurt Dışına Çıkma Yasağı 265
9. Pişmanlık Uygulaması 266
a. Genel Açıklama 266
b. Hiç Kovuşturma Yapılmayacaklar 267
b. Belirli Oranda Cezadan İndirim Yapılacaklar 268

III. GENEL OLARAK KARAPARANIN AKLANMASIYLA MÜCADELE 268

A. KARARANIN AKLANMASIYLA MÜCADELE ZORUNLULUĞU 268
B. KARAPARANIN AKLANMASININ ÖNLENMESİ AMACIYLA YAPILAN ÇALIŞMALAR 270
1. Uluslar Arası Çalışmalar 271
a. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 80 Nolu tavsiye kararı: 271
b. İnterpol: (Uluslararası Kriminal Polis Örgütü) 272
c. Basle Komitesi İlkeler Bildirisi 272
d. Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Sözleşmesi) 272
e. Mali Eylem Görev Grubu (FATF) 273
f. Birleşmiş Milletler Tarafından Yapılan Çalışmalar 274
g. Suç Kaynaklı Gelirlerin Aklanması, Aranması, Zaptedilmesi ve Müsadere Edilmesi Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Strazburg Konvensiyonu) 275
h. Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Konsey Direktifi 275
ı. Diğer Uluslar Arası Çalışmalar 276
2. Değişik Ülkelerde Yapılan Düzenlemeler 276
a ABD 277
b. Almanya 278
c. Avusturya 278
d. Belçika 278
e. Fransa 279
f. Hollanda 280
g. İngiltere 281
h. İsviçre 281
ı. İtalya 282
j. Japonya 282
k. Kanada 283
l. Lüksembourg 283

IV. TÜRKİYE'DE KARAPARANIN AKLANMASI İLE MÜCADELE 283

A. GENEL OLARAK 283
B. KARAPARANIN AKLANMASININ ÖNLENMESİNE İLİŞKİN GETİRİLEN TEDBİRLER 284
1. Kimlik Tespiti 284
a. Genel Olarak 284
b. Kimlik Tespiti Yapmakla ve Saklamakla Yükümlü Olanlar 285
c. Kimlik Tespitine Konu İşlemler 286

d. Tespit Yapma Zorunluluğunun İstisnası 286
e. Yapılan Tespitin Saklanma Süresi 287
f. Kimlik Tespitinin Yapılma Usulü 287
2. Kontrollü Teslimat 287
a. Genel Açıklama 287
b. Tanım ve Çeşitleri 289
c. Konusu 290
d. Uygulanabilme Şartları 290
e. Kontrollü Teslimat Uygulamasına ve Son Verilmesine Karar Mercii 291
f. Koordinasyon 292
3. Devamlı Bilgi Verme Zorunluluğu 293
a. Genel Olarak 293
b. Yükümlüler ve Yükümlülükten İstisna ve Muafiyetleredilenler 294
c. Gümrük İdaresince Yapılacak Bildirimler 295
4. Şüpheli İşlem Bildirimi (ŞİB) 296
a. Genel Olarak 296
b. Tanım 296
c. Yükümlüler 297
d. Şüpheli İşlem Tipleri 297
e. Bildirim Usulü ve Süresi 299
5. Malvarlığına Tedbir Konulması ve Müsadere 300
a. Tedbir Konulması 300
b. Müsadere 301
6. Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) 302
a Genel Olarak 302
b. Kuruluşu 302
c. Görev ve Yetkileri 303
d. Çalışma Usulü 304
7. Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulunun Görev ve Yetkileri 306
a. Kuruluşu 306
b. Görev ve Yetkileri 307
c. Başkanın Görevleri 307
d. Çalışma Usulü 307

SONUÇ 309

KAYNAKÇA 318

KISALTMALAR

ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
AT	:Avrupa Topluluğu
Bkz	:Bakınız
BM	:Birleşmiş Milletler
CD	:Ceza Dairesi
CFATF	:Karayipler Mali Eylem İşbirliği Gücü
CİK	:Cezaların İnfazı Hakkında Kanun
CMUK	:Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu
ÇASÖMK	:Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu
DGM	:Devlet Güvenlik Mahkemesi
E	:Esas
EGM	:Emniyet Genel Müdürlüğü
EUROPOL	:Avrupa Polis Teşkilatı
f	:Fıkra
FAFT	:Mali Eylem Görev Grubu,
İMF	:Uluslararası Para Fonu
İNTERPOL	:Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı
K	:Karar
KAÖK	:Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun
m	:Madde
MASAK	:Mali Suçları Araştırma Kurulu
RG	:Resmi Gazete
s	:Sayfa
SALT	:Stratejik Silahların Sınırlandırılması Anlaşması
SBE	:Sosyal Bilimler Enstitüsü
ŞİB	:Şüpheli İşlem Bildirimi
ŞİBF	:Şüpheli İşlem Bildirim Formu
T	:Tarih
TBMM	:Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	:Türk Ceza Kanunu
TCMB	:Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
TMK	:Terörle Mücadele Kanunu
Vb	:Ve Benzeri
Vd	:Ve Devamı
VUK	:Vergi Usul Kanunu
Y	:Yargıtay
YCGK	:Yargıtay Ceza Genel Kurulu

ÖZET

Son yıllarda Avrupa ülkelerinde ve Türkiye'de çok konuşulan sorunlardan birisi suç örgütleri ve karaparadır. Suç örgütleri belirli bir iş bölümü içinde, hiyararşik düzene sahip, iç yaptırım sistemi bulunan, en az üç kişinin planlı çalışmaları ile suç işleyen kişiler topluluğu anlamına gelmektedir. Karapara ise, her türlü yasadışı faaliyetin gerçekleştirilmesinden elde edilen kazançlardır. Bu kazançların yasal faaliyetlerden elde edilmiş gibi gösterilmesine yönelik yapılan eylemler ise karapara aklama suçunu oluşturmaktadır.

Suç örgütleri ve karapara aklama olgusunun ortaya çıkmasında yasal ve yönetsel boşluklar, yargının yavaş işlemesi, ekonomik sorunlar, toplumsal yozlaşma gibi etkenler rol oynamıştır.

Suç örgütleri ile karapara arasında, işlenen suçların niteliği, kullanılan yöntemler, mevcut yasal düzenlemelerin yetersizliği ve yeni yasal düzenlemelerin yürürlüğe konulması mecburiyeti, yeni ceza muhakemesi tedbirlerinin kullanılma zorunluluğu, yargılama sürecinde yetki, görev ve usul yönünden bazı değişiklikler gerektirmesi bakımlarından sıkı bir ilişki bulunmaktadır.

Suç örgütleri ellerindeki büyük miktarlı karaparalarla ekonomiyi, siyaseti, yargıyı, demokratik kuralları ve insan haklarını olumsuz etkilemektedir. Toplumsal güveni ve kamu düzenini derinden tehdit etmektedir. Bu nedenle suç örgütleri ve karapara ile etkin mücadele edilmesi gerekmektedir. Ancak mevcut yasal düzenlemeler bu suçlarla mücadeleye yetmemektedir. Yeni ve etkin tedbirlerin yürürlüğe koyulması gerekmektedir.

Türkiye'de Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi Kanunu 19.11.1996, Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu'da 01.08.1999 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu yasalarla Türk hukuk sistemine yeni bazı ceza muhakemesi tedbirleri getirilmiştir. Bunlar; iletişimin dinlenmesi ve tespiti, gizli izleme, gizli görevli kullanımı, kayıt ve verilerin incelenmesi, genişletilmiş el koyma ve müsadere, kimlik bildirimi ve tespiti, şüpheli işlem bildirimi, kontrollü teslimat gibi tedbirlerdir. Bundan başka mali suçlarla ilgili araştırma yapmak üzere Mali Suçları Araştırma Kurulu MASAK kurulmuştur.

Bu çalışma da suç örgütleri hakkında genel bilgiler verilmiştir. Karapara ve karaparanın aklanması konuları incelenmiştir. Suç örgütleri ile karaparanın aklanması arasındaki ilişki ortaya konulmuştur. Türkiye'de suç örgütleri ve karaparanın aklanmasına yönelik getirilen düzenlemeler ele alınmıştır. Sonuç bölümünde de tespit edilen eksiklikler ve çözüm önerileri anlatılmıştır.

RESUME

Dans les dernieres annees l'une des questions le plus traitees dans les pays d'Europe et en Turquie est les organisations criminelles et l'argent noir. La terme des organisations criminelles signifie la collectivite des personnes commettant le crime dans une certaine division de travail grace aux travaux planifies de trois personnes minimum, ayant un systeme de sanction interne et un ordre hierarchique. L'argent noir comprend tous les revenus obtenus par la voie de la realisation de totues sortes des activite illicites. Les actes destinees a faire montrer comme si ces revenus ont ete obtenus a l'issu des activites realisees par voie legale, constituent l'infraction de blanchiment d'argent noir.

Dans l'apparation des organisations criminelles et du blanchiment de l'argent noir, les facteurs tel que les lacunes administratives et juridiques les questions economiques, le fonctionnement lent de la juridiction et la corruption sociale ont joue un rola important.

Il existe egalement une relation etroite entre l'argent et la criminalite organisee au point de vue de la nature de l'infraction commise, les methodes utilisee, l'insuffisance des lois existances. La questions se pose ainsi la necessite de la mise en vigeure, les nouvelles dispositions legale et de l'obligation utilisation les nouvelles mesures dans la procedure penale et de certains changements dans le processus de la juridiction en ce qui concerne acte de procedure domaine de competence et classification des fonctions.

Les organisation criminelles influencent negativement la politique, l'ecomnomie, les normes democratiques, le ressort judiciaire et le droit de l'homme au moyen d'argent noir qu'elles possedent en grand nombre et elles menacent profondement la confience sociale et l'ordre public. Poru cette raison, il est necesaire de lutter efficacement contre la criminalite organisee et l'argent noir. Cependent, les disposition legales qui sont en viguer dans ce domaine ne sont pas suffisant pour la lutte conrte ces infraction. Donc, il est necessaire de mettre en viguer les mesures nouvelles et efficaces.

En Turquie, deux lois qui sont precises ci-dessous sont mises en vigeur: La Loi Sur La Pravention Du Blanchiment De L'argent Noir en date 19.11.1996, ainsi que La Loi Sur La Lutte Contre Les Organisation Criminelles ayant le but d'interet en date du 01.08.1999.

Ces deux lois a apporte certaines mesures nouvelles, au system du droit Turc, en ce qui concerne la prosedure penal. Se sont les mesures telles que l'audition et constation de comminication, la surveillance secrete, l'usage desagents secrets, l'examin des donnees et la confiscation elargie, constation et justifications des operation soupconnees et la livraison soumis au controle. En outre, il a ete forme le Conseil De Recherche Les Infraction Financieres (MASAK) pour realiser les recherches sur les infraction financieres.

Dans cette etude il a ete donne les renseignement generales sur les organisations criminelles. İl a ete etudie ainsi les sujets concernant l'argent noir et le blanchiment de l'argent noir. Ensuite il a ete mis en evidence la relation entre les organmisation criminelles et le blanchiment de l'argent noir. İl a ete traite egalement les nouvelles dispositions apporte au system du droit Turc pour les organisation criminelles et l'argent noir. Dans la derniere parti del'etude, il a ete traite les lacunes juridiques et administratives constates, et les propositions de solution en la matiere.

GİRİŞ

I. KONUNUN TAKDİMİ

Yaklaşık on beş yıldan beri Avrupa ülkelerinde, son beş altı yıldan beri de Türkiye'de sıkça gündeme gelen konulardan birisi suç örgütleri ve karaparadır[1]. Özellikle suç örgütleri işledikleri suçlar, yaptıkları eylemler, yargılanmaları ve devlet içi bağlantıları ile televizyon ekranlarında sık sık yer almaktadır.

Son yıllarda işlenen suçların niteliklerinde bazı değişiklikler meydan gelmiştir. Klasik suçlardaki bireysel niteliğin yerini bu dönemde organizasyonlar almıştır. Suçlar birden çok kişinin planlı hareketleriyle, disiplin içinde, iş bölümü yapılarak gerçekleştirilir hale gelmiştir. Diğer taraftan suç işleme amacında değişiklik gözlenmektedir. Zira ekonomik kazanç elde etmek amacıyla işlenen suçların diğer suçlar içindeki payı giderek yükselmektedir.

Yasal boşluklar, ekonomik sorunlar, yargının yavaş işlemesi, işsizlik gibi pek çok unsurun etkisiyle suç örgütleri ortaya çıkmakta ve gelişmektedir. Diğer taraftan toplumun suç örgütü liderlerine bakışı ve sosyal tepki verememeleri de çıkar amaçlı örgütlü suçların gelişmesinde rol oynamıştır. Belirtmek gerekir ki, bir kısım kişilerin, devlet organları vasıtasıyla yapılamayacak bazı işlerde kullanılmaları ve bu kişilere bazı imtiyazlar tanınması da kişisel çıkar sağlamaya yönelik iş birliklerinin gerçekleştirilmesine katkıda bulunmuştur. Ceza evlerinin suçluları ıslah etme yeri olmasına rağmen bu işlevin yerine getirilememesi ve burada kurulan arkadaşlıkların çıktıktan sonra ekonomik amaçlı yeni suçların işlenmesinde kullanılması söz konusu olmuştur.

Çıkar amaçlı suçların genellikle mağduru olmayan alanlarda ve özellikle kamuya karşı işlendiği görülmektedir. Burada suç örgütleriyle kamu görevlileri arasındaki ilişki gündeme

---

[1] Türkçe imla kurallarına göre karapara deyiminin ayrı yazılması gerekir. Ancak kanun metninde bu deyim bileşik sözcük olarak kabul edilmiş ve bitişik yazılmıştır. TUNCER Selahattin, "Karaparanın Aklanmasına İlişkin Yasa", Mükellefin Dergisi, Sayı 49, Ocak 1997, s. 87. Bu nedenle biz de çalışmamızda Kanun'un kabul ettiği şekilde bitişik olarak kullanacağız.

gelmektedir. Kamu görevlilerinin yasal bazı dokunulmazlıklardan da yararlanarak kamuya karşı ekonomik amaçlı işlenen bazı suçlarda rol oynadıkları görülmektedir.

Burada özetlemeye çalışılan nedenlerle ortaya çıkan ve gelişen suç örgütleri, suç işlerken terörizmde olduğu gibi cebir şiddet, tehdit, zor, yıldırma sindirme gibi yöntemler kullanmaktadırlar. Suç örgütleri arasında çıkan uyuşmazlıklar ise toplumu son derece rahatsız eden silahlı çarpışmalara ve kan dökülmesine sebep olmaktadır. Kamu görevlileri iğfal edilerek yasadışı işlerin içine çekilmekte, rüşvet ve yolsuzluk olayları artmakta ve yaygınlaşmaktadır. O kadar ki İtalya'da sayıları 30'u bulan milletvekili, bakan hatta başbakanlar suç örgütleriyle işbirliği nedeniyle yargılanmışlardır. Suç örgütleri daha da ileri gidilerek siyaseti yönlendirme, bürokratların atanmasında rol alma, seçimlere hile, ihale ve özelleştirmelere fesat karıştırmaya varıncaya kadar devlet itibarını zedeleyen bir konuma gelmiştir. Ellerindeki inanılmaz boyuttaki karaparalarla ekonomide söz sahibi olma, bazı sektörleri kendi aralarında paylaşma, kamu ve özel sektöre nüfuz etme gücüne ulaşmış durumdadırlar. Demokrasinin imkanlarını kullanarak ve yasal görünümlere bürünerek haklarında yapılacak kovuşturmalardan kurtulabilmişlerdir. Çıkar amaçlı suç örgütleri ve ellerindeki büyük miktarlı karapara ile etkin mücadele edilmezse 2020 yılında Amerika Birleşik Devletleri başkanını mafyanın seçeceği iddiası yazılıp söylenebilmiştir[2]. Çıkar amaçlı suç örgütleri bu yapılarıyla demokrasi, hukuk devleti, insan hakları gibi yüzyılların birikimleri sonucu elde edilen değerler için büyük tehlike teşkil etmektedir.

Suç örgütleri ve kontrol ettikleri büyük miktarlı karapara ile mücadele her devletin kaçınamayacağı ve erteleyemeyeceği önemde bir konudur. Bu suçlarla mücadele için normal suçlarla mücadele yöntem ve tedbirleri yeterli olamamaktadır. Suç örgütleri, kullandıkları uzman yardımcılar, teknik araçlar ve işbirliği yaptıkları kamu görevlileri sayesinde işledikleri suçların delillerini yok edebilmektedirler. Bu nedenle yeni ve etkin tedbirlerin uygulanması gerekmektedir. Diğer taraftan devletler, suç örgütleriyle hukukun içinde kalarak mücadele etmek durumundadırlar.

Suç örgütleri yasadışı kazanç elde etmek istemektedirler. Karapara da yasadışı elde edilen kazançlardır. Dolayısıyla suç örgütleri ile karapara arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır. Suç örgütlerinin topluma ve kamu düzenine verdiği zarar bizzat yapısından, cebir, şiddet ve tehdit kullanmasından ve değişik kurum ve kuruluşları kontrol altına almak istemesinden kaynaklandığı gibi bunun yanında kontrollerinde tuttukları büyük miktarlı karaparadan da kaynaklanmaktadır. Suç örgütlerinin ortaya çıkmalarının ve faaliyetlerine devam etmelerinin önlenmesinde karaparanın elde edilmesinin ve aklanmasının önlenmesinin büyük önemi bulunmaktadır. Suç örgütleriyle etkin mücadelenin ellerindeki büyük miktarlı karaparaların müsadere edilmesinden

[2] UYANIK Cahit, "32 Kısım Tekmili Birden Karaparanın Macerası", Ekonom Aralık 1996, s. 17.

geçtiği belirtilmektedir. Bu iki olgunun birlikte düşünülmesi ve birlikte mücadele stratejilerinin belirlenme zorunluluğu bulunmaktadır.

II. KONUNUN SINIRLANDIRILMASI

Genel olarak örgütlü suç ya da organize suç denildiğinde içinde terör suçlarını da barındıran geniş bir kavramdan bahsedilmiş olmaktadır[3].

Çıkar amaçlı suç örgütleri gibi terör örgütleri de şiddet, yıldırma, sindirme araçlarını kullanmaktadırlar. Ancak terör örgütlerinin suç işleme amaçları çıkar amaçlı suç örgütlerinden farklıdır. Terör örgütleri, devletin siyasal yapısına karşı suç işlemektedir. Bu anlamda terör suçlarının amacı siyasi içeriklidir[4].

Çıkar amaçlı suç örgütlerinde suç işleme amacı ekonomik çıkar elde etmektir[5]. Suç işlenerek elde edilen kazançlar genel anlamda karapara olarak adlandırılmaktadır. Bizim inceleme konumuzun çıkar amaçlı suç örgütleri, bu örgütlerin işledikleri suçlardan elde ettikleri kazançlar - yani karapara- ve bu paraların aklanarak ekonomik sisteme dahil edilmesi, bu suçların ortaya çıkarılması, etkileri ve bu suçlarla mücadele konusudur.

Terör suçları, ortaya çıkma nedenleri, etkileri, mücadele yöntemleri bakımından çok ayrıntılı ve geniş bir konu olduğu için çalışmamızın kapsamı dışında bırakılmıştır. Yine son yıllarda ileri sürülen "devletin kurduğu ve kullandığı örgütler" konusu da henüz bilimsel şekilde ispat edilemediğinden ve varlıkları doğru kabul edilse bile kuruluş amaçlarının doğrudan kazanç elde etmek olmadığı, devletlerin bazı ulusal ve uluslararası sorunlarının çözümünde –her ne kadar çıkar amaçlı eylemlerinin bulunduğu ileri sürülse de- kullanıldıkları için çalışmamızın dışında bırakılmıştır.

III. İNCELEME PLANI

Çalışmamız beş bölümden oluşacaktır. Birinci bölümde genel olarak çıkar amaçlı suç örgütleri incelenecektir. Çıkar amaçlı suç örgütlerinin tanımı, diğer kavramlardan farkı, ortaya çıkma sebepleri, tarihsel gelişimi genel olarak ve Türkiye açısından ele alınacaktır.

İkinci bölümde karapara, karaparanın diğer benzer kavramlarla ilişkisi ve karaparanın aklanması konuları incelenecektir. Karaparanın aklanmasının önlenmesi hakkında kanun çerçevesinde karapara kapsamı, karaparaya konu mali araçlar incelenecektir. Karaparanın vergi borcu, vergi kaçakçılığı ve kayıt dışı ekonomi kavramlarıyla ilişkisi üzerinde durulacaktır. Bu bölümde ayrıca karapara aklama, aşamaları ve çok kullanılan aklama yöntemleri üzerinde durulacaktır.

---

[3] DÖNMEZER Sulhi, Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Semineri, EGM, İstanbul, 06.08.1999, s. 34.
[4] ÖZEK Çetin, "Organize Suç", Prof. Dr. Sahir Erman'a Armağan, İstanbul 1999. s. 212.
[5] YENİSEY Feridun, Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu, Seminer, Ankara 1999, s. 42.

Üçüncü bölümde suç örgütleri karapara ilişkisi ve bunların değişik alanlara etkileri incelenecektir. Çıkar amaçlı suç örgütleri ile karapara ve karaparanın aklanması arasında ortaya çıkma nedenleri ve işlenen suçların ortak özellikleri tespit edilecektir. Suç örgütlerinin faaliyetlerinin büyük bir bölümünün karapara elde edilen suçlar olduğu ve adi suçlarla mücadele yöntemlerinin bu suçlar için yetersiz kalması, yeni ve etkin tedbirlerin getirilmesinin zorunluluk olduğu belirlenecektir. Çıkar amaçlı suç örgütleriyle karaparanın aklanmasına karşı yapılacak mücadelede benzer ve ortak yöntemlerin kullanılması söz konusu olmaktadır. Bu benzer ve ortak yöntemler saptanacaktır. Ayrıca suç örgütleri ile karapara ve karaparanın aklanması olguları arasındaki ilişkinin hukuk, ekonomi ve toplum üzerindeki etkileri ele alınacaktır.

Dördüncü bölümde Türk hukukunda getirilen yasal düzenlemeler incelenecektir. Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu'nda[6] (ÇASÖMK) ve Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanunu[7] (KAÖK)'nda düzenlenen suçlar, failleri, suçun unsurları, yaptırımı, cezayı artıran ve azaltan nedenler, yargılama usulleri gibi bilgiler verilecektir. Türk hukukunda daha önceden var olan düzenlemelerle bu yasalarla getirilen düzenlemeler arasındaki farklar incelenecektir.

Beşinci bölümde ise Türkiye'de çıkar amaçlı suç örgütleri ve karaparanın aklanması ile mücadele konusu ele alınacaktır. Bu bağlamda suç örgütleri ve karaparanın aklanması konusunda uluslararası çalışmalar, bazı gelişmiş ülke uygulamaları ve son olarak da Türkiye'de çıkar amaçlı suç örgütleri ve karaparanın aklanmasının önlenmesi konusunda getirilen hukuki düzenlemeler ele alınacaktır. Yasalarla getirilen yeni ceza muhakemesi tedbirleri, bunların uygulanma şartları ve etkinlikleri incelenecektir.

Sonuç bölümünde ise yasal düzenlemelerde görülen aksaklıklar ve öneriler dile getirilecektir.

---

[6] 4422 Sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu, 30.07.1999 tarihinde TBMM kabul edilerek 01.08.1999 Tarih ve 23773 Sayılı Resmi Gazete (R.G.) de yayınlanmış ve yürürlüğe girmiştir. Bu Kanunun adı bundan sonraki kısımlarda ÇASÖMK olarak kullanılacaktır.

[7] 13.11.1996 tarihinde TBMM'de kabul edilerek 19.11.1996 tarih ve 22822 sayılı R.G. yayımlanarak yürürlüğüe girmiştir. 4208 sayılı Kanunun adı, Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine, 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunda, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununda ve 178 Sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"dur. Çalışmamızda bu kanun çok defa tekrar edileceğinden "Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi Kanunu ve bunun kısaltması olarak ve tekrardan kaçınmak amacıyla KAÖK şeklinde kısaltarak kullanacağız.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTLERİ

I. GENEL OLARAK ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTLERİ

A. KAVRAM

"Çıkar amaçlı suç örgütü" kavramı ÇASÖMK'da ilk kez kullanılmıştır. Literatürde bu anlamda ağırlıklı olarak organize suç örgütü ve mafya kavramı kullanılmaktadır. Bunların yanında suç örgütü, çete, teşekkül, suç işlemek için cemiyet oluşturmak ya da örgütlü suç kavramlarının kullanıldığı da görülmektedir. ÇASÖMK'da çıkar amaçlı suç kavramı kullanılmakla birlikte, yasanın gerekçesinde organize suç örgütleri ifadesi de kullanılmıştır. Beşinci bölümde değinileceği üzere çıkar amaçlı suç örgütleriyle mücadele görevli emniyet biriminin adı "Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı"dır[8]. Halk arasında daha çok çete ve mafya kavramları kullanılmaktadır.

Çıkar amaçlı suç örgütleri, suç organizasyonu, çete ya da mafya olarak adlandırılabilmektedir[9]. Batı yasalarında çıkar amaçlı suç örgütü kavramı yerine mafya tipi birleşme ya da mafya tipi suç örgütü teriminin ağırlıklı olarak kullanıldığı görülmektedir[10].

ÇASÖMK'nda çıkar amaçlı suç örgütü kavramı kullanılmıştır. Biz çalışmamızda adı geçen yasa hükümlerini inceleyeceğimizden kavram kargaşasına neden olmamak amacıyla yasanın yasa koyucunun tercih ettiği kavramı kullanacağız. Ancak çıkar amaçlı suç örgütü ifadesi uzun bir ifade olmasından ve çalışmamız içinde sıkça tekrar edilecek olmasından dolayı bazen sadece suç örgütü ifadesini kullanacağız.

---

[8] Kaçakçılık ve İstihbarat Daire Başkanlığı, 17.08.1995 Gün ve 95/7084 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı olarak değiştirilmiştir. YILMAZ Halil, "Organize Suç ve Ceza Adalet Sistemi", EGM, Asayiş Daire Başkanlığı. Ankara 1998, s. 170.

[9] ÖZTÜRK Bahri, "Organize Suçlulukla Mücadele", EGM, Asayiş Daire Başkanlığı. Ankara 1998. s.38.

[10] DÖNMEZER Sulhi, Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu, Seminer, Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı, Ankara 1999. s. 13.

1. Tanım

Suç örgütü denildiğinde herkesin aklına ilk defa mafya[11] kavramı gelmektedir. Mafya İtalya'nın Sicilya adasında yuvalanmış, genellikle ekonomik hedefleri olan fakat siyasi amaçlara da zaman zaman yönelen, tanıkların suskunluğu ile adalet organlarının işleyişini engellemeye çalışan karmaşık ve gizli bir teşkilatın adıdır. Amaca ulaşmak için her türlü şiddet hareketlerine başvurabilmektedirler[12]. Mafya ifadesi ilk kez 1865 yılında yasadışı para tahsilatı yapanlara karşı Palermo mahkemesinde açılan bir davada kullanılmıştır[13].

Genel olarak mafyanın bilimsel tarifi, merkezi otoriteye karşı yerel gücün direnişi şeklinde yapılabilir[14].

Bir başka tanıma göre mafya; yasadışı işlerle uğraşan, zor kullanarak bir takım gizli çıkarlar sağlayan örgüt veya bu örgüte mensup olan kimseye verilen addır[15]. Yine mafya, her türlü yasadışı işleri yapan örgüttür[16].

Mafya terimi bütün dünyada örgütlü suçla aynı anlamada kullanılmaktadır[17]. Organize suç örgütleri ya da çetelerle mücadele eden polis güçleri de mafya kavramını benimsemişlerdir ve kullanmaktadırlar[18].

Kullanılan bir başka kavram da mafya tipi birleşmedir. Mafya tipi birleşme, bir topluluk, doğrudan ya da dolaylı olarak ekonomik faaliyetlerin kontrol ve yönetimini ele geçirmek, imtiyaz, yetki, ihale ya da bir kamu hizmetini elde etmek, kendisi ya da başkaları için haksız kazanç temin etmek, seçimlerin serbestisini önleyerek kendileri ya da başkaları için oy sağlamak için birleşme bağlarını, yıldırma gücünü, kendine bağımlı kılma durumunu ve omertayı (suskunluk kanunu) kullanıyor ise mafya tipi birleşme söz konusudur[19].

Çıkar amaçlı suç örgütü yerine yaygın olarak kullanılan bir diğer kavram da organize suç kavramıdır. Organize suç örgütü, münferiden veya topluca yüksek önemi haiz suçları, belirli bir

---

[11] Günümüzde kullanılan mafya kavramı bazı sloganları oluşturan kelimelerin baş harflerineden oluşmaktadır. Bu sloganlar "MORTE ALLA FRANCİA İTALİA ANELA" "Fransızlara ölüm İtalya kükrüyor" anlamına gelen bu kelimelerin baş harflerinin birleştirilmesinden oluşmaktadır. Bir diğer slogan ise "MAZZİNİ AUTORRİZZA FURTİ İNCENDİ AVVENAMENTİ" "Mazzini suç işlemeye vekalet veriyor" kelimelerinin baş harflerinden oluşmaktadır. Yazılışı "mafia"dır. Diğer taraftan mafya, kelime olarak Arapça çıkışlıdır. Hafi yani gizli sözcüğünden türetilmiştir. Gizli işlerin yapıldığı yerlere mahfel ya da ahfelya denir. Daha sonra bu ifade telaffuz değişikliklerine uğrayarak gizli işler yapanlar anlamında mafia'ya dönüşmüştür. Doğru yazımı mafia'dır. Ancak halk arasında mafya olarak anılmaktadır. ÇULCU Murat, Mafia Üzerine Notlar, İstanbul 1998., s. 13.

[12] ERGÜL Ergin, Karapara ve Karapara Aklama Suçu, Ankara 1998. s.36: ALTUĞ Osman, Kayıt Dışı Ekonomi, İstanbul 1999, s. 186.

[13] ERGÜL, s.36.

[14] ÇULCU, s. 13.

[15] ÖZDİKER Cengiz, "Televizyonda Mafya(!) Tiplemeleri", Polis Dergisi, Yıl 6, Sayı 22, Ocak-Şubat-Mart 2000, s. 415.

[16] YILMAZ Ejder, Hukuk Sözlüğü, 5. Baskı, Ankara, 1996. s. 507.

[17] ERGÜL, s. 37.

[18] KURT Şahin, Uygulamada Terör Suçları ve İlgili Mevzuat, Ankara 1998, s. 9.

[19] PALAZZO Francesco, Çev: Ümit Kocasakal, "Organize Suçluluğa Karşı İtalyan Mevzuatı", İstanbul Barosu Dergisi, Cilt 70, Sayı 10-11-12, Yıl 1996, s. 821.

plan dahilinde, birden fazla kişi tarafından, belirli veya uzun bir süre zarfında ve hiyerarşik yapı ve işbölümü içerisinde, mesleki ya da ticari yapıların ve kurumların kullanılması, cebir, şiddet ve korkutucu tehditlerle, siyaset, basın, kamu idaresi, adliye ve ekonomi üzerinde baskı oluşturarak ve buralarda kendilerini koruyacak ve kollayacak bağımlılar oluşturarak kazanç ve güç elde edilmesidir[20]. Türkiye'nin de taraf olduğu Uluslararası Organize Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinde; organize suç grubu, belli bir zaman içinde oluşturulmuş, üç ya da daha fazla kişiden oluşan ve amacı doğrudan ya da dolaylı yollardan fayda sağlamak için şiddete ve diğer yasadışı yollara başvurarak ciddi uluslar arası suç işlemeyi birlikte sarf edilen çabayla hedefleyen bir grup olarak tanımlanmıştır. Ciddi suç ise en az 4 yıl hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren suçlar olarak kabul edilmiştir[21]. Aşağıda da belirtildiği gibi bilimsel olarak organize suç terör örgütlerini de kapsamaktadır. Bu bakımdan çıkar amaçlı suç örgütlerinden ayrılmaktadır.

Çıkar amaçlı suç örgütü, Alman Savcı Yönetmeliğinin E sayılı ekinin 2. maddesinde "*terör örgütleri dışında kalan tüm örgütlü suçlar*" olarak tanımlanmıştır[22]. Çıkar amaçlı suç örgütü tanımı üzerinde tam bir anlaşma bulunmamaktadır. Yapılan tanımlarda genellikle suç örgütlerinin özelliklerinin vurgulandığı görülmektedir[23]. Avrupa organize suçla mücadele çalışma grubunun tespit ettiği bu özellikler aşağıda inceleneceği gibi; hiyararşik yapı, fonksiyonel iş bölümü, kazanç temin etmek amacı, şiddete başvurma, suç işleyerek kazanç elde etme, süreklilik, örgüt içi yaptırım, kamuya ve özel sektöre nüfuz, karapara aklama, paravan şirketler kurmadır. Bu özelliklerden beş-altı tanesini taşıyan örgütler çıkar amaçlı suç örgütü kabul edilmektedir[24].

Çıkar amaçlı suç örgütü kavramı ilk kez ÇASÖMK'nda kullanılmıştır. Yasanın 1. maddesinde "*Doğrudan veya dolaylı biçimde bir kurumun, kuruluşun veya teşebbüsün yönetim ve denetimini ele geçirmek, kamu hizmetlerinde, basın ve yayın kuruluşları üzerinde, ihale, imtiyaz ve ruhsat işlemlerinde nüfuz ve denetim elde etmek, ekonomik faaliyetlerde kartel ve tröst yaratmak, madde ve eşyanın azalmasını ve darlığını, fiyatların düşmesini veya artmasını temin etmek, kendilerine veya başkalarına haksız çıkar sağlamak, seçimlerde oy elde etmek veya seçimleri engellemek maksadıyla zor veya tehdit uygulamak veya kişileri kendilerine tâbi kılmaya zorlamak veya mensupları arasında her ne suretle olursa olsun açık veya gizli işbirliği yapmak suretiyle yıldırma veya korkutma veya sindirme gücünü kullanarak suç işlemek için örgüt...*" kurulmuşsa bu örgüt çıkar amaçlı suç örgütü olarak kabul edilecektir.

---

[20] SÖZÜER Adem, "Organize Suçluluk Kavramı ve Batı Ülkelerinde Bu Suçlulukla Mücadele İle İlgili Gelişmeler", Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt 9, Sayı 1-2, İstanbul 1995, s. 256; ERGÜL, s. 28.
[21] EGM 2000.
[22] YENİSEY, Seminer, Ankara, s. 44.
[23] ERGÜL, s. 28.
[24] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s.

Madde metni incelendiğinde çıkar amaçlı suç örgütünün belirli amaçları gerçekleştirmek ve belirli araçları kullanmak üzere kurulmuş olması gerekmektedir. Çıkar amaçlı suç örgütünün genel amacı kendilerine ya da başkalarına haksız kazanç temin etmektir[25]. Bunun yanında diğer amaçlar;

Doğrudan veya dolaylı biçimde bir kurumun, kuruluşun veya teşebbüsün yönetim ve denetimini ele geçirmek,

Kamu hizmetlerinde, basın ve yayın kuruluşları üzerinde nüfuz ve denetim elde etmek

İhale, imtiyaz ve ruhsat işlemlerinde nüfuz ve denetim elde etmek,

Ekonomik faaliyetlerde kartel ve tröst yaratmak,

Madde ve eşyanın azalmasını ve darlığını, fiyatların düşmesini veya artmasını temin etmek,

Seçimlerde oy elde etmek veya seçimleri engellemek maksadı ile kurulmuş olması gerekmektedir.

Sadece bu amaçları taşıması bu örgütün çıkar amaçlı suç örgütü olmasına yetmez. Bu amaçlara ulaşmak için yasada belirtilen yöntemleri benimsemiş olması gerekir[26]. Bu yöntemler ise;

Zor veya tehdit uygulamak

Kişileri kendilerine tabi olmaya zorlamak

Mensupları arasında her ne suretle olursa olsun açık veya gizli işbirliği yapmak suretiyle

Yıldırma veya korkutma veya sindirme gücünü kullanmalıdır.

Yasada belirtilen amaçlardan birini ya da birkaçını yine yasada belirtilen yöntemlerin birini ya da birkaçını kullanarak elde etmeye çalışan örgütler çıkar amaçlı suç örgütü sayılırlar[27].

2. Benzer Kavramlardan Farkı

Yıkarda tanımları verilen kavramların hepsi genel olarak çıkar amaçlı suç örgütlerini ifade etmektedir. Bununla birlikte organize suç örgütü terör örgütlerini de kapsayan bir kavramdır. Çete, teşekkül gibi kavramlar ise, aşağıda inceleneceği gibi işlenecek suçların niteliği ve özel kast unsurları bakımından çıkar amaçlı suç örgütlerinden farklıdırlar. Şimdi önce çıkar amaçlı suç örgütlerinin terör örgütlerinden farkına değineceğiz. Sonrada Türk Ceza Kanununun[28] (TCK) 313. maddesindeki teşekkül kavramından farklarına yer vereceğiz.

---

[25]DÖNMEZER, Seminer Ankara, s. 15.
[26] YENİSEY, Seminer, Ankara, s.43.
[27] YENİSEY, Seminer, Ankara, s.43.
[28] 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu. Kabul tarihi 01.03.1926, yayınlandığı R.G. Tarihi, 13.03.1926, R.G. Sayısı 320.

a. Organize Suç ve Çete Kavramlarından Farkı

Organize suç ise, birden fazla kişinin hiyerarşik düzende, disiplinli, sürekli, kamu düzenini bozduğu varsayılan suçları işlemek üzere oluşturdukları örgütlenmedir[29].

Organize suç örgütü denildiğinde mafya ve terör örgütleri (ekonomik terör, siyasi terör) anlaşılmaktadır. Örgüt, çete, teşekkül, cemiyet veya şirket gibi hangi adla anılırlarsa anılsınlar kriterlerine[30] uyuyorsa organize suç örgütü sayılır[31].

Bir başka tanıma göre organize suç, geniş kapsamlı suçların örgütlü olarak belirli bir plana göre, bir çok kişi tarafından, uzun veya belirsiz bir süreyle, mesleki veya ticari benzeri yasal yapıların kullanılması veya zor ya da tehditkar araçların kullanılması ya da siyaset, basın, kamu yönetimi, yargı ve ekonomi üzerinde etkide bulunulması suretiyle yasadışı kazanç elde edilmesidir[32].

Organize suç, kötülüğe dayalı hiyerarşisi olan, uyulması zorunlu iç kuralları bulunan, uysal profesyonelleri kullanan, palanlı faaliyetler gerçekleştiren,sistemli şiddet uygulaması sayesinde tekelleşmiş yasal girişimlerde bulunan bir ortaklık yapısıdır[33].

Organize suç örgütü, suç işleyerek kazanç elde etmek amacıyla, en az üç kişinin katılımıyla kurulup, iç yaptırım sistemiyle pekiştirilmiş, süreklilik arz eden bir hiyerarşik bir yapı oluşturulmasıdır[34].

İsviçre Ulusal Bilimsek Araştırma Fonu yöneticilerine göre organize suç örgütü, çalışma biçimi uluslararası şirketlere benzeyen bir örgüt, yasal ekonomiden yararlanarak, ama kuralları çiğneyerek mümkün olan en yüksek karlara ulaşabilmek için, kişilerin görevleri en küçük ayrıntısına kadar belirlenmiş, uzun süreli görevde kalmak üzere ve tamamen kapalı olarak düşünülmüş küçük hücrelerden oluşan bir yapıdır[35] demektir.

Bilimsel açıdan organize suç içinde, çıkar amaçlı suç örgütlerini ve terör örgütlerini barındıran bir üst kavramdır[36]. Bunun içinde en başta terörizm yer almaktadır. Bunun yanında ekonomik içerikli suçların yer aldığı kamu alanındaki yolsuzluk, bozulma ve çürümeyi de kapsayan suç grubu yer almaktadır. Üçüncü olarak ta mafya ya da çıkar amaçlı suç örgütleri yer

---

[29] ÖZEK, s. 195.

[30] Çıkar amaçlı suç örgütlerinin kriterleri (yapısal unsurları) için Birinci Bölüme bakınız. Bu kriterlerden beş ya da altı tanesinin bir örgütte bulunması halinde, o örgüt, çıkar amaçlı suç örgütü kabul edilmektedir. TOPAÇ Ömür, "Organize Suç Örgütleriyle Hukuksal Mücadele Yöntemleri", Yeni Yüzyıl, 18.02.1997, s. 14; ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s. 46.

[31] ÖZTÜRK Bahri,"Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta Organize Suç Kavramı", EGM Asayiş Daire Başkanlığı. Ankara 1998. s. 2.

[32] Terörizm ve Organize Suçlar, Türk Demokrasi Vakfı, Ankara 1999, s.10.

[33] CUSSON Maurice, "La Nation De Crime Organise", Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Societe , 5-6-7- Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997. s. 29.

[34] ÖZTÜRK, Organize Suçlulukla Mücadele", s. 38.

[35] ZİEGLER Jean, Suçun Derebeyleri, Çev. Ali Cevat Akkoyunlu, İstanbul, 1999, s.45.

[36] DÖNMEZER, s. 34.

almaktadır[37]. Ancak güncel kullanımında bu ayrım dikkate alınmamaktadır. Terörizm başlı başına bir suç alanı olduğundan organize suç niteliği taşımasına rağmen bu kapsamda değerlendirilmemektedir. Yolsuzluk ise çıkar amaçlı suç grubunun da ortaya çıkardığı bir sonuç olduğu için beraber değerlendirilmektedir. Şu halde organize suç kavramı ile terörizm dışındaki çıkar amaçlı suç ya da mafya diyebileceğimiz suç örgütleri kastedilmektedir.

Çete kavramı ise, devletin kişiliği aleyhine belirli suçların işlenmesi için silahla teçhiz edilmiş grup, silahlı haydut grubudur[38] şeklinde tanımlanmaktadır.

b. Terör Örgütünden Farkı

Bilimsel olarak organize suç üst bir kavram olup, terörizmi ve ekonomik hedefleri olan çıkar amaçlı örgütlü suçluluğu da kapsamaktadır[39]. Ancak uygulamada organize suç, terör suçları dışında kalan bütün örgütlü suçlar olarak kabul edilmektedir[40]. Bazı çalışmalarda organize suç ve terör suçları, örgütlü suçun alt unsurları olarak takdim edilmektedir[41].

Terör, bireylerin ve grupların siyasal bir amaçla başka kişi ve gruplara karşı giriştikleri savaş dışı sistemli şiddet olarak tanımlanabilir[42].

Terör eylemi ise, anayasal siyasal ve toplumsal düzenin cebir ve şiddete dayanan hukuka aykırı yöntemlerle değiştirmeye yönelik eylemlerdir[43]. Terör örgütlerinde siyasi örgütlenme hakimdir. Amaç tercih edilen ideolojinin hayata geçirilmesidir[44].

Terörle Mücadele Kanunu'nun[45] (TMK) 1. maddesinde ise terör, "*baskı, cebir ve şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzenini değiştirmek, Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemlerdir*" şeklinde tanımlanmıştır.

Terör örgütleri ile çıkar amaçlı suç örgütleri arasında benzerlikler de söz konusudur. Öncelikle terörizm ve örgütlü suç kullandıkları yöntem bakımından birbirine benzemektedir.

---

[37] PALAZZO Francesco, "Les Rapports Entre Criminalite Organisee Et Ordre Politique", Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Societe, 5-6-7- Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997, s. 122.
[38] YILMAZ, s.169.
[39] PALAZZO, "Organize ...", s.818.
[40] YENİSEY Feridun, "Mukayaseli Hukukta Çıkar Amaçlı Örgütlerle Mücadele ve Türkiye", EGM Asayiş Daire Başkanlığı. Yayın No 4. Ankara 1998, s. 104.
[41] EGM 2000.
[42] KURT, s. 14.
[43] ÖZEK, s. 212.
[44] EGM 2000.
[45] 12.04.1991 Tarih ve 20843 Mükerrer Sayılı R.G.

Özellikle suç örgütleri, güçlerini ve etkinliklerini kamuoyuna onaylatmak, yıldırma ve sindirme amaçlarına ulaşabilmek için tipik terörist eylemleri ve araçları kullanmaktan çekinmemektedirler[46].

Terör örgütlerinde bulunan yapısal özellikler de çıkar amaçlı suç örgütlerine benzemektedir. Terör örgütlerinin amaçları mevcut siyasal düzeni değiştirmektir. Bu değişimin gerçekleştirilmesinde şiddet yöntemi benimsemiştir. Hiyerarşik yapı, işbölümü ve örgüt içi yaptırım sistemi bulunmaktadır[47].

Terör örgütlerinin amaçlarının siyasi suç örgütlerinin ise çıkara yönelik olduğu yukarda belirtildi. Ancak günümüzde amaç unsuru bakımında bu kadar net bir ayrım yapılamamaktadır. Zira terör örgütleri de başta uyuşturucu olmak üzere, silah, organ, işçi kaçakçılığı gibi alanlarda suç işlemekte ve yasadışı kazanç elde etmektedir. Siyasi terörden ekonomik teröre doğru bir kayma söz konusudur[48]. Nihai amaç siyasi içerikli olmasına rağmen bu amaca ulaşmak için ekonomik amaçlı eylemlerde de bulunabilmektedirler.

Çıkar amaçlı suç örgütlerinin en büyük gelir kaynaklarından birisi uyuşturucu ve silah kaçakçılığıdır. Silah kaçakçılığı terör olaylarının yaygın olduğu ya da savaşların yaşandığı coğrafyalarda gerçekleştirilebilir. Dolayısıyla suç örgütlerinin silah kaçakçılığı yaparak gelir elde edebilmesi için terörün ya da savaşların olması gerekmektedir. Bu anlamda da terör ile suç örgütleri arasında bir ilişki bulunmaktadır. Terör ile suç örgütleri birbirinden beslenmektedir[49].

Terör örgütleri ile çıkar amaçlı suç örgütleri arasındaki farklara bakıldığında ise, tanımlardan da anlaşılacağı gibi terörün amacı siyasidir. Buna karşın suç örgütlerinin amacı haksız kazanç temin etmektir[50]. Terörizmin yıkıcı şiddet programının esasını devrimci bir ideal ve davranış oluşturmaktadır[51]. Hedefi ise öncelikle kamudur. Kamu otoritesinin zayıflamasını istemektedir. Tercih ettikleri ideolojinin hayata hakim olmasını isterler. Siyasi yapılanma söz konusudur. Suç örgütlerinde ise adli bir yapılanma söz konusudur[52].

Yaptıkları eylemler kesin olarak yasadışıdır. Çıkar amaçlı suç örgütlerinin faaliyetlerinin bir kısmı yasal, bir kısmı yasadışı olabilir. Bu durum suç örgütleri ile mücadelede onları kamufle ederek avantaj sağlayan bir faktördür[53].

Terör örgütleri yaptıkları eylemlerle kamuoyunda tanınmak isterler. Buna karşın suç örgütleri güçlü olmayı ister ama meşhur olmak istemezler. Tanınmak, bilinmek, konuşulmak

---

[46] PALAZZO, "Organize...", s.820.
[47] ÖZEK, s. 216.
[48] YENİSEY Feridun, "Örgütlü Suçla ve Terörle Mücadele", Umut Vakfı, İstanbul 1996. s. 404.
[49] Terörizm ve Organize Suçlar, s.14; EGM 2000.
[50] ÖZEK, s. 212.
[51] PALAZZO, "Organize...", s. 819.
[52] EGM 2000.
[53] EGM 2000.

istemezler, gizli kalmak en önemli önceliklerindendir[54]. Denilebilir ki, terör örgütleri eylemlerini göstererek büyümek isterler. Buna karşın suç örgütleri eylemlerini gizleyerek büyümek isterler[55].

Suç örgütleri toplumda sempati kazanmak isterler ve buna yönelik faaliyetlerde bulunabilirler. Terör örgütlerinin ise sempati söz konusu değildir. Terör örgütleri açıkça kendilerini ve ideolojilrini ortaya koyarlar. Suç örgütlerinde ise gizlilik ön plandadır. Bununla birlikte belirli bir güce ulaştıklarında gizlilik prensiplerinde yumuşama görülebilir. Japonya'da ki Yakuza gibi[56].

Terör örgütleri ile çıkar örgütleri arasında amaç bakımından ekonomik çıkar konusunda bir öncelik-sonralık ilişkisi söz konusudur[57]. Terör örgütleri de siyasal içerikli amaçlarını gerçekleştirebilmek için ekonomik içerikli suçlar işleyebilirler. Ancak nihai amaç yine siyasidir.

Şu noktayı da belirtmek gerekir ki, terör örgütleri ile mücadele suç örgütlerine nazaran daha zordur. Çünkü terör örgütleri kendilerini suçlu görmezler. Bu duygu onlara ayrı bir motivasyon kazandırır[58]. Suç örgütleri ise kendilerinin suç işlediklerini bilirler ama bunun takibinden kurtulabilmek için devlet içi bağlantılar kurmuşlar ve bazı kozlar elde etmişlerdir. Yinede kendilerini suçlu hissetmeleri suçla mücadeleyi terörle mücadeleden daha kolay hale getirmektedir.

Diğer bir farkta, terör amaçlı suç örgütleri ÇASÖMK'nun kapsamı dışında kalmaktadır. Terör örgütleri[59] ile mücadelede TMK hükümleri uygulanacaktır. Yine Emniyet Genel Müdürlüğünün terörle ve çıkar amaçlı suç örgütleriyle mücadele eden birimleri birbirinden farklıdır. Terörle Mücadele Dairesi terör örgütleri ve suçları ile mücadele etmektedir. Çıkar amaçlı suç örgütleri ile mücadeleyi ise Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi yapmaktadır[60].

c. Türk Ceza Kanunu'nun 313. Maddesindeki Teşekkül Kavramından Farkı

Teşekkül, iki veya daha fazla kimsenin birlikte cürüm işlemek amacı etrafında birleşmesi ile oluşur[61].

ÇASÖMK'dan önce TCK.'ndaki hükümler çerçevesinde örgütlü suçlarla mücadele edilmekteydi. TCK.'nda örgüt tanımlaması 168. madde de yapılmaktadır. Buna göre "her kim, 125, 131, 146, 147, 149 ve 156 ncı maddelerde yazılı cürümleri işlemek için silahlı cemiyet ve

---

[54] ZİEGLER, s. 13.
[55] ZİEGLER, s. 25.
[56] Bir bilim adamı Yakuza hakkında araştırma yapmak istiyor. Yakuza kendisine bir büro tahsis edebileceğini, yapacağı araştırmaya parasal katkı sağlayabileceklerini belirtiyorlar. PFEİFFER Chritian, Örgütlü Suçlulukla Mücadelede Sanık Hakları ve Devletin Yetkileri, Umut Vakfı, İstanbul 1996, s. 361.
[57] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s. 47.
[58] AĞAR Mehmet, Hukuk Devletinde Terör ve Örgütlü Suçla Mücadele Semineri, Umut Vakfı, İstanbul. 1996, s. 24.
[59] Terörle mücadele kanununa göre örgüt, iki veya daha fazla kimsenin aynı amaç etrafında birleşmesiyle meydana gelmiş sayılır. (M. 1 / 2)
[60] YENİSEY, Seminer, Ankara, s. 39.
[61] TCK 313. Madde 6. Fıkra.

çete teşkil eder yahut böyle bir cemiyet ve çete de amirliği ve kumandayı ve hususi bir vazifeyi haiz olursa on beş seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezasına mahkum olur. Cemiyet ve çetenin sair efradı on yıldan on beş yıla kadar ağır hapisle cezalandırılır" .

TCK. 264. maddesinin 2. fikrasında "*Birinci fikrada yazılı eylemleri işlemek amacıyla iki veya daha çok kimselerin önceden anlaşıp birleşmeleri teşekkül sayılır*".

Yine TCK. 313. m. 6. Fıkrasında "*bu maddede yazılı teşekkül, iki veya daha fazla kimsenin birlikte cürüm işlemek amacı etrafında birleşmesi ile oluşur*" denilmektedir.

TCK'nun 403. Maddesinin 11. Bendinde de teşekkül, "*birden ziyade kimsenin bu suçları işlemek için önceden anlaşmaları*" olarak tanımlanmıştır.

TCK'nun teşekkül (örgüt) ile ilgili hükümlerinde ortak nokta, örgütün ikiden fazla, en az üç kişi ile oluşmasıdır[62]. Bundan başka genel kural hazırlık hareketlerinin cezalandırılmaması olmasına rağmen örgütlü suçlarda bu ilkeye istisna getirilmiştir. Örgütün kurulması halinde henüz suç işlenmese bile cezalandırma yapılabilecektir[63].

TCK 313. maddede de "*cürüm işlemek için teşekkül meydan getirenler*" başlığı altında, suç işlemek amacı ile teşekkül oluşturanların ya da bu teşekküllere katılanların 1 yıldan iki yıla kadar cezalandırılacağı belirtilmiştir.

Bu madde hükmü varken ÇASÖMK'ya ne gerek vardı sorusu akla gelebilmektedir. 313. madde uzun yıllardan beri TCK da yer almasına rağmen uygulamada suç örgütleri ile mücadele için yeterli olmamıştır. Teşekkül oluşturanlara ve katılanlara verilecek ceza 1 yıldan başlamaktadır[64]. 313. madde uygulanması durumunda faillere hem işledikleri suçun cezasını hem de teşekkül oluşturmaktan dolayı 313. madde deki cezanın verilmesi ceza sistemine aykırı bulunarak verilecek cezanın amaç suçun cezasını aşamayacağı hükmü kabul edilmiştir[65]. Görüldüğü gibi bireysel olarak işlenmesi ile teşekkül halinde işlenmesi arasında verilecek cezanın üst sınırı bakımından bir fark söz konusu değildir.

Diğer taraftan yargıçlar cezayı genellikle alt sınırdan vermektedirler. Buna birde 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun'un[66] (CİK) 4 ve 6. maddeleri uygulandığında teşekkül oluşturanlar neredeyse hiç ceza almadan kurtulabilmektedirler. Bu ise örgütlü suçlarla mücadeleyi başarısız kılmaktadır.

---

[62] ABACI Abdülkadir, "Organize Suçla Mücadelede Kolluk-Savcı İlişkileri", EGM, Asayiş Daire Başkanlığı. Ankara 1998. s. 34.
[63] YILMAZ, "Organize Suç...", s. 166
[64] UÇUM Mehmet, "Türkiye'de Çete Olgusu ve Bir Hukuksal Analiz", İstanbul Barosu Dergisi, Cilt 73, Sayı 7-8-9, 1999, s. 679.
[65] ÖZEK, s. 204.
[66] 647 Sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun, Kabul Tarihi, 13.07.1965, 16.07.1965 Tarih ve 12050 Sayılı R.G.

TCK 313. maddesinde düzenlenmiş bulunan teşekkül kavramı ve buna göre verilen cezaların yetersizliği nedeniyle, Yargıtay 8. Ceza Dairesi 25.01.1999 tarihli bir kararında suç işlemek için teşekkül oluşturma suçlarına verilecek ceza süresinin eylem karşısında yetersiz kalması nedeniyle, ceza süresinin üst sınırından tayin edilmesi gerektiğini belirtmektedir[67].

Diğer taraftan 313 de düzenlenen teşekkül ile ÇASÖMK'da belirtilen örgüt arasında genel maksat bakımından fark bulunmaktadır. ÇASÖMK'da belirtilen örgütün bazı özel kast unsurları bulunmaktadır. Özel kastın yanında bir de genel kast "haksız kazanç sağlamak" vardır. Bunun yanında örgütün kişileri kendine tabi kılmaya zorlaması düzenlenmiştir. Buda 313 deki teşekkülden farlılık sayılabilir[68].

Çıkar amaçlı suç örgütlerini, amaçları ve suçun işlenmesindeki icra hareketleri[69] mevzuatımızdaki diğer örgütlerden ayırmaktadır[70].

3. Çıkar Amaçlı Suç Örgütlerinin Görünümü ya da Adlandırılması

Suç örgütlerinin belki de en önemli özelliklerinden birisi de yasa dışılığının açıkça görülmemesi, yasal girişimciliğin imkanlarından yararlanılarak suçlar işlenmekte, karapara elde edilmekte ve aklanmaktadır. Bu yapılanma, suç örgütlerinin görülmesini, şikayetçi olunmasını, delil elde edilmesini zorlaştırmaktadır[71].

Günümüzde suç örgütleri kapitalist ekonominin kurallarına uygun olarak gereken tüm girişimlerde bulunmaktadırlar. Yasal ve yasadışı faaliyetlerini tamamen ekonomik imkanlar ve fırsatlara göre şekillendirmektedirler. Demokrasi ve kapitalist ekonominin tüm olanaklarından yararlanmaktadırlar. Bu anlamıyla suç örgütlerinin girişimlerini diğer yasal girişimlerden ayırt etmek son derece güç olmaktadır[72]. Genellikle şirket ya da holding şeklinde yapılanmaktadırlar[73].

ÇASÖMK'nun 1. maddesinin 5. fıkrasında "*Bu madde hükümleri, nasıl adlandırılırsa adlandırılsın, amaçları yukarıda tanımlanan örgütle aynı olan ve yıldırma veya korkutma veya sindirme gücünü kullanan açık veya gizli örgütlere de uygulanır*" denilmektedir. Bu hüküm ile çıkar amaçlı suç örgütleri hangi yasal görünüm altında olursa olsun amaçları ve yöntemleri uyuyorsa suç örgütü kabul edilecektir. Madde üzerinde görüşmeler sırasında açıkça bazı suç türlerinin belirtilmemiş olması nedeniyle unutulmaların ve yasal boşlukların olduğu ileri sürülmüştür. Ancak bu fikra ile amacı haksız kazanç elde etmek olan ve cebir şiddet tehdit,

---

[67] DÖNMEZER, Seminer, Ankara, s. 14.
[68] DÖNMEZER, s. 37.
[69] Çıkar amaçlı suç örgütü kurma ve yönetme suçunun amaçları ve icra hareketleri için bkz. Bölüm 4.
[70] EGM 2000.
[71] SÖZÜER, s. 257.
[72] KOOP Pierre, "Organisation Du Tarfic De Drogues Et Efficatite De La Repression", Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Societe, 5-6-7- Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997. s. 96; SÖZÜER, s. 256
[73] Emniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 98, EGM Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Ankara 1999. s. 76

yıldırma sindirme yöntemlerinden birini ya da birkaçını kullanan örgüt ÇASÖMK kapsamında değerlendirilecektir[74].

B. YAPISAL UNSURLARI

1. Genel Olarak Suç Örgütlerinin Yapısal Unsurları

Yukarda da belirtildiği gibi suç örgütleri değişik görünümler ya da yapılanmalar ile ortaya çıkabilir. Bütün olasılıkların tahmin edilerek bunları kapsayacak tarzda bir hukuki düzenleme yapmak mümkün değildir. Bu nedenle suç örgütleri konusunda üzerinde anlaşılmış bir tanımlama yapılamamaktadır[75]. Her ülke kendi sınırları içinde yaşadığı sorunları göz önüne alarak bu sorunların çözümü yönünde düzenlemeler yapmaktadır.

Bununla birlikte yapılan istatistikler çıkar amaçlı suç örgütlerinin bazı özelliklerinin olduğunu göstermektedir. Avrupa Organize Suçlulukla Mücadele Çalışma Grubu 28-31 Mart 1996 tarihinde Almanya'nın Leipzip şehrinde yaptığı toplantıda aşağıda açıklanacak olan özelliklerden beş-altı tanesini üzerinde taşıyan örgütlerin çıkar amaçlı suç örgütü sayılacağını belirtmektedir[76]. Bazı çalışmalarda ise zorunlu ölçütler ve ihtiyari ölçütler sınıflandırılması yapılmaktadır. Buna göre üç ve daha fazla kişinin olması, uzun süre için kurulması, ciddi suçların işlenmesi ve kazanç temin etmek zorunlu diğerleri ise (iş bölümü, hiyararşi, karapara aklama, şirket gibi yapılanma vb) ihtiyari ölçütlerdendir[77].

a. Amaç Kazanç Elde Etmektir

Son yıllarda kişileri suça iten etkenlerin başında ekonomik çıkar sağlama amacı gelmektedir. Bu amaçla işlenen suçların genel toplam içindeki payı giderek artmaktadır[78]. Bu bağlamda suç örgütlerinin esas amaçları haksız kazanç elde etmektir[79]. Kanunlarca yasaklanmış faaliyetler yürüterek yüksek kazançlar elde etmektedirler[80]. Buradaki kazanç ifadesinden sadece para ya da parayla ölçülebilen ekonomik değerleri anlamak yetersiz olmaktadır. Uzun vadede çıkar elde etmeyi sağlayacak kudret, güç, yetki elde etmek de "çıkar" ya da "kazanç" ifadesinin kapsamı

---

[74] DÖNMEZER, Seminer Ankara, s.17.
[75] ERGÜL, s. 29.
[76] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s. 46; EGM 2000.
[77] KAÇAR Hamza, "Organize Suç Örgütleri Nedir? Çıkar Amaçlı Örgütlü Suçlarla Mücadele Kanunu Tasarısında Neler Öngörülmektedir?", Yaklaşım Dergisi, Yıl 7, Sayı 80, Ağustos 1999, s. 95; YÜCEL Mustafa, "Organize Suç", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 1998/3 Yıl 11, s. 1067.
[78] YUMUŞAK İbrahim, "Karaparanın Aklanması İle Mücadelenin Nedenleri ve Bu Konudaki Uluslar Arası Çabalar", Vergi Dünyası, Sayı 229, Eylül 2000, s. 44.
[79] YILMAZ Halil, "Organize Suçla Mücadele Eden Birimler Arasında Koordinasyonun Önemi", EGM, Asayiş Daire Başkanlığı. Ankara 1998. s. 28; ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s. 46.
[80] SÖZÜER, s. 258.

içinde sayılmalıdır[81]. Bunların yanında siyasi bazı kazançların da hedeflenmesi mümkündür. Ancak öncelikli hedef kazanç elde etmektir[82].

Suç örgütleri her şeyden önce kapitalist anlamda ekonomik ve mali bir örgüttür[83]. Çıkar elde etmek için şiddet ve tehdide başvurmakta, iktisat ve politikayı etkilemeye çalışmaktadırlar[84].

Suç örgütleri faaliyet gösterecekleri alanları belirlerken, genellikle mağduru olmayan, aleyhlerine şikayetçi olunmayacak ya da mağdurların suçun işlenmesine razı olduğu[85] alanları tercih etmektedirler[86]. Bu anlamda daha çok devlete karşı ekonomik içerikli suçlar işlemektedirler[87].

ÇASÖMK'da çıkar amaçlı suç örgütü tanımlanırken genel amacın haksız kazanç elde etmek olduğu vurgulanmıştır. Bunun yanında kurum kuruluş ve teşebbüsün yönetim veya denetimini ele geçirmek, kamu hizmetlerinde, ihale, imtiyaz ve ruhsat işlemlerinde nüfuz ve denetim elde etmek, ekonomik faaliyetlerde kartel ve tröst yaratmak, madde ve eşyaların azalmasını ve darlığını, fiyatların düşmesini veya artırılmasını temin etmek, seçimlerde oy elde etmek veya seçimleri engellemek maksatlarından bahsedilmiştir. Görülmektedir ki, sayılan bu maksatlarda ya doğrudan ya da dolaylı olarak ekonomik içeriklidir.

b. Kazanç Kural Olarak Suç İşlenerek Elde Edilmektedir

Suç örgütlerinin amacı kısa sürede büyük kazançlar temin etmek olduğundan bu sonucu sağlayacak bütün alanlarda faaliyet[88] göstermektedirler. Arsa ve arazi spekülasyonları, gecekondu ticareti, tarihi eser kaçakçılığı, uyuşturucu, silah, kan ve organ ticareti, insan kaçırılarak fidye istenmesi, göçmenlerin değişik ülkelere sokulması, ticarethanelere korumalık yapılarak haraç alınması, ihalelere fesat karıştırılarak, rakipleri bertaraf ederek, ihalelerin haksız şekilde kazanılması ve buna benzer bir çok suçlar bu örgütler tarafından işlenmektedir[89]. Bunun karşılığında çok büyük kazançlar elde etmektedirler. Elde edilen bu kazançların yasal mekanizmalara dahil edilebilmesi için de karapara aklamaktadırlar. Yani işin başından sonuna kadar bir suçlar silsilesi söz konusu olmaktadır.

Suç örgütlerinin yasal şekillerde yapılanabilecekleri yukarda anlatıldı. Dolayısıyla suç örgütlerinin yapılanma şekillerine göre yasal girişimleri de bulunabilir. Bu çalışmalarından

---

[81] ÖZTÜRK, Organize Suçlulukla Mücadele", s. 46; YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...". s. 104
[82] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s. 46.
[83] ZİEGLER, s.21
[84] ZİEGLER, s.45
[85] Uyuşturucu bağımlıları kendilerine uyuşturucu verilmesini zaten istemektedirler. Bu nedenle rızalı mağdur durumundadırlar. SÖZÜER, s. 259.
[86] SÖZÜER, s. 259; YÜCEL, s. 1068.
[87] KAÇAR, "Organiz suç...", s. 99.
[88] Bu faaliyetler için Üçüncü Bölüm I-C numaralı başlığa bakınız.
[89] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s. 47.

kazançlar da elde edebilirler. Bu durumda yasal faaliyetlerden elde edilen gelirler bu kapsamda değerlendirilmeyecektir.

c. En Az Üç Kişi Hiyararşik Düzen İçinde İş Bölümü Yapmaktadır

Adi suçlarda örgütlü suçları ayıran en önemli husus belirli bir iş bölüm yapılarak, koordineli ve planlı bir çalışmanın söz konusu olmasıdır. Bu yapısı itibariyle şirket, dernek, vakıf, sendika gibi bir görünüm kazanmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) suç sendikalarından bahsedilmesinin sebebi bu yapılanmadır[90]. Ama amaç ve eylemlerinin suç teşkil etmeleri yönüyle bu oluşumlarda ayrılmaktadır.

Suç örgütlerinin iş bölümü yaptıkları faaliyetin bütünlüğünü sağlayacak parçalardan oluşmaktadır. Bu iş bölüm yaptıkları eylemlerde yakalanmalarını zorlaştırmaktadır. Yakalansalar bile sadece planın bir kısmı çökertilmiştir. Planın devamı ve bütünü tespit edilememektedir. Bir süre sonra aynı plan işleme konulmakta, yeni bir eleman daha önce yapılamayan işi tamamlamakta ve büyük hedef gerçekleştirilmektedir. Bu iş bölümü sayesinde gerçek mafya liderine ulaşmak adeta imkansızdır. Suç örgütlerinde, gizli ve sıkı bir dayanışma, yüksek disiplin anlayışı ve üst yönetime bağlı işbölümüne dayanan bir yapılanma söz konusudur[91].

İş bölümünü yapılması örgüt içinde en az üç kişinin olmasını da zorunlu kılmaktadır. Diğer taraftan örgüt yöneticileri ve üyeleri bakımından aralarında hiyerarşik bir yapı çerçevesinde iş bölümü gerçekleştirilmektedir.

Suç örgütlerinin yapısında katı ve askeri bir hiyerarşi mevcuttur[92]. Planlanan amacın gerçekleştirilmesinde sorumluluk esasına göre ast üst ilişkisi oluşturulmaktadır. Bu hiyerarşik yapının en üstünde lider, planlayıcı, beyin ya da şef yer almaktadır. Faaliyetler burada planlanmakta. Her işin her bir bölümü belirli bir kişinin sorumluluğuna verilmekte ve onlarda daha alt elemanlarla kendi işlerini yapmaktadırlar. Astların üstlere karşı işin başarılı bir şekilde yapılmasından dolayı sorumlulukları vardır. Zaten terfi etmek verilen işleri başarıyla sonuçlandırma oranlarına göre olmaktadır. Bu hiyerarşik yapıda ara beyinler ve ara şefler kullanılarak gerçek lidere ulaşılması önlenmektedir[93].

Birinci başlıkta işlenen yüksek karlılık ya da ekonomik verimlilik gibi konularla hiyerarşi ve askeri emir komuta birbirine zıt anlayışlardır. Ekonomik verimlilik serbest piyasa koşullarında kişisel inisiyatiflere sıkı sıkıya bağlı, özgür girişimlerle elde edilebilir. Buna karşın askeri hiyerarşide katı bir emir komuta vardır. Verilen emrin içeriği, emri alan tarafından irdelenmeksizin anında yerine getirir. İki anlayış arasında görüldüğü gibi taban tabana bir zıtlık söz konusudur. İşte

---

[90] YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...". s. 105
[91] ÖZEK, s. 197; SÖZÜER, s. 259.
[92] ZİEGLER, s.21
[93] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", . s. 46.

suç örgütleri bu zıtlıkları bir arada yaşatabilmektedirler. Bir arada yaşatabildikleri için de güvenlik kuvvetlerinin içlerine sızmasına ve tetikçilerin konuşmasına engel olabilmekte ve hayatlarını devam ettirebilmektedirler[94].

New York Polis Teşkilatından John J. Shonley "örgüt lideri bir aracı, bir üye vasıtasıyla çalışır. Aracının en önemli görevi patronla problemler arasında durup tampon görevini yapmaktır" demektedir[95]. Bu hiyerarşik yapı güvenlik güçlerinin tetikçi olarak kullanılan kişilerden başkasına ulaşmalarını önlemektedir.

Sadece lider ile alt üyeler arasında dikey bir hiyerarşi değil alt üyeler arasında yatay bir hiyerarşi de bulunmaktadır. Bir piramit gibi yukarıya doğru daralmaktadır. Her katmanın üst ile ilişkisi kesilmektedir. Örneğin lider (L) bir üyenin (Ü) ihanet ettiğini öğreniyor ve öldürülmesini emrediyor. Liderin yardımcılarından (Y) bu görevin yerine getirilmesini üstleniyor. (Y) bir örgüt elemanını (E) bu işle görevlendiriyor. (E) de bu işi yapmak için örgüte yeni girmeye çalışan iki kişiye (A ve B) bu görevi veriyor. Bu kişiler (A ve B) eylemi tamamlıyorlar. Yakalanmazlarsa sorun yok ama yakalanırlarsa asla konuşmayarak cezasını çekip tekrar işinin başına dönmek istiyor. Böyle bir yapının içinde örgüt liderine ulaşmak neredeyse imkansız olmaktadır[96].

Bu bilgiler bağlamında suç örgütlerinin değişmeyen, katı bir yapısının olduğu zannedilmektedir. Aslında bu bir yanılgıdır. Zira suç örgütleri zamana, yere, işlenecek suça göre son derece değişken ve esnek bir yapıya sahiptir[97].

Suç örgütlerinin kendi aralarında yaptıkları işbölümünün ve yardımlaşmanın yanında günümüzde artık bu iş bölümü uluslararası platformda gerçekleştirilmektedir. Suç örgütleri hem kendi elemanlarını kullanmakta hem de diğer suç örgütleriyle bağlantılar kurmaktadırlar[98]. Bu nedenle suç örgütleri ve karaparayla mücadele[99] de ulusla ve uluslararası işbirliği zorunlu olmaktadır.

d. Araç Olarak Şiddet Kullanılmaktadır

Her suç örgütünün temelinde şiddet vardır. Şiddet uygulamanın amacı parasal varlığın, bölgesel hakimiyetin ya da pazar payının kazanılması, artırılması ve korunmasına hizmet eder[100].

---

[94] ZİEGLER, s.22

[95] GELERİ Aytekin, "Organize Suçlarla Mücadelede Elektronik Takibin Rolü", EGM, Asayiş Daire Başkanlığı. Ankara 1998. s. 183.

[96] GELERİ . s 183

[97] AYSU Okan Murat, "Avrupa İç Güvenliğini Tehdit Eden Uluslar Arası Organize Suç Örgütleri ve Bunlarla Mücadele Amacıyla Oluşturulan Uluslar Arası Kuruluşlar", (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Ankara 1997, s.33.

[98] SÖZÜER, s. 260.

[99] Suç örgütleri ve karaparayla mücadele için beşinci bölüme bakınız.

[100] CRETİN Thierry, "Qu'est-Ce Qu'une Mafia?", Revue De Sciens Crime Et De Droit Penal Compare, Sommer Du N 2-1995, s. 290.

Suç örgütleri aslında sıklıkla şiddet kullanmak istemezler. Çünkü bu durum güvenlik güçleri ile karşı karşıya gelmelerine neden olmaktadır. Bu nedenle öncelikle şiddete başvurabileceklerini göstererek yani tehdit ederek istediklerine ulaşmayı hedeflemektedirler. Şiddetten ziyada yolsuzlukla kendilerine bağlama ve yıldırma politikaları ile eylemlerini gerçekleştirmektedirler. Ama gerektiğinde şiddete de başvurmaktan çekinmemektedirler[101].

Suç örgütleri yaptıkları faaliyetlerde potansiyel olarak her zaman şiddete başvurmayı göze almak durumundadırlar. Zaten bunu göze aldıkları için toplum içinde etkin olabilmektedirler. Diğer bir deyişle şiddet kullanma yeteneğine sahip bulunabildikleri sürece etkinlikleri devam edeceğini düşünmektedirler. Şiddet kullanabileceklerinin toplum tarafından bilinmesi suç örgütlerinin etkinliğini artırmaktadır[102].

Suç örgütlerinin şiddete başvurmalarının nedenlerinden birisi de pozisyonlarının yasal olmayışından kaynaklanmaktadır[103]. Koruma yaptıkları gerekçesiyle bir çok kişiden haraç alınabilmesinin nedeni şiddetin rahatlıkla kullanılabilmesindedir. Şiddeti kullanacakları kişinin kadın ya da erkek, çocuk ya da yaşlı, muhatap ya da yakınları olması fark etmez. İstenilen sonucun alınabilmesi için ne gerekiyorsa o yapılmaktadır. Özellikle ekonomik çıkar elde etmeye yönelik şiddet her alanda kullanılabilmektedir[104].

Koruma hizmeti genellikle başka yasadışı yollarda faaliyet gösteren ancak kendisini koruyacak teşkilata sahip olmayan kişilere verilmektedir. Çünkü bu kişiler gayri yasal işleri nedeniyle sorunları olduğunda hukuk kurallarına göre çözülmesini isteyememektedirler. Bu sorunlarının çözümünde ve gerek duydukları güvenliğin sağlanmasında suç örgütlerine başvurmaktadırlar. Hatta değişik illegal işler yapan kişiler arasında sorunların çıkması halinde suç örgütleri devreye girerek taraflara arasında arabuluculuk yapmaktadır. Bir yönüyle yargılama yapmakta, haklıyla haksızı ayırt etmekte ve gerektiğinde ceza vermektedir. Bu yola başvuran taraflar da suç örgütünün vereceği karara uymaya hazırdırlar[105].

Şiddete başvurulması sonucu güvenlik güçleriyle karşı karşıya gelmektedirler. Bu sorunun çözümü içinde güvenlik birimlerinden kendilerine yardımcı olabilecek kişi ya da kişilerle her yolu deneyerek anlaşmak ve bağlantı kurmak zorundadırlar[106].

Bununla birlikte son yıllarda mafya sanayi, bankacılık, ve hizmet sektörlerinde faaliyet göstermeyi buraları ele geçirmeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle şiddet olgusunda eskiye nazaran biraz azalma söz konusudur. Şiddet kullanılan suçların sayısı 1995 ve 1997 yılları arasında %30

---

[101] YÜCEL, s.1068
[102] SÖZÜER, s. 259
[103] ÇULCU, s.61.
[104] ALBRECHT Hans-Jörg, "La Criminalite Organise Et La Nation Des Ordre", Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Societe 5-6-7- Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997. s. 21.
[105] ÇULCU, s.62.
[106] ÇULCU, s.61.

oranında azalmıştır[107]. Artık suç örgütleri de gereksiz yere şiddet kullanarak riske girmek istememektedir. Daha uzun vadeli ve daha yüksek karlı alanlarda tekelleşmeyi hedeflemektedir.

Suç örgütleri üç şekilde şiddete başvurmaktadırlar. Birincisi örgüt içi disiplinin sağlanması amacıyla örgüt elemanlarına[108], ikincisi bürokrat, siyasetçi, polis vb kişilerin verdikleri sözü yerine getirmemeleri halinde, üçüncüsü ise suça konu faaliyetlerini yerine getirirken başvurulan şiddettir. Aleyhlerinde tanıklık yapacak kişilere ya da kendilerini yargılayacak yargıçlara veya yakınlarına karşı da şiddet uygulanmaktadır[109]. Başvurulan şiddet neyi önlemeyi ya da neyi elde etmeyi amaçlıyorsa bunu ilgilere anlatan bir belirti, iz, işaret ya da sembol taşımaktadır[110]. Şiddetin tarzı verilmek istenen dersi anlatmaktadır[111].

Şiddet suç örgütlerinin büyümesi ve ilerlemesindeki en önemli etkendir. Kullanılan tetikçinin aklı, kurnazlığı, kendine hakim oluşu ve en önemlisi vahşiliği ve soğukkanlılığı, örgüt içinde yükselişini sağlayan karakterlerdir[112].

e. Suç Örgütünün Yapılanması Süreklilik Arzetmektedir

Örgüt kısa bir süre için ve belirli işlerin yapılması için değil uzun vadeli olarak kurulur. Örgüte girenler neredeyse bir daha ayrılamazlar. Yaptıkları faaliyetler bakımından da suçlar, suçu işleyenler, suç bölgeleri değişebilir ama örgütün faaliyetleri devam eder. Her devirde hangi suçu işlemek daha karlı ise faaliyetler o alana doğru yönlendirilir[113].

Suç örgütleri günü birlik ya da belirli işlerin yapılması için değil uzun vadeli kurulurlar ve faaliyet gösterirler. Günü birlik, bir ya da birkaç suç işlemek için bir araya gelme suç örgütü olarak

---

[107] ZİEGLER, s.113.
[108] SÖZÜER, s. 260.
[109] Örnekler için ZİEGLER, s.57ve PARLAR Suat, Kirli İşler İmparatorluğu,Biblotek Yayınları, İstanbul, Ağustos 1998, s. 172 ye bkz; SÖZÜER, s. 260; YÜCEL, s. 1070.
[110] İtalya'da evin bahçesine çakıl taşlarının atılması, haç işaretinin kazınması, mezar yapılması gibi. CULCU, s. 65.
[111] Örneğin, fuhuş sektöründe kadınların yüzlerinin kesilmesi şeklinde şiddete başvurulabilir. Bu kadının sadakatsizliği anlamına gelir. Kişi öldürülüp ağzına taş doldurulmuşsa bu onun çok konuştuğu anlamına gelir. Öldürülen kişinin cinsel organlarına zarar verilmiş ise bu kişinin başkasının namus ya da şerefiyle oynadığı anlamına gelmektedir. ÇULCU, s.65. Türkiye'de görülen bir şiddet tarzı da muhatabın ayaklarından vurulmasıdır. Bunun anlamı ya mafya lideri hakkında olumsuz açıklamalar yapılmasında ya da haracını düzenli ödemeyenlere karşı uygulanan bir şiddet tarzıdır. BAKACAK Mustafa-ÖKTENER Aslı, "Mafya Bacaktan Vazgeçmiyor", 12.04.2000 Tarihli Milliyet Gazetesi. Örgütten ayrılmaya çalışanlara yakınlarının kesilmiş kolu, saçı ve aileyi temsil eden bir yüzük gönderilmesi.. ZİEGLER, s. 183.
[112] ZİEGLER, s.57.
[113] Örneğin Türkiye'de 70-80 yılları arasında sağ sol çatışmaları nedeniyle silah iyi para getirmektedir. O dönemde suç örgütleri silah kaçakçılığına ağırlık vermişlerdir. 1980 sonrası hayali ihracat imkanı doğmuştur. Bütün suç örgütleri bu işten büyük paralar elde etmişlerdir. PARLAR, s. 84. Önceden devam etmekle birlikte 90'lı yıllar da uyuşturucu trafiği çok artmıştır. Bu dönemde örgütler bu uyuşturucu akışından pay almışlardır. DUPUİS Marie-Christine, Finance Criminelle, Presses Universitaires de France, Paris 1998. s. 33. Özelleştirme uygulamalarının artırıldığı son yıllarda ise ihalelerde ilginç oyunlar oynanarak mafya tarafından desteklenen katılımcılar ihale kazanmışlardır. Bu tür olaylar nedeniyle Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilke kez bir hükümet gensoru ile düşürülmüştür. 26.11.1998 Tarihli Milliyet Gazetesi.

değerlendirilemez. Suç örgütlerinin en önemli kriterlerinden birisi de devamlı faaliyet göstermeleridir[114].

Örgütün sürekliliği kriteri Yargıtay tarafında suçun unsurlarından sayılmaktadır. Bir kararında sanıkların düşünce ve eylemlerinde süreklilik bulunmadığı, düzenli ve planlı bir ortaklık ve dayanışma gibi öğelerin bulunmadığında suçun yasal unsurlarının oluşmadığını belirtmiştir[115].

f. Örgüt İçi Yaptırım Sistemi Bulunmaktadır

Örgütün emir komuta zincirinin kusursuz işlemesi gerekmektedir. Bunun sağlama ise ciddi bir yaptırım sisteminin işletilmesi ile mümkün olmaktadır. Gerek yapacağı işleri aksatanlar gerekse örgüte ihanet edenler acımasızca cezalandırılmaktadır[116]. Bu yapılmazsa örgüt kararsız bir kaç eleman tarafından ele verilebilir ve çökertilebilir. Bunun önlenmesi için şiddet içerikli ve katı bir yaptırım sistemleri mevcuttur. Bu yaptırım sisteminin yargıya yansıması suç örgütleri terminolojisindeki adıyla "omerta" yani "susma" dır[117]. Örgütle ilgili bir şeyler bilen kişi yine bilmektedir ki, konuşursa susturulacaktır. Hayatta kalmak için konuşmaması gerekmektedir. Bu kurala ne pahasına olursa olsun uymaktadır. Bir Sicilya atasözünde "konuşan toprağın altında yatar susan bin yıl yaşar" denilmektedir[118]. Bu kural güvenlik güçlerinin ve yargının elini kolunu bağlamaktadır. Herkesin bildiği bazı gerçekler delillendirilemediği için suçlulara cezalandırılamamaktadır. Türkiye'de de buna örnekler vermek mümkündür[119].

g. Kamu ve Özel Sektöre Nüfuz Etmek ve Hakimiyet Kurmak İstemektedirler

Suç örgütlerinin siyaset, polis, adliye, basın ve ekonomi çevrelerinden destek görmeden var olmaları mümkün değildir[120]. Şu bilinmelidir ki politikacıların ve rüşvetin korumasından yoksun bir mafya dişleri dökük bir halk düşmanıdır[121]. Bunu bilen suç örgütleri mutlak surette kendilerin koruyacak kişilerle bağlantı kurmak zorundadırlar.

Yapılan işlerin tamamına yakını suç içerikli işler olması nedeniyle ve her ülkenin güvenliği için ciddi yatırımlar yapıldığına göre bu örgüt üyeleri ne kadar profösyönel olsalar da zaman zaman yakayı ele vermeleri mümkündür. Ya da yapacakları bazı işler için bir takım bürokrat, siyasetçi ya da güvenlik görevlilerinin imzalarına, koruma ve kollamalarına ihtiyaç duymaktadırlar.

Yani hem başları sıkıştığında yardım edilip kurtarılacak, hem de bazı işlerin yürümesi için zemin hazırlanacaktır. Bunun temini için elde ettikleri çok büyük miktarda paralarla ya da tehdit

---

[114] SÖZÜER, s. 259
[115] Y. 8. CD. E. 1981/4608, K. 1981/5410. Kazancı Yargıtay Kararları CD'si
[116] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", . s. 47.
[117] CUSSON, s. 34
[118] ÇULCU, s.31
[119] İlgili örnekler için bkz. ÇULCU, s.31.
[120] SÖZÜER, s. 260.
[121] ZİEGLER, s.198.

ve şantaj yoluyla üst düzey bürokrat, siyasetçi, yargı mensubu, medya yetkilileri ya da güvenlikçilerle ilişki kurarlar. Burada mafya-devlet ilişkisi değil mafya-bazı kamu görevlileri ilişkisi demek daha doğru olacaktır[122].

Siyasetçilerle mafya liderlerinin ilişkisinde yerel yönetimler ayrı bir dikkat çekmektedir. İhaleler, otoparklar, arsalar, imar planları, ruhsat verme işlemler, ruhsatlı silahını şüphelilere kullandırma ve buna benzer bir çok alanda iş yaparken suç örgütlerinin bazen baskısıyla bazen de bağlantıları gereği bilinçli olarak suç örgütleriyle beraber çalışılmaktadır. Ülkemizde bu anlamada bir çok yerel yönetici soruşturma geçirmiştir[123].

Bu sorun sadece Türkiye'nin sorunu değildir. Suç örgütlerinin değişik nedenlerle kamu kesimin den yetkililerle bağlantı kurmaktadırlar. Özellikle gümrük görevlileri, polisler, bürokratlar, değişik denetim elemanları bağlantı kurulacak yetkililerdir. Uluslararası uyuşturucu ve silah kaçakçısı olan Abedi, dünya üzerinde etkili bir rüşvet ağı kurmuştur. Sadece ABD'de maaşa bağlanmış onlarca gümrük memuru, havaalanı kargo terminal müfettişi, mali müfettiş ve polis görevlisi vardı. Sözü edilen görevliler aldıkları maaş karşılığı silahların, uyuşturucunun ya da diğer kaçak malların serbestçe gümrükten geçişini sağlamaktaydılar[124]. Knapp Komisyonunun araştırmasına göre Newyork'daki polislerin en az yarısının rüşvet aldığı ve yasalara aykırı olmasına rağmen hediye kabul ettiği, pek çoğunun uyuşturucu ticaretiyle ilişkilerinin olduğunu ortaya çıkarmıştır[125].

Meksika'da yılık uyuşturucu cirosu 10 milyar dolar civarındadır ve bunun % 60 ı kamu görevlilerine rüşvet olarak dağıtılmaktadır. O kadar ki, Eski devlet başkanı Carlos Salinas de Gortari'de uyuşturucu ticaretinin içinde yer almıştır[126]. İtalya'da aralarında başbakanda bulunan 30'a yakın millet vekili ve bakan suç örgütleriyle ilişkileri olması nedeniyle yargılanmış ve mahkum edilmiştir[127].

Diğer taraftan kamu hizmetlerinden yararlanma, bazı imtiyazların dağıtılması, ruhsat verilmesi, ihaleler, imar çalışmaları gibi konularda denetim sahibi olmak istemektedirler. Bu denetimi yukarda anlatılan şekilde kamu görevlileri ve siyasetçilerle kurdukları ilişkiler yoluyla sağlamaktadırlar.

Türkiye'de suç örgütlerinin değişik kurumlarda çalışan kamu görevlileri ile ekonomik ilişkilere girmeleri ve kamu görevlilerini amaçları doğrultusunda kullanmalarını önlemek amacıyla

---

[122] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s. 47.
[123] ÇULCU, s.97.
[124] ZİEGLER, s.177.
[125] PARLAR, s. 13.
[126] 16.02.1997 Tarihli The New York Times, PARLAR, s. 25 ten).
[127] ÖZEK, s. 257.

Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu[128] yürürlüğe konulmuştur. Ancak yeterince etkin olduğunu söylemek mümkün değildir. Verilen bilgilerin karşılaştırılmaları, doğruluğunun denetlenebilmesinin alt yapısı kurulabilmiş değildir.

h. Karapara Aklanmaktadır

Suç örgütleri, kazançlarını genellikle suç nitelikli eylemler sonucunda elde etmektedirler. Suç işlenerek elde edilen paralar ise karapara sayılmaktadır[129]. Bu paralar böyle kaldığı sürece rahat şekilde kullanılamayacak, kullanımı sırasında da risk taşınmış olacaktır. İşlenen suçlarla elde edilen kazanç arasındaki ilişkinin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Bunun için karaparaların aklanması yani yasal ortama intikal ettirilmesi gerekmektedir[130]. Suç örgütlerininbüyük kısmı aynı zamanda karapara aklayıcı örgütlerdir.

Karaparanın elde edilmesi için işlenen suç belki organize olmayı gerektirmeyebilir. Ancak karaparanın aklanması için ciddi bir iş bölümü, uzmanlık, pek çok eleman kullanımını gerektirmektedir. Suç örgütlerinin gerek kendi elde ettikleri karaparaları gerekse belirli bir komisyon karşılığında üçüncü kişilerin karaparalarını aklamaktadırlar[131].

Ülkemizde de maalesef karapara aklamak ile ilgili önlemler 1996 yılında ancak yasallaşabilmiştir. Buna rağmen bazı eksiklikler bulunmaktadır[132]. Bu boşluk ise suç örgütleri tarafından doldurulmakta ve karaparalarını aklayabilmektedirler[133].

Karapara aklama eylemlerini diğer yöntemlerin[134] yanında genellikle paravan şirketler kurarak gerçekleştirmektedirler. Bu yöntem hem suç örgütü üyelerine yasal bir görünüm kazandırmaktadır hem de aklama eylemlerinde bu şirketler kullanılmaktadır. Bu şekilde hem örgütlerini hem de faaliyetlerini kamufle etmiş olmaktadırlar[135].

ı. Suç Örgütü Olduğunu Gösteren Diğer Belirtiler

Suç örgütlerinin yapısal unsurlarından olmamakla birlikte bir suçun bireysel olarak ya da örgütlü olarak işlendiğinin tespitinde göz önüne alınacak kriterler vardır. İşlenen suçta bu kriterlerden biri ya da birkaçı bulunuyorsa fail suç örgütleri olabilir.

Kaynağı açıklanamayan büyük miktarda para, yani karapara varsa, orada organize bir hareket ve suç olması muhtemeldir. Bu kriter tüccar gibi davranma olarak da adlandırabilir. Suçtan

---

[128] 3628 Sayılı Kanun, 04.05.1990 Tarih ve 20508 Sayılı R.G.
[129] ŞENGÜL Selami, "Aklama Kadar Kirlenme de Önemli", Ekonom, Aralık 1996. s. 34.
[130] SÖZÜER, s. 259.
[131] SÖZÜER, s. 259.
[132] Bu eksiklikler ve öneriler için Sonuç bölümüne bakınız.
[133] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s. 45.
[134] Karapara aklamanın diğer yöntemleri için İkinci Bölüme bakınız.
[135] ÇULCU, s.98; ÖZTÜRK Bahri, "Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta Organize Suç Kavramı", EGM Asayiş Daire Başkanlığı. . Ankara 1998, s. 4.

elde edilen değerler yasal girişimlere aktarılarak değerlendirilmektedir[136]. Karapara elde etmek ciddi bir organizasyon gerektirmektedir. Elde edilen karaparanın aklanması da teknik bir kadro ile, planlı hareketlerle ve bir örgüt tarafından gerçekleştirilebilir. Bu nedenle nerede karapara varsa orada suç örgütü, nerede suç örgütü varsa orada karapara vardır denilebilir.

Sabıkalı ya da suç örgütünün üyesi sanılan kişilerin bazı bürokratlarla ya da gümrük memurlarıyla beraber dolaşmaları bizi suç örgütüne götürebilir[137].

Aynı kişilerin değişik suçlar işlemeleri de ortada bir organizasyon ve örgüt olduğunu gösterebilir. Suç örgütlerininparavan şirketleri kullanılmaları sıkça karşılaşılan durumlardandır[138].

Suçun planlanması aşamasında çok ayrıntılı hazırlıkların yapıldığının anlaşılması. Suçun ısmarlama bir şekilde işlendiğinin anlaşılması. Kaynağı belli olmayan yerlerden büyük miktarda paraların faile gelmiş olması ve bu paralarla suçun işlenmesinde kullanılacak araç ve gereçlerin finansmanında kullanılması[139].

Suçun ilenmesi sırasında ya da suçun işlenmesinden sonra failin profösyönelce davranmış olması. Elde edilmesi pahalı ve zor bilimsel yöntemlerin veya bilgilerin suç işlemesinde kullanılmış olması[140]. Yargıtay bir kararında eylemde kullanmak üzere hazırlanan bombanın Türkiye'de üretilmediği, bu bombanın ancak yurt dışından temin edilebileceği, elde edilmesinin zor olduğu, ancak sanıkların bunu kendileri yurt dışından getirmedikleri, birilerinin sanıklara teslim ettiği anlaşılmıştır. Bu durumun sanıkların bu suçu örgüt üyesi olarak işlediklerinin kabulü gerekirken yerel mahkemenin aksi yöndeki kararını bozmuştur[141].

Fail ya da faillerin kendisini izleyen ya da dinleyen güvenlik görevlilerine "karşı casusluk" yapmaya çalışması ya da yapması. Kendisini izleyenleri atlatmaya yönelik hareketlerde bulunması. Kendi aralarında konuşurken şifreli konuşmaya çalışmaları ve sahte isimlerle hitap etmeleri. Bunların yanında suçluluk psikolojisine uygun davranışlar sergilemekten kaçınmaları[142].

Gerçekleştirilen eylemin ulusal ya da uluslararası ölçekte başka bağlantılarının da olduğu konusunda küçük de olsa şüphelerin oluşması[143].

Failler arasında hiyerarşik yapı içinde ast-üst ilişkisinin varlığının tespit edilmesi. Ele geçirilen şüpheliler arasında anlaşılamayana ve kaynağı bilinmeyen bir otorite ilişkisinin olduğunun anlaşılması[144].

---

[136] YENİSEY, Seminer, Ankara, s. 46.
[137] EGM 1998, s. 77.
[138] ÖZTÜRK, "Türk Hukukunda...", s. 4.
[139] YENİSEY, Seminer, Ankara, s. 46.
[140] YENİSEY, Seminer, Ankara, s. 46.
[141] YCGK. E. 1987/42, K. 1987/211. Kazancı Yargıtay Kararları CD'Si.
[142] YENİSEY, Seminer, Ankara, s. 46.
[143] SÖZÜER, s. 260; YÜCEL, s. 1069.

Suç failine ve grup üyelerine dışarıdan büyük yardımların yapılması. Kaçması için destek sağlanması. Yüksek ücretler ödenerek avukat tutulması. Failin üzerinde daha önceden hazırlanmış bir vekalet sözleşmesinin bulunması. Tutuklu bulunan sanığın salıverilmesi için yüksek miktarda kefalet ücretinin teklif edilmesi. Davada taraf ya da tanık olan herhangi birinin tehdit edilmiş olması. Olaya ilişkin hiç bir tanık elde edilememesi. Olayı yaşayan mağdur ve görgü tanıklarının korku içinde olmaları. Beklenmedik şekilde sanık lehine tanıklık yapacak kişilerin ortaya çıkması. Şüphelinin tutukevinde ya da cezaevinde maddi açıdan desteklenmesi, yakınlarına maddi destekte bulunulması. Şüphelinin serbest bırakılmasından sonra tekrar benzer eylemlerde bulunması[145].

Failin çok lüks bir hayat sürmesi. Faile cinsellik, kumar, ödünç para verme gibi yollardan yaklaşılmış olduğunun tespit edilmesi. Pahalı tatil köylerine gidebilmesi için karşılıksız imkanların seferber edilmiş olduğunun belirlenmesi. Lüks otomobiller kullanması[146].

Medyanın da bazen örgütlü suçlarla bağlantılı olduğu görülmektedir. Yapılan yayınların uzaktan yönetildiğinin veya sürekli belli bir eğilimi yansıtacak yayınların yapılması[147].

Suç failinin geleceği parlak olmayan birisi olması, görünür sebeplere göre o suçu işlemesini gerektirecek bir unsurun görülmemesi, geleceği olmayan birisi ise, kolay para harcıyorsa,etkili kişilerle ilişki kurmaya çalışıyorsa, profesyonelce çalışıyorsa, belli avukatlarla irtibatlı ise, bir olayda birden fazla kişi varsa, olay cezaevinden idare ediliyorsa, polisin aradığı kişi doğrudan savcıya ifade vermek istiyorsa, cezaevinde bulunanlara dışarıdan masraf yapılıyorsa bu olaylar örgüt olayı ve suçu işleyenlerde örgüt üyesi olabilir[148].

2. Türkiye'de Suç Örgütlerinin Genel Karakteristikleri

Türkiye'nin son yirmi yılına bakıldığında suç örgütlerinin ortaya çıkması ve gelişmesi için uygun bir ortam söz konusu olmuştur. Güvenlik güçleri bütün varlıkları ile 15 yıl terör ile uğraşırken içeride yavaş yavaş büyüyen suç örgütleri için yeterince önlem alınamamıştır[149]. Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de yaşanan büyük sorunların gölgesinde kalmıştır[150].

Diğer taraftan ülkede, terör faaliyetlerinin olması aynı zamanda uyuşturucu kaçakçılığı, silah kaçakçılığı gibi yüksek kazanç getiren yasadışı olayların merkezi durumuna getirmiştir[151].

Yine uyuşturucu elde edilen bitkilerin yetiştiği uzak doğu ülkeleri ile uyuşturucu tüketiminin had safhada olduğu Avrupa ülkeleri arasında bir köprü konumunda bulunması suç

---

[144] YENİSEY, Seminer, Ankara, s. 46.
[145] YENİSEY, Seminer, Ankara, s. 47.
[146] EGM 1998, s. 77.
[147] YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...". s. 107.
[148] YILMAZ, "Organize Suç...", s. 161.
[149] DÖNMEZER, s. 2.
[150] ZİEGLER, s. 24.
[151] Uyuşturucu ve terör ilişkisi konusunda daha geniş bilgi için bkz Terörizm ve Organize Suçlar,s. 23 vd.

örgütleriun gelişmesinde etkili olmuştur[152]. Buna ilaveten yasal, idari, yargısal, ekonomik bakımdan da mevcut durum suç örgütlerinin oluşumunda etkili olmuştur.

1995'li yıllardan itibaren örgütlü suçla mücadeleye ağırlık verilmiş özellikle 98-99 yılında bu alanda büyük başarılar elde edilmiştir. Terörün bitme noktasına gelmesi ile birlikte birincil tehdit durumuna geçen suç örgütleriyle mücadele hız kazanmıştır. Bu yıllarda pek çok suç örgütü lideri yakalanmış ve yargılanmaktadır. Bunların büyük kısmı polisin uluslararası işbirliği ile yurt dışında yakalanmıştır.

Türkiye'deki suç örgütlerinin genel özelliklerine bakıldığında şu görünüm ortaya çıkmaktadır;

1. Suç örgütlerinin yapısı bir şirket-holding yapısına çok benzemektedir
2. Durmadan değişen ve sıklaşan örgütler arası işbirliği ve irtibat söz konusudur.
3. Aşağı katmanlardaki elemanları vasıtasıyla suçu üstlenmektedirler.
4. Polis ve askere yönelik herhangi bir hareket yoktur. Bu psikolojik tesire müsait bir taktiktir.
5. Sürekli arsa alımı, şirketlere ortak olma, ihalelere katılma ve işadamı hüviyetine bürünmek gibi legal görüntülü faaliyetler mevcuttur.
6. Devlet içindeki pek çok unsurla bağlantılı olmak ve bunları kullanmak söz konusudur
7. Psikolojik ve sosyal yapının gereklerine uygun tavırlar sergilemektedirler. Özellikle iş adamı veya benzer çeşitli sıfatlarla eğitim, kültür, spor gibi aktivitelerde, milli günlerde ve tabii afetlerde toplumun sempatisini kazancaka tavır ve davranışlarda bulunmaktadırlar[153].
8. Lider kadrosunun sabıkalı olması ve cezaevi görmüş olması söz konusudur.
9. Yakın çevreye akraba ve dostlara sürekli maaşlar ve hediyeler göndermektedirler
10. Buluşma ve görüşmeler genellikle 5 yıldızlı otellerde gerçekleştirilmektedir
11. Son yıllarda Türkiye'deki faaliyetlerine yurt dışından yönetmek istemektedirler[154].
12. Türkiye'de suç örgütlerinin faaliyetlerinin genellikle sanayi, turizm, inşaat gibi sektörlerin ağırlıkta olduğu, paranın ve ticaretin yaygın olduğu bölgelerde yoğunlaştığı görülmektedir[155].

---

[152] DUPUİS, s. 33.
[153] EGM 2000.
[154] EGM 1998, s. 76.
[155] EGM 2000.

C. ÇEŞİTLERİ

Suç örgütleri de yaptıkları faaliyetler, yöneldikleri hedefler ve kullandıkları yöntemler bakımından sınıflandırılabilmektedir. Buna göre en altta çete diyebileceğimiz yeterince profösyönel olmayan, bir nevi ayak işlerini yürüten, tetikçi olarak adlandırılabilecek sınıf yer almaktadır. Bunlar kendileri büyük organizasyonlar gerçekleştirmek yerine bazı suç organizasyonlarınca kendilerine verilen lokal işleri para karşılığı yapmaktadırlar. Bir nevi taşeronluk vazifesi görmektedirler.

Orta sınıfı oluşturan suç organizasyonlarında ise profösyönellik ön plandadır. Ülke hatta uluslararası planda faaliyetlerde bulunabilirler. Amaç kısa zamanda daha fazla kazanç elde etmektir. Faaliyetler olabildiğince planlı ve iş bölümü etkindir. Elemanların en iyi bildiği şey susmaktır.

En etkin ve tehlikeli suç örgütü ise Avrupa ülkelerinde mafya benzeri suç örgütleri denilen yapılanmalardır ki, bunların ekonomik hedeflerinin yanında bazı siyasi hedefleri de bulunmaktadır. Siyasi hedefler ekonomik hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için yapılmaktadır. Bir terör örgütü gibi siyasi amaç gütmemektedirler. Devlet kurumları içinde kendilerini koruyacak ve kollayacak bağımlılar oluşturmakta, bunlardan aldıkları bilgilerle devlete karşı büyük çaplı operasyonlar gerçekleştirmekte, özelleştirmelerden pay almakta, kredi sağlamakta, ihaleleri almakta ya da istediklerine verilmesini sağlamaktadırlar. Hata bu yapıda ki suç örgütlerinin basınla da iyi ilişki içinde oldukları görülmektedir[156].

Carbonneau ise büyük suç örgütleri ve küçük suç örgütleri şeklinde ayrıma tabi tutmaktadır. Küçük suç örgütlerinin büyüklerle rekabet etmediklerini, işbirliği içinde olduklarını, büyük çaplı suç eylemlerinin bir bölümünün yerine getirilmesini üstlendiklerini belirtmektedir[157].

İnterpol'e göre ise suç örgütleri geleneksel, profosyönel ve günübirlikçi olmak üzere gruplandırılmaktadır. Geleneksel suç örgütlerinde hiyerarşik yapı ve örgüt içi yaptırım çok ağırdır. Bu özellikleri sayesinde uzun yıllar çözülme olmadan ayakta kalabilmektedir. Yasadışı işlerin yanında yasal işler de yapmaktadırlar.

Profösyönel suç örgütleri ise belli başlı birkaç alanda –araç hırsızlığı, sahte evrak gibi- iyice uzmanlaşırlar. Bu tür suç örgütleri yapılarını ve metotlarını sık sık değiştirir.

Günübirlikçi suç örgütleri ise kazanç sağlayabilecekleri her alanda faaliyet göstermektedirler. Bunların örgüt yapıları son derece esnek ve değişkendir. Kültürleri, sosyal

---

[156] SÖZÜER, s. 258.

[157] CHARBONNAEU Rene, "Entrevue Sur Le Crime Organisee", (http://www.rcmp-grc.gc.ca/org-crime/int-rcharb-f.htm), s. 1-2.

yapıları, ekonomik durumları birbirinden çok farklı kişiler bu tür örgütler tarafından kullanılmaktadır[158].

Suç örgütlerini geleneksel ve modern olmak üzere bir başka sınıflandırma daha yapılmaktadır. Buna göre geleneksel suç örgütleri ya da mafyanın kahramanlık, dürüstlük gibi ilkeleri bulunmaktadır. Bir halk kahramanı gibi güvenlik güçlerinin ulaşamadığı ya da haberdar olmadığı bazı haksızlıkların ve zulümlerin önlenmesinde çaba harcarlar. Modern mafya ise kahramanlığı ekonomik güçle yapmayı hedeflemektedir. Yasal faaliyetlere de yönelmişlerdir. Yasal pazarı ve yasadışı pazarı birlikte yönetmektedirler. Ekonomik getirisi olmak şartıyla yapacakları faaliyetlerde sınır tanımamaktadırlar.. Serbest piyasada çalışmanın yanında devletin ekonomik gücünü de kullanmaya çalışmaktadır. Bazı piyasalarda tekel oluşturmayı hedeflemektedirler[159].

Fransız genel istihbarat servisinin tespitlerine göre suç örgütlerini yaptıkları faaliyetlere göre şöyle tasnif etmek mümkündür.

-Piramidin tabanını oluşturan çeteler, sadece tehdit yoluyla para kazanma, her türlü haraç, küçük esnafın, randevuevlerinin, eroin satıcılarının ve Doğu Avrupa kökenli yabancı işçilerin "korunması" gibi işlerle uğraşırlar.

-İkinci basamak; gerçek sınır ötesi örgütlü suçtur. Geniş kapsamlı suç şebekeleri halinde, bazen kendi adına bazen de başka kıtalardaki kartellerle "ortak teşebbüs halinde çalışmaktadırlar.

-Üçüncü basamakta Rus, Özbek, Kazak, Çeçen, Moldovalı, Polonyalı vb finans örgütleri Fransa'da tamamen yasal biçimde faaliyet gösterirler. Çete savaşlarına taraf olmazlar. Finansman şirketleri, bankalar, gayrimenkul tröstlerini yöneterek eski Sovyetler Birliğinden ve diğer yörelerden gelen suç kökenli sermayeyi Fransa içinde çalıştırırlar. Bu tip örgütlerin tek amacı suç kaynaklı paraların aklanmasıdır. Bu sermayeyi gayrimenkul, borsa gibi alanlarda çoğaltmak için çalışırlar. Bu örgüt yöneticileri servet yöneticileri gibi çalışırlar.

-Piramidin en tepesinde, devasa fonları dünya üzerindeki mali spekülasyonlarla, ithalat, ihracat işlemlerinde, ortak teşebbüslerde karteller adına kullanan iş adamları bulunur. Bu iş adamları eski kızıl ordu stoklarından gelen nükleer madde ve silahların çok uluslu pazarlamasını yapmaktadırlar[160].

---

[158] LECLERC Marcel, La Criminalite Organisee, Paris 1996, s. 234.
[159] CARTIER-BRESSON, s. 72
[160] ZİEGLER, s. 90.

D. TEŞKİLAT YAPISI

1. Örgüt Lideri

Yerel anlayışın merkezi anlayışla barışmadığı durumlarda liderler çıkarlar. Bunlar kendi hakkını devlet organlarının yardımıyla değil kendi bileğinin hakkıyla alırlar. Bu davranış toplumda itibar görür. Gördükleri itibar ve saygınlığın devamı için şiddet kullanırlar. Şiddet kullanma ise bunlara yaptırım gücü kazandırır. Yaptırım gücüne kavuşan lider yavaş yavaş sosyal bir işlev kazanmaya başlar. İnsanlar sorunlarını belirli bir bedel karşılığında bu kişiler aracılığıyla sessiz sedasız çözmeye başlarlar. Böylece kaba kuvvet ekonomik güce dönüşür. Bu gücün devamı için iyi bir örgütlenme gerçekleştirirler. Örgütlenme ile faaliyet alanları genişler, ekonomik, siyasal ve sosyal imkanlar büyür[161]. Örgütlenmesinde sadece kaba kuvvet kullanacak kişiler değil bunların yanında yapacağı faaliyetler için ekonomistlere, bürokratlara, gazetecilere, güvenlik güçlerine, siyasetçilere ihtiyaçları olacaktır. Bu nedenle örgütlenmesinin bir ayağını bu nitelikte elemanlarla oluşturmaktadır[162].

Kurulan suç örgütlerinin yapılanmaları oldukça gizlidir. Lider suç örgütünün pek çok elemanı tarafından bile tanınmayabilir. Bunu Ziegler şöyle anlatmaktadır; *"Mafya liderleri birer maske ile dolaşırlar. Gün ışığına çıkmaktan nefret ederler. Onların dünyası alacakaranlıktır. Mahkemelerde görülmeleri nadirattandır. Gerçek adlarını az sayıda insan bilebilir. Kısaca bunlar suratları olmayan insanlardır. Birçok kimlikle dolaşabilirler. Çok dürüst bir görüntü içindedirler. Bazen oldukça saygın bir hayat sürerler. Kendi elleriyle kimseyi öldürmezler. Kendi emri altında çalışan pek çok tetikçiyle hiç muhatap olmaz ve konuşmaz. Bu suretle gölge kalarak sır perdesi altında büyük imparatorluklar yönetirler"*[163]. Genellikle suç örgütünün lideri uluslararası şirketleri olan, büyük hacimli ihracat- ithalat işlemleri gerçekleştiren, itibarlı bir işadamı görünümündedir[164].

Örgüt liderinin iki türlü ilişkisi bulunmaktadır. Bunlara da birincisi örgüt üyeleri arasından seçtiği tecrübeli, güvenilir, sadakatli bir ya da bir kaç yardımcı ile olan ilişkisidir. Suç örgütünün içinde şiddet, sindirme, korkutma, tehdit, şantaj, yağma ve buna benzer her türlü yasal olmayan faaliyetleri bu ekip tarafından ve bu ilişki çerçevesinde yürütülmektedir.

Diğer ilişki ise, bazı gelişmelerin haber verildiği, bazı ihalelerin nasıl ve ne zaman ve kimlerin katılımıyla yapıldığı, gümrüklerden kaçak malların girmesi ve çıkmasında yardımcı olan, karaparasını yasal yatırımlara dönüştüren kişilerden oluşan bir ekip ile olan ilişkisidir. Bu ekip üst düzey görevlileri de içinde barındırabilmektedir. Güvenlik görevlileri, bürokratlar, siyasetçiler,

---

[161] ÇULCU, s. 14.
[162] ÇULCU, s. 14.
[163] ZİEGLER, s.13.
[164] LECLERC, s. 49.

sanayiciler, bankacılar gibi değişik sektörlerin uzmanlarından oluşan bir heyetle ilişki içindedir[165]. Bu ilişki, yani üst düzey kamu görevlileri ve uzmanlarla olan ilişki çerçevesinde de daha ziyade verilen sözlerin yerine getirilmemesinden kaynaklanan bir şiddet kullanımı söz konusudur. Çok defa bu ilişki çerçevesinde tehdit ve şantaj da kullanılmaktadır[166].

Suç örgütlerinin liderleri birçok ülkeden değişik organizasyonlarla bağlantı içinde olabilir. Hatta bazı ülkelerin gizli servisleriyle bağlantılı bile olabilmektedirler[167].

2. Örgüt Üyeleri

a. Kaynağı

Suç örgütleri gazetelere ilan vererek eleman almazlar, aradıkları elemanları bizzat kendileri bulurlar. Suç örgütü elemanları genellikle sabıkası bulunan kişilerden oluşmaktadır. Cezaevlerinde bulundukları süre içinde kurulan arkadaşlıklar dışarıda da devam ettirilir ve grup oluşturulmaya başlanır[168].

Suç örgütlerinin yapılanmasında yakın aile bireylerini, ortak etnik köken ve ortak ideoloji dikkati çekmektedir[169].

Suç örgütlerininbaşvurdukları örgütlenme şekillerinden en önemlisi aile bazında örgütlenmedir[170]. Suç örgütlerininişledikleri suçlardan en başta geleni uyuşturucu madde başta olmak üzere kaçakçılık olaylarıdır. Bu faaliyetleri gerçekleştirirken birbirlerini çok yakından tanıyan, mutlak surette güvenilebilecek kişilerin kullanılması son derece önemlidir. Bunun sağlanabilmesi için suç örgütleri genellikle büyüme aşamasında aile bazında teşkilatlanmaktadırlar[171]. Japon Yakuzaları, Colombia Carteli, Chinois örgütü, Cosa Nostra gibi uluslararası suç örgütlerinde aile bireylerine dayalı bir yapılanma söz konusudur[172]. Özellikle Cosa Nostra 1860-1950 yıları arasında neredeyse tamamen aile bireylerinin kontrolünde bir suç örgütü idi. Üyeleri yakın aile bireylerinden oluşmaktaydı[173]..

Aile bireylerinden anlaşılan yakın akrabalar yani, kardeş, kardeş çocukları, babalar, oğullar, amcalar, dayılar, gibi kan bağının bulunduğu bireylerdir. Bu akrabalık bağı içinde

---

[165] ÇULCU, s.42.
[166] ÇULCU, s.64.
[167] 1943 Yılında ABD, Sicilya adasındaki mafya liderleri ile anlaşarak, bu adaya çıkarma yapıyor. Yerel direnişi kırmayı başarıyor ve stratejik açıdan büyük öneme sahip bu adayı ele geçirmişleridir. Bunu mafya liderleri ile anlaşarak gerçekleştirmişlerdir. ÇULCU, s.108, İtalya'da 19702li yıllarda kominizim tehlikesi karşısında bir örgüt kurulmasına ve bu örgütün yapacağı faaliyetler için uyuşturucu ticareti yapmasına ABD tarafından karar veriliyordu. Bu iş içinde 1943'te olduğu gibi ileri gelen mafya liderleri kullanılıyordu.ÇULCU, s.118.
[168] LECLERC, s. 49.
[169] QUELOZ Nicolas, "Les Actions İnternationales De Lutte Contre La Criminalite Organisee; Le Cas L'Europe", Revue De Sciens Crime Et De Droit Penal Compare, Sommer Du N 4- Oct-Dec 1997, s. 781; EGM 2000.
[170] ZİEGLER, s.22
[171] EGM 1998, s. 76
[172] CRETİN, s. 283.
[173] CUSSON, s. 32

yeğenlerin önemi büyüktür. Yeğenler aileyi genişleten ve güçlendiren bireylerdir[174]. Birden fazla aile arasında böyle bir ilişki bulunmaktaysa birbirlerine ihanet edemeyecek şekilde kız alıp vermekte ve aralarındaki ilişkiyi adeta perçinlemektedirler[175].

Bir diğer yapılanma tarzı da etnik yapılanmadır. Suç örgütlerinin yöneticilerinde ve elemanlarında aynı etnik kökenden, aynı ırktan gelmiş olma belirgin bir rol oynar[176]. Yeni alınacak üyelerin aynı etnik kimliği taşıyor olması aranmaktadır[177]. Günümüzde Çeçen, Kazak, Kosovalı, İtalyan, Rus, Polonya, Romanya, Türk ve Vietnam kaynaklı suç örgütlerinin bazılarının yapısı bu tarzdadır. Bu örgütlerini içine polisin sızması hemen hemen imkansızdır. Avrupa adalet ve güvenlik güçleri, karşılarındaki en büyük tehlikenin etnik temellere dayanan suç örgütleri olduğunu ifade etmektedirler[178].

Etnik temele dayalı örgütlerin gücü, sahip oldukları inançlardan gelmektedir. Paul Valery'nin deyimi ile *"olaylar, inancın varlığını sürdürdüğü dünyaya nüfuz edemezler"*. İnanç dünyasına gerçek giremez. İnançtan daha iyi motive edici bir başka olgu yoktur. Etnik temele dayalı tüm örgütler güçlü inançlara ev sahipliği yaparlar. Paylaştıkları ortak tarih, coğrafya, kültür, dil sağlam aile bağları büyük bir kale olarak bu örgütleri korumaktadır[179].

Karşılaşılan bir diğer yapılanmada ideoloji boyutludur. Bu tarzda yapılanan suç örgütlerinde aynı dünya görüşüne sahip kişiler görev almaktadır[180]. Bazen suç örgütü elemanları arasında kan kardeşliği tesis edilmekte ve birbirlerini asla ele vermeyeceklerine dair bağlılık yemini ettirilmektedir[181]. Bu yapıdaki örgüt yurt dışı bağlantılar kurarak daha güçlü hale gelmektedir[182].

b. Örgüt Üyelerinde Bulunan Ortak Özellikler

Suç örgütlerinin iki tür elemanı bulunmaktadır. Birincisi beyaz yakalı elemanlardır. Bunlar hukukçu, muhasebeci, bankacı, borsacı, ihracat ve ithalat uzmanı bilgisayar programcısı gibi sektörlerden gelen ve danışmanlık tarzında iş gören elemanlardır. Bunlarda ekstra özellikler aranmaz. Ağzını sıkı tutan, yasadışı iş yaparak bol para kazanmak isteyen kişiler bu iş için uygundurlar[183].

İkinci tür elemanlar ise kırmızı yakalı elemanlardır. Bunlar tetikçi, ayakçı, bıçakçı gibi adlarla adlandırılabilen uzman vurucu güçlerdir. Bu elemanlar suç örgütü tarafından özenle seçilir.

---

[174] ÇULCU, s.63
[175] YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...". s. 94
[176] ZİEGLER, s.59
[177] GELERİ, s 183.
[178] PALAZZO, s. 123.
[179] ZİEGLER, s.60 benzer örnekler için bkz. ZİEGLER, s.63-64-65.
[180] GELERİ . s 183.
[181] GELERİ . s 184.
[182] YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...". s. 94.
[183] ALTUĞ, s. 202.

Seçilen üyeler ya iyi bir eğitime sahiptirler ya da ciddi bir eğitimden geçirilirler. Örgütün yapısı içinde uygun görülen hücrelere yerleştirilirler ve kendilerine kod adlar verilir. Şifreli konuşmalar öğretilir, çok karmaşık operasyonlar gerçekleştirebilecek nitelik kazandırılır[184].

Suç örgütlerinin, emirleri altında bulunan üyelerinde bulunması gereken bazı özellikler aralar. Bu özelliklerin başında mantıksızlık gelmektedir. Verilecek emirlerin hiç düşünülmeden, irdelenmeden, doruluğu konusunda en küçük bir kuşku yaşamadan yerine getirilmelidir. Bunun sağlanmasında mantık kurallarını dışlamış, sadece emirleri dinleyen insanlar kullanılmaktadır. Bu tetikçiler amaçlarını gerçekleştirmek için verilen emirleri irdelemeksizin çok büyük tarih ve kültür miraslarına saldırabilirler[185], dinlerce kutsal sayılan ibadet yerlerini bombalayabilirler[186]. Yapılacak eylemin doğuracağı sonuçlar tetikçilerin değil amirlerinin düşüneceği konulardır. Bu elemanlar verilen emirleri sadece uygularlar[187].

Bundan başka acıma ve merhamet duygularının olmamasını ve kolay insan öldürme[188], nefret[189] duygusunun hakim olması[190], duygusallıktan uzak, ölüm ve öldürme kültürüne alışık[191], kahramanlık, ölmek pahasına sır vermemek, şeref, onur, haysiyet, kendini beğenmişlik[192] gibi özellikler sahip olmaları aranmaktadır.

Suç örgütlerinin kullandıkları elemanların eğitim düzeyleri ile ilgili Emniyet genel müdürlüğü kaçakçılık ve organize suçlarla mücadele daire başkanlığının yaptığı istatistiğe göre küçümsenmeyecek oranda 2 ve 4 yıllık üniversite mezununun bulunduğu görülmektedir[193]. Bu sonuç suç örgütlerinin eğitimli yardımcılar kullandıklarına ilişkin kanıyı güçlendirmektedir. Bununla birlikte ilk okul ve orta okul mezunu elemanlar da kullanmaktadırlar.

3. Suç Örgütlerinin Müşterileri

Suç örgütlerinin teşkilatı içinde yer almamakla birlikte suç örgütlerinin var olmalarında ve güçlenmelerinde müşterilerin büyük rolü bulunmaktadır.

---

[184] ZİEGLER, s.181.
[185] 1993 yılında tutuklu bulunan liderlerinin bırakılması amacıyla yetkilileri baskı altına alabilmek için Floransa'da ki ünlü Uffizi Galerisini bombalarlar. Burada Rönesans dönemine ait paha biçilmez tablolar bulunmaktadır. ZİEGLER, s.70.
[186] Laterano katedraline yapılan saldırıda olduğu gibi. ZİEGLER, s.58.
[187] ZİEGLER, s.70.
[188] CUSSON, s. 33.
[189] Rusya'nın Afganistan savaşından eli boş dönmesi üzerine politikacılar alanında uzmanlaşmış pek çok askerinde içinde bulunduğu kızıl ordu elemanlarını dışladılar. Bu dışlanmışlık ordu içindeki görevliler bakımından ilgisizlik ve ihanet olarak algılandı. Yöneticilerine karşı müthiş bir kin ve nefret duymaya başladılar. Kısa süre sonra eski kızıl ordu dağılma sürecine girdi. Bu suç örgütleri için büyük bir fırsattı. Dışlanmış, ihanete uğramış, rencide edilmiş, kendi alanında uzman bu kişiler açlıkla karşı karşıya gelince para kazanabilmek için suç örgütlerinin kucağına düştürler. Büyük Rus mafyası aslında büyüklüğünü ordu mensubu üyelerinden almaktadır. ZİEGLER, s. 137.
[190] ZİEGLER, s.71.
[191] CRETİN, s. 285.
[192] ZİEGLER, s.71.
[193] EGM 2000.

Suç örgütlerine iş yaptırmak isteyen değişik sektörlerden çok çeşitli amaçlarla örgüte başvuran kişi ve kurumlar bulunabilir. Bunları da ikili bir ayrıma tabi tutmak mümkündür. Birincisi, yasal olarak faaliyette bulunan ancak uğramış olduğu haksızlığı yasal yollarla tam olarak ve zamanında gideremeyen kişi ve kuruluşlardır. Örneğin mal satmış ama parasını alamamış bir kişinin icra yoluyla parasının tahsili uzun zaman alacağından ya da borçlunun değişik hilelerle icra takibini başarısızlıkla sonuçlandırabileceğinden bu yola başvurmayıp suç örgütü vasıtasıyla alacağını tam olarak ve zamanında tahsil edeceğini düşünerek suç örgütlerine başvurabilmektedir.

İkinci grup ise yasadışı iş yapan ve bunun sonunda ortaya çıkan sorunun halledilmesi için polise ya da adalete başvuramayan kişi ve kurumlardır. Örneğin bir kişi, uyuşturucu, silah ya da fuhuş faaliyetlerinden dolayı bir hazsızlığa uğramışsa yaptığı faaliyet kanunlara göre suç olduğundan mağduriyetinin giderilmesi için devlet organlarına gidemeyecektir. Mecburen suç örgütleri tarafından mağduriyetinin giderilmesi yoluna başvurmaktadırlar[194].

4. Suç Örgütlerinin Yapılarını Korumalarında Rol Oynayan Etkenler

Suç örgütleri kullandıkları elemanlarda bazı özellikler aramaktadırlar. Söz konusu özelliklere sahip elemanlar sıkı bir iç disiplin eğitiminden geçirildikten sonra bazı görevlerde kullanılmaktadır. Kullanılan elemanlarda aranan özellikler güçlü bir örgüt yapısı kurulmasını sağlamaktadır.

Suç işleyen elemanlar kendi aralarında sıkı bir dayanışma ve birbirini koruma anlayışıyla hareket etmektedirler. Örgüt elemanları kazanç ve güç elde etmek amacıyla birlikte hareket ediyorlar ve bu zamanla örgüte aidiyet, mensubiyet duygusu yaratıyor[195]. Elemanların tümünün menfaati örgütün güçlü bir şekilde faal olmasına bağlı olduğundan tüm elemanlar örgütün ayakta kalmasını ve faaliyetlerine devam etmesini istiyorlar ve bunun için üzerlerine düşen fedakarlıkları yapıyorlar.

Bundan başka örgüt, elemanlarının ya da yakınlarının her türlü ihtiyacını karşılamaktadır. Tutuklanması ya da ceza alması halinde kendisine ya da yakınlarına maddi destek verilmekte, başarılı avukatlar tutulmakta ve bu elemanların hiç ya da en az ceza almaları için rüşvet, tehdit gibi yollara başvurabilmektedirler. Eylemlerini yaparken komplo taktikleri uygulamaktadırlar. Suç mahallinde bırakılan deliller polisi farklı yönlere sevk edebilmektedir[196].

Örgüt üyelerinin konuşmamalarının ve örgütün çözülmemesinin bir diğer sebebi de, zaten ekonomik sıkıntı içinde olan örgüt elemanı, suç işleyerek kendisinin ya da yakınlarının bazı ihtiyaçlarını karşılayabiliyordu. Sabıkalı hale geldikten sonra dış dünyada kendisinin ya da

---

[194] ALTUĞ, s. 202
[195] SÖZÜER, s. 260.
[196] SÖZÜER, s. 258.

yakınlarının ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir iş bulamayacağını bildiği için örgüte sadık kalmaktadır.

Diğer taraftan örgüt üyesi bilmektedir ki, eğer konuşursa kendisini ya da yakınlarını, örgütte karşı kimse koruyamaz. Can güvenliğini sağlamak için susmayı tercih etmektedirler[197]. Eğer konuşmazsa örgüt içinde yükselecek ve ödüllendirilecektir.

Görüldüğü gibi suç örgütlerinin sağlam bir yapısı bulunmaktadır. Pek çok kişinin görev almasına karşılık profesyonel iş bölümü, dayanışma, aidiyet duygusu, ekonomik kazanç elde etme saiki ve aksi davranışta cezalandırılma korkusu örgütlerin yapılarını korumalarında önemli rol oynamaktadır. Bu nedenledir ki, söz konusu sağlam yapının güvenlik güçleri tarafından çözülmesinin çok zor olması nedeniyle beşinci bölümde anlatılacak olan yeni tedbirlere gereksinim duyulmaktadır.

E. DEĞİŞİK ÇEVRELERLE İLİŞKİSİ

1. Diğer Suç Örgütleriyle İlişkisi

Aslında dünyamızı saran suç örgütleri arasında amansız bir rekabet vardır. Değişik coğrafi, kültürel, toplumsal, ulusal kökenden gelen mafyalar arasında çok sayıda savaş olur ve bu savaşlarda her yıl yüzlerce ölüm meydana gelir[198].

Büyük suç örgütleri ile yerel ve küçük gruplar arasında işbirliğine pek rastlanmaz. Zira suç örgütü belirli bir bölgeyi eline geçirmek istiyorsa o bölgedeki yerel grupları tamamen ortadan kaldırmayı tercih eder. Onlarla pazarlık yapmazlar[199].

Kural bu olmakla beraber günümüzde sık sık suç örgütleri arası işbirliğine rastlamak mümkündür[200]. Tekelleşme yerine daha mantıklı davranarak ve risk yüklenmeksizin aralarında gizli anlaşmalar yapmaktadırlar[201]. Bu işbirliği kısa süreli, belirli bir amaç için, konjonktürün getirdiği nazik bir işbirliğidir. İşbirliği genellikle belirli bir alanda tekel oluşturmayı başarmış büyük gruplar arasında meydana gelebilir. Bu grupların sadece kendi tekelleştirdikleri alanda kalarak büyük kazanç sağlamaları ya da sağladıkları kazancı kullanabilmeleri zor olabilir. Bunun temini için çıkar amaçlı kısa süreli birliktelikler gerçekleştirilir. Bu zaman diliminde birbirine lojistik destek verebilirler[202].

Suç örgütleri arasındaki işbirliğinin görüntüsü yatay ya da dikey boyutlu olabilir. Güçlü bir örgütün bir başka güçlü örgütle işbirliğine girmesinde yatay bir işbirliği söz konusudur. Buna

---

[197] ZİEGLER, s.235.
[198] ZİEGLER, s.50.
[199] Örnekler için bakınız ZİEGLER, s.50.
[200] ÇULCU, s. 118
[201] ERMAN Barış, "Almanya ve Avusturya'da Organize Suçlulukla Mücadele Kapsamında Kabul Edilen Malvarlığıyla İlgili Cezai Yaptırımlar", Prof. Dr. Sahir Erman'a Armağan, İstanbul 1999, s. 265.
[202] ZİEGLER, s.50.

karşın küçük bir örgütün kendisinden daha büyük ve daha güçlü bir örgütün bazı işlerini yapması ise dikey işbirliği olarak adlandırılabilir[203].

2. Kamu Görevlileri İle İlişkisi

Suç örgütlerinin varlıklarının ve yaptıkları faaliyetlerin büyük kısmının yasalarca suç sayılması sık sık kamu görevlilerine işleri düşmektedir. Bu işler, yakalanan bir elemanın kurtarılması olabileceği gibi, bazı işlemlerin görmezden gelinmesi ya da geciktirilmesi, delilerin toplanmaması ya da toplanmış olanların kaybedilmesi, bazı sahte belgelerin onaylanması gibi değişik işler olabilir. Suç örgütlerinin siyaset, polis, basın ve ekonomi çevrelerinden destek ghörmeden varolması mümkün değildir. Suç örgütlerinin ileri gelenleri bu sayılan mercilerle kurdukları yakın ilişki sayesinde öncelikle kendilerine karşı etkili bir suç kovuşturmasına karşı koruma sağlarlar. Bundan başka bu suçlularla mücadele edecek birimleri nötralize etmeye ve hareketsizliğe sevketmeye çalışırlar[204].

Suç örgütleri devlet içinde etkili kişilerle mutlaka bağlantılı olmak zorundadırlar. Varlıklarını ancak bu sayede uzun süre devam ettirebilirler. Devletle bağlantı kurulmasından amaç hem kendilerinin korunması hem de değişik ihale kredi özelleştirme gibi ekonomik aktivitelerden kendilerinin yararlanmasıdır[205].

Suç örgütleri ile kamu görevlileri arasındaki ilişkiyi anlamak için bazı düğün ya da cenaze törenlerine bakmak yeterli olabilmektedir[206].

Suç örgütleri kamu görevlileri arasındaki ilişkinin boyutunu Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Susurluk Komisyonu Raporunda yer alan şu ifadeler göstermektedir. *"Bugün devlet içinden birisine haraç vermeyen pavyoncu, devletten birisine haraç vermeyen kumarhane sahibi, devletten birisiyle ortak olmayan çek senet mafyasının olmadığı söylenebilir"*[207]. Gazetelere yansıyan bir habere göre, uluslararası uyuşturucu kaçakçısı olan Ö.Ç. asker, polis, müfettiş, gümrükçü gibi değişik mesleklerden 50 kamu görevlisine maaş bağladığı ve bunların hesaplarına aylık olarak ödeme yaptığı açıklanmıştır[208]. 1994 yılında ABD'de güvenlik görevlilerinin saptadığı bir suç örgütü bünyesinde 2 si haham, 1 otel yöneticisi, bir diplomat, 2 avukat, İsviçreli bankacı bir

---

[203] Terörizm ve Organize Suçlar, s.11
[204] ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 63.
[205] CRETİN, s. 285.
[206] Ankara'da mafya lideri olduğu ve faaliyetlerinin bir kısmının yasadışı olduğu herkes tarafından bilinen bir kişinin torununun evlilik töreninde milletvekili, siyaset lideri, bürokrat, üst düzey güvenlik görevlileri, ve yargı organlarının üyeleri iştirak etmekte ve bir devlet memurunun normal şartlarda takamayacağı değerde hediyeler vermeleri, siyasi parti liderlerinden tebrik telgraflarının gelmesi bu işbirliğinin boyutunu göstermeye yetmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. PARLAR, s. 423.
[207] TBMM Susurluk Raporu, s. 204
[208] 16.08.2000 Tarihli Hürriyet Gazetesi.

çiftinde bulunduğu 23 kişi yakalanmıştır[209]. Görüldüğü gibi suç örgütlerinin eleman kadrosunda değişik mesleklerden pek çok kişi görev alabilmektedir.

İtalya'da temiz eller operasyonu çerçevesinde 7 kez başbakanlık ve 32 kez değişik bakanlık görevlerini üstlenmiş Andreotti yargılanmıştır. Aynı operasyonlarda istihbarat teşkilatı yöneticisi Bruno Contrada yargılanarak mahkum olmuştur[210].

Polisin herhangi bir kurumdan istediği bilgi ve belgeler suç örgütünün o kurumdaki elemanı vasıtasıyla imha ettirebilmektedir[211].

Rusya'da 1992 yılında devlet müfettişlerin yaptığı açıklamaya göre suç örgütlerinin % 50 den fazlasının kamu görevlileri ile sıkı işbirliği bulunmaktadır. Her düzeydeki suç girişimlerinde devlet görevlilerinin yardımı olmaksızın gerçekleştirilmesi mümkün değildir denilmiştir[212].

Suç örgütleri mevcut kamu görevlilerini kullanmanın dışında çoğu kez kamu kurumlarına kendi adamlarını da yerleştirebilmektedir. Bu ise suç örgütleri ile kamu erki arasında son derece tehlikeli bir iç içe girme sorununu gündeme getirmektedir[213].

Çıkar amaçlı suç örgütlerinin suç ilşlemelerinde, kovuşturmanın etkisiz hale getirilmesinde, elde ettikleri karaparaların aklanmasında kamu görevlilerini kullanmak istemektedirler. Bunu sağlamak için iki silahı bulunmaktadır. Birincisi kamu görevlisinin zayıf yanlarını istismar ederek yolsuzluk yapmalarını sağlamak. İkincisi ise şiddettir[214].

Sonuç olarak şu tezi ileri sürmek mümkündür. Gerek dünyada gerekse Türkiye'de kamu görevlilerinin desteği ve yardımı olmaksızın ayakta kalabilen suç örgütü olamaz. Hala etkin faaliyet gösteren suç örgütleri varsa bu örgütlere yardım eden görevliler de vardır.

3. Basın İle İlişkisi

1990 yılından itibaren özel televizyonların da yayına başlamalarıyla birlikte suç örgütleri ile ilgili ya da örgüt üyeleri veya liderleri ya da işledikleri suçlarla ilgili haber ve yorumlar sıkça basın ve yayın organlarında yer almaya başlamıştır. Suç örgütü liderlerine *"ünlü baba", ünlü kabadayı"* gibi ifadeler kullanılmakta, bu kişilerin bazı sözlerine[215] yer verilmektedir. Bu suretle suç örgütlerinin korkutma, sindirme ve yıldırma amaçlarına ulaşmaları kolaylaştırılmış olmaktadır.

---

[209] DUPUİS, s. 54.
[210] CİVAOĞLU, "Legoları Birleştirmek", 25.12.1996 Tarihli Milliyet Gazetesi.
[211] DÖNMEZER, s. 48.
[212] HANDELMAN Stephan, "Rus Mafyası", Çev. Mesut Hakkı Çaşın, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 1, Sayı 2, 1997, s. 311.
[213] PALAZZO, "Organize...", s. 820.
[214] EGM 2000.
[215] "Mermi manyağı yapmak", "ayağından vurdurmak" vb. ÖZDİKER, "Televizyonda...", s.416.

Bu kişiler zımnen övülmekte ve bir kahraman gibi takdim edilmektedir[216]. Çok kere basını kendi haklarında olumlu imaj yaratılması amacıyla kullanmaya çalışmaktadırlar[217].

İngiltere'de basın yayın üzerinde bu konuda adeta bir sansür vardır. Teröristlerin ya da suç örgütü elemanlarının görüntüleri, resimleri, konuşmaları kendi ağızlarından yayımlanamamaktadır[218].

Suç örgütleri basın yayın kuruluşlarını etkileyerek kendi amaçları doğrultusunda yayınlar yaptırmak isteyebilmektedirler. Daha da ileri giderek basın-yayın kuruluşunun hisselerinin yarıdan fazlasını ya da tamamını satın alması, veyahut yeni bir basın organı kurması mümkündür. Bu kuruluş vasıtasıyla kendi çıkarları doğrultusunda yayınlar yapmaları, amaçlarını bu suretle gerçekleştirmeye çalışmaları, suç sayılan bazı faaliyetlerini masum göstermeye çalışmaları, bazı yasal veya yönetsel düzenlemeler konusunda kamuoyu oluşturmak istemeleri mümkündür. Bu tehlikeler göz önüne alınarak ÇASÖMK'da cezai düzenlemeler yapılmıştır[219].

F. ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTLERİNİN BOYUTU

1. Dünyada

Suç örgütleri ideoloji, din, kültür, gelişmiş ya da az gelişmişlik farkı gözetmeksizin çok geniş bir coğrafyada ve çok çeşitli alanlarda faaliyet göstermektedir. Örgütlü suç sorunu sadece az gelişmiş ülkelerin sorunu olmayıp, en az bu ülkeler kadar gelişmiş ülkeleri de etkisi altına almaktadır[220]. suç örgütleri tarafından uluslararası ölçekte işlenen ağır suçlardan elde edilen karaparalarla her alanda etkin olmaya çalışmaktadırlar[221]

İçişleri Bakanlığının verilerine göre Rusya Federasyonu'nda 5700 mafya tipi örgüt, banka sektörünün %70'i ile ülkenin petrol, doğal gaz, stratejik mineraller ve orman ürünleri ihracatının önemli bir bölümünü denetlemektedir. Örgütlü suç sanayide, ticarette, banka ve hizmetlerde faaliyet gösteren şirketlerin yaklaşık % 85'ini (uzun vadeli krediler vb yöntemlerle) denetimleri altında bulundurmaktadırlar. Ulusal çapta 40.000'den fazla iş yeri suç örgütlerinin yönetimindedir. 1991 den buyana 2000'den fazla devlet holdingini Rus ya da faaliyet gösteren suç örgütleri satın alarak bunların özel sektöre geçmesini sağlamıştır. Elde ettiği bu yasadışı güç ile günümüzde bazı siyasi partileri finanse etmektedir. ABD'de bulunan Stratejik ve Uluslararası Araştırmalar

---

[216] ÖZDİKER, "Televizyonda...", s. 416.
[217] ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 64.
[218] SAVAŞ Vural, Hukuk Devletinde Terör ve Örgütlü Suçla Mücadele Semineri, Umut Vakfı, İstanbul. 1996, s. 120.
[219] Ceza konusu dördüncü bölümde incelenmiştir.
[220] LECLERC, s. 117.
[221] WOLTRİNG s. Herman, "Prevention Et Control Du Blanchiment De L'argent Et Utulisation Du Produit Du Crime", (http://www.ifs.univie.ac.at/-uncjin/nevs24f.htm.2.) s. 2.

Merkezinin bir raporunda Rusya'nın organize suç oligarşisi tarafından yönetilen bir ülke konumuna gelmesine az kaldığı belirtilmektedir[222].

Bir CIA yöneticisinin açıklamalarına göre, Meksika, Peru, Türkiye, Birmanya, Kolombiya, Ukrayna, Çin ve aralarında başka devletlerinde bulunduğu bazı devletler bir ölçüde suç örgütlerinin kontrolü altındadır[223].

New York'ta inşaat sektörünün tamamına yakını suç örgütlerinin etkisi altında bulunmaktadır[224].

Birleşmiş Milletlere(BM) göre suç örgütlerinin yıllık geliri 1 trilyon dolar civarı olduğu belirtilmektedir. Bu rakam ABD bütçesine denk bir rakamdır[225]. Yine bu rakam yoksul ülkelerdeki 3 milyar insanın toplam gelirinden daha fazladır. Çin mafyasının yıllık geliri 200 milyar dolardır. Bu rakam Çin'in milli gelirinden % 40 daha fazladır[226].

Almanya, İtalya ve ABD'de piyasa ekonomisi sektörlerinden bazılarını tümüyle ele geçirmişlerdir. Aynı örgütler Fransa'da gün geçtikçe güçlenmektedir. Kara Afrikası ülkelerinin pek çoğunda ulusal ekonomiler örgütlü suçun denetimindedir[227].

Artık günümüzde devletler terörizmle değil ama ondan geri kalmayan örgütlü suçluluk ile uğraşmaktadır. Büyük metropoller için bu olgu büyük tehlike oluşturmaktadır. Devletler uzunca bir süre bu sorunla uğraşacak gibi gözükmektedir[228].

2. Türkiye'de

Adalet Bakanlığı verilerine göre Türkiye'de suç örgütlerinin asgari 23.000 elemanı bulunmaktadır[229]. Bu rakam Koç ve Sabancı gibi büyük holdinglerin çalıştırdığı kişi kadar suç örgütleri kişi çalıştırıyor anlamına gelmektedir. Bu örgüt üyelerinin aylık asgari 300 Milyon lira para aldıkları varsayılırsa aylık (300.000.000 X 23.000 =) 6.900 trilyon lira bir personel gideri meydana gelmektedir. Yıllık tutarı ise (6.900 trilyon X 12=) 82 trilyon 800 milyar lira tutmaktadır. Personele ödenen bu para elde edilen hasılatın yaklaşık % 20 si olduğu varsayılırsa suç örgütlerinin geliri 82.800 milyar X 5 =) 414 trilyon lira olarak bulunmaktadır. Birde suç örgütüne ödenen para gerçek yasadışı faaliyetin % 20 si ise bu durumda gerçekleşen yasadışı faaliyetin hacmi 414 trilyon X 5 =) 2.7 katrilyon lirayı bulmaktadır[230].

---

[222] Terörizm ve Organize Suçlar, s.18, DUPUİS, s. 143.
[223] LECLERC, s. 108.
[224] AYTAÇ Önder, BAL İhsan, "Medyanın Gözüyle Organize Suçlar" Ankara Barosu Dergisi, Sayı 1999/I, Yıl 56, s. 62.
[225] ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 65.
[226] TALU Umur, "Mafya Ekonomisi", 10.12.1996 Tarihli Milliyet Gazetesi.
[227] ZİEGLER, s.23.
[228] LECLERC, s. 108.
[229] DUPUİS, s. 35.
[230] ALTUĞ, s. 203.

Türkiye'de suç örgütlerinin ekonomik anlamda ki boyutu bu şekilde belirlenmektedir. Bundan başka suç örgütleri sadece ekonomik kazanç değil aynı zamanda uzun vadede çıkar elde etmeyi sağlayacak kudret, güç, yetki elde etmek te istemektedirler[231]. Bu olguların rakamlarla ifadesi şimdilik mümkün değildir.

Türkiye'de suç örgütlerinin boyutunu anlayabilmek için son günlerde gazetelerde ve televizyonlarda çıkan haberlere bakmak yeterli olacaktır. Suç örgütleri cezaevlerini kontrol altına alabilmektedir, cezaevlerinden değişik faaliyetleri organize edebilmektedir, duruşmalara gelip giderken tehdit içerikli açıklamalar yapabilmektedirler.

II. SUÇ ÖRGÜTLERİNİN ORTAYA ÇIKMA NEDENLERİ VE TARİHSEL GELİŞİM

A. ORTAYA ÇIKMA NEDENLERİ

1. Genel Olarak

Genel olarak bütün dünyada suç örgütlerinin ortaya çıkma nedenleri birbirine benzer niteliktedir. Türkiye açısından aşağıda incelenecek olan etkenler aslında diğer ülkeler açısından da geçerli etkenlerdir. Bununla birlikte dünyada suç örgütlerinin ortaya çıkmasında rol oynayan etkenlere yüzeysel olarak değineceğiz.

Suç örgütlerinin faaliyetlerine bakıldığında ortaya çıkmalarında ve gelişmelerinde; dünyada ekonomik ve finansal işlemlerde yaşanan globalleşme[232], malların ve kişilerin yer değiştirebilmelerinin kolaylaşması ve hızlanması, insanlar arası iletişimde yaşanan baş döndürücü gelişmeler ve elde edilen hız, her alanda uluslararası işbirliğinin gelişmesi, devletlerin özel mülkiyetleri ve girişimleri konusundaki yetkilerinin büyük kısmını kaybetmeleri ve özelleştirme anlayışının yaygınlaşması ile Avrupa Birliği konusunda elde edilen başarılar[233] etkin olmuştur.

Son yıllarda yaşanan köklü toplumsal, siyasal ve sosyal değişikliklerden[234] kaynaklanan çelişki, karmaşa ve çatışma ortamının da suç örgütlerinin gelişmesinde rolü bulunmaktadır[235].

Diğer taraftan suç örgütlerinin ortaya çıkmalarında rol oynayan başka unsurlar da bulunmaktadır. Bu unsurlar toplumlara, yönetim anlayışlarına, kültür düzeylerine ve diğer durumlara göre değişiklik göstermekle beraber ana hatlarıyla şöyle açıklanabilir;

Siyasi otorite boşluğu suç örgütlerinin oluşmasına fırsat tanımaktadır[236].

Antidemokratik, totaliter, yönetimlerde suç örgütleri, yönetim güçlü iken ortaya çıkamasa da kök salmaktadır (Rusya, Ukrayna, Hırvatistan gibi). Bu örgütler, temel hak ve hürriyetlerin

---

[231] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s. 46; YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...". s. 104
[232] ERMAN, s. 265.
[233] QUELOZ, s. 766.
[234] Doğu bloğu olarak adlandırılan ülkelerdeki rejim değişiklikleri, Avrupa Birliğinin gelişmesi ve genişlemesi, teknolojik gelişmeler vb.
[235] ÖZEK, s. 196.
[236] ÖZTÜRK, "Türk Hukukunda...", s. 3.

istismar edilmesinden faydalanarak egemen olmaya çalışırlar. Rusya[237] bunun en görünür örneklerindendir[238].

Yapılan yasaların uygulanmaması ya da yasa yapma konusunda tembellik gösterilmesi ile yapılan tasalarda bazı boşlukların bırakılması da suç örgütlerinin ortaya çıkması ve gelişmesinde rol oynamaktadır[239].

Bir diğer etken de pek çok ülkede yaşanan ekonomik istikrarsızlıktır[240]. Suç örgütlerinin kurulması ve kolayca suç işleyecek üyelerin bulunmasında bu etken öne çıkmaktadır. Son yıllarda ekonomik içerikli suçların genel toplam içindeki payı giderek artmaktadır[241]. İşsizlik olgusu da eklendiğinde bir bakıma suç örgütleri ekmek kapısı durumuna gelmiştir[242]. Bazı ülkelerde yaşanan sürekli yüksek enflasyon, kargaşa, para piyasalarındaki ani yükseliş ve inişler, kayıt dışı ekonomi gibi olumsuzluklar da Suç örgütlerininoluşmasını sağlayan etkenler arasında yer almaktadır[243].

2. Türkiye'de Suç Örgütlerinin Ortaya Çıkma Nedenleri

Bütün dünyada suç örgütlerini oluşturan etkenler nelerse ülkemiz açısından da suç örgütlerinin ortaya çıkmasında aynı etkenler rol oynamaktadır. Bununla birlikte Türkiye'nin kendine has bazı sorunları da bu tür suç örgütlerinin meydana gelmesine katkıda bulunmaktadır. Bu sorunlar;

1. Güneydoğuda süregelen terörle mücadele
2. Bazı güvenlik önlemlerinin sağlanabilmesi için yapılan köy boşaltmalar
3. Köyden kente akın eden büyük göçler
4. Toplum içindeki ekonomik bozuklukların hat safhaya ulaşmış olması[244].
5. Yasal boşluklar
6. Yargı kararlarının toplumsal beklentilerin gerisinde kalması
7. Kolluk kuvvetlerinin organizasyon ve teknolojik eksiklikleri[245].

---

[237] Rusya'da 1994 yılında verilen rakamlara göre 5691 çete bulunmaktadır ve bu çetelerin 100,000'in üzerinde elemanı bulunmaktadır. 35.000 ticari görünümlü suç örgütü yapılanması vardır. Ulusal ve uluslararası 407 banka ve 47 borsa aracı kurumunu kontrol etmektedirler. Bu grupların çalışma sahaları sadece Rusya değil bunun yanında bütün Avrupa'dır. BOSSARD Andre, Crime Organisee, Entreprise Et Corruption, 20.03.1996. (*http://droit.univ-metz.fr/petites_affiches/entr2c.htm*), s. 1-5; üretimin %60'ını suç örgütleri gerçekleştirmektedir. 1991-1992 yılları arasında yabancı ülkelere 15 milyar dolar transfer edilmiştir. MAXİMENKOV Leonid, "Les Sataistiques Du Crime En Rusia, Septembre 1994", (http//www.csis-scrs.gc.ca/fra/comment/com48f.htm), s. 2.

[238] HANDELMAN, s. 310; PARLAR, s. 71, BOSSARD, s. 1-5.

[239] ÖZTÜRK, "Türk Hukukunda...", s. 3.

[240] ÖZTÜRK, "Türk Hukukunda...", s. 3.

[241] YUMUŞAK, s. 44.

[242] YENİSEY Feridun, Örgütlü Suçla ve Terörle Mücadele, Umut Vakfı, İstanbul 1996, s. 400.

[243] ÖZTÜRK, "Türk Hukukunda...", s. 3.

[244] ERDEM Ruhan, "Organize Suçlulukla Mücadelede Özel Ceza Muhakemesi Tedbirleri", EGM, Ankara, 1998. s. 13.

[245] YILMAZ, "Organize Suç...", s. 160.

a. Cumhuriyetin Temel Niteliklerinin Göz Ardı Edilmesi

Cumhuriyetin temel nitelikleri 1982 anayasasının 2. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre, *"Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk Milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel niteliklere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir"*. Bu ilkelerin uygulanmasında yaşanan problemler suç örgütlerinin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.

Cumhuriyetin temel niteliklerinden birisi demokrasidir. Demokrasi denildiğinde ilk akla gelen şey seçimlerdir. Ancak demokrasi sadece seçimlerden ibaret değildir. Demokrasi egemenliğin kayıtsız şartsız milletin olduğunun şuurunda olarak yasama, yürütme ve yargı gücünün kullanılması işlemlerine katılması en azından katılabilme olanağının bulunması demektir [246].

Suç örgütleri, özellikle antidemokratik, totaliter rejimlerle yönetilen kapalı toplumlarda kök salar ve gelişir. Örneğin bugün Avrupa'nın en tehlikeli suç örgütlerinin başta Rusya olmak üzere Ukrayna, beyaz Rusya, Sırbistan, Hırvatistan gibi totaliter ülkelerde bulunduğu belirtilmektedir. Günümüzde Rus mafyası daha az organize olmasına rağmen Avrupa'nın korkulu rüyası haline gelmiştir[247]. Bununla birlikte demokratik yönetimlerde de suç örgütleri görülmektedir. Bunun sebebi ise, demokrasinin bütün kurum ve kurallarının yeterince oturtulamamasından kaynaklanmaktadır. Diğer bir deyişle toplumun tüm bireyleri için insan haklarını gerçekleştiremeyen, toplumda disiplini sağlayamayan devletlerde de suç örgütlerinin hızla yayıldığı söylenebilir[248].

Türkiye'de demokrasi bu anlamda uygulanamamaktadır. Aksayan yönleri şöyle sıralamak mümkündür.

- Halkın yasama faaliyetlerine katılımı sadece oy vermekle sınırlı kalmaktadır.
- Siyasi partilerin yapısı demokratik değildir. Dejenere olmuş bir delege sitemiyle lider sultası yaratılmış durumdadır. Milletvekillerini halk değil liderler seçmekte halk ise sadece liderin belirttiği isimlere oy vermek durumundadır.
- Partisine hakim olan lider aldığı oylarla siyasi iktidarı ele almayı başarmışsa hem yasama hem yürütme üzerinde aynı anda egemen olmaktadır. Meclisin bu yapı ile siyasi iktidarı denetleme imkanı son derece sınırlıdır.
- Anayasamızda yargı bağımsızlığı vurgulanmasına rağmen uygulamada yasama ve yürütme güçlerini elinde toplayan iktidar karşısında yargı ciddi bir varlık

---

[246] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", . s 39.
[247] HANDELMAN, s. 310.
[248] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", . s 42.

gösterememektedir. Bu da temel hak ve hürriyetle açısından büyük sakıncalar taşımaktadır.

- Sivil toplum örgütleri ya da baskı grupları etkin olamamaktadır. En masum gösteriler, yürüyüşler bile hiç planlanmadığı şekilde ideolojik ve illegal bir gösteriye dönüşebilmektedir.
- Merkezi idare büyük bir hantallık içindedir. Sıkı bir denetim mekanizması işlememektedir. Suç örgütleri ise bu tür denetlenemeyen yapılara rahatça girmekte ve etkili olabilmektedir.
- Hesap sorma kanalları kapalı durumdadır[249].

Cumhuriyetin temel niteliklerinden birisi de hukuk devleti ilkesidir. Hukuk devleti, hukukun egemen olduğu, ve vatandaşlarının hukuki güvenliğe sahip olduğu devlet demektir. İnsan haklarını ve adaleti bunun yanında güvenliği sağlama hukuk devletinin amaçlarındandır. Ancak pratikte bu amaçlar gerçekleştirilememektedir. Değişik usul ve yöntemlerle bazı suçlular adaletin pençesinden kurtulabilmekte, hatta hiç yakalanamamaktadır. Bu da suç örgütlerinin ortaya çıkmasında ve büyümesinde etkili olmaktadır[250].

Bundan başka hukuk kurallarının bazı gruplar için hiç işlemediği, bazıları içinse büyük engeller aşılarak uygulanabildiği görülmektedir. Bu engeller memur yargılama sistemi ve milletvekili dokunulmazlığı uygulamasıdır.

Memurların yargılanmasını düzenleyen Memurin Muhekamatı Hakkında Kanun-u Muvakat[251], 4483 sayılı Memur ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun[252] ile değiştirilmiştir. Buna göre memurların görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan yargılanabilmeleri için lüzum-u muhakeme[253] kararı verilmiş olması gerekmektedir. 4483 sayılı Yasada görev sırasında olmakla birlikte görevle ilgili olmayan suçlar kapsam dışına çıkartılmıştır. Bu nitelikteki suçlar için doğrudan savcılık soruşturma yürütebilecektir. Diğer taraftan kurul[254]

---

[249] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", . s 40.
[250] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", . s 44.
[251] 04.02.1929 tarihinde kabul edilerek 24.02.1329 tarih ve 1751 sayılı Takvim-i Vekayi ile neşir ve ilan edilmiştir.
[252] 02.12.1999 tarihinde kabul edilerek 04.12.1999 tarih ve 23896 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.
[253] Lüzum-u muhakeme kararı, memur hakkında yapılan incelemelerde suç işlediği kanaatına varılması ve mahkemelerde yargılanması gerektine ilişkin karardır. Kısaca yargılamanın gerekliliği kararı olarak da adlandırılmaktadır. GÜNAY Erhan, Ceza Davalarında Usul ve Esaslar, Ankara 1998, s. 493.
[254] Suç işleyen memurlar hakında il ya da ilçe idare kurullları yapacakları inceleme sonunda ya memurun suç işlediği kanaatına varılarak lüzum-u muhakame kararı ya da men-i muhakeme kararı verir. Bu kurullar illerde vali hukuk işleri müdürü, defterdar, milli eğitim müdürü, bayındırlık müdürü, sağlık müdürü, tarım il müdürü veteriner müdüründen oluşmaktadır. İlçe idare kurulu ise, kaymakam, yazı işleri müdürü, mal müdür, hükümet tabibi, ilçe milli eğitim müdürü, ziraat müdür, ve veterinerdeb teşekkül eder. Görevleri gereği bazı memurlar hakkında karar verecek merciler değişebilmektedir. GÜNAY, s. 490.

yerine amir[255] getirilmiştir. Bu suretle soruşturmanın hızlandırılması amaçlanmıştır. Getirilen düzenlemelerle aşağıda belirtilen sorunlar giderilebilmiş değildir[256].

Hukukçu olmayan kişilerin yaptığı inceleme, araştırma, ifade alma ve delil toplama sonucunda bir kişinin suçlu olup olmadığına karar verilmektedir[257]. Bu sistem, suç örgütlerinin etkisine açık olduğu kadar adalet anlayışı açısından da sakıncalıdır. Bu yapı sayesinde yapılan incelemeler, değişik bölgeler arasında, değişik kurullar -yeni haliyle amirler- arasında dolaştırılmakta ve zaman kaybı ile birlikte delillerin yok olması söz konusu olmaktadır. Memurların yargılama sistemi idarenin ve kamusal işlemlerin şeffaflaşmasına ve kamu denetimine engeldir[258]. Dolayısıyla suç örgütlerinin oluşmasına, kamu üzerinde nüfuz ve hakimiyet tesis etmesinde kolaylık sağlamaktadır.

Hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmayan bir diğer konu da milletvekili dokunulmazlığıdır. Anayasanın 83. maddesinin birinci fıkrasında yasama meclisi üyelerinin görevlerini yerine getirdikleri sırada fikir ve düşüncelerini açıklamada herhangi bir baskıya maruz kalmamaları amacıyla ileri sürdükleri görüş ve düşüncelerinden dolayın sorumlu tutulamayacakları belirtilmektedir. Bu düzenlemenin amacı meclisteki faaliyetlerin hür ve bağımsız şekilde yürütülebilmesidir[259]. Buna karşın ikinci fıkrasında ağır cezayı gerektiren suç üstü hali dışında milletvekilleri, seçimlerden önce ya da sonra işledikleri herhangi bir suçtan dolayı tutulamaz, sorguya çekilemez, tutuklanamaz ve yargılanamaz denilmektedir. Günümüzde bu hüküm, işlenen suçlardan yargılanmamak için kalkan olarak kullanılmaktadır. Dokunulmazlığın daraltılması ve sadece görevleri ile ilgili olarak yaptıkları konuşma ve çalışmalardan dolayı sorumsuz olmaları şeklinde düzenlenmelidir.

Türkiye Cumhuriyetinin temel niteliklerinden birisi olan laik kavramının içinin zamanla boşaltılması, Cumhuriyet döneminde çıkartılan yasaların bir kısmının uygulanmaması, siyasetçilerin oy kaygısıyla laikliğin korunması için istikrarlı bir davranış sergileyememeleri sonucu din-siyaset-ticaret ilişkisinin ortaya çıkmasına yol açmıştır[260]. Din duyguları, yasak olmasına rağmen pervasızca istismar edilmesi sonucu bir nevi suç örgütlerine dönüşmüş ve bir

---

[255] Amirin kim olduğu Yasanın 3. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre, ilçede görev yapan memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında kaymakam, ilde ve merkez ilçede görevli memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında vali, bölge düzeyinde teşkilatlanan kurum ve kuruluşlarda görev yapan memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında görev yaptıkları ilin valisi, başbakanlık ve bakanlıkların merkez ve bağlı veya ilgili kuruluşlarında görev yapan memurlar hakkında o kuruluşun en üst idari amiri, bakanlar kurulu kararıyla ve ortak kararnameyle atanan memurlar ilgili bakan ya da başbakan, TBMM de görevli memurla hakkında genel TBMM sekreteri, Cumhurbaşkanlığında görevli memurlar hakkında gene sekreter, Büyükşehir Belediye başkanlar hakkında içişleri bakanı, belde belediye başkanları hakkında ilçelerde kaymakam, illerde vali, muhtarlar hakkında kaymakam ya da vali soruşturma yapılmasına izin verme yetkisine sahip amirdir.

[256] PINAR İbrahim, Memurla ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun, Ankara 2000. s. 62.

[257] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", . s 40.

[258] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", . s 41.

[259] İÇEL Kayıhan /DONAY Süheyl, Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Ceza Hukuku, İstanbul 1987. s. 141.

[260] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", . s 43.

rant alanı haline gelmiştir. Son yıllarda basın organlarına da yansıyan olaylar irdelendiğinde, çıkar amaçlı suç örgütü olarak nitelendirilmesi mümkün dinsel içerikli organizasyonlarla karşılaşılmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti devletinin bir diğer niteliği de sosyal devlet ilkesidir. Sosyal devlet, vatandaşlarının sosyal durumları ve refah seviyesiyle ilgilenen onlara asgari bir yaşam seviyesi sağlamayı ödev sayan devlettir. Ancak Türkiye'de milli gelirin dağıtılmasında büyük oransızlıklar yaşanmaktadır. Toplum kesimleri arasında ekonomik ve sosyal farklılıklar, bazı toplumsal kesimlerin ihmal edilmesi suç örgütlerinin türemesi için uygun bir zemin oluşturmaktadır[261]. Televizyon ekranlarına, dağıtılan yardım paketlerini alabilmek için birbirini ezercesine çırpınan insanlar, çöplerden yiyecek toplayan çocuklar yansımaktadır. "*Bir tarafta televolelerde boy gösteren altmış kişi diğer tarafta gösterilenleri hayal bile demeyen altmış milyon*"[262]. İşte böyle olumsuz şartlar altında yaşam mücadelesi veren bu insanların çıkar amaçlı suç örgütleri tarafından kullanılması ve istismar edilmesi önlenemez[263].

b. Yasal Boşluklar

Yasalara ne kadar kazuistik yapılırsa yapılsın tüm ayrıntıların öngörülmesi ve açık hiçbir noktanın bırakılmaması mümkün değildir. Yasal boşluklar suç örgütlerinin kullandıkları uzman personel tarafından adeta mercekle incelenmekte, bulunmakta ve oralardan çıkar elde edilmeye çalışılmaktadır.

Bu nedenle Suç örgütlerininiştahını kabartan yasal boşluklar bırakılmamalıdır. Yasal boşluklar ya kanun yapılmamasından ya da var olan kanunun uygulanmamasından kaynaklanmaktadır[264]. Diğer taraftan yasa yapma süreci çok zaman almaktadır. Türkiye Avrupa Birliğine giriş süreci nedeniyle bazı zorlamalara rağmen yasa tasarılarının yasalaşması çok zor gerçekleşmektedir. Bu durum da suç örgütlerinin işine yaramaktadır.

Suç örgütlerinin güçlenmelerindeki en önemli etkenlerden birisi hiç kuşkusuz örgütün devlet içi bağlantılarıdır. Bunlar sayesinde polisten bir adım önde olabilmektedirler. Suç örgütleri ile siyasetçiler arasında sıkı bir ilişkinin olabileceği, hatta bazı ülkelerde siyasi partilerin bazılarını suç örgütlerinin finanse ettiği ifade edilmektedir[265]. Pek tabi bu durum bizim ülkemiz içinde söz konusu olabilmektedir. Her hangi bir olumsuz durum meydana geldiğinde dokunulmazlıktan yararlanılarak suçlular korunmaktadır. Bu güm TBMM pek çok şaibeler ortaya çıkmış olmasına rağmen yargılanamayan ve hala milletvekili olan kişiler bulunmaktadır. Bu olumsuz tablonun

---

[261] SÖZÜER, s. 261.
[262] MİT Müsteşarı Şenkal Atasağun'un açıklaması, 28.11.2000 Tarihli Milliyet Gazatesi.
[263] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", . s 44.
[264] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", . s 44.
[265] HANDELMAN, s. 316.

değiştirilmesi ve geçici yasama dokunulmazlığının kaldırılması ya da sınırlandırılması gerekmektedir.

Yasama organı ile suç örgütlerinin ortaya çıkmaları arasında bir diğer ilişki de siyasilerin yasaların uygulanması konusunda umursamazlık göstermeleri ile yeterince araştırmaksızın bazı işadamlarına yakın görünmeleridir. Öyle ki en üst düzey görevliler "*anayasanın bir kez ihlalinden bir şey olmaz*" diyebilmişlerdir. Yine Trakya'da gayri yasal olarak kurulmuş bir fabrikayı "*teşebbüs gücü*" olarak nitelendirebilmektedirler[266]. Buna benzer örnekleri artırmak mümkündür. Yasanın olmaması bir eksikliktir ama olan yasanın uygulanmaması suça teşviktir[267].

c. Yürütmeye İlişkin Sorunlar

Yasal boşluk kadar yönetimsel boşluk ta önemlidir. Nerede otorite boşluğu varsa suç örgütleri orayı bulur ve orada kök salmaya başlar. Hükümetlerin zayıf olması, devlet yapısının hantallaşması, denetimlerin zamanında ve etkin gerçekleştirilememesi suç örgütlerinin ortaya çıkması ve gelişmesinde önemli rol oynamaktadır[268].

Bunun yanında kamu görevlilerinin yetkilerini devlet adına ama kendi çıkarı için kullanması da toplumu suç örgütünü kabullenen bir toplum haline getirmektedir. Türkiye uluslararası şeffaflık kuruluşunun 1997 yılında yaptığı rüşvet ve yolsuzluk sıralamasında Türkiye Romanya ile birlikte 52 ülke arasında 14'üncü ve Avrupa'da birinci olmuştur[269]. 1998 yılında ise 85 ülke arasında 30'uncu sırada yer almıştır[270]. Bir ülkede suç örgütlerinin ne kadar yaygın olduğu, rüşvet ve yolsuzluk olaylarının yaygınlığıyla doğru orantılıdır. Avrupa Konseyi hukuk devletinin kurulabilmesi ve yaşatılabilmesi için rüşvet ve yolsuzluğun önlenmesinin şart olduğunu belirtmektedir[271].

Yürütmenin yaptığı her türlü iş ve eylemlerin hukuka uygun olması hukuk devleti ilkesinin bir sonucudur. Yürütme aynı zamanda yasaları uygulamakta geç kalamamak zorundadır. Örneğin orman arazisi gasp edilerek içine 10 katlı apartman dikilmiş ise ve burada yaklaşık 40 aile oturuyorsa, bu aşamadan sonra yasaları uygulamak ve bu arazideki binaları yıkarak yerini ağaçlandırmaya kalkışmak bir taraftan suç örgütlerinin güçlenmesine neden olurken, diğer taraftan masum insanlara zulüm edilmiş olacaktır. Halbuki yapılması gereken; o arazi gasp edilmeden ve inşaat temeli atılmadan önce yasaların uygulanmasıdır. Bu olgu birkaç hadise için söz konusu olsa normal karşılanabilir. Ancak Ankara, İstanbul gibi büyük şehirlerin % 50-

---

[266] ÇULCU, s.24.
[267] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", . s 44.
[268] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", . s 45.
[269] KORKMAZ İlkorur, "Kara Para Yazgısı", Milliyet, 06.06.1997, s. 9.
[270] ÖĞÜTÇÜ Mehmet, "Türkiye'yi Çeteler Kirletiyor", 23.10.1998. Tarihli Radikal Gazetesi.
[271] SOLLİER Joel, "Les Enstrumennts Juridiques İnternatianaux Pour Combattre La Corruption Et Le Crime Organise", Conference Conjointe OCDE/OSCE, 15-16 Juillet 1998, Paris, (http://www.oecd.org//daf/nocorruption/pdf/sollier.pdf), s. 5.

60'larının tapusuz, ruhsatsız olduğu dikkate alınırsa ne kadar büyük bir sorunla karşı karşıya olunduğu ve suç örgütlerinin potansiyel faaliyet alanlarının ne kadar geniş olduğu anlaşılmaktadır[272].

d. Yargı Erkindeki Aksaklıklar

Suç örgütlerinin ortaya çıkması ve gelişmesinde yargıda yaşanan sorunların da etkisi bulunmaktadır. Yargı suç ve suçlularla doğrudan ilişkisi olan bir kurumdur. Buradaki aksamalar adalet duygusundan sapmalara yol açacaktır. Yargı alanında yaşanacak otorite boşluğu bir ülkenin başına gelebilecek en büyük felaket olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle "*adalet mülkün temelidir*" denilmektedir[273].

Türkiye'de üzerinde çok konuşulan konulardan birisi yargı bağımsızlığıdır. Halen yürürlükte bulunan sisteme göre hakimlerin tayin, atama, disiplin ve görevden uzaklaştırma yetkisi Adalet Bakanının doğal başkanı ve Adalet Bakanlığı Müsteşarının doğal üyesi olduğu Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nda bulunmaktadır. Adalet Bakanı yürütmenin bir üyesidir. Bu yapı içinde yargının yürütmeye karşı bağımsız olduğunu ileri sürmek mümkün değildir. Diğer taraftan yazılı ve görsel basın organları verdikleri haberler, yaptıkları yorumlar ile anayasada yasaklanmış olmasına rağmen[274] yargıyı etkileyebilecek bir üslup kullanmaya devam etmektedirler[275]. Bu bakımdan yargı basın kuruluşlarına karşı da olması gerektiği gibi bağımsız değildir.

Suç ve suçlularla mücadelede yargının etkinliğini önleyen bir başka uygulama da memurların yargılanması için ayrı bir sistemin öngörülmüş olması ve milletvekili dokunulmazlığının sınırının genişliğidir.

Bunların dışında yargının içinde bulunduğu durum; personel yetersizliği, iş yükünün fazlalığı, teknoloji yetersizliği, yargılama usulünün yavaş işlemesi[276], hazırlık soruşturmasının tam yapılamaması nedeniyle mahkemeler uzun uğraş sonunda yargılamayı beraatle bitirmeleri, Avrupa standartalarına göre açılan kamu davalarının %90'ının mahkumiyetle sonuçlanması gerekirken Türkiye'de bu oranın %53 lerde kalması yargının yavaş ve etkisiz kalmasının göstergesi

---

[272] ÇULCU, s.190.

[273] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", . s 45.

[274] 1982 Anayasasının 138. maddesine göre "Hiçbir organ, merci ve kişi yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez, tavsiye ve telkinde bulunamaz. Görülmekte olan bir dava hakkında Yasama meclisinde yargılama yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz" denilmektedir.

[275] Örneğin Gaziantep'te baklava çetesine 8 yıl hapis diye sunulan ve eleştirilen mahkeme kararı bu nitelikte bir haberdir. Verilen cezanın başka suçları kapsayıp kapsamadığı, tekerrür nedeniyle artırım yapılıp yapılmadığı, geceleyin olmasının etkisi dikkate alınmaksızın ağır eleştiriler yapılmıştır. Yine hatası sonucu mağdurenin kolunun kesilmesine neden olan hekime verilen para cezasını komik bulan ve alaycı üslup kullanan yayın organları olmuştur. Halbuki, para cezaları kanunla belirlenmektedir. Hakimler yasaların belirlediği cezaları vermektedir. Verilen para cezasının düşük olması nedeniyle yargı organlarının küçük düşürülmesi anayasaya aykırıdır.

[276] EGM 1998, s. 75.

durumundadır[277]. Bundan başka cezaların ve uygulanan infaz sisteminin de etkisiyle caydırıcı olmaması, cezaevlerinde[278] devletin hakimiyetinin tesis edilememesi[279] şeklinde özetlenebilir. Yargının yavaş işlemesi nedeniyle günümüzde artık ödenmeyen alacaklar için icraya başvurmak ve bu yolla alacağını tahsil etmek yerine şiddet ve tehdit yoluyla çek-senet tahsilatı yapan suç örgütlerine başvurmak daha pratik hale gelmiş durumdadır[280].

Bu haliyle adi suçlarla dahi etkin mücadele edemeyen yargı organının suç örgütleriyle mücadele edebilmesi çok zor görünmektedir. Anlatılan yargısal sorunlar da suç örgütlerinin ortaya çıkmaları ve gelişmelerinde etkin olmaktadır.

e. Ekonomik Sorunlar

Türkiye'de ekonomi sektörü devlet ile özel sektör arasında belirli kurallara göre paylaşılmış vaziyettedir. Son yıllarda özelleştirme çalışmaları olsa da devletin ekonomi içinde önemli bir yeri bulunmaktadır. Buna karşın özel sektör de her alanda kurumsallaşmakta ve ekonomi içindeki payını giderek artırmaktadır.

Ancak yaşanan ekonomik sıkıntılar, para piyasalarındaki iniş ve çıkışlar, sürekli yüksek enflasyon, ekonominin büyük bir kısmının kayıt dışı olması gibi unsurlarında etkisiyle yasal yollarda kazanç elde etmeye çalışan kişi ve kurumlar artık rekabet edemez hale gelmiştir. Buna karşılık yasadışı yollarda yüksek kazançlar elde eden suç örgütleri yavaş yavaş bu alanları kontrol altın alamaya başlamış ve kendi otoritesini kurmaya çalışmaktadır[281].

Özelleştirme uygulaması, başta doğu bloğu ülkelerinde olmak üzere ülkemizde de örgütlü suçu beslemiştir. Devlete ait işletmelerin özelleştirilmelerinden daha fazla pay alabilmek için rekabet kuralları içinde yarışması gereken iş dünyası, yasadışı kişilerle işbirliğine girerek tehdit ve şiddet yöntemlerinin kullanılması suretiyle rakiplerini saf dışı bırakmayı yeğlemektedirler[282].

Diğer taraftan işsizlik içinde olan büyük kitleler kendine geçim kaynağı ararken örgütlü suçla tanışmaktadırlar. Bir çok insan için suç örgütlerine katılmak ve kazanç temin etmek adeta ekmek kapısı olarak görülmeye başlamıştır[283].

Ekonominin büyük bölümünün kayıt dışı olması nedeniyle devlet bir sabıkalının evinde ya da arabasında milyarlarca nakit para ele geçirse bunu nereden buldun diye soramamaktadır. Suç örgütleri kolayca haksız kazanç elde etmekte ve bunları aklamaktadır.

---

[277] ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 204.
[278] Aşağıda ayrı başlık altında incelenecektir.
[279] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s 46; Özellikle suç örgütleri ceza evlerinden suç işleme organizasyonları gerçekleştirmekte, haraç toplama talimatları vermektedirler. 04.11.2000 Tarihli Hürriyet Gazetesi.
[280] ÇULCU, s.188.
[281] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", . s 46.
[282] HANDELMAN, s. 310.
[283] Örneğin Tacikistan'da uyuşturucu trafiği halkın en önemli geçim kaynaklarından birisi haline gelmiştir YENİSEY, s. 400.

Devletin kurallarının etkin olamadığı ortamlarda suç örgütleri bankalara, gayrimenkul piyasalarına, borsalara ve hatta müzik endüstrisine el atmaktadırlar. Ellerinde ki büyük hacimli karaparalarla hiçbir işadamı, şirket ya da holdingin rekabet edemeyeceği bir güç haline gelmektedirler. Her türlü yasadışı yol ve yöntem kullanılarak rakiplerin saf dışı etmektedirler[284].

Bir taraftan bireylerin ekonomik sorunları, diğer taraftan devletin ekonomi üzerindeki kontrol ve denetiminin yetersizliği suç örgütlerinin ortaya çıkması ve gelişmesine neden olmaktadır.

f. Ceza, Ceza Usul ve Ceza İnfaz Sistemindeki Aksaklıklar

Suç örgütleri kullandıkları suç işlemede kullandıkları yöntemler, planlı hareket etmeleri ve iş bölümü yapmaları nedeniyle çok defa güvenlik kuvvetlerine yakalanmamaktadırlar. Yakalanmaları halinde işledikleri suçların örgüt bünyesinde işlendiğinin ispatı son derece zor olmaktadır. Yapılan yargılama sonunda verilen cezalar yeterince caydırıcı olamamaktadır. Örneğin karapara aklama suçu için ABD'de 20 yıl, İngiltere'de 14 yıl, Norveç'te 21 yıl, İtalya'da 10 yıl, Fransa'da 10 yıl, Avustralya'da 20 yıl, İspanya'da 6 yıl, Yunanistan'da 10 yıl, Meksika'da 3-9 yıl, Panama'da 2-8 yıl hürriyeti bağlayıcı ceza verilirken[285] Türkiye'de KAÖK'UN 7. maddesine göre 2-5 yıl arası hürriyeti bağlayıcı ceza öngörülmektedir. Verilen ceza miktarı karşılaştırıldığında karapara aklamak için tercih edilecek ilk ülke Türkiye olacaktır. Bir de Türkiye'de hakimlerin genellikle cezaları alt sınırdan vermeleri miktar bakımından cezaların caydırıcılığını engellemektedir.

Diğer taraftan verilen cezaların infazı aşamasında da bazı aksaklıklar söz konusudur. Türkiye'de infaz sistemi suçluların, yargıçların verdiği cezanın neredeyse üçte birini yatarak çıkmasına izin vermektedir. Türk İnfaz sistemini düzenleyen CİK'un 19. ve ek 2. maddelerine göre mahkum, çekmesi gereken cezanın ½ sini iyi halli olarak cezaevinde geçirirse şartla tahliye edilir. İyi halle geçiren kişi kalan cezasının her bir ayı için 6 günlük özel indirimden de yararlanır. Örnek vermek gerekirse 10 yıl hapis cezası alan kimse 5 yıl sonra şartla tahliyeye hak kazanır. Kalan 5 yıl için her yıl 12 ay, toplam 60 ay, her ay için 6 gün indirim 360 gün daha indirilecektir. Yani 10 yıl cezası olan kişi 4 yıl yatarak cezaevinden çıkabilmektedir. İlk bakışta verilen ceza çok fazla gibi görünmesine karşılık fiilen yatacağı süre verilen cezanın çok altında olmaktadır.

Üçüncü aşamada af konusu dikkati çekmektedir. Yürütme organı siyasi yatırımlar adına sık sık[286] af çıkartmaktadır. 1960 yılından bu yana ömür boyu hapis cezasına çarptırılıp ta 10 yıldan

---

[284] HANDELMAN, s. 310.
[285] ERGÜL, s. 82.
[286] Türkiye'de yıllara göre çıkartılan af yasalarının kapsamı ve tarihleri konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. ATEŞOĞULLARI Kamil, "Af", Ankara Barosu Dergisi, Yıl 57, Sayı 2000-2, s. 71-80.

fazla hapis yatan kimse yoktur[287]. Cumhuriyetin kurulmasından itibaren 12 si genel, 28'i kısmi af olmak üzere toplam 40 af yasası çıkartılmıştır[288]. 41'incisi 09.12.2000 tarihinde TBMM'de kabul edilmiştir.

Bir diğer sorun da mahkumların yerleştirildiği cezaevlerinde koğuş sisteminin uygulanmasıdır. Bu uygulama amatör suçluları dahi kısa süre sonra profosyönel suçlular olarak karşımıza çıkarmaktadır. Suçluların ıslahı yerine buraların suçlu okulu gibi çalıştığını görmekteyiz. Bir kişi önce 6 ay hapse giriyor, çıkınca daha büyük suç işleyip daha uzun süreyle hapse tekrar geri döndükleri görülmektedir. Suç örgütleri sadık elemanlarını cezaevlerinde kurdukları ilişkilerle sağlamaktadırlar[289]. Ceza evleri terör örgütleri için olduğu gibi suç örgütleri için de eğitim, yönetim ve eleman temin edilen yer haline getirilebilmektedir[290].

Değinilmesi gereken bir diğer sorunda devletin cezaevlerindeki mahkumlara hakim olunamamasıdır. Cezaevlerinde hükümlü ya da tutuklu bulunan suç örgütü liderleri buralardan verdikleri talimatlarla dışarıda eylemler gerçekleştirebilmektedirler. Her gün basın ve yayın organlarında yer alan haberlerde, devletin, suç örgütü liderlerinin cep telefonlarını[291] alamadığı ifade edilmektedir.

Türkiye'de cezaların yetersizliği, ceza infaz sisteminin zaten az olan ceza sürelerini çok daha kısaltması, kısa aralıklarla çıkartılan af yasaları, ceza evlerindeki koğuş sistemi ve devletin cezaevlerine hakim olamaması suç örgütlerinin oluşmasına ve güçlenmesine neden olmaktadır.

g. İşsizlik ve Kentleşme

Sadece organize suçun değil adi suçların dahi artmasında işsizliğin büyük etkisi bulunmaktadır. İşsiz kalma korkusu ile insanlar bir örgüt çatısı altına girebilmektedir. Son yıllarda ekonomik nedenlerle işlenen suçların, diğer suçlar içindeki payı küçümsenmeyecek boyutta yükselmiştir[292]. Diğer taraftan teknolojinin gelişmesi ve kentleşme insanların refah düzeyini yükseltmiş, beklentileri artırmıştır. Bulmak istedikleri ile gerçek hayatta buldukları arasında büyük uçurumlar meydana gelmiştir. Bu nedenle zaman zaman arzu ettiği ama yasal yollardan sağlayamadığı yaşam standardına ulaşmak için dahi yasadışı yollara başvurulabilmektedirler. Dünyada yaşanan ekonomik krizlerden veya işsizlikten toplumun bütün tabakaları etkilenmektedir. Bu olumsuz gelişmelerden etkilenmeyen, hatta yeni iş sahaları elde eden tek grup suç örgütleridir.

---

[287] SAVAŞ, s. 123.
[288] MAZICI Nursen, "Af Yasalarında 150'likler", Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı 55/1, Ocak-Mart 2000, s. 80.
[289] KOZAKÇIOĞLU Hayri, Hukuk Devletinde Terör ve Örgütlü Suçla Mücadele Semineri, Umut Vakfı, İstanbul. 1996, s. 349.
[290] EGM 2000.
[291] Cep telefonlarının suç örgütü liderlerine ulaştırılmasında ceza evi görevlilerinin yanında avukatların da rol aldığı görülmektedir. Basında cezaevine cep telefonu sokmaya çalışırken yakalanan avukatlar olduğundan bahsedilmektedir. 06.06.2000 Tarihli Zaman Gazetesi.
[292] YUMUŞAK, s. 44.

Pek çok şey değişir, hatta rejimler değişir ama suç örgütleri her dönemde ayakta kalabilmektedir. Ülkelerin, ulusal ya da uluslararası alanda alınan kararlardan, ticaret yasaklarından, gümrük kotalarından etkilenmemesi mümkün değilken, bu durumdan suç örgütleri yine kazançlı çıkabilmektedirler[293].

Suç örgütlerinin gerek oluşması gerekse faaliyet göstermelerinde kentleşmenin de etkisi bulunmaktadır. Zira toplum hayatında insanlar birlikte yaşamaktadırlar. Bu birlikte yaşamın yazılı kurallarının yanında yazılı olmayan kuralları da bulunmaktadır. Yazılı olmayan sosyal ahlak kurallarını[294] ihlal edenler kınama ve toplumdan dışlanma gibi bir yaptırıma tabi tutulurlar. Aile şereflerine leke getirmeme duygusu bu sosyal kontrolün sonucudur. Toplum içinde yaşayan bireyler toplumun yazılı olmayan kurallarına, ahlaki değerlerine kendilerini uydururlar. Suç işlemekte hukuksal kuralların yanında toplumsal kurallara da aykırı bir davranış olduğundan ve hukuki cezasının yanında toplum tarafından da cezalandırılacak olmak suç işlemeye karşı eğilimi azaltmaktadır. Önleyici bir etki meydana getirmektedir. Güriz sosyal ahlak kurallarının etkisini şöyle ifade etmektedir; *"Sosyal ahlak kurallarının toplumda barışı ve güveni sağlayıcı, uzlaşmazlıkları bertaraf edici, kişileri birbirlerine yaklaştırıcı, sosyal dayanışmayı kuvvetlendirici ve toplumun dağılmasını ve bölünmesini önleyici özelliklere sahip olduğu çoğu kez görülmektedir"*[295]. Türkiye'de köylerden kentlere doğru uzun zamandan beri süregelen göçlerle yaşanan kentleşme olgusu, anlatılan sosyal ahlak kurallarına uygun yaşama konusundaki hassasiyeti ortadan kaldırmıştır. Bu da suç örgütlerinin ortaya çıkmasına ve gelişmesinde rol oynamaktadır.

Kentleşme ile birlikte büyük metropoller, birbirini tanımayan kişiler topluluğu haline gelmiştir.Bu bağlamda büyük metropoller suç örgütlerinin oluşumunu kolaylaştırmıştır. Sosyal kuralların işlemediği sadece yasaların uygulanmaya çalışıldığı bu ortamlarda suç örgütleri ile mücadele oldukça zorlaşmıştır[296].

Bir diğer konu da devlet kademelerinde yaşanan yolsuzluk olgusudur. Suç örgütlerinin sayı ve faaliyet bakımında artmasında, özellikle kamu görevlilerinin ahlak anlayışlarının zayıflaması, yolsuzluklara bulaşmış olmaları, denetimlerin azalması ya da etkinliğinin kaybolmasının da rolü bulunmaktadır[297].

---

[293] ALTUĞ, s. 198.
[294] Sosyal ahlak, daha çok toplum düzeyinde ve kişilerin birbirleri ile olan ilişkilerinde etkinliği görülen kurallaradan oluşur. GÜRİZ, s. 13.
[295] GÜRİZ, s. 14.
[296] LECLERC, s. 109.
[297] ÜNVER Yener, "Federal Almanya'da Terör ve Organize Suçluluk İle İlgili Düzenlemeler", Nurullah Kunter'e Armağan, İstanbul 1988. s. 389.

Kamu görevlilerinden başka sosyolojik açıdan toplum bazında yaşanan yozlaşma ve sosyal ahlak değerlerinin kaybedilmesi de suç örgütlerimin gelişmesine uygun bir ortam oluşturmuştur[298]. Hatta son yıllarda nüfusun giderek artan bir kesiminin yasalara aykırı yollarla hayatlarını kazanma eğiliminde artışlar görülmektedir. Vergi kaçırmak zaten kahramanlık olarak algılanmaktadır[299].

h. Toplumsal Değerlerdeki Yozlaşma

Suç örgütlerinin ortaya çıkması ve gelişmesinde toplumsal değerlerdeki yozlaşmanın da etkisi bulunmaktadır. Suç örgütleri ve liderleri, basın organları ya da halkın kendi arasındaki iletişimiyle topluma saygıdeğer birer kahraman, devlet organları tarafından cezalandırılamayan, hiçbir yasal otoritenin kontrol altına alamayacağı bir güç olarak takdim edilmektedir. Bu takdim, hem suç örgütlerinin korku ve sindirme gücünü artırmaktadır hem de toplum içinde yer bulabilmesine neden olmaktadır[300].

Bundan başka çağdaş bireyler açısından vatandaşlık görevi olarak algılanması gereken bazı yükümlülükler, toplum tarafından kötü bir huy olarak değerlendirilmektedir. Örneğin bir suçlunun ihbarı pek çok yörede büyük bir ayıp sayılmaktadır. Hatta ihbar kavramı yerine *"gammazlama" "ispiyonlama"* kavramları kullanılmaktadır. Suçluları ihbar eden kişiler toplumdan dışlanmaktadır. İhbarcılık aşağılık bir sıfat olarak kabul edilmektedir. Buna mafya terminolojisinde *"omerta"* yani *"susma"* kuralı denilmektedir. Anadolu'nun her yerinde gizliden gizliye bu kural işlemektedir. Hatta kanun kaçakları dağlarda beslenir, yiyecek içecek verilir. Ama asla ihbar edilmez[301].

Ortada bir çifte değer anlayışı söz konusudur. Birisi toplum tarafından benimsenen ve uygulanmak istenen değerler(yerel ahlak), diğeri de hukuk çağdaşlığın ve hukukun öngördüğü değer yargılarıdır(genel ahlak). Bu iki değer arasında zıtlıklar bulunmaktadır. Örneğin genel ahlaka göre suçluların ihbarı bir vatandaşlık görevi iken yerel ahlak anlayışında bu ahlaksızlık ve kötü bir davranış olarak değerlendirilmektedir. Yine genel ahlaka ve dolayısıyla genel hukukta suçluların cezasını devlet organları verirken yerel ahlaka ve hukukta ihkak-ı hak yaygındır. Bu nedenle kan davaları uzun yıllar ve bazı bölgelerde hala devam etmektedir[302]. Bundan başka halk arasında yerleşmiş bazı deyişlerde de suç örgütlerini üreten toplumun vasıflarına işaret ettiğini göstermektedir. Örneğin, *"her koyun kendi bacağından asılır"*, *"bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın"*, *"bal tutan parmağını yalar"*, *"gemisini kurtaran kaptan"*[303].

---

[298] ERMAN, s. 265.
[299] ALTUĞ, s. 114.
[300] ÇULCU, s.21.
[301] ÇULCU, s.24.
[302] ÇULCU, s.71.
[303] ÇULCU, s.74.

B. TARİHSEL GELİŞİM

1. Genel Olarak

Dünya perspektifinde bakıldığında suç örgütlerinin ilk olarak Sicilya'da ortaya çıktığı görülmektedir. Sicilya'nın Normanlardan kalma tarım yapısı 1812 yılında Napoli kralının bir kararnamesiyle altüst olur. Bu karardan rahatsız olan derebeyleri gizli topluluklar oluştururlar ve Napoli kralı ile mücadele etmek için *"kahramanlar"*, *"onurlu insanlar"* görevlendirirler. Bu gizli topluluklar mafya adını alır[304].

Zaman içinde bu yapılanma değişim geçirir ve işgalcilere karşı direnen yurtsever bir örgütü haline gelir. Bu durum bölgede popülarite ve sempati kazanmalarını sağlar. Bu anlamada Sicilya köylüleri Roma Krallığına karşı ayaklandığında bunu organize eden örgüt roma belgelerinde mafya olarak geçer. Çok fakir Sicilya halkı göç etmek zorunda kalırlar. Bu göçler suç örgütlerinin uluslararası bağlarını oluşturmaya başlar[305].

Mafya olarak adlandırılan bu suç örgütleri başlangıçta İtalya'nın Sicilya adasında yuvalanmış ve fakat daha sonra ülkenin tamamına yayılmış, genellikler ekonomik temele dayanan ve aynı zamanda siyasi hedeflere de yönelen karmaşık ve gizli bir suç organizasyonudur. 19. Yüzyılda bir birine düşman grupların kendilerini korumak üzere aynı zamanda bir mücadele aracı olarak silahlı adamlar beslemesi veya bunlara başvurması mafyanın doğuşuna sebep olmuştur[306].

Başlangıçta 24 aileden oluşan İtalyan mafyasının 20 yy. başlarında ABD ye göç etmeleri ile mafya bu ülkede de zemin bulmuş ve çok kısa sürede gelişmiştir. 1919-1933 yılları arasında ABD'de içkilerin yasaklanması ile suç örgütleri için kazançlı bir pazar ortaya çıkmıştır. Öncelikle büyük kentlerde kaçak içki dağıtımını kontrol altına almışlardır[307]. Daha sonra bu aileler ABD'de işçi sendikalarını denetim altına almış, kurdukları firmaları illegal yolarla tekelleştirmiş, şans oyunlarını kontrol altına almış, işyerlerini haraca bağlamış, tefecilik, cürüm eşyası ticareti ile ilgilenmiş, son yıllarda da giderek artan bir şekilde uyuşturucu ticaretine girmişlerdir[308].

ABD'de suç organizasyonları böyle başlamış ama böyle kalmamıştır. Kısa süre içinde İtalyanların yanında Japon Yakuzaları, Çin Triads ve Tongsları, Meksika ve Güney Amerika uyuşturucu kartelleri gibi örgütler de suç organize etmeye başlamışlardır[309].

1943 yılında mafya uluslararası yasallık kazanmıştır. Zira Almanların işgalinde bulunan Sicilya'ya ABD ordusu çıkarma yapacaktır. Bu amaçla ABD'de yerleşen Sicilyalı suç örgütü liderleri ile görüşülerek ayrıntılı bir plan hazırlanmıştır. Bu plan uygulanmış ve ABD ordusu

---

[304] ZİEGLER, s.46.
[305] ZİEGLER, s.47.
[306] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", . s 48.
[307] QUELOZ, s. 765.
[308] ALTUĞ, s. 189; ÖZEK, s. 235.
[309] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", . s 48.

büyük bir başarı kazanmıştır. Bu olay üzerine Sicilya'da mafya üyeleri değişik kent ve kasabalara belediye başkanı olarak atanmıştır. Bunlar için şaşırtıcı bir koruma sağlanmıştır[310].

70'li yıllara gelindiğinde artık suç örgütlerinin eski kahramanlıklarla, işgalcilere ve zorbalara karşı direnişle alakası kalmamıştır. Artık mafya deniz taşımacılığı, devlet ihaleleri, gayrimenkul alım satımı, ithalat ve ihracat gibi ekonomik temelli girişimler ön plana çıkmıştır[311].

2. Türkiye'de

a. Osmanlı İmparatorluğunda Durum

Türkiye'de suç örgütlerinin tarihine bakıldığında Osmanlı İmparatorluğunun idare sisteminin izlerinin görülmesi mümkündür. Zira Osmanlı imparatorluğunda merkezi otoriteyi halife-sultan- oluşturuyordu. Bütün yetkileri elinde bulunduran sultan merkezden çok uzaklarda ki bölgelerin idaresinde temsilcilerden yararlanıyordu. Bu temsilciler ise bölgelerini daha rahat yönetebilmek için yerel güç odaklarını yanlarına alıyorlar ve onlarla işbirliği yapıyorlardı. Özellikle son dönemlerde "*ayanlık müessesesi*" yukarda sözünü ettiğimiz yetkilerin yerel güç odaklarından etkin kişilere bırakılmasının açık göstergesidir[312].

Ayanlar vergi ve asker topluyor ve kendi payını ayırdıktan sonra kalanı merkeze gönderiyordu. Aslında ayanlar yerel güç odaklarının (çünkü onların istekleri hiç geri çevirmeksizin yerine getiriliyordu) ahlaken ve hukuken yaptırım gücünü temsil ediyorlardı. Bazen padişaha isyan edenler[313] bile oluyordu. . Bu suretle yerel güç odakları yönetime dolaylı yönden ortak oluyorlardı[314].

Cumhuriyetin kurulmasıyla Meclis bütün otoriteleri kendi elinde topladı. Bu alanda unvan ve şanlarla ilgili ifadelerin kullanılmasının kaldırılmasının temelinde Osmanlı'dan kalan ağa, paşa, şeyh gibi kişilerin moral bakımından tasfiye edilmesi amaçlanıyordu[315].

Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte yerel güç odakları resmen tasfiye edilmişti ama gayri yasal olarak varlıklarını sürdürüyorlardı. Bu değişimi yerel halk da kabullenememiştir. Buna ilaveten Cumhuriyetin merkezi otoritesi de yerele nüfuz edememiştir. Bu odaklar günümüze kadar güçlenerek devam ede gelmişlerdir. Fırsat doğar doğmazda kendi etkinliklerini kurmaya başlamışlardır[316].

Diğer taraftan 1517 hilafetin Osmanlıya geçmesinden sonra İslam ahlak anlayışı bütün toplum kesimlerinde tek bir anlayış olarak takdim edilmiş ve zamanla yerleşmiştir. 1839 Tanzimat

---

[310] ZİEGLER, s.47.
[311] ZİEGLER, s.48.
[312] ÇULCU, s.19.
[313] Rize de Tuzcuoğlu ve Şatıroğlu isyanları bu tür isyanlardandır. ÇULCU, s.20.
[314] ÇULCU, s.20.
[315] ÇULCU, s.20.
[316] ÇULCU, s.20.

Fermanından itibaren ise yeni bir akım olarak liberal ahlak anlayışı ortaya çıkmıştır. Aydınlar bu yeni anlayışı hemen benimserlerken, halk katı taassup anlayışı içinde bu değişime karşı koymuştur. Bunun sonucu olarak toplumda ikili bir ahlak anlayışı ve devamında da ikili bir hukuk anlayışı egemen olmuştur[317].

b. Cumhuriyet Tarihinde Durum

Türkiye 12 Mart muhtırası sonrası ABD'nin haşhaş ekiminin yasaklanması isteğini kabul etmiştir. Bu yasaklama haşhaş ekiminin gizli olarak yapılmasına yol açmıştır. Diğer taraftan suç örgütlerinin ulusal sınırları aşıp uluslararası bağlar kurmaya başlamasına neden olmuştur. Çünkü Türkiye'de uyuşturucu bitkileri yeterince üretilemediğinden Afganistan ve Pakistan gibi ülkelerde üretilen bitkilerin uyuşturucuya dönüştürülmesi ve Avrupa'ya nakli konusunda görev almaya başlamışlardır[318].

Kıbrıs çıkartması sonrası ABD'nin Türkiye'ye ambargo uygulaması da suç örgütlerinin işine yaramıştır.. Devlet döviz sıkıntısı çekerken kaçakçılık ve uyuşturucu nedeniyle suç örgütlerinde büyük miktarda döviz bulunmaktaydı. Diğer taraftan hammadde ve yarı mamul madde ithal ederek üretim yapan sanayiciler yaşanan döviz sıkıntısı nedeniyle suç örgütleriyle tanışmış ve karaborsa alımlarla işlerini yürütmek zorunda kalmışlardır. Ayakta kalmak isteyen bütün sektörler suç örgütleriyle bu dönemde tanışmış ve bağlantılar kurmuşlardır. Suç örgütleri piyasadan temin edilemeyen ya da ithal edilemeyen her şeyi bulup getirmiştir. Sanayiciler de bu alışveriş sırasında suç örgütlerinin elindeki karaparayı tanıyorlar ve faaliyet alanlarını yavaş yavaş yasal zeminden çıkarmaya başlamışlardır[319].

Esas itibariyle Türkiye'de suç örgütleri 1970'li yıllarda görülmeye başlamıştır. Bu yıllarda son derece sınırlı bir alanda az sayıda kişiden oluşan, basit kazançlar elde edebilen bir suç örgütleri faaliyet göstermekteydi. Yaptıkları işlerin başında içki, sigara, döviz kaçakçılığı gelmekteydi. Türkiye'de 1970-1980 yılları arasında yaşanan iç çalkantılar sırasında suç örgütleri silah kaçakçılığı ile tanıştı[320]. Zira sağ-sol çatışmaları diye adlandırılan bu kargaşa ortamında kişiler kendilerini ya da yakınlarını değişik tehlikelerden koruyabilmek amacıyla silahlanma ihtiyacı hissetmeye başladı. Bunun yanında çatışan taraflar gerek savunma gerek saldırı maksatlı silahlara ihtiyaç duydular. Yasal olarak bunun temini imkansız olduğundan bu konudaki yüksek talebi karşılamak ulusal ya da uluslararası silah kaçakçıları için bulunmaz bir fırsat haline geldi. Suç örgütleri bu dönemde silah ticaretinin yanında kaçak sigara, içki, döviz ve haraç alma gibi faaliyetleri devam ettirmiştir[321].

12 Eylül 1980 askeri müdahalesi ile çatışmalar durmuş, sükunet tesis edilmiştir. Önceki dönemde elde edilen büyük miktardaki paraların ülkeye sokulması ve üzerinde tasarruf edilebilmesi için ihracatı

---

[317] ÇULCU, s.29.
[318] ÇULCU, s.111.
[319] ÇULCU, s.115.
[320] YILMAZ, "Organize Suç...", s. 161.
[321] AYTAÇ-BAL, s. 55.

teşvik düzenlemeleri gerçekleştirilmiştir. Bu yolla daha önce elde edilen ve yurt dışında bankalarda bulunan dövizler ülke ekonomisine yavaş yavaş girmeye başladı. Bu arada devletin aldığı tedbirlerle silah kaçakçılığı artık yapılamıyordu. Bunun yerini altın kaçakçılığı almaya başladı[322].

80'li yılların ortalarında ülke hala ekonomik kriz içerisinde idi. Pek çok şirket borçlarını ödeyemez durumdaydı. Yasal olarak icra hukuku prosedürü içinde kalarak bu alacakların tahsili hem masraflı, hem çok uzun sürmekte hem de alacaklı çok defa borçlunun mal varlığını başkalarının üzerine devretmesi sonucu eli boş dönmekteydi. Bu ortam içinde çek-senet tahsilatçılığı doğdu. Yasal yolarla yılar süren alacakların tahsili çok kısa sürede elde edilmeye başlandı[323].

Çek senet tahsilatı nedeniyle iş dünyası ile yakın ilişki içine gire suç örgütleri değişik ihale işlerinde de yandaşlarına yardım etmeye yani rakipleri saf dışı bırakarak ihalelerin kazanılmasını sağlamaya başladılar[324].

Bu dönemde gelir düzeyi yüksek kişilerin tehdit edilerek haraç alınması, yasadışı gelir elde eden kişilerin üzerine gidilerek elde ettiği yasa dışı gelirin paylaşılması gibi alanlarda faaliyetler devam etmiştir. Suç örgütleri haraç ve tehdit yoluyla para almak için özellikle elde ettiği gelir yasal olmayan kişiler seçilmekteydi. Zira bu kişilerin kazançları yasal Olmadığından maruz kaldıkları baskılar nedeniyle güvenlik güçlerine gidemiyordu. Bu durum suç örgütleri için yüksek çıkar elde etmeye müsait bir alan haline geldi. Değişik terör örgütlerinin de içinde bulunduğu uyuşturucu ticareti de suç örgütlerinin kök saldığı bir sektör haline geldi.

Bütün bu gelişmeler yaşanırken uzun yıllar devam eden terörle mücadele nedeniyle suç örgütlerinin bu güçlenme devresi gözden kaçtı. Bunlarla mücadele ikinci plana itildi. Bunu fırsat bilen suç örgütleri kamu kesiminden kendilerine ortaklar buldular. Zira gerek istedikleri faaliyetleri yapabilmek, gerekse her ihtimale karşı yakalanırlarsa bir yolunu bulup kurtulabilmek amacıyla değişik kamu yöneticileriyle diyalog kurmayı başardılar. Bu bağı kurarken kamu görevlilerinin bazı zaaflarından yararlandıkları gözlenmektedir[325]. TBMM Susurluk Komisyonu Raporunda bu konunun ne kadar ileri düzeyde olduğu şu cümlelerle anlatılmaktadır. "*Bugün devlette birisine haraç vermeyen pavyoncu, devlette birisine haraç vermeyen kumarhane sahibi, devlette birisine ortak olmayan çek-senet mafyası olmadığı...*" söylenmektedir[326]. Bu bağ nedeniyle devlet Suç örgütlerininüzerine yasal ya da yönetsel anlamda yeterince gidememiştir.

3. Günümüzde Suç Örgütlerinin Genel Konumu

Günümüzde suç örgütü denilince artık sadece Sicilya mafyası akla gelmemektedir. Bütün dünyada büyüklü küçüklü sayıları tam olarak bilinemeyecek kadar suç örgütü bulunmaktadır. Bu

---

[322] YILMAZ, "Organize Suç...", s. 161.
[323] AYTAÇ-BAL, s. 55.
[324] YILMAZ, "Organize Suç...", s. 162.
[325] YILMAZ, "Organize Suç...", s. 162.
[326] TBMM Susurluk Araştırma Komisyonu Raporu, s. 204.

örgütler silah kaçakçılığı, uyuşturucu, fuhuş, kumar, uranyum, organ kaçakçılığı, oto hırsızlığı, arsa spekülatörlüğü, sahte para basımı, dış ülkeler kaçak işçi götürülmesi gibi yüksek kazanç getiren her türlü suç faaliyetlerini işlemektedirler. Asıl korkunç olan tarafı ise artık bu suçları ulusal değil uluslararası ölçekte dayanışma ve yardımlaşma içinde gerçekleştirmektedirler[327].

Günümüzde suç örgütleri küreselleşmenin dinamiklerini temsil etmektedir ve adeta bir çok uluslu imparatorluk görünümündedir. Bu yer altı imparatorluğunun gücü, saygınlığı ve serveti bir çok devletinkini bastırır durumdadır. Gerçi birleşmiş milletler binasında bayrağı yoktur ancak pek çok ülkenin ordusundan daha iyi ordusu, daha yetkin istihbaratçıları ve daha etkin diplomatik düzenleri vardır[328].

İleriye yönelik olarak suç organizasyonlarının tavır ve faaliyet değişikliklerine gitmesinden endişe edilmektedir. Günümüzde pek çok devlet suç örgütleri ile etkin mücadele etmektedir. Bu mücadele sonucunda suç örgütlerinin bitme noktasına yaklaştıklarında terör örgütleri gibi kitle katliamlarına başvurabileceklerinden, ideolojik örgütlerin taşeronluğunu yapabileceklerinden endişe edilmektedir[329].

[327] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", . s 49.
[328] PARLAR, s. 60.
[329] EGM 1998, s. 77.

İKİNCİ BÖLÜM

KARAPARA VE KARAPARANIN AKLANMASI

I. KARAPARA KAVRAMI

A. GENEL OLARAK

Karapara 21'inci yüzyılda karşılaşılan yeni bir suç türüdür[1]. Karaparanın aklanmasının önlenmesine yönelik yasal düzenlemelere aşağı yukarı son 10 yılda başvurulmuştur. Bu düzenlemelerdeki asıl amaç suç işlenmesini ve bu yolla güç kazanılmasını önlemektir. Ancak devletler ne kadar güçlü olurlarsa olsunlar suç işlenmesini tamamen önlemeleri mümkün değildir. Madem suçun işlenmesi tam olarak önlenemiyor bari suçtan elde edilen güç ve kudretin kullanılması önlensin ki toplum dengeleri suç işleyenler lehine bozulmasın düşüncesi bu düzenlemelerdeki temel dayanak nokrası olmuştur.[2]

Karapara konusu, önemini hem elde edilmesi için suç işlenmesi hem de elde edilen kazancın tekrar suç işlemekte kullanılması tehlikesinden almaktadır. Suç örgütleri, ellerindeki büyük miktarlı karaparalarla ekonomiden siyasete, yargıdan basına pek çok alanda etkinlik sağlamakta ve bu paralarla suç düzenlerini kurmak istemektedirler. Şu çarpıcı sözler karapara konusunun önemini anlatmaya yetmektedir. *"Eğer karapara ve organize suçlara karşı etkili önlemler alınmazsa 2020 yılında ABD başkanını mafya seçecek"* denilmektedir[3].

Suç örgütleri, kontrol ettikleri karapara ile bir yandan suç işlemeyi teşvik ederken diğer yandan da suçtan elde edilen gelirlerle büyük ekonomik ve siyasi etkinlik kazanmaktadırlar. Toplumda ekonomik ve sosyal dengesizliklere sebep olmaktadırlar[4].

Bu bölümde genel olarak karapara, karaparanın diğer ekonomik kavramlarla karşılaştırılması ve karapara aklama konularına yer verilecektir.

---

[1] UYANIK, s. 17.
[2] AKAR Yıldırım, Karaparanın Aklanması, SPK Yayınları No 90. Ankara 1997. s.3.
[3] UYANIK, s. 17.
[4] AKAR. s.7.

B. TANIMI VE KAPSAMI

Belirli suçların işlşenmesi ile elde edilen gelirler Türkçede "karapara" olarak adlandırılırken Fransızcada "l'argent noir", kirli para anlamında da "l'argent sale" kavramı kullanılmaktadır. İngilizcede kirli para anlamında "dirty many" kavramı kullanılmaktadır. Her iki dilde yasadışı para anlamında "argent illegale, illegal many" kavramları kullanılmaktadır[5].

Genel olarak karapara, her türlü yasadışı yollardan elde edilen kazançlardır. Diğer bir ifadeyle karapara, yasaların suç saydığı fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen gelir ve varlıklardır[6]. Kaynağı açıklanamayan büyük miktarda para karaparadır[7]. Bir başka tanımda ise karapara, uyuşturucu, örgütlü suçlar ve terörizmden kaynaklanan kazançlardır ve bu faaliyetlerin tümü karapara ekonomisini ve karapara sektörünü oluşturmaktadır[8].

İşlenmesi ile elde edilen kazancın karapara olarak kabul edildiği suçlar bazı ülkelerde sayılarak belirtilmiştir. Bazılarında da belirli bir sürenin üzerinde hürriyeti bağlayıcı ceza gerektiren tüm suçların işlenmesinden elde edilen paraların karapara olduğu belirtilmiştir[9]. Bu tür ülkelerde kaynağı yasadışı olmakla birlikte karapara kapsamında olmayan suçlardan elde edilen gelirlere "gri para" adı verilmektedir. Tamamıyla yasal faaliyetlerden elde edilen gelirlere de "temiz para" ya da "ak para" kavramının kullanıldığı görülmektedir[10].

Karaparanın tanımı yapılırken sosyal, ahlaki, ekonomik ve hukuki anlamda karapara tasnifi yapılabilir. Hukuki anlamda karapara, ilgili yasalarda karapara olarak belirtilen paralardır. Ekonomik anlamda karapara ise, kanunlarca suç sayılan fiillerin yanısıra ekonomik hayatı düzenleyen kural ve usullerin ihlal edilmesi ile elde edilen çıkarları da kapsamaktadır. Ahlaki anlamda karapara ise, yasalarca yasaklanmış olsun ya da olmasın toplum nazarında suç sayılan hareketler sonucu elde edilen kazançlardır[11]. Sosyal anlamda karapara, toplumsal hayata zarar veren her türlü faaliyetten elde edilen kazançlardır. Görüldüğü gibi diğer tanımlamaların yasal yaptırımı bulunmamakta, sadece hukuki anlamda karaparanın yaptırımı bulunmaktadır[12].

Karaparanın kapsamı başlangıçta uyuşturucudan elde edilen kazanç olarak algılanmakta iken zamanla diğer ağır suçlardan elde edilen kazançların da karapara sayılacağı belirtilerek kapsam genişletilmiştir. Şu kesin olarak belirtilebilir ki, dünya üzerindeki paraların hangilerinin

---

[5] ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 1.
[6] İPEK Halim, Önemli Bir Sorun Karapara ve Akaraparanın Aklanması, Beta Yayınları, İstanbul 2000. s. 3.
[7] ÖZTÜRK, "Türk Hukukunda...", s. 3.
[8] ŞENGÜL, s. 34.
[9] ÇELİK Kuntay-KOÇAĞRA Işıl-GÜLER Kadir, Karapara Aklama, MASAK Yayın No 1, Ankara 2000. s. 11.
[10] ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 1
[11] YUMUŞAK, s. 44.
[12] ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 11.

temiz hangilerinin karapara olduğu tespit edilemez[13]. Çünkü karapara nitelemesi, paranın kendi özellikleri ile ilgili olmayıp nereden elde edildiği ile ilgili bir saptamadan kaynaklanmaktadır.

Karapara kaynağı itibariyle iki tür de karşımıza çıkmaktadır. Birincisi baştan beri yasal olmayan karapara. İkincisi ise başlangıçta yasal kazanç olmasına rağmen zaman içinde bazı yükümlülüklerin yerine getirilmemesi nedeniyle karapara haline gelen kazançlardır. Birincisine örnek uyuşturucu ticaretinden, silah kaçakçılığından, organ kaçakçılığından, kadın ticaretinden elde edilen kazançlardır. Bu faaliyetlerle uğraşmak yasalar tarafından yasaklanmıştır. Yasak faaliyetlerde elde edilen gelir olarak başından beri karapara kapsamındadır. İkinci karapara türünde ise vergi kaçakçılığında olduğu gibi, başlangıçta ki faaliyet yasaldır. Elde edilen kazanç üzerinden vergi ödenmesi gerekmektedir. Yükümlü bazı hilelere başvurarak ödemesi gereken vergiyi ödemez ise bu durumda elde ettiği kazanç karapara kapsamına sonradan girmektedir[14].

1. Uluslar Arası Anlaşmalarda ve Bazı Hukuk Sistemlerinde Karapara

Değişik uluslararası girişimler de karaparanın kapsamı farklı olarak belirlenmiştir. Bunları şöyle özetlemek mümkündür.

Viyana Konvansiyonu :Uyuşturucu kaynaklı gelirler karapara olarak belirlenmiştir.

FAFT[15] :Başlangıçta uyuşturucu kaynaklı gelirler, 1996 sonrası için diğer suçlarda kapsama alınmıştır.

Basle Komitesi :Tüm suçlar.

Strazburg Konvansiyonu :Uyuşturucu kaynaklı suçlar, adam kaçırma, soygun, silah kaçakçılığı suçları.

AT Direktifi :Başlangıçta uyuşturucu kaynaklı suçlar iken sonradan yapılan değişiklikler ile kapsam genişletilmiş ve diğer bazı ağır suçlarda karaparaya kaynaklık eder hale getirilmiştir.

Amerika Devletler Örgütü :Uyuşturucu kaynaklı suçlar zorunlu diğer suçlar ihtiyari[16].

Başlangıçta sadece uyuşturucudan elde edilen gelirlerin karapara sayılmasına karşın zaman içinde yapılan değişiklikler ile diğer ağır suçlardan elde edilen gelirler de karapara kapsamına alınmıştır. Diğer suçlar ibaresi de ülkeden ülkeye farklılık arz etmektedir.

Karapara tanımında ülkeden ülkeye farklılıklar da söz konusu olmaktadır. Bazı ülkeler, kısaca her türlü suçtan ve yasadışı yollardan elde edilen parayı karapara sayarken bazı ülkeler de

---

[13] DUPUİS, s. 8.
[14] ÇULCU, s. 1, AYSU, s.85. ; İPEK, s. 4.
[15] Mali Eylem Görev Grubunun kısaltması İngilizce Financial Act Task Force FAFT, Fransızca Group Action Financial İnternational GAFİ'dir. Ekonomi çevrelerinde yaygın olarak FAFT kısaltması kullanılmaktadır. Kavram kargaşasına yol açmamak için biz de çalışmamızda FAFT kısaltmasını kullanacağız.
[16] AKAR. s.44. ; İPEK, s. 4.

kazuistik olarak hangi yolla elde edilen paraların karapara sayılacağını belirtmişlerdir[17]. Ülkeler göre karapara sayılan gelirler şöyledir:

-İspanya :Uyuşturucu kaçakçılığı gelirleri.

-Portekiz :Uyuşturucu kaçakçılığı gelirleri.

-İsviçre :1 yılı aşkın hürriyeti bağlayıcı ceza gerektiren suçlardan elde edilen gelirler.

-Almanya :Uyuşturucu ve 1 yılı aşkın hürriyeti bağlayıcı ceza gerektiren suçlardan elde edilen gelirler

-İtalya :Uyuşturucu, soygun, gasp, fidye için adam kaçırma, suçlarından sağlanan kazanç

-Norveç :Zimmet, hırsızlık, soygun, emniyeti suiistimal suçlarından sağlana gelirler

-Belçika :Silah kaçakçılığı, vergi kaçakçılığı, kadın ticareti,fuhuş ve örgütlü suçlardan sağlanan gelirler

-İngiltere :Uyuşturucu ve terörden oluşan kazanç

-Yunanistan :Uyuşturucu, silah kaçakçılığı, kadın ticareti, soygun, şantaj, fidye, tarihi eser kaçakçılığı gemi çalınması, yüksek meblağlı hırsızlık, zimmet ve dolandırıcılık kaynaklı gelirler.

-Hollanda : Her türlü suç.

-Danimarka : Her türlü suç[18].

2. Türk Hukukunda Karapara

a. Genel Olarak

Yasadışı faaliyetlerden elde edilen yüksek meblağlı paraların bir kısmı aklandıktan sonra yasal faaliyetlerde değerlendirilirken önemli bir kısmı ise yine yasadışı faaliyetlerin finansmanında kullanılmaktadır. Yani bir kısır döngü içinde suçtan para, paradan suç doğmaktadır. Bu paralardan güç kazanan suç örgütleri ülkeleri ekonomik, siyasi, sosyal bakımdan olumsuz etkilemektedir. Bu suç örgütlerinin mevcudiyetinin önlenmesinde en etkili yol bunları besleyen gelir kaynaklarının ortadan kaldırılmasıdır. Bunu sağlayacak araçlardan birisi de elde ettikleri karaparaların aklanması ile mümkün olabilmektedir. Kuşkusuz aklamanın önlenmesinin yanında diğer önlemlere de başvurulması gereklidir[19]. KAÖK'un 1. maddesine göre yasanın amacı, "*karapara aklanmasının önlenmesi konusunda uygulanacak esasları belirlemektir*".

---

[17] UYANIK, s. 21

[18] UYANIK, s. 21.

[19] BAŞAK Ramazan, 50 Soruda Karapara ve Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi, Türkiye Bankalar Birliği Yayın No 206, İstanbul 1998, s. 29.

Türkiye'de söz konusu yasanın çıkmasından önce de doğrudan olmasa da karaparayı cezalandıran düzenlemeler vardı. Bunlardan birisi Türk Ceza Kanununun 296. maddesidir. Bu maddeye göre, *"her kim hapis cezasından aşağı olmayan cezayı müstelzim bir cürüm işledikten sonra bu cürmün icrasında faillerle evvelce ittifak etmiş ve cürmü neticelendirmekte yardımı dokunmuş olmaksızın, bir kimsenin o cürümden istifadesini temine veya Hükümetçe icra olunacak tahkikatı yanlış yola sevk etmeye yahut Hükümetin araştırmalarına veya hükmün icrasına karşı failı gizlemeye yardım eder yahut bu cezaları istilzam eden bir cürmün eser ve delillerini yok eder yahut bunları bir suretle değiştirir veya bozarsa... cezalandırılır"*. Her ne kadar bu düzenlemede doğrudan karapara aklama suçuna yer verilmemişse de dolaylı olarak suçtan yararlanmasını sağlamak, delilleri ve eserleri yok etmek ya da bozmak filleri karapara aklama filleri ile örtüşmektedir.

Diğer düzenleme ise TCK 512. maddesidir. Buna göre *"her kim 296 ncı maddede beyan olunan haller haricinde kendisi cürmün irtikabına iştirak etmeksizin bir cürümden hasıl olan para veya sair eşyayı bilerek kabul eder veya saklar yahut satın alır yahut her ne suretle olursa olsun kabul etmek ve saklamak ve satmak hususlarında tavassut eylerse"* cezalandırılır şeklindedir. Bu madde karapara aklama suçuna ilişkin düzenlemelere daha yakın bir düzenlemedir. Bir suçtan elde edilen geliri almak, saklamak, değiştirmek, kabul etmek eylemleri suç sayılmış ve cezalandırılmıştır.

Türk Parasının Kıymetinin Korunması Hakkında 32 sayılı Karar[20] da aslında karapara ile mücadele amaçlı bir düzenlemedir. Söz konusu kararda belirli bir limitin üzerinde yapılan işlemlerde özellikle ülkeye döviz girdi ve çıktısı sırasında bildirim yükümlülüğü getirilmektedir.

Etkin bir şekilde karapara ile mücadele edebilmek için mevcut düzenlemelerin yetersizliği ve özel düzenlemelerin yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Gelişmiş ülkelerde 1986 yılında itibaren ciddi biçimde karapara ile mücadele başlatılmıştır ve buna ilişkin yasal düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. 1990'lı yıllarda pek çok ülke gerekli yasal düzenlemeleri yapmıştır.

Türkiye'de Viyana Konvansiyonunu 1989 yılında imzalamasına rağmen 4136 sayılı kabul yasası ancak 22.11.1995 tarihinde 6 yıl gecikmeyle çıkartılabilmiştir. Türkiye, 1989 yılında üye olduğu FAFT üyesi ülkeler arasında karaparanın aklanmasının önlenmesi yasasını en son çıkartan ülke durumundadır. Hatta bu gecikmeden dolayı Haziran 1996 yılında ABD'de yapılan FAFT toplantısında Türkiye kınanmış ve yaptırım uygulanması kararlaştırılmıştır[21]. Bu yaptırım uygulamasına engel olmak amacıyla yasa çıkartılamamış ancak Bakanlar Kurulu Kararı ile bir yönetmelik çıkartılmıştır. 04.09.1996 tarih ve 22747 sayılı resmi gazete ile yayımlana 24.7.1996

[20] 1989/14391 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, 11.08.1989 Tarih ve 20249 Sayılı R.G.
[21] DUPUİS, s. 36; İPEK, s. 75.

tarih ve 96/98443 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile *"Bankaların Müşterilerin Kimliklerini Tespit Yükümlülüğü Hakkında Yönetmelik"* çıkartılmıştır. Bu Yönetmelikle bankalara 1 milyar Türk lirası ve üzerinde yapılan belirli işlemler için müşteri kimliklerinin tespiti ve 5 yıl süre ile saklanması zorunluluğu getirilmiştir[22]. FAFT'ın uyarısı ile yönetmelik çıkartılmış ancak bunun yeterli olmayacağı bilindiğinden yasa çalışmalarına da hız verilmiştir. Meclis Komisyonlarında görüşülen yasa tasarısı 13.11.1996 tarihinde TBMM Genel Kurulunda görüşülerek kabul edilmiş ve 19.11.1996 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

KAÖK hazırlanması aşamasında TBMM'ne gönderilen ilk metinde karapara *"kanunların suç saydığı fillerin işlenmesi suretiyle elde edilen para..."* şeklinde idi. Ancak İçişleri Komisyonu, bu tanımlamanın karışıklıklara yol açacağı düşüncesi ile sayma yöntemi ile belirleme yoluna gitmiş ve bu günkü haline getirmiştir[23].

KAÖKile ilk kez Türk hukukuna giren "mali suçlar" kavramı, daha geniş bir kavram olup, sadece karaparanın aklanmasının değil ülkenin ekonomik yaşamı ile ilgili tüm suçları içermektedir[24].

Türkiye'de KAÖK'da karapara ile ilgili genel bir tanım yapılmamıştır. Hangi paraların karapara olacağı sayma yoluyla belirtilmiştir. Değişik kanunlarla düzenlenmiş bulunan hükümlere atıf yapılamak suretiyle karapara belirlenmiştir. Zanlıların ellerinde bulunan para, aşağıda sayılarak belirtilen suçların işlenmesinden elde edilmemiş ise karapara değildir. TCK 1. maddesinde belirtilen *"kanunların sarih olarak suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez"* ilkesi gereği karapara incelemesi yaparken Yasadaki sayılan suçlardan olup olmadığı dikkate alınmalıdır. Bu nedenle karaparanın Kanun'da sayılan fillerin (bunlara öncül suçlar[25] denilmektedir) işlenmesi yoluyla elde edilmiş olması gerekir[26].

b. Karapara Tanımı ve Kapsamı

KAÖK'un 2 a maddesindeki düzenlemeye göre Karapara;

1-1918 Sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanundaki Fillerin İşlenmesi Suretiyle Elde Edilen Karapara

Herhangi bir eşyayı gümrük işlemlerine tabi olmaksızın Türkiye'ye ithal eden veya Türkiye'ye ithale teşebbüs etmek suretiyle elde edilen.

---

[22] İPEK, s. 76.
[23] ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 15.
[24] ERGÜL Ergin, "Karaparanın Aklanması İle Mücadelede Merkezi Kuruluşların Önem ve Rolleri", Gümrük Dünyası, Sayı 20, Ocak 1999, s. 8.
[25] Bazı yazarlarca "önsuç" yada "temel suç" ifadesi kullanılmaktadır. Bkz: KOCASAKAL Ümit, Karapara Aklama Suçu, İstanbul Üniversitesi, SBE, Yayımlanmamış Doktora Tezi,
[26] TOKMAKKAYA Murat, "Karapara ve Karapara Aklama Suçu ve Bu Konuda Yapılacak İncelemelere İlişkin Dikkat Çeken Hususlar", Vergi Dünyası, Kasım 1999, Sayı 219, s. 37. ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 19.

Türkiye'ye ithali ve Türkiye'den ihracı yasaklanmış bulunan herhangi bir madde veya eşyayı ithal, ihraç veya bunlara teşebbüs etmek suretiyle elde edilen.

İhraç şartıyla müşterisine satılan eşya ve maddeleri yurt içinde satmak veya zorunlu olmaksızın muayyen bire müddet içinde ihraç etmemek suretiyle elde edilen.

Yukarda belirtilen kaçak eşyayı yurt içinde bir yerden bir yere bilerek nakletmek, veya satın almak veya satmak veya saklamak veya satışa arz etmek veya alınıp satılmasına tanıklık etmek (gümrük mıntıkası hudutları dahilinde kaçak eşya nakledenler aksini bir belge ile ispat etmiş olmadıkça bilerek nakletmiş sayılırlar) suretiyle elde edilen.

Devlet tekeli altında bulunan maddelerin görevli veya yetkili olmaksızın Türkiye'ye ithal etmek veya ithale teşebbüs etmek. Türkiye içinde bir yerden başka bir yere nakletmek. Saklamak. Satılığa çıkarmak veya satmak. Bilerek kabul etmek, satın almak, imal etmek, tüketmek(tütün ve sigara kağıdı mutlak olarak). Türkiye dahilinde imal etmek veya imal için yurt dışından araç, gereç ithal etmek veya ithale teşebbüs etmek veya bunun niçin gerekli araç,gereci Türkiye'de imal etmek veya nakletmek veya saklamak veya failin ne maksatla kullanacağını bilerek temin etmek suretiyle elde edilen.

Özel kanunları gereğince bazı işler için resimden muaf olarak veya az resimle ithal olunan veya hükümetçe verilen resme veya tekele tabi maddeleri, tahsis edildikleri yerlerden başka yerlerde kullanmak veya satmak, bilerek satın almak, kanuni hakkı olmaksızın veya hakkından fazla olarak veya bu hususta beyanname doldurmak veya tasdik etmek veya ettirmek ya da buna teşebbüs etmek

kaçakçılık ya da kaçakçılığa teşebbüs suçunu oluşturur. Bu suretle elde edilen paralar karaparadır.

2- 6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkında Kanundaki Fiillerin İşlenmesi Suretiyle Elde Edilen Karapara

Bu kanun ateşli silahlarla mermilerin ve bıçaklarla salt saldırı ve savunmada kullanılmak üzere özel olarak yapılmış bulunan diğer âletlerin Türkiye'ye sokulması, Türkiye'de yapılması, satılması, satın alınması, taşınması veya bulundurulması esas ve usullerini düzenlemektedir. Bu kanunda belirtilen hükümlere aykırı olarak silah, hançer, kama kılıç vb aletlerin

-ülkede yapılması

-ruhsatsız bulundurulması

-ruhsatsız taşınması

-ülke içinde satılması

-satın alınması

-ülkeye sokulması yasaktır. Bu yasaklara aykırı olarak bu fiiller gerçekleştirilmiş ise ve bundan belirli bir kazanç elde edilmişse bu karaparadır.

3- 2238 Sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkında Kanundaki Fiillerin İşlenmesi Suretiyle Elde Edilen Karapara

2238 sayılı Kanun, tedavi, teşhis ve bilimsel amaçlarla organ ve doku alınması, saklanması ve naklini düzenlemektedir. Belirtilen yasa hükümlerine göre organ ve dokuların bir bedel veya başkaca bir çıkar elde etmek amacıyla alınması ve satılması yasaklanmıştır. Organ ve doku alınması ve satılması ile ilgili her türlü reklam ve ilan yasaklanmıştır. Bu hükümlere aykırı olarak organ ve doku almak, saklamak, aşılamak ve nakletmek ve reklam yapmak suç sayılmıştır. Buna ilaveten bu suretle bir para elde edilmişse bu para karaparadır.

4- 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması Hakkında Kanundaki Fiillerin İşlenmesi Suretiyle Elde Edilen Karapara

Bu kanun yer altında ve yer üstünde bulunan taşınır ya da taşınmaz bütün kültür ve tabiat varlıklarını korunmasını, aykırı davranışların önlenmesini düzenlemektedir. Bu tür varlıkların mülkiyetinin devlete ait olduğu, özel mülkiyete konu olamayacağı belirtilmektedir. Bu hükümlere aykırı olarak kültür ve tabiat varlıklarının (tarihi eserlerin) alınması, satılması, hibe edilmesi, müdahale edilmesi, yapı yapılması, nakli, yurt dışına çıkarılması , kopya çıkarılması, define aranması, kazı yapılması ve kazı izninin devri gibi fiillerin işlenmesi halinde cezai düzenlemeler getirilmiştir. Bunun dışında işlediği sayılan fiiller dolayısıyla bir para elde etmişse bu para karaparadır.

5- 213 Sayılı Vergi Usul Kanununun 359 ncu Maddesinin b Fıkrasındaki Fillerin İşlenmesi Suretiyle Elde Edilen Karapara[27]

VUK'nun 344. maddesinde vergi ziyaı suçu ve cezası düzenlenmiştir. Ancak 22.07.1998 tarihli 4369 sayılı yasa ile bu suç 359. maddenin 2. fıkrasında düzenlenmiştir. 359. maddenin b fıkrasına göre;

"*1-Defter ve belgeleri yol edenler veya defter sahifelerini yol ederek yerine başka yapraklar koyanlar veya hiç yaprak koymayanlar veya belgelerin asıl veya suretlerini tamamen veya kısmen sahte olarak düzenleyenler veya bu belgeleri kullananlar (sahte belge, gerçek bir muamele veya durum olmadığı halde varmış gibi düzenlenen belgedir).*

2-Belgeleri Maliye Bakanlığı ile anlaşması olmadığı halde basanlar ile sahte olarak basanlar veya bu belgeleri kullananlar,

---

[27] Maddenin önceki metninde "5-213 Sayılı VUK''nun344. maddesinin 2 ve 3 numaralı bentleri" ibaresi yer almaktayken 22.7.1998 tarih ve 4369 Sayılı Kanun'un 81. maddesiyle 01.01.1999 tarihinden geçerli olmak üzere "5-213 Sayılı VUK''nun 359. maddesinin (b) Fıkrasındaki" şeklinde değiştirilmiştir. Bundan sonraki kısımda VUK olarak kullanılacaktır.

hakkında on sekiz aydan üç yıla kadar hapis cezası hükmolunur".

Bu bentlerde sayılan fiillerin işlenmesi nedeniyle hükmolunan hapis cezası para cezasına çevrilemez. Ayrıca KAÖK metninin önceki halinde bu tür belgeleri "*bilerek kullananlar*" cezalandırılırken bu düzenlemede "*bilerek*" ifadesi kaldırılmış ve kusursuz sorumluluk ilkesi benimsenmiştir[28].

Bir kişi veya kurum 213 sayılı VUK'nun 359 . maddesinin b bendinde belirtilen fiillerin işlenmesi suretiyle bir kazanç elde etmiş ise, bu kazanç KAÖK'un 2 a maddesi kapsamında karaparadır.

6- 765 Sayılı Türk Ceza Kanunundaki Devletin Şahsiyetine Karşı İşlenen Cürümlerden Elde Edilen Karapara

Devletin şahsiyetine karşı cürümler TCK'nun 125-174. maddeleri arasında ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Bu düzenlemelere göre;

Devletin şahsiyetine karşı işlenen cürümler başlığı altında,

Devletin arsulusal şahsiyetine karşı cürümler,

Madde 125 -Devlet topraklarının tamamını veya bir kısmını yabancı bir Devletin hakimiyeti altına koymağa veya Devletin istiklalini tenkise veya birliğini bozmağa topraklardan bir kısmını Devlet idaresinden ayırmak,

Madde 126 -Devlet aleyhine silah kullanan veya Türkiye ile harp halinde bulunan bir devletin ordusunda hizmet kabul etmek ,

Madde 127 -Yabancı Devletin Türkiye Devleti aleyhine harp açması veya hasmane hareketlerde bulunması için yabancı ile anlaşmak,

Madde 128 -Yabancı bir Devlet aleyhine asker toplamak,

Madde 129 -Harp zamanında Türkiye Devleti zararına yabancı ile anlaşmak,

Madde 130 -Harp zamanında Devlet veya diğer bir amme müessesesiyle iş yapmak veya eşya vermek üzere iltizam ettiği taahhütleri kısmen veya tamamen ifa etmemek,

Madde 131 -Askeri olan veya Devletin müsellah kuvvetlerinin hizmetine tahsis edilmiş bulunan gemileri, hava vasıtalarını, nakil vasıtalarını, yolları, müesseseleri, depoları ve diğer askeri tesisatı tahrip eden veya kullanılmayacak bir hale getirmek,

Madde 132 -Devletin emniyetine veya dahili, yahut beynelmilel siyasi menfaatlerine taalluk eden evrak veya vesikaları tamamen veya kısmen yok eden, tahrip eden veya üzerlerinde sahtelik yapmak,

---

[28] ÖNCEL Mualla KUMRULU Ahmet, ÇAĞAN Nami, Vergi Hukuku, Ankara 1998. s. 213.

Madde 133 - Devletin emniyeti veya dahili veya beynelmilel siyasi menfaatleri icabından olarak gizli kalması lazım gelen malûmatı siyasi veya askeri casusluk maksadıyla istihsal etmek,

Madde 134 - 132 ve 133 üncü maddelerde yazılı cürümlerin icrası, evrak veya vesikaları elinde bulunduran veya malûmata malik olan kimsenin taksiri neticesi mümkün kılınmış veya sadece kolaylaştırmış olmak,

Madde 135 - Devletin askeri menfaati icabı olarak girilmesi men edilmiş olan yerlere girmek,

Madde 136 - Gizli kalması lazım gelen malûmatı ifşa etmek,

Madde 137 - neşir ve işasını menettikleri malûmatı ifşa etmek,

Madde 138 - Vazifesi veya hizmeti dolayısıyla öğrendiği ve Devletin emniyeti icabı olarak gizli kalması lazım gelen fenni keşif veya ihtiraları yahut sınai yenilikleri, kendisinin veya başkasının menfaatine olarak kullanmak,

Madde 139 - Harp zamanında Devletin selameti namına neşrolunan emir ve kararlara kasten muhalif harekette bulunmak,

Madde 140 – Yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 141 - Yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 142 - Yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 143 – İzinsiz olarak beynelmilel mahiyeti haiz olan veya kökü memleket dışında bulunan cemiyetleri veya müesseseleri veya bunların şubelerini memleket dahilinde tesis etmek,

Madde 144 - Türkiye ile harp halinde bulunan bir Devletten akademik derece veya ödül ve maddi menfaat kabul etmek,

Madde 145 - Türk bayrağını veya Devletin diğer bir hakimiyet alametini tahkir kasdı ile bulunduğu yerden söküp kaldıran veya yırtmak,

Devlet kuvvetleri aleyhinde cürümler

Madde 146 - Türkiye Cumhuriyeti Teşkilatı Esasiye Kanununun tamamını veya bir kısmını tağyir ve tebdil veya ilgaya ve bu kanun ile teşekkül etmiş olan Büyük Millet Meclisini iskata veya vazifesini yapmaktan men'e cebren teşebbüs etmek,

Madde 147 - Türkiye Cumhuriyeti İcra Vekilleri Heyetini cebren iskat veya vazife görmekten cebren men edenlerle bunları teşvik eylemek,

Madde 148 - yabancının hizmetinde çalışmak üzere yurttaşlardan asker yazar veya bunları silahlandırmak,

Madde 149 - halkı silah veya uyuşturucu yahut boğucu veya yakıcı gazlar veya patlayıcı maddeler kullanmak suretiyle isyana veya birbiri aleyhine silahlandırarak mukateleye teşvik eylemek,

Madde 150 - Bir fesat heyetine silah ve cephane, yapan veya icat eden veya nakil eden veya hazırlayan veya ecnebi memleketlerden Türkiye'ye sokan yahut gizleyen veya taşımak,

Madde 151 – bundan evvelki gelişmeleri bilmesine rağmen haber vermemek,

Madde 152 - bir asker kıtasının veya donanmanın veya harp gemisinin veyahut bir kale veya bir müstahkem mevkiin yahut bir liman veya bir şehrin kumandasını almak,

Madde 153 - Askerleri kanunlara karşı itaatsizliğe veya yeminlerini bozmağa veya askeri inzibat vazifelerini veya askerlik sanatlarına dahil diğer vazifelerini ihlale teşvik etmek,

Madde 154 - Geçen maddelerde yazılı olan cürümleri işlemeğe halkı teşvik etmek üzere basılmış veya basılmamış evrak ve risaleleri fesad kasdı ile veya münderecatını bilerek neşretmek

Madde 155 - Geçen maddelerde yazılı olan ahval haricinde kanunlara karşı gelmeğe halkı teşvik ile memleketin emniyetine tehlike iras edecek surette makale neşir etmek,

Madde 156 - Reisicumhur hakkında suikast te bulunanlarla buna teşebbüs etmek,

Madde 157 - başka suretle reisicumhura karşı fiili tecavüzde bulunmak,

Madde 158 - Reisicumhura muvacehesinde hakaret ve sövme fiillerini işlemek,

Madde 159-Türklüğü, Cumhuriyeti, Büyük Millet Meclisini, Hükümetin manevi şahsiyetini,Bakanlıkları, Devletin askeri veya emniyet muhafaza kuvvetlerini veya Adliyenin manevi şahsiyetini alenen tahrir ve tezyif etmek,

Madde 160 - 157 nci maddede yazılı suçu işleyenlerin soruşturulması yetkisi Cumhuriyet savcılarına aittir.

Madde 161 - Harp esnasında ammenin telaş ve heyecanını mucip olacak veya halkın maneviyatını kıracak veya düşman karşısında memleketin mukavemetini azaltacak şekilde asılsız mübalağalı veya maksadı mahsusa müstenit havadis yaymak,

Madde 162 - Kanunun cürüm saydığı neşriyatı nakil etmek

Madde 163 - Yürürlükten kaldırılmıştır.

Ecnebi devletlerle bunların reis ve elçileri aleyhinde cürümler ,

Madde 164 - Her kim ecnebi devletlerden birinin reisi aleyhine bir cürüm ika etmek,

Madde 165 - Her kim resmen çekilmiş olan dost devletler sancağını veya armasını hakaret kastiyle kaldırır veya koparır veya bozar yahut sair suretlerle tezlil etmek,

Madde 166 - Türkiye Cumhuriyeti nezdinde memur olan süfera aleyhine memur oldukları vazifeden dolayı her kim bir cürüm işlemek,

Madde 167 - karşılıklılık edasının gerektiği belirtilmiştir.

Madde 168-173 - Geçen fasıllar arasında müşterek hükümler düzenlenmiştir.

Burada sayılan fiilleri işleyerek bir gelir elde edenlerin elde ettikleri gelirler karapara olarak değerlendirilecektir.

7- 765 Sayılı TCK'nun 179, 192, 264, 316, 317, 318, 319, 322, 325, 332, 333, 335, 339, 341, 342, 345, 350, 403, 404, 406, 435, 436, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 504, ve 506 Ncı Maddelerindeki Fiillerin İşlenmesi Suretiyle Elde Edilen Karapara:

Şahıs hürriyeti aleyhine cürümler:

Madde 179 -Bir kimseyi gayri meşru surette kişi hürriyetinden mahrum edenler,

Madde 192 - Kendisine veya başkasına, para veya diğer bir yarar sağlamak maksadıyla bir gerçek veya tüzelkişiye zarar verebilecek bir hususu neşir yolu ile veya her ne suretle olursa olsun açıklama tehdidinde bulunanlar,

Madde 264 - Her kim ait olduğu merciden ruhsat almaksızın dinamit veya bomba veya buna benzer yıkıcı veya öldürücü alet veya barut ve benzeri ateşli ecza yapar veya bunları yabancı bir ülkeden Türkiye'ye sokar veya sokmaya aracı olur veya ülke içinde bir yerden diğer bir yere götürür veya yollar veya götürmeye bilerek aracılık edenler,

Ammenin İtimadı Aleyhine Cürümler: Paralarda, İtibari Amme Kağıtlarında Veya Kıymetli Damgalarda Sahtekarlık

Madde 316 - Paraları taklit eden, paraları tağyir eyleyen, memlekete sokan, muhafaza eden, tedavüle koyan, satın alanlar,

Madde 317 - Paraları kıymetini indirerek tağyir edenler,

Madde 318 - Taklit veya tağyir edilmiş paraları memlekete sokan, satın alan, kabul veya muhafaza eden veya bunları herhangi bir suretle tedavüle çıkaranlar,

Madde 319 – Cezaları artırıcı nedenler

Madde 322 - Kıymetli damgaların taklit ve tağyir edenler,

Madde 325 - Amme nakliyat şirketlerinin biletlerini taklit veya tağyir edenler,

Devlete Ait Mühürler ve Damgalarla Sair Alametlerin Taklidi

Madde 332 Devlet mührünü taklit edenler,

Madde 333 - Resmi dairelerden veya amme müesseselerinden birinin mührünü taklit edenler,

Madde 335 - Taklit edilmiş olan işaret veya eserleri havi olan evrak ve eşya ve vesikaları satan ve alanlar,

Evrakta Sahtekarlık

Madde 339 - Bir memur memuriyetini icrada tamamen veya kısmen sahte bir varaka tanzim eder veya hakiki bir varakayı tağyir ve tahrif,

Madde 341 - Bir memur aslı mevcut olmayan resmi bir varakanın musaddak suretini tasni,

Madde 342 - Bir kimse resmen memur olmadığı halde resmi varakada sahtekarlık,

Madde 345 - Sahte olarak hususi evrak ve senedat tanzim,

Hüviyet Cüzdanı ve Nüfus Tezkeresi, Pasaport, Ruhsatname, İlmühaber, Şahadetname ve Beyannamelerde Sahtekarlık

Madde 350 - Hüviyet cüzdanlarını nüfus tezkerelerini,pasaportları ve ruhsatnameleri taklid edenler, değiştirenler tasdik muamelesini sahte olarak ifa kılınmış gibi gösterenler; kullanan, teslim edenler,

Ammenin Selameti Aleyhinde Cürümler, Umumun Sıhhatine, Yenecek ve İçilecek Şeylere Müteallik Cürümler

Madde 403 - Uyuşturucu madde ticareti yapanlar,

Madde 404 – Uyuşturucu madde kullananlar,

Madde 406 - 403 ve 404 üncü maddede işlenen suçların ağırlaştırıcı nedenleri

Adabı Umumiye ve Nizamı Aile Aleyhine Cürümler, Fuhşiyata Tahrik,

Madde 435 - Bir küçüğü kandırarak fuhşa teşvik edenler,

Madde 436 –Fuhuş için erkek ya da kadın tedarik edenler,

Mal Aleyhine Cürümler, Yağma ve Yol Kesmek ve Adam Kaldırmak ,

Madde 495 – Yağma yapanlar,

Madde 496 – Senedin yağması,

Madde 497 – Cezayı artıran nedenler,

Madde 498 – Korkutarak faydalanma,

Madde 499 – Adam kaldırma,

Madde 500 –Adam kaldırmada haberleşme nakli,

Dolandırıcılık ve İflas ,

Madde 504 –Haksız çıkar elde etmek için malı tahrip etmek,

Madde 506 - Hileli iflas etmek,

Fiillerinin işlenmesi suretiyle elde edilen para veya para yerine geçen her türlü kıymetli evrakla, mal veya gelirleri veya bir para biriminden diğer bir para birimine çevrilmesi de dahil, sözü edilen para, evrak, mal veya gelirlerin birbirine dönüştürülmesinden elde edilen her türlü maddi menfaat ve değer karaparadır.

Karapara denildiğinde ilk akla gelen nakit para olmaktadır. Suç işlenerek elde edilmiş ve genellikle miktarı oldukça büyük para düşünülmektedir. Karaparanın ilk hali nakit olabilmekle beraber kısa süre içinde bu nakit para değişik mali araçlara dönüştürülebilmektedir. Bu nedenle karaparanın aklanması ile mücadelede sadece nakit para değil bunun yanında diğer mali araçlarda izlenmek durumundadır.

Karaparanın Aklanması Amacıyla Mali Sistemin Kullanılmasının Önlenmesine İlişkin Avrupa Konseyi Yönergesinde elde edilen iktisadi değerin maddi ya da gayri maddi, taşınır, taşınmaz her türlü iktisadi varlık, bu tür varlıklar üzerinde bir hakkı ya da menfaati kanıtlayan her türlü hukuksal belgeler ve araçlar karaparanın aklanmasına konu edilebilirler denilmektedir[29].

KAÖK'a göre "... *elde edilen para ve para yerine geçen her türlü kıymetli evrakla, mal veya gelirleri veya bir para biriminden diğer bir para birimine çevrilmesi de dahil sözü edilen para, evrak, mal veya gelirlerin birbirlerine dönüştürülmesinden elde edilen her türlü maddi menfaat*..." karapraya konu olabilen mali araçlardır. Özetlemek gerekirse karaparaya konu olabilen mali araçları 1- nakit para, 2- kıymetli evrak, 3- döviz, 4- her türlü mal, şeklinde sıralamak mümkündür.

c. Konuya İlişkin İleri Sürülen Görüşler ve Kişisel Değerlendirme

KAÖK panik yasaları ve sembolik yasalar ayrımında panik yasalardan sayılmaktadır. Değişik baskılar sonucu alelacele çıkartılmış bir yasadır[30].

Yasa tasarı halinde iken karapara tanımı bütün suçların işlenmesinden elde edilen para ya da fonlardır şeklinde idi. Ancak bu tanımın karışıklıklara neden olacağı düşüncesi ile değiştirilmiş ve sayma yöntemi kullanılarak hangi suçlardan elde edilen paranın karapara sayılacağı belirtilmiştir. Karapara tanımı yapılırken sayma yönteminin benimsenmesi hatalı olmuştur. Ceza sistemi içindeki suçların bir kısmı unutulmuştur. Bu düzenlemenin yerine tasarıda olduğu gibi "*yasalara göre suç sayılan eylemler neticesinde elde edilen her türlü değer karaparadır*" denilebilirdi. Bunların başında kaçakçılık kanununa aykırı şekilde elde edilen paralar karapara sayılırken gümrük kanunlarına muhalefet edilerek elde edilen paralar karapara sayılmamıştır. Yine

---

[29] ÇELEBİCAN Gürkan, "Karaparanın Mali Sistem Aracılığıyla Aklanmasının Önlenmesi", Bankacılar Dergisi, Sayı 12, Temmuz 1993, s. 11.

[30] UYANIK Cahit, "Karaparanın Aklanması ve Bankacılık Sistemi", Uman Gözüyle Bankacılık, Sayı 20, s. 12.

1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanununa aykırı fiillerle elde edilen paralar karapara sayılmamıştır[31]. Zimmet, rüşvet, irtikap, orman arazisinin yağmalanması suretiyle elde edilen kazançlar[32], Türk Ceza Kanunu'nun 567-570. maddelerinde düzenlenen yasadışı kumar oynatmak suretiyle elde ettikleri kazançlar, memuriyeti kötüye kullanma veya memuriyeti ihmal suçlarının işlenmesi ile elde edilen kazançlar da karapara kapsamına alınmamıştır[33].

Biraz açmak gerekirse, Türk Ceza Kanunu'nun 202-208. maddeleri arasında düzenlenmiş bulunan ve cezası 6 yıl ile 12 yıl arasında belirlenen zimmet[34] suçunun işlenmesi suretiyle elde edilen paralar ve diğer değerler de karapara kapsamında bulunmamaktadır. Uluslar Arası Ticari İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine Verilen Rüşvet İle Mücadele Sözleşmesinde açıkça rüşvet konusunun karapara sayılması gerektiği belirtilmektedir. Türkiye'de bu sözleşmeye imza atmıştır[35].

Yine TCK'nun 209. maddesinde düzenlenen irtikap[36] suretiyle para ve ekonomik değerlerin elde edilmesi de karapara sayılmamaktadır.

TCK 211 ve devamı maddelerinde düzenlenen, kamu görevlilerinin görevlerini yapmak ya da yapmamak için para ve diğer ekonomik değerler istemesi ya da alması, diğer bir ifadeyle memurun kendi görev alanıyla ilgili bir işlem nedeniyle bir başka kimseden verilmesi gerekmeyen bir karşılık sağlamasına yol açan anlaşma rüşvet olarak düzenlenmiştir[37]. Rüşvet alanlar 4 yıldan 10 yıla kadar cezalandırılmaktadır. TCK 217. maddesinde rüşvet olarak alındığı tespit edilen para ve değerlerin müsadere edileceği belirtilmiştir. Ancak rüşvet alanların elde ettiği paralar karapara sayılmamaktadır.

Gerçekten de bu sayılan fiiller Türkiye açısından bakıldığında çok büyük sorunlar açan ve üzerine ciddi şekilde gidilmesi gereken bir konu olmasına rağmen bu eylemlerden elde edilen paraların ve kazançların karapara sayılamaması büyük bir eksikliktir.

Bir başka eleştiri konusu da TCK'nun 125-173. maddeleri arasında düzenlenen eylemlerden elde edilen paraların karapara sayılmasıdır. Zira bu kısımda düzenlenen suçlar genelde devletin temel düzeni aleyhine işlenen suçlardır. Bu suçların işlenmesindeki amaç devletin

---

[31] DONAY Süheyl, "Karapara Yasası Hakkındaki Düşünceler", Radikal, 16-17-18 Ocak 1997. s. 9; İPEK, s. 84.
[32] KOCALAR Salih, "Karapara Aklama Suçu", Ankara Barosu Dergisi, 1998/1, Yıl 54. s. 132; İPEK, s. 85.
[33] DONAY, s. 9; İPEK, s. 85
[34] Zimmet, devlet idaresinde memur olan veya yasalar uyarınca memur sayılanların görevleri gereği veya yasalara göre j-kendilerine tevdi edilmiş veya denetim, koruma veya sorumluluklarındaki para, para yerine geçen belge ve senetler veya taşınır sair malların mal edinilmesi eylemleridir. MALKOÇ İsmail, GÜLER Mahmut, Zimmet, İrtikap, Rüşvet ve Başlıca Memur Suçları, Ankara 1993, s. 20.
[35] 4518 Sayılı Yabancı Kamu Görevlilerine Rüşvet Verilmesinin Önlenmesi Sözleşmesinin Uygun Bulunduğuna Dair Kanun. 06.02.2000 tarih ve 23956 sayılı R.G.
[36] TCK 209. maddesine göre irtikap, memuriyet sıfatını veya görevini kötüye kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına haksız olarak para verilmesine veya sair menfaatler sağlanmasına veya bu yolda vaatte bulunulmasına bir kimseyi icbar etmektir.
[37] MALKOÇ-GÜLER, s. 145.

düzenini yıkmak ya da değiştirmektir[38]. Ekonomik çıkar elde etmek amacıyla bu suçların işlenmesi söz konusu değildir. Buna rağmen belirtilen eylemlerin de karapara kapsamında sayılması yanlıştır. Diğer taraftan 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun da karapara kapsamına alınması gerekirdi[39].

TCK'nun 448 ve devamı maddelerinde düzenlenmiş bulunan adam öldürme fillerinin işlenmesi suretiyle elde edilen paralar karapara değildir. Halbuki suç örgütleri elde etmeyi amaçladıkları çıkarlar için kullandıkları en önemli yol ve yöntem bastırma, yıldırma, korkutma gibi eylemlerdir. Bu nedenle suç örgütleri tarafında para karşılığı adam öldürme eylemleri çok sık gerçekleştirilen, en azından gerçekleştirilebilecek bir suç türüdür. Buna rağmen bu suretle elde edilen paraların karapara sayılmaması büyük eksikliktir. Bu konuya TCK'nun 456 vd maddelerinde düzenlenen adam yaralama filleri de ilave edilebilir. Sık sık ayağından, topuğundan, bacağından silahla vurulmuş mağdurlar görülmektedir. Bu eylemler de para karşılığı yapılabilmektedir. Ancak bu şekilde elde edilen paralar karapara değildir.

Bir başka çelişki de banka, aracı kurum, ödünç para verenler, sigorta şirketleri gibi mali kuruluşlar tarafından karapara aklanırsa cezada artırım yapılacaktır. Ancak bu kuruluşlar vasıtasıyla elde edilen yasadışı fonlar karapara sayılmamıştır[40]. Yine suç örgütlerinin, ihaleye fesat karıştırmaları neticesinde elde ettikleri para karapara sayılmayacaktır. Evrakta sahtekarlık yapılarak devletten fazla para alınması halinde, alınan fazla kısım karaparadır ve müsadere edilecektir. Buna karşın evrakta sahtekarlık yapmaksızın rüşvet alınarak devlet zarara uğratılırsa karapara değildir.

Yasa anlamında karaparadan ve karapara aklamadan bahsedebilmek için öncelikle ortada bir paranın bulunması gerekmektedir. Halbuki KAÖK'da sayılan bazı fillerin işlenmesi ile bir gelir elde etmek mümkün değildir. Örneğin 6136 sayılı yasaya muhalefet suçlarından elde edilen kazançların karapara olduğu belirtilmiştir. Bu yasa anlamında ruhsatsız silah bulundurmak ya da taşımak eylemleri de suç sayılmıştır. Bu eylemlerden bir kazanç elde edilmesi söz konusu değildir. Yine uyuşturucu kullanmak, askeri bölgeye izinsiz girmek, organ naklinde doktorun tarafları bilgilendirmemesi ilgili yasaya göre suçtur ancak bir gelir elde edilmemektedir. Ancak bu eylemler de karapara elde edilebilecek öncül suçlardan sayılmıştır[41]. Aynı şekilde uyuşturucu kullanımıda gelir getirmemesine rağmen karapara kapsamında sayılmıştır.

Karaparanın aklanmasının önlenmesi için kurulan sistem rasyonel bir sistem değildir. Çünkü karapara aklama eylem ve işlemleri son derece hızlı cereyan etmektedir. Bunu inceleme ve

---

[38] İPEK, s. 84
[39] DONAY, s. 9.
[40] DONAY, s. 9; İPEK, s. 85
[41] ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 23.

önlem alma işlemleri ise kurulan sistem nedeniyle oldukça yavaş kalacaktır. Bir suç ihbarı olduğunda savcılık burada karapara aklama olup olmadığının incelenmesi için başkanlığa bildirecektir. Başkanlık görevlendirme yapmak için alt birime bildirecek, görevlendirilecek uzman belirlenecek, bakandan onay alınacak, incelenecek ve sonuç ta yine aynı yerlere uğrayarak savcılığa gelecektir. Halbuki hazırlık soruşturması savcılar tarafından ya da uygun göreceği zabıta tarafından ama savcının sorumluluğunda yapılmaktadır. Savcılar soruşturma sırasında teknik bir konu ile karşılaştıklarında zaten alanında uzman bilirkişilerden yararlanmaktır[42]. Bu sistem bürokrasiyi daha da artırmıştır. Soruşturmanın bu kadar yazışmadan sonra gizli kalması mümkün değildir. Bir de buna kamu kurumları arası kıskançlık eklenirse neredeyse işlemeyecek bir sistemdir. Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) en azından Adalet Bakanlığına bağlı olmalıdır. Pek çok ülkede böyledir. Adli tıp kurumu gibi resmi bilirkişi konumunda olmalıdır. Savcılarla, ihtiyaç duyulduğunda kısa sürede sonuç alınabilecek bir ilişki içinde olmalıdır.

KAÖK'da düzenlenen karapara tanımı ve kapsamına ilişkin olarak şu tespitleri yapmak mümkündür. Yasa aceleyle çıkartılması nedeniyle pek çok eksiklik içermektedir. Suç örgütlerinin faaliyetleri yeterince irdelenerek en azından bu faaliyetlerden elde edilen kazançların karapara sayılması gerekirken bu gerçekleştirilememiştir. Suç örgütlerinin yaygın şekilde işledikleri bazı suçlar karapara kapsamında yer almamıştır. Suç örgütleri ve karapara olgusunun en çok yozlaştırdığı ve sıkı ilişki içinde olduğu kamu görevlilerinin işledikleri ekonomik içerikli suçların da karapara olarak değerlendirilmemesi büyük bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Yine MASAK'ın Maliye Bakanlığına bağlı olması bürokrasiyi artırmış, işlemlerin hızını yavaşlatacak ve etkinliğini kıracak bir yapı oluşturmuştur. Diğer taraftan suç örgütlerinin yargılanması ile görevli olan Devlet Güvenlik Mahkemelerinin (DGM) karapara konusunda da görevli olmaları hızı ve etkinliği artırabilirdi. Ya da ekonomik içerikli bu suçlar konusunda uzman mahkemeler tesis edilebilirdi.

C. KARAPARANIN DİĞER EKONOMİK KAVRAMLARLA İLİŞKİSİ

1. Kayıt Dışı Ekonomi İle İlişkisi

a. Kayıt Dışı Ekonomi Kavramı

Zaman zaman kayıt dışı ekonomi ile karapara kavramlarının birbiri ile karıştırıldığı görülmektedir. Halbuki dünyada gri para olarak adlandırılan kayıt dışı ekonomi, kayda tabi tutulmamış ancak yasal yollardan elde edilen paralardan oluşmaktadır. Karapara ise yasadışı yollardan elde edilen paralardır[43].

---

[42] ALTUĞ, s. 18.
[43] UYANIK, s. 28; ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 1.

Kayıt dışı ekonomi, ya hiç belgeye bağlanmayarak ya da içeriği gerçeği yansıtmayan belgelerle, yürütülen ekonomik faaliyetin devletten ve işletmenin diğer ilgililerinden tamamen ya da kısmen gizlenerek kayıtlı ekonominin dışına taşınmasıdır[44]. Kayıt dışı para, normal ticari, sınai işlemlerden veya diğer parasal işlemlerden elde edilen, fakat vergi ödememek için kayda geçirilmeyen, vergisi ödenmeyen paradır[45].

Kayıt dışı ekonomi temelde dört sektörde gerçekleşmektedir.

Hane halkı sektörü: Burada üretim yasaldır. Tüketim kendi içlerinde gerçekleşmektedir. Herhangi bir ticari işlem söz konusu değildir. Bu nedenle buradaki üretim kayıt altına alınamadığından kayıt dışı kalmaktadır.

Belge kayıt düzenine tabi olmayan sektör: Ekonominin tamamen kayıt altına alınamadığı gelişmekte olan ülkelerde rastlanmaktadır. Küçük çaplı ticari faaliyetlerin muhasebesi yapılmamaktadır. Vergilendirme bakımından muafiyet ya da istisna kapsamında değerlendirilmektedir. İşportacılar buna örnek verilebilir. Ortada ticari bir faaliyet olmakla birlikte belge düzenine tabi değildir ve ülkenin tamamının ekonomik göstergeleri tespit edilirken bu olgular dışarda kalmaktadır. Bu sektörde yapılan faaliyetlerin büyük kısmı yasaldır.

Düzenlemelere uymayan sektör: Bu sektör aslında belge ve kayıt düzenine uymakla yükümlüdür. Ancak yasalara aykırı olarak yaptığı ticari faaliyetleri belge düzenine dahil etmemekte ve vergi kaçırmaktadırlar. Faaliyetleri yasal olmakla birlikte gayri safi milli hasıla içinde yer almamaktadır. Her ülke yasasına göre belge düzenine uyulmaması ayrı bir suç sayılmaktadır.

Suç sektörü: Bu sektörün faaliyet alanı suç işlemektir. Üretimi yasal değildir. Elde ettiği gelirler kayıt altına alınmamakta ve vergi ödenmemektedir. Ancak devlet bu sektörle vergi toplamaktan daha çok suç işlenmesini önlemek amacıyla mücadele etmektedir

Kayıt dışı ekonomiyi bu dört sektörün faaliyetleri oluşturmaktadır. Ancak ilerde inceleneceği gibi bu sektörlerin gerçekleştirdikleri faaliyetlerin tamamı karapara değildir. Hane halkının ve belge düzenine tabi olmayanların faaliyetleri sonucu elde ettikleri para karapara değildir. Belge düzenlemelerine uymayanların elde ettikleri para ülkeden ülkeye değişiklik göstermekle birlikte genellikle karapara sayılmaktadır. Türkiye'de VUK''nun 359. maddesinde düzenlenen vergi kaçakçılığı yapmak suretiyle elde edilen paranın karapara sayılacağı

---

[44] ALTUĞ, s. 1.

[45] KARDÜZ, Ali Rıza, "Kayıtdışı Para Banka Sistemine Sokulunca, Kara Para Sorunu Biter", 20.09.1997 Tarihli Sabah Gazetesi, s. 11.

belirtilmiştir. Dördüncü sektör olan suç sektörünün hem faaliyetleri suçtur hem de faaliyetleri sonucu elde ettikleri para karaparadır[46].

Karapara ile sıcak para kavramı da karıştırılabilmektedir. Sıcak paradan kasıt nakit konumundaki paradır. Karapara ise suçtan elde edilen paradır. Bu bağlamda, her karapara hemen hemen sıcak paradır, ancak sıcak para her zaman karapara değildir[47].

Son yıllarda suç ekonomisi kavramı da sık sık kullanılmaktadır. Yasadışı mal veya hizmet üretimi sonucu oluşan kayıt dışı ekonomiye suç ekonomisi denir. Suç ekonomisinin en önemli aktörleri ise mafya olarak adlandırılan çıkar amaçlı suç örgütleridir[48].

b. Kayıt Dışı Ekonominin Türkiye ve Dünyadaki Boyutu

Günümüzde hemen hemen bütün ülkelerde kayıt dışı ekonomiden bahsedilmektedir. Kayıt dışı ekonominin kayıt altına alınması için değişik çalışmalar yapılmaktadır. Normal ekonominin içinde kurallara uyarak faaliyet gösterenlere göre kayıt dışı faaliyeti bulunan kişi ve kurumlar büyük bir avantaj elde etmektedirler. Diğer taraftan kayıt dışı ekonominin içinde kayda tabi tutulmamış yasal gelirlerin olabileceği gibi suçtan kaynaklanan yasadışı gelirler de bulunabilmektedir[49]. Bu nedenle mali suçlarla mücadele dene organlar kayıt dışı ekonomi üzerine ısrarlı şekilde gitmektedirler.

Bütün ülkelerde kayıt dışı ekonominin bulunduğunu belirttik. Kayıt dışı ekonominin kayıtlı ekonomiye oranı gelişmiş ülkelerde % 10-20'lerde seyrederken az gelişmiş ülkelerde inanılmaz oranlara rastlanılmaktadır. Hindistan, Bangladeş gibi ülkelerde kayıt dışı ekonominin % 600 oranında olduğu görülmektedir[50]. Unutmamak gerekir ki kayıt dışı ekonomi büyüdükçe kayıtlı ekonomi küçülmektedir[51].

Türkiye açısından olaya bakıldığında, 1995 yılı itibariyle gayri safi milli hasılanın 150 milyar dolar görünmesine karşılık ülkemizin gerçekte milli gelirinin 400 milyar dolar olduğu belirtilmektedir. 150 milyar dolarlık kayıtlı ekonomiye karşılık 250 milyar dolarlık kayıt dışı ekonomi bulunmaktadır. O zamanki oranlara göre bu miktar para üzerinden maliye 3.5 katrilyon Türk Lirası vergi alabilecekken, bu miktar gelirin vergilendirilemediği görülmektedir. Bazı görüşlere göre Türkiye'de kayıtlı ekonominin üç katı kayıt dışı ekonomi mevcuttur[52].

Bazı ülkelerde kayıt dışı ekonominin gayri safi yurt içi hasılaya (GSYİH) oranları aşağıdaki şekilde gerçekleşmektedir.

---

[46] AKAR. s.10.
[47] AKAR. s.16.
[48] KILIÇDAROĞLU Kemal, "Suç Ekonomisini Önleme Yargı Cephesi ve Sorunlar", Vergi Dünyası, Sayı 225, Mayıs 2000, s. 18.
[49] KILIÇDAROĞLU, s. 18.
[50] ERGÜL. s.26.
[51] ALTUĞ, s. 3.
[52] SEVİĞ Veysi, "Karapara Dalgası" 16.6.1997 Tarihli Zaman Gazetesi, s. 3.

Ülke	Oran
İsviçre	(6)
Japonya	(9)
ABD	(9)
İngiltere	(12)
Almanya	(15)
Fransa	(15)
İspanya	(23)
İtalya	(24)
Polonya	(45)
Rusya	(100)[53]

Gelişmiş ülkelerde kişi ve kurumlar hemen hemen bütün işlemlerini bankalar, kredi kartları, çekler vb mali araçlarla gerçekleştirmektedirler. Bu sistem içinde yapılan bütün harcamalar kayıt altındadır. Giriş ve çıkışlar arasındaki olağanüstü değişiklikler hemen fark edilmektedir ve "*nereden bulduu*" diye sorulabilmektedir. Türkiye'de ise neredeyse her işlem nakit olarak yapılmaktadır. Bu ise devletin kontrolünü imkansız hale getirmektedir. Bunun önlenmesi için değişik görüşler ileri sürülmektedir. Bu görüşlerden birisi, piyasada ki paraların kupürleri küçültülmelidir. Buna göre küçük tutarlı işlemlerde bile bu paraların kullanılmasında hacim sıkıntısı yaşanacağından nakit para kullanımı zorlaşacaktır. Kişiler ve kurumlar küçük kupürlü paralar yerine yapacakları işlemlerde çek, kredi kartı veya diğer elektronik -ama kayıtlı- bankacılık işlemlerini kullanacaklardır[54].

c. Kayıt Dışı Ekonominin Çeşitleri ve Özellikleri

Kayıt dışı ekonomide kazanç sağlayan işlemlerin kayıtlara geçirilmemesi söz konusudur. Bunu, yasal ekonomik faaliyetler ve yasak ekonomik faaliyetler olarak ikiye ayırmak mümkündür. **Yasak ekonomik faaliyetlerin** gerçekleştirilmesi sonucunda para elde edilmese ve işlemler kayıtlara geçirilmese de ortada bir suç bulunmaktadır. Çünkü faaliyetin kendisi kanunlarca yasaklanmıştır. Örneğin uyuşturucu, kadın ticareti, fidye, çek senet tahsilatı, silah ticareti vb[55].

Buna karşılık **yasal ekonomik faaliyetler** sonucu elde edilen paraların vergisini ödememek ya da başka yükümlüklerden kurtulmak amacıyla kayıtlara geçirilmemesidir. Bu faaliyetlerin

[53] ERGÜL. s.27.
[54] ALTUĞ Osman, "Karaparanın Aklanması ve Bankacılık Sistemi", Uzman Gözüyle Bankacılık, Sayı 20, s. 11.
[55] ERGÜL. s.25.

yapılmasında ve sonuçta kar edilmesinde bir yasa dışılık yoktur. Bu işlemlerin kayıtlarının yapılmamasında yasa dışılık söz konusudur[56].

Kayıt dışı ekonominin özelliklerini ise şöyle sıralamak mümkündür. Öncelikle kayıt dışı ekonomide bir nizamsızlık hakimdir. Normal faaliyetlerin yapılması sırasında uyulması gereken pek çok kural, kayıt dışılık nedeniyle aşılmaktadır. Kayıt dışılık çok defa tarafların menfaatine uygun olmaktadır. Yasal kurallara uymamak suretiyle kazanç elde edebilmektedir. Örneğin yasal olarak ödenecek katma değer vergisi (KDV), faturasız mal satılması halinde ödenmemektedir. Burada taraflar açısından ödenecek KDV tutarında bir kazanç söz konusudur. Ancak bu kazanç devletin aleyhine bir kazançtır. Yine işçilerin çalışma saatleri, izinleri, ödenekleri konularında kayıtlı olmakla olmamak arasında işveren açısından büyük parasal çıkar söz konusudur. Hatta resmi kurumlar dahi taşeron firmalar vasıtasıyla bazı hizmetleri satın almaktadırlar. Taşeron firma ise sigortasız işçi çalıştırmaktadır.

İkinci olarak bu işlemler vergilendirilmemişlerdir. Çalışan işçi ücretlerinden gelir vergisi stopajı yapılmamaktadır ve Sosyal Sigorta Kurumu (SSK) primleri kesilmemektedir. Yine faturasız ya da olduğundan düşük fatura edilmiş alım satımlarda da aradaki gizlenen miktarın vergisi ödenmemektedir.

Üçüncü olarak ta kayıt dışı ekonominin gerçek boyutunun ölçülememesidir. Kayıt dışı ekonominin boyutunu ölçmeye yönelik yapılan bütün çalışmalar tahminden ibarettir. Kesin olarak boyut saptaması yapılamamaktadır[57].

Bir başka özellikte, hükümetlerin aldıkları kararlardan etkilenmemeleridir. Vergi konulmasının, tanınmış olan muafiyet ya da istisnanın kaldırılmasının veya başka yükümlülükler getirilmesinin kayıt dışı ekonomiye etkisi olmaz[58]. Bu düzenlemeler kayıt altındaki faaliyetlere hitap etmektedir.

d. Kayıt Dışı Ekonomi ve Karaparanın Aklanması

Karapara yasal olmayan faaliyetlerden elde edilirken, kayıt dışı para yasal ya da yasadışı yollardan elde edilen paraların muhasebe kayıtlarına dahil edilmemesinden kaynaklanmaktadır. Görüldüğü gibi her kayıt dışı para karapara olmayabilir. Ancak her kara para, aklanmadığı sürece aynı zamanda kayıt dışı para durumundadır[59].

Bazı ülkelerde bu ayrım neredeyse ortadan kalkmış durumdadır. Çünkü ekonomik sistemlerini tamamen bankacılık işlemleri ile gerçekleştirmektedirler. İşlemlerde nakit kullanımı oldukça azdır. Böyle ülkelerde kayıt dışı ekonomiden söz edilememektedir. Bu ülkeler bakımından

---

[56] ERİMEZ M.Rüştü, "Kayıtdışı Ekonomi ve Vergi", Vergi Dünyası, Sayı 188, Nisan 1997, s. 5.
[57] ALTUĞ, s. 10.
[58] KILIÇDAROĞLU,s. 18.
[59] AKAR. s.8.

neredeyse kayıt dışı ekonomi karapara ile özdeş hale gelmiştir. Bu ülkelerde elde edilen kara para genellikle nakittir. Bu paranın kullanım alanı hem sınırlıdır, hem de dikkat çekmektedir. Bu nedenle kişilerin alım satımlarında nakit kullanmaları karapara aklamaya çalıştıklarının göstergesi olmaktadır. O halde bu ülkelerdeki büyük miktarlı nakit paralar için kara para denilebilir. Hatta aklayıcıların en önemli sorunu karaparayı elde etmek değil bunları yasal ekonomiye dahil etmek yani aklamaktır. Nakit kullanımını asgariye indirebilen ülkelerde kayırt dışı ekonomi ve karapara aklama arasında direk bir ilişkinin olmadığı söylenebilir[60].

Buna karşılık ülkemizin de içinde bulunduğu pek çok ülkede işlemler ağırlıklı olarak nakit para kullanılarak yapılmaktadır. Bankacılık hizmetlerinde büyük gelişmeler olmakla birlikte henüz her alanı kapsamış değildir. Piyasada zaten büyük miktarda kayıt dışı para bulunmaktadır. Bu paralarla her türlü işlem dikkat çekmeksizin yapılabilmektedir. Hatta kayıt dışı sektörün hacminin geniş olmasından dolayı Türkiye de elde edilen karaparanın nakit olarak yatırıma dönüştürülmesi bile mümkündür. Aklanması için bir mali kuruma gerek bile duyulmayabilir[61]. Çünkü kısa sürede aşırı zengin olan insanlara *"nereden buldun"* diye sorulmamaktadır. Dolayısıyla bizim de içinde bulunduğumuz böyle ülkelerde hem karapara rahatlıkla aklanabilmekte hem de kayıt dışı ekonominin kayıt altına alınmasında zorlanılmaktadır[62].

Kayıt dışı ekonomi ile karapara arasında sıkı bir ilişkinin varlığından söz edilebilir. Kayıtdışı ekonominin yaygın olduğu ülkelerde suç örgütlerinin ya da yasal girişimcilerin ellerindeki kayıt dışı fonların harcanması takip edilemeyeceğinden istenildiği gibi kullanılabilmektedir. Bu kazançlar suç işlenmesi için ödenebileceği gibi rüşvet için ya da sahte evrak için de ödenebilmektedir. Ekonominin kayıt dışında olan büyük bölümü karaparanın elde edilmesini ve aklanmasını kolaylaştırmaktadır[63].

Ekonomik sistemde kayıt dışı kalan kısmın kayıtlı kısma oranı büyüdükçe devlet, vergi gelirlerindeki açığı borçlanma yoluyla kapatmaya çalışmaktadır. Zira kontrol edilemeyen ekonomiden vergi alınması mümkün değildir. Borçlanma yapılan kesim ise öncelikle ülkedeki sermaye sahipleridir. Yani hakimiyeti bir anlamda sermaye sahiplerinin eline bırakılmaktadır. Sermaye sahipleri ise büyük oranda karaparacılardır. Dolaylı olarak inisiyatif karaparacıların eline verilmektedir[64].

---

[60] ERGÜL. s.26.
[61] GÜMÜŞKAYA Hayrettin, "Karapara Kavramı ve Kayıt Dışı Ekonomi İlişkisi", Vergi Sorunları Dergisi, Sayı 115, Yıl 17, Nisan 1998 s. 66.
[62] KARDÜZ, s. 11.
[63] KIRBAŞ Sadık, Kayıt Dışı Ekonomi, Tesav Yayınları, Ankara, 1995. s. 24; ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 14
[64] ALTUĞ, "... Aklama ve Bankacılık...", s. 11.

Kayıt dışı ekonominin gerek hacmi, gerekse örgütlü suçla bağlantısının söz konusu olması nedeniyle Devlet Planlama Teşkilatı Sekizinci 5 Yıllık Kalkınma Planında Kayıt Dışı Ekonomi Özel İhtisas Komisyonu oluşturulmuştur[65].

Yukarda belirtildiği gibi gelişmiş ülkelerde kayıt dışı ekonomi ile karapara birbiri ile özdeşleşmiş durumda ise de az gelişmiş ya da gelişmekte olan Türkiye'nin de aralarında bulunduğu ülkeler bakımından iki kavram arasında aşağıdaki farklar bulunmaktadır.

1. Kayıt dışında tutulan kazanç yasal faaliyetlerden elde edilmiştir. Karaparanın elde edildiği alan suç sayılan ve ceza gerektiren faaliyetlerden elde edilmiştir.
2. Kayıt dışı tutulan kazancın varlığı halinde sadece vergi ziyaı cezası verilirken karaparada hapis, para cezalarının yanında müsadere cezası da verilmektedir.
3. Kayıt dışı tutulan değerler herhangi bir belgede yer almaz. Karapara ise aklanması sırasında kayıt altına girmektedir.
4. Kayıt dışı tutulmasının amacı vergi, SSK gibi bazı mali yükümlülüklerden kaçınmak için yapılırken karapara aklamaya yönelik faaliyetler paranın ekonomik sisteme entegre edilmesi için yapılır.
5. Devletin kayıt dışı ekonomiyi önlemeye yönelik mücadelesinin amacı, tüm ekonomik işlemleri kayıt altına alarak yükümlülerin hepsinde vergi almaktır. Karapara ile mücadelesinin amacı ise suçların tamamen ortadan kaldırılması ve suç işlenmesinin önlenmesi ve caydırılması, haksız rekabet oluşmasına engel olunmasıdır.
6. Kayıt dışı ekonomiyi engellemek vergi idarelerinin sorunu iken karapara iç ve dış güvenlik ve adalet birimlerinin görevidir.
7. Kayıt dışı ekonomi bireysel girişimlerle oluşturulabilirken karapara elde etme ve aklama organize hareketlerle gerçekleştirilebilmektedir.
8. Kayıt dışında bırakılan ekonomik kısım mili gelir hesaplarında dikkate alınırken karapara elde etmeye yönelik faaliyetler milli gelir hesaplamalarında dikkate alınmaz[66].

e. Mali Milat Uygulaması ve Karapara Üzerine Etkisi

Ekonominin kayıt altına alınması için Türkiye'de 1998 yılında mali milat adı verilen bir uygulama gerçekleştirilmiş, ancak kısa süre sonra baskılar sonucu uygulanmaktan vazgeçilerek uygulamasının 2003 yılına kadar ertelenmesine karar verilmiştir[67]. Aslında kayıt dışı ekonominin en azından tespiti ve kayıt altına alınmasında en etkin mücadele servet incelemelerinin

[65] KILIÇDAROĞLU,s. 19.
[66] GÜMÜŞKAYA, "Karapara Kavramı...", s. 69.
[67] ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 94.

yapılabilmesidir. Mali milat uygulaması bir anlamda bunu gerçekleştirebilirdi[68]. Mali milat uygulamasında kişi ve kurumlar ellerinde bulunan nakit para, döviz, mevduat sertifikası ve benzeri kıymetleri bir gün süreyle bankalara yatırmak zorunluluğu getirilmiş ve bankalara yatırılan değerler için geçmişe yönelik araştırma ve inceleme yapılmayacağı belirtilmiştir.

Maliye Bakanlığı bu düzenlemeden önce de VUK 30'uncu maddesinin 7'inci fıkrası gereği servet incelemesi yapabiliyordu. Bu maddeye göre *"maliye müfettişleri, hesap uzmanları ve gelirler kontrolörleri tarafından yapılan incelemeler sırasında mükellefler her türlü harcama ve tasarruflarını vergisi ödenmiş veya vergiye tabi olmayan kazançlardan sağladıklarını kanıtlayamazlarsa, kanıtlayamadıkları kısmı için resen vergi tarhı yapılır"* denilmekteydi. Fark sadece VUK 30/7 hükmünü merkezi denetim elemanları uyguluyorlarken mali milat uygulamasını tüm denetim elemanlarının yapabilmesi idi.

Bazı çevrelere göre "mali milat" uygulaması Türkiye için isabetli bir girişim olmamıştır. Çünkü kişi ve kurumlara nereden buldun denilirse, daha önce sadece vergiden kaçırdığı fonları bu defa ekonomiden de kaçırır. Mali milat uygulamasının yurt dışındaki fonları ülkeye geri getireceği beklentisi de gerçekleşemez. Hata bazı görüşlere göre mali milat uygulaması nedeniyle Türkiye'den yurt dışına 70 milyar dolara yakın para transfer edilmiştir. Sonuç beklenilenin tam tersi olarak gerçekleşmiştir. Bu uygulamanın sonuç verebilmesi için öncelikle devlete güven duyulması zorunludur. Ancak Türkiye'de henüz bu güven tesis edilebilmiş değildir[69].

Bazı görüşlere göre, mali milat uygulamasının Avrupa'nın değişik ülkelerindeki bankalarda bulunan 30 milyar dolarlık karaparanın Türkiye'ye çekilmesi için yapılmış bir girişim olduğunu iddia edilmektedir[70].

2. Vergi Kaçakçılığı İle İlişkisi

Karaparada yasadışı bir faaliyetin, yani işlenmesi suç sayılan bir eylem ya da işlemin gerçekleştirilmesinden kaynaklanan kazançtır. Buna karşılık vergi kaçakçılığı, tamamen yasal yollardan elde edilmiş bir kazancın vergilendirilmemiş olmasını ifade eder. Dolayısıyla yasadışı faaliyetlerle yasal ama vergi dışı kalmış kazancın birbirinden ayrılması gerekir[71].

Yasal olarak gerçekleştirilen faaliyetler sonucu elde edilen kazançların VUK'nun 359. maddenin a ve b bendinde sayılan fillerin işlenmesi suretiyle vergilendirilmesinin önlenmesi halinde vergi kaçakçılığı yapılmış olmaktadır. Yapılan vergi kaçakçılığının karapara sayılması için sadece b bendindeki fillerin işlenmesi gerekmektedir. 359. maddenin a bendindeki fillerle vergi kaçakçılığı suçu işlenmişse burada karapara aklama suçu söz konusu olmayacaktır. Sadece 4369

---

[68] PEREK Tahir "Dikkat Servet İncelemesi Sürüyor", 13 Ağustos 1999 Tarihli Hürriyet Gazetesi.
[69] PEREK Tarih "Nereden Buldun Uygulanabilir Mi?" 27 Temmuz 1999 Tarihli Hürriyet Gazetesi.
[70] ATİKKAN Zeynep, "Dondurma Paketi" 25.07.1999 Tarihli Hürriyet Gazatesi.
[71] ŞENGÜL, s. 34.

sayılı yasa hükümlerine göre altı aydan 3 yıla kadar hapis cezası verilecektir. Bu hapis cezası para cezasına çevrilebilir.

VUK'nun 359. maddenin b bendindeki fillerle vergi kaçakçılığı yapılmışsa bu durumda KAÖK'a göre karapara elde edilmiş ve bulundurulması bile, aklama suçunu oluşturduğundan, karapara aklama suçu işlenmiş olacaktır. Söz konusu bende göre kaçakçılık suçu "*vergi kanunları uyarınca tutulan ve düzenlenen ve saklanma ve ibraz edilme mecburiyeti bulunan:*

1- defter, kayıt ve belgeleri yok edenler veya defter sahifelerini yok ederek yerine başka yapraklar koyanlar veya hiç yaprak koymayanlar veya belgelerin asıl veya suretlerini tamamen veya kısmen sahte olarak düzenleyenler veya bu belgeleri kullananlar (sahte belge gerçek bir muamele veya durum olmadığı halde bunlar varmış gibi düzenlenen belgedir.)

2- belgeleri Maliye Bakanlığı ile anlaşması olmadığı halde basanlar ile sahte olarak basanlar veya bu belgeleri kullananlar

4369 sayılı yasaya göre 18 aydan 3 yıla kadar ağır hapis cezası verilecektir. Ayrıca vergi zıyaına neden olduklarından 359. maddede yazılı parasal içerikli cezalar (kaçırılan verginin üç katı tutarında) da verilecektir.

Bunun yanında KAÖK anlamında karapara aklama suçu da işlenmiş olduğundan ayrıca söz konusu yasanın 7. maddesine göre cezalandırma yapılacaktır. Kaçırılan vergi miktarı müsadere edilecektir.

VUK'nun 9. maddesinin 2. bendinde veriyi doğuran olayın yasaklanmış olması mükellefiyeti ve vergi sorumluluğunu kaldırmaz denilmektedir. Buna göre yasaklanmış faaliyetlerden gelir elde edilmesi vergilendirmeye engel değildir. Örneğin izinsiz haşhaş yetiştiren çiftçinin elde ettiği zirai kazanç, bundan uyuşturucu elde ederek satan ve ticari kazanç elde eden kişi de bu kazançları üzerinden vergi ödeyecektir[72]. Aynı şekilde karaparanın elde edildiği yasadışı faaliyetten doğan vergi tahsil edilebilecektir.

Ancak KAÖK ile bu klasik hükmün uygulama alanı kalmamıştır. Şöyle ki, karapara sayılan gelir elde eden ya da bunu aklarken yakalanan kişi ya da kurumun elde etmiş olduğu bu yasadışı kazançlar yasanın 7. maddesine göre müsadere edilecektir. Dolayısıyla yasadışı kazanç elinde kalmayacağından vergilendirilmesi söz konusu olamayacaktır. VUK 9/2 hükmü karapara kapsamında sayılmayan ya da tespiti halinde müsadere edilmesine karar verilmeyen diğer ekonomik getiri sağlayan yasadışı faaliyetler için uygulanabilir.

[72] ÖNCEL-KUMRULU-ÇAĞAN, s. 73.

3. Vergi Borcu İle İlişkisi

Devletler kamu hizmetlerini finanse edebilmek için yasalarla belirlenen koşulları üzerinde gerçekleştiren vatandaşlarından vergi almaktadırlar. Vergi, kural olarak yasalara uygun olarak yapılan faaliyetler sonucu elde edilen kazançlardan verilmelidir. Yasadışı elde edilen gelirlerin vergilendirilmesi bir anlamda bu faaliyetlerin meşrulaştırılması anlamına gelebilmektedir. Buna karşın yasadışı faaliyet gerçekleştirerek kazanç elde eden kişi ya da kurumun vergilendirilmemesi ise, yasal olarak kazanç elde edenler açısından eşitlik ilkesinin ihlali anlamına gelmektedir. Bu kazançların vergilendirilmesi için yasal olmaları şart değildir. VUK 9/2 maddesinde de bu hüküm açıkça belirtilmiştir. *"vergiyi doğuran olayın yasalarla yasaklanmış olması yükümlülüğün doğumuna engel değildir*[73].

Karapara da gerek başlangıçta öncül suç işlenerek elde edilsin, gerekse yasal kazanç olmasına rağmen bazı yükümlülüklerin yerine getirilmemesi sebebiyle karapara haline gelsin[74] her iki halde de VUK 9/2 gereği vergilendirilme gerçekleştirilebilecektir. Aslında karaparanın varlığı ya da aklandığı tespit edildiğinde müsadere edildiği, hatta karaparanın bizzat kendisine ulaşılamadığında kaim değerin müsadere edileceği yasanın emredici hükmüdür. Dolayısıyla müsadere edilen malvarlığı faillerin tasarrufunda bulunamayacağından vergi borcuda fiilen ortaya çıkmayacaktır. Karaparanın aklanarak yasal yatırımlara dönüştürülmesinden sonra ise normal vergilendirme yapılacaktır.

D. KARAPARANIN LEHİNDE VE ALEYHİNDE GÖRÜŞLER

Karaparanın yasadışı faaliyetlerden elde edildiği ve devletlerin yasadışı faaliyetlere izin vermemesi gerektiği, dolayısıyla karapara elde edilmesinin suç işlemeyi teşvik edeceği, devlet otoritesini sarsacağı, insanların devlete ve adalete olan güvenlerini azaltacağı, yasal faaliyet gösteren kişi ve kurumların dezavantajlı duruma düşecekleri gibi karaparanın pek çok zararı sayılabilmektedir. Bu olumsuz etkiler 4. bölümde ayrıntılı olarak irdelenecektir.

Buna karşın bazı görüşler de karaparanın faydalarının da bulunduğunu ifade etmektedirler. Bunların görüşlerini ve bunlara karşı ileri sürülen eleştirileri beş madde halinde incelemek mümkündür.

1. Karaparanın faydalarını öne sürenlere göre, kaynağı ne olursa olsun para paradır. Kaynağı yasadışı olan paralar yurt dışından ülkeye giriyorsa, yani suç yabancı ülkede işlenmişse

[73] ÖNCEL-KUMRULU-ÇAĞAN, s. 73.
[74] ÇULCU, s. 1, AYSU, s.85.

söz konusu devlet için bir sorun yoktur. Giren para ülke ekonomisinde rahatlama meydana getirir. Ayrıca yasadışı gelirler bile[75] vergilendirildiğinden bu paraların vergisi de alınacaktır.

Buna karşı görüş ise, bugün yabancı ülkede işlenen suçtan elde edilen gelir kendi ülkesine girerken yarın kendi ülkesinde işlenen suçtan elde edilen gelir yabancı ülkelerde kullanılabilir. Karapara aklamaya izin verilen ülkelerde yasaların ihlali, rüşvet ve yolsuzluk olaylarında büyük oranda artış görülmektedir.

2. Karaparanın faydalarını savunanlara göre, genellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin yatırıma, istihdama ihtiyacı vardır. Bunun karşılamanın en güzel yolu ülkeye fon girişinin sağlanması ve fon giriş usullerinin basitleştirilmesidir. Ancak aklamanın önlenmesi için alınan önlemler yasal fonların bile ülkeye girişini zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla kalkınmanın gerçekleştirilmesini engellemektedir.

Aksi görüş ise, karaparaya bel bağlamanın uzun vadede o ülkeyi sıkıntıya sokacağını, karapara girişinin uzun vadeli bir kaynak olmayacağını, aklayıcıların yasal çalışan sektörü rekabet edemeyecek hale getireceğini, uluslararası piyasalarda yatırım yapmak için kredibilite ve istikrar arandığını, karaparanın ise bunun tam tersini gerçekleştirdiğini, bir süre sonra kara ekonominin yasal ekonomiyi işgal edeceğini ileri sürmektedirler.

3. Karaparanın faydalı olduğunu ileri sürenler, önceliğin kalkınmaya verilmesi gerektiğini, kalkınma sorunu çözüldükten sonra karapara sorununun üzerine gidilmesi gerektiğini ileri sürmektedirler. Buna karşın, karaparaya önce izin verip sonra mücadele etmenin başarılı sonuç almayı güçleştireceği, zamanla bütün ekonomi içinde hastalıklara neden olabileceği ileri sürülmektedir.

4. Karaparayı savunanlar, globalleşme ile meydana gelen uluslararası fon transferleri, yabancı sermaye ve yabancı yatırımların ülkeye gelmesi, karaparanın aklanmasını önlemeye yönelik yasal düzenlemeler ile zorlaşacaktır. Sınırlamalar arttıkça globalleşmeden yararlanılamayacağını ileri sürmektedirler. Buna karşın, aklamanın önlenmesine ilişkin alınan önlemlerin yasal işlemlerin yapılmasını engellemediği sadece yapılan işlemlerle ilgili bazı bilgilerin verilmesini zorunlu kıldığı, uluslararası sermayeden yararlanılmasını imkansız hale getirmediği, bilakis bu önlemlerle istikrar ve güven kazanıldığı ileri sürülmektedir.

5. Karaparanın faydalarını ileri sürenler karapara ile mücadele amacıyla yasal düzenlemeler yapan devletler yapmayanlara göre dezavantajlı duruma düşeceklerini, uluslararası rekabette geride kalacaklarını iddia etmektedirler. Buna karşı olanlar ise karaparanın aklanması için uluslararası alanda çalışmalar yapıldığını bu çalışmalar sonucunda bütün ülkelerin belirtilen

[75] "Vergiyi doğuran olayın yasalarca yasaklanmış olması yükümlülüğün doğumuna engel değildir". VUK Madde 9/2. Örnekler ve ayrıntılı bilgi için bkz. ÖNCEL-KUMRULU-ÇAĞAN, s. 73.

önlemleri alacakları, almayanlara yaptırım uygulanacağı, bu durumda ülkeler arasında bir farklılığın kalmayacağını ileri sürmektedirler.

Ancak işlenmiş olan suçtan bağımsız olarak sonuçta elde edilen paranın değerlendirilmesi ve kullanılmasına olumlu bakanlar, bir adım gerisinde bu paraları elde etmek için dökülen kanları, yıkılan yuvaları, uyuşturucu bağımlısı yapılarak söndürülen hayatları görmezden gelmektedirler ve bu olayları hafife almaktadırlar[76].

FAFT başkanı karaparanın faydalarını öne sürmenin sakıncalarını şu örnekle belirtmektedir. *"Vücut geliştirme sporu yapan çocuğunuzun istenilen şekilde kaslarını geliştirememesi üzerine kasları geliştirici bazı doping ilaçları almak istediğinde, ona bu ilacın kısa vadede kaslarını daha iyi geliştirebileceğini ancak uzun vadede kanser ve kısırlık gibi riskleri ortaya çıkartacağını söylemeniz gerekir"*. Karapara ile kısa süreli bir rahatlama sağlanabilir. Ancak uzun vadede ekonomik yapıdan, toplumsal değerlere kadar tedavisi imkansız hastalıklarla karşılaşabileceklerini belirtmektedir[77].

II. KARAPARANIN AKLANMASI

A. GENEL OLARAK

Karaparanın aklanabilmesi için öncelikle suça dayalı bir kazancın yani karaparanın elde edilmiş olması gerekir[78]. Bu para toplumun benimsemediği ve yasaların suç saydığı eylemlerin işlenmesinde elde edilmektedir[79].

Karapara aklama eyleminin gerçekleştirilebilmesi için öncelikle ortada bir paranın bulunması gerekir. Bu para meşruiyet kazandırılması amacıyla değerlendirilmelidir ve karapara değişik işlemler yapılarak kaynağı ile arasındaki bağ yok edilmeye çalışılmalıdır[80].

Karapara aklama yeni bir olgu değildir. Bilakis suç ve suçlulukla özdeş bir süreçtir. Türk hukukunda da KAÖK'dan önce TCK'nun değişik hükümlerinde dolaylı da olsa karapara aklama suçundan söz edilmiştir. Örneğin 296. maddede suçun işlenmesinden sonra failin cürümden istifade etmesini sağlamak, yine 512 ve 579. maddelerinde cürüm eşyasını satın almak, 580. maddesinde ise para ya da eşyanın satın alındıktan sonra kaynağının gayri meşru olduğu öğrenilmesine rağmen ilgili makama bildirmemek eylemleri suç sayılmıştır[81].

---

[76] "Karaparanın Aklanması", Çeviri, The Economist, 26.07.1997, Uzman Gözüyle Bankacılık, Sayı 20, s. 31-32. ; İPEK, s. 37.
[77] AKAR. s.20.
[78] UYANIK, s. 22. ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s.23.
[79] ERGÜL, s. 89.
[80] TOKMAKKAYA, s. 36.
[81] ALTUĞ, s. 13.

Karapara aklama suçuna ilişkin Türk hukukundaki düzenlemeler dördüncü bölümde incelenecektir. Burada ise genel olarak karaparanın aklanmasının tanımı, tarihçesi, karaparanın aklanmasının nedenleri, aşamaları ve yöntemleri incelenecektir.

B. TANIM

Genel olarak karaparanın aklanması suç kaynaklı gelirlerin yasadışı nitelikten çıkartılarak yasal ekonomik değerlere dönüştürülmesi amacına yönelik tüm işlemlerdir[82].

Kara paranın aklanması, suçluların yasadışı yollardan elde ettikleri kazançları yasal gelir olarak kabul ettirebilmek amacıyla kullandıkları yöntemler ve başvurdukları yollar için kullanılan bir terimdir[83].

Karaparanın aklanması, suç kaynaklı kazancın kimliği değiştirilmek suretiyle meşru bir kazanç hakline getirmeye yönelik eylem ve işlemler olarak tanımlanabilir[84].

Bir başka tanıma göre karaparanın aklanması, suçluların yasadışı yollardan elde ettikleri paraları, kamu otoritelerine yasal gelir olarak kabul ettirmek için kullandıkları yöntemlerin bütünüdür[85].

ABD yasalarına göre karapara aklama, yasadışı faaliyetlerden elde edilen gelirin kaynağını, sahibini, kontrol edenini, yerini gizlemek veya şeklini değiştirmek niyetiyle işlem yapılması veya işlem yapılması girişiminde bulunulmasıdır[86].

Karaparanın aklanması, illegal kaynaklardan veya malvarlığının illegal bir şekilde kullanılmasından elde edilen sermayenin tamamen legal bir kaynaktan elde edilmiş gibi gösterilmesidir[87].

FAFT'ın yaptığı tanıma göre karaparanın aklanması,

-"*Hukuki neticelerden kaçınmak için suç içinde yer alan bir kimseye yardım etmek, bir malın kanunsuz kaynağını gizlemek veya değiştirmek veya o malın suçtan kaynaklandığını bilerek transfer etmek veya değiştirmektir.*

-Bir malın suçtan kaynaklandığını bilerek, onun doğru tabiatını kaynağını, pozisyonunu, tasarrufunu, hareketini, üzerindeki haklarını veya sahibini gizlemek veya değiştirmektir.

---

[82] ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 25.
[83] ÖZŞUCA Hatice Banu, "Avrupa Topluluk Hukukunda Bankaların Karaparaların Aklanması İçin Kötüye Kullanılmaktan Korunması", (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1993. s. 6.
[84] SAATÇİ Banu, "Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Uluslar Arası Girişimler", Bankacılar Dergisi, Sayı 19, 1996 . s. 41.
[85] ALTUĞ, s. 134.
[86] AKAR. s.4.
[87] ÜNVER, s. 396.

-Bir malın suçtan kaynaklandığını veya suça iştirakten kaynaklandığını bilerek o malın elde edilmesi sahiplenmesi veya kullanılmasıdır"[88].

Avrupa Birliği Konseyinin *91/308IEEC* sayılı yönergesine göre karaparanın aklanması; *"Kasıtlı olarak;*

- *Bir iktisadi değerin suç sayılan bir faaliyetten ya da böyle bir faaliyete katılma eyleminden elde edildiğinin bilinmesine rağmen yasadışı kökenini gizleme ya da görünümünü değiştirme veya böyle bir faaliyetin gerçekleştirilmesine katılmış olan kişilere doğacak hukuksal sonuçlardan kurtulmaları için yardım etme amacıyla başka bir şekle dönüştürülmesi ya da transferi,*
- *Bir iktisadi değerin suç sayılan bir faaliyetten ya da böyle bir faaliyete katılma eyleminden elde edildiğinin bilinmesine rağmen gerçek niteliğinin, kaynağının, yerinin, bileşiminin, yer değiştirilmesinin, mülkiyetinin ya da üzerindeki öteki hakların gizlenmesi ve görünümlerinin değiştirilmesi,*
- *Bir iktisadi değerin suç sayılan bir faaliyetten ya da böyle bir faaliyete katılma eyleminden elde edildiğinin önceden bilinmesine rağmen iktisap edilmesi, zilyetliğinin kazanılması ya da kullanılması,*
- *Yukarıda belirtilen eylemlerden herhangi birinin yapılması, yapılmasına ya da yardımcı fail olarak katılınması, yapılmasına teşebbüs edilmesi, yardımcı olunması, azmettirilmesi, kolaylık sağlanması, yol gösterilmesi"* olarak tanımlanmıştır[89].

Alman Ceza Kanunu'na *"kara paranın aklandırılması suçu"* başlığı altında bir madde ilave edilmiştir. Bu maddeye göre (StGB & 261) *"her kim bir başkasının işlediği bir cürümden, Uyuşturucu Maddeler Kanunu'nun 29. Maddesinin 1. Fıkrasının 1. Bendinde sayılan ve bir başkası tarafından işlenmiş bulunan cünhadan kaynaklanan veya cürüm işlemek üzere kurulmuş bir teşekkülün bir üyesi tarafından işlenmiş bulunan bir cünhadan (& 129) kaynaklanmış bulunan bir eşyayı saklar, bunun kaynağını gizler veya kaynağının araştırılmasını, bulunmasını, mülkiyetinin devlete geçmesini, müsadere edilmesini veya böyle bir eşyanın muhafaza altına alınmasını (el koyma) engellerse veya tehlikeye düşürürse 5 seneye kadar hürriyeti bağlayıcı ceza ve para cezasıyla cezalandırılır. Her kim birinci fıkrada tanımlanmış olan bir eşyayı, kendisi veya bir üçüncü şahıs adına temin eder, edinirse, saklar veya kendisi için veya bir üçüncü şahıs adına kullanırsa ve bu eşyanın kaynağını eline geçtiği sırada bunu biliyorsa cezalandırılır"*[90].

---

[88]Emniyet Genel Müdürlüğü, Uyuşturucu Madde Olayları Genel Değerlendirmesi, EGM Kaçakçılık ve Organize Suçla Mücadele Daire Başkanlığı, Ankara 1998, s. 63. ; İPEK, s. 57.
[89] EGM 1998, s. 96, İPEK, s. 14. ; ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 93.
[90] YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...". s. 78.

KAÖK'nun tanımlar başlıklı 2. maddesinin b bendinde ise, *karapara aklama suçu, TCK'nun 296 ncı maddesinde*[91] *belirtilen haller haricinde, bu maddenin (a) bendinde sayılan fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen karaparanın elde edenlerce meşruiyet kazandırılması amacıyla değerlendirilmesi, bu yolla elde edildiği bilinen karaparanın başkalarınca iktisap edilmesi, bulundurulması, elde edenlerce veya başkaları tarafından kullanılması, kaynak veya niteliğinin veya zilyet ya da malikinin değiştirilmesi, gizlenmesi veya sınır ötesi harekete tabi tutulması veya bu hareketin gizlenmesi, yukarıda belirtilen suçların hukuki sonuçlarından failin kaçmasına yardım etmek amacıyla kaynağının veya yerinin değiştirilmesi veya transfer yoluyla aklanması veya karaparanın tespitini engellemeye yönelik fiilleri*", ifade eder şeklinde tanımlanmıştır. Karapara aklama suçuna ilişkin incelemeler (faili, unsurları, cezaları) dördüncü bölümde daha ayrıntılı olarak incelenecektir.

C. KARAPARA AKLAMANIN NEDENLERİ

Karapara genel olarak suç işlenerek elde edilen para demektir. İşlenen suçtan dolayı cezalandırılmamak için delillerin yok edilmesi, suçla bağlantılı olan her şeyin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Suç ile bağlantıyı sağlayan ve dışarıdan gözlemlenebilecek en büyük gösterge ise elde edilen paradır. Büyük miktarlı para elde eden kişi bu parayı kendisi ve yakınları dilediklerı gibi harcamaya kalkarlarsa bu durum dikkat çekebilir ve bu paraların nereden bulunduğu sorulabilir. Araştırma yapılması halinde büyük miktarlı paranın yasal faaliyetlerle kazanıldığı ispat edilemeyeceğinden suç ile bağlantısı tespit edilebilir. Karaparanın aklanması zorunlu hale getiren birinci etken suç ile olan bağlantının koparılma saikidir[92].

Diğer taraftan uyuşturucu ya da silah kaçakçılığında mala karşılık verilecek para banka hesaplarından transfer edilemez. Çünkü incelendiğinde bu transfer işleminin tarafları kolayca tespit edilebilir. Bu nedenle genellikle nakit olarak ödeme yapılmaktadır. Yapılan ödeme miktarının milyarlarca Türk Lirası ya da ABD Doları olduğu düşünülürse ciddi bir hacim sorunu ortaya çıkmaktadır. Bir kilo uyuşturucu satışından elde edilen para neredeyse birkaç bavul ile ancak taşınabilmektedir. Bu hacimdeki para hiçbir işadamı tarafından nakit olarak bulundurulamaz. Çünkü yasal işler için ödemeler bankalardan havale edilerek yapılır. Bu kadar

---

[91]TCK, Madde 296 - (Değişik: 28/9/1971 - 1490/9 m.) Her kim hapis cezasından aşağı olmayan cezayı müstelzim bir cürüm işledik- ten sonra bu cürmün icrasında faillerle evvelce ittifak etmiş ve cürmü neticelendirmekte yardımı dokunmuş olmaksızın, bir kimsenin o cürümden istifadesini temine veya Hükümetçe icra olunacak tahkikatı yanlış yola sevk etmeye yahut Hükümetin araştırmalarına veya hükmün icrasına karşı faili gizlemeye yardım eder yahut hakkında yakalama veya tevkif müzekkeresi çıkarılmış olan bir kimsenin saklı bulunduğu yeri bildiği halde yetkili mercilere derhal haber vermezse veya her kim bu cezaları istilzam eden bir cürmün eser ve delillerini yok eder yahut bunları bir suretle değiştirir veya bozarsa, hapis cezasını gerektiren suçlarda altı aydan iki yıla kadar,ağır hapis cezasını gerektiren suçlarda iki seneden dört seneye, ölüm cezasını gerektiren suçlarda da üç seneden beş seneye kadar hapis cezasına mahkum olur. Şu kadar ki, bu ceza müddeti asıl cürüm için kanunda tayin edilen cezanın üçte birini geçemez. Sair fiillerden dolayı tertip olunacak ceza beş yüz liradan bin liraya kadar ağır para cezasıdır. Bu fiili usul veya füruunun, karı veya kocasının yahut kardeşinin lehine olarak işleyen kimseye ceza verilmez.

[92] AKAR. s.65.

büyük paranın nakit olarak bulunması yasadışı bir durumun bulunduğuna işarettir. Bunu istemeyen karapara sahipleri en kısa zamanda parayı nakit formundan kurtarmak ve taşınabilir daha küçük belgelere dönüştürmek istemektedirler. Elde edilen karapara miktarı çok büyük olduğundan parekende harcamalarla ekonomiye dahil etmek son derece güçtür. Bu nedenle karapara elde eden suç örgütleri ellerindeki karaparanın tümünü değişik yöntemler kullanarak aklamaya ve yasal ekonomik sisteme dahil etmeye mecburdurlar[93].

Hatta suç örgütleri ve karaparayla mücadelede paranın nakit formunda yaşanan hacim sıkıntısının daha da artırılması ve bu yola başvurmanın caydırılması amacıyla ülkede kullanılan paraların kupürlerinin küçük tutulması önerilmektedir. Paranın kupürü ne kadar küçük olursa yaşanacak hacim sorunu o kadar büyük olacaktır. Aklayıcıların yaşadığı her sorun mücadele edenler için kolaylık olacaktır. Karapara ile mücadele için büyük kupürlü paraların tedavülden aniden kaldırılması ve elinde büyük kupürlü para bulunanların bu paralarını bankalardan küçük kupürlü paralarla değiştirmeleri istenerek ekonominin kayıt altına alınabileceği önerileri getirilmiştir[94]. Bu önerinin avantaj ve dezavantajları bir tarafa nakit paranın hacim sorunu karaparanın aklanmasını zorunlu kılan diğer bir etkendir.

Karapara elde etmek bu paralar üzerinde rahatca tasarruf etmeye yetmemektedir. Bazen elde edilen karapara aklanamadan zayi olabilmektedir. Kolombiyalı kokain kaçakçısı Escobar'ı uzaktan dinleyen CIA; onun bir defasında yanındakilere New York'daki evinin bodrumunda 400 milyon nakit ABD dolarının bulunduğunu, bunları aklamaya fırsat bulamadan bir gün bodrumu su basması nedeniyle tüm paraların çürüdüğünü ve kullanılmaz hale geldiğini anlattığını tespit etmiştir. Yine bir Avrupa kupası maçında rüşvet alan bir Fransız hakem parayı evinin bahçesine gömmek zorunda kalmıştır[95]. Görüldüğü gibi karaparayı elde etmek yetmemektedir. Üzerinde istenildiği gibi tasarruf edilebilmesi için aklanması gerekmektedir. Kısaca söylemek gerekirse karapara kullanabilmek için aklanır[96].

D. AKLANAN KARAPARANIN BOYUTU

1. Dünyada Aklanan Karaparanın Boyutu

FAFT'nin 28-29 Kasım 1995 tarihinde Paris'te yaptığı toplantı sonunda yayınladığı Karapara Aklama Tipolojisi Raporu'nda karapara aklamanın tüm çabalara rağmen sınırlandırılamadığı, aklama olanaklarının yaygınlaştığı ve yeni yöntemlerin uygulandığı belirtilmektedir[97].

---

[93] DUPUİS, s. 7; KOCASAKAL, s. 65.
[94] ALTUĞ, s. 218
[95] AKAR. s.68
[96] ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s.51.
[97] ÖZEK, s. 250.

Dünyada aklanan karapara miktarının kesin olarak tespit edilmesi mümkün değildir. Bu tespiti yapacak sağlam verilere ulaşmak aynı zamanda bu suçun işlenmesinin önlenmesi anlamına da gelmektedir. Bu nedenle dünyada ve Türkiye'de aklanan karapara hacminin tespitine ilişkin istatistikler tamamen tahminlere dayanmaktadır. Yapılan istatistikler birbirinden farklı sonuçlara götürmekte ve aralarında çelişkiler bulunmaktadır[98].

Birleşmiş milletlerin tespitlerine göre yılda dünya üzerinde yasadışı faaliyetlerden elde edilen para miktarı 400-500 milyar dolar civarında olduğu tahmin edilmektedir. Bu rakamlar dünya ticaret hacminin yaklaşık % 8'ine tekabül etmektedir[99].

Amerikan Senatosunda karapara konusunda çalışmalar yapan bir senatöre göre dünyada aklanan karapara miktarı 500 milyar dolar ile 1 trilyon dolar arasında gerçekleşmektedir[100]. Bu rakam aklama işlemi gerçekleştirilerek yasal ortama aktarılan miktardır. Yasal olmayan para kazanılmış olmakla birlikte yasal ortama aktarılamamış olan kısım ise tahmin bile edilememektedir[101].

Her yıl sadece Kanada'da 5-17 milyar ABD doları tutarında karapara aklanmaktadır. Bu yapısı ile karapara Kanada için makro ekonomik etkilere sahiptir[102].

İsviçrede karapara aklama şüphesi üzerine dondurulan karapara miktarı bir önceki yıla oranla iki misli artarak bir buçuk milyar dolar İsviçre frangına ulaşmıştır[103].

2000 yılında yapılan bir tahmine göre ise dünyada elde edilen karapara 4.420 milyar doları bulmuştur. Bu paranın 2.475 milyar doları aklanabilmektedir[104].

Amerikan Merkez Bankasının tahminlerine göre yılda 300-500 milyon dolar karapara sadece Amerika'da aklanmaktadır. Bu paraların kaynağı ise ağırlıklı olarak sayıları 17 milyonu bulan uyuşturucu bağımlısının kullandığı uyuşturucular yoluyla kazanılan para olmaktadır[105].

FAFT'a göre dünya bankacılık sistemi içinde her yıl 300 milyar dolar karapara aklanmaktadır. Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) Uluslararası Mali İstatistikler Departmanı ise dünyadaki toplam karapara miktarını 700 milyar – 1 trilyon dolar arasında olduğunu belirtmektedir. Bu alanda yılda 80-100 milyar dolarlık bir artış meydana gelmektedir. Dünya

---

[98] DUPUİS, s. 7.
[99] JOANNİDİS Marie, "Drogue et Drande Criminalite", 05.03.1998, (http://www.rfi.fr/Kiosque/Mfi/PolitiqueDiplomatie/050398-0.html.1), s. 1-3.
[100] DUPUİS, s. 14. Merkez Bankası Başkanı Gazi Erçel bu rakamın 1996 yılı için 500-800 milyar dolar civarında olduğunu belirtmektedir. ERÇEL Gazi, "Karaparanın Mali Sistem Aracılığı İle Aklanması", Röportaj, Finans Dünyası, Eylül 1996, s. 31, 1998 yılı için bu rakamın 1 trilyon dolar olduğu belirtilmektedir. GÜMÜŞKAYA Hayrettin, Uluslar Arası Finans Hareketleri İçinde Karaparanın Konumu, Finans Dünyası Temmuz 1998, s. 83.
[101] UYANIK, s. 18.
[102] PORTEAUS D. Samuel, "Etude D'impact Du Crime Organise", Kanada 1998. (http://www.sge.gc.ca/Fpub/Pol/f1998orgcrim/f1998orgcrim.htm), s.1.
[103] 28.06.2000 Tarihli Sabah Gazetesi, s. 15.
[104] YETİM Sedat, Türkiye'de ve Dünyada Karaparanın ve Aklamanın Boyutları ve Tahmini, Dünya, 25.07.2000, s. 13.
[105] AKAR. s.25.

ekonomisinde döviz ve petrol işinden sonra üçüncü büyük alternatif iş sahası haline gelmiş durumdadır[106].

IMF tarafından BM'e sunulan raporda her gün dünyada 2 milyar dolar karaparanın aklandığı belirtilmiştir[107].

2. Türkiye'de Aklanan Karaparanın Boyutu

Dünyadaki terör dalgalarıyla birlikte Türkiye'de çıkar amaçlı suç örgütlerinin vesayeti altına giren karapara aklanması işlemlerinden muzdarip bir ülkedir[108]. Zira ABD için Kolombiya neyse Avrupa içinde Türkiye odur[109].

Türkiye'de elde edilen kara paranın önemli bir kısmı hayali ihracattan kaynaklanmıştır. Çünkü bir dönem adeta bir devlet politikası gibi bu işlemlerin yapılmasına zemin hazırlanmıştır. Özellikle İsviçre bankalarındaki karaparaların yurt içi ekonomiye dahil edilmesi arzulanmış ve getirilen düzenlemelerle bu paralar ülkeye sokulmuştur. Bu paralarla ilgili hiçbir denetim söz konusu olmamıştır[110].

Türkiye'de karapara elde edilen diğer kaynak ise uyuşturucudur. Avrupa'da yakalanan uyuşturucunun üçte ikisi Türkiye'den gitmektedir. Ortadoğu'dan gelen uyuşturucu İstanbul üzerinden Balkanlara, oradan da Avrupa içlerine kadar ulaştırılmaktadır[111].

Yılarca terörle mücadele eden Türkiye'de, terörden menfaat sağlayanlarında olduğu muhakkaktır. Diğer yandan Türkiye coğrafi konumu gereği uyuşturucu üreticisi ülkelerle, tüketicisi durumunda olan ülkeler arasında bir köprü durumundadır. Bu ise Türkiye'yi kara para sirkülasyonu bakımından zengin bir ülke durumuna getirmektedir. Kara paranın bulunduğu yerlerde ise mutlaka sistem zorlanarak karapara aklanacaktır. Bu açıdan bakıldığında her ne kadar rakamlar çeşitli de olsa büyük miktarlarda karaparanın aklandığı söylenebilir. Bu miktar TBMM Susurluk Araştırma Komisyonu raporlarına göre 50 milyar dolar civarındadır[112]. Down Jones News Servic'e göre 80'li yıllardan sonra Türkiye'de döviz rezervlerindeki artışın % 31'lik kısmının karaparanın aklanmasından kaynakladığı belirtilmektedir[113]. Türk ekonomisinde 50 milyar dolarlık kaynağı belli olmayan bir paranın dolaştığı vbelirtilmektedir. Bankalar mevduatlarının % 45 inin kaynağını açıklayamamaktadırlar. Türkiyedeki kayıt dışı ekonomi kayıt altındaki ekonominin 3 katı tutarındadır[114].

---

[106] ERGÜL. s.32.
[107] ALTUĞ, s. 119.
[108] UYANIK, s. 17.
[109] UYANIK, s. 23.
[110] AKAR. s.137.
[111] ERGÜL. s.52.
[112] TBMM, Susurluk Komisyonu Raporu. (http://www.tbmm.gov.tr)
[113] KORKMAZ, s. 9.
[114] ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 84.

Adalet Bakanlığı verilerine göre Türkiye'de suç örgütleri yaklaşık 23 bin tetikçi çalıştırıyor. Bunlar aylık 100 milyon lira maaş alsalar yıllık ödenen para yaklaşık 30 trilyon lira yapmaktadır. 30 trilyon personel gideri olan bir sektörün yıllık cirosunun 300 trilyon civarında olması gerekir[115]. Suç örgütü elemanlarının aylık 300 milyon lira maaş aldıkları varsayılırsa yılık 82 trilyon liralık personel ödemesi ortaya çıkmaktadır. Bu ödeme ise elde edilenin % 20 si olduğu kabul edilirse suç örgütlerinin yıllık cirosu 414 trilyonu bulmaktadır. Bir de suç örgütlerine iş veren kişilerin suç sektöründe çalıştığı ve buradan elde ettiğinin % 20'sini suç örgütlerine vererek yasadışı işlerini yaptırdığı varsayılırsa Türkiye'deki suç sektörü 2.7 katrilyon tutarını bulmaktadır[116].

Türkiye'de 50 milyar dolarlık bir ekonomik değerin kaynağın belirsiz bulunmaktadır. Türk bankalarındaki döviz mevduatları giderek artmaktadır. Banka mevduatlarının % 45'inin kaynağı açıklanamamaktadır. Türkiye'deki kayıt dışı ekonomi kayıt altındakinin 3 katı civarındadır[117].

Türkiye uyuşturucunun yanında uyuşturucu imalatında kullanılan kimyasal maddelerin de geçtiği bir yol durumundadır. Güvenlik görevlilerinin yakaladıkları uyuşturucu miktarına bakıldığında ve yakalanamayan kısmı düşünüldüğünde hala büyük bir karapara potansiyelinin bulunduğu söylenebilir[118].

E. KARAPARA AKLAMA EYLEMLERİNİN GELİŞMESİNDE ROL OYNAYAN ETKENLER

Karapara aklama işlemleri bilgisayarlı haberleşme ve finansal işlem yapabilme teknolojisinin akıl almaz şekilde gelişmesiyle büyük patlama yapmıştır[119]. İletişim sektöründeki gelişme sonucu bilgi alışverişinin ışık hızında yapılabiliyor olması, bunun yanı sıra metinlerin ses ve resimlerin sayısallaştırılması, bilgisayarlar güçlenirken küçülmesi, bilgi aktarımının genelleşmesi gibi nedenlerle yüzer sermaye hareketlerinin denetlenmesi imkansız hale gelmiştir. Ne kadar güçlü olurda olsun hiçbir devlet, hiçbir yasa ve hiçbir vatandaş topluluğu böyle bir teknolojiden yararlanan suç örgütlerine karşı koyamaz[120].

Sermaye ve mal hareketlerinin serbestleştiği, emeğin dolaşımının kısmen serbest hale geldiği globalizasyon süreci karapara sektörünün gelişmesi ve karaparanın aklanmasına imkan tanıması ile bu sektörde büyüme meydana gelmiştir[121]. O kadar ki bir günde iletişim sistemi vasıtasıyla meydana gelen

---

[115] DUPUİS, s. 35, UYANIK, s. 28.
[116] ALTUĞ, s. 203.
[117] SEVİĞ, s. 3.
[118] SAATÇİ Banu, "Karaparanın Aklanması İle Mücadele Semineri", Bankacılar Dergisi, Sayı 28, 1999. s. 144.
[119] UYANIK, s. 18.
[120] ZİEGLER, s. 32.
[121] ŞENGÜL, s. 36.

sermaye hareketlerinin 1 trilyon dolar olduğu belirtilmektedir[122]. Bu kadar hızlı ve gelişmiş teknolojinin sunduğu nimetler aynı zamanda denetimsizliği ve yasa dışılığı peşinden getirmektedir.

Karapara aklamanın artması ve yaygınlaşmasının pek çok nedeni bulunmaktadır. Genel olarak bakıldığında öncelikle karapara aklama yöntemlerinin son derece heterojen, karışık ve değişken olmasıdır. İkincisi, bankacılık sektöründe ki akıl almaz çeşitlilik ve hız ve sermayenin hareket alanının genişlemesi aklamayı kolaylaştırmıştır. Üçüncüsü ise buna karşı uluslararası mücadelede yeterli işbirliği sağlanamamış ve yasal paranın aksamadan işlem gördüğü ama yasal olmayanın kullanımının önlendiği etkin bir sistemin hala kurulamamış olmasıdır[123].

Son yıllarda ekonomik serbestiyet bütün dünyaya hakim olmuştur[124]. Karapara aklamada yasal düzenlemelerde yer alana boşluklar büyük önem taşımaktadır. Zira karappara aklayan suç örgütleri, istihdam ettikleri uzmanlar vasıtasıyla yasaları didik didik ederek incelemektedirler. Hatta hangi ülkede hangi yasal olanaklardan yararlanılabileceği konusunda sağlam bilgilere ulaşabilmektedirler. Kredi, teşvik, sermaye piyasası, borsa, banka ve diğer finans kuruluşlarının yasal ve pratik uygulamalarını en iyi şekilde irdelemekte ve bu kuralların nasıl aşılabileceği üzerinde yoğunlaşmaktadırlar. Yasal boşluklar karapara aklama eylemlerinin gelişmesinde rol oynamaktadır.

Dünyada insanlara sunulan hızlı iletişim ve dolaşım imkanları sayesinde sınır güvenliğinde meydana gelen esneklikler aklama olaylarında rol oynamaktadır[125].

Dünyada globalleşme, haberleşme ve ulaşım imkanlarının gelişmesi ile birlikte uluslararası ticarette büyük artışlar olmuştur. Bu ticaret hacmi gümrüklerde bürokrasiyi ve güvenliği azaltıcı, mal ve hizmet sevkini kolaylaştırıcı tedbirlerin alınmasını sağlamıştır. Bu durum normal ticarete konu mal ve hizmetlerin kolay transferinin yanında yasadışı mal ve hizmetlerin de bunların arasında geçişi kolaylaşmıştır[126].

Özellikle 1980'li yıllardan beri bütün dünya üzerinde etkin olan liberalizasyon ve globalleşme süreci mali sistemleri derinden etkilemiştir. Buna ilaveten 1990'lı yıllarda doğu bloğu ülkelerin yıkılarak yerine liberal ve global ekonomik modellerin kurulması, serbest piyasa modellerinin yaygınlaşması, yabancı sermayenin değişik ülkelerde yatırım yapması, üretim ve pazarlamanın evrensel nitelik kazanmaya başlaması, uluslararası sermaye hareketlerinin gelişen teknoloji sayesinde büyük hız kazanması, uluslararası faaliyet gösteren mali kurumların sayısını ve işlem kapasitesini büyük oranda artırmıştır[127]. Bu ortamda daha fazla sermaye çekebilmek için sermayeye ihtiyacı olan az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkeler karaparaya karşı tavır almamakta, ülkelerine paranın girmesi için -kaynağı ne olursa olsun- yasadışı

---

[122] ZİEGLER, s. 32.
[123] http://www.francophonie.org/oing/idef/colloque11.htm. **FISSE** Brent, "Blanchiment De L'argent, Strategie Reglementaire Et Controles İnternes Au Sein Des Societes", (http://www.ifs.univie.ac.at/-uncjin/nevs24f.htm), s. 3.
[124] PARLAR, s. 23.
[125] ŞENGÜL, s. 36.
[126] ALTUĞ, s. 123.
[127] ERGÜL. s.34.

bankacılık işlemlerine göz yumabilmektedirler[128]. Bu özellikteki ülkelerin sağladığı kolaylıklarla karapara aklama yöntemlerini artmıştır. Globalleşme karapara aklayan suç örgütlerinin işini kolaylaştırmıştır[129].

Dünya ekonomisinde yaşanan globalleşeme süreci, mal ve hizmet ticaretinde pay kapmaya çalışan ülkeleri gümrüklerden geçiş işlemlerinde bazı kolaylıklar getirmeye itmiştir. Bu kolaylık ise, uyuşturucu, nakit para, silah ve organ nakli gibi karapara elde edilen faaliyetlerin daha kolay gerçekleştirilmesine imkan vermiştir. Dolayısıyla globalleşme, karaparaya kaynaklık eden suçların işlenmesini kolaylaştırmıştır[130]. Suç örgütleri de globalleşmenin nimetlerinden sonuna kadar yararlanmaktadır[131].

Diğer taraftan Avrupa birliğine üye ülkeler arasında serbest dolaşıma izin verilmiş olması karapara aklayıcılarına yeni olanaklar sunmuştur[132]. Gerek Avrupa Birliği gerekse tüm dünyada yaşanan globalleşme, teknolojik gelişmeler, bankacılık sisteminde yaşanan sıçrama uluslararası sermaye hareketlerini[133] hem hızlandırmış hem de hacmini büyütmüştür.

Teknolojik gelişmeler bankacılık ve finans işlemlerinin türlerini artırmış ve hızlanmasını sağlamıştır. Diğer taraftan ulusal boyuttan uluslararası boyuta taşımıştır. Haliyle bu imkanlar sadece dürüst işlem yapanların işlerini kolaylaştırmakla kalmayıp karapara aklayıcıların işlerinde de büyük kolaylıklar sağlamıştır[134].

Bu kadar hızlı işleyen sistem içinde para hareketlerinin izlenmesi ve kaynağının belirlenebilmesi adeta imkansızdır. İşte kullanılan bu yeni teknoloji yapılan işlemlerin maliyetini düşürmüş, hızını artırmış ancak bunun yanında karapara aklamayı da hem kolaylaştırmış hem de hacmini genişletmiştir[135].

Bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de siyaset yapmak pahalı bir iştir. Hazineden alınan paralarla bu işin çevrilmesi mümkün değildir. Bu nedenle sistem içine illegal fonların girmesine siyasi çevrelerce göz yumulmaktadır. Özelikle karaparanın ekonomik alana yerleşmesi aşamasında politik kararların çok etkin rolü bulunmaktadır[136].

Bütün otoritelerin ittifak ettikleri bir gerçek karapara aklamak ve karaparanın aklanması ile mücadele etmek konusunda banka ve diğer finansal kuruluşlar bu tür işlemlerin merkezinde yer almaktadır[137]. Bir kısım mali kuruluşlar karapara aklamaya aktif ya da pasif katılabilmektedirler. Bu işbirliğine gire mali kuruluşlar büyüyüp güçlenirken aklamada işbirliğine girmeyuenler rekabet edemeyerek

---

[128] ERGÜL. s.34.
[129] MARTİNAUD Pieer, YATES Marguerite, "La Mondialisation Facilite Le Blanchiment", Banque Magazine, No. 609, Decmbre 1999, s. 26.
[130] AKAR. s.15, ALTUĞ, s. 123.
[131] PARLAR, s. 8.
[132] ÖZŞUCA, s. 32.
[133] Uluslar Arası Sermaye Hareketi; bir ülkede yerleşik bir kişinin bir başka ülkede yerleşik başka bir kişiye fon aktarması veya ondan bir aktif satın almak üzere fon göndermesi ile ortaya çıkan nakit transferleridir. GÜMÜŞKAYA, "Uluslar Arası Finans...", s. 83.
[134] LAVERGNE Marc, "L'organisation D'un Grande Banque", Banque Magazine No: 609, Decembre 1999, s. 20.
[135] Siber Ödemeler, İnternet ve Elektronik Para Aklama", Uzman Gözüyle Bankacılık, Sayı 20, s. 37.
[136] DEFEO A. Michael, "Pistes De L'argent; Tendances İnternationales Du Balnchiment De L'argent Et Politiques De Prevention Et De Controle", (http://www.ifs.univie.ac.at/-uncjın/nevs24f.htm), s. 1-3.
[137] LAVERGNE, s. 20.

duruma düşmektedirler. Bunu gören diğer mali kurumlarda zamanla karapara aklamaya katılmaya en azından göz yummaya başlamaktadırlar[138].

Diğer taraftan hemen her ülkede bankacılık sırrı[139] uygulamasının da karapara aklanmasını kolaylaştırdığından söz edilmektedir. Hata karapara ile mücadele amacıyla alınan önlemlerin en başında bankacılık sırrı uygulamasının sınırlandırılmasına yönelik adımlar olmuştur. Türkiye bakımından da Bankalar Kanunu'nun 83. maddesinde benzer bir bankacılık sırrı düzenlemesi bulunmaktadır. Ancak beşinci bölümde anlatılacağı gibi KAÖKile bankacılık sırrı daraltılmış ve karapara aklamada kullanılması önlenmiştir.

Yeni bankacılık teknolojileri de karapara aklayıcıların işlerini kolaylaştıracağa benzemektedir. Günümüzde artık insanlar evlerinden ya da işyerlerinden bilgisayarları ya da diğer elektronik araçlar vasıtasıyla bankacılık işlemleri yapabilmektedirler[140]. Akıllı kart, plastik kart gibi araçlarla bilgisayar vasıtasıyla sınırsız para transferi gerçekleştirebilmektedir. Bu transfer karapara aklamanın suç sayılmadığı bir ülkeden gerçekleştirilirse yargılama nasıl yapılacağı sorunu da bulunmaktadır. Bir kişi tatilini adını duymadığımız bir Afrika ülkesinde geçirirken diz üstü bilgisayarından karapara aklaması halinde yargılama yetkisi hangi devletin olacaktır? Yine kredi kartlarında "tek yönlü mahremiyet" adı verilen parayı gönderenin kime gönderdiğini bilebileceği ama parayı alanın kimin gönderdiğini bilemeyeceği bir sistem uygulanmaktadır. Bu yöntemler de karapara aklayıcılar için boşluklar oluşturmaktadır[141]. Devletleri, banka ve finans sektöründe, hem yeni teknolojinin kullanılmasını sağlamak hem de aklamada kullanılmasının önlemek gibi zor bir görev beklemektedir[142].

Suç örgütlerinin gerek sayıca gerekse etkinlik itibariyle güçlenmeleri de karapara aklama olylarının gelişmesinde etkin olmuştur. Zira karapara elde edilen pek çok faaliyet ancak ciddi bir organizasyon ile gerçekleştirilebilir. Bu kanıyı güçlendirmek için bir uyuşturucu maddenin üretiminden tüketimine geçen sürece göz atmak yetmektedir. Öncelikle uyuşturucu için gereken bitkinin yetiştirilmesi gerekir. Buna tarımsal boyut denilebilir. Bitkinin uyuşturucuya dönüştürülmesinde kullanılan kimyasal maddelerin sağlanması. Bu maddeler tıp alanında kullanılmakta ve ciddi sınırlamalar altında üretilmektedir. Ayrıca büyük sabit sermaye yatırımı gerektirmektedir. Bu nedenle söz konusu kimyasal maddelerin elde edilmesi son derece zordur. Bitkinin ve kimyasal maddelerin laboratuarlara ulaştırılması. Buna ulaşım boyutu denilebilir. Getirilen maddelerin kimyasal işlemler sonucu laboratuarda uyuşturucu maddeye dönüştürülmesi. Buna laboratuar boyutu denilebilir. Elde edilen uyuşturucunun ambalajlanması. Uyuşturucunun laboratuardan çıkarılarak aracılara ulaştırılması. Ulaşım boyutu denilebilir. Aracıların da cadde ve

---

[138] ERGÜL. s.34.

[139] Bankacılık Sırrı; bankaların iç işlemlerine ve müşterilerin kredi ve benzeri durumlarına ilişkin bilgilerin meslek sırrı olması ve bunların açıklanmaması kuralıdır. YILMAZ, s. 103.

[140] LEVİ Michael, "Evaluation Des Politiques De Reglementation", (http://www.ifs.univie.ac.at/-uncjin/nevs24f.htm.1), s. 1.

[141] "Para Yıkanma Makinesi", Çeviri, The Econmomist, 26.07.1997, Uzman Gözüyle Bankacılık, Sayı 20, s. 36.

[142] LEVİ, s. 1.

sokaklarda satış yapan elemanlara ulaştırması. Cadde ve sokaklarda kullanıcılara dağıtılması. Dağıtım boyutu. Görüldüğü gibi bir gram uyuşturucu hangi aşamalardan geçmektedir. Üretiminden tüketimine kadar geçen aşamada çok ciddi bir sermayeye, güzel bir işletmecilik uygulamasına, etkili bir personel yöntemine ve sağlam uluslararası bağlantılara ihtiyaç vardır[143]. Bu sonuç bizi yine bu olayların suç örgütleri tarafından gerçekleştirilebilecek bir faaliyet olduğunu göstermektedir.

Şu açıkça söylenebilir ki, dünyada aklanan karapara miktarının çok büyük bir kısmı suç örgütlerince gerçekleştirilmektedir. Oldukça küçük bir miktarının bireysel aklayıcılar tarafından gerçekleştirilebilmesi mümkün olabilir. Ancak esas mücadele edilmesi gereken, ekonomiyi, politikayı, piyasa dengelerini, rekabeti, yargıyı ve diğer kurum ve kuruluşları etki altına alana, yozlaştıran bölümündür ki, bunu da suç örgütleri gerçekleştirmektedir[144].

Görülmektedir ki, basit ve adi nitelikli suçlarla büyük paralar elde edilemiyor. Yine elde edilen paralar kolaylıkla aklanamamaktadır. Her iki işlemin gerçekleştirilmesinde büyük bir organizasyona ihtiyaç vardır. Bu organizasyon içinde çok sayıda eleman, büyük sermaye, etkili bir iletişim sistemi, ulusal ve uluslararası sağlam bağlantılar, sıkı bir güvenlik ve gizlilik anlayışı, başları derde girdiğinde kendilerini koruyup kollayacak etkili (siyasetçi, bürokrat, güvenlik görevlisi gibi) görevlilere ihtiyaç bulunmaktadır. Bütün bu sayılan unsurların bir araya getirilmesi sayesinde başarılı sonuç alabilmektedirler. Bu tablonun adı ise çıkar amaçlı suç örgütüdür.

Günümüzde Suç örgütlerininkendi bankaları ve diğer mali kurumları bulunabilmektedir. Kendilerinin olmasa bile kendi kontrollerinde mali kurumlar (banka, döviz bürosu, aracı kurum, sigorta şirketi vb) bulunmaktadır. Rus mafyasının Güney Kıbrıs'ta sayısı binleler ifade edilecek miktarda bankaya sahip olduğu bilinmektedir[145]. Bu ise karaparanın aklanmasında tespiti neredeyse imkansız bir aklama olanağı sağlamaktadır.

Ancak elde edilen karaparanın günlük perakende alımlarda kullanılarak eritilmesi halinde para kupürlerinin büyük önemi bulunmaktadır[146]. Para kupürünün büyük olması elindeki paranın taşınmasını ve korunmasını kolaylaştırmaktadır. Bu da suç örgütlerine küçükte olsa bir kolaylık sağlamaktadır. Hatta bu konuda ABD'de Janes Henry, bir gün aniden hazinenin büyük kupürlü paraları tedavülden kaldırmasını ve belirli bir süre içinde bankalardan elindeki büyük kupürlü paraları küçükleri ile değiştirilmesi istenerek elinde karapara bulunan kişilerin tespit edilebileceğini ileri sürmüştür. Bu öneri son yıllarda Hindistan, Nijerya ve İsrail gibi ülkelerde uygulanmıştır[147].

Karaparanın aklanmasının önlenmesine ilişkin ilk uluslararası çalışma olan Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin R (80) 10 sayılı Direktifinde "suç kaynaklı fonların bir ülkeden diğerine transferi ve ekonomik sisteme girerek aklanması süreci ciddi problemlere neden olmakta, başka suçların işlenmesini

---

[143] AKAR. s.66.
[144] DEFEO, s. 1-3.
[145] AKAR Yıldırım, "Karaparanın Aklamada Kullanılan Yöntemler ve Kurumlar", Uzman Gözüyle Bankacılık, Sayı 20, s. 23.
[146] DUPUİS, s. 20.
[147] ALTUĞ, s. 219.

teşvik etmekte ve olayın ulusal ve uluslararası düzeyde yapılmasına sebep olmaktadır[148]" denilerek karapara aklama eylemlerinde uluslararası yapılaşmaya dikkat çekilmiştir.

Karaparanın uluslararası aklanmak istenmesi sonucu bazı aklama merkezleri oluşmuştur. Hatta bazı ülkelerin geçimleri tamamen karapara aklamaya yönelik bankacılık işlemlerinden sağlanmaktadır denilebilir. Bunlardan birisi de Cayman adalarıdır. Bu adalarda toplam 28.000 insan yaşamaktadır. Buna karşın burada 544 banka faaliyet göstermektedir. Her 51 kişiye bir banka düşmektedir. Bu bankalara 1993 yılında giriş ve çıkış yapan para miktarı 950 milyar dolar civarındadır[149].

Türkiye'ye bu açıdan bakıldığında karapara aklamak için seçilebilecek ülkeler arasında yer alabilmektedir. Hamiline yazılı olarak kullanılabilecek mali araçlar (çek-senet-tahvil-hisse senedi-yatırım fonu katılma belgesi-benzeri menkul kıymetler hamiline düzenlenebilmektedir) bulmak mümkündür[150]. Diğer taraftan Türkiye'de kayıt dışı ekonomi hacminin büyük olması karapara aklamayı kolaylaştıran bir etken olmuştur[151]. Servet beyanı uygulamasının kaldırılması yasadışı fonların aklanmasını kolaylaştıran bir etken olmuştur. Bankacılık alanındaki gelişmeler de aklama olaylarının boyutunun büyümesinde etkin olmuştur. 1990 yılında Ttürkiye'de 20 banka faaliyet göstermekte iken 1997 yılında bu rakam 59'a yükselmiştir[152].

Aklamayla mücadelede kullanılan yöntemler de ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir. Bu farklar bazı ülkelerde aklamanın kolay olmasını bazılarında ise zor olmasına neden olmaktadır. Avrupa Birliği ülkelerinin sınırları kaldırması ve ortak para uygulamasına geçme aşamasında olmasına rağmen ülkelerin karapara ile mücadele hassasiyetleri ve kullanılan araçlar bakımından farklılıklar taşımaktadır[153]. Bu farklılıklar da karaparanın aklanmasının bu denli artmasında rol oynamaktadır.

F. AKLAMANIN AŞAMALARI

Karaparanın aklanmasında üç aşamanın yaşandığı kabul edilmektedir. Ancak bazen bu aşamalardan sadece birisi ya da kisi ile aklama gerçekleştirilebilir. Bununla. birlikte bilimsel olarak bir tasnif düşünüldüğünde üç aşamada aklama yapıldığı söylenebilir. Bu aşamalar yerleştirme, ayırma ve bütünleştirme olarak adlandırılmaktadır[154].

Karaparanın aklanmasında basit, gelişmiş ve karmaşık aklama olmak üzere bir başka tasnifin daha yapıldığı görülmektedir. Basit aklama genellikle kısa süreli, devamı olmayan suç kaynaklı gelirin aklanmasında kulanılır ve çok sayıda muhasebe hilelerine başvurmaksızın yapılan aklamadır. Gelişmiş aklama da ise suç kaynaklı gelir devamlılık arzeder, devamlı aklama sisteminin kurulması gerekmektedir.

---

[148] ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 92.
[149] DUPUİS, s. 15.
[150] Halbuki VUK Mükerrer 241. maddesinde poliçe, bono, çek, senet, tahvil, hisse senedi, finansman bonosu, kar ortaklığı belgesi, ve benzeri kıymetli evrakın vergi belge düzenini sağalmak bakımından ihtiva edeceği bilgileri belirlemeye Maliye Bakanlığının yetkili olduğu belirtilmiştir. Maliye bakanlığı bir düzenleme yaparak hamiline yazılılığa son verebilir ya da asgariye indirebilir. Ancak bu yetki 1991 yılından bu yana sürekli ertelenerek kullanılmamaktadır. Devlet kimden borç alıyor kime ödeme yapıyor bilememektedir. ALTUĞ, s. 151.
[151] DONAY, s.9.
[152] ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 86.
[153] MARTİNAUD-YATES, s. 26.
[154] D'HEROUVİLLE Jean Guillaume-JACOMİN Christophe, "La France En Pointe Contre Le Blanchiment", Banque Magazine, No. 609, Decembre 1999, p, 35; KOCASAKAL, s. 70.

Karmaşık aklamada ise uluslar arası şirketler, vergi cenneti ülkeler, banka ve finans kurumları kullanlarak yapılan ve oldukça yüksek miktarlı aklamaların gerçekleştirildiği bir aklama türüdür[155]. Biz burada klasik karapara aklama aşamalarını ele alacağız.

1. Yerleştirme

Bu aşamada elde edilen yasadışı yolardan elde edilen para ekonomik sisteme ilk defa sokulmaya çalışılmaktadır. Bu aşama riskin yüksek olduğu bir aşamadır. Güvenlik birimleri içinde tespit etme olanağının en yüksek olduğu aşamadır. Genelde elde edilen karapara nakit ağırlıklı olmaktadır[156]. Yine genellikle ödeme yapan kişi ve kurumlarda yasal olmayan yollardan elde ettikleri paraları ödemektedirler. Yani elden ele dolaşan karapara henüz ekonomik sisteme sokulamamıştır. Ya da ekonomik sistemin içinden değişik muhasebe hileleri ile çıkartılarak aklamacılara teslim edilmiştir. Sonuç her iki halde de aynıdır. Eldeki para ekonomik sisteme dahil değildir. Bu aşamada bu gerçekleştirilecek ve nakit para ekonomik sisteme entegre edilecektir.

Bu aşamaya "sırıngalama", "ön yıkama", "karışma", "yatırma" gibi adlarıda verilmektedir[157]. Bu aşamada suçluların amacı ellerindeki değeri nakit formundan çıkarmaktır[158]. Büyük miktarda nakit paranın kullanılması, bankaya yatırılması, alım satım yapılması dikkati çekmektedir. Halbuki eldeki paralar genellikle çok büyük miktarlarda olmaktadır. Özellikle uyuşturucu ticaretinde elde edilen para satılan uyuşturucudan daha ağır ve hacimli olmaktadır. Bu para nakit formundan kurtarılarak banka sistemine sokulursa hareketi ve tasarrufu kolaylaşacaktır[159]. Bu miktardaki paraların küçük işlerde kullanılarak eritilmesi neredeyse imkansızdır. Bu nedenle suçlular aklama yöntemlerini kullanarak ancak bu para üzerinde rahat tasarrufta bulunabileceklerdir.

Karaparanın ekonomik sisteme sokulmasında yani yerleştirme işlemlerinde bankalar ve finans kurumları ağırlıklı olarak kullanılmaktadır. Paranın elde edildiği ülkenin ya da o ülkeye en yakın başka bir ülkenin banka ya da finans kurumlarına yatırılan paralar eğer kısa sürede yatırımlara dönüştürülmek istenmiyorsa bu hesaplardan transferlerle, bu hesaba bağlı kredi kartları kullanımı ile değerlendirilmektedir[160]. Ancak yatırımlara dönüştürülmek isteniyorsa bir an önce yasal kılıf giydirme zorunluluğu bulunmaktadır. Bunun yolu ise banka ve finans kurumlarından ya da döviz bürolarından geçmektedir. Bu aşamada temel amaç eldeki nakit paranın dikkat çekmeden bankaya yatırılabilmesidir[161]. Bunun için genellikle kayıt dışı ekonominin yaygın olduğu ve nakit kullanımının fazla olduğu ülkeler tercih edilmektedir[162].

---

[155] ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 16.
[156] HERAİL Jean-Louis, RAMAEL Patrick, Blanchiment D'argent et Crime Organise, Presses Universitaires de France, Paris 1996. s. 2; ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 65. ; İPEK, s. 17; GENÇ Erdal, "Karapara ve Aklanması", Gümrük Dünyası, Sayı 26, Temmuz 2000, s. 11.
[157] KOCASAKAL, s. 70.
[158] ERGÜL. s.3. ; İPEK, s. 17.
[159] ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 66.
[160] YUMUŞAK, s. 45.
[161] ÖZŞUCA, s. 12; (http://www-eleves.int-evry.fr/~durand_f/dr08.htm) .
[162] ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 65.

Günümüzde karapara aklayan suç örgütlerinin sahibi olduğu ya da kontrolünde bulundurduğu bankaları, finans kurumları ya da döviz büfeleri bulunduğu görülmektedir. Bu kurumlara suç örgütlerinin sahip olmaları bazı yasal yükümlülükleri yerine getirmesini önlemektedir. Örneğin yüksek tutarlı nakit para bir hesaba yatırılırken şüpheli işlem bildirimi yapmayabilmektedirler. Bundan sonraki aşamalarda zaten başka bir finans kurumundan transfer edilen para şüpheli statüsüne genellikle girmemektedir. Çünkü ilk hesaba ilk girişte gereken bildirimin ve tespitlerin yapıldığı varsayılmaktadır. Böylece kendi mali kurumunu kullanarak karaparayı aklayabilmektedir[163].

Elde edilen karaparanın perakende alışverişlerde de kullanılması da söz konusu olabilmektedir. Suçluların kendileri ya da yakınları için hayat sigortaları yaptırımları, nakit para ile değerli sanat eserleri satın almaları, mücevher ve antika eşyalar satın alınması, gayri menkule yatırım yapılabilir, lüks araçların alınıp satılması gibi işlemlerde kullanılabilir. Örneğin boğazda bir yalı satın alınarak tekrar satılabilir ve buradan büyük karlar elde edilmiş gibi gösterilebilir. Alış fiyatını düşük satış fiyatını yüksek göstererek aradaki fark kadar kısım aklanmış olmaktadır[164].

Yerleştirme aşaması her aklama olayı şart değildir. Bazen para bu aşamadan geçmeden de aklanabilir. Bu durum genellikle elde edilen karaparanın zaten mali sistem içinde olması halinde mümkündür[165].

2. Ayırma

Bu aşamada bir banka ya da finans kurumuna yatırılan para ile suç olan kaynağı arasındaki bağ kesilmek istenmektedir. Bunun için yasal olan pek çok işlemler arka arkaya yapılmaktadır. Hesaptaki para bankadan bankaya, ülkeden ülkeye dolaştırılmaktadır. Defalarca farklı hesaplara aktarılmakta ve küçük parçalara ayrılmaktadır[166]. Bu işlemlerin yapılabilmesi için büyük miktarda ve karışık bankacılık işlemleri yapılmaktadır. Hesaplar birleştirilir, ayrılır, başka kişilerin hesaplarına aktarılır, borsalara girer çıkar ve görevlilerin hesap hareketlerini izlenmesi imkansız hale getirilir[167].

Bu hızlı hesap hareketlerinin yapılmasında kısa adı SWIFT olan Dünya Bankalar Arası Mali İletişim Sistemi kullanılmaktadır. Bu sistem 1974 yılında Belçika'da kurulmuş olup, farklı bankaların birbirine EFT (Elektronik Fon Transferi) sistemi kullanarak para aktarmaktadırlar. Bu sistemin 153 ülkede 6000 üyesi bulunmaktadır. karapara aklayan suç örgütler tarafından fazlaca kullanılmaktadır. Hesaplardan transferler yapılırken değişik mesajları kullanılmaktadır. Transfer edilen miktar, tarih, gönderen ve alan hesap sahipleri bildirilir. Sistemin işleyişinde bir gizlilik bulunmamaktadır. Ancak çok hızlı işlemler yapıldığından bu hareketlerin izlenmesi imkansız hale getirilmektedir[168].

Bu aşama aklayıcılar için çok kolay güvenlik güçleri için tespiti oldukça zor bir aşamadır. Çünkü bir banka hesabına giren para birkaç saniyede pek çok işleme tabi tutulabilir. Değişik ülkelere girip

---

[163] AKAR. s.69.
[164] ERGÜL. s.4.
[165] ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 67. ; İPEK, s. 17.
[166] AKAR. s.70; İPEK, s. 17; YUMUŞAK, s. 44; GENÇ, s. 11.
[167] HERAİL-RAMAEL, s. 3; ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 68.
[168] ERGÜL. s.5; ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 70.

çıkabilir. Değişik kıymetli evraklar alınıp satılabilir[169]. Dolayısıyla işlem çeşidi, coğrafi çeşitlilik, işlem sayısının fazlalığı ve kısa süre içinde gerçekleştirilmiş olması karapara ile kaynağı arasında bağlantı kurmayı imkansız hale getirebilir. Bunca işlemi takip etmek için pek çok alanda uzman olan çok sayıda inceleme elemanına gerek vardır.

3. Bütünleşme

Kara paranın aklanmasında gelinen bu son aşamada artık para geçirilen değişik aşamalardan sonra suç ile arasındaki ilişki tamamen koparılmış durumdadır. Karaparanın son durumu ile suç arasında onlarca belki yüzlerce değişik işlemler yapılmıştır. Artık yasal ekonomiye dahil edilmesinde bir sorun yoktur. Yasal kılıf hazırlanmıştır. Para yatırımlara dönüştürülebilir, gayrimenkul alım satımı yapılabilir, döviz alınabilir, menkul kıymetlerde değerlendirilebilir[170].

Elde edilen karapara yıkanmış ve yasal ekonomiye dahil edilmiştir. Ancak birkaç gün önce olmayan bu paranın bugün kazanılmış olmasına bir kılıf hazırlanır. Bu şekilde paranın kaynağı ile ilgili sorulabilecek her hangi bir soruya hiç şüphe çekmeyecek şekilde cevap verilebilecektir. Bunun yasal zemini hazırlanmıştır[171].

Diğer taraftan yapılan o kadar çok sayıda ve çeşitte işlem bulunmaktadır ki, uzmanlar her bir işlem için gereken bilgi ve belgelere ulaşıp birbiri arasında bağlantılar olduğunu belirlemesi imkansız gibidir. Bazen yapılan işlemleri anlayabilmek için pek çok farklı alanda uzmana gereksinim bulunmaktadır. Örneğin, bankacı, borsacı, muhasebeci, sigortacı hatta bunların alt birimlerindeki uzmanların yardımına gerek duyulabilmektedir. Bu çalışma ise hem çok zaman hem de çok fazla personel gerektirmektedir[172]. Hiçbir ülkenin bu kadar ağır bir yükün üstesinden gelebilmesi mümkün değildir.

G. SIK KULLANILAN AKLAMA YÖNTEMLERİ

Karaparanın aklanması konusunda yapılan tanımlardan ortaya iki tür aklamanın söz konusu olduğu çıkmaktadır. Bunlar;

1. Suç kaynaklı kazanca yasal kaynak sağlamak.

2. Suç kaynaklı kazancı gizlemektir[173].

Aslında suç kaynaklı kazancın gizlenmesinin amacı da nihayetinde rahatça tasarruf edilebilecek hale getirmek için uygun zamanı ve fırsatı beklemektir. Fırsat bulunduğunda aklama eylemi gerçekleştirilecek ve karapara diğer yasal kazançlar gibi kullanılabilecektir. Ancak her zaman karaparanın aklanması şart değildir. Aklama gerçekleştirilmeden kullanılabildiği yerlerde olmaktadır. Genellikle yeni suçların işlenmesi ya da örgüt elemanlarının maaşlarının ödenmesi gibi giderler aklanmasına gerek olmadan karaparadan karşılanmaktadır. Bu kısım için aklama eylemi gerçekleştirilmeden kullanılabilmesi amacıyla karaparanın gizlenmesi söz konusu

---

[169] AKAR. s.70.
[170] ERGÜL. s.5; ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 70.
[171] HERAİL-RAMAEL, s. 4; ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 70. ; İPEK, s. 18.
[172] AKAR, "Yöntemler...", s. 22.
[173] AKAR, s. 71.

olabilmektedir. Ancak arzu edilen, büyük hacimli paraların şüphe uyandırmadan yasal yatırımlara dönüştürülmesidir. Bunun sağlanabilmesi için yasal yolardan elde edilmiş gibi gösterme şeklinde aklama gerekmektedir.

Dünya üzerinde değişik yöntemlerle karapara aklanmaktadır. Türkiye açısından olaya bakıldığında şu tablo ortaya çıkmaktadır. Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığına göre en fazla kullanılan yöntemler şunlardır; paravan şirketler kurmak, sahte veya şişirilmiş faturalar kullanmak, yabancı ülkede bloke edilen parayı teminat göstererek Türkiye'de bir bankadan kredi almak, kumarhane açmak, at yarışı gibi bahis işletmeleri açmak, vergi cenneti olan ülkelerden alınan kredi kartlarını kullanmak, nakit parayla büyük satın alma işlemleri yapmak, malikane, turizm tesisi vb. almak, kazanılan kara paranın yurt dışına bir kurye vasıtasıyla doğrudan çıkartılması, kara parayı hisse sendi tahvil gibi kıymetli evraka çevirmek, serbest bölgelerdeki aşırı liberal bankalardan yararlanmak, turizm şirketleri kurup seyahat çekleri ile nakit para transferi yapmak, nakit parayla gayrimenkul dışında satın alımlar yapmak[174].

Karapara aklamada kullanılan yöntemler için bir sınır çizmek mümkün değildir. Aklama yöntemleri son derece karmaşık ve farklı tarzlarda gerçekleştirilebilmektedir[175]. İnsan oğlunun hayali ne kadar yol ve yöntem üretebiliyorsa karapara da o kadar yol ve yöntemler kullanılarak aklanabilmektedir. Bu işle uğraşan insanlar son derece üretken insanlardır. Bunlarda genellikle kendi sahalarında uzman ve çok başarılı kişilerden oluşmaktadır[176]. Adeta karapara aklamak uzmanlık isteyen gerçek ve riskli bir meslek haline gelmiştir. Bankacı, muhasebeci, borsacı, hukukçu gibi dallarda sabıkası olmayan kişiler komisyon karşılığı kara para aklama işlemlerine katılmaktadırlar[177]. Bununla birlikte dünya üzerinde sıkça karşılaşılan karapara aklama yöntemleri bulunmaktadır. Burada kısaca bu yöntemleri inceleyeceğiz.

1. Paranın Fiziki Olarak Başka Ülkelere Sokulması

Bu yöntem eski ve kolay bir yöntemdir. Buna göre elde edilen karapara kuryeler vasıtasıyla gizlice başka ülkelere sokulmaktadır. Kuryelerin iç elbiselerine ustaca paralar yerleştirilebildiği gibi bu iş için özel uçaklarda kullanılabilmektedir. Ya da gizlice teknelerle, botlarla başka ülkelerin açıklarında herhangi bir gemiye intikal ettirilebilmektedir. Bu ülkede değerlendirilmekte veya ekonomiye dahil edilmektedir[178].

Porto Rico da 1992 yılında 267.000 ABD doları gömlek altına ustaca yerleştirilmiş olarak, 1993'de Houston'da 800.000 ABD doları bir valiz içinde sınırdan çıkartılmaya çalışılırken yakalanmıştır[179]. Türkiye'de de bu yöntemler kullanılarak yasadışı dövizlerin ülkeye sokulduğu gazete haberlerine yansımaktadır. 01.01.1997 tarihinde Romanya'dan Türkiye'ye yolcu taşıyan bir otobüsün gizli bölmelerinde 18 paket içinden yaklaşık 200 milyar Türk Lirası tutarında döviz ve ziynet eşyası ele

---

[174] "Kara Para Aklayıcıların En Çok Sevdiği 8 Yöntem", Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi, 21 Mayıs 1999 Tarihli Hürriyet Gazetesi.
[175] MAİLLARD De Jean, "Quel Mode D'emploi", Banque Magazine, No. 609, Decembre 1999. s. 30; ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 73.
[176] MAİLLARD, p, 30.
[177] MAİLLARD, s. 31; ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 73.
[178] ERGÜL. s.10.
[179] DUPUİS, s. 54.

geçirilmiştir[180]. İslami holdinglerin Almanya'da yaşayan Türk vatandaşlarından ortaklık amacıyla topladıkları 225 bin mark Esenboğa havaalanında yakalanmıştır[181]. Kurye Dilek Örnek 25 milyar tutarında para ile Atatürk havaalanında yakalanmış ve yargılaması devam etmektedir[182].

Özellikle son yıllarda karaparanın fiziki olarak ülke dışına çıkarılmasında artma görülmektedir. Bunun nedeni pek çok ülkenin karapara aklamanın önlenmesine yönelik aldığı tedbirlerdir. Karapara ülke içinde yasal ekonomiye dahil edilemediğinden bu yola başvurulmaktadır. Ülke dışına çıkartılan para henüz aklanmış değildir ve genellikle nakit şekildedir. Ancak çıkartılan ülkedeki mali mevzuatın boşlukları kullanılarak yasal ekonomiye dahil edilerek tekrar çıktığı ülkeye geri gönderilebilir[183].

Paranın fiziki olarak nakledileceği ülke herhangi bir ülke değildir. Bu ülkede sıkı bir bankacılık denetimi yoktur, bankacılık sırrı ihlal edilmez, nakit paranın giriş ve çıkışına engel bir düzenleme yoktur[184]. Bu ülkede bankaya yatırılan para buradan değişik işlemlerde kullanılarak kaynağı ile olan bağlantısı kesilmeye çalışılır.

Türkiye ile Özellikle Rusya, Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ve Balkan ülkeleri arasında sınırlardan nakit para girişi ve çıkışı söz konusu olmaktadır. Çünkü bu ülkelerde henüz bankacılık sektörü yeterince gelişmemiştir. Pek tabi bu açıklık karapara aklamada kullanılabilmektedir[185].

2. Vergi Cenneti[186] Ülkelerin Kullanılması ve Kıyı Bankacılığı

Finansal kuralları hafif, vergi oranları düşük, kambiyo kontrolünün olmayan ya da sınırlı olan, banka ya da ticari sır uygulamasının yaygın olduğu, şirket kurmanın ya da ortak olmanın kolay olduğu, ulaşım imkanları, giriş çıkış kolaylığı, modern iletişim vasıtalarının bulunması, uzman muhasebeci, bankacı, finans uzmanlarının bulunduğu ülkelere vergi cenneti ülkeler adı verilmektedir[187]. Bir tanımda ise, ülke dışından sağlana fonların yine ülke dışında kullanılması esasına dayalı bankacılık türüne kıyı bankacılığı denir[188]. Günlük kullanımda çok kez karşılaşılan off-shore bankacılık ya da kıyı bankacığı kavramları da aynı anlamda kullanılmaktadır[189]. Dünya üzerinde yaklaşık 55 vergi cenneti ülke bulunmaktadır. Bu ülkelerin bazılarındaki banka, şirket ve diğer mali kurumların sayısı nüfus sayısını geçmiş durumdadır[190].

Mali kurallar bakımından esnek olan bu tür bölgelerde kıyı bankacılığı (off-shore) yoluyla karaparalar aklanmaktadır. Kıyı bankacılığı, ülke dışından sağlanan fonların, ülke dışında ya da koşullara göre ülke içinde kullandırılması, fon fazlası bulunan devletlerden fon açığı bulunan devletlere transfer

---

[180] 01.07.1997 Tarihli Milliyet Gazetesi.
[181] 07.02.1999 Tarihli Hürriyet Gazetesi.
[182] 22.06.1999 Tarihli Hürriyet Gazetesi.
[183] AKAR. s.75. ; ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 90.
[184] EGM, s. 75. ; İPEK, s. 19.
[185] ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 90.
[186] Vergi cenneti ülkeler, kıyı bankacılığı yapılan ülkeler ve off-shore bankacılık kavramları aynı anlama gelmektedir. BAHTİYAR Mustafa, "Off Shore Bankalar (Yurt Dışında Mukim) ve Vergi Sorunları", Yaklaşım, Yıl 8, Sayı 90, Haziran 2000, s. 193. Biz çalışmamızda vergi cenneti kavramını kullanacağız.
[187] ERGÜL. s.14; ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 77.
[188] YILMAZ, s. 468.
[189] BAHTİYAR, s. 193.
[190] TALU, 10.12.1996 Tarihli Milliyet Gazetesi.

edilmesi gibi finansal hizmetler yürüten, genellikle serbest bölgelerde kurulan, ülke içi bankaların tabi olduğu yükümlülüklere tabi olmayan, getirilen mali ve hukuki kolaylıklar sonucu cazip çalışma koşulların sağlandığı bankacılık türüdür[191].

Bu ülkeler genellikle nüfusları çok az olmakla birlikte çok sayıda banka ve finans kurumunun bulunduğu yerlerdir. Örneğin Lüksembourg'un nüfusu 378.000 iken banka sayısı 143'tür. Manş Adalarının nüfusu 140.000 iken 120 bankası bulunmaktadır. Bahama adaları 175.000 nüfusa karşılık 382 uluslararası finans kuruluşu yer almaktadır[192].

Vergi cenneti ülkelerdeki bazı sigorta acenteleri karaparayı kabul ederek Amerika'daki saygın sigorta şirketlerine kendilerini sigorta ettirmekteler. Bir süre sonra ise sigortayı iptal ettirerek ödedikleri parayı iade ettirmektedirler. Bu suretle saygın bir sigorta şirketinin hesabına girip çıkan paranın takibi imkansızlaşmış ve kara para aklanmış olmaktadır[193].

Karapara aklama faaliyetleri için alınan önlemler, aklayıcıları vergi cenneti ülkelerle kara para aklamaya karşı önlemleri olmayan ya da gevşek olan ülkelere yöneltmiştir. Vergi cenneti olarak adlandırılan ülkelerin yaptıkları bankacılık işlemlerine kıyı bankacılığı denilmektedir. Kıyı bankacılığı yapılmasına izin ve hatta pirim veren ülkeler genelde küçük ve ekonomik gelişme imkanları sınırlı ülkelerdir. Bankacılık sırrı çok sıkı şekilde uygulanmaktadır. Müşterilerin hesap miktarları ve hesap hareketleri gizli kalmaktadır. Paranın kaynağı sorulmamaktadır[194]. Bunlar arasında Şeysel adaları, Macau adası, Guernsney adası, Cayman adası, Kıbrıs Rum kesimi, Hollanda Antilleri, Antigua, Barbuda, Aruba gibi yerler vardır[195].

Kıyı bankacılığı sektörünün boyutunu anlamak için Kıbrıs Rum Kesimine bakmak yeterlidir. Zira burada 23.000 kıyı bankası faaliyet göstermektedir. Rusya'nın dağılmasıyla bu bölge mafyaların cirit attığı bir yer olmuştur. 7.000 adet banka Rıslara aittir. Buraya yılda 100 bin Rus turist ellerinde bavullar dolusu dolarlarla beraber gelmektedir. Bu bölgede aklanan paranın yıllık 25 milyar dolar civarında olduğu tahmin edilmektedir[196].

Bir başka ilginç örnekte cayman adalarıdır. Buradaki banka ve paravan şirket sayısı adada yaşayan nüfustan fazladır[197]. 28.000 nüfus için 544 banka faaliyet göstermektedir. Her 51 kişi için bir banka düşmektedir. 1993 yılında cayman adlarına giriş ve çıkış yapan para miktarı 950 milyar dolar civarındadır[198].

Bu tür merkezlerin popüler olmasının nedeni; vergi kolaylıkları, bürokratik engellerin hiç olmayışı, gizlilik prensibine uyulması, sermaye hareketlerinde tam serbestiyet bulunması, telekomünikasyon başta

---

[191] ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s.76. ; İPEK, s. 22.
[192] ERGÜL. s.14.
[193] ERGÜL. s.14.
[194] BERNASCONI Paolo, "Evaluation Des Politiques De Prevention Et De Controle En Matiere De Criminalite", (http://www.ifs.univie.ac.at/-uncjin/nevs24f.htm), s. 1; ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 78.
[195] UYANIK, s. 21, Dünya üzerindeki kıyı bankacılığı yapan ülkelerin listesi için bkz. DUPUİS, s. 222 (FAFT'ın 9 Octobre 1995 Tarihli Raporu)
[196] UYANIK, s. 21.
[197] "Siber Ödemeler...", s. 42.
[198] DUPUİS, s. 15.

olmak üzere ciddi alt yapısının bulunması, ulaşım olanakları, uzman personelin (avukat, muhasebeci, bankacı) yeterince bulunması, şirket ya da banka kurmanın maliyetinin çok düşük olması gibi etkenlerdir[199]. Bu tür ülkeler uluslararası dergi ve gazetelerde ülkelerinde yatırım yapan kişi ve kurumlar için ne gibi güvenceler verdiklerinin reklamını yapmaktadırlar[200].

3. Karaparanın Kredi Alımında Teminat Gösterilmesi(Oto-Finans Borç Metodu)

Yukarda da belirtildiği gibi karapara aklayıcılar işinde son derece başarılı, çalışkan ve üretken uzmanlarla çalışmaktadırlar. Bu nedenle karapara aklama yöntemleri statik değil dinamik bir yapıya sahiptir. Bu metotta da karapara aklamak isteyen kişi, banka sırrının korunduğu ya da vergi cenneti bir ülkede herhangi bir bankaya karaparayı yatırıyor. Sonra bu paraları başka bir ülkede başka bir bankaya transfer ediyor. Sonrada kendi ülkesinde bir bankadan herhangi bir yatırım için destek kredisi istiyor. Teminat olarak ta kendisine ait yurt dışındaki bankada bulunan parasını gösteriyor. Ya da başka birisi üzerine yatırdığı karaparayı teminat gösteriyor. Ülkesinde aldığı kredi ile yatırımlarını yapıyor. Kredinin ödenme zamanı geldiğinde kredi borcunu ödemiyor. Kredi veren banka da teminat gösterilen parayı icra yoluyla tahsil ediyor. Bu suretle yatırımlarını kredi ile yapmış borcunu karapara ile ödemiş ve karaparayı yatırıma dönüştürmüş olmaktadır[201].

4. Yabancı İşçilerin Kullanılması

Yabancı işçiler, çalıştıkları ülkelerden elde ettikleri kazançları kendi ülkesinde kalan ailesine ya da yakınlarına göndermektedirler. İşçilerin bu işlemleri rutindir ve dikkat çekmez. Karapara aklamak isteyen kişiler, işçilerle anlaşarak ve onlara belirli bir yüzde vererek transfer edecekleri paraların belirli bir bölümüne karapara ilave etmektedirler. Bu yolla karapara başka bir ülkeye ve yasal bir görünüm altında sokulmuş olmaktadır[202].

5. Parçalama Yöntemi-Şirinleme Yöntemi

Pek çok ülkede ekonomik kurallar gereği belirli limitin üzerinde değer taşıyan işlemleri kimlerin yaptığı, kimin lehine yaptığı gibi bilgileri almak ve kaydetmek zorunluluğu bulunmaktadır. Örneğin ABD'de 10.000 doların üzerinde yapılan işlemlerin taraflarının kimlik bilgileri kaydedilmektedir. Bu kural karapara aklayıcıların ellerinde bulunan büyük miktarlı paraları eritmelerini oldukça zorlaştırmaktadır. Bu zorluğu aşmak için bu yönteme başvurmaktadırlar. Bildirim limitinden biraz aşağıda miktarlarla çok sayıda işlem yapılarak karapara bankaya yerleştirilmektedir[203].

Bu zorluğu aşmak için karapara aklama örgütü çok sayıda insan kullanarak bu limitlerin az aşağısındaki miktarlarla işlemler yaptırmaktadırlar. Örneğin 500.000 dolarlık bir nakil işlemini 56 ayrı insan kullanarak ve her biri 9000 dolarlık işlem yaparak 10.000 dolarlık takipten kurtulmaktadırlar. Bu sayede büyük miktarlı paraları çok sayıda ayrı hesap kullanarak ellerinden çıkarmaktadırlar. Genellikle

---

[199] HERAİL-RAMAEL, s. 49.
[200] AKAR. s.98; ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 77.
[201] ERGÜL. s.14; ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 80.
[202] AKAR. s.75, BAŞAK, s. 6. ; İPEK, s. 25.
[203] EGM, s. 75; ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 75. ; İPEK, s. 19.

hamiline rahatça kullanılabilen çekler ya da değerli kağıtlar satın almaktadırlar. Bu kağıtların tasarrufu paraya göre daha kolay olmaktadır[204].

Günümüzde bildirime tabi tutar 10.000 dolar ile aklayıcılar 9000 dolarlık işlemler yapmak yerine 5000, 6000 dolarlık işlemler yapmayı tercih etmektedirler. Çünkü 9000 dolarlık işlemlerin dikkat çekme riski daha fazladır[205].

Parçalama yöntemi de şirinler yönteminin bir başka versiyonudur. Şirinlerde para insanlara bölünürken parçalamada işlemlere bölünmektedir. Çünkü her zaman çok sayıda güvenilir ve sabıkasız insan bulmak mümkün olmayabilir. Bu nedenle aklama sürecini uzatarak üç beş kişi kullanılarak pek çok işlşem yapılmaktadır[206].

6. Hayali ya da Paravan Şirketlerin Karapara Aklamada Kullanılması

Karapara aklamak için idari kağıtları ve belgeleri çoğaltmak amacıyla bile şirketler kurulmaktadır. Bu yolla mali denetimlerin sonuçsuz kalmasını sağlamaktadırlar. İspanyada bir davada suç örgütünün karapara aklama ve vergi kaçırma amacıyla sadece idari evrakları çoğaltmak ve bir ticari faaliyeti haklı çıkartmak amacıyla beş yüz tane ayrı şirket kurdukları ortaya çıkmıştır[207]. Bu şirketler sadece kağıt üzerinde olup ne bürosu, ne personeli, ne de faaliyeti bulunmamaktadır. Bu şirketlerin kullanılmasından amaç sadece iz sürmeyi zorlaştırmak ve karmaşık hale getirmektir[208].

Bu yöntemde karapara vergi cenneti ülkeye ulaştırılır. Orada kurulu bulunan hayali ya da paravan şirketlerin hesabına aktarılır. Bu amaçla kurulmuş pek çok şirket bulmak mümkündür. Paralar bu şirketlerin hesaplarından geçirilerek takibi imkansız hale getirilir. Sonra şirket muhasebe kayıtlarında çok karlı gösterilir. Paravan şirket sermaye artırımına gider[209]. Yasal olarak vergi tutarları ödenir. Aklayıcılar vergiyi ödemeye zaten razıdırlar. Geri kalan miktar bu yolla aklanmış olur. Ya da şirket karı yüksek ve düşük değişik şirketlerin hisselerini satın alır. Değişik zamanlarda satılır alınır ve spekülasyonlarla bu alım satımlardan büyük karlar elde edilmiş gibi gösterilir. Nihayetinde karapara şirketin borsa faaliyetlerinden elde ettiği kar olarak yasal ekonomiye dahil edilir[210].

Paravan şirketle bazı ülkelerde sadece para transfer etmek için kurulabilir. Örneğin Karayib adalarında pek çok banka ve finans kurumu bulunmaktadır. Bunlar ünlü bankaların şubeleri olabileceği gibi hiç duyulmamış banka şubeleri de olabilmektedir. Bunların yaptığı tek iş gelen karaparaların transferini gerçekleştirmektir[211]. Bu yolla ayakta kalabilmektedirler. Bu kurumların kurulabilmesi içi genellikle o ülke vatandaşlarından birilerinin de ortak olması gerekmektedir. Neredeyse ada halkının geçim kaynağı sayısız banka ya da şirket için yasa gereği üye olmalarıdır denilebilir.

---

[204] ERGÜL. s.12.
[205] AKAR. s.71.
[206] ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 76.
[207] ERGÜL. s.15.
[208] AKAR. s.74; ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 79.
[209] EGM, s. 76.
[210] ERGÜL. s.16.
[211] ERGÜL. s.16.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Karapara aklamada paravan şirketlerin yanında normal şekilde çalışan gerçek bir şirkette kullanılabilir. Eldeki karapara şirketin karı ya da geliri gibi gösterilerek ekonomiye sokulur. Değişik yatırım araçları alınıp satılır ve şirket karlı gösterilebilir. Elde edilen kar üzerinden vergi ödenir ve karapara aklanabilir[212].

7. Hayali ya da Gerçek İhracat Yoluyla Karapara Aklanması

Hayali ihracatta ortada ihraç edilen bir mal yoktur. Ancak kağıt üzerinde gösterilen mallar başka bir ülkeye ihraç edilmiş gibi gösterilmektedir. İhraç edilmiş gibi gösterilen mal karşılığı olan bedel yurt dışından elde edilerek ihracat bedeli olarak ülkeye sokulmaktadır.

Normal ihracatın da karapara aklamada kullanıldığı görülmektedir. Karapara aklamak isteyen kişi piyasadaki satıcılardan çok sayıda beyaz eşya satın almaktadır. Ödemelerini nakit olarak yapmaktadır. Sonra bu beyaz eşyayı bir başka ülkeye gerçekten ihraç etmektedir. Karşılığı olarak da bedelini ihracat geliri olarak kayıtlara geçirebilmektedir. Bu işlemler sırasında karapara da bir miktar erime-zarar olabilir. Ancak sonuçta büyük paralar aklanmış olmaktadır[213].

Hayali ihracat 1980'li yıllarda Türkiye'de oldukça yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir. Sadece karapara aklamak için değil yasadışı vergi iadesi almak için de kullanılabilmektedir. Konumuz açısından 100 liralık malı 1000 liraya ihraç etmiş gibi göstererek, faturaları şişirerek hem aradaki 900 lirayı yasal görünüme kavuşturarak aklamakta hem de haksız vergi iadesi almaktadır[214].

8. Nakit Para Kullanımının Yaygın Olduğu İşletmeler Açmak

Bazı sektörlerde çek, senet, poliçe, hisse senedi ve benzerleri kullanılmamaktadır. Bunun yerine sadece ve ağırlıklı olarak nakit para kullanılmaktadır. Özellikle servis sektörü karapara aklamada kullanılabilmektedir[215]. Bunlar arasında lokanta, market, gayrimenkul alım-satımı, çamaşırhane, taksi şoförlüğü, araba servis istasyonu, otel ya da gazino işletmeciliği gibi faaliyetler bulunmaktadır. Bu yerlerde hiç iş yapılmıyor olmakla birlikte büyük karlar elde etmektedirler. Seve seve de vergilerini ödemektedirler. Denetlemeye kalkışılsa bile bu işyerlerinde ne kadar paranın gelip gittiğinin tespiti son derece zor olmaktadır. Burada küçük çaplı işler yapılarak faturaların şişirilmesi de mümkündür. Bu yolla değişik kaynaklardan gelen karaparalar aklanmaktadır[216].

Açılan işletmenin gerçekten iyi çalışması aranmaz. Ancak potansiyel olarak çalışabileceği varsayılır. Bu şirketin faaliyetleri sonucu elde edilmiş gibi karapara devreye sokulur[217].

Suç örgütleri elde ettikleri karaparaları aklamak için restaurant, bar, dans salonu gibi nakit para ile çalışan ya da yeterince mali kontrol yapılamayan alanlarda yasal görünümlü işletmeler açmaktadırlar[218].

---

[212] AKAR. s.73; ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 80.
[213] AKAR. s.80, Hayali ihracat olaylarına örnekler için bkz ALTUĞ, s. 131.
[214] İPEK, s. 27.
[215] RİOS A. Jose, "Blanchiment De L'argent Bresil Et Amerique Latin". (http://www.ifs.univie.ac.at/-uncjin/nevs24f.htm 1), s.1; İPEK, s. 23.
[216] ERGÜL. s.16; ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 79.
[217] AKAR. s.73.
[218] ZHANG Xiaoqei, "Analyse De La Criminalite Organisee En Chine", Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Societe, 5-6-7- Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997. s. 172.

Monako'da büyük reklamlar yapılarak bir İtalyan lokantası açılmıştır. Rezervasyon için ne zaman aransa boş yerlerinin olmadığı söylenmektedir. Lokantanın ışıkları her zaman yanmaktadır. Ancak dikkatli bakıldığında kapıları kilitlidir. Aslında lokantada hiç çalışma olmamaktadır. Değişik yerlerden gelen karaparalar buradan elde edilmiş karlar gibi gösterilerek aklanmaktadır[219]. Yine ABD'de bir uyuşturucu kaçakçısı elde ettiği karaparaları pizza dükkanları ağı ile akladığı belirlenmiştir[220].

9. Kumarhaneler Vasıtasıyla Karapara Aklama

Kumarhaneler genellikle suç örgütlerinin ilgi alanından hiç uzak olmayan yerlerdir. Kumarhanelerde bir seansta krupiyelerin eline ne kadar para geçtiği bilinememektedir. Denetimi ise imkansızdır. Zaten pek çok ülkede kumarhaneler sıkı bir denetime de tabi tutulmamaktadır. Karapara aklamak isteyen kişi ya da örgütler, büyük miktarda parayı kumarhaneye yatırıp, bunun fişlerle küçük miktarlarda satılmasını sağlayabilirler. Ellerinde kalan büyük miktarlı paraları da kumarhanenin kazancı olarak gösterebilirler[221].

Yine pek çok ülkede bankaya belirli bir limitin üzerinde para yatırırken ya da çekerken kimlik bildirimi istenirken, kumarhanelere yatırılan limitsiz paralar için kimlik bildirimi istenmez. Ya da görevliler bunu ihlal ederek büyük miktar para üzerinde tasarruf edebilirler[222]. Yine kumar olmakla beraber biraz farklı görünen at ya da köpek yarışlarında da karapara aklanabilmektedir. Karaparayı küçük çaplı bu tür yarışmalarda kazandığını iddia eden kişinin iddiası çürütülememekte ve paralar aklanabilmektedir.

Kumarhaneyi işletenlerden ayrı olarak bir de kumarhaneyi kullanarak karapara aklayanlar olabilmektedir. Buna göre, karapara aklayıcılar ellerindeki bir miktar parayla kumar oynamak istediklerini bildirirler ve parayı kasaya yatırırlar. Buna karşılık olarak fiş alırlar. Bir süre kumar oynadıktan sonra elinde kalan fişleri kasaya teslim ederek nakit taşımanın riskli olduğunu belirterek karşılığında çek yazılmasını ister. Ya da karşılıklı anlaşma ile bir kumarhaneye 1 milyon dolar verdiğiniz zaman size, bu parayı burada kazandı diye 800 bin dolarlık değerli kağıt verebilirler[223]. karapara aklayıcısı elindeki çeki bir süre sonra tahsil eder ya da başka işlemlerde kullanır.

Türkiye'de 1998 yılında kapatılıncaya kadar 77 tane kumarhane faaliyet göstermekte idi. Şimdi ise bu kumarhaneler Kıbrıs'a ve izin veren değişik ülkelere kaydırıldı[224]. Karapara aklama operasyonları bu ülkelerde devam etmektedir.

10. Hayat Sigortası Poliçelerinin Karapara Aklamada Kullanılması

Bazı ülkelerde hayat sigortası poliçesi, adına hayat sigortası düzenlenen kişinin sağlığında satılabilmektedir. Özellikle AİDS hastalığının yaygın olduğu ülkelerde bu satışlar gerçekleştirilebilmektedir. Buna göre ömrünün son günlerini rahat geçirmek isteyen sigortalı hasta hayat sigortasını satar. Bir süre sonra hasta ölür ve poliçeyi satın alanlar poliçe bedelini sigorta şirkertinden

---

[219] ERGÜL. s.16.
[220] ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 79.
[221] AKAR. s.77. ; İPEK, s. 23.
[222] ERGÜL. s.17; ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 89.
[223] EGM, s. 76.
[224] PARLAR, s. 233.

genellikle çek olarak alırlar. Hasta poliçeyi satmasının karşılığı olarak aldığı karaparayı günlük perakende ihtiyaçlarını karşılamak için kullandığından dikkat çekmemektedir[225].

11. Telefon Hatları Kullanılarak Karaparanın Aklanması

Karapara aklamada sınırsız teknik bulunabileceğinin en bariz örneklerinden birisi de 900 lü telefon hatlarının kullanılması olmuştur. Buna göre uyuşturucu satışını organize eden suç örgütü bir erotik telefon hattı satın alıyor. Uyuşturucu satılan müşteriler ödemeleri gereken para miktarınca bu hatları arıyorlar. Bu hatlarda ki kar marjları yüksek olduğundan aradaki kar kadar karapara aklanmış olmaktadır. Uyuşturucu alan bağımlı da aldığı uyuşturucunun parasını telefon ederek ödemiş oluyor[226].

12. Değerli Taş, Sanat Eserleri ya da Lüks Malların Satın Alınması

Değerli taş ya da sanat eserlerinin alınması sırasında karapara nakit olarak ödenir. Satın alınan değerli taş ya da sanat eseri kolayca taşınabilir, muhafaza edilebilir. Diğer taraftan değişim aracı olarak her zaman kullanılabilir. Değerli taş ya da sanat eseri verilerek gayrimenkul, araç veya yat alınabilir[227].

13. Sahte Dava Yöntemi İle Karapara Aklama

Yeni bir yöntem olan sahte dava yönteminde suç örgütü bir şekilde karaparalarını bir vergi cenneti ülkelerde faaliyet gösteren bir şirketin hesabına yatırır. Daha sonra bu şirket aleyhine hayali bir hukuki uyuşmazlık nedeniyle tazminat davası açar. Aleyhine dava açılan şirkette haklarında açılan davadan vazgeçilmesi için yüklü miktarda vazgeçme bedeli öder. Karaparayı elde eden şirket hesaplarına mahkeme kararı ile bu karaparayı aklanmış olarak kaydeder[228].

---

[225] BAŞAK, s. 7. ; İPEK, s. 29.
[226] BAŞAK, s. 7. ; İPEK, s. 29.
[227] İPEK, s. 28.
[228] ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 46.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTLERİ KARAPARA İLİŞKİSİ VE BUNLARIN DEĞİŞİK ALANLARA ETKİSİ

I. ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTLERİ KARAPARA İLİŞKİSİ

A. GENEL OLARAK

Çıkar amaçlı suç örgütlerinin gerek ortaya çıkmalarında gerekse varlıklarını devam ettirmelerinde ekonomik sorunlar önemli bir etkendir. Daha çok kazanma ve daha iyi yaşama düşüncesi kişileri zaman zaman yasal olmayan yollara da sevk edebilmektedir. Genellikle bireysel boyutlu ve küçük çaplı yasadışı eylemler görülmekle birlikte bazen de çok sayıda kişilerin katılımıyla gerçekleştirilen ve büyük kazançların elde edildiği eylemler görülmektedir. Çok sayıda kişinin bilgi, emek ve yetkilerini bir araya getirerek amaçlarını gerçekleştirmek için kullanabilmektedirler.

Suç örgütleri işledikleri yasadışı eylemlerle yüksek miktarlı kazanç elde etmek istemektedirler[1]. Suç işlenerek elde edilen kazançlara ise karapara denilmektedir[2]. Dolayısıyla suç örgütleri karapara elde etmek istemektedirler. Ancak çok defa karaparanın elde edilmesi yetmemektedir. Üzerinde tasarruf edebilmeleri için bu kazançların suçtan elde edildiğinin gizlenmesi ve yasal kazanç görüntüsünün verilmesi gerekmektedir[3]. Bu yapılmadığı sürece elde edilen karapara işlenen suç için delil olabilecektir. Burada ortaya karaparanın aklanması çıkmaktadır. Karaparanın aklanması, suç kaynaklı gelirlerin değişik eylem ve işlemlerle yasal gelirler gibi gösterilmesidir[4]. Dolayısıyla çıkar amaçlı suç örgütlerinin amacı karapara elde etmek ve bunları aklayarak üzerinde istedikleri gibi tasarruf etmektir. Açıklanan bu bağlantı, çıkar amaçlı

---

[1] YILMAZ Halil, "Organize Suçla Mücadele Eden Birimler Arasında Koordinasyonun Önemi", EGM, Asayiş Daire Başkanlığı. Ankara 1998. s. 28; ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s.46; SÖZÜER, s. 258.
[2] İPEK, s. 3.
[3] KOCASAKAL, s. 65.AKAR, s. 65.
[4] ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 25.

suç örgütleri ile karapara elde etme ve aklama faaliyetleri arasında sıkı bir ilişikiyi ortaya koymaktadır[5]. Bu bölümde değişik açılardan bu ilişki ele alınacaktır.

Suç örgütleriyle karapara ve karaparanın aklanması arasındaki bu ilişkinin bilinmesi bu suçlarla mücadelede başarılı olunmasına katkıda bulunacaktır. Alınan yasal ve yönetsel önlemler daha isabetli olacak, bu suçlarla mücadele amacıyla kurulan sistem daha etkin işleyebilecektir. İki suç arasındaki bağlantının bilinmesi, sadece karapara aklama suçu gibi gözüken eylemlerin arkasında suç örgütlerinin de olduğunu ortaya çıkartabilecektir.

Türkiye'de yapılan yasal düzenlemeler gerek içerik gerekse zamanlama bakımından birbirinden farklılıklar arz etmektedir. Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun FAFT'ın baskıları sonucu 19 Kasım 1996 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Yasası ise 1 Ağustos 1999 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. Suç örgütlerinin yargılaması Devlet Güvenlik Mahkemelerine verilmişken karapara aklama suçlarında asliye ceza mahkemeleri görevlendirilmiştir. Karapara aklama suçlarında Maliye Bakanlığına bağlı bir kuruluş MASAK inceleme ve araştırma yapmak ve adeta bir ön soruşturma yapmak üzere görevlendirilmiştir[6]. İlgili bölümlerde de değinileceği gibi her iki suç için aynı mahkemelerin görevli olması bu suçlarla mücadelede başarılı olunabilmesi için son derece gereklidir. Bundan sonraki yasal düzenlemelerde iki suç arasındaki bağlantının göz önüne alınarak düzenlemeler yapılması gerekmektedir.

Bu bölümde çıkar amaçlı suç örgütleri ile karaparanın aklanması suçu arasında amaç, işlenen suçlar, suçların ortak özellikleri, suçlarla mücadele, ağırlaştırıcı nedenler bakımından nasıl bir bağlantının bulunduğunu incelemeye çalışacağız. Sonuç bölümünde de bu ilişkinin göz önüne alınması ve bu anlamda yapılabilecekler konusundaki önerilerimize yer vereceğiz.

B. AMAÇ BAKIMINDAN

Son yıllarda kişileri suça iten etkenlerin başında ekonomik çıkar sağlama amacı gelmektedir. Bu amaçla işlenen suçların genel toplam içindeki payı giderek artmaktadır[7]. Bu bağlamda suç örgütlerinin esas amaçları haksız kazanç elde etmektir. Kanunlarca yasaklanmış faaliyetler yürüterek yüksek kazançlar elde etmektedirler[8]. Buradaki kazanç ifadesinden sadece para ya da parayla ölçülebilen ekonomik değerleri anlamak yetersiz olmaktadır. Uzun vadede çıkar elde etmeyi sağlayacak kudret, güç, yetki elde etmek te *"çıkar"* ya da *"kazanç"* ifadesinin kapsamı

[5] KOCASAKAL, s. 65.
[6] DONAY, s. 9.
[7] YUMUŞAK, s. 44.
[8] SÖZÜER, s. 258.

içinde sayılmalıdır[9]. Bunların yanında siyasi bazı kazançların da hedeflenmesi mümkündür. Ancak öncelikli hedef kazanç elde etmektir[10].

Yasalara göre suç sayılan faaliyetler gerçekleştirilerek elde edilen kazancın adı karaparadır. Her ne kadar KAÖK'da sayma yöntemi kullanılarak karapara elde edilen suçlar belirtilmiş ise de genel yaklaşım yasaların suç saydığı tüm faaliyetlerden elde edilen kazancın karapara olduğudur[11]. O halde suç örgütlerinin amacı karapara elde etmektir.

Suç örgütleri sadece karaparayı elde etmek değil aynı zamanda suç ile para arasındaki bağın koparılması, bu paraların kullanılması, değerlendirilmesi ve yasal yatırımlara dönüştürülmesi istenmektedir[12]. Suçtan elde edilen kazançların yasal gelirler haline getirilebilmesi için yapılacak işlem ise karaparanın aklanmasıdır. Dolayısıyla suç örgütleri yürüttükleri yasadışı faaliyetler sonucu elde ettikleri karaparaları aklamak zorundadırlar. Aklanmadığı sürece kural olarak o paralara kolayca değerlendirilemez[13]. Bu nedenle suç örgütleri ile karapara ve karaparanın aklanması arasında amaç bakımından bir ilişki söz konusudur.

Aslında bu zorunluluk suç örgütlerinin hem inanılmaz gücünü göstermektedir. Çünkü aklanması gereken para çok büyüktür. Hem de aklamanın zorunluluğu suç örgütlerinin en zayıf noktalarından birisini de teşkil etmektedir[14]. Eğer aklama yolları kapatılabilir ve bu alan kontrol altına alınabilirse suç örgütleri ile mücadelede büyük başarı kazanılabilecektir. Zira suç örgütleri bu aşamada tespit edilemez ve çökertilemez ise daha sonraki aşamalarda mücadele oldukça zorlaşacaktır. Suç örgütleri elde ettikleri karaparaları akladıktan sonra yasal yatırımlara dönüştürmektedirler[15]. Artık bu paraların kaynağını soruşturmak, bir delil elde etmek adeta imkansızdır.

C. İŞLENEN SUÇLAR BAKIMINDAN

1. Genel Olarak

Ekonomik amaçlı suçlarda başlıca üç ana boyut ön plana çıkmaktadır. Birincisi zengin olma iradesi, ikincisi, suç pazarının sunduğu imkanlar ve üçüncüsü verilecek cezaların hafifliğidir. Bu üç unsur bir araya gelerek ekonomik suçların hızla artmasına neden olmaktadır[16]. Bu anlamda karapara aklama suçu da ekonomik amaçla işlenen suçlardan birisidir.

---

[9] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s. 46; YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...". s. 104
[10] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s. 46.
[11] İPEK, s. 3.
[12] AKAR, s. 65.
[13] KOCASAKAL, s. 65.
[14] PALAZZO, "Organize ...", s. 822.
[15] KOCASAKAL, s. 66.
[16] LECLERC, s. 20.

Genel olarak kaynağı suç olan bütün faaliyetlerden elde edilen para ve benzeri değerler karaparadır[17]. Bazı ülkelerde yasalarda yapılan tanımlamalarda hiçbir ayrım gözetilmeksizin her türlü suçtan elde edilen gelir karapara olarak tanımlanmıştır. Buna karşın Türkiye'nin de içinde bulunduğu bazı ülkelerde sayma prensibi kullanılarak sadece kanun metninde belirtilen suçlardan elde edilen kazançların karapara olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte karaparanın elde edildiği bazı sektörler öne çıkmıştır. Bunların başında yasadışı uyuşturucu ticareti, silah kaçakçılığı, yasadışı organ kaçakçılığı, yasadışı çek-senet tahsilatı, yasadışı kumarhane işletmek gibi sektörler gelmektedir.

Bu sektörlerin karapara elde etmekte etkinliği zamana ve konjonktüre göre değişebilmektedir. Örneğin Türkiye'de 1980 öncesinde silah kaçakçılığı daha yoğun iken 80 sonrası uyuşturucu, hayali ihracat, çek-senet tahsilatı ön plana çıkmıştır. Devletlerin yasakladığı mal ve hizmetlerin dağıtımında suç örgütleri rol oynamaktadırlar. Örneğin içkinin yasaklandığı dönemde İtalyan mafyası ABD'de içki dağıtımını organize etmiştir[18].

Yapılan araştırmalara göre Avrupa'da suç örgütleri farklı uyuşturucu güzergahlarını kontrol ederek yasadışı uyuşturucu ticareti, yasadışı silah ve diğer kimyasal materyallerin ticareti, otomobil çalınması, değiştirilmesi ve satılması, kredi kartı dolandırıcılığı, pornografi, değişik ülkelere kaçak işçi getirilmesinin organizasyonu, karapara aklama gibi büyük zararlara yol açabilecek suçlar işlemektedirler[19]. Ancak sadece bunlarla sınırlı olmayıp ne zaman nerede ekonomik çıkar elde edilebilecek bir alan oluşursa suç örgütleri o alanda da faaliyet göstermektedirler.

Bu bölümde karapara elde edilen sektörlerden bazılarına biraz daha ayrıntılı değineceğiz. Şunu da belirtmek istiyoruz ki, karapara elde edilen faaliyet alanlarını sınırlamak ve belirlemek mümkün değildir. Her zaman ve mekanda farklı yöntemlerle karapara elde edilmeye devam edilecektir. Bizim burada belirteceğimiz faaliyet dallarına bir süre sonra yeni alanlar eklenebilecektir. Yani değişken bir alan durumundadır. Suç örgütlerinin faaliyetlerinin karapara olarak kabul edilmesinde KAÖK'a[20] göre değerlendirme yapılmıştır.

2. Elde Edilen Kazancın Karapara Sayıldığı Faaliyetler

a. Yasadışı Uyuşturucu Ticareti

aa. Genel Olarak

Uyuşturucu ticareti yıllardan beri gerek Türkiye'nin gerekse dünyanın en büyük sorunlarından birini teşkil etmektedir. Gerek uyuşturucunun ticaretinin yapılması ve bu yolla

[17] BAŞAK, s. 1.
[18] LECLERC, s. 221.
[19] QUELOZ, s. 773.
[20] KAÖK'a göre karapara sayılan suçlar için ikinci bölüme bakınız.

karapara elde edilmesi sorunu gerekse bunu kullanarak sağlık alanında meydana getirdiği sorunlar. Devletlerin görünürde yaptığı büyük mücadelelere rağmen bu konuda yeterli önlemlerin alındığını söyleyebilmek mümkün değildir.

Suç örgütlerinin faaliyet alanları günün koşullarına göre değişmekle birlikte uyuşturucu adeta değişmeyen bir sektördür[21]. Uyuşturucunun imalinde kullanılan bitkilerin yetiştirilmesinden, uyuşturucunun bağımlılarına ulaştırılmasına kadarki bütün aşamalarda ortaya büyük paralar çıkmaktadır. Uyuşturucu ticareti suç örgütlerinin vazgeçemedikleri en önemli iş alanlarından birisi ve en başta gelenidir. Bunun yanında uyuşturucu ticaretinde el değiştiren paranın boyutu çok büyük ve kar oranı oldukça yüksektir. O kadar ki dünyada yapılan askeri harcamalardan sonra uyuşturucu ticaretinde dönen para miktarı ikinci sırayı takip etmektedir[22]. Dünyada elde edilen karaparanın % 50'sinin uyuşturucu ticaretinden elde edildiği tahmin edilmektedir[23].

Uyuşturucu ticareti, suç örgütlerinin mutlaka uluslararası bağlantı içinde gerçekleştirebilecekleri bir iş alanıdır. Kurulan uluslararası bağlantılar kural olarak diğer suç örgütleriyle gerçekleştirilmektedir. Bununla birlikte bazı devletlerin yasal olmayan bir kısım operasyonlarının finansmanı için uyuşturucu ticaretinden aldıkları paylar kullanılabilmektedir[24]. İspat edilmesi mümkün olmasa da bazı görüşlere göre yapılan yasadışı uyuşturucu ticaretinin uluslararası siyaset yapıldığı ileri sürülebilmektedir[25].

Avrupa genelinde suç örgütleri ile ilgili davaların yarısını uyuşturucu davaları oluşturmaktadır. Bu uyuşturucunun suç örgütleri için ne denli önemli olduğunu göstermektedir. Uyuşturucuyla mücadele edildikçe değeri artmakta ama ticaret azalmamaktadır. Bu nedenle çok uç fikirler[26] tartışılmakta ve bu soruna çözümler aranmaktadır. Konunun öneminden dolayı, ABD'de uyuşturucuya karşı mücadele amacıyla televizyonlarda yayımlanan dizi, film ve programlarda uyuşturucu karşıtı bir senaryo sokulması kararlaştırıldı. ABD Senatosu 2000 yılında bu faaliyetler için 25.000.000 dolarlık bir bütçe ayırmıştır[27].

Genellikle diğer kaçakçılığı suçları da dahil olmak üzere uyuşturucu kaçakçılığı örgütlü olarak gerçekleştirilmektedir. Münferit uyuşturucu kaçakçılığı olaylarına neredeyse hiç rastlanılmamaktadır. Bu kanaati istatistik raporları da doğrulamaktadır. 1996 yılında 2133

---

[21] YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...". s. 105
[22] YENİSEY, s. 399.
[23] DUPUİS, s. 25.
[24] ÇULCU, s. 110.
[25] ÇULCU, s. 151.
[26] Günümüzde uyuşturucu sektöründe bu kadar çok para dönmesi ve suç örgütlerinin kurulması ve yaşamasında bu paraların büyük katkısının bulunduğu anlaşıldığından, uyuşturucuyu, satılan bir mal olmaktan kurtarma düşünceleri ileri sürülmektedir. Güvenlik kuvvetlerince ele geçirilen ve müsadere edilen uyuşturucular doktorlar tarafından ücretsiz olarak bağımlılarına verilsin denilmektedir. Bu sayede hem ticaret konusu olmaktan kurtarılacağı hem de bağımlılar zamanla tedavi edilebileceği ileri sürülmektedir.PFEİFFER, s. 369; YENİSEY, s. 399.
[27] 17.04.2000 Tarihli Milliyet Gazetesi.

yakalamada 4937 kişi, 4222 mali olayda 8372 kişi, 140 silah kaçakçılığı olayında 815 kişi yakalanmıştır. Ortalama alındığında her suç asgari iki kişi tarafından işlenmiştir[28]. Ele geçirilemeyen iştirakçilerin de olduğu düşünülürse başta uyuşturucu olmak üzere kaçakçılık suçları örgütlü olarak işlenen suçlardır.

Karapara ve suç örgütleri ile mücadele aslında uyuşturucu ile mücadelenin bir parçası olarak algılanmış ve buna göre önlemler alınmaya çalışılmıştır[29]. Ancak bugün gelinen nokta suç örgütleri uyuşturucunun yanında aşağıda inceleneceği gibi pek çok alanda faaliyet göstermekte ve büyük kazançlar yani karapara elde edebilmektedirler. KAÖK'un 2 a maddesinin 6. bendinde TCK hükümlerine atfen sayılan maddeler arasında 403-404. maddelerde bulunmaktadır. Bu maddeler her türlü uyuşturucunun imalini, ithalini, ihracını, satılmasını, satın alınmasını, taşınmasını, saklanmasını yasaklamaktadır. Buna aykırı fiillerle elde edilen kazançlar karapara sayılmaktadır.

ab. Uyuşturucunun Üretildiği ve Pazarlandığı Merkezler

Geçmişte marjinal mafya gruplarının elinde bulunan uyuşturucu trafiği bu gün çok daha güçlü ve şiddet sergilemekten kaçınmayan terör örgütleri ve suç örgütleri tarafından kontrol edilmektedir[30]. Terör uyuşturucuyu uyuşturucu da terörü ve suç örgütlerini beslemektedir. Tüm dünya ve Türkiye bu kısır döngü içinde bocalamaktadır. Bazı devletlerin gelirlerinin büyük kısmını uyuşturucu sağlamaktadır. Örneğin Bolivya'nın dış ticaret gelirinin % 80 i kokainden kaynaklanmaktadır. ABD bazı ülkelerdeki uyuşturucu madde imalinde kullanılan bitkileri yasadışı suç örgütlerinin eline geçmemesi ve uyuşturucu üretiminde kullanılmaması için para vererek satın almaktadır[31].

Önceleri küçük grupların son derece amatörce, küçük çapta yaptıkları uyuşturucu ticareti günümüzde çok sayıda örgütlerin görev aldığı kompleks bir organizasyon ile yapılmaktadır. Uyuşturucu üretiminden tüketicilerine sunulmasına kadar geçen aşamalarda son teknolojilerden istifade edilmektedir[32].

Uyuşturucunun üretim merkezi olarak, altın hilal adı da verilen Afganistan, Pakistan ve İran gösterilmektedir. Buralarda üretilen uyuşturucular Türkiye ya da Kuzey Kıbrıs Rum kesimi üzerinden Avrupa'ya gönderilmektedir. 1993 yılından itibaren İran'dan çıkan ve Türkiye toprakları üzerinde kurulmuş olan laboratuarlarda işlenerek Avrupa içlerine gönderilmektedir. Bu faaliyetlerin organizasyonunda Türk mafyasının yanı sıra İtalyan mafyası da rol oynamaktadır[33].

---

[28] YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...", s. 94.
[29] ERÇEL, s. 31.
[30] UYANIK, s. 18.
[31] YENİSEY, s. 400.
[32] UYANIK, s. 18.
[33] LECLERC, s. 58.

Türkiye jeopolitik konumu gereği uyuşturucunun üretim ve tüketim noktaları arasında bir yere sahiptir. Diğer yandan yılda 400.000 transit kamyon geçişi, yüzlerce limanı, ve çok sayıda özel pisti bulunan on iki uluslararası havalimanı ile bu trafikte önemli bir paya sahiptir[34].

Ancak bu gerçeği değiştirebilecek nitelikte bazı gelişmeler görülmüştür. 1995 yılında Çin'de toplam 2 ton 380 kilo eroin ele geçirildi. 1996 yılında bu rakam 4 tona ulaştığı açıklandı[35]. 1996 nisanında Çin'in Hong Kong'a en yakın eyaletinde bir seferde tam 600 kilo kaçak esrar yakalandı. Başka operasyonlarda da büyük miktarlı uyuşturucu ele geçirildiği açıklanmıştır[36]. Halbuki Çin globalleşme ve liberalizasyon akımlarından etkilenmemiş olup Marksist yönetim devam etmektedir. Uyuşturucu konusunda tavizsiz bir görüntü içindedir. Diğer taraftan 600 kiloluk esrar örneğini ele alırsak, 600 kilo esrar elde etmek için 6 000 kilo baz morfin gerekmektedir. 6.000 kilo baz morfin içinde 60.000 kilo afyon ürünü gerekmektedir. 60.000 kilo afyonun elde edilebilmesi içinde binlerce dönümlük alanın afyon bitkisinin üretimine tahsis edilmesi gerekmektedir. Bütün bunlara ilaveten Çin de özel mülkiyet bulunmamaktadır. Bütün topraklar devletin idaresinde bulunmaktadır. Devlet idaresi altında bulunan binlerce dönüm alanda devletten habersiz afyon üretilmesi pek mümkün değildir. Çin 1.5 milyar nüfusunu beslemek için karlı uyuşturucu parasını kullandığı ileri sürülmektedir[37]. 1970'li yıllarda afyon ekiminin sınırlandırılması için Türkiye'ye ciddi baskı yapan ABD'nin, Çin'deki binlerce dönüm alanda afyon yetiştirildiğini bilmemesi mümkün değildir. Zira ABD elindeki süper teknolojik imkanlarla kızıl meydanda okunan gazetenin manşetini tespit edebilirken binlerce dönümlük afyon tarlalarını tespit edememesi olası değildir[38].

Uyuşturucu maddelerin tüketimi ağırlıklı olarak Avrupa ve ABD'de olmaktadır. Üretim merkezleri ise Asya ve Afrika ülkeleri ağırlıklı gerçekleşmektedir. Üretim merkezlerinden tüketim merkezlerine doğru büyük hacimli bu ticaret tüm mücadelelere rağmen akmaktadır. Burada bazı devletlerin bu yasadışı ticareti destekledikleri izlenimi elde edilmektedir[39].

Uyuşturucu ticaretinde geleneksel İtalyan ya da Türk mafyası, Kolombiya karteli, Çin Triadesleri kadar (boyutu tahmin edilemeyen ama bu nakilde rol oynayan) Kosova Clanları, PKK, Afganistan fundamentalistleri, Senegal göçmenleri, Bosnalı Sırplar ve diğerleri de yer almaktadır[40].

---

[34] LECLERC, s. 59.
[35] ÇULCU, s. 163.
[36] ZHANG. s. 171.
[37] ÇULCU, s. 161.
[38] ÇULCU, s. 161.
[39] JOANNİDİS, s. 2.
[40] LECLERC, s. 66.

ac. Uyuşturucu Ticaretinin Boyutu

ı. Dünyada

Dikkate değer jeopolitik gözlemcilerin istatistiklerinde belirttiklerine göre uluslararası uyuşturucu ticaretinin boyutu korkulacak kadar büyük ve geniştir[41]. 1996 yılında yapılan incelemelere göre dünya yüzünde 280 bin hektarlık ziraat alanında haşhaş ekimi yapılmaktadır. Bu rakamlara göre 1985 yılından bu tarihe kadar haşhaş üretimi % 300 artmış bulunmaktadır. Yasadışı yollardan 5 bin ton afyon sakızı üretilmektedir. Kaçak olarak imal edilen kokain miktarı 1 ton olarak tahmin edilmektedir[42].

Değişik Afrika ülkelerinde ve dağılan Sovyetler Birliğindeki büyük topraklarda uyuşturucu hammaddesi olarak kullanılan bitkilerin yetiştirildiği alanlarda çok büyük oranlarda artış gerçekleşmiştir. Bu bitkiler kimyasal madde üreten gelişmiş ülkelerin desteğiyle de uyuşturucuya dönüşmekte ve uyuşturucu pazarı günden güne büyümektedir[43]. Yakalanan eroin miktarı ise 31 ton, morfin 13 ton morfinden ibarettir. Halbuki bu rakamlar üretilen karşısında çok küçük rakamlardır. Dünya nüfusunun % 4.1'i uyuşturucu kullanmaktadır. Bu 200 milyon insan anlamına gelmektedir. Bunlardan bağımlı olanların sayısının 8 milyon kişi olduğu sanılıyor. 30 milyon sentetik uyuşturucu ve 13 milyonda kokain bağımlısı bulunmaktadır[44].

Sadece Batı Avrupa'da 1.5 milyon uyuşturucu bağımlısı bulunmaktadır. Bu bağımlıların yılda tükettikleri uyuşturucu miktarı 95 ton civarında seyretmektedir. Elbette gramı milyonlar eden bu uyuşturucunun getirisi karapara olarak değişik yol ve yöntemlerle aklanmakta ve yasal ekonomilerin içine yerleşmektedir[45]. Her yıl dünyada 600 milyar dolarlık uyuşturucu ticareti yapılmaktadır. Bu rakamlar uyuşturucunun toptan fiyatı üzerinden yapılan tahmindir. Perakende satışı sonucu el değiştiren para ise 52 trilyon doları bulmaktadır[46].

ABD'de karapara aklama olaylarının % 60-80'i uyuşturucu kaynaklıdır. Her yıl 200 milyar dolar değerinde uyuşturucu girmektedir. Bu rakam ABD'nin yıllık ithalatının üçte biridir. Almanya'da uyuşturucu piyasasının 2-4 milyar mark civarında olduğu belirtilmektedir[47]. İngiltere'de uyuşturucu piyasasının yıllık gelirinin 2.5 milyon Sterlin olduğu tahmin edilmektedir.

Uyuşturucunun en fazla tüketildiği ülkeler ise başta ABD, İngiltere, Avustralya, Kolombiya, İtalya, Pakistan, İsveç, ve Tayland olduğu belirtilmektedir. Türkiye uyuşturucu

---

[41] LECLERC, s. 19.
[42] ÇULCU, s. 143.
[43] LECLERC, s. 19.
[44] ÇULCU, s. 143.
[45] GÜMÜŞKAYA, "Uluslar Arası Finans...", s.85.
[46] YETİM, s. 13.
[47] ERGÜL Ergin, Uyuşturucu Maddeler ve Suçları, Ankara 1997. s. 61.

bilinememektedir[57]. Türkiye'den bir yılda 135 milyar dolar değerinde uyuşturucu Avrupa'ya gönderilmektedir. Bu rakam Türkiye bütçesinin neredeyse 2.5 katıdır. Bu paradan Türkiye'den geçişi sağlayan suç örgütlerinin eline geçen rakam ise 40 milyar dolar civarındadır. Bu rakam Türkiye bütçesinin neredeyse yarısıdır[58]. Bu rakamları dikkate alarak FAFT Türkiye'de karapara ile uyuşturucunun el ele gittiğini belirtmektedir.[59]

Uyuşturucu konusunda bir başka tehlike de bizim üzerinde çalıştığımız çıkar amaçlı suç örgütleridir. Terör örgütünün son yıllarda çökertilmesi, elebaşılarının yakalanması ve yargılanması uyuşturucu ticaretinin önlenmesi bakımından büyük bir gelişmedir. Ancak terör örgütünün bıraktığı bu boşluk zamanında ve yeterli tedbirlerle giderilmezse suç örgütleri tarafından doldurulacaktır. Zaten terör örgütü de uyuşturucu ticaretinde bazı örgütlerle birlikte çalışmaktadır. Bu işin karını öğrenen bu örgütler söz konusu tatlı parayı kolay kolay bırakmak istemeyeceklerdir.

Son yıllarda Türkiye'de terör örgütünün etkinliğinin kırılması üzerine uyuşturucu güzergahında bir değişiklik olmuştur. Yeni güzergah, öteden beri silahlanama ihtiyacı Hisseden Kuzey Kıbrıs Rum kesimi üzerinden yeniden çizilmiş bulunmaktadır[60].

b. Silah Kaçakçılığı

Hemen hemen bütün ülkeler gerek vatandaşlarında gerekse komşu devletlerde ne kadar ve hangi niteliklerde silah bulunduğunu iç ve dış güvenlik gerekçesiyle bilmek isterler. O nedenle bütün dünyada silah alım satımı belirli koşulara bağlanmıştır. Hatta uluslararası düzenlemeler ve anlaşmalarla bu alan kontrol altında tutulmak istenmektedir. Bu koşullara bağlı kalmaksızın silah elde etmek isteyen kişi ya da kurumlar bu amaçlarına suç örgütleri vasıtasıyla ulaşabilmektedirler. Silah kaçakçılığı suç örgütleri için riskli ama karlı bir suç alanıdır.

Dünya üzerinde gerek ülkeler arası gerekse ülke içinde savaş ya da terörizm olayları sık sık yaşanmaktadır. Teröristlerin ya da savaşan tarafların ihtiyaç duydukları silahlar suç örgütleri tarafından temin edilmektedir. Bazen savaşan iki tarafa da silah aynı kaynaktan sağlanmaktadır. Bir taraftan barış görüşmeleri düzenleyen devletler diğer taraftan el altından silah satışını suç örgütleri vasıtasıyla gerçekleştirmektedirler[61]. Silah kaçakçılığının finansmanı genellikle uyuşturucu ticareti ile karşılanmaktadır. Bu bakımdan silah kaçakçılığı ve uyuşturucu ticareti arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır. PKK terör örgütü uzun yıllara silah ihtiyacını uyuşturucudan elde ettiği paralarla karşılamıştır[62].

---

[57] UYANIK, s. 18.
[58] ALTAN Çetin, "Türkiye'deki Uyuşturucunun Rakamlarla Boyutu", 20.10.1999 Tarihli Sabah Gazetesi.
[59] KORKMAZ, s. 9.
[60] ÇULCU, s. 155.
[61] PALMİERİ M. Luigi, "Les Moyens De Lutte Contre La Criminalite Organisee", Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Societe, 5-6-7- Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997, s. 236.
[62] ÇULCU, s. 168.

Barış için çok yürüyüşler, protestolar ve seminerler gerçekleştirilmiş olmasına rağmen dünya üzerinde silah üreticilerine ve silah kaçakçılarına her zaman ihtiyaç olmuştur ve olmaktadır. Dünya üzerinde savaşın olmadığı günler, belki saatler bile bulunamamaktadır. Bu görünüm silah kaçakçılığını karlı bir sektör haline getirmektedir. Rusya'da kızıl ordunun silahları sınır bölgelerinde yaşanan etnik çatışmalarda kullanılmaktadır. Hatta Çeçenistan ile Rusya arasında yaşanan savaşta, Rus ordusuna ait silahlar Çeçenlere satılmıştır. Bu pazarlamayı, aralarında ordu mensuplarının da bulunduğu suç örgütleri gerçekleştirmiştir[63].

Türkiye de 1980 öncesi sağ sol çatışmaları, 1980 sonrası ise terör nedeniyle büyük çapta silah kaçakçılığının gerçekleştirildiği ülkelerden birisidir. Komşu ülkelerimizde de iç karışıklıklar, savaşlar, terör faaliyetleri yaşandığından ülke dışına çıkartılmak üzere gerçekleştirilen silah kaçakçılığı olayları da meydana gelmiştir. Emniyet genel müdürlüğü verilerine göre 1997 yılında 311, 1998 de ise 307 silah kaçakçılığı olayı tespit edilmiştir[64].

Türk hukukunda silah kaçakçılığı 6136 sayılı yasa ile düzenlenmiştir. Bu düzenlemelere göre, ateşli silah ve bıçakların ülkeye sokulması ve sokulmasına teşebbüs edilmesi, ülkeye sokulmasına aracılık edilmesi, ülke içinde yapılması, satılması, satın alınması, taşınması. gönderilmesi ve bulundurulması yasaklanmıştır. KAÖK'un 2 a maddesinin 2. bendinde 6136 sayılı yasaya muhalefet etmek suretiyle elde edilen kazançların karapara olduğu belirtilmiştir.

c. Organ Ticareti

Sağlık alanında yaşanan büyük gelişmeler sonucu, günümüzde ölen bir insanın bazı organları ile hasta kişilerin organlarının değiştirilmesi suretiyle hastalıkların tedavisi gerçekleştirilmektedir. Organ naklinin yapılabilmesi için bazı yasal düzenlemeler yapılmıştır. Buna göre, organ ve dokular bir bedel ya da menfaat karşılığı satılamaz, ilan ya da reklamı yapılamaz Ancak dünya üzerinde hastaların sayısının fazla, buna karşın organını bağışlayanların az olması adeta rekabete açık bir organ piyasası oluşturmuştur.

Diğer taraftan ölen kişinin ya da yakınlarının izni olmaksızın ölülerin organları alınmakta ve sırada bekleyen hastalara yüksek fiyatlara satılmaktadır. Ekonomik sorunları olan kişilerden, alındığında hayatını devam ettirebileceği organları (böbrek gibi) para karşılığı satın alınmaktadır. Organ ve doku nakli ile ilgili yapılan faaliyetler son yıllarda büyük hız kazanmıştır. İngiltere polisi bir hastanede ölen 800 çocuğun ailelerinden habersiz olarak organlarının alındığı belirlemiştir. Olayın ortaya çıkması adli bir olayın çözümü için ikinci otopsi yapılması ile ortaya çıkarılmıştır. Bu işin uluslararası bir organ mafyasının eliyle gerçekleştirildiği belirtilmiştir[65]. İstanbul'da özel bir hastanede, bir hastadan 4.000 dolar karşılığında böbrek alınarak bir müteahhide 40.000 dolar

[63] HANDELMAN, s. 310.
[64] EGM 1998, s. 88.
[65] Kanal D Ana Haber Bülteni, 04 Aralık 1999.

karşılığı nakledilmek üzere iken yakalanmışlardır. Daha önceleri de aynı kişilerin, İsrailli zengin böbrek hastaları için aynı yolla pek çok organ nakli gerçekleştirdikleri ortaya çıkmıştır[66].

Bu faaliyetleri gerçekleştirmek için de açıkça gözüktüğü gibi ciddi bir organizasyon gerekmektedir. Öncelikle organ ihtiyacı olan kişi bulunacak. İkinci olarak aranılan şartlara uygun organını verebilecek birileri bulunacak. Üçüncüsü yasadışı bu nakli gerçekleştirecek hekimler bulunacaktır. Görüldüğü gibi bir kişinin tek başına gerçekleştirebileceği bir eylem değildir. Günümüzde de organ mafyası adı verilen suç örgütleri bu faaliyetleri yürütmektedirler.

Türk hukukunda 2238 sayılı yasa ile organ ve doku nakli düzenlenmiştir. Bu yasa hükümlerine aykırı olarak yapılan nakiller suç sayılmıştır. Bu suçun işlenmesi suretiyle elde edilen kazanç KAÖK'un 2 a maddesinin 3. bendi gereği karapara sayılmaktadır.

d. Kültür ve Tabiat Varlıkları Kaçakçılığı

Günlük dilde ağırlıklı olarak tarihi eser kaçakçılığı ifadesi kullanılmaktadır. Teknik tabiri ile kültür ve tabiat varlıkları, tarih öncesi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan yer üstünde, yer altında veya su altındaki tüm taşınır ve taşınmaz varlıkla, kültür varlıklarıdır[67]. Bir ülkedeki kültür ve tabiat varlıkları o ülke vatandaşlarının ortak malı sayılır. Bu eserler turizm bakımında büyük cazibe kaynağı olmaktadır. Bu eserler Türkiye'de Kültür Bakanlığına bağlı müzelerde sergilenmektedir.

Suç örgütleri çıkarın olduğu her alanda faaliyet göstermektedirler. Tarihi eserler, paha biçilemeyen manevi değerlerinin yanında maddi bakımdan da büyük değere sahiptirler. Bu nedenle suç örgütleri tarihi eserlerin kaçırılmasında etkin rol oynamaktadırlar[68].

Tarihi eserlerin kaçırılma güzergahı genellikle medeniyet tarihi eski, değişik kültür ve uygarlıklara ev sahipliği yapmış, az gelişmiş ülkelerden, gelişmiş ülkelere doğru bir yol izlemektedir. 1990'lı yıllardan itibaren ise doğu bloğu ülkelerinin yıkılması ve yerine kurulan yönetimlerin yeterince güçlü olamaması nedeniyle bu ülkelerden Avrupa içlerine doğru yeni güzergahlar oluşmaktadır[69].

Türkiye binlerce yıldan beri büyük medeniyetlere beşiklik etmiş bir ülkedir. Bu nedenle de ülkenin her tarafında tarihi eserler bulmak mümkündür. Bu durum, Türkiye'de tarihi eser kaçakçılığının ciddi boyutta olmasına neden olmaktadır. İstatistiklere bakıldığında 1997 yılında

---

[66] ŞUŞOĞLU Önder, 16.01.2000 Tarihli Star Gazetesi, s. 16.
[67] EGM 1998, s. 59.
[68] QUİLLE Michel, "Strategies Developpees France Par La Police Pour Lutter Contre La Criminalite Organisee", Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Societe, 5-6-7- Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997, s. 182.
[69] LECLERC, s. 49.

217 tarihi eser kaçakçılığı olayı gerçekleştirilmiştir. 1998 yılında ise bu rakam 237 olarak gerçekleşmiştir[70].

Türkiye'de 2863 sayılı yasaya göre kültür varlıkları ticareti mümkündür. Bunun belirli şartları bulunmaktadır. Bu koşulları yerine getirenler eski eserleri alıp satabilirler. Özellikle kırsal kesimde arama sonucu ya da tesadüfen bulunan eserler suç örgütleri tarafından elde edilmekte ve en çok parayı veren kişilere satılmaktadır. Hangi ülkeye satıldığının onlar için önemi yoktur. Tarihi eser kaçakçılığında da öne çıkan husus olayın uluslararası boyutu ve profesyonelliktir. KAÖK'un 2 a maddesinin 4. bendi gereği kültür ve tabiat varlıklarının yasadışı ticaretinden elde edilen kazançlar karapara sayılmaktadır.

e. Çebir Şiddet ve Tehditle Haraç veya Fidye Almak

Günümüzde faaliyet gösteren suç örgütlerinin zaman zaman tehdit yoluyla fidye ya da haraç istedikleri görülmektedir. Fidye kaçırılan bir kimsenin serbest bırakılması karşılığında istenen paradır[71]. Haraç ise, yasal dayanağı bulunmaksızın zorla para alınmasıdır[72]. Fidye ya doğrudan para almak amacıyla ya da mağdurun malvarlığının suç örgütü üyelerine sattığı ya da bağışladığını içeren ve hukuki hükme sahip bir belge imzalamaya zorlamak amacıyla gerçekleştirilmektedir[73]. Cebir, şiddete maruz kalan, kaçırılan ya da tehdit edilen kişi bizzat mağdur olabileceği gibi yakınları da olabilir. Özellikle kumarhane ve fuhuş sektöründe çalışan yasadışı kişi ya da gruplar koruma parası adı altında suç örgütlerine haraç ödemektedirler. Şu açıkça ifade edilebilir ki, haraç alma eylemleri bilinenlerin çok daha üstünde olup adeta bir aysbergin görünen kısmı gibidir[74].

Suç örgütleri tehdit yoluyla parasına veya malvarlığına el koyacakları kişileri önce uyarmakta ve tehdit etmektedirler[75]. Bunun üzerine amaçlarına ulaşamamışlarsa mağdurun kendisine ya da yakınlarına karşı şiddet uygulamak hatta yakınlarının öldürülmesine kadar devam ettirebilirler[76].

Pfeiffer yaptığı araştırmada Almanya'da aralarında Türklerin de bulunduğu pek çok işletme sahibinin suç örgütlerine koruma parası adı altında haraç verdiklerini ileri sürmektedir. Bu kişilerle yaptığı birebir görüşmelerde sorunlarına çare bulunmasını istediklerini ancak hiç birinin mahkemede tanıklık yapmak istemediklerini görülmüştür. Aksi halde evlerinin ya da işyerlerinin

---

[70] EGM 1998, s. 63.
[71] YILMAZ, s. 265.
[72] YILMAZ, s. 315.
[73] ZİEGLER, s. 81.
[74] PFEİFFER, s. 363.
[75] YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...". s. 105.
[76] ZİEGLER, s. 107.

kundaklanacağından, kendilerine ya da yakınlarına bir zarar verilebileceğinden endişe ediyorlardı. Hatta kendi ülkelerinde ki akrabalarının bile zarar görebileceğinden korktuklarını belirtmektedir[77].

Çok defa haraç istenen kişinin yasadışı gelirleri olan kişilerden seçildiği görülür. Bu tercih, mağdurun polise başvurması halinde gizli ve kirli işlerinin ortaya çıkacağından korkmasını ve suç örgütlerinin isteklerini kolayca yerine getirmesini sağlar.

Bireylerin dışında şirketlerden de haraç alınmaktadır. Örneğin Rusya'da ihracatın büyük bir bölümü petrol ve petrol ürünleridir. Petrolü taşıyan ise sadece bir boru hattıdır. Kolayca yangın çıkabilir, patlamalar olabilir. Bunu hatırlatan suç örgütü üyeleri boru hattının tahrip edileceği tehdidiyle haraç parası almaktadırlar. Sözleşmelerinin bitiş tarihlerine yakın zamanlarda bir sonraki sözleşmenin imzalanmasında sorun yaşanması için boru hattının bazı yerlerinde küçük yangınlar çıkartılabilmektedir[78].

TCK'nda fidye ve haraç ifadesi yer almamaktadır. Aynı içerikte suç 495 ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. Buna göre cebir şiddet uygulanarak veya kendisinin ya da yakınlarının büyük bir zarara uğratılacağı beyanlarıyla tehdit edilerek mal, para ya da hukuki hükmü olan senet ve belgelerin kendilerine verilmesini veya alınması cezalandırılmıştır. Bu amaçla kişinin hapsedilmesi ya da dağa kaldırılması 498. maddede düzenlenmiştir. KAÖK'un 2 a maddesinin 6. bendinde TCK'nun 495-500 maddeler arasında düzenlenen suçların işlenmesi suretiyle elde edilen kazançların karapara sayılacağı belirtilmiştir. Eylem, kişilerin hürriyetini sınırlayarak maddi çıkar sağlamak ise bu durumda TCK 179. maddesine tabi olacaktır. TCK 179. maddesi de KAÖK'un 2 a maddesinde sayılmıştır ve elde edilen kazanç karaparadır.

f. Fuhuş

Bu sektörde gerek ahlaki nedenlerle gerekse sağlık nedenlerinden dolayı devletler tarafından denetim altına alınmak istenmektedir. Bu denetime bağlı kalmak istemeyenler ya da şartları (yaş, sağlık vb) tutmayanlar tek başlarına bu suçu işleyemezler. Ciddi bir örgüt desteği ve kontrolü ile şartları tutmayan kişilerde bu sektörde kullanılabilmektedir. Bunu ise ancak organize bir örgüt gerçekleştirebilir[79].

Özellikle yoksul ülkelerde, yaşadığı hayattan memnun olmayan genç kızlarla ve kadınlarla, suç örgütlerinin kontrolündeki dans ajansı, mankenlik ajansı, fotomodellik ajansı gibi bürolar vasıtasıyla kapsamlı bir anlaşma yapılmaktadır. Bu anlaşmalarda tecrübesiz bu kızlar uzun vadeli borçlu hale getirilmektedir[80]. Gerek eğitim gerekse iş görünümüyle başka ülkelere veya şehirlere fuhuş yapmak üzere gönderilmektedir. Yabancı ülkelere değişik vaatlerle götürülen kızlar

---

[77] PFEİFFER, s. 359.
[78] ZİEGLER, s. 104.
[79] ÖZTÜRK, "Türk Hukukunda...", s. 5.
[80] ZİEGLER, s. 118.

genellikle kaçak olarak götürüldüğünden normal işlerde çalışamamakta, devlet organlarına başvuramamaktadır ve suç örgütüne muhtaç hale getirilmektedir[81]. Getirildikleri ülkelerde bu kadınlar suç örgütleri tarafından yönetilmekte ve fuhuş sektöründe çalıştırılmaktadır.

Uluslararası Göç Örgütü (OİM) verilerine göre 1997 yılında randevu evlerinde, masaj salonlarında ve sokak fuhşunda çalıştırılan genç kız sayısı 500 000 olarak açıklanmıştır. İnterpol verilerine göre ise bu sayı 1 milyondan fazladır[82].

Kadın ticaretinde aşağıda kaydedilen gelişmeler görülmektedir.

1- Kurban sayısı 1990'lı yılların başından itibaren hızla artmıştır. Özellikle doğu bloğu ülkelerinin batıya açılımı bu hızı artıran önemli etkenlerden biridir.

2- Kurbanların yaş ortaklaması her geçen yıl düşmektedir. Yaşı 18'in altında fuhuş sektöründe kullanılan kadın sayısın endişe verici boyuttadır. Bazı suç örgütleri sübyancı pazarına çocuk bulmaktadırlar.

3- Kadın ticaretiyle mücadele arttıkça fuhuş yeraltına inmektedir. Bunun sonucu olarak suç örgütlerinin kurbanlarına uyguladıkları denetim daha da artmaktadır.

4- Yer altına inen fuhuş sektörü müthiş bir hücre sistemi kurmaktadırlar ve buralara polisin sızması önlenmektedir. Bu sistemi gerek kurbanlara gerekse bunların aileleri üzerinde kurdukları baskı ile gerçekleştirmektedirler.

5- Fuhuş sektöründe çalışan kadınlar da diğer işlere göre çok iyi para kazanmaktadır. 1997 verilerine göre Berlin'deki bir sokak kadınının günlük hasılatı 350 dolar civarındadır. Bu paranın 14 doları ile hayatını devam ettirmekte. Geri kalanını ya suç örgütüne kaptırmakta ya da ailesine yardım etmektedir[83]. Bu rakamlar özellikle doğu bloğu ülkelerinde doktorların, öğretmenlerin aldığı çok düşük maaşlar göz önüne alındığında çok parlak bir kazanç sağlamaktadır.

Kadın ticaretinde uygulanan en etkin yöntem kadınların artistlik ve mankenlik firmaları aracılığı ile yabancı ülkelere götürülmeleri ve burada suç örgütüne muhtaç şekilde çalıştırılmalarıdır. Yine benzer yöntemlerle küçük yaşta kurbanlar seçilmekte ve suç örgütünün elinden kurtulamamaktadır[84].

Kadın ticaretiyle mücadelede önceki uygulama fuhuş ve zorlamanın birlikte olması halinde müdahale etmek şeklideydi. Avrupa ülkelerinde artık bir eylemin kadın ticareti sayılması ve buna göre önlem alınması için şu dört unsur aranmaktadır. Kurbanın uluslararası bir sınırı geçmiş

---

[81] LECLERC, s. 48.
[82] ZİEGLER, s. 119.
[83] ZİEGLER, s. 120.
[84] QUİLLE, s. 182.

olması, oturma iznin olmaması ve hizmet (fuhuş) karşılığı para alınması. Bu unsurları taşıyan bir olayda uluslararası kadın ticareti olasılığı bulunmaktadır ve buna göre mücadele edilmektir[85].

Kadın ticaretinin çözümlenememesinin sebebi suç örgütlerinin uyguladıkları ya da uygulayacaklarından korkulan yaptırımdır. Mağdurlar polisin korumasına bu nedenle girmekten korkmaktadırlar. Sadece kurbana değil aile üyelerine de yaptırım uygulanması bunu daha da etkili kılmaktadır.Diğer yandan mafyadan bağımsız bir polis gücünün olabileceğine olan güvensizlikler de rol oynamaktadırlar[86].

Türk hukukunda fuhuş TCK 435-436 . maddelerinde düzenlenmiştir. KAÖK'un 2 a maddesinin 6. bendinde TCK 435-436. maddeleri sayılmaktadır. Dolayısıyla fuhuş yoluyla elde edilen kazançlar karapara olarak değerlendirilmektedir.

g. Kalpazanlık ve Diğer Sahtecilikler

Suç örgütlerinin bir başka faaliyet alanı da kalpazanlıktır. Kalpazanlık, kanunen tedavülde bulunan milli veya yabancı paraları, itibari amme kağıtlarını, kıymetli damgaları ve kamu nakliyat işletmelerinin biletlerini taklit veya tağyir etmek, taklit ve tağyir edilmiş olduklarını bilerek satın almak, bulundurmak, piyasaya sürmek veya memlekete sokmaktır[87].

Çok teknik bir eylem olmasına rağmen suç örgütlerinin organizasyonu ile gerek dünya çapında gerekse Türkiye'de kalpazanlık olaylarından sık sık yakalanan ve binlerce dolarlarla ele geçirilen kişiler görülmektedir. Özellikle sahte dolar basımı gerçekleştirilmektedir. Bu paralar basıldıktan sonra çoğunlukla perakende olarak alım satım yapılan sektörlerde (bakkal, market, benzin istasyonu, sinema tiyatro, hayvan pazarları, eğlence yerleri gibi) kullanılarak piyasaya sürülmektedir. Bazen de para destelerinin arasına birkaç tane konularak eritilmektedir.

Suç örgütleri sahte para basımını bizzat organize ettikleri gibi, bunu gerçekleştiren kişilere yardım ederek, piyasaya sürümünü gerçekleştirerek, ya da onların bazı kamu görevlileri ile ilişkilerini düzenleyerek bu havuzdan pay almaktadırlar. Türk mafyaları hem Türkiye'de hem de Avrupa da kalpazanlık işinde faaliyet göstermektedir[88].

Kalpazanlık, teknik hünerlere sahip kişilerin genellikle de uluslararası boyutta gerçekleştirilen bir eylemdir. Genellikle matbaada basılmaktadır. Renkli fotokopi marinaları ile de çoğaltılabilmektedir.

---

[85] ZİEGLER, s. 121.
[86] ZİEGLER, s. 121.
[87] EGM 1998, s. 45.
[88] PARLAR, s. 312.

Avrupa ülkelerinde sahte para olayları ağırlıklı olarak İtalya, İspanya, Hollanda ve Fransa'da meydana gelmektedir. Sahte olarak piyasaya sürülen para cinsi genellikle 100 ABD dolarıdır. 1994 yılında Fransız polisi 7.35 milyon frank tutarında sahte para ele geçirmiştir[89].

Türkiye'de ise yine ağırlıklı olarak yüksek kupürlü paralar sahte olarak basılmaktadır. 1998 yılında 100 dolar ve 5 milyon Türk lirasının sahte olarak piyasaya sürüldüğü görülmüştür. 1997 yılında 341 kalpazanlık olayı meydana gelirken bu rakam 1998 yılında 400'e yükselmiştir. Sahte olarak ele geçirilen paraların cinsine göre ise ABD doları % 83 ile en önde yer almaktadır. Türk lirasının yüzdesi ise 12'dir[90].

Kalpazanlık eylemleri TCK 316. maddesinde suç sayılmış ve bu suçu işleyenler 3 yıldan 12 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı düzenlenmiştir. KAÖK'un 2 a maddesinde TCK 316 ve devamı maddeleri de sayıldığından kalpazanlık suretiyle elde edilen kazançlar karaparadır.

Suç örgütleri tarafında kalpazanlık dışında diğer evrakta sahtecilik olayları da gerçekleştirilebilmektedir. Sahte sürücü belgeleri, nüfus cüzdanları, diplomalar, sabıka kayıt belgeleri gibi belgelerde para karşılığı sahte olarak düzenlenmektedir. Bir okulda sahte diploma veren ve maalesef eğitimcilerden oluşan bir şebeke 20 milyon liraya lise diploması verirken yakalanmışlardır[91]. Sahte belge düzenleme olayları Avrupa ülkelerinde de son yıllarda artış göstermiştir. Fransız polisi 5 yılda 300.000 sahte idari belge ele geçirmiştir[92].

Sahtecilik suçları da TCK'nun 339 ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. KAÖK'da TCK 339 ve devamı maddeleri sayıldığından bu suretle elde edilen kazançlar karapara olarak değerlendirilecektir.

h. İş Yeri veya Gayri Menkullerin Ucuz Fiyata Satmaya Zorlanması

Suç örgütlerinin faaliyet alanlarından birisi de gayrimenkul, villa, fabrika, arsa, tarla, işyeri gibi varlıkların değerinin çok aşağısında bedellerle satın alınmasıdır. Daha doğrusu satmaya zorlanılmasıdır. Bir kişi malını satmayı düşünmese bile söz konusu mal suç örgütünün işine yarayacak ise cebir şiddet ve tehdit uygulayarak bu malın satılmasını sağlayabilirler.

Pfeiffer'in anlattığı şu hikaye suç örgütlerinin bu tür faaliyetlerini son derece açık bir şekilde göstermeye yetmektedir. "*Bir arkadaşım lokantalar zinciri sahibi idi. Bu lokantaların satılması için mesleki bir dergide ilan verdi. O gün kendisini kibar bir bey ziyaret etti ve yarı fiyatını teklif etti. Tabi arkadaşım bu öneriyi kabul etmedi. Bunun üzerine arkadaşımın 21 yaşındaki kızından söz etti ve umarım birkaç gün sonra teklifimi kabul edersiniz dedi. Arkadaşımın kızını aynı gün öğleden sonra bir araba çarptı. Bu sefer hafif yaralarla atlattı. Arabanın plakası*

[89] LECLERC, s. 50.
[90] EGM 1998, s. 48.
[91] 13.12.1999 Tarihli ATV Ana haber Bülteni.
[92] LECLERC, s. 50.

alındı ama araba çalıntı idi. Ertesi gün aynı ziyaretçi yine geldi ve fiyatların düştüğünü ileri sürerek teklif ettiği rakamı, gerçek değerin % 40'ını verebileceğini söyledi. Ayrıca kızınıza üzüldüm. Dikkatli olması gerekir dedi. Arkadaşım verilen teklife evet diyerek satışı gerçekleştirdi. Suç örgütü piyasa fiyatının % 40' ile lokantalar zincirinin sahibi oldu. Arkadaşım ise polise haber veremedi. Çünkü polisin kızının hayatını koruyabileceğinden emin değildi"[93]. Bu anlatılan hikaye yaşanmış bir olaydır. Suç örgütleri pek çok sektörde benzer yöntemlerle gerçek değerinin çok altında fiyatlarla mal ya da arazi elde etmektedirler.

Cebir şiddet ve tehditle malvarlıklarının gasp edilmesi eylemleri TCK 495 v devamı maddelerinde düzenlenmiştir. KAÖK'da sayılan suçlardandır ve elde edilen kazanç karapara sayılmaktadır.

i. Nükleer Madde Kaçakçılığı

Nükleer madde, günümüzde değişik nedenlerle güçlü olmak ya da güçlü görünmek isteyen ve aralarında Kuzey Kore, İran, Irak, Cezayir ve Libya'nın da bulunduğu devletler tarafından talep edilmektedir. Nükleer madde stoku bulunan devletlerden yukarda belirtilen devletlere doğru bir güzergah oluşmaktadır[94].

Nükleer madde kaçakçılığının gerçekleştirilmesi süreci şöyle işlemektedir. Başlangıçta resmi bir devlet kurumunun depolarında bulunan nükleer maddelerin çalınması söz konusudur. Çalınan bu maddeler İsviçre'de çok sayıda bulunan nükleer laboratuarlarda tahlil edilir. Ellerinde bulunan nükleer maddenin niteliği belirlenir. Sonrada kurulmuş bulunan paravan şirketler kullanılarak isteyenlere satış gerçekleştirilir[95].

Radyoaktif madde kaçakçılığının en büyük tehlikesi yasadışı suç örgütlerinin eline geçmesi ve bu güçlerin söz konusu maddeleri kullanmalarıdır. Bu olasılık toplum hayatı için doğabilecek en büyük felaket olur[96]. Bu anlamda Dünya Çernobil faciasından daha büyük bir tehlike ile karşı karşıya bulunmaktadır. Zira eski Sovyetler Birliğinin depolarından alınarak Batıda, Orta Doğuda, Güneydoğu Asya'da nükleer malzemeler ve silahlar özel olarak satışa sunulmaktadır[97]. Rusya muhalefet partisi lideri Aleksandr Lebed'in 1997 yılındaki açıklaması tehlikenin boyutunu göstermektedir. "Rus silahlı kuvvetleri en az 100 nükleer başlığın kontrolünü kaybetti. Söz konusu başlıklar bir valize sığacak kadar yer kaplıyor ve tek kişi kolayca taşıyabilir. 30 dakika içinde ateşleyebilir. Bu başlıklardan her biri tek başına 100 binden çok insan öldürecek güce sahiptir[98].

---

[93] PFEİFFER, s. 359.
[94] LECLERC, s. 89.
[95] ZİEGLER, s. 146.
[96] LECLERC, s. 85.
[97] ZİEGLER, s. 145.
[98] ZİEGLER, s. 149.

Rusyada çalınan nükleer maddeler Almanya'yı da etkilemektedir. Alman Federal Polis Genel Müdürü Hans Ludvig Zachert, 1992 yılı itibariyle 59 sahte radyoaktif madde kaçakçılığı ile 99 yasadışı ticaret, 1993 yılında 118'i sahte olmak üzere 241 rasdyoaktif madde kaçakçılığı ve 123 yasadışı ticaret gerçekleştirildiğini bunlarda sadece 21 olayda kaçak radyoaktif maddelerin ele geçirilebildiğinin açıklamaktadır[99].

Nükleer madde kaçakçılığının önlenmesinde öncelikle bu maddelere sahip olan ülkelerle bu maddeleri talep eden ülkeler belirlenmeli ve bu alanlarda sıkı takip gerçekleştirilmelidir[100].

Türkiye Rusya'nın dağılması ile kontrol edilemeyen nükleer maddelerin yasadışı ticaretinin gerçekleştirildiği bir köprü konumundadır. Uyuşturucuda olduğu gibi arz edenlerle talep edenler arasında bir coğrafyada yer almaktadır. Nükleer maddelerin hem bomba yapımında kullanılabileceği için büyük tehlike arz etmektedir. Hem de taşınması ya da kullanılması sırasında nükleer kaçaklar olabileceğinden radyasyon tehlikesi söz konusu olmaktadır. Türkiye'de yasal olarak Atom Enerjisi Kurumu nükleer maddelerin bulundurulması, taşınması konularında gözetim ve denetim yetkisi bulunmaktadır. Nükleer maddelerin kaçakçılığı hakkında Türkiye'de cezai bir düzenleme olmadığından 1918 sayılı kaçakçılığın men ve takibine dair kanun hükümleri çerçevesinde mücadele edilmektedir. Türkiye'de 1992-1998 yılları arasında 60 radyoaktif madde kaçakçılığı olay yaşanmıştır[101]. KAÖK'da 1918 sayılı yasaya muhalefet sayıldığı için nükleer madde kaçakçılığı suretiyle elde edilen kazançlar karapara olarak değerlendirilecektir.

j. Yasadışı Yöntemlerle Bilgi Toplanması ve Bu Bilgilerin Kullanılması

Suç örgütlerininüzerinde çalıştıkları bir diğer alanda gizli bilgilerdir. Finans dünyasında gizli bilgi çok büyük önem arz etmektedir. Bir şirket, bir banka, bir aracı kurum ve nihayet borsalarda elde edilecek gizli bilgiler haksız kazanç elde etmek için kullanılabilmektedir.

Bir bankanın kriz halinde olduğunu, kredilerini geri alamadığı, bu nedenle ciddi sıkıntı içinde olduğunu varsayalım. Bu durum geçici bir kriz olabilir. Kısa süre sonra bu sorunlar halledilir ve banka normal faaliyetlerine devam edebilir. Ancak bu aşamada bankanın kriz içinde olduğu, mevduat sahiplerinin paralarını alamayabilecekleri ve buna benzer küçük fısıltılar bütün mevduat sahiplerinin paralarını çekmek üzere bankanın önüne yığılmasına yeter. Bunu bilen suç örgütleri banka aleyhine bu kozu kullanarak oradan menfaat sağlamak isteyebilmektedirler. Banka da olabilecekleri bildiğinden mecburen bu tehdide boyun eğmek zorunda kalmaktadır. Gizli bilgileri alırken de standart yöntemleri tehdit, şiddet, rüşvet vb kullanılmaktadır. Japonya'da bu şekilde çalışan Sokaya adında bir suç örgütü bulunmaktadır. Bu örgüt elde ettiği gizli bilgileri

[99] AYSU, s.37.
[100] LECLERC, s. 90.
[101] EGM, 1998, s. 92.

kullanmak istemiş ama banka yöneticilerin buna direnmeleri sonucu suç örgütlerinin çıkarttıkları şayialarla Daiva Bank 1995 yılında, Yamaichi Securities'de 1997 yılında çökmüştür[102].

KAÖK'da TCK 192. maddesinde belirtilen suçtan elde edilen kazançların karapara olduğu belirtilmiştir. TCK 192. madde "*kendisine veya başkasına, para veya diğer bir yarar sağlamak maksadıyla bir gerçek veya tüzel kişiye zarar verebilecek bir hususu neşir yolu ile veya her ne suretle olursa olsun açıklama tehdidinde bulunanlara 1 yıldan 3 yıla kadar...*" şeklindedir. Yani şantaj diyebileceğimiz ve unsurları belirtilen bu suçun işlenmesi yoluyla elde edilen paralar karaparadır.

k. Kamu Bankalarından Usulsüz Kredi Almak

Özel sektör tarafından yatırım yapılmasının teşvik amacıyla kamu bankaları değişik krediler vermektedirler. Yapılacak yatırımın niteliğine ve hacmine göre düşük faizli ya da faizsiz uzun yıllara yaygın ödeme planları ile krediler verilmektedir.

Yasal düzenlemelerle hangi şartlarda ve kimlere kredi verileceği belirtilmiştir. Kredilerin kimlere verileceğini belirlerken suç örgütlerinin rüşvet ya da baskı ve tehdidi altında suç örgütlerinin girişimleri ya da yasal kimlikteki şirketlerine kredi verilmesi kararlaştırılabilmektedir[103]. Kredilerin yasal şartları taşımayan kişi ve kruruluşlara verilmesinden başka bir de bu kredilerin geri ödenmemesi sorunu yaşanmaktadır. Günlük dilde batık krediler olarak adlandırılmaktadır. Suç örgütleri yasadışı yol ve yöntemlerle aldıkları kredileri geri ödemeyerek büyük kazançlar elde etmektedirler. Kamu görevlileri de bu haksız kazanç elde etme eylemlerinde gerek isteyerek belirli bir rüşvet karşılığından gerekse tehditle suç örgütler tarafından kullanılmakta ve bu nedenle yargılanmaktadırlar. Örneğin İstanbul Ticaret Odası Başkanı Mehmet Yıldırım bir basın toplantısında Emlak Bankasının 1983 ten bu yana genel müdür ve genel müdür yardımcılığı görevi yapmış ve usulsüz işlemler nedeniyle yargılanmamış hiçbir görevlisi bulunmadığını ifade etmiştir[104].

Kamu bankalarından, yasal şartları olmamasına rağmen kredi sağlanması TCK 504. maddesinin 1. bendine göre dolandırıcılık suçunu oluşturmaktadır. Bu suçu işleyenler hakkında 2-5 yıl ağır hapis ve elde ettiği kazancın 2 misli ağır para cezası verileceği düzenlenmiştir. KAÖK'da bu suç sayıldığı için bu yolla elde edilen kazançlar da karapara olarak değerlendirilecektir..

---

[102] ZİEGLER, s. 162.
[103] ALTUĞ, s. 202.
[104] Kanal D Ana Haber Bülteni, 09.12.1999.

l. Ödenmeyen Çek ve Senetleri Zorla Tahsili

Bu faaliyet alanı küçüklü büyüklü pek çok suç örgütünün doğmasını ve ayakta kalmasını sağlamaktadır. Gerek yasal faaliyetler gerekse yasadışı faaliyetlerden doğan borçlar zamanında ödenmez ise alacaklının iki yolu vardır. Ya devlet organlarına başvurarak tahsilat yapacaktır. Bu yol hem uzun hem de başarısız sonuçlanma ihtimali yüksek bir yoldur. Ya da çek senet mafyasına belirli bir komisyon ödeyerek kısa sürede ve tam olarak alacağını alma yoluna başvuracaktır.

Son yıllarda zamanında ödenmediği için protesto edilen senet ve karşılıksız çıkan çek adet ve tutarlarına bakıldığında bu sektörden suç örgütlerinin ne kadar para kazandığını anlamak mümkündür. Yıllara göre karşılıksız çıkan çek sayısı (karşılıksız çıkan çeklerin tutarı verilmemektedir) Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB) verilerine göre şu şekilde gerçekleşmiştir;

Yıllar	1997	1998	1999	2000(6 aylık)
Karşılıksız Çıkan Çek Adedi	778,410	1,088,825	1,299,373	500.590

Yine TCMB verilerine göre protesto edilen senet sayı ve tutarları ise yıllara göre şöyle gerçekleşmiştir[105];

Yıllar	1997	1998	1999	2000 (8 aylık)
Senet Sayısı	1,230,378	1,313,934	1,187,900	589.989
Senet Tutarı (Milyon)	167,168,008	393,943,130	677,708,650	397.277.674

Türk hukukunda çek-senet tahsilatı olarak adlandırılan bir suç bulunmamaktadır. Ancak cebir, şiddet ve tehditle mal, para ya da senet alınması TCK 495 ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. Bu hükümler de KAÖK'un 2 a maddesinde sayılmaktadır. Dolayısıyla çek senet tahsilatçılığı yapan kişi ve grupların elde ettikleri kazançlar karapara olarak değerlendirilecektir.

m. İşçi Kaçakçılığı

Suç örgütlerinin faaliyet alanlarından birisi de insan kaçakçılığıdır. İnsan kaçakçılığı, ekonomik, sosyal veya siyasal nedenlerle, iş bulma veya iltica gibi amaçları olan kişilerin, bazı kişiler ya da suç örgütler tarafından farklı ülkelere yasadışı yollardan götürülmesidir[106].

[105] Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Bülteni, (http://www.tcmb.gov.tr)
[106] EGM 1998, s. 69.

Ekonomik sıkıntı içinde olan değişik ülkelerin insanları üç dört ülke sınırlarından geçerek Avrupa içlerinde kendilerine daha iyi bir yaşam aramaktadırlar. Yine açıkça görülebileceği gibi bir kişinin yalnız başına yabancı dil bilmeksizin kaçak olarak birkaç ülke sınırından geçebilmesi söz konusu olamaz. Bu işlemleri geçekleştirecek olan yine suç örgütleridir. Geçiş güzergahında bulunan ülkelerde örgütlenerek topladıkları insanları bu ülkelerden geçirerek istedikleri ülkelere ulaştırmaktadırlar. Tabi bunun karşılığı olarak belirli bir meblağ ödenmektedir. Ayrıca gittikleri ülkelerde çalışma izni olmayan bu kişiler yine örgütün korumasına ihtiyaç duymaktadır. Yasadışı olarak bir işe sokulmakta ama aldığı maaşın bir kısmını örgüte koruma parası yani haraç olarak ödemek zorunda kalmaktadır.

Türkiye Avrupa'nın ekonomik olarak kabul ettiği ancak siyasi olarak bütünleşmeye şimdilik yanaşmadığı bir ülkedir. Bunun nedenlerinden önemli bir kısmı siyasi ve hukuki yapıdan kaynaklanmakla beraber ikinci ya da tali nedenlerden birisi de gerek Türk vatandaşlarının gerekse orta ve uzak doğu ülkelerinden gelecek kaçak işçiler sorunu oluşturmaktadır. Söz konusu az gelişmiş ülkelerin insanlarının Avrupa'ya hücum etmelerinden ve büyük sosyal sorunlarla karşılaşmaktan endişe etmektedirler. Bu nedenlerle Türkiye'ye sıkı bir vize uygulaması yapmaktadırlar. Buradaki yasağın delinebilmesi için mafya devreye girmekte ve insanları kaçak olarak gelişmiş Avrupa ülkelerine geçirmeye çalışmaktadırlar[107].

1970'li yıllarda itibaren Avrupa'nın yabancı işçilere kapılarını kapatmaları ile birlikte kaçak işçi girişi gündeme gelmiştir. Kaçak olarak sınırlardan geçilerek gerçekleştirilen insan ticareti günümüzde sahte pasaportlarla gerçekleştirilir hale gelmiştir[108].

Son yıllarda basına da yansıdığı gibi çok sayıda insan yurt dışına çıkartılmak üzereyken yakalanmaktadır. Örneğin İtalya'nın Bari Limanı açıklarında bir gemiden 107 kaçak işçi yakalandı[109]. Büyük çekmece kıyısında açıkta bekleyen gemiye ulaşmaya çalışan 140'ı Türk 100'ü yabancı toplam 240 kişi İtalya'ya gitmek üzereyken yakalanmıştır. Yapılana sorgularında kaçışı organize eden suç örgütlerine kişi başı 4.000-6.000, çocuklar için ise 2.000 Alman Markı ödediklerini ifade etmişlerdir[110].

İnsan kaçakçılığı sadece Türkiye'nin sorunu değildir. Pek çok Avrupa ülkesi de değişik ülkelerden –bunlar genellikle yoksul ülkeler olmaktadır- gelen kaçak işçilerin meydana getirdiği sosyal ve ekonomik sorunlarla karşı karşıya bulunmaktadır[111]. 1995 yılında İtalya üzerinden Almanya'ya 20.000 insan kaçak olarak sokulmuştur. Bu insanların kaçak olarak Almanya'ya sokulmasının bedeli her bir insan için yaklaşık 10.000 dolar dır. Bu parayı bu fakir ülkelerin

---

[107] ÇULCU, s. 208.
[108] Terörizm ve Organize Suçlar, s.68.
[109] ÇULCU, s. 209.
[110] 4.5.2000 Tarihli Kanal D Ana Haber Bülteni.
[111] PALMİERİ s. 237.

insanları veremezler. Suç örgütleri bu kişileri borçlandırmakta, yani onlara kredi sağlamakta ve gittikleri ülkelerde her türlü zor şartlarda çalıştırarak elde ettikleri gelirlerden almaktadırlar. Bir nevi modern kölelik tesis etmektedirler[112]. Ellerinde ki koz ise bu insanların bilmedikleri, tanımadıkları bir ülkede kaçak olmaları, her zaman sınır dışı edilebilecekleri korkusu, her an için işlerine son verilebileceği kuşkusu içinde olmalarıdır. Suç örgütleri bu durumu bir tehdit aracı olarak kullanmakta ve haraç almaktadırlar[113].

1997 yılında suç örgütlerinin insan kaçakçılığından elde ettikleri gelirin 3.5 - 7 milyar dolar olduğu Uluslararası Göç Örgütü (OİM) tarafından açıklanmıştır[114]. Suç örgütlerinin yılda 1 milyon insanı yoksul ülkelerden gelişmiş ülkelere kaçırmaya teşebbüs etmektedir[115].

Türkiye'de 1475 Sayılı İş Kanunu'nun 83. maddesine göre "*İşçilerin elverişli oldukları işlere yerleşmesine ve çeşitli işler için elverişli işler bulunmasına aracılık etme hususlarının düzenlenmesi, kamu görevi olarak Devletçe yapılır*" denilmektedir. 85. maddede ise "*İşçilere iş ve işlere işçi bulmak için, kazanç amacıyla olsun veya olmasın faaliyet gösterilmesi, çalışılması veya büro açılması yasaktır*" hükmü getirilmiştir. Kanunun hükmüne aykırı hareket eden gerçek ve tüzelkişilerin bu işle ilgili büroları kapatılır ve bu fiilleri yapanlar hakkında eylem başka bir fiili oluştursa dahi ayrıca bir yıldan az olmamak üzere hapis ve ağır para cezası verileceği belirtilmiştir. Hatta cezayı ağırlaştırıcı bir neden olarak işçilerin yurt dışına gönderilmesi sayılmış ve bu halde verilecek cezanın 3 yıldan az olamayacağı belirtilmiştir.

Görüldüğü gibi yaşanan sorunlar dikkate alınarak bu yasal düzenleme gerçekleştirilmiştir. KAÖK'un 2 a maddesinde 1475 sayılı iş kanunu hükümlerine aykırılık sayılmamıştır. Ancak yasadışı işçi kaçakçılığı aynı zamanda TCK madde 504/4 de düzenlenen dolandırıcılık suçu kapsamında değerlendirilebilmektedir. KAÖK'un 2 a maddesinde TCK 504. maddesi sayıldığı için bu suretle elde edilen kazançlar da karapara sayılacaktır.

3. Elde Edilen Kazancın Karapara Sayılmadığı Faaliyetler

a. Kumar

Şans ve talih oyunları genellikle suç örgütleri tarafından bizzat işletilmektedir. Kumarhane sayısı da son yıllarda oldukça artış göstermiştir. Sadece Rusya'da 152 kumarhane vardır. Bu sayı Las Vegas'ın iki katıdır. Buradaki kumarhanelerin tümü Rus mafyası tarafından işletilmektedir[116].

Kumarhane sayısı hızla arttı. Çok büyük aile dramları yaşanmaya başladı. Buralarda insanlar heveslerinin ve ümitlerinin kurbanı olmaya bu nedenlerle intiharlar meydana gelmeye

---

[112] ZİEGLER, s. 117.
[113] ZİEGLER, s. 118.
[114] ALTUĞ, s. 198.
[115] AYSU, s.38.
[116] ZİEGLER, s. 105.

başladı[117]. Burada borçlandırılan insanlar normal kazançları ile bu borcun altından kalkamıyor. Kumarhaneyi işleten suç örgütünün yasadışı faaliyetlerine aracılık, bürokratik görevlerini bu örgütler lehine kullanma gibi yasadışı işlere bulaşmak zorunda kalıyorlardır. Hatta bir kumarhanede oynanan oyunlardan gelen paraların % kaçının geri şanslılara dağıtılacağı önceden belirlenebildiği dikkate alınırsa şu sonuç ortaya çıkmaktadır; ne kadar istiyorsan o kadar kazan[118].

Türkiye bakımında olaya bakıldığında çok sayıda kumarhane uzun yıllar faaliyet gösterdi. Türkiye'de 1998 yılında kumarhanelerin kapatılmasına ilişkin kararı alındığında 77 tane kumarhane faaliyet göstermekteydi. Hata yabancı ülkelerde de Türk vatandaşlarının işlettiği kumarhaneler bulunmaktadır[119].

Bu konuda yasaklama getirilmesi zaten yer altında olan bu sektörü tamamen gizli hale getirmiş durumdadır. Ayrıca bu işle mücadele eden görevlilere teklif edilecek rüşvet miktarının artmasına neden olmuştur. Bu nedenle şans ve talih oyunları yasal olmalı ama devlet tarafından denetlenmelidir[120].

Kumar oynatmak kanunlarımıza göre suç teşkil etmektedir (TCK 567.m). KAÖK'un 2 a maddesinde TCK'nun 567. maddesi sayılmadığından kumar oynamak ya da oynatmak sueetiyle elde edilen kazançlar karapara sayılmamaktadır.

b. Kamu Arazi ve Arsalarının Gasp Edilerek Satılması

Son yıllarda gecekondu mafyası, arazi mafyası gibi ibareler sık sık gündeme gelmektedir. Bu örgütler hazine arazilerini işgal ederek ve belirli süreler bürokrat yardımcıları sayesinde müdahale ettirmeyerek buralarda yapılaşmaya gitmektedirler. Bu arazilerin tapusu hatta kadastrosu olmamasına rağmen pek çok yoksul insana piyasa değerinin biraz daha ucuz fiyattan satılmaktadır. Uzun yıllar mesken olarak kullandıkları bu yapılar bir süre sonra ruhsatsız ve kamu arazisi üzerinde yapılı olduğu gerekçesiyle devlet ya da belediyeler tarafından yıkılmaya kalkışılmaktadır. Bu yıkım kararı suç örgütlerini ilgilendirmemektedir. Aldatılan insanlar hem paralarını kaybetmekteler hem de evsiz kalmaktadırlar.

Türkiye'de yaklaşık 2.5 milyon insan kamu arazisi üzerine yapılmış kaçak yapılarda oturmaktadır. Suç örgütleri kamu arazilerini parselleyerek vatandaşlara satmaktadır. Bu araziler üzerinde kaçak yapılaşmaya gitmektedir. Hatta değerli araziler elde edebilmek amacıyla ormanları yaktıklarından bahsedilmektedir[121]. Suç örgütlerinin kurdukları bu düzeni bozmak daha doğru ifadeyle yasaları uygulamak isteyen görevliler çok büyük baskılara, yaralamalara hatta öldürme

---

[117] ÇULCU, s. 194.
[118] ÇULCU, s. 195.
[119] PARLAR, s. 233.
[120] ÖZTÜRK, "Türk Hukukunda...", s. 5.
[121] Bir gazete manşeti; "Önce Yakıyorlar Sonra Villa Yapıyorlar". 22.06.2000 Güneş Gazetesi.

eylemlerine[122] maruz bırakılmaktadırlar. Hükümetler son 40 yılda 11 kez gecekondu affi çıkartarak bu rantı paylaşılamaz hale getirmektedir[123].

Kamu arazilerinin gasp edilerek satılması eylemleri KAÖK'un 2 a sayılan suçlardan değildir. Bu nedenle kamu arazilerinin gasp edilmesi suretiyle elde edilen kazançlar karapara olarak değerlendirilmemektedir.

c. Korsan ve Taklit Piyasası

Suç örgütlerinin faaliyet alanlarına giren ve büyük miktarlı paralar elde ettikleri alanlardan birisi de korsan ve taklit piyasasıdır. Son yıllarda en karlı dallardan birisi fikir ürünü kültürel ve ticari değerlerdir. Suç örgütleri bu fikir ürünlerinin taklitlerini ve korsanlarını üretmekte ve halkın yanılgısından da istifade ederek haksız kazanç elde etmektedirler. Kitap, kaset, müzik ya da bilgisayar program pek çok ürün taklit edilerek ve korsan baskıları yapılarak satılmaktadır.

Korsan ve taklit piyasası sadece kültürel ürünlerle sınırlı kalmamaktadır. Uzun yılların birikimi ile elde edilen yiyecek, giyecek, temizlik vb mamullerin de taklitleri gerçekleştirilmektedir. Bu ürünlerde kullanılan kimyasal katkı maddelerinin -özellikle temizlik ve kozmetik ürünlerinde- oranlarının değişmesi insan sağlığı açısından büyük sakıncalar meydana getirebilmektedir[124].

Türk hukukunda fikir ve sanat eserlerinin korunmasına yönelik düzenlemeler bulunmakla birlikte bu düzenlemelere aykırılık eylemleri KAÖKkapsamında olmadığından bu suretle elde edilen kazançlar karapara olarak değerlendirilmemektedir.

d. Devlet İhaleleri ve Özelleştirmeler

Devlet ve diğer kamu tüzel kişiler ihtiyaç duydukları malzemeleri ve yapılması gereken işleri bizzat kendi elemanları vasıtasıyla yapabileceği gibi bazen bu işleri özel sektöre yaptırabilir. Bunun yapılabilmesi için her ülkede ihale yasaları bulunmaktadır. Türkiye'de devlet ve diğer kamu tüzel kişilerinin mal ve hizmet edinmelerinin usul ve şartları Devlet İhale Kanununda[125]düzenlenmiştir. Bu kanunun 4. maddesinde ihale, devlet ihale kanunun da yazılı şartlarla işin istekliler arasından seçilecek birisi üzerinde bırakıldığını gösteren ve yetkili merciin onaylaması ile tamamlanan sözleşmeden önceki işlemlerdir şeklinde tanımlanmıştır.

Kamu kesimine verilecek mal ya da hizmet karşılığında normalden daha fazla kazanç sağlayabilmek amacıyla devlet ihalelerinde sık sık yolsuzluklar yapıldığından söz edilmektedir. Devlet ihale kanununda düzenlenen usul ve şartların ihlali, rakip firmaların ihaleye katılmalarının

---

[122] Yine Samsun ili Kalkan ilçesi belediye başkanı kaçak yapıların önlenmesi için ceza kestiği ve yıkıma karar verdiği için evinde yatak odasında öldürülmüştür. 03.06.2000 Tarihli Kanal D Ana Haber Bülteni.
[123] ALTUĞ, s. 201.
[124] LECLERC, s. 49.
[125] Devlet İhale Kanunu, 10.09.1983 Tarih ve 18161 Sayılı R.G.

tehditle engellenmesi, rakip firmalara para verilerek ihaleye katılmamalarının ya da yüksek pey sürmelerinin sağlanması gibi değişik usulsüzlükler gerçekleştirilebilmektedir[126].

TCK'un 366-368. maddelerinde ihaleye fesat karıştırmak ve menfaat karşılığında ihaleden çekilmek suçları düzenlenmiştir. KAÖK'un 2 a maddesinde 366-368. maddeler sayılmadığından bu suçların işlenmesi suretiyle elde edilen kazançlar karapara sayılmamaktadır. Ancak dolaylı olarak cebir şiddet ve tehdit nedeniyle menfaat sağlama olarak nitelendirilebilirse TCK 495 ve devamı maddeleri kapsamında değerlendirilebilir ve karapara sayılabilir.

Diğer taraftan Türkiye'nin de içinde bulunduğu pek çok ülkede özel teşebbüsün yeterince gelişmemesinden ya da rejimleri gereği devlet eliyle büyük yatırımlar işletilmektedir. 1980'li yıllara gelindiğinde liberal akımların etkisiyle devletin küçültülmesi bütün dünyaca kabul edilen ve uygulanan bir anlayış haline gelmiştir. Bu anlamada devletler ellerindeki işletmeleri yavaş yavaş özelleştirerek, özel sektörün yönetimine bırakmışlarıdır.

Özelleştirme yapılırken bu işlemleri hazırlayan bürokratların gerek isteyerek (rüşvet), gerekse tehdit, şantaj gibi yollarla suç örgütleri için çalışması sağlanabilmektedir. Bu yöntemle diğer rakipler saf dışı edilebilmekte ve istedikleri rakamları vererek devlet işletmelerinin sahibi olabilmektedirler[127]. İş bununla da kalamamakta satın aldığı bu işletmenin modernizasyonu için devletten kredi çekmektedirler[128]. Burada da yukarda anlatılan ihale sistemi uygulanmaktadır. Yukarda anlatılan usulsüzlükler özelleştirmelerde de yapılabilmektedir.

e. Otomobil Kaçakçılığı

Suç örgütlerinin faaliyet alanlarından birisi de otomobil hırsızlığıdır. Suç örgütleri özellikle lüks sayılabilecek otolar değişik yöntemler kullanılarak çalınmakta sahte belgeler düzenleyerek bu araçları yeniden satmaktadırlar. Ya da bu araçların bazı aksamları değişikliklerle satışa sunulmaktadır. En son ihtimal de aracın parçalanarak yedek parça olarak satılması söz konusu olmaktadır[129].

Otomobil kaçakçılığı değişik yöntemler kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Bu yöntemler, sahte gümrük belgesi düzenleme, yurda geçici olarak giren araçlar sahte trafik belgeleri düzenleme, çift fatura yöntemi, çenç ve silme yöntemi(özellikle motor numaraları, şasi numaraları) , özürlü muafiyetinden yararlanma yöntemidir[130].

---

[126] DÜNDAR Can, KAZDAĞLI Celal, Ergenekon, Ankara 1999.s. 60.
[127] ALTUĞ, s. 201, Bir mafya liderine Türk Bank özelleştirme ihalesine katılacak rakip firmalar bildiriliyor. Söz konusu kişi de bu kişileri arayarak tehdit edip ihaleye girmemelerini sağlıyor AYTAÇ-BAL, s. 66.
[128] ZİEGLER, s. 103.
[129] ÖZTÜRK, "Türk Hukukunda...", s. 4.
[130] EGM 1998, s. 65.

Fransa'da 1993 yılında çalınan otomobil sayısı 314,625 tir. Bunlardan 229,975 tanesi bulunabilmiştir. Diğerleri bulunamamıştır[131]. 1995 yılında 287.022 araç çalınmış bunlardan 215.686 sı bulunabilmiştir[132]. Bu araçların ülke içinde bulunamaması otomobil hırsızlığının uluslararası boyutunu göstermektedir. Bu rakamların artmasında ve hırsızların yakalanamamasında ki en önemli etkenlerden birisi de Avrupa ülkeleri arasındaki sınırların kaldırılmasıdır. Bu sayede çalınan otomobiller kolayca ülkeden ülkeye geçirilebilmekte ve yeni sahiplerine ulaştırılmaktadır[133].

Türk hukukunda otomobil hırsızlı TCK 491 ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. KAÖK'da 491. madde sayılmadığı için bu suretle elde edilen kazançlar karapara değildir.

D. İŞLENEN SUÇLARIN ORTAK ÖZELLİKLERİ BAKIMINDAN

1. Genel Olarak

Günümüz de işlenen suçlarda, sıradan adi suçlara nazaran önemli iki değişim söz konusu olmuştur. Bunlarda birisi suçların baş döndürücü teknolojik gelişmelerden yararlanılarak işlenmesidir. İkincisi ise suç işlemek için organizasyonlar oluşturulması[134].

Yukarıda incelendiği gibi gerek suç örgütlerinin işledikleri suçlar gerekse karapara elde edilmek için işlenen öncül suçlar arasında büyük benzerlikler bulunmaktadır. Bundan başka sadece karaparanın elde edilmesi için değil aklanması için kullanılan yöntemlerle de benzerlikler söz konusudur. Bu benzerlikler aşağıda kısaca incelenecektir.

2. Suç İşlemede Teknolojik İmkanların Kullanılması

İletişim sektöründeki gelişme sonucu, bilgi alışverişinin ışık hızında yapılabiliyor olması, bunun yanı sıra metin, ses ve resimlerin sayısallaştırılması, bilgisayarların güçlenirken küçülmesi, bilgi aktarımının genelleşmesi gibi nedenlerle sermaye hareketlerinin denetlenmesi imkansız hale gelmiştir. Ne kadar güçlü olurda olsun hiçbir devlet, hiçbir yasa ve hiçbir vatandaş topluluğu böyle bir teknolojiden yararlanan düşmana karşı koyamaz[135].

Son yıllarda teknolojide meydana gelen baş döndürücü gelişmeler suçların araştırılması ve suçluların bulunması konularında güvenlik güçlerine büyük kolaylıklar sağlamıştır. Bunun yanında aynı teknolojik gelişmeler suçların işlenmesinde kullanılan yöntemleri de değiştirmiştir. Artık alışık olduğumuz tarzda suçlar yerine bilgisayar, iletişim, ulaşım, gözetleme, dinleme, silah ve diğer teknolojik imkanların kullanılarak işlenen suçlarla karşılaşılmaktadır. Bu suçlarda suçu

---

[131] LECLERC, s. 47.
[132] QUİLLE, s. 181.
[133] LECLERC, s. 47.
[134] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s. 38.
[135] ZİEGLER, s.32

işleyenlerin yakalanması bir yana bazen suçun işlendiğinden haberdar olmak bile mümkün olmamaktadır[136].

Charbonneau teknolojik gelişmelerin kullanılması ile işlenen suçların kalitesinin yükseldiğini belirtmektedir. Gerçekten organize suç çok hızlı şekilde teknolojiyi izlemekte ve hemen sistemlerini gelişmelere uydurmaktadırlar. Bu anlamda güvenlik güçlerinin delil elde etmelerini, suç örgütünü izlemelerini engelleyebilmek için yanıltıcı araçlar kullanmakta ve yanıltıcı eylemler gerçekleştirmektedirler[137].

O kadar ki bir günde iletişim sistemi vasıtasıyla meydana gelen sermaye hareketlerinin 1 trilyon dolar olduğu belirtilmektedir. Sanal ekonomi gerçek ekonomiden çok daha büyüktür[138]. Bu kadar hızlı ve gelişmiş teknolojinin sunduğu nimetler aynı zamanda denetimsizliği ve yasa dışılığı peşinden getirmektedir. İşlenen suçların delillerine ulaşmak bir yana suçun işlendiğinden haberdar olmak bile büyük bir gelişme sayılmaktadır.

Teknolojideki baş döndürücü gelişme, yasaların bu gelişmenin gerisinde kalmasına neden olmaktadır[139]. Türkiye'de de bu duruma örnekler verilebilir. Örneğin bankacılık sektöründe finans kuruluşları yasaları değiştirmeye zorlamıştır. Özel televizyonlar yıllarca yasal olmamasına rağmen yayın yapmış nihayet sonunda yasalar yaşanan hayata uydurulmuştur. Sanal alışveriş ile ilgili düzenlemeler bulunmamaktayken bu yola alışverişler yapılmaya başlanmış ve şimdi yasama organının bu alanlarda düzenlemeler yapması beklenmektedir. Bu sayılanlar sadece bir kaç örnektir. Ama gerçek şudur ki gelişen teknoloji hep yasaların önünden gitmektedir. Hep önce uygulama yapılmakta sonradan durum yasal hale getirilir olmuştur. Gelişebilecek olayların önceden öngörülmesi ve tahmin edilmesi adeta imkansızlaşmıştır.

Teknolojik imkanların kullanılması sonucu işlenen suçlar genellikle örgütlü ve yüksek kazanç getirmeye yönelik suçlar olmaktadır. Teknoloji kullanılarak elde edilen karapara yine teknoloji kullanılarak aklanmaktadır[140]. Çıkar amaçlı suç örgütleri faaliyetlerinde yüksek teknolojik imkanlardan yararlanmaktadır. Karaparanın aklanmasında da aynı teknoloji kullanılmaktadır. Dolayısıyla örgütlü suçlarda ve karapara aklama suçlarında ortak özelliklerden birisi yüksek teknolojinin kullanılmasıdır.

3. Suç işlerken Kullanılan Metotların Sürekli Değiştirilmesi

Suç örgütleri ekonomik çıkar elde edilebilecek her alanda faaliyet göstermek istemektedirler. Belirli bir alanda devamlı aynı yöntemler kullanılarak suç işlendiğinde polis bu

---

[136] LECLERC, s. 108; DUNCAN Michael, "Le Role De La Technlogie Au Sein Du Crime Organise", (http://www.rcmp-grc.gc.ca/org-crime/whitecollar-f.htm).
[137] CHARBONNAEU, s. 2.
[138] ZİEGLER, s.35
[139] ZİEGLER, s.37
[140] LAVERGNE, s. 20.

yöntemi çözebilir. Bu nedenle suç örgütleri, hem teknolojik imkanlardan faydalanmakta hem de suç metotlarında sürekli değişiklikler yapmaktadır. Örneğin uyuşturucu nakleden suç örgütü, tırlarda, otobüslerde hatta insan üzerinde polisin kontrol ettiği noktalar dışında yeni ve akla hayale gelmeyecek yerler keşfederek oralara sakladıkları uyuşturucuyu nakletmektedirler. Gerektiğinde suç çeşidinde, suçu işleyen elemanda ve suçun işlendiği bölgede değişiklik yapmaktadır. Böylece yapılan kovuşturmanın başarısızlıkla sonuçlanmasını sağlayabilmektedirler[141].

Bununla birlikte her suçlunun ve suç grubunun mutlaka vazgeçilmez tipik özellikleri vardır. Bunlar tespit edilerek suçla mücadelede kullanılabilir[142].

Suç örgütleri güvenlik kuvvetlerinin örgütlere göre yapılanmaya gittiğini, işlenen suçlarda ortak özellikler arandığını genellikle bilmektedir. Bu nedenle suç örgütleri işledikleri suçlarda benzerlik ve özdeşlik bulunmaması için sık sık yöntem değiştirmektedirler. Bu sayede polisin kovuşturmasından kurtulabilmektedirler[143].

Karaparanın aklanması eylemlerinde de kullanılan yöntemler sık sık değiştirilmektedir. Aklama suçlarının işlenmesinde kullanılan yöntemler hayal edilemeyecek kadar çeşitli şekillerde gerçekleştirilmektedir[144]. Suç örgütleri tarafından işlenen suçlarla, karapara aklama suçlarının ortak özelliklerinden birisi de suç işlemede kullanılan yöntemlerin sürekli değiştirilmesidir.

4. Suçun Organize Olarak İşlenmesi

İşin teknoloji boyutuna ilave olarak belirli bir organizasyon dahilinde planlı hareketlerle ve güvenlik güçlerini yanıltıcı unsurlarla donatılmış bir örgütsel yapı içinde suçun işlenmesi ile karşı karşıya bulunmaktayız. Bu suç işleme yapısı yani örgütlü suç, suç işleyenler için büyük kolaylık sağlarken, güvenlik güçleri için tam tersine azami zorluklar getirmektedir. Örgütler tarafından işlenen suçlarda gerçek faillere ulaşmak çok defa imkansız olmaktadır. Buna bir de Suç örgütlerininsiyaset, bürokrasi, basın, yargı gibi erkler tarafından korunması söz konusu olursa suçların ve suçluların takibi imkansız hale gelmektedir[145].

Suç örgütlerinin işlediği suçlarda nihai amaç bir filmin değişik yerlerde ve değişik kişilerle çekilen sahneleri gibi bir çok farklı eylemin gerçekleştirilmesinin sonucunda meydana getirilmektedir. Bu farklılık kişiler, bölgeler, suçlar ve eylemin görünür amaçları bakımından söz konusu olabilmektedir. Suç örgütlerininişlediği bir suçu tespit edebilmek meşhur bir sanatçının ya da sporcunun fotoğrafını yirmi parçaya bölerek parçalardan birini gösterip sanatçı ya da sporcunun

---

[141] SÖZÜER, s. 255, Terörizm ve Organize Suçlar, Türk Demokrasi Vakfı, Ankara 1999.9
[142] EGM 1998, s. 76
[143] SÖZÜER, s. 255.LECLERC, s. 227
[144] ERGÜL, s. 10.
[145] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", . s 38

tanınması ne kadar zorsa, suç örgütünün işlediği büyük bir suçun tespit edilmesi de o kadar zordur[146].

Yaşanan olaylardan örnek vermek gerekirse; Yasadışı tüm pazarların işletilmesinde nasıl bir organizasyona gerek olduğunu anlayabilmek için uyuşturucu pazarına bakmak yeterli olacaktır. Üretimden imalata, oradan dağıtıma ve satışa ve paraların toplanması ve aklanmasına kadar büyük bir teşkilat gerekmektedir[147]. Biraz daha ayrıntıya inersek, bu sektörde bazıları eroin imali için bitki yetiştiriyor, bazıları bu bitkilerden eroin imal ediyor, bazıları ambalaj malzemesi temin ediyor, bazıları dağıtımını gerçekleştiriyor, bazıları perakende satışını gerçekleştiriyor, bazıları kendi elemanlarını suiistimalini önlemek için denetim yapıyor ve bazıları da bu işlerin yolunda gidebilmesi için değişik kamu görevlileri ile bağlantı kuruyor. Bu olayın bütünlüğünün ortaya çıkartılabilmesi için ambalaj temin eden kişinin ya da rüşvet vererek bürokratik bağlantı kurmaya çalışan kişinin yakalanması son derece yetersiz olmaktadır.

Son yıllarda büyük bir sektör haline gelen uyuşturucu kaçakçılığı ve bunun yanında diğer kaçakçılık fiilleri genellikle organize halde işlenmektedir. Bir kişinin tek başına uyuşturucuyu imal ederek, değişik ülkeler götürmesi ve bunların dağıtımını sağlaması mümkün değildir. Yapılan bir istatistiğe göre 1996 yılında meydana gelen 2133 narkotik olayda 4937 kişi, 4222 mali olayda 8372 kişi, 140 silah ve mühimmat kaçakçılığında 815 kişi yakalanmıştır. Bu rakamlarda göstermektedir ki, bazı suçlar ortalama ikiden fazla kişinin birlikte işlediği suçlar haline gelmiştir. Dolayısıyla kaçakçılık suçlarının hemen hemen hepsi örgütlü suç niteliğindedir[148].

Bu tezi güçlendiren bir başka veri de elde edilen karaparaların aklanabilmesi için mutlaka ulusal ya da uluslararası bir organizasyona gerek duyulmasıdır. Suç örgütü elde ettiği parayı kullanabilmesi için aklamak zorundadır. Aklayabilmek için ise genellikle örgüte ihtiyacı vardır. Karappara aklama yöntemlerine bakıldığında yurt dışına paranın fiziki olarak çıkartılmasından, kıyı bankacılığına, paravan şirketler kurmaktan kredi karşılığı teminat gösterme yöntemine kadar hemen hepsinde birden çok kişinin planlı çalışmaları ve etkin işbölümü gerekmektedir. Bunu ise ancak suç örgütleri gerçekleştirebilir. Bu durum karapara ile suç örgütleri arasında sıkı ve vazgeçilmez bir ilişkinin varlığını göstermektedir. Suç örgütlerinin işledikleri suçlarla karapara aklama suçlarının ağırlıklı olarak örgütsel yapı içinde işlenebilmektedir. Bu da ortak özelliklerden birisidir.

---

[146] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", . s 38

[147] CARTIER-BRESSON Jean, "Etat,-Marches, Reseaux Et Organisatıons Criminelles Entrepreuriales", Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Societe, 5-6-7- Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997. s. 79.

[148] YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...". s. 94

5. Eğitimli Yardımcılar Kullanmaktadırlar

Değişik bölümlerde örgüt liderinin özellikleri anlatılırken kendini beğenmişlik duygusundan bahsedildi. Bu özellik eski örgütlenmelerde sıkı bir şekilde kendini göstermektedir. Bununla birlikte özde yine kendini beğenmişlik bulunmakla beraber, yeni liderler okumuş, yüksek tahsil yapmış yardımcılar kullanmaktadırlar. Çoğunlukla en iyi okullarda okumuş, işinin uzmanı, profösyönel yardımcılarla birlikte çalışmaktadırlar[149].

Çalışan profösyöneller güvenlik görevlisi olabileceği gibi, eski merkez bankası patronu, eski özelleştirme yetkilisi, ya da dış ticaret uzmanı olabilmektedir. Hatta bunların görevlerinden ayrılmış olmaları çok defa gerekmemektedir. Örgütün işi düştüğünde devlet yetkilerini de kullanarak sorunlarını çözer ve parasını alır. Sonra da kimse kimseyi tanımaz. Bu şartlarda işlenen suçların önlenmesi büyük güçlükler oluşturmaktadır. Çok defa suçun işlendiğinden haberdar bile olunamamaktadır.

Suç örgütleri gerek kazanç elde etmek için gerekse elde ettiği karaparaları aklamak için uzman yardımcılarla birlikte çalışmaktadırlar. Diğer bir ifade ile, karaparanın aklanmasına yönelik eylemler son derece teknik konularla ilgilidir. Yine suç örgütlerinin faaliyetlerinde de aynı teknik yön söz konusu olmaktadır. Örneğin uyuşturucu imali, organ nakli, otomobillerin çalındıktan sonra değiştirilerek satılması suçları. Suç örgütlerinin kazanç elde etmek amacıyla işledikleri suçlarda ve karaparanın aklanması suçlarında uzman yardımcıların kullanılması bir diğer ortak özelliktir.

6. Mağduru Olmayan ya da Rızalı Mağdurların Bulunduğu Alanlarda Suç İşlemektedirler

Suç örgütleri genellikle işledikleri suçun mağdurunun ya da mağdurlarının olmasını istemezler. Çünkü mağdur şikayete bulunur ve kovuşturma yapılır. Buna karşın ya mağduru olmayan suçların işlenmesi ya da mağdurun suçun işlenmesine razı olduğu suçlar ağırlıklı olarak işlenmektedir. Bir diğer suç alanı da devlete karşı işlenen suçlardır. Zira bu suçlarda da şikayetçi ve tanık bulmak oldukça sınırlıdır[150].

Silah kaçakçılığında mağdur ve şikayetçi yoktur. Polisin bu olaydan haberdar olması kendi denetimleri sayesinde olabilmektedir. Uyuşturucu ticaretinde ise aslında mağdur vardır ama buna razıdır. Yani şikayetçi olmamaktadır. Yine polisin bu suçtan haberdar olmasına mağdurun bir yardımı bulunmamaktadır. Kanunlarca yasaklanmış ama toplum tarafından talepte bulunulan mal ve hizmetlerin kaçakçılığında suç örgütleri faaliyet göstermektedirler. Alan razı veren razı bir tablo ortaya çıkmakta ve bu durum suç örgütlerini güçlendirmektedir.

---

[149] ZİEGLER, s.79

[150] KAÇAR, "Organiz Suç...", s. 97.

Burada ilginç bir teoriye değinmek istiyoruz. Suç örgütlerinin en büyük gelir kaynağı uyuşturucudur. Uyuşturucu bağımlıları kendilerine uyuşturucu verilmesine razıdır. Hatta polis uyuşturucu ticaretiyle ne kadar etkin mücadele ederse uyuşturucu fiyatları o oranda artmaktadır. Yetkililer uyuşturucuyu yasadışı pazarı olan bir mal olmaktan çıkarmayı, doktorlar tarafından bağımlılara uyuşturucu verilmesini, polis tarafından ele geçirilen uyuşturucuları ücretsiz olarak ama uzun vadede tedavi amaçlı bağımlılarına dağıtılmasını ileri sürmektedirler[151]. Devlet bunu yapmalı mı sorununu burada tartışmıyoruz. Bu önerinin çok uç bir öneri olduğunu biliyoruz. Ama suç örgütlerinin ne kadar büyük bir tehdit oluşturduğu ve bunlarla mücadele için mağdurların şikayetçi olmamalarının güvenlik güçlerinin işini zorlaştırdığı açıktır.

Suç örgütlerinin bu kıstaslara uygun işleyebileceği bir diğer suç alanı da devlete karşı işlenen suçlardır. Karapara aklama, rüşvet verme, yolsuzluk yapma, ihaleye fesat karıştırma, vergi kaçırma, evrakta sahtekarlık yapmak gibi suçların mağduru bireyler olabileceği gibi asıl mağdur devlettir. Bu suçlardan mağdur olan ve şikayetçi olan yoktur.

Tabi ki suç örgütleri kişilerin zararına suçlar da işlemektedirler. Adam öldürme, yaralama, tehdit, hürriyeti tahdit, haraç alama gibi suçlarda işlenmektedir. Ancak bu suçlarda da mümkün mertebe mağdurların şikayetçi olmaları tehdit yoluyla önlenmektedir. Ya da ortada hiç delili bırakılmamaktadır. Gerek mağdurun olmaması gerekse mağdurların şikayet etmekten tehdit yoluyla caydırılması nedeniyle suç örgütlerine karşı yapılan kovuşturmada başarılı olunmasını önlemektedir.

Suç örgütlerinin karapara elde edebilmek için işledikleri suçlar ağırlıklı olarak rızalı mağdurları olan ya da mağduru hiç olmayan alanlarda gerçekleştirilmektedir. Karapara aklama eylemlerinde de genellikle bireysel mağduriyet söz konusu değildir.

7. Suçların Uluslararası İşlenmesi

Dünyada yaşanan liberalleşme ve globalleşme akımları ve iletişimde elde edilen büyük gelişmeler sonucu dünya küçülmüştür. Bazı ülkeler arasında sınırlar kaldırılmıştır. Bu gelinen nokta ekonomi için büyük imkanlar yaratırken suç örgütleri içinde bazı kolaylıklar getirmiştir. Suç örgütlerinin suçu işlemek için ya da elde ettikleri kara paraları aklamak için değişik ülkeler arasında tercih yapabilme imkanını sunmuştur. Yine yasadışı faaliyetlerini nereden yönetmesi ya da yasadışı mal ve paralarını nerelerde kullanacağı konusunda büyük fırsatlar sunmuştur. Artık suç örgütleri uluslararası çalışmaktadır[152].

Michel Quille Fransa'daki suç örgütleri ile mücadeleyi anlatırken bu gerçeği şöyle ifade etmektedir. Fransa uzun zamandır ne İtalyan mafyasını, ne Japon Yakuzasını, ne Çin Triadeslerini

[151] PFEİFFER, s. 371.
[152] LECLERC, s. 227.

ne de Colombia Cartelini tanımıyordu. Kendi sınırları içinde kurulmuş büyük çaplı suç örgütleri de bulunmuyordu. Buna rağmen Fransa'da otomobil çalınıyor ve bulunamıyor, karapara aklanıyor, silah ve uyuşturucu ticareti gerçekleştiriliyor, kaçak işçi getiriliyordu. Bütün bu faaliyetleri kendi ülkesinin suçluları gerçekleştirmiyordu. Çünkü suç örgütleri uluslararası çalışıyordu. Bu nedenle Fransa da bu suç örgütlerinin faaliyetlerinden etkileniyordu[153]. Bu ifadeler açıkça göstermektedir ki, her ülke kendi sınırları içinde mafya yapılanması olmasa bile suç örgütlerinin faaliyetlerinden mutlaka etkilenmektedir.

Dünyadaki ulaşım imkanlarının gelişmesi de suçun uluslararası işlenmesinde etkin olmuştur. Özel havayolu şirketleri ve özel limanlardan her gün binlerce araç yük ve yolcu taşımaktadır. Tabi ki bunların pek çoğu yasal faaliyet göstermektedir. Ancak zaman zaman yasadışı faaliyetler de bu yollarla uluslararası pazarlara ulaştırılabilmektedir. Bunların içinde en önemlisi uyuşturucu, silah ve kaçak işçilerin bir ülkeden başka ülkelere götürülmesidir[154].

Yaşanan teknolojik gelişmeler organize suçluluğu kalkındırmış ve geliştirmiştir. Çünkü hızlı yer değiştirme ve iletişim araçları uluslararası boyutta suç eylemlerinin aracısız olarak gerçekleştirilebilmesine olanak sağlamıştır[155]. Suç örgütleri işledikleri suçlar ve özellikle karapara aklama eylemlerinde teknolojik imkanlar sayesinde diğer ülkelerle irtibatlı ve esnek ülkelere geçiş yapabilen global bir yapıya kavuşmuştur[156].

Bu gerçek bizi şu sonuca götürmektedir ki, artık hiçbir ülke kendisini organize suçtan ve bunun etkilerinden soyutlanamaz. Buna bileşik kaplar kuralı da denilmektedir. Bir taraftaki basınç diğer tarafları da etkilemektedir[157].

Organize suç, bölge, dil, renk, kültür, sosyal ve ekonomik yapı farklılıkları olmasına rağmen dünyanın her yerinde faaliyet göstermekte ve toplumsal bir kanser olarak tüm vücudu sarmaya çalışmaktadır[158].

Karapara elde edildikten sonra aklanmak üzere değişik ülkelere gönderilebilmektedir. Her ülkede suç örgütleri ve karaparaya karşı mücadeleye ilişkin düzenlemeler homojen değildir[159]. Özellikle kıyı bankacılığının yapıldığı ülkeler bu paraların çok defa uğramak zorunda kaldığı ülkelerdir. Her karapara aklama eyleminde uluslararası boyut olmayabilir. Bununla birlikte özellikle gelişmiş ülkelerde elde edilen karaparalar yasaların etkinliği, ekonominin büyük kısmının ya da tamamının kayıt altında olması gibi nedenlerle buralarda aklanamamaktadır. Aklanmak

---

[153] QUİLLE, s.181.
[154] KAVANAGH Susan, "Le Crime Organise Dans Les Ports Maritimes", (http://www.rcmp-grc.gc.ca/org-crime/ill-drugs-2-f.htm.1), s. 1.
[155] SOLLİER, s. 1.
[156] EGM 2000.
[157] YÜCEL, s. 1066.
[158] 22.08.1998 Tarihli Milliyet Gazetesi.
[159] FISSE, s. 1.

üzere az gelişmiş ya da kıyı bankacılığı yapılması nedeniyle esnek kurallara tabi ülkelere gönderilmektedir[160]. Bu paraların yabancı ülkelere gönderilmesi ve buralarda değişik işlemlere tabi tutulması uluslararası bir organizasyonu gerekli kılmaktadır. Dolayısıyla suç örgütlerinin eylemleri ve karapara aklama eylemleri genellikle uluslararası boyutta gerçekleştirilmektedir.

E. AĞIRLAŞTIRICI SEBEPLERİ BAKIMINDAN

ÇASÖMK'na göre çıkar amaçlı suç örgütü kurma, üye olma, yönetme, örgüt adına faaliyette bulunma ya da örgüt adına hizmette bulunma suçlarına verilecek ceza bazı hallerde artırılmaktadır. Cezanın artırıldığı nedenlerden birisi örgütün silahlı olmasıdır. KAÖK'a göre karapara aklama suçu silah kullanarak gerçekleştirilmişse ceza artırılarak hükmedilecektir. Görüldüğü gibi her iki suçun silahla işlenmesi halinde cezanın artırımı düzenlenmiştir. Silah kavramından neyin anlaşılacağı her iki yasada da yer verilmemiştir. Genel hükümler çerçevesinde TCK 189. maddesine göre belirlenecektir.

Silah kullanımının cezada artırım sebebi sayılması genellikle suç örgütlerinin eylemlerini silah kullanarak işlemeleri ya da kullanmasalar da silah kullanabilecekleri ima edilerek bundaki caydırıcılığın kullanıldığı görülmektedir. Suç örgütleri özellikle ekonomik çıkar elde etmeye yönelik faaliyetlerinde şiddeti ve silahı yaygın olarak kullanılabilmektedir[161]. Karapara aklama suçunda yaygın olmasa da karaparanın elde edilmesine yönelik işlenen suçlarda da silaha başvurulmaktadır. Bu nedenle her iki suç için de silah cezayı artırıcı sebep olarak düzenlenmiştir.

ÇASÖMK'nun 1. maddesinde düzenlenen suçların memur veya kamu hizmetiyle görevli kimseler tarafından işlenmesi halinde bu da cezada artırım sebebi sayılmıştır. KAÖK'un 7. maddesinde de suçun faili memur veya kamu görevlileri ve yasada sayılan kanunlara göre faaliyet gösteren kurumlarda çalışanlar tarafından işlenirse ceza artırılacağı düzenlenmiştir. Her iki suçta da suçun failinin memur ya da kamu görevlisi olması cezada artırım nedeni olarak belirlenmiştir. Gerçekten de gerek çıkar amaçlı suç örgütlerinin faaliyetlerinde gerekse karaparanın aklanmasında memur ve kamu görevlilerinin suça katılımı söz konusu olmaktadır. Suç örgütlerinin siyaset, polis, adliye, basın ve ekonomi çevrelerinden destek görmeden var olmaları mümkün değildir[162]. İşlenen suçlara memur ya da kamu görevlilerinin katılması hem suçun işlendiğinin anlaşılmasını önlemektedir hem de suçun işlenmesini kolaylaştırmaktadır. Diğer taraftan da kamuda yolsuzluğu yaygınlaştırmaktadır. Bu sakıncaları nedeniyle her iki suç için de memur ve kamu görevlisi olmak ceza da artırım neden sayılmıştır.

Burada değinilmesi gereken bir konu da KAÖK'un 3. fıkrasıdır. Söz konusu fıkraya göre karapara aklama suçu "karaparanın aklanması maksadıyla teşekkül vücuda getirenler ile idare

[160] BERNASCONI , s. 1; ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 78.
[161] ALBRECHT, s. 21; ZİEGLER, s.45.
[162] SÖZÜER, s. 260.

edenler veya teşekküle mensup olanlar tarafından" işlenirse cezası bir misli artırılır. Bu hüküm genellikle karapara aklama suçlarının içlerinde kamu görevlilerinin de bulunduğu suç örgütleri tarafından işlenmesi dikkate alınarak getirilmiş bir düzenlemedir.

F. MÜCADELE BAKIMINDAN

1. Genel Olarak

Yukardada değinildiği gibi suç örgütleri ile ve karapara ile mücadelenin birbirinden bağımsız iki ayrı konu olarak değerlendirilmemesi gerekmektedir. Bu iki olgu arasında birebir ilişki söz konusudur. Karapara ile mücadele aynı zamanda suç örgütleri ile de mücadele konumundadır[163]. Çağdaş yasal düzenlemelerde bu bağlantı dikate alındığı ve karaparanın aklanmasıyla mücadele suç örgütleri ile mücadelenin bir basamağı olarak değerlendirilmekte ve buna göre yasal düzenlemeler yapılmaktadır.

Karaparanın aklanması ve çıkar amaçlı suç örgütleri ile mücaelenin bir bütün olarak ele alınması ve buna uygun yasal sistem kurulması gerekmektedir. Birbirinden bağımsız ayrı suçlar olarak bakıldığı sürece etkin ve başarılı mücadele sağlanamayacaktır.

Suç örgütleri elde ettikleri karaparalı kullanabilmek için yasal görüntüye sokmak yani aklamak zorundadırlar. Aksi halde elde ettikleri değerler bir şekilde müsadere edilecektir. Bunu önlemek amacıyla aklama faaliyetlerine yönelmektedirler. Kolluk güçlerinin en önemli kozu aklama aşamasında bu gelirlerin tespit edilmesi ve el konulmasıdır. Çağdaş sistemlerde suç örgütleri ile en etkin mücadelenin gelirlerine el koymak olduğu belirtilmektedir[164].

Tüm bu belirlemelerden ortaya çıkan husus, suç örgütleri ve aklama ile mücadelenin birbirinden ayrılmaz bir ilişki ve bağ içinde olduğu, karapara aklamanın öncelikle ve daha çok suç örgütlerinin bir gereksinimi olduğudur. Bu nedenle aklama ile mücadelenin asıl amacı, suç örgütlerinin ellerindeki büyük mali gücün çökertilmesidir[165].

Karapara ve suç örgütleri ile mücadelede başarılı olunamasının nedenleri, her iki suçla mücadelede kullanılan ve kullanılması gereken ortak tedbirler, mevcut yasal düzenlemelerin bu suçlarla mücadelede yeterli olmaması ve yeni yasal düzenlemeleri zorunlu kılması bakımından konu ele alınacaktır.

2. Çıkar Amaçlı Örgütlü Suçlar ve Karapara Aklama Suçlarında Yeterince Başarılı Olunmamasının Nedenlerinin Benzer ve Ortak Olması

Suç örgütleri ve karaparanın aklanmasıyla bu güne kadar yapılan mücadelelerde yeterince başarılı olunduğu söylenemez. Bu hüküm hem Türkiye hem de pek çok batı ülkesi için geçerlidir.

---

[163] KOCASAKAL, s. 66.
[164] KOCASAKAL, s. 67.
[165] KOCASAKAL, s. 70.

Zira suç örgütleri uyuşturucu, silah, organ, tarihi eser kaçakçılığı gibi faaliyetlerini yürütmektedirler.

Örgütlü suç ve karapara ile mücadelede başarısızlığın nedenleri öncelikle suç örgütü faaliyetlerinin ve karapara aklama yöntemlerinin son derece heterojen, karışık ve değişken olmasıdır. İkincisi, bankacılık sektöründe ki akıl almaz çeşitlilik ve hız ve sermayenin hareket alanının genişlemesi aklamayı kolaylaştırmıştır. Üçüncüsü ise suç örgütlerine ve aklamaya karşı uluslararası mücadelede yeterli işbirliği sağlanamamış ve yasal paranın aksamadan işlem gördüğü ama yasal olmayanın kullanımının önlendiği etkin bir sistemin hala kurulamamış olmasıdır[166].

Suç örgütleri ve karaparanın aklanması ile mücadelede başarılı olunamamasının nedenlerinden birisi işlenen suçların uluslararası niteliğidir. Çıkar amaçlı işlenen suçların ve karapara aklama eylemlerinin suç sınırları yoktur. Nerede çıkar varsa ve nerede aklama gerçekleştirilebilecekse orada suç işleyebilmektedirler. Buna karşılık güvenlik kuvvetlerinin faaliyet sınırları vardır. Ülkenin kendilerine özgü polis, adliye, gümrük, ceza ve yönetim sistemi bulunmaktadır. Suç örgütlerinin faaliyetleri ve karapara aklama eylemleriyle mücadelede sırasında güvenlik birimlerinin karşısına ülkelerin ulusal sınırları çıkmaktadır. Bu sınırlar hakimleri, savcıları, polisleri durdurmakta ama suçluları durduramamaktadır[167]. Gerek suç örgütlerine karşı gerekse karaparanın aklanmasının önlenmesine karşı[168] mücadelede işbirliği amacıyla pek çok anlaşmalar, çalışma grupları oluşturulmuş olmakla birlikte mevzuat homojenliği yeterince sağlanamamıştır[169]. Ayrıca diğer suçlar için de geçerli olmakla birlikte genellikle örgütlü olarak işlenen karapara aklama suçlarında uluslararası adli yardımlaşma prosedürü çok yavaş işlemektedir[170].

Sermayeye ihtiyacı olan az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkeler karaparaya karşı tavır alamamaktadır ve bununla mücadele edememektedirler. Ülkelerine paranın girmesi için-kaynağı ne olursa olsun- yasadışı bankacılık işlemlerine göz yumabilmektedirler[171]. Kendi ülkelerine karaparanın gelmesine göz yumanlar aslında karaparanın elde edilmesi için işlenen suçları da cazip hale getirmişleridir. Dolayısıyla karaparayı elde eden suç örgütleri ile onu aılayanların işlerini kolaylaştırırken bunlarla mücadeleyi olumsuz etkilemişlerdir[172]. Bu anlamda globalleşme,

---

[166] FISSE, s.3.
[167] ZİEGLER, s. 208.
[168] Ayrıntılı bilgi için beşinci bölüme bakınız.
[169] WOLTRİNG, s. 2.
[170] ZİEGLER, s. 211.
[171] ERGÜL. s.34.
[172] MARTİNAUD-YATES, s. 26.

karaparaya kaynaklık eden suçların işlenmesini kolaylaştırmıştır[173]. Suç örgütleri de globalleşmenin nimetlerinden sonuna kadar yararlanmalarına neden olmuştur[174].

Suç örgütleri karapara aklama eylemlerinde uluslararası çalışmalarının yanında aynı ülke içinde olmakla birlikte aklama eylemlerinde coğrafi, sektörel ve işlemsel açıdan çok çeşitlilik söz konusu olmaktadır. Bu nedenle, suç örgütleriyle mücadelede uluslararası işbirliğinin yanında yerel işbirliği de büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle örgütlü aklama suçlarıyla mücadele için ilgili birimler arasında sıkı bir işbirliği gerekmektedir. Bu işbirliğinin öncelikle kolluk içi ve kolluklar arası gerçekleştirilmesi. Buna ilaveten vergi idaresi, gümrükler, bankalar, basın ve tabi ki yargı ile gerekli işbirliği sağlanmalıdır. Örgütlü suçlarda amaç büyük kazanç elde etmek ve bu kazançlarını yasal hale getirebilmek olduğundan vergi, bankacılık ve ekonomi yönetim ve denetim organlarıyla sıkı bir işbirliği gerekmektedir[175].

Karapara aklama suçları da dahil olmak üzere geniş anlamda ekonomik suçlarda baş aktörlerin genellikle biliniyor olmasına rağmen, bunlar hakkında yasal işlemler yapılamamaktadır. Çünkü bu suçlular, suçu işleyen örgütün hiyerarşik yapısı içinde korunmaktadır. Bu hiyararşik yapı karapara aklama eylemlerini yöneten örgüt liderlerinin yakalanması, yargılanması ve mahkum edilmesine engel olmaktadır[176]. Karapara aklama eylemlerinde kullanılan elemanlara, gerek işlediği suçun karşılığı olarak gerekse susması için ekonomik destek verilir[177].

Suç örgütleri diğer faaliyetlerinde olduğu gibi karapara aklama eylemlerinde de devlet içi bağlantılarını kullanmaktadırlar. Bu ilişki diğer suçların ve aklama eylemlerinin başarı ile sonuçlanmasında ya da kovuşturma yapılmamasında başarılı şekilde kullanılmaktadır. Bu durum suç örgütleri ve karapara aklamayla mücadelede başarıyı engelleyen önemli etkenlerden birisidir. "*Politikacıların ve rüşvetin korumasından yoksun bir mafya dişleri dökülmüş bir halk düşmanıdır*"[178]. Bu nedenledir ki, mafya mutlak surette kendilerini koruyup kollayacak, başları derde girdiğinde ne pahasına olursa olsun bu sorunları çözecek, etkili kamu görevlileri ve etkili politikacılarla bağlantı içinde olmaktadırlar. Türkiye'de siyaset yapmak pahalı bir iştir. Hazineden alınan paralarla bu işin çevrilmesi mümkün değildir. Bu nedenle sistem içine illegal fonların girmesine göz yumulmaktadır. Özelikle karaparanın ekonomik alana yerleşmesi aşamasında politik kararların çok etkin rolü bulunmaktadır[179]. Suç örgütleriyle siyasetçiler arasındaki ilişkiler karaparaya yansımaktadır . Bu ilişki suç örgütleri ve karapparayla mücadeleyi olumsuz etklilemektedir.

---

[173] AKAR. s.15, ALTUĞ, s. 123.
[174] PARLAR, s. 8.
[175] YILMAZ, "...Koordinasyon...", s. 29.
[176] ZİEGLER, s. 51.
[177] YENİSEY, Seminer, Ankara, s. 46.
[178] ZİEGLER, s. 198.
[179] DEFEO, s. 1-3.

Suç örgütleri gerek diğer faaliyetlerinde gerekse bu faaliyetlerden elde ettikleri karaparaların aklanmasında kullandıkları ileri teknoloji de mücadelede başarıyı engellemektedir. Karapara aklama işlemleri bilgisayarlı haberleşme ve finansal işlem yapabilme teknolojisinin akıl almaz şekilde gelişmesiyle büyük patlama yapmıştır[180]. Bilgisayar, bankacılık, dış ticaret gibi işlemlerinde elektronik bankacılıktan ve İnternet'ten uzmanları vasıtasıyla yararlanmaktadırlar[181]. Suç örgütleri gelişen teknolojiyi çok yakından takip etmektedirler. Alınan önlemleri anında haber alarak bu önlemi aşmanın yolunu aramaktadırlar. Yeni durumlara anında adapte olmaktadırlar. Bir karapara aklama olayında mahkemenin verdiği karar iki saat sonra bir yabancı ülkeye fakslanmıştır[182]. Bu olay da suç örgütlerinin gelişmeleri yakından izlediklerinin bir göstergesidir.

Gelişen iletişim sistemi vasıtasıyla bir günde meydana gelen sermaye hareketlerinin 1 trilyon dolar olduğu belirtilmektedir[183]. Bu kadar hızlı ve gelişmiş teknolojinin sunduğu nimetler aynı zamanda denetimsizliği ve yasa dışılığı peşinden getirmektedir. Bu durumu Ziegler şöyle vurgulamaktadır; *"İletişim sektöründeki gelişme sonucu spekülatörler arasındaki bilgi alışverişinin ışık hızında yapılabiliyor olması, bunun yanı sıra metinlerin ses ve resimlerin sayısallaştırılması, bilgisayarlar güçlenirken küçülmesi, bilgi aktarımının genelleşmesi gibi nedenlerle yüzer sermaye hareketlerinin denetlenmesi imkansız hale gelmiştir. Ne kadar güçlü olurda olsun hiçbir devlet, hiçbir yasa ve hiçbir vatandaş topluluğu böyle bir teknolojiden yararlanan düşmana karşı koyamaz"*[184]. Bu imkanlar sayesinde aklama eylemlerini gerçekleştirebilmekte ve takipten kurtulabilmektedirler.

Günümüzde suç örgütlerininkendi bankaları ve diğer mali kurumları bulunabilmektedir. Kendilerinin olmasa bile kendi kontrollerinde mali kurumlar (banka, döviz bürosu, aracı kurum, sigorta şirketi vb) bulunmaktadır. Örneğin Rus mafyasının Güney Kıbrıs'ta sayısı binlerle ifade edilecek miktarda bankaya sahip olduğu bilinmektedir[185]. Suç örgütlerinin kontrolünde mali kuruluşların bulunması ve aklama eylemlerini bu kurumlar vasıtasıyla yapmaları halinde güvenlik kuvvetlerinin işlenen aklama suçlarından haberdar olması bile mümkün değildir.

Diğer taraftan Türkiye'de kayıt dışı ekonomi hacminin büyük olması karapara aklamayı kolaylaştıran bir etken[186] olduğu gibi aynı zamanda mücadeleyi olumsuz etkilemektedir. Çünkü suç örgütleri elde ettikleri karaparaları kolayca kullanabilmektedirler. Suç örgütlerine değişik nedenlerle ödeme yapanlar defter ve kayıtlarında bu ödemeyi göstermeyebilmektedirler. Yapılan denetimlerde delil elde edilememektedir.

---

[180] UYANIK, s. 18.
[181] ZİEGLER, s. 227.
[182] AKAR. s.68.
[183] ZİEGLER, s. 32.
[184] ZİEGLER, s. 32.
[185] AKAR, "Yöntemler...", s. 23.
[186] DONAY, s. 9.

Suç örgütlerinin kurulmalarını sağlayan temel amaç yüksek ekonomik kazançtır. Bu kazanç için kurulurlar ve bu yüksek kazançla ayakta kalırlar. Bahsedilen bum kazanç yasadışı olup kanunlarca karapara olarak kabul edilmektedir. Bu kazançlarla kamuya sızmaya ve buraları kontrol altına almaya çalışmaktadırlar. TCK'nun 36. maddesinde düzenlenen müsadere tedbiri, suç örgütlerinin elde ettikleri yasa dışı kazançlara yani karaparalara ve bunların getirilerine tamamen el konulmasına izin vermemesi de suç örgütleriyle mücadeleyi olumsuz etkilemiştir. Bu mücadelede başarılı olunabilmesi için karapara elde edenlerin ve aklayanların ellerindeki büyük parasal gücün kırılması gerekmektedir[187]. Suçtan elde edilen kazancın getirilerinin ya da bu kazancın yerine ikame edilen değerlerin de müsadere edilmesi gerekmektedir. Bu amaçla ÇASÖMK ve KAÖK'larda "*genişletilmiş müsadere*"[188] uygulaması genişletilmiştir.

Karapara aklama eylemlerini gerçekleştiren suç örgütleri bütün yasadışı faaliyetlerini yasal görünümlerle gerçekleştirebilmektedirler. Aklama eylemlerini yasal olarak kurulmuş ve faaliyet gösteren şirketler, ticarethaneler, bankalar ve bürolar vasıtasıyla gerçekleştirmektedirler.

1980'li yıllardan bu yana değişik Avrupa ülkelerinde karapara aklama eylemleri suç sayılırken Türkiye'de ancak 1996 yılında bu değişiklik gerçekleştirilebilmiştir. Getirilen düzenlemelerle karapara aklama suçunun cezası diğer ülkelere bakılarak oldukça düşük tutulmuştur. Gerek temel cezanın düşük kalması gerekse infaz rejiminin cezaların miktarını düşürmesi sonucu suçluların kısa süre hürriyeti bağlayıcı ceza çektikten sonra serbest kalabilmektedirler[189].

Karapara aklama eylemlerinde ve suç örgütlerinin gerçekleştirdiği diğer eylemlerde teknik takip denilen ve aşağıda daha ayrıntılı açıklanacak olan yöntemlerinde kullanılması gerekmektedir. Ancak bu yöntemin kullanılması yüksek teknoloji ürünleri olmaları nedeniyle oldukça pahalı olmaktadır[190]. Kolluk kuvvetlerinin teknolojik araçlardaki eksiklikleri de mücadeleyi olumsuz etkilemektedir.

Görüldüğü gibi suç örgütleriyle mücadeleyi başarısız kılan etkenlerin neredeyse tümü aynı zamanda karaparayla mücadeleyi de başarısız kılmaktadır. Bu suçlarla aynı nedenlerden dolayı etkili mücadele edilememektedir.

---

[187] EGM 1998, s. 76.

[188] TCK. 36. maddesinde sadece suçta kullanılan, suçta kullanılmak üzere hazırlanan veya suçtan elde edilen değerler müsadere edilebilmekteydi. Buna karşı ÇASÖMK Tasarısı gerekçesinde de belirtildiği gibi bir çok batı ülkesinde uygulanan genişletilmiş müsadere sistemi Türk hukuk sistemine girmiş bulunmaktadır. Bu sisteme göre suç işledikleirnden şüphe edilen kimselerin suçtan elde edilen tüm mal varlıklarına el konulacak ve mahkumiyet halinde bu değerler müsadere edilecektir. Eğer bu malvarlığı elde edilememeişse buna tekabül eden kişinin diğer malvarlıklarından yeterli miktar müsadere edilir. ÇASÖMK tasarısı gerekçesi. (http//:www.tbmm.gov.tr)

[189] ALTUĞ, s. 19; BAL Kudret Yalçın, Türkiye'de İnfaz Rejimi, Adalet Bakanlığı Eğitim Daire Başkanlığı, Ankara, Ocak 1997. s. 56.

[190] YILMAZ, "...Koordinasyon...", s. 29.

3. Her İki Suçta da Mevcut Düzenlemelerin Yeterli Olmaması ve Yeni Düzenlemelere Gerek Duyulması

Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanun Tasarısında nitelikleri hakkında bilgi verildikten sonra "örgütlü suçlarla genel ceza hukuku ve usulü kuralları ve devletin mutad teşkilatı ile mücadelenin çok zor olduğu ve hatta bazen olanaksız bulunduğu değişik ülkelerin geçirdikleri deneyimler sonucu anlaşılmıştır" denilmektedir. Gerçekten de suç örgütlerine karşı klasik ceza ve ceza usul kurallarıyla mücadele edebilmek çok zordur[191]. Bu nedenle değişik ülkelerde öncelikle cezalar artırılmış ve suçların tespiti, suçluların yakalanması veya delillerin elde edilebilmesi için yeni emniyet tedbirleri getirilmiştir. Buna ilaveten suçla mücadele eden birimlerde yeni yapılanmalar gerçekleştirilmiştir. Suçla mücadelede kullanılan teknoloji ve teknik araçlar yenilenmiştir[192]. Suç örgütlerinin işledikleri suçlarla toplumda meydana getirdikleri rahatsızlık bireysel suçlara oranlanamayacak kadara büyüktür. Bu nedenle suç örgütleriyle mücadelede yeni yol ve yöntemlerin kullanılması zorunlu olmuştur[193].

Yapılan yasal düzenlemelerde cezaların artırılmasının yanında, iletişimin dinlenmesi, gizli görevli kullanımı, kayıt ve verilerin incelenmesi, teknik araçlarla gizli takip yapılması, tanıkların korunması, pişmanlık uygulamaları ile itirafçılığın yaygınlaştırılması ve itirafçıların korunması, hak ve alacaklara genişletilmiş tedbir konulması, yine genişletilmiş müsadere uygulaması, yurt dışına çıkma yasağı gibi Türk hukukunda tamamen yeni sayılabilecek tedbirler getirilmiştir[194].

Bu suçlara mahsus olmak üzere cezaların caydırıcılığını artırmak amacıyla infaz sistemine ilişkin (erteleme yasağı, tedbire dönüştürme yasağı, şartla salıvermeden daha az oranda yararlanması) değişiklikler yapılmıştır.

Karaparanın aklanması ile mücadelenin gelişimine bakıldığında benzer bir anlayış görülmektedir. Klasik mali mevzuatların büyük kısmında karapara ve karapara aklama ile ilgili düzenlemeler söz konusu olmadığı görülmektedir. Özellikle teknolojinin ve bankacılık işlemlerinin gelişmesi ve çeşitlenmesi ile mevcut düzenlemeler yetersiz kalmıştır. Öncelikle karapara aklama suçları düzenlenmiştir. Diğer taraftan karaparanın aklanmasının önlenmesi, işlenen aklama suçlarının tespiti ve faillerinin belirlenebilmesi amacıyla yeni uygulamalar getirilmiştir. Avrupa Konseyi, BM, FAFT ve diğer uluslararası kuruluşlar tüm ülkelerde karaparayla mücadelede homojen bir sistem kurulabilmesi amacıyla çalışmalar yapmışlar tavsiyelerde bulunmuşlardır.

---

[191] QUELOZ, s. 775.
[192] ERDEM, s. 12.
[193] SÖZÜER, s. 256.
[194] Bu tedbirler beşinci bölümde ayrıntılı anlatılmıştır.

Suç örgütleri tarafından elde edilen karaparaların rahatça kullanılabilemesi için tamamına yakınının aklanması gerekmektedir. Bu zorunluluk suç örgütlerinin hem inanılmaz gücünü göstermektedir. Çünkü aklanması gereken para çok büyüktür. Hem de aklamanın zorunluluğu suç örgütlerinin en zayıf noktalarından birisini de teşkil etmektedir[195]. Her suç örgütü elde ettiği karaparayı aklayabilmek için bir yola başvuracaktır. Bu aşamada örgüt tespit edilebilecek ve çökertilebilecektir. Bu nedenle karapara ile mücadele, suç örgütleri ile mücadelenin bir basamağını oluşturmaktadır.

Türkiye'de karaparanın aklanmasının önlenmesi amacıyla yürürlüğe giren yasa, yönetmelik ve tebliğlerle kontrollü teslimat, Mali suçları araştırma kurulu, Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu, genişletilmiş tedbir koyma ve müsadere, kimlik tespiti ve saklanması, devamlı bilgi verme mecburiyeti, Şüpheli işlem bildirim zorunluluğu gibi yeni yöntemler[196] getirilmiştir.

Görüldüğü gibi çıkar amaçlı suç örgütleri ve bunların faaliyetleri ile mücadelede mevcut düzenlemelerin yetersizliği konusunda yaşana sorunlar karapara ve karaparanın aklanmasının önlenmesi konusunda da yaşanmıştır. Bu nedenle diğer Avrupa ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de yeni düzenlemeler yapılmıştır. Suç örgütleri ile karapara aklama arasında, mücadelede yeni yöntemlere ihtiyaç duyulması bakımından da bir ilişki söz konusu olmuştur.

4. Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri ve Karaparanın Aklanması İle Mücadelede Ortak Yöntemlerin Kullanılması

Çıkar amaçlı suç örgütleriyle ve karaparanın aklanmasının önlenmesiyle mücadele amacıyla yeni yöntemlerin gerektiği ve ihtiyaç duyulan yöntemlerin yasal düzenlemelerle getirildiği yukarıda anlatılmıştır. Getirilen düzenlemelere bakıldığında hem suç örgütleriyle mücadelede hem de karaparanın aklanmasının önlenmesi ile mücadelede kullanılacak ortak yöntemlerin olduğu görülmektedir.

Bu yöntemler arasında ÇASÖMK'nun 2-10. maddeleri arasında düzenlenmiş bulunan tedbirler, kontrollü teslimat, devamlı bilgi verme, şüpheli işlem bildirimi gibi yöntemler bulunmaktadır.

a. ÇASÖMK'un 2-10 Maddelerinde Düzenlenen Tedbirler

ÇASÖMK'nun 16. maddesinde "*Bu Kanunun 2 ila 10 uncu maddeleri, TMK kapsamına giren suçlarla, 21.7.1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 10.7.1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun ve Türk Ceza Kanununun 403, 404 ve 406 ncı maddelerinde yer alan suçlar teşekkül halinde*

[195] PALAZZO, "Organize ...", s. 822.
[196] Söz konusu yöntemler beşinci bölümde ayrıntılı anlatılmıştır.

işlendiğinde de uygulanır" denilmektedir. Bu tedbirler genellikle toplum düzeni açısından vahim sayılabilecek suçlarda ve terör suçlarında uygulanacaktır. Bu tedbirlere TMK'ndanda yer verilmemiş olması bir noksanlıktır. ÇASÖMK' ile bu noksanlık giderilmiş olmaktadır[197].

Bu maddede sayılan suçlar aynı zamanda KAÖK'un 2 a maddesinde de sayılmaktadır. Dolayısıyla 6136, 2863, TCK 403,404 maddelerinde düzenlenen suçların teşekkül halinde işlenmesi durumunda ÇASÖMK'nun 2-10. maddeleri arasında düzenlenen yöntemlerin kullanılabileceği görülmektedir. ÇASÖMK'nun 2-10. maddelerinde iletişimin dinlenmesi, gizli izleme, kayıt ve verilerin incelenmesi, gizli görevli kullanımı, hak ve alacaklara tedbir koyma ve müsadere, tanık koruma, yurt dışına çıkma yasağı tedbirleri KAÖK'un 2 a maddesinde belirtilen ve karapara elde edilen bazı suçların kovuşturması sırasında kullanılabilecektir. Çıkar amaçlı suç örgütleriyle karapara elde edilen suçlarda ortak yöntemler kullanılarak mücadele edilecektir.

b. Kontrollü Teslimat

KAÖKile düzenlenmiş olan kontrollü teslimat uygulaması neredeyse tamamen suç örgütlerine yönelik bir düzenlemedir. Kontrollü teslimat yöntemi, ağırlıklı olarak uyuşturucu, ve uyuşturucu benzeri maddeler ile bunlara ait fonların ve karapara ve karaparaya kaynaklık edecek her türlü kaçak ve kaçak olmasından şüphe edilen eşyaların Türkiye'de dağıtılması, Türkiye'ye girişi, çıkışı, ya da transit geçişi durumlarında kullanılacaktır Kontrollü teslimatın uygulama alanı tamamen örgütlü olarak işlenen suçları kapsamaktadır. Sayılan fiillerin yurt dışına çıkartılması, ya da yurt içine getirilerek dağıtılması eylemleri bireysel olarak yapılabilecek eyler değildir. Ayrıca karaparaların bizzat kendileri ya da karaparaya kaynaklık eden diğer suçların takibinde de kontrollü teslimat yöntemine başvurulabilecektir.

Günümüzde karapara elde etmek ve bunları aklama işlemleri bir kişinin tek başına yapabileceği boyuttan oldukça uzaktır. Genellikle karapara aklama eylemleri, birden çok kişinin, belirli bir işbölümü çerçevesinde, uzun vadeli ve koordineli bir çalışma sonucunda gerçekleştirebilmektedir. Bu nedenle güvenlik birimlerinin bir suçluyu karapara aklamaya çalışırken yakalaması bu suçluluğun önünü almaya yetmemektedir. Karapara aklamaya çalışan ve bu nedenle işbirliğine girişen gerek ulusal gerekse uluslararası düzeydeki bağlantılarının da tespiti ve çökertilmesi halinde başarılı sonuç alınabilecektir.

Kontrollü teslimat yöntemi yurt içinde dağıtılacak kaçak eşya için kullanılabileceği gibi birden fazla ülkeyi kapsayan suçlarda da kullanılabilir. Bu nedenle uluslararası bağlantıların ve koordinasyonun iyi kurulması gerekmektedir. Kontrollü teslimatın amacı tüm suç faillerinin tespit edilmesidir.

[197] DÖNMEZER, Seminer Ankara, s.34.

c. Şüpheli İşlem Bildirimi (ŞİB)

Şüpheli işlem bildirimi esas itibariyle karaparanın aklanmasının önlenmesi amacıyla getirilmiş bir düzenlemedir. Bununla birlikte tüm yasadışı fonların mali kurumlarda işleme tabi tutulmasını önlemeye yönelik bir düzenleme niteliğindedir. Suç örgütlerinin faaliyetleri ve bu faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlar yasa dışı olduğundan dolayı bu fonların da mali kuruluşlarca işleme tabi tutulmamamsı ya da şüpheli işlem bildiriminde bulunulması gerekecektir. Görüldüğü gibi suç örgütlerinin bir üyesi tarafından gerçekleştirilecek bir finansal işlemden şüphe duyulması ve gereken bildirimlerin yapılması ile yasadışı fonlar ve ilgili örgüt üyeleri tespit edilebilecektir. Karaparanın aklanmasının yanında suç örgütlerinin yasadışı eylemlerinin tespitinde de ŞİB ile elde edilen bilgiler kullanılabilecektir.

d. Devamlı Bilgi Verme Yükümlülüğü

Devamlı bilgi verme yükümlülüğü kurulacak veri tabanı ile her zaman inceleme yapılabilecek bir bilgi birikimi sağlamak ve bu yolla karaparanın aklanmasını önlemek amacıyla getirilmiş bir düzenlemedir. Esas amaç yasadışı fonların kullanılmasını önlemektir. Suç örgütlerinin elde ettikleri kazançların büyük kısmı yasadışıdır. Bu fonların da kullanılmasının önlenmesinde devamlı bilgi verme yükümlülüğü etkin olabilecektir.

5. Her İki Suçta da Malvarlığına El Koyma ve Müsadere Kapsamının Genişletilmiş Olması

Suç örgütleri ve karapara ile mücadelede kullanılan benzer tedbirlerden birisi de hak ve alacaklar üzerine tedbir (el koyma) konulması ve müsadere uygulamasıdır. TCK'nun 36. ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun (CMUK) 86 ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. Klasik el koyma ve müsadere uygulaması suç örgütleri ve karapara aklama yasalarında genişletilmiştir. El koyma, ispat vasıtalarından olup da faydalı görülen veya müsadereye tabi bulunan eşyanın, eşyayı elinde bulunduranın rızası olmaksızın adliyenin eli altına alınmasına denir. El koymanın amacı delil elde edilerek yargılamanın yapılabilmesinin sağlanması ve yargılama sonunda verilecek müsadere kararının uygulanabilmesidir[198]. Tedbir konulacak mal varlığı basit el koymada sadece **eşya** olarak belirtilirken ÇASÖMK'nda **diğer hak ve alacaklar** da el koyulacak mallara arasında sayılmıştır. Bu uygulamaya genişletilmiş el koyma denilmektedir[199]. KAÖK'un 9. maddesinde de aynı içerikte bir el koymadan bahsedilmektedir.

Çıkar amaçlı suç örgütlerinin çökertilebilmesinde en büyük silahlardan birisi hak, alacak ve malvarlıklarına el koyma ve müsaderedir. Elde ettikleri büyük miktarlı kazançlara el konulamaz

---

[198] ÖZTÜRK Bahri-ERDEM R. Mustafa-ÖZBEK Veli Özer, Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayınevi, Ankara 2000. s. 583.
[199] ÖZTÜRK-ERDEM-ÖZBEK, s.680.

ise suç örgütlerinin varlıklarını önlemek mümkün değildir[200]. Suç örgütünün kurucuları ya da yöneticileri ellerindeki suçtan hasıl olan şeylerin mülkiyetinin devlete intikal edeceğini bilirse cürmi faaliyetlerini durdurmak veya ondan vazgeçmek gibi bir sonuç ortaya çıkabilir. Uygulamada elde ettikleri karaparaları hemen kaçırma yoluna gitmektedirler. Daha sonra aklanarak yasal kazanç gibi ekonomiye dahil edilmektedir[201]. Bunun önlenmesi ve malvarlığı cezasının infaz edilebilmesi[202] yani suçluların ellerindeki kazançların ilerde müsadere edilebilmesi için el koyma tedbirinin uygulanması gerekmektedir. "Keseden vurmak kalpten vurmak gibidir" vecizesi de bunu anlatmaktadır. Gelir getirmeyen suöç örgütü ölü bir suçluluktur[203]. Hükmedilmesi beklenen müsadere kararının kapsamı göz önüne alındığında bu kararın infazı için yeterli görülüyorsa el koyma, malvarlığındaki belli parçalara inhisar ettirilebilir[204]. Bu düzenlemelerin amacı karapara aklayıcılarının göreceği hapis ve para cezasının yanında üçüncü kişilere aktarılmış bile olsa suç kaynaklı gelirlere el koyarak ve müsadere ederek bu gelirleri ellerinden almaktır[205].

Müsadere uygulamasının da her iki suç türü için de genişletildiği görülmektedir. KAÖK'un 7. maddesinde nemaları da dahil olmak üzere karapara kapsamındaki mal ve değerleri ile bunların ele geçirilememesi halinde bunlara tekabül eden mal varlığının müsaderesine hükmolunacağı belirtilmektedir. ÇASÖMK'nun 1. maddesinin 4. fıkrasında ise aynı içerikte müsadere düzenlenmiş bulunmaktadır. Her iki yasada da müsadere uygulamasının kapsamı şöyle belirlenmiştir. 1. Suçta kullanılan ya da suçun işlenmesine ayrılan değer ve ürünler. 2. Suçtan elde edilen değerler. 3. Bunların ele geçirilememesi halinde bunun yerine geçen (buna tekabül eden) değerler. 4. Müsaderesi gereken her türlü eşyanın gelirleri, semereleri müsadere edilecektir.

II. SUÇ ÖRGÜTLERİ VE KARAPARANIN DEĞİŞİK ALANLARA ETKİLERİ

A. GENEL OLARAK

Suç örgütlerininellerindeki büyük karapara gücüyle siyaset, kamu idaresi, yargı, ekonomi ve diğer pek çok alan üzerinde olumsuz etkide bulunmaları söz konusu olabilmektedir. Zira çalışmaları sonucunda çok büyük kazançlar ve aynı zamanda çok büyük güç elde ederler[206].

Organize suçun olumsuz etkisinin söz konusu olduğu alanlara bakıldığında sadece çıkar değil kamusal alanda güç ve kudret elde etmek amacı da bulunmaktadır. Zaten suç örgütlerini tehlikeli kılan husus da burasıdır. Organize suçun olumsuz değişik alanlara etkilerini incelerken sosyoloji, psikoloji, ekonomi, uluslararası ilişkiler gibi değişik bilim dalarının konusu olan

---

[200] KOCASAKAL, s. 67.
[201] DÖNMEZER, Seminer Ankara, s. 27.
[202] YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...", s. 89; ÖZTÜRK-ERDEM-ÖZBEK, s.584.
[203] KOCASAKAL, s. 66 (Naklen; BOLLE Pierre Henri, "İnformations", RICPT, 1990, No 4, s. 525).
[204] YENİSEY, Seminer, Ankara, s. 47.
[205] KOCASAKAL, s. 68.
[206] YILMAZ, "...Koordinasyon...", s. 28.

hususlara da değindik. Amacımız başlı başına tez konusu olabilecek bu olumsuz etkileri göstererek, organize suçla mücadele yapılmasının zorunluluğunu vurgulamaktır.

B. HUKUKİ ETKİLERİ

1. İnsan Haklarının Korunması Üzerine Etkileri

Suç örgütleri yaptıkları faaliyetlerle büyük kazançlar temin ederlerken devletin korumakla görevli olduğu, bir çok uluslararası sözleşmelerde her bireyin doğuştan sahibi sayıldığı temel insan haklarını da ihlal etmektedirler.

Başlangıçta insan hakları devlete karşı korunması amaçlanırken günümüzde artık suç örgütlerine karşı korunmasından bahsedilmektedir. Zira suç örgütleri yapıları gereği devletten daha tehlikeli hak ihlalleri yapmaktadırlar[207].

Alman karşı casusluk örgütünün eski başkanlarından Eckart Werthebach ise örgütlü suç tehlikesini şöyle anlatıyor; "*Örgütlü suç inanılmaz boyuttaki mali, iktisadi hayatı, toplum düzenini, kamu yönetimini ve yasal düzeni gizlice etkiler. Bazı durumlarda politikacılara kendi yasa ve değerlerini dayatırlar. Bu yolla yavaş yavaş hukukun bağımsızlığı, siyasal çalışmanın inanılırlığı ve giderek hukuk devletinin koruyucu yanı kaybolur. Böylece kokuşmuşluk ve yozlaşma kabul edilir olgular olmaya başlar. Bütün bunların sonucunda örgütlü suç kurumsallaşır. Bu gelişmenin devamında devlet, vatandaşlarının hak ve özgürlüklerini koruyamayacak duruma gelir*"[208].

Anayasamızın 12. maddesinde herkesin kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahip olduğu belirtilmektedir. Temel hak ve hürriyetlerin ortadan kaldırılması söz konusu olmamakta, sınırlandırılabilmesi için bile, bazı şartlar getirilmektedir. Devlet, insan haklarını sınırlamaya ancak bazı olağanüstü şartların varlığı halinde yetkilidir.

Anayasada düzenlenmiş olmasına rağmen uygulamada bu hakların bireylere tam olarak sağlandığı ülkemiz şartları gereği söylenemez. Buna ilaveten bir de suç örgütlerininihlalleri ile karşı karşıya bulunmaktayız. Çok rahat bir şekilde insanların yaşama hakları ellerinden alınabilmekte, mülkiyet hakları gasp edilebilmekte, konut dokunulmazlığı ihlal edilebilmekte ve bütün koruma altına alınmış bulunan hakları zedelenebilmektedir. Kadınlar ve genç kızlar kaçırılarak fuhuş yapmaya zorlanmakta, işyerleri haraca bağlanmakta, küçük çocuklar dilencilik yaptırılmakta, insanlar uyuşturucu bağımlısı haline getirilmekte, organları kendilerinden habersizce alınıp ticarete konu yapılmakta, kumar ve şans oyunları yoluyla insanlar sömürülmekte, ihalelerde ve kredilerde tehdit, şantaj, rüşvet ile eşitlik ilkesi zedelenmektedir. Bu örneklerin çoğaltılması mümkündür.

---

[207] YENİSEY, Seminer, Ankara, s. 36.
[208] ZİEGLER, s. 19.

Suç örgütleri bir taraftan kendi çıkarları için insan haklarını hiçe sayarken, diğer taraftan da devlet bu örgütlerle mücadele edebilmek için insan hak ve özgürlüklerine mecburi sınırlamalar getirmek zorunda kalmaktadır[209]. Klasik ceza ve ceza usul hükümleri kullanılarak bu suçlulukla mücadelede başarılı olunamaktadır. Bu nedenle yeni ve etkin tedbirler getirilmektedir. Bu tedbirler kişi hak ve özgürlüklerine, özel hayata daha fazla müdahale edilerek uygulanabilmektedir. Bu nedenle getirilen yeni tedbirlerin insan hakları açısından kabul edilemez olduğu ileri sürülebilir. Ancak bu uygulamaların halk kitlelerine vereceği rahatsızlık suç örgütlerinin verdiği rahatsızlıktan çok daha kabul edilebilir olacaktır[210].

Bu konuda ele alınması gereken bir diğer konu da suç örgütleri ve karaparanın aklanması ile ilgili faaliyetlerin tespiti ve önlenmesi için kullanılabilecek yeni tedbirlerin kötüye kullanılmasının da önlenmesi zorunluluğudur[211]. Türkiye'nin de son günlerde gündemini işgal eden konulardan birisi de yasadışı telefon dinleme olmuştur[212]. Bu tedbirler getirilirken kötüye kullanılmasının önlenmesi de gerekmektedir.

Suç örgütleri en yeni teknolojilerle suç işlerken, güvenlik güçleri de bunlarla mücadele edebilmek için teknolojik yatırımlar yapmak zorundadır. Yani suç örgütleri ile mücadele masraflı bir iştir. İnsanların özgürlüklerini daha rahat kullanabilmelerine, alt yapı çalışmalarına, eğitim çalışmalarına, kişilerin ekonomi imkanlarının geliştirilmesi ve iyileştirilmesi için harcanacak kamu gelirleri, bu örgütlerle mücadele için harcanmaktadır. Bu yönü ile de insan haklarının gelişmesini engellemektedirler.

Yolsuzluğun bir başka boyutu da yetersiz kaynakların hiç önceliği olmayan ya da daha az öncelikli olan alanlara ve kişilere yöneltilmesi yoluyla beslenme, barınma, eğitim gibi temel insan haklarının ihlal edilmesi söz konusu olmaktadır[213]. Suç örgütleri ellerindeki karaparalarla rüşveti yaygınlaştırarak bu hizmetlerin sunulmasını önlemekte ve kendilerine çıkar sağlamaktadırlar.

Sonuç olarak suç örgütlerinin ellerinde tuttukları suç kaynaklı ve büyük miktarlı karaparalarla faaliyetlerine devam etmeleri bütün insanlık için büyük bir tehdittir. İnsan haklarının korunmasında büyük bir kara deliktir[214].

---

[209] GÜNDÜZ Aslan, Hukuk Devletinde Terör ve Örgütlü Suçla Mücadele Semineri, Umut Vakfı, İstanbul. 1996. s. 191; ÖZEK, s.195.
[210] KOCASAKAL, s. 69.
[211] KOCASAKAL, s. 69.
[212] Ankara Emniyet Müdürlüğünde aralarında siyasetçi, sendika, şirket, parti ve derneklerinde bulunduğu yaklaşık 1000 civarında telefonun dinlendiği tespit edilmiştir. ERCAN Kadir, "İşte O Liste" 04.05.2001 Tarihli Hürriyet Gazetesi, s. 16.
[213] SORABJE J. Soli, Çev. Murat An, "Yolsuzluk" Ankara Barosu Dergisi, Yıl 54, Sayı 2, 1997, s. 104.
[214] YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...". s. 73.

2. Suç ve Ceza Siyasetinin Değişmesine Etkisi

Suç örgütleri devletlerin suç siyasetlerinde de değişiklik meydana getirmeye başlamıştır. Zira hemen hemen bütün ülkelerde cezaların verilmesinden amaç, faillerin yeniden topluma kazandırılması, ıslah edilmesi üzerine kurulmaktaydı. Ama günümüzde organize suçlarla mücadelede yaşanan sorunlar bu yaklaşımda değişik meydana getirdi. Artık özellikle organize suç bakımında faillerin ıslahından ziyade, yeni suçların işlenmesinin önlenmesi düşünülmektedir[215].

Ceza evlerinde mahkumların koğuş sistemi denilen mekanlarda tutulması ıslah etme fikrinin bir yansımasıdır. Ama artık hücre sisteminin gerekliliğinden söz edilmektedir. Zira koğuş sisteminden amaçlanan gerçekleşmemekte, aksine normal suçlardan girenler de profosyönel suçlu olarak çıkmaktadır. Ayrıca bir çok eylem cezaevlerinden verilen emirlerle yerine getirilmektedir. Görünen odur ki, ülkeler önceliği yeni suçların işlenmesinin önlenmesine vermeye başlamışlardır[216].

3. Hukuk Devleti İlkesi Üzerine Etkisi

Anayasanın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyetinin bir hukuk devleti olduğunu belirtilmiştir. Hukuk devleti, hukukun egemen ve etkin olduğu, vatandaşların tümünün hukuki güvenliğe sahip bulunduğu, hak ve özgürlüklerin anayasal güvence altında olduğu devlet demektir[217].

Suç örgütleri, hem varlıkları ile hem de faaliyetleri ile hukuk devleti ilkesini ihlal etmektedirler. Suç örgütlerinin varlıkları bile temel hak ve özgürlüklerin güvence altında olmasını engellemektedir. Potansiyel olarak her bireyin yaşama hakkı, seyahat hakkı, çalışma hakkı gibi temel hakları ihlal edilebilir.

Yasalar önünde her kesin eşitliği ilkesi ihlal edilmektedir. Çünkü suç örgütleri aralarındaki etkin dayanışma ile, polis tarafından yakalanamamakta, ya da gereken deliller ve özellikle tanıklar bulunamadığından etkin cezalandırılma yapılamaktadır. Küçük suçlar cezalandırılırken çok ağır suçlar cezasız kalmaktadır. Bu ise toplumda devlete ve hukuka olan güveni sarsmaktadır. Suç örgütlerinin bazı kamu makamları ile pazarlık yaptıkları da görülebilmektedir. Uyuşturucu kaçakçılığı yapan Medellin kartelinin önde gelenleri, kendilerinin ABD'ne hiçbir zaman iade edilmemeleri karşılığında ekonomik kriz içinde bulunan kolombiya hükümetinin Batı bankalarına olan borçlarının tümünü (14 milyar dolar) ödemeyi önermişlerdir[218]. Görüldüğü gibi parasal güç

---

[215] YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...". s. 73.
[216] YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...". s. 73.
[217] YILMAZ, s. 335; Hukuk devletinin karakteristik özellikleri, yasal idare ilkesi, yasaların genelliği ilkesi, yasa önünde eşitlik ilkesi, kazanılmış haklara saygı ilkesi, temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması ilkesi, yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı, yasaların anayasaya uygunluğunun yargısal denetimi, idarenin eylem ve işlemlerinin yargı denetimine tabi olması gibi özellikleri vardır. ÖNCEL-KUMRULU-ÇAĞAN, s. 39.
[218] ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 61.

kullanılarak hukuk devleti, eşitlik, genellik, hak ve özgürlük gibi ilkelerden ödün verilmesi sağalanmaya çalışılmaktadır.

Yasaların genelliği ilkesi ihlal edilmektedir. Çünkü herkese aynı şekilde uygulanması gereken kurallar suç örgütlerine uygulanamamaktadır. Bunu anlamak için cezaevlerindeki örgüt liderlerinin durumuna bakmak yeterlidir. Bu ise suç örgütlerini ayrıcalıklı bir konuma getirmektedir. Hatta bu ayrıcalık, genç yaştaki kişilerin örgütlere katılımlarını cazip hale getirmektedir.

Hukuk devleti ilkesinin benimsendiği ve yaşandığı bir ülkede birey, "*benim bir hakkım gasp edildiğinde, mahkemeye gider ve hakkımı en kısa sürede, en sağlık biçimde, tereddütsüz çözebilirim, polisten çekinmeden yardım isteyebilirim düşüncesinde olması gerekmektedir*"[219]. Bu, hukuk devletinin kişiye verdiği güven duygusudur. Ancak karapara ve suç örgütleri bu duygunun yerine endişeyi yerleştirmiştir.

Gazete ve televizyonlarda izlendiği gibi siyasetçi, üst düzey güvenlik görevlisi ile suçlular bir arada bulunabilmektedir. Kamu gücü kullanılarak yasadışı işler yapılabilmektedir. Devletin savcıları mafya liderlerini evlerinde saklayabilmektedir. Yine suç örgütü lideri bir zanlı ile bir DGM savcısının aynı arabada kaza yapmaları kafalara soru işaretleri getirmiştir. Bunlar sadece kaza ya da anlaşmazlık nedeniyle ortaya çıkarılabilen işbirlikleridir. Gizliden gizliye devam eden işbirliklerinin boyutu tahmin bile edilmemektedir.

Bu tabloyu daha da uzatmak, örnekleri artırmak mümkündür. Buradan şu son derece tehlikeli sonuç çıkmaktadır. İnsanların haksızlık karşısında sığınacakları kamu görevlilerinin, güvenilirliğini kaybetmesi söz konusudur. Yargıya olan güvenin sarsılması ve insanların kendi hakkını kendilerinin ya da bir suç örgütünün alması söz konusudur. Alacaklarını icra yerine çek senet mafyasına tahsil ettirmek söz konusudur. Hukuk devleti denilen kavramın içi boşalmakta ve kağıt üzerinde yazılı sembolik bir kural olarak algılanması söz konusudur. Bu nedenle tüm suçlarla ve özellikle de örgütlü suçlarla mücadele hukuk devletinin varlık sebeplerinden biridir[220].

4. Yargı Üzerine Etkileri

Suç işleyenlerin cezalandırılacağı yer olan yargının, bağımsız olması gereği tartışılmayacak bir gerçektir. Adalet mülkün temelidir vecizesi devletin işleyişinde adaletin sağlanması ile ilgilidir[221]. Her bireyin adil yargılanma hakkı, temel insan haklarından sayılmaktadır. İnsanların bir haksızlığa uğramaları halinde yargıya gider hakkımı tamamen geri alabilirim düşüncesinde olmaları ve buna güven duymalarının sağlanması her devletin ilk görevlerindendir.

---

[219] AYDEMİR Şinasi, "Karaparanın Aklanması ve Bankacılık Sistemi", Uzman Gözüyle Bankacılık, Sayı 20, s. 18.
[220] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s. 44.
[221] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s. 45.

Ancak suç örgütleri ellerindeki korkunç paralarla ya da yine ellerindeki değişik tehdit araçları ile yargıya müdahale edebilmeleri potansiyel olarak mümkündür. Bu tür örgütlerin varlığı, yargının baskı altına alınabilmesini akılara getirebilir. İnsanlar sadece haksız oldukları için cezalandırıldıklarına ya da isteklerinin ret edildiğine inanmayarak değişik güçlerin etkisi ile bu sonuca maruz kaldığını düşünürlerse –böyle olması değil böyle düşünülmesi bile- adalete olan güven sarsar. Hakim ve savcılar kahraman olabilirler ama yargı sistemini onların kahramanlık yapacakları varsayımına dayanarak kurmamak gerekir.

Suç örgütlerinin özellikle Sicilya'da yargı mensupları üzerinde değişik baskılarının olduğu hatta suikasta uğrayan hakim ve savcıların bulunduğu bilinmektedir. Diğer taraftan 1 aralık 1994 yılında İtalya'da yapılan bir operasyonda 1000'e yakın yargı çalışanının değişik suç örgütleri ile doğrudan ya da dolaylı ilişki içinde olduğu tespit edilmiştir. Bunlardan 350 çalışan Cosa Nostra, 150 tanesi Camorra, 125 tanesi Ndrangheta, 80 tanesinin de Sakra Corona Unita adındaki suç örgütleri ile bağlantılı oldukları anlaşılmıştır[222].

Son yıllarda yaşanan bir takım olaylarla bazı yargı mensuplarının sabıkalı, hatta aranan kişilerle ilişki içinde oldukları, beraber seyahat ettikleri, parasal bağlantılarının olduğu görülmüştür. Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Hayrettin Ökçesiz İstanbul Barosuna kayıtlı 666 avukatın katıldığı bir anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Katılanların % 95'i yargıda yolsuzluk ve rüşvetin olduğunu düşündüklerini beyan etmişlerdir[223]. Bu olay bireysel şekilde ele alınamaz. Bu ve benzeri olayların toplum üzerinde ne gibi etkiler yaptığına bakmak gerekir. Kişilerin adalete olan güvenlerinin nasıl sarsılabileceği dikkate alınmalıdır.

Karaparayı elinde bulunduranlar öyle bir güce hükmektedirler ki bu gücün karşısında hiçbir güç karşı duramaz. Karapara sektörü devletin yargı sistemine tabi olmayıp, kendine özgü kuralları olan bir yargılama sitemini işletmektedir. Kendilerinin oluşturduğu kurallar bulunmaktadır[224]. Çek senet mafyası tahsilatı icra dairesinden daha çabuk ve kesin gerçekleştirmektedir. Bütün bunlar yargıya olan güveni sarsmaktadır. Yargılama yetkisi devletin en asli yetkilerindendir. Bu yetkiyi yargı organları yerine mafya yaparsa, devlete olan güven de sarsılacaktır.

C. EKONOMİK ETKİLERİ

1. Ekonomi Üzerine Etkileri

Suç örgütleri elde ettikleri karaparaları bir yandan yasal yatırımlara dönüştürürken diğer yandan da yeni suçların işlenmesi için kullanmaktadırlar. Görevlilerin kendilerine karşı etkinliğini kırmak için ya da ihalelerin kredilerin kendilerine verilmesi için rüşvet vermekte

[222] LECLERC, s. 210.
[223] 23.12.1999 TARİHLİ Sabah Gazetesi.
[224] KIRBAŞ Sadık, "Karaparanın Aklanması ve Bankacılık Sistemi", Uzman Gözüyle Bankacılık, Sayı 20, s. 14.

kullanmaktadırlar. Değişik sektörleri ele geçirme hatta o alanda tekeller oluşturmak istemektedir[225]. Özellikle kapalı ekonomiden serbest piyasa ekonomisine geçiş sürecini yaşayan ülkelerde ekonomide suç örgütleri ciddi biçimde söz sahibi olabilmektedirler. Bugün Rusya'da 6000 civarında suç örgütü bulunduğu ve bunların ekonominin pek çok kısmını ele geçirmiş durumdadırlar[226]. Rusya içişleri bakanının açıklamalarına göre 1993 yılında suç örgütleri mal ve hizmet cirosunun % 40'ını kontrol etmiştir. Yasal olarak iş ve ticaret yapanlarda suç örgütlerine koruma parası vererek ayakta kalabilmektedirler[227].

Suç örgütleri yasadışı faaliyetleri sonucu elde ettikleri yüksek paralarla yasadışı bir güç elde etmektedirler. Bu gücü siyaset, basın, yargı ve bürokrasinin de içinde bulunduğu değişik alanlarda kullanmaktadır. Suç örgütlerinin oluşturduğu ekonomilerde yasal girişimcilerin faaliyet gösterebilmeleri olanaklı değildir. Hiçbir faaliyet eşit şartlarda gerçekleşmez. İhalelere eşit şartlarda pey sürmek mümkün değildir. Kurşun ekonomisinin kuralları işlemektedir[228]. Faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde iki unsur etkilindir; rüşvet ve tehdit. Böyle ekonomiler ilk bakışta canlı gibi gözükse de uzun vadede krizler yaşamaya ve yaşatmaya mahkumdur. Bu ekonomik sistemde kararlar akılla değil hiddet, öfke, nam, kabadayılık ya da hırs ile alınmaktadır. Suç örgütleri ellerindeki para ile devletlerin ekonomik kararlarını etkileyebilmektedirler. Fransız profesör Guilhem Fabre 1994-95 Meksika, 1997 Tayland, 1998 Rusya krizlerinde suç örgütlerinin etkisinin bulunduğunu, Venezuella, Nijerya ve Türkiye'deki krizlerin de bu perspektiften ele alınması gerektiğini belirtmektedir[229].

Suç örgütleri elde ettikleri karaparaları bir süre sonra devletlere borç vererek nemalandırmaktadırlar. Bu suretle devletlerin kısa vadeli ekonomi programlarında söz sahibi olabilmektedirler[230].

Türkiye açısından olaya bakıldığında şu tablo görülmektedir. Değişik faaliyetlerden ve özelliklede uyuşturucudan elde edilen büyük miktarda karapara bir yandan terörü finanse ederek Türkiye'nin savunma sanayii için ekstra harcamalar yaptırmıştır. O kadarki yıllarca bütçe teröre ayrılmış gibidir. Uyuşturucu sayesinde hazır ve büyük paralarla tanışan Türk sanayiciler ve iş adamları rekabet dengelerini de alt üst etmiştir. Öyle ki, uyuşturucu kaçıran iş adamı kısa zamanda zengin olurken, yasalara saygılı olarak kar elde etmek isteyen iş adamının bütün faaliyetleri başarılı olmasına yetmemektedir. Gerek yasal gerekse ekonomik zorlukların altında ezilmektedirler. Uyuşturucu satışı yapılan yerlerin kapıcıları bile büyük paralar kazanarak el

---

[225] CARTIER-BRESSON, s. 85.
[226] BORRİCAND Jacques, "Rapport İntroductif", Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Societe, 5-6-7- Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997. s. 11.
[227] HANDELMAN, s. 310.
[228] Terörizm ve Organize Suçlar, s.10.
[229] ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 88.
[230] TALU, Milliyet Gazetesi, 10.12.1996.

üstünde tutulurken devletin en üst kademelerinde görev yapan namuslu memurlar, hakimler, öğretmenler çevrelerinde adeta yoksul acınacak kişiler haline gelmektedir. Yine uyuşturucu paralarını aklayan bankalar yüksek kazançlar elde ederlerken dürüst bankacılar onlarla rekabet edemeyecek duruma düşmüşlerdir[231]. Yasal ekonomi küçülürken yasadışı ekonomi hız kazanmıştır.[232]

İsviçre'de ki karaparaların Türkiye'ye girmesi amacıyla af çıkartılmış ve 14 mart 1986 da % 7'lik bir devalüasyon gerçekleştirilmiştir.[233]. Sonuçta ülkeye önemli miktarda döviz girerek bazı sorunların çözümüne yardımcı olurken diğer taraftan yapılan devalüasyondan olumsuz etkilenen pek çok kişi ve kurum için de yeni sorunlar yaratmıştır.

Sermaye piyasasında işlem yapan yaklaşık 150 civarında aracı kurum bulunmaktadır. Bunlarda % 20 sinin karapara aklamak isteyenlerle organik ya da inorganik ilişkileri olduğu bilinmektedir. Dış kaynaklı karapara aklama işlemlerine ise neredeyse tüm borsa aracı kurumları karışmış durumdadır[234].

Uzmanlar karaparanın önünün alınmasının mutlak bir zorunluluk olduğunu, yasal ekonominin bu güç karşısında uzun vadede ayakta kalabilmesinin imkansız olduğunu vurgulamaktadırlar[235].

Yasal ekonomi durma noktasına gelirken, kara ekonomi büyük sıçramalarla büyümekte ve güçlenmektedir. Her gün kara ekonomiye hizmet edecek yeni pazarlar oluşmaktadır. Son yıllarda organ kaçakçılığı ve radyoaktif madde kaçakçılığı kara ekonomi içinde oluşan kısmen yeni sayılabilecek pazarlara örnek gösterilebilir[236].

Karapara kişi ve kurumlar nezdinde ekonomik alanda belirtilen etkileri meydana getirmekle kalmamakta makro ekonomik etkilerde meydana getirmektedir. Karaparanın makro ekonomik etkileri şöyle özetlenebilir;

-Temel göstergelerde bir değişim ya da büyüme olmaksızın para talebinde ciddi artış olmaktadır. Bu durum ekonomiye yansımaktadır. Örneğin gelen fonlar nedeniyle yerel para değerlenmekte, bu durum para tabanını artırmakta ve ülkenin rekabet gücünü düşürmektedir.

-Karapara sayesinde piyasada beklenmedik fon giriş-çıkışları gerçekleşmektedir. Bu ise döviz kurlarında ve faiz oranlarında dalgalanmalar meydana getirmektedir. Hatta büyük krizlere neden olabilmektedir. 1994 yılında Meksika'da ve 1997 yılında Tayland'da yaşanan ekonomik

---

[231] ÇULCU, s. 137.
[232] ALTUĞ, "...Aklanmasının Önlenmesi:..", s. 24.
[233] ALPDAĞ Özden, Karapara Cenneti Türkiye, Ekonomi, Aralık 1996, s. 33.
[234] UYANIK, s. 28.
[235] ERGÜL. s.32.
[236] ERGÜL. s.32.

krizlerde de benzeri etkiler söz konusu olmuştur. Bu krizler sadece ortaya çıktığı ülkelerde değil pek çok ülkede etki göstermiştir[237].

-Karaparanın aklanması sürecinde bilerek ya da bilmeyerek kullanılan kurumların aktif-pasif hesaplarında ani değişiklikler gerçekleşebilmektedir. Bu ise kurum için bir risk oluşturmaktadır. Risk, söz konusu kurumun içinde bulunduğu piyasalara yansımakta ve piyasada oluşan istikrar ve güvenilirlik kaybolmaktadır. Hatta ulusal piyasalardaki bu etki kendini uluslararası piyasalarda da gösterebilmektedir.

-Karaparanın aklanması nedeniyle yani yasal sürece sokulmasından dolayı belirli bir vergi artışı olabilir. Aklama aşamasında bu duruma rastlanmaktadır. Ancak genellikle karapara yasal kayıtlara dahil edilmesi gereken fonların kayıt dışı bırakılması yoluyla elde edildiğinden, alınması gereken vergi miktarında büyük azalmalar gerçekleşmektedir.

-Karaparanın aklanması konusunda her ülke bazı önlemler almaktadır. Yapılacak finansal işlemler için ekstra bazı yükümlülükler getirmektedirler. Bu ise yasalara uygun faaliyet gösteren kişi ve kurumlar için mevcut bürokrasiyi daha da artırmaktadır. Bu ise kişi ve kurumlar için büyük baskı oluşturmaktadır.

-Karaparanın aklanması aşamasında yapılana alım-satımlarda alım-satıma konu mal ya da hizmetin gerçek değeri hiç önemli değildir. Önemli olan o işlemin gerçekleştirilerek karaparanın aklanmasıdır. Bu nedenle aklama sürecinde yapılan gayrimenkul ya da hisse senedi gibi varlıkların değerlerinde istikrarsızlıklar meydana getirmektedir[238].

Ekonomik sistemin kayıt dışı olması "vergi alma borç al" politikasını uygulattırmaktadır. Zira kontrol edilemeyen ekonomiden vergi alınması mümkün değildir. Kamu hizmetlerinin finansmanı için borçlanmak zorunda kalınmaktadır. Yani hakimiyeti bir anlamda finans sahiplerinin eline bırakılmaktadır. Finans sahipleri ise büyük oranda karaparacılardır. Dolaylı olarak inisiyatif karaparacıların eline verilmektedir[239].

Türkiye'de karapara, ekonomik göstergeleri, milli geliri, ithalat-ihracat rakamlarını, döviz stoku rakamlarını çarpıtabilmektedir. Dolayısıyla ekonomi yönetimi sağlıksız verilerle hareket etmektedir. Yapılan planlar ve izlenen ekonomik politikalarda sıkıntılar çıkmaktadır. Ekonomik krizler yaşanmakta, ekonomi kayıt altına alınamamakta, ticarette haksız rekabet ortamı oluşmakta, sermaye piyasası değişik maniplasyonlara alet edilebilmektedir[240].

---

[237] DUPUİS, s. 17.
[238] AKAR. s.13, ALTUĞ, s. 124.
[239] ALTUĞ, "Aklama ve Bankacılık...", s 11.
[240] KIRBAŞ, "Karaparanın Aklanması...", s. 14.

2. Enflasyon Üzerindeki Olumsuz Etkileri

Suç örgütlerinin ellerinde dönen parların ülkelerin ekonomik kararlarını etkileyecek kadar büyük olduğunu söylemek mümkündür. Ani para giriş ve çıkışları, ekonomileri krizlere bile götürebilmektedir. Ülkelerin finansal kararlarının başarısını olumlu ya da olumsuz etkileyebilmektedir.

Normal ekonomik işleyiş içinde ekonomik büyüme, işsizlik, yatırım konularında herhangi bir değişiklik olmaksızın, ülkeye karapara olarak gelen yabancı fonlar, yerli para biriminin aşırı değerlenmesine yol açmaktadır. Bu ise uluslararası piyasalarda yerli malların fiyatının yükselmesine yol açmaktadır. Uluslararası piyasalardaki bu fiyat artışı ise ülke mallarının uluslararası piyasalarda rekabet gücünü kırmaktadır. Karapara olarak gelen yerli fonlar ise üretimde bir artış olmadığı halde sadece ülke içindeki yerli para miktarının artmasına neden olmaktadır. Yerli paranın artışı ise enflasyonu doğurmaktadır[241].

3. Finansal Kurumlara ve Bankacılık Sistemine Etkisi

Bankalar bir ülkede kişi ve kurumların birikimlerin bir arada toplayarak değerlendiren kurumlardır. Bu fonları sahipleri adına değişik yatırım alanlarında kullanarak sahiplerine faiz adı altında gelir sağlamaktadır. Bu fonların bankalara aktarılmasında güven unsuru oldukça etkindir. Hatta bu alanda vatandaşların güvenini sağlayabilmek için bankalardaki mevduatlara hazine garantisi verilmektedir.

İlk bakışta karaparanın finansal kuruluşlara girmesi bu kuruluşların güçlerini artıracağı düşünülse bile, uzun vadede finansal kuruluşlar için büyük tehlike doğurabilmektedir. Finansal kuruluşların aktif ve pasif hesap dengeleri karaparanın ani giriş ve çıkışı ile değişiklikler gösterebilmektedir. Özellikle borsada işlem gören kuruluşların bu tür değişiklikler karşısında büyük zararları olabilmektedir. Hatta bazı fonlara güvenen ve elinde yeterince fon bırakmayan bir finansal kuruluş ani talep karşısında sıkıntıya düşebilmektedir hatta iflaslar söz konusu olabilmektedir[242].

Güven unsurunun etkin olduğu bankacılık sektöründe karaparanın aklanması ya da bankaların bilerek ya da bilmeyerek karapara aklanmasında kullanılması kendilerine duyulan güveni ve bankaların uzun zamandan beri sağladıkları olumlu imajlarını sarsacaktır[243]. Yasal iş yaparak tasarruflarını bankada toplayanlarla yasadışı iş yaparak karaparalarını aynı bankada aklayan kişiler arasında hiçbir fark olmayacaktır. Bu ise yasadışı yollara başvurmayı özendirecektir. Bankaların kendilerine duyulan güveni kaybetmesi halinde tasarrufların bir arada toplanması ve yatırımlara dönüştürülmesi zorlaşacaktır. Bu güvensizlik kayıt dışı ekonomiyi

[241] ALTUĞ, s. 124.
[242] ALTUĞ, s. 124.
[243] LAVERGNE, s. 21.

artıracak, yastık altı birikimi körükleyecektir. Sonuçta karapara aklama nedeniyle bankalara duyulacak güvensizlik tüm ekonomiyi etkileyecektir.

Fransa'da yapılan bir araştırmada karapara aklamada bankaların kullanılmasının şu riskleri beraberinde getirdiği belirtilmektedir; Birincisi bankanın uzun yıllar boyunca özverili çalışmaları sonucu elde ettiği prestijin müşteriler nezdinde kaybına yol açmaktadır. Müşteriler karapara aklamada kullanılan bankalara güven duymayacaklardır. İkinci olarak bankaların yasal ve sözleşmeye dayalı yükümlülüklerini ihlal etmesinden dolayı yöneticileri, denetçileri ve diğer sorumluların yargı ile başı derde girmektedir. Üçüncüsü ise yönetim için karapara giriş ve çıkışları büyük yanılmalara neden olabilmektedir. Çünkü karaparanın bankaya yatırılmasında ve çekilmesinde rasyonel veriler dikkate alınmamaktadır. Yöneticiler ise rasyonel verilerle hareket etmektedirler. Bu çelişki bir süre sonra büyük yanılmalara ve krizlere neden olabilmektedir[244].

Karapara aklayıcıların eline fırsat vermemek için yapılabilecek bazı yenilikler güvensizlik nedeniyle gerçekleştirilememektedir. Çok faydalı bir hizmet vermek isteyen mali kurumlar öncelikle kötü niyetli aklayıcılar tarafından kullanılıp kullanılamayacağını da düşünmek zorundadırlar. Böylece teknolojik yeniliklerin hızla uygulamaya geçmesine engel olmaktadır.

Günümüzde kullanıldığı kadarıyla İnternet ve elektronik bankacılık sistemlerinde değişik yolsuzluklar, hırsızlıklar, dolandırıcılıklar, sahtecilikler yapılabilmektedir. Hatta suç örgütleri, eski Sovyetler Birliğinin askeri endüstri departmanlarında çalışan bilgisayar mühendislerini kullanarak değişik ülkelerde bilgisayar yoluyla dolandırıcılık ve hırsızlık yapmaktadırlar. 1995 yılının ilk iki ayında değişik kişi ve kurumların banka hesaplarından 300 milyon dolar tutarında para anlaşılmaz şekilde kaybolmuştur[245]. Bunlar da göstermektedir ki, henüz başlangıç aşamasında bulunan İnternet ve elektronik bankacılık sistemleri karapara aklayıcılar için büyük bir açık vereceğe benzemektedir. Bu nedenle bu teknolojiler kullanılamamakta ya da kısmi kullanılmaktadır. Dolayısıyla karapara aklayıcılara fırsat vermemek için teknolojik yenilikler bulunsa bile kullanımı için tereddüt edilmektedir..

4. Rekabete Etkisi

Piyasalarda yasalara uygun olarak faaliyet gösteren kişi ve kurumlar ile karapara aklayıcılar arasında büyük bir dengesizlik meydana gelebilmektedir. Zira aklayıcılar için mal ya da hizmetin normal değerinden alınmasının ve satılmasının önemi yoktur. Onlar için aklanabilme olayı önemlidir. Bu nedenle suç örgütleri, yasal sermayenin rekabet gücünü kırmaktadır[246].

Diğer taraftan şiddet kullanabilmesi ve yolsuzluk akıntısıyla piyasalarda tekel oluşturmak istemekte ve başarılı da olmaktadırlar. Rakiplerini teker teker dışlayarak istedikleri malı istedikleri

[244] LAVERGNE, s. 21.
[245] "Siber Ödemeler...", s. 39.
[246] ALTUĞ, s. 125.

fiyattan piyasaya sürebilme imkanı elde etmektedirler. Yasadışı piyasalarda zaten tekel niteliği mevcuttur.[247]. Özellikle kamu ihalelerinde bu yöntem sıklıkla uygulanmaktadır.

Günümüzde mafya girişimciden söz edilmektedir. Ellerindeki yasadışı yollardan elde edilmiş sınırsız para ile yasadışı alanların yanında yasal alanlarda da faaliyet göstermektedirler. Pek çok sektörü zamanla kendi kontrollerine alarak tekeller oluşturmaktadırlar. Hatta bankaların ya da basın kuruluşlarının suç örgütlerinin eline geçmesinin önlenmesi için değişik çalışmalar yapılmaktadır[248].

5. Uluslar Arası Piyasalara Etkisi

Uluslararası piyasalarda fonlar reel faiz oranı, yatırımın gerçek getirisi, ödenecek vergi oranları ve yatırımın yapılacağı ülke riski gibi temel ekonomik göstergelere göre yatırımlar yapılır ve ülkeler arası transfer edilirler. Yani gerçekçi bir yaklaşımla uluslararası piyasalara yatırım yapacak kişi ve kurumlar bu sayılan faktörleri dikkate alarak yatırımlarına yön verirler[249].

Karapara aklama söz konusu olunca uluslararası piyasalarda yapılacak işlemlerin seçiminde yukarda belirtilen kriterler dikkate alınmaz ya da en son dikkate alınırlar. Öncelikli dikkat edilen hususlar ülkelerin yasal düzenlemeleri ve denetim yoğunluğu ve etkinliği arasındaki farklardır. Hangi ülkede daha rahat karapara aklanabilecekse fonlar o ülkeye transfer edilmektedir. Bu haliyle karapara aklayıcılar rasyonel yatırımcılar gibi düşünmez ve hareket etmezler. Getirisi yüksek olacak bir yatırım yerine getirisi düşük başka bir yatırım tercih edilebilir. Bu ise piyasalardaki kaynak dağılımını olumsuz etkilerken diğer yandan spekülasyonlara neden olabilir. Karapara kontrollerine az olduğu ülkelere doğru yönelirken rasyonel adımlar ters tepmektedir. Bu ise uluslararası döviz ve faiz piyasaların etkileyebilmektedir[250].

Bir başka olumsuz etki ise az gelişmiş ve gelişmekte olan ülke yöneticilerinin alacakları politik kararların isabetli olmasını engellemektedir. Çünkü bu politik kararlar akılcı ekonomik kriterlere göre belirlenirken karapara aklayıcılar başka kriterleri dikkate almaktadırlar. Bu durumda karaparanın yanlış sinyal vermesi nedeniyle alınan politik kararlar başarılı sonuçlar vermeyebilmektedir. Yine karaparanın piyasalara ani giriş ve çıkışları sonucu uzun zamanda kurulabilen istikrar ve kredibilite olumsuz etkilenmekte ve yeniden kazanılması uzun süreler almaktadır[251].

---

[247] CARTIER-BRESSON, s. 81.
[248] CRETİN, s. 294.
[249] İPEK, s. 32.
[250] ALTUĞ, s. 25. ; İPEK, s. 32.
[251] AKAR. s.87, ; İPEK, s. 32. ; BAŞAK, s. 24.

Sermaye piyasalarında karaparanın aklanmasının önlenmesi amacıyla Uluslar Arası Menkul Kıymetler Komisyonu Örgütü (IOSCO) şu hususlara dikkat edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Öncelikle finansal kuruluşların hesap açtıkları kişileri kimliklerini tespit etmesi ve saklaması gerekir. Şüpheli işlemler yapılıyorsa derhal ilgili birimler bildirilmelidir. Finansal kuruluşların suçluların ya da aklayıcıların eline geçmesinin önlenmesi gerekir. Mali kuruluşların bu konuda personelini eğitmesi gerekir. Ekonomik sistemde nakit kullanımının asgariye indirilmesi gerekir. Karapara aklama konusunda uluslararası işbirliğine gitmek gerekir.

Karapara sadece bir ülkede işlem yapıldığı için o ülkenin ekonomik sisteminde olumsuzluklar gerçekleştirmekle kalmamaktadır. Uluslararası piyasalar globalleşme sonucu birbirleri ile entegre hale gelmiş durumdadır. Bir yerde yaşanan kriz diğer ülkelerde de etkisini hissettirmektedir[252]. Son yılarda yaşanan Asya krizlerinden neredeyse bütün dünya etkilenmiştir.

Suç örgütlerinin elde ettikleri karaparaların aklanması uluslararası sermaye hareketlerini de olumsuz etkilemektedir. Zira karaparanın aklanmasının önlenmesi amacıyla her ülkede değişik düzenlemeler getirilmiştir. Bu düzenlemelerin tamamına yakını sermaye hareketlerinin kontrolüne yönelik olmaktadır. Aklamanın önlenmesi amacıyla yapılan düzenlemeler sermaye hareketlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Girişimcilerin şevkini kırmaktadır. Bir çok bürokratik işlemlerin yapılması gerekmektedir. Bu ise ulusal ve uluslararası sermaye hareketlerini olumsuz etkilemektedir.

Benzer bir sorun da piyasalara hakimiyet sağlamakla ilgilidir. Suç örgütleri ellerindeki sınırsız karaparalarla istedikleri sektöre güçlü bir girişi yaparak yasal faaliyetler şeklinde yapılanarak o piyasada söz sahibi olabilmektedirler. Hatta bazı ülkelerde olduğu gibi sektörlerin bir kısmı neredeyse tamamen suç örgütlerinin eline geçebilmektedir. Tekeller oluşturulabilmektedir.[253]

D. SOSYAL ETKİLERİ

1. Toplum Üzerine Etkisi

suç örgütleri ve kontrol ettikleri büyük parasal güç, ülkenin geleceğini ipotek altına alan, hukuk devleti zemininde demokrasinin tüm kurumlarıyla işlerlik kazanmasını engelleyen, bireysel özgürlükleri müstebitçe gasp ederek sınırlayan, temel hak ve özgürlüklerin tesis

---

[252] ALTUĞ, s. 125.

[253] KELLENS Georges, "Les Rapports Entre Criminalite Organisee Et Ordre Culturel", Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Societe, 5-6-7- Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997. s. 104.

edilmememsinden, ekonomik dengelerin bozulmasına kadar pek çok olumsuzluğun nedenlerinden birini oluşturmaktadır[254].

Suç örgütlerinin işledikleri suçlar ve elde ettikleri karaparalar nedeniyle yakalanamamaları, yakalananların suçlarının ispat edilememesi, bir şekilde cezaevine konulmuşlarsa da bazılarının cezaevlerinden kaçabilmeleri, cezaevlerinden değişik eylemleri organize edebilmeleri vatandaşların devlete olan güvenini sarsmaktadır[255]. Suç örgütünün bir taarruzuna maruz kalan vatandaş, suçlunun yakalanması ve cezaevine gönderilmesi ile rahatlamış olamamaktadır. Örgütün diğer üyeleri daha büyük bir şiddetle öç almakta ve kendilerine karşı konulamayacağını, kendilerinin elinden kimseyi devletin dahi kurtaramayacağını adeta ilan edebilmektedirler. Bunun sağlanmasında basının da rolü bulunmaktadır. Zira çok küçük çeteleri bile suç örgütü gibi göstermesi, halkın gözünde suç örgütlerinin tehlikesini olduğundan çok daha fazla hissettirmektedir. Devletin çetelerle baş edemediği düşüncesi yaygınlaşmaktadır[256].

Yargının yavaş işlemesi, enflasyonun çok yükseklerde seyretmesi, alacaklıların paralarının değerini hızla düşürmektedir. Yargı masraflarının (avukat ücretleri de dahil düşünülmelidir) caydırıcılığı da buna ilave edildiğinde, yargıya gitmek yerine çek-senet mafyasına gitmek daha ekonomik hale gelmiştir.

Devlet bankalarının yaptığı işlemlerin bir kısmının yasal olmadığı, işlemlerin rüşvet karşılığında yapıldığı halk arasında yaygın bir kanaat haline gelmeye başlamıştır. En yetkili ağızlar zaman zaman bu tezi doğrulayıcı ifadeler etmektedirler. Örneğin İstanbul Ticaret Odası Başkanı Mehmet Yıldırım bir basın toplantısında Emlak Bankasının 1983 ten bu yana genel müdür ve genel müdür yardımcılığı görevi yapmış ve illegal işlemler nedeniyle yargılanmamış hiçbir görevlisi bulunmadığını ifade etmiştir[257].

Bütün bunlar demokratik karar verme biçimini sürekli olarak etkilemektedir. Bunun en yakın ve görünen sonucu politikacılardaki ve toplum bilincinde yaşanan yozlaşmadır[258]. Kendilerini yönetmek için seçtikleri kişileri denetleyememeleridir. Aşırı derecede vurdumduymazlık ve ilgisizliğin yaygınlaşmasıdır. Bu ülke adam olmaz anlayışının daha geniş yelpazede konuşuluyor olmasıdır. Suç örgütleri bir taraftan suç işleyerek topluma ve devlete zarar verirken diğer taraftan da toplumsal dokuyu çürütmekte, toplumsal ahlakının bozulmasına neden olmaktadır[259].

---

[254] ÇULCU, s. 6.
[255] YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...", s. 73.
[256] YENİSEY, s. 401.
[257] Kanal D Ana Haber Bülteni, 09.12.1999.
[258] ZİEGLER, s. 249.
[259] KAÇAR "Organize Suç...", s. 97.

Özelleştirme konusunda da maalesef aynı güvensizliği ve aynı pazarlıkları televizyon ekranlarında (bakanlar, başbakanlar, iş adamları, mafya liderleri) yayınlandı. Bütün bunları düşünen ve yorumlayan vatandaşın devlete, devlet adamlarına, siyasetçilere, ve maalesef en tehlikelisi de yargıya güvenlerini yavaş yavaş kaybetmektedirler.

Diğer taraftan suç örgütleri, mevcut sosyal yapıya karşıt ve yeni bir sosyal yapı oluşturmaktadır. Kendi içinde hiyerarşisi olan, kendi disiplini ve cezaları olan, kendi ahlaki değerleri olan bir kültür oluşturmaktadır. Oluşturulan bu yapı yine kendileri tarafından desteklenmekte ve korunmaktadır[260].

Suç örgütleri toplumsal kurallara uyulmadığında ortaya çıkan sosyal tepkiyi yavaş yavaş yok etmektedirler. Bireyler, aileler, sivil toplum kuruluşları, hatta basın suç örgütlerine karşı sosyal tepki verememektedirler[261]. Toplum üyeleri sindirilmekte ve dayanışma yok edilmektedir. Bireyler "bana dokunmayan yılan bin yaşasın" atasözüne uymak zorunda kalmaktadır.

Aslında suç örgütlerinin varlıklarının ve kontrol ettikleri sermayenin, bu anlatılanların tümünü kapsayacak tarzda toplumsal yozlaşmaya neden olduğu söylenebilir. Vatandaşların işleyen sistemden memnun olmaması ve bu sistemin işlemesine yardımcı olmak için çaba göstermemesi suçla mücadeleyi de olumsuz etkilemektedir.

2. Siyaset Üzerine Etkileri

Suç örgütlerinin politika ile ilişkisi ilke kez Güney İtalya'da devletin mafya hareketlerinin üzerine gitmesi ve faaliyetlerini yasaklaması ile gündeme gelmiştir. Yerel halkı örgütleyen ve belirledikleri adaylara oy vermelerini sağlayarak politik güç kazanmaya çalışmışlardır[262]. Ancak zaman içinde bu eğilim artmış ve politik koruma asgari bir şart halini almıştır. Her mafya grubu, kendini sıkıştığında koruyacak, bazı haberleri önceden kendilerine bildirecek kişilerle ilişki içinde olmayı birinci öncelik saymışlardır. Bunlara ilginç birkaç örnek verirsek olayın vahameti daha iyi anlaşılabilir. Ebu Nidal'ın fonlarının yönetiminde ve silah kaçakçılığında uzmanlaşmış çok uluslu bir bankanın yöneticiliğini yapan eski bir ABD savunma bakanı, İtalya'da yedi kez başbakanlık ve on dört kez bakanlık görevini üstlenen ve sonradan Palermo savcısı tarafından mafyayla bağlantılı olduğu gerekçesiyle suçlanan Giulio Andreotti. Kolombiya Cumhurbaşkanı olmasına rağmen uyuşturucu kartelinin bir ajanı olduğu gerekçesiyle ABD vizesi alamayan Ernesto Samper[263]. 1996 tarihine kadara İtalya'da 19 siyaset adamı karapara aklamak, rüşvet, görevi kötüye kullanmak, yasadışı parasal destek almak, suç örgütleriyle işbirliği yapmak gibi suçlardan yargılanmış cve mahkum olmuştur. 1998 yılı itibariyle aralarında Berlusconi'de olmak üzere bu rakam 30'a

[260] LECLERC, s. 19.
[261] ALBRECHT, s. 18.
[262] ALTUĞ, s. 187.
[263] ZİEGLER, s. 20.

yükselmiştir[264]. Bu örneklerde de görüldüğü gibi siyaset ve siyasetçiler, suç örgütlerinin bağlantı kurmak, kontrol altında tutmak ve istediklerini yaptırabilmek için kullanmaya çalıştıkları en önemli alanlardan birisidir.

Demokrasinin en temel unsuru halkın kendini yönetecek kişileri seçmesidir. Ancak bir toplum mafya ya da suç örgütleri tarafından kuşatılmışsa, o toplumda seçimlerin halkın iradesini yansıtması mümkün değildir. Zira bir beldede yerel gücü oluşturan belirli örgütler varsa, o beldede siyasi partilerin yerel başkanlarını veya adaylarını onlar belirlemektedirler. Bu örgütlerin amacı seçilmek değildir. Siyaseti kontrol etmektir. Adayları mafya belirleyecek, halk sadece kendi önüne aday olarak getirilenlere oy verecektir. Adayların belirlenmesinde suç örgütleri etkin olabilecektir. Böylece mafya seçtirdiği ve istediğini her zaman yaptırabileceği kişiyi merkeze kendilerini temsilen göndereceklerdir[265].

Günümüzde suç örgütleri ile bazı üst düzey kamu görevlileri arasındaki ilişkiden çok, bazı devletlerin artık suç örgütleri kontrolüne girmesinden bahsedilmektedir. Aralarında Nijerya, Columbia, Birmanie ve hatta Rusya gibi devletlerinde bulunduğu bazı ülkelerde pek çok sektör tamamen bazıları da kısmen mafya tarafından kontrol edilmektedir[266]. Çıkar amaçlı suç örgütlerinin işledikleri suçların ve elde ettikleri haksız kazançların boyutu büyüdükçe kamu yönetiminde yolsuzluklar ve bu yolsuzluklara politik gücün iştiraki yaygınlaşmıştır[267].

Devlete ve siyasete sızan organize suç, sonunda devleti yönetecek hale gelebilecektir. Sızmadan itibaren rüşvet ve kokuşma ortadan kaldırılamayacak ve herkesin kabul ettiği bir gerçek haline gelecektir[268]. Alınan kararların, verilen talimatların büyük kısmı rüşveti ve yolsuzluğu artırmaya hizmet edecektir. Artık rüşvetle mücadele yerine, büyük çaplı yolsuzluklar önlenmeye çalışılacak, adeta küçük yolsuzluklar ve rüşvetler mubah hale gelecektir. Bal tutan parmağını yalar atasözü gerçekleştirilecektir.

Bir diğer olumsuz etki de suç örgütlerine bir kez ödün verildi mi arkasının gelecek olmasıdır. Bir yönetici her nasılsa suç örgütüyle bir ilişki içine girmişse artık ondan kurtulamamaktadır. Bu ilişkisi şantaj maksatlı kullanılmaktadır. Yönetici yeni çıkarlar sağlayarak hem ilişkisini pekiştirmekte, hem de artık sistemi kendisini ele vermeyecek şekilde karartmaktadır. Şeffaf yönetim anlayışından uzaklaşılmaktadır[269].

İtalyan Savcı Davigo, kurulan siyasal sistem, bir şekilde suç örgütleri ile ilişkiye girdi mi, artık namuslu insanların oraya girmesini önlüyor. Kazara girse bile etkili olamıyor. Sorun sadece

---

[264] ÖZEK, s. 257.
[265] ÇULCU, s. 15.
[266] SOLLİER, s.1.
[267] ÖZEK, s. 234.
[268] ZİEGLER, s. 245.
[269] ALBRECHT, s. 22.

bireysel girişimleri olmayıp, siyasi partilerin suç örgütlerinin karaparaları ile finanse edilmesidir. Mevcut siyasal sistemlerde ne kadar paranız varsa o kadar güçlü oluyorsunuz[270]. Güçlü olmak için paraya, para içinde suç örgütlerinin desteğine ihtiyaç duyuluyor. Tabi bu destek karşılıksız değil.

Siyasal partiler, yaptıkları harcamaları normal gelirleriyle karşılayamadıklarında bazı işadamları ve büyük şirketler bağışlarda bulunmaktadırlar. Suç örgütlerinin de siyasi partilere seçim harcamalarında katkıda bulunmak amacıyla hukuka aykırı olarak parasal kaynak sağlandığı görülmektedir[271]. Rusya'da seçim kampanyalarında siyasi partilerin bazılarının mafya grupları tarafından finanse edildiği, hatta bazı aşırı milliyetçi partilerin Rusya'da yaşayan başka milletten halkları taciz etmek için suç örgütlerini kiraladıkları hakkında raporlar hazırlanmıştır[272].

Politik faaliyetlerin pahalı olması, bazılarının suç örgütleri ile ilişki içinde olmaları ve parasal destek almaları, politik çalışmalar bakımından dengesizlikler meydana getirmektedir. Dürüst davranan başarılı olamamaktadır. Başarılı olmak için yasadışı gruplardan destek almak gerekmektedir gibi bir anlayışın politik hayatta taban bulmasına yol açılmaktadır[273].

Olaya Türkiye açısından bakıldığında siyaset yapmak çok pahalı bir iştir. Bir milletvekili seçilebilmek için yapılması gereken masraf 100'lerce milyarla ifade edilmektedir. Hiç kimse bu kadar parayı geri alamayacağı bir alana harcamaz. Milletvekili seçilse de seçilmese de artık mensup olduğu partinin iktidara yakınlığı ile orantılı olarak ihaleler, krediler, ruhsatlar, eş ve dostların işlere yerleştirilmesi gibi değişik yollarla bu masraflar birkaç kat fazlasıyla geri alınmaktadır. Özetlersek siyaseti karapara ve suç örgütleri finanse etmektedir veya edebilmektedir[274].

Türkiye'de suç örgütleri ile siyasetçiler arasındaki ilişki bakımından çok temiz değildir. Susurluk skandalı, Bazı suç örgütü liderlerinin ortaya attığı kasetler, Türk Bank ihalesi ve bu nedenlerle Türkiye'de ilk kez bir hükümetin düşürülmesi yaşanmıştır[275]. Bir televizyon kanalında verilen habere göre, bir siyasi partinin ilçe başkanı çete kurmak, adam kaçırmak, çek senet tahsilatı yapmak ve yaptırmak suçlarında 13 adamı ile birlikte gözaltın alınmıştır[276]. Terörle mücadele amacıyla özel çetelerin kurulduğu ve bu çetelerin uyuşturucudan kumara her türlü yasadışı alanda faaliyet gösterdiği, ya da bu alanda faaliyet gösterenlerden haraç aldıkları TBMM tarafından hazırlanan Susurluk Raporlarında yazılmıştır. 1993 yılında bir siyasetçiye, partinin başkanı olması konusunda 500 milyar Türk Lirası önerilmiştir. "*Her delegeye birer milyar verirsin ve seçimi kazanırsın*" denilerek suç örgütü parasıyla siyaset yönlendirilmek ve kontrol

---

[270] MENGİ Güngör, "Mafyalaşırsak Ne Olur", 30.10.1999 Tarihli Sabah Gazetesi.
[271] ÖZEK, s. 253.
[272] HANDELMAN, s. 316.
[273] PALAZZO, s. 125.
[274] PARLAR, s. 236.
[275] 26.11.1998 Tarihli Hürriyet Gazetesi.
[276] 15.01.2000 Tarihli ATV Ana Haber Bülteni..

altına alınmak istenmiştir. Bu teklif dünya kamuoyunda cürüm demokrasisi olarak adlandırılan durumun teoriden pratiğe geçirilmesinin bir örneğidir[277]. Bu konuda örnekleri çoğaltmak mümkündür. Bunlar aysbergin görünen kısmıdır. Görünmeyen kısmını ise hayal etmek bile insanı korkutmaktadır.

Diğer taraftan suç örgütleri kontrollerindeki büyük miktarlı karaparalarla ani sermaye giriş ve çıkışları gerçekleştirerek politik sıkıntılara sebep olabilir. Çünkü suç örgütleri için önemli olan akılcı yatırımlardan ziyade, aklamanın gerçekleştirilebilmesidir. Bunu gerçekleştirebilmek için rasyonel olarak paranın belirli bir alana yatırılması beklenirken, yasal girişimciler rasyonel verilere göre finansal kararlar alırken, suç örgütleri başka kriterlere göre hareket ettiklerinden farklı kararlar alabilmektedirler. Ülkelerin ekonomi yönetimlerini olumsuz etkilemektedirler[278].

Karaparayı ellerinde bulunduranlar öyle büyük bir güç kullanmaktadırlar ki, yurt dışından Türkiye'de kimlerin ihale kazanacağına, kimlerin hangi merkezi kuruma atanacağına karar vermekte ve bunu uygulatmaya çalışmaktadırlar. Ellerindeki kontrol edilemeyen bu güç ile mafya, siyasetçi ve bürokratı kontrol altına alarak Türkiye'nin siyasi kaderine hükmetmek isteyenler olmaktadır[279].

Suç örgütleri ellilerinde ki karapara ile siyasal sistemin işleyişine, atamalara, seçimlere kadar pek çok alana müdahale eder hale gelmektedir. TBMM tutanaklarına geçen şu ifadeler olayın hangi boyutta olduğunun bir göstergesidir. "İstanbul Emniyet Müdürünün Bursa'ya vali olarak tayin olmasındaki beyanatını, hepiniz, hafizalarınızı tazelerseniz. Hatırlarsınız "beni kumar mafyası İstanbul'dan aldırdı" şeklinde bir beyanatı vardı". Yine Turizm eski Bakanının "ben, kumarcılar tarafından tehdit ediliyorum" diye bir beyanatı bulunmaktadır[280]. Bu örnekler suç örgütlerinin ellerindeki karaparalarla siyaseti ve ülke yönetimini etkilemeye ve kontrol altına almaya çalıştığının göstergesidir.

3. Bürokrasi Üzerine Etkileri

Suç örgütleri devlet memuru veya hizmetlilerini gerek rüşvet vererek gerekse korkutarak yolsuzluk yapar hale getirmeye ve kendi örgütleri için çalışmasını temin etmeye çalışmaktadırlar[281]. Suç örgütlerinin taraflarından birini hemen her yerde bürokratlar, sermaye sahipleri ve siyasiler oluşturmaktadır[282].

---

[277] CİVAOĞLU, 25.12.1996 Tarihli Milliyet Gazetesi.
[278] AKAR. s.13.
[279] SAĞLAR Fikri, "Karaparanın Aklanması ve Bankacılık Sistemi",Seminer, Uzman Gözüyle Bankacılık, Sayı 20, s. 16 .
[280] TBMM Genel Kurul Tutanağı 07.08.1997, s. 22.
[281] ÖZTÜRK, "Türk Hukukunda...", s. 4.
[282] ÖZEK, s. 240.

Suç örgütlerinin özel ilgi gösterdiği bölüm polis teşkilatlarıdır. Buralara girmek ve buralarda kendilerini koruyacak bağlantılar kurmak isterler. Maalesef bunda bir dereceye kadar başarılı da olurlar. Clutterbuk'a göre ortak bilgisayar ağı oluşturulmasına ve suç örgütleriyle mücadelede işbirliği olmasına rağmen Avrupa'da mafyanın etkisine girmemiş, bu akımdan etkilenmeyen polis örgütü yoktur[283].

Avrupa'ya giden uyuşturucunun % 70-80'inin Türkiye üzerinden gittiği açıklanmaktadır. Bir uyuşturucu taciri *"bu kadar uyuşturucunun devletin himayesi olmaksızın ülkeye girmesi ve çıkması mümkün değildir"* demiştir"[284].

Tarihi eser kaçakçılığında suç örgütlerinin iş alanlarından birisidir. Bizim ülkemizde değer biçilemeyen tarihi eserler asgari ücretin az üstünde maaş alan çalışanlara teslim edilmektedir. Ekonomik zorluklar bu kişileri birkaç maaş tutarında para verilmesi halinde suç örgütlerine yardım etmelerine ve bu sayede tarihi eserler kaçırılabilir[285].

Devlete sızan suç örgütleri, rüşveti ve yolsuzluğu öyle bir yaygınlaştırır ki artık bununla mücadele imkansız hale gelir. Mücadele için getirilen düzenlemeler suç örgütlerinin işlerine yarayacak şekilde yasalaştırılır. Artık bürokraside rüşvet ve yolsuzluk alışılmış kabul edilebilir bir uygulama haline gelir[286].

4. Demokratik Yaşam Üzerine Etkileri

Gelişmiş ülkeler de dahil olmak üzere ülkemizi de etkileyen, gelişmiş teknolojiden yararlanan örgütlü suç demokratik yaşam için de bir tehdit oluşturduğu açıktır. Bunun bir tehdit haline gelmesinin nedeni suç örgütlerinin sadece kurumlara, yasalara ve devlete saldırısı değildir. Eğer böyle olsaydı demokratik toplum, adaleti, polisi ve yasaları güçlendirerek bu tehlikeyi önleyebilirdi[287]. Halbuki örgütlü suçun ölümcül tehlikesini başka yerde aramak gerekir. Çabuk ve hızlı para kazanmak amacıyla sistemi yozlaştırma, kişileri can ve malla tehdit etme, şantaj gibi yollar kullanarak suç örgütleri vatandaş iradesinin sağlıklı ve tarafsız oluşmasını engellemektedir. Bu sürecin devamında kendi geleceğini kendi belirleyemeyen ve bir arada yaşamaları ve uyumu tek tek bireylerin ortak isteklerinden oluşmayan toplum mahkum toplum demektir. Ne kadar bilinçli kararlar alınırsa alınsın, hiç bir devlet, hiç bir yasa, hiçbir güvenlik böyle bir toplumu koruyamaz[288]. Bu tablo demokratik toplumun ve demokratik yaşamın sonu demektir.

Örgütlü suç Adeta AİDS gibidir. Nasıl ki AİDS mikrobu vücuda girmesinden itibaren yavaş yavaş bağışıklık sistemini ve vücudun kendini koruma mekanizmalarını zayıflatır. Bir süre

---

[283] YENİSEY, s. 400.
[284] PARLAR, s. 169.
[285] ÖZTÜRK, "Türk Hukukunda...", s. 4.
[286] ZİEGLER, s. 245.
[287] ZİEGLER, s. 21.
[288] ZİEGLER, s. 21.

sonra küçük mikroplar bile vücudu yıpratmaya yeter hale gelir. Kendini koruyamayan vücut ta, mutlak surette ölüme mahkum olmaktadır. Aynen bunun gibi, organize suç devletin ve toplumun kendini koruyucu mekanizmalarına sızarak onları işlevsiz hale getirir. Toplum ve devlet örgütlü suç mikrobu karşısında mağlup olmaya mahkum olabilir.

"Avrupa üzerinde bir hayalet: örgütlü suç. İki yüzyıldan beri kıtamızda, özgürce kabul edilmiş kurallarla yönetilen demokratik toplumlar yaşıyor. Bugün bu toplumlar örgütlü suçun babaları tarafından yok edilme tehlikesiyle karşı karşıya"[289]. Bu sözler örgütlü suçun ne kadar büyük bir tehlike olduğunu vurgulamak için Jean Ziegler tarafından söyleniyor.

Diğer taraftan demokratik devletin bireylere tanıdığı özgürlüklerden yararlanarak büyüyen suç örgütleri ile mücadele için bu özgürlüklerin kısıtlanması söz konusu olacaktır. Bu ise yasalara uygun hayat süren bireyler için bazı hakların kullanılamaması demektir. Suçla mücadele için bireylerin özgürlükleri kısıtlanmış olacaktır. Bireylerin sistemden duydukları memnuniyet azalacaktır[290].

Suç örgütleri ellerindeki sınırsız parasal güç ile toplumu yozlaştırarak, rüşveti yaygınlaştırarak, kamusal alandaki suistimalleri artırarak demokratik kurum ve kuralları işlemez hale getirmektedir[291].

5. Siyasal Sisteme Etkisi

Suç örgütlerininyaptığı faaliyetlerin tümü büyük miktarlı kazanç sağlayıcı faaliyetlerdir. Buradan elde ettikleri gelirler onları daha da güçlendirmektedir. Güçlenmeleri ise yeni ve daha büyük suçların işlenmesine neden olmaktadır. Bir taraftan suç örgütleri ile mücadele edilemezken, diğer taraftan vatandaşların güvenliğini sağlama noktasında büyük sorunlar yaşanmaktadır. Bu ise suç örgütlerini cesaretlendirerek sistemle ilgili değişik eleştirilerine sebep olabilmektedir. Buna en çarpıcı örnek Sicilya'da bir suç örgütünün toplumun güvenliğinden duyduğu endişe nedeniyle şöyle bir ilan yapmışlardır. Eğer kendilerine destek verilirse toplumun güvenliğini sağlayabileceklerini belirtmişlerdir[292]. Kendilerinin bozduğu güvenlik sistemini yine kendilerinin sağlayabileceği belirtilmektedir. Bu olay suç örgütlerinin mevcut durumunun sisteme nasıl olumsuz bir etki yaptığının somut örneğidir.

Kara ekonominin elinde o kadar muazzam bir parasal güç bulunmaktadır ki, bu güç ile satın alamayacakları kişi ve kurum yok gibidir. Sadece para ile değil paranın işe yaramadığı durumlarda kaba kuvvet, suikast, yakınlarının kaçırılması ve öldürülmesi gibi en vahşi yollara

---

[289] ZİEGLER, s. 13.
[290] PONTİER Jean-Marie, "Les Rapports Entre Criminalite Organisee Et Ordre Politique", Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Societe, 5-6-7- Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997, s. 141.
[291] DENNEMEYER Christiane, "La Democratie En Danger", http://www.coe.fr/corruption/fprague.htm), s. 1.
[292] ALTUĞ, s. 208.

tereddütsüz başvurabilmektedirler. Bu sisteme karşı durabilecek kahraman sayısı günden düne azalmaktadır. Bu güç milyonlarca dolarlara avukatlar tutabilmekte, ekonomi uzmanlarını emirlerinde çalıştırabilmekte, her seviyede devlet görevlisine rüşvet verebilmektedirler[293]. Zamanla rüşvet alan görevliler için rüşvet almayanlar tehlike oluşturmaktadır. Bu nedenle herhangi bir ispiyonlamaya karşı bu dürüst kişiler, değişik baskılarla görevleri değiştirilmekte ya da başka yerlere gönderilmektedir.

Uzmanlara göre suç örgütlerinin ve karaparanın hızlı yükselişine hiçbir ekonominin ve sistemin uzun süre dayanamayacağını belirtmektedirler. Gelir dağılımındaki adaletsizlikleri artırması, hukukun uygulanmasını engellemesi, yatırımların ülke gerçeklerine göre değil de suç örgütlerinin menfaatlerine göre planlanması, suçlunun hak ettiği cezaya çarptırılmaması, cezaevlerinde bile, mafya liderlerinin kontrol altına alınamaması gibi olumsuz görüntüler siyasal sistemi değiştirme özlemi içinde olanlara yeni bir gerekçe verebilir. Bu olumsuzluklar sistemin sorunu olarak lanse edilir ve ekonomik sıkıntı içindeki insanlar bu propagandalarla sisteme olan güvenlerini yitirebilirler[294].

Suç örgütleri özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ellerindeki muazzam karapara gücü ile neredeyse birkaç tane siyasi partiyi satın alıp bir şirket gibi yönetebilir. Bu tür ülkelerde politika ile suç örgütleri iç içedir. Bu düzene uymayanlar değişik yollarla tasfiye edilirler[295]. Türkiye'de yaşanan kokuşmuşluğun ve bozulmanın temel nedeni ortadaki karapara rantının paylaşılması ve dağıtımından kaynaklanmaktadır[296].

Ekonominin kayıt altına alınmaması karşısında kayıtlı ekonomi küçülmektedir. Devlet vergi alamamaktadır. İhtiyacını borçlanma ile gidermeye çalışmaktadır. Halbuki borçlanma faizi, faiz de enflasyonu artırmaktadır. Gelir dağılımı bozulmakta ve bu, yeni sistemlerin, yeni rejimlerin denenmesini dile getirenlerin ekmeğine yağ sürmektedir. Siyasal sistemin başarısız olduğu ve değiştirilmesi gerektiği tezlerinin dile getirilmesine neden olmaktadır[297].

6. Basın Üzerine Etkileri

Basın yasama yürütme ve yargıdan sonra dördüncü kuvvet olarak nitelendirilmektedir. Bu yönü ile suç örgütlerinin faaliyetlerinin topluma aksettirilmesi, toplumun bunlara karşı duyarlılık gösterebilmesi, en azından yeterli ve doğru haber alabilmeleri basının tarafsız haber verebilmesine bağlıdır.

---

[293] ERGÜL. s.33.
[294] ALTUĞ, s. 482.
[295] PARLAR, s. 60.
[296] ALPDAĞ, s. 32.
[297] ALTUĞ, "Aklanması ve Bankacılık...", s. 11 .

Ancak günümüzde anlatılan şekilde gazetecilik görevi yapabilmek, her haberden bahsetmek, tarafsızca bahsetmek her zaman mümkün olamamaktadır. Suç örgütleri konusunda yapılacak haberler de böyledir. Bir gazetecinin suç örgütlerinden, ya da yaptıkları işlerden, üyelerinden, liderlerinde olumsuz bir şekilde bahsetmesi, çok büyük risk alması demektir. En küçük eleştiriler bile en acımasız şekilde cezalandırılır. Tekzip davası açmak, gazeteye mektup göndererek bu yanlışlığın düzeltilmesini istemek, tazminat davası açmak, suç örgütlerinin başvuracağı yollardan değildir. Rusya'da 1994-1996 yılları arasında aynı yöntemlerle 63 gazeteci öldürülmüştür. Bu suçların faillerinin bulunamaması bir diğer ortak özelliktir[298].

Bu yaşananların etkisiyle olsa gerektir ki, sinema sektöründe suç örgütü liderleri birer kahraman, örnek aile babası, müşfik koca, sadık dost olarak gösterilmektedir[299]. Bu kişilerden bahsedilirken "ünlü kabadayı", "yer altı dünyasının tanınmış ismi" gibi övgü içerikli ifadeler kullanılmaktadır. Bu ifadeler suç örgütlerinin toplum üzerinde kurmak istedikleri korku ve baskı duygusunun pekiştirilmesine yaramaktadır. Yargılanan bir kişi mahkemeye gelirken ve giderken basına açıklamalar yapabilmekte ve rakiplerine gözdağı verebilmektedir. Televizyonlarda yer alan dizilerde ve filmlerde mutlaka taraflardan birisi mafya olmaktadır[300].

Yasa dışılık bir kahramanlık gibi gösterilmektedir. Hemen hemen her filmin konusu ihkak-ı haktır. Oynatılan polis rollerinde de hukuk kuralları ile elini kolunu bağlamak istemeyen, kendi davranışlarının doğruluğunu kendisi belirleyen tipler kullanılmaktadır.

Bunun yanında suç örgütlerinin rahatlıkla etkileyebildikleri basın yayın organları bulabilmektedirler. Şirketlerinin reklamları bile bu konuda pazarlık konusu olabilmektedir. Anlaşmaya varılan yayın organı suç örgütünün ödediği vergiyi yazar, yaptırdığı okuldan bahseder, darül acezeye yaptığı bağışı anlatır, ama işlediği suçları anlatmaz. Hatta öyle bir imaj oluşturulur ki devlet üstün hizmet madalyaları bile verdirirler[301]. Basın yayın organlarını kendileri hakkında olumlu bir imaj oluşrturulmasında kaullanmak isterler[302].

Olayın bir diğer tarafi ise suç örgütlerinin doğrudan yada dolaylı şekilde basın yayın organları üzerinde etki kurabilmeleridir. Bunun önlenebilmesi amacıyla ÇASÖMK'nun 1. maddesinin son bendinde basın yayın organlarını ilgilendiren bir cezai düzenleme yapılmıştır. Buna göre; "Bu Kanunda öngörülen suçları işleyen veya örgütlerin eylemlerini,amaçlarını, hedefleerini, bu kişi veya örgütlere haksız çıkar sağlamak veya örgütün korkutma sindirme yıldırma gücünü artırmak amacıyla yazılı, sesli veya görsel yayın araçlarıyla yayımlayan veya herr

---

[298] ZİEGLER, s. 72.
[299] ZİEGLER, s. 73.
[300] ÖZDİKER Cengiz, "Televizyon ve Mafya Fikir Platformu", 07.12.1999 Tarihli Zaman Gazetesi.
[301] 500 trilyonluk hayali ihracat vurgunu yaptığı için yargılanan Y.A. devlet üstün hizmet madalyası sahibidir. Hürriyet 30.05.2000.
[302] ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 64.

ne surette olursa olsun propagandasını yapan hakkında iki yıldan dört yıla kadar hapis ve bir milyar liradan beş nilyar liraya kadar ağır para cezasına hülmolunur. Ayrıca yayın organının faaliyetleerinin bir günden üç güne kadar durdurulmasına karar verilir". Bu düzenlemenin amacı yukardada değinildiği gibi ellerindeki büyük parasal güç ile basın yayın organlarının suç örgütleri tarafından kulanılmalarının önlenmesidir.

Türkiye'de görev yapan bir avrupalı büyükelçinin yaptığı araştırmanın sonucu, suç örgütleri ile basın organları arasındaki potansiyel olumsuzlukları ortaya koymaktadır. Buna göre, türkiyede yayın yapan 250 civarında yerel yada ulusal televizyon kanalının buluunduğu, bu sektörün işleyebilmesi için yıllık 850 milyon dolarlık bir sermayeye ihtiyaç bulunduğu, televizyon kanallarının en önemli gelir kaynağının reklamlar olduğu, Türkiye'de televizyonların elde ettiği yıllık reklam gelirlerinin 450 milyon dolar olduğu, arada kalan 400 milyon dolarlık açığın ne şekilde kapatılabildiğinin tespit edilemediği, bu açığın yasal olmayan yollardan elde edilen paralarla yani karaparalarla kapatıldığının sanıldığı, buradaki suç örgütleri ile basın organları arasındaki ilişkinin içine siyasetinde girdiğinin tahmin edildiği[303] belirtilmiştir.

7. Rüşvet ve Yolsuzluk Olaylarına Etkisi

Suç örgütleri karapara elde etmek için bir suç işlemektedir. Bu suçun gerek işlenmesinde gerekse faillerinin yakalanmasının önlenmesinde kamu görevlileri ile karşı karşıya gelmektedirler. Kamu görevlilerinin kendilerine kolaylık göstermesi, bazı olayları görmezden gelmeleri ya da bazı bilgi ve belgeleri sümen altı etmeleri için iki yol izlenmektedir. Birincisi kamu görevlisinin de istek ve iradesi ile ve belirli bir ödeme karşılığında olayın örtbas edilmesidir. İkinci yol ise kendisine ya da yakınlarına zarar verilebileceği endişesi uyandırarak yani tehdit ederek gerekenlerin yapılmasını sağlamak.

Amerikan İşveren temsilcileri rüşvet ve yolsuzluk ekonomisinin boyutunun küçümsenmeyecek durumda olduğunu ve bu anlayışın iş çevrelerine 40 milyar dolara mal olduğunu açıklamıştır[304].

Suç örgütlerinin yolsuzluk olaylarında etkileri yıldırma, şantaj, tehdit, parasal çıkar sağlama, kariyer vaat etme ve sağlama, lobicilik yaparak kamusal çürüme oluşturmakta ve etki sağlama gibi yolları kullanmaktadır. Aktif ve pasif yolsuzluk eylemleri ile amaçlarını elde etmeye çalışmaktadırlar[305]. Suç örgütlerinin amaçlarını gerçekleştirmek için kullandıkları iki silah bulunmaktadır; Birisi rüşvet ve yolsuzluk, diğeri şiddettir[306].

---

[303] ÖZKÖK Ertuğrul, "Maskenin Altındaki 400 Milyon Dolar" 22.05.2001 Tarihli Hürriyet Gazetesi, s. 19.
[304] ALTUĞ, s. 114.
[305] BOSSARD, s. 4., AYSU, s.32.
[306] EGM 2000.

Rüşvet, kamu görevlilerinin gerek kendi aralarında gerekse özel sektör ile yasalar dışında yaptıkları mal, hizmet ya da siyasi ayrıcalık içeren bir alış veriştir[307]. Bir başka tanıma göre rüşvet, karar verme yetkisini elinde bulunduran kişilerin bu yetkilerinden dolayı elde etmiş oldukları ranttır[308]. Kamu hizmetinin bedeli kamu geliri değil, verilen rüşvet haline gelebilmektedir. Rüşvet, kamu kesiminde karar alma sürecini hızlandıran ve kolaylaştıran bir etkiye sahiptir[309].

Son yıllarda gazete ve televizyon haberlerine de sıkça görüldüğü gibi kamu görevlilerinin kendi istekleri ile ve belirli bir ödeme karşılığında bazı suç örgütlerinin yasadışı faaliyetlerine yardımcı oldukları gözlenmektedir. Karapara aklayıcılar gerek karaparanın elde edilmesi gerekse aklanması için belirli bir yüzde vermeye, hatta vergilerini ödemeye zaten hazırdırlar. Kamu görevlilerinin bir kısmı rüşvet alarak bazı yasadışı faaliyetlere aktif ya da pasif katılım ile yardımcı olabilmektedirler[310].

Rüşvet ya da yolsuzluk olayları şöyle gelişmektedir. Sunulacak hizmetin bedeli bireylere yüksek gelmesi halinde görevlinin kendisine yapılacak daha az bir ödeme ile bu hizmet alınabiliyorsa bireyler bunu denemektedir. Görevliler de verilecek hizmet bakımından yapılacak işlemlerde ekstra zorluklar göstererek vatandaşın rüşvet teklif etmek zorunda kalmasını sağlayabilmektedirler. Yani rüşvet vermenin başlangıcı bireyden gelebileceği gibi görevlilerden de gelebilir[311]. Bu durumda bireyler daha az ödeyerek hizmeti ucuza almıştır ve buna razıdır. Görevli de aldığı normal ödemenin dışında ekstra para kazanmaktadır.

Meksika'da suç örgütlerinin uyuşturucu kaçakçılığından elde ettiği gelir yaklaşık 10 milyar dolar civarındadır. Bu paranın % 60'ının kamu görevlilerine rüşvet olarak dağıtıldığı belirtilmektedir[312].

Uluslararası Şeffaflık Kuruluşunun yayınladığı dünya yolsuzluk raporunu açıkladı. Türkiye, 1995 yılında 41 ülke arasında 29. sırada, 1996 yılında 54 ülke arasında 33. sırada, 1997 yılında 52 ülke arasında 38. sırada 1998 yılında 85 ülke arasında 54. sırada ve 1999 yılında 99 ülke arasında 55. sırada yer almıştır. 1997 yılında 52 ülke arasında sondan 38. ve Romanya ile birlikte, yolsuzluk ve rüşvette Avrupa'nın birincisi[313].

17 Aralık 1997 tarihinde "Yabancı Kamu Görevlilerine Verilen Rüşvet İle Mücadele Sözleşmesi" imzalanmıştır. Bu sözleşme ile Suç örgütlerinin işlerini yaptırmak, kovuşturmaları

---

[307] PARLAR, s. 16.
[308] ÇOBAN Orhan, "Organize Olmayan Sosyo-Ekonomik Sistemin Organize Bir Kurumu; Rüşvet", Amme İdaresi Dergisi, Haziran 1999, Sayı 32, s. 3.
[309] GÜVEL Enver Alper, "Bürokratik ve Politik Yozlaşmanın Ekonomik Analizi", İktisat İşletme ve Finans, Mayıs 1998, s. 29.
[310] Rüşvetin sosyal, ekonomik ve idari etkileri konusunda daha geniş bilgi için bkz. ÇOBAN, s. 3-14.
[311] GÜVEL, s. 30.
[312] The New York Times, 16.02.1997. (PARLAR, s. 25 ten)
[313] KORKMAZ, s. 9. ; ÖĞÜTÇÜ, 23.10.1998 Tarihli Radikal Gazetesi; ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 121; 1999 yılı Şeffaflık araştırma raporundaki sıralamanın tamamı için bkz. ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 69.

boşa çıkarmak ve buna benzer yasadışı işlerini yürütebilmek için sıkça rüşvete başvurdukları ve bununla mücadele zorunluluğu vurgulanarak rüşvetten elde edilen paraların da karapara sayılması gerektiği düzenlenmektedir[314].

Bireysel suç faaliyetlerinde buna benzer olaylar yaşanabilirse de bunlar son derece sınırlı olabilmektedir. Ancak suç örgütleri kamu görevlileri üzerinde daha etkin olabilmektedir. Görevlilerin gerek kendileri gerekse ailevi durumları hakkında bilgi edinebilmektedirler. Hangi görevliyi daha rahat kullanabileceklerini önceden belirleyebilmektedirler. Şu bir gerçektir ki, suç örgütleri ellerindeki sınırsız karaparalar ile yolsuzluk olaylarını körükleyicisi olmuştur[315]. Değişik ihalelerin kime verileceği artık yurt dışındaki mafya liderleri tarafından belirlenebilir hale gelmiştir.

Uluslar Arası Şeffaflık Örgütüne göre yolsuzluk, kamu görevinin özel çıkar sağlamak amacıyla istismar edilmesidir şeklinde tanımlanabilir[316]. Bir başka tanıma göre yolsuzluk, bütün hukuk ve etik dışı davranışlardır. Biraz daha açarsak, ekonomik içerikli ya da diğer türden çıkar[317] elde etmeye yönelik planlı ve amaçlı yasadışı eylemlerdir. Burada toplumsal çıkarın özel çıkar lehine feda edilmesi ve toplum menfaatinin bireylere tahsis edilmesi söz konusudur. Mesleki yetersizlik, bilgi ve beceri noksanlığından kaynaklanana hatalar yolsuzluk sayılamayacaktır [318].

Yolsuzluk Karşıtı Ağ ise yolsuzluğu, "*kamunun ya da başkalarının haklarının özel çıkarlar için gasp edilmesidir*" şeklinde tanımlamaktadır[319]. Bir başka tanıma göre yolsuzluk 3 ve daha fazla kişinin bir araya gelerek kamu görevlilerinin de katılımıyla devlet hazinesini zarara uğratmalarıdır[320].

Yolsuzluk rüşvet ve bozulma suç örgütlerinin devleti ve kamu gücünü kuşatması için kullandığı ayrıcalıklı bir araçtır. Kamu hizmetlerinin görülmesinde yaşanan bozulma suç örgütlerinin müşteri bulmalarını kolaylaştırıyor. Bu bozulma özel sektör için rekabet şartlarını bozuyor. Bazıları karlarını katlarken bazıları da piyasadan silinmek durumunda kalıyor. Avrupa Konseyi, rüşvet ve yolsuzluğun önlenmesini, hukuk devletinin kurulabilmesi ve yaşatılabilmesi için mutlak şart olarak görmektedir[321].

---

[314] ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 114.
[315] ALTUĞ, s. 13.
[316] ALTUĞ, s. 180; SORABJE, s. 104; ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 66.
[317] Bu çıkar, parasal olabileceği gibi, terfi etme veya makamını koruma ya da siyasi hedeflerle ilgili olabilir. KORKUSUZ Mehmet, "Yolsuzluk, Yolsuzluk ve Bürokratik Sistem İlişkisi", Yaklaşım, Yıl 8, Sayı 89, Mayıs 2000, s. 82.
[318] GÜVEL, s. 27.
[319] ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 125.
[320] EGM 2000.
[321] SOLLİER, s.5.

Yolsuzluk kamu kaynaklarının israfından farklı olarak, kamu kaynaklarının art niyete dayanarak kasıtlı olarak yerinde ve verimli olarak kullanılmamasıdır[322].

Kamu bankalarından kredi alınması, teşvik uygulamalarından yararlanılması, kooperatiflere devlet arazisinin hiç ya da çok düşük bedellerle aktarılması, yakınlarının -gereken nitelikleri taşımasa bile- değişik kamu görevlerine atanması, özelleştirme ihalelerinde bazı kişi ve kurumların desteklenmesi, işyeri ve inşaat ruhsatlarında para karşılığı bazı eksikliklerin görülmemesi ve düzelttirilmemesi, gecekondu mafyasının devlet arazilerine el koymalarına göz yumma ve görmezlikten gelme, imar planlarının nereleri kapsadığının önceden bazılarına haber verilmesi ve bu kişilerin söz konusu alanlarda araziler satın almalarının sağlanması, döviz kurlarında değişiklik yapılacağının, değişik mal ve hizmetlere zam yapılacağının bazı kişi ve kurumlara önceden haber verilmesi gibi daha pek çok alanda yolsuzluk olayları yaşanmaktadır. Karaparanın aklanması ile yolsuzluğun direkt ilişkisi olmadığı düşünülebilir ancak, suç örgütlerinin ellerindeki büyük miktarlı paralarla kamu görevlilerinin yozlaşmasına yol açabilmektedir. Bunun diğer adı da yolsuzluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Suç örgütleri para silahı ile kamu görevlilerini etkisiz hale getirmektedir[323].

Rüşvet yolsuzluk olaylarının fazlaca görülmesinin sebeplerinden bazıları devletin ekonomi içindeki ağırlığı, kamusal alanda çalışan görevlilerin ücretlerinin düşüklüğü ve sosyal baskının yeterli olmayışıdır[324]. Ekonomist Alain Cotta son yıllarda yolsuzluk olaylarının daha fazla gündeme gelmesinin nedeninin uyuşturucu paralarının aklanma zorunluluğu, siyasi partilerin finansmanı ve yerinden yönetimler olduğunu iddia etmektedir[325].

Türkiye'de her kurumun yardımlaşma yaşatma ve kalkındırma adını taşıyan bir derneği ya da vakfi bulunmaktadır (adalet teşkilatını güçlendirme vakfi, polis teşkilatını güçlendirme vakfi, nüfus müdürlüğünü koruma ve geliştirme vakfi ya da derneği gibi) Devlet kendi kurumunu güçlendiremiyor da vatandaşlardan alınan bağışlarla o kurum güçleniyor[326]. Aslında bütçe yasaları ile sıkı bir denetime bağlanan ödeneklerin istenildiği gibi kullanılamaması sonucu rahatça tasarruf edilebilen bu yapılanmaya gidilmiştir. Sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfi, il ve ilçelerdeki özel idare varlıkları da mülki idare amirleri tarafından rahatça tasarruf edilebilmektedir. Her üniversitenin bir vakfi bulunmaktadır. Üniversite içindeki kazanç sağlayan değişik faaliyetler vakıf adına yapılır ve kazanç üzerinde istenildiği gibi tasarruf edilebilir. Bu yapı ise rüşvet ve yolsuzluk

[322] KORKUSUZ, s. 80.
[323] ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 67.
[324] GÜVEL, s. 28.
[325] ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 67.
[326] ALTUĞ, s. 185.

olaylarının gerçekleşmesine fırsat vermektedir. Türkiye'de yolsuzluk ve rüşvet nedeniyle her birey olması gerekenden % 36 daha fazla vergi ödemek zorunda kalmaktadır[327].

Bu rüşvet ve yolsuzluk fırtınası bununla da kalmıyor hangi göreve hangi görevlinin getirileceği konusunda da suç örgütlerini söz sahibi yapıyor. Aklayıcılar kendileri ile teması olan görevlilerin kritik makamlara getirilmesi için çalışmalar yani baskılar yapıyorlar.

Türkiye'de kamu görevlilerinin suç örgütleri ile değşik mali bağlantılar kurmasının önlenmesi, kamusal kirlenmenin önüne geçilebilmesi amacıyla Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu[328] yürürlüğe konulmuştur. Ancak yeterince etkin olduğunu söylemek mümkün değildir. Mal bildirimlerinde verilen bilgilerin karşılaştırılmaları, doğruluğunun denetlenebilmesinin alt yapısı kurulabilmiş değildir.

[327] ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 71.
[328] 3628 Sayılı Kanun, 04.05.1990 Tarih ve 20508 Sayılı R.G.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK HUKUKUNDA ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTLERİ VE KARAPARAYLA İLGİLİ DÜZENLEMELER

I. ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTLERİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER

A. GENEL OLARAK

Yakalama, tutuklama, arama, el koyma gibi geleneksel ceza muhakemesi tedbirlerinin ve bazı geleneksel delil elde etme yöntemlerinin bazı suçların özellikle de örgütlü olarak işlenen suçların kovuşturulmasında yetersiz kalması karşısında hukuk devletleri amaca uygun yeni ilave tedbirler ve yöntemler aramaya yönelmişlerdir. Son yıllarda işlenen suçların özeliklerinde bazı değişiklikler meydana gelmiştir[1]. Suçların ilenmesinde teknolojik imkanların kullanılması ve suçların organize bir şekilde işlenmesi suçların işlenmesinin önlenmesi konusunda ciddi zorluklar getirmesinin yanında işlenen suçların kovuşturulabilmesinde de zorlaştırmakta hatta bazen imkansızlaştırmaktadır[2].

Suç örgütleriyle mücadelede yaşanan en büyük sorunlardan birisi de ispat sorunudur. Suç ile yakın ilişki içinde olan ve yakalanan kişi genellikle tetikçi denilen ve örgütün en alt tabakalarında yer alan, üst yapılanmadan genellikle haberdar olmayan, hatta örgüt liderini görmemiş ya da adını bile bilmeyen kişilerden oluşabilmektedir. Bu kişilerin sorgulanması ile örgütün şemasının tespiti imkansızdır. Bu nedenle emir komuta yapısının belirlenebilesi ve örgütün en tepesinde yer alan kişilerin yakalanabilmesi için yeni ve etkin tekniklere ihtiyaç bulunmaktadır. Diğer taraftan suç işlenmesinin önlenmesi için verilecek cezaların caydırıcılığının sağlanması gerekmektedir. Bu nedenle bir çok Avrupa ülkesinde yeni yasalar ve yeni koruma ve kovuşturma yöntemleri kabul edilmiştir[3].

---

[1] Söz konusu değişiklikler için üçüncü bölüme bakınız.
[2] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s. 51.
[3] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s. 51.

Suç örgütleriyle mücadele amacıyla yapılan yasal düzenlemeler iki şekilde gerçekleştirilmektedir. Birincisinde mevcut ceza ve ceza usul yasalarında değişiklikler ve ilaveler yaparak yasal düzenlemeler yapmaktır. Fransa bu şekilde düzenlemeler yapmıştır. Bazı ülkelerde ise yeni bir yasa çıkartılarak suçun tanımı, verilecek cezalar, uygulanacak ceza muhakemesi usuller, yargılama görev ve yetkileri gibi konular bu özel yasada düzenlenmektedir. Türkiye'de de özel bir yasa -ÇASÖMK- ile düzenleme yapılmıştır[4]. ÇASÖMK'ndan önce de TCK'unda örgüt, çete, teşekkül gibi adlarla anılan benzer nitelikte suçlar bulunmaktadır. TCK'nun 168. maddesinde "*her kim, 125, 131, 146, 147, 149 ve 156 ncı maddelerde yazılı cürümleri işlemek için silahlı cemiyet ve çete teşkil eder yahut böyle bir cemiyet ve çete de amirliği ve kumandayı ve hususi bir vazifeyi haiz olursa on beş seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezasına mahkum olur. Cemiyet ve çetenin sair efradı on yıldan on beş yıla kadar ağır hapisle cezalandırılır*" denilmektedir. Burada düzenlenen örgüt genellikle anayasal düzenle ilgili suçları işlemek için kurulmuş olan örgütlerdir. Bundan başka adi suçların işlenmesi amacıyla kurulan örgütlerle ilgili olarak da TCK. 264/2, 313/6, 403/11 fıkralarında da düzenlemeler bulunmaktadır. TCK'nun teşekkül (örgüt) ile ilgili bütün hükümlerinde ortak nokta örgütün ikiden fazla kişi ile oluşmasıdır. Bundan başka genel kural hazırlık hareketlerinin cezalandırılmaması olmasına rağmen örgütlü suçlarda bu ilkeye istisna getirilmiştir. Örgütün kurulması halinde henüz suç işlenmese bile cezalandırma yapılabilecek olmasıdır[5]. ÇASÖMK'nda düzenlenen suç örgütlerinin TCK'nundaki ve özellikle de 313. maddedeki teşekkülden farkı birinci bölümde incelenmiştir.

Türkiye'de suç örgütleriyle geleneksel koruma ve kovuşturma yöntemlerinin eksikliği göz önüne alınarak ÇASÖMK yürürlüğe girmiştir. Söz konusu yasa ile yeni bazı koruma ve kovuşturma yöntemleri[6] kabul edilmiştir. Bunun yanında çıkar amaçlı suç örgütü kurma, yönetme ve üye olma eylemleri suç olarak belirlenmiştir. Basın yayın organlarında suç örgütlerinin ve bunların faaliyetlerinin övülmesi ya da propagandasının yapılması suç sayılmıştır. Bundan başka suç örgütlerine yardım ve yataklı suçu ile gizliliğin ve diğer yükümlülüklerin ihlali suçları düzenlenmiştir.

B. ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTÜ KURMA, YÖNTEME VE ÜYE OLMA SUÇU

1. Genel Olarak

Yukarıda da değinildiği gibi Türk hukukunda örgütlü suç daha önceden de vardı. Ancak bir taraftan cezaların caydırıcılıktan uzak bulunması, çıkar amaçlı suç örgütlerinin daha ağır cezalandırılmalarının gerekliliği, diğer taraftan çıkar amaçlı suç örgütündeki özel kast, bu suçlarla

[4] DÖNMEZER, s. 1.
[5] YILMAZ, "Organize Suç...", s. 166
[6] Bu tedbirler beşinci bölümde ayrıntılı incelenecektir.

mücadele amacıyla kullanılabilecek yeni tedbirlere ihtiyaç duyulması ayrı bir düzenlemeyi zorunlu kılmıştır.

Kanun koyucu bu nedenle ÇASÖMK'nda çıkar amaçlı suç örgütü kurma, yönetme, üye olma, hizmet yüklenme ve adına faaliyette bulunma eylemlerini suç olarak kabul etmiş ve cezalandırmıştır. Çıkar amaçlı suç örgütlerinin herhangi bir suç işlemeksizin sadece kurulmuş olmaları bile cezalandırılmaları için yeterlidir[7]. Toplum güvenliğini ve kamu düzenine yönelik ciddi tehlike oluşturmaktadır.

2. Suçun Faili

ÇASÖMK'nda belirtilen amaçların gerçekleştirilmesi için çıkar amaçlı suç örgütü kuranlar, kurulan suç örgütünü yönetenler, örgüt adına faaliyetlerde bulunanlar veya bilerek örgüt adına hizmet yüklenenler bu suçun failleridirler. Bundan başka suç örgütüne üye olanlarda ayrıca üye olma suçundan cezalandırılacaktır.

Örgüt adına faaliyette bulunanlar aynı zamanda örgütün üyesi de olabilirler. Ancak yasa bu iki kavramı birbirinden ayırmıştır. Ayrımın sınırı örgüt adına faaliyette bulunmaktır. Yasa koyucu suç örgütüne üye olan ama örgüt adına herhangi bir eylemde bulunmayanları daha az ceza ile cezalandırmayı tercih etmiştir. Diğer taraftan suç örgütüne üye olmaksızın örgüt adına faaliyette bulunanlar ile yine örgüt adına hizmet yüklenenler üye olmakla birlikte faaliyette bulunmayanlara göre daha ağır cezalandırılacaktır. Bu düzenleme ile örgüte üye olmayan ve kamuoyunda tetikçi olarak adlandırılan kişilerinde kapsam içine alınması amaçlanmıştır. Temel kriter örgütü kurma veya üye olma olsaydı, örgütü kurmayan ve örgüte üye olmayan ama belirli bir menfaat karşılığı örgüt adına suç işleyenler ÇASÖMK kapsamında değerlendirilemeyecekti. Bu düzenleme ile örgütü kurmasa, yönetmese ve üye olmasa bile, örgüt adına faaliyete bulunursa ya da örgüt adına hizmet yüklenirse bu yasa kapsamında cezalandırılacaktır. Suç örgütünün kurulması aşamasında veya kurulduktan sonra hangi konumda olursa olsun iştirak olanağı vardır[8]. Ayrıca çıkar amaçlı suç örgütü kurma ve yönetme suçlarında olabileceği gibi çıkar elde etmek için işlenen diğer suçlarda da iştirak mümkündür.

Yasa örgütü kuranları, yönetenleri, üye olanları, örgüt adına faaliyette bulunanları ve bilerek hizmet yüklenenleri suçun faili olarak cezalandırmaktadır. Ancak örgüte iş siparişi yapanların durumu ne olacaktır? Uygulamada bilinen bir örnek olması bakımından çek senet tahsilatı yapan suç örgütüne, tahsil edilmek üzere çek ve senet verenler, ihaleye katılırken rakiplerinin tehdit edilerek saf dışı bırakılmasını isteyenler, birilerinin öldürülmesini ya da

[7] DÖNMEZER, Seminer Ankara, s. 13.
[8] ÖZEK, s. 244.

yaralanmasını tetikçi denilen kişilere sipariş edenler örgütü kurmadıklarına, yönetmediklerine, hizmet yüklenmediklerine göre cezalandırılabilecekler midir?

Suç örgütüne başvurarak suç işlemesini isteyen kişiler TCK 64 ve 65. maddelerine göre o suçun şeriki olarak telakki edilmeleri ve cezalandırılmaları gerekmektedir[9]. Çıkar amaçlı suç örgütü kurma, yönetme, örgüt adına faaliyette bulunma veya hizmet yüklenme ve örgüte üye olma suçlarına asli ya da feri fail olunabilir. Örgüte iş sipariş edenler ise azmettirici sıfatıyla cezalandırılabilirler. Ancak bunlar sadece işlenen suç için azmettirici olacaklardır. Örgütü kurma, yönetme suçu için azmettirici değillerdir.

Çıkar amaçlı suç örgütünü kuran, yöneten, üye olan ya da örgüt adına hizmet yüklenen failler memur ya da kamu görevlisi olmaları halinde verilecek ceza ½ de 1 katına kadar artırılacaktır.

Yasanın 1. maddesinin 6. fıkrasına göre Örgüt mensuplarınca veya örgüt adına örgüt üyesi olmayanlar tarafından birinci fıkrada gösterilen amaçları gerçekleştirmek üzere işlenen suçların ve TCK 296 ncı maddesinde öngörülen cürmün cezaları üçte birden yarıya kadar artırılır denilmektedir. Yani örgüt üyesi olmamakla birlikte örgütün işlediği suçu haber vermemek, suç delillerini yok etmek, işlenen suçtan faydalanmasını sağlamaya yönelik eylemleri de suç saymıştır. TCK da düzenlenen bu suç ÇASÖMK kapsamındaki suç örgüt için gerçekleştirilecek olursa verilecek ceza 1/3 ten ½ ye kadar artırılacaktır. Sduç örgütünün yasanın 1. maddesindeki amaçlara ulaşabilmek için işlediği diğer suçların da cezaları ayrıca artırılarak verilecek ve içtima kuralları uygulanacaktır[10].

3. Suçun Unsurları

a. Maddi Unsuru

Öncelikle çıkar amaçlı suç örgütü kurmak, yönetmek ve üye olmak suçları kamu düzenine karşı işlenen suçlardır. Suç örgütlerinin işledikleri suçların büyük kısmı kişi hürriyeti, güvenli yaşam, kendini geliştirme gibi temel insan haklarını da ihlal etmektedir. Bu anlamda korunmaya çalışılan kamu düzeni soyut bir kavram olmayıp bireysel hak ve özgürlükleri de kapsayan bir kavramdır[11].

Burada şu ayrımı yapmak gerekmektedir. Uyuşturucu madde kaçakçılığı, silah kaçakçılığı, gümrük ve tekel ürünleri kaçakçılığı ve karaparanın aklanması ile ilgili bir teşekkül varsa, bu sayılan suçları düzenleyen kanunlarda suçun teşekkül halinde işlenmesi ile ilgili özel düzenlemeler bulunduğundan öncelikle o düzenlemelere göre cezalandırma yapılacaktır. Böyle bir düzenleme

---

[9] DÖNMEZER, s. 38.
[10] Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanun Tasarısı Genel Gerekçesi.
[11] ÖZEK, s. 237.

yoksa ve ÇASÖMK kapsamında bir örgüt varsa bu kanun uygulanacaktır. Buna da uymuyorsa TCK'nun ilgili hükümleri uyarınca cezalandırma yapılacaktır[12].

Suçun maddi unsuru yasada belirtilen amaçları gerçekleştirmek için suç örgütü kurmak, yönetmek, örgüt adına faaliyette bulunmak ve örgüt adına hizmet yüklenmektir. Suç örgütünün sadece kurulması yasaya göre suçtur. Herhangi bir suç işlenmesi aranmamaktadır[13]. Suç işlemek üzere mensupları arasında gizli ya da açık işbirliği bulunan ve üyelerini örgüte tabi olmaya ve böyle kalmaya zorladıkları bir örgüt kurmak suçun madi unsurunu oluşturmaktadır[14]. Eğer örgüt değişik alanlarda suç işlemesi halinde hem işlediği suçtan hem de çıkar amaçlı suç örgütü kurmak, yönetmek, örgüt adına faaliyette bulunmak, örgüt adına hizmet yüklenmek ya da örgüte üye olmak suçlarından cezalandırılacaklardır[15].

Yasanın 1. maddesinde düzenlenen çıkar amaçlı suç örgütü kurmak, yönetmek, üye olmak suçlarının maddi unsuru aşağıda belirtilen amaçları elde etmek üzere;

1. Zor veya tehdit kullanmak,
2. Kişileri kendine tabi olmaya zorlamak,
3. Mensupları arasında açık ya da gizli bir işbirliği yapmak,
4. Yıldırma veya sindirme veya korkutmak

eylemlerinde bulunmaktır. Bu eylemler suçun icrai hareketlerini oluşturmaktadır[16].

Yasaya göre çıkar amaçlı suç örgütünün amaçlarını şöyle sıralayabiliriz;

1.Genel amaç haksız menfaat temin etmektir. Bu amaç geniş ve kapsayıcı olan amaçtır.

2.Özel amaçlar ise;

a. Bir kurumun veya kuruluşun veya teşebbüsün denetimini ele geçirmek
b. Kamu hizmetlerinde, basın yayın kuruluşları üzerinde, ihale, imtiyaz ve ruhsat işlemlerinde nüfuz ve denetim elde etmek,
c. Ekonomik faaliyetlerde kartel ve tröst yaratmak[17]

---

[12] EGM 2000.

[13] Yargıtay Ceza Genel Kurulu, "henüz bir suç işlemedikleri halde sadece teşekkül oluşturmalarından dolayı ceza verilmesinin sebebini müstakbel suçları önlemek olarak açıklamaktadır. Bunların tehlike suçu olduğundan bahisle sadece teşekkülün kurulmuş olmasının cezalandırma için yeterli olduğu" vurgulanmaktadır. YCGK, T. 13.04.1987, E. 1998/42, K. 1987/211, UÇUM, s. 677; ÖZEK, s. 197.

[14] EGM 2000.

[15] DÖNMEZER, Seminer Ankara, s. 13.

[16] EGM 2000.

[17] Kartel, aynı üretim alanında öçalışan kuruluşların, aralarındaki rekabeti kaldırmak veya sınırlamak amacıyla yaptıkları anlaşmadır. YILMAZ, s. 450.

Tröst ise, büyük teşebbüslerin aralarındaki rekabeti azaltmak veya tamamane ortadan kaldırmak, en üst düzeyde kazancı elde etmek amacıyla görünüşte hukuki vbağımsızlıklarını korudukları ve ancak bir elden yönetme ve konrtol etme olanağına sahip oldukları birlik çeşidirir. YILMAZ, s. 834.

d. Madde ve eşyaların azalmasını ve darlığını, fiyatların düşmesini ya da artmasının temin etmek,

e. Seçimlerde oy sağlamak veya seçimleri engellemektir. Burada kastedilen seçim sadece siyasi içerikli genel ya da bölgesel seçimler değildir. Her türlü kurum, kuruluş, şirket, vakıf ve benzeri kuruluşların yaptıkları seçimleri de kapsar[18].

Bu amaçları gerçekleştirmek için örgüt kurulursa ve örgüt sayılan unsurları taşıyorsa çıkar amaçlı suç örgütü sayılır. Bu örgütü kuranlar, üye olanlar ve idare edenler ve örgüte üye olanlar için hürriyeti bağlayıcı ceza öngörülmüştür[19]. Suç örgütü herhangi bir eylemde bulunmasa dahi cezalandırılmaktadır. Bu bakımdan yasayla bir engelleme suçu ihdas edilmiştir[20].

Bu suçun oluşabilmesi için kurulan örgütün yukarda sayılan amaçlarla hareket etmesi ve bu amaçları gerçekleştirebilecek bir yapıda bulunması gerekmektedir[21]. Yargıtay bir kararında sanıkların hepsinin 16-18 yaşlarında ergenlik çağının heyecanı içerisinde oldukları, macera amacıyla ve özenti olarak bir araya gelerek, söz konusu suçu işledikleri, elde ettikleri paraları gelişi güzel bar ve pavyonlarda, oyun salonlarında, kısa bir süre içerisinde harcadıkları gibi kriterler göz önüne alınarak bu suçun TCK 313. maddede belirtilen suçu oluşturmadığına karar vermiştir[22]. Benzer kriterlerle suç örgütünün yasada belirtilen amaçları ve yöntemleri kapsayacak bir örgütlenme olup olmadığı belirlenmelidir.

Çıkar amaçlı örgüt suçunun işlenmesi için belirli kişilerin madde de belirtilen amaçlarla, birden çok suçları işlemek üzere işbirliği içinde olmaları gerekir. İşte burada ki suç işlemek kararı ve işbirliği kastı suçun temel özelliğini oluşturmaktadır[23]. Yoksa iştirak (TCK 64. 65) biçiminde belirli bir ya da birkaç suçu işleyerek haksız menfaat sağlamak halinde çıkar amaçlı örgüt kurma suçu oluşmamaktadır[24]. TCK'nun 64 ve 65. maddelerine giren fikri ve fiili anlaşmalarda teşekkül dayanışması ve süreklilik söz konusu değildir. Buna karşın çıkar amaçlı suç örgütlerinde sürekliliğin amaçlanmış olması gerekmektedir[25]. Çıkar amaçlı suç örgütlerindeki işbirliği iştirak hükümlerini aşan bir nitelik taşımaktadır[26].

İştirak konusu İtalya'da üzerinde çok tartışılan konulardan birisi olmuştur. Zira çıkar amaçlı suç örgütlerine üye olmamakla beraber bu örgütlerin faaliyetlerine dışarıdan yardımcı

---

[18] TBMM, 4422 Sayılı Yasaya İlişkin Adalet Komisyonu Raporu. (http://www.tbmm.gov.tr); EGM 2000.
[19] YENİSEY, Seminer, Ankara, s. 43.
[20] DÖNMEZER, Seminer Ankara, s. 13.
[21] ÖZEK, s. 240.
[22] Yargıtay 8. C.D. 03.07.1986 Tarih ve 1986/2763 E, 1986/4070 K. Kazancı Hukuk Otomasyonu, Yargıtay Kararları CD'si.
[23] TBMM, 4422 Sayılı Yasaya İlişkin Adalet Komisyonu Raporu. (http://www.tbmm.gov.tr)
[24] YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...". s. 100.
[25] TBMM, 4422 Sayılı Yasaya İlişkin Adalet Komisyonu Raporu, (http://www.tbmm.gov.tr); Yargıtay 8. C.D. 21.10.1981 tarih ve 1981/4608 E. 1981/5410 K. Sayılı Kararı. Kazancı Hukuk Otomasyon CD'si; ÖZEK, s. 197.
[26] ÖZEK, s. 195.

olanlar genellikle kamu yönetiminde etkin şahsiyetler, siyasetçiler, bürokratlar olabilmektedir. Bu kişilerin de örgüt üyesi olmamalarına rağmen iştirak hükümleri doğrultusunda cezalandırılmaları tereddüt oluşturmuştur. Yakın zamanda Ceza Genel Kurulu az sayıda muhalefete rağmen anlatılan şekilde dışarıdan iştirakin mümkün olabileceği ve iştirak hükümlerine göre cezalandırılacaklarına karar vermiştir[27].

Bir kişinin bir partinin ya da şirketin yönetim kurulu üyesi olabilmek için çalışması, bu amaçla çalışmalarında kendisine yardımcı olacak kişiler kullanması bu suçu oluşturmaz. Yıldırma, sindirme veya korkutma eylemlerinin de gerçekleştirilmesi halinde örgüt varlığından söz edilebilir. Tek başına ya da yardımcıları ile yasal olarak kulis faaliyetlerinde bulunması ÇASÖMK kapsamına girmez[28]. Yasada belirtilen amaçların düşünce olarak taşınması da bu suçu oluşturmaz. Bu düşüncenin eyleme geçirilmesi için örgüt kurulması gerekmektedir. Çıkar amaçlı suç örgütünün varlığından bahsedebilmek için hem yasada belirtilen amaçları hem de sindirme, korkutma, yıldırma, tabi olmaya zorlama gibi unsurları birlikte aramak gerekecektir.

Suç üç veya daha fazla kişinin yasada belirtilen amaçlarla birleşmeleriyle oluşacağından, suçun oluşması için her hangi bir eyleme gerek olmadığından dolayı neticesi harekete bitişik bir suçtur. Yine örgütün kurulması ve yönetilmesi devamlılık gerektirdiğinden mütemadi suç niteliği taşımaktadır[29].

Yasa örgüt tanımını yaparken geniş bir yelpaze çizmiştir. Bu amaçlarla kurulan ve bu yöntemleri kullanan her ne ad verilirse verilsin, nasıl adlandırılırsa adlandırılsın yasanın belirlediği örgüt kapsamında yer alacaktır[30]. Yasanın yürürlüğe girdiği tarihlerde basında yer alan bazı yazılarda yasanın çek senet mafyasını unuttuğu belirtilmiştir. Ancak ÇASÖMK haksız kazanç sağlamaya yönelik bir eylem için bir araya gelinmişse, görünümü ve adlandırılması ne olursa olsun yasa kapsamında değerlendirilebilecektir[31].

Örgütü kuranlar ve üyesi olanlara verilen cezanın dışında suçun işlenmesinde rol almayan, örgütün üyesi olmayan kişilerin yasada belirtilen amaçları gerçekleştirmek için işledikleri diğer suçlar ile TCK 296. madde de belirtilen suçların[32] işlenmesi halinde TCK'ya göre verilecek ceza 1/3 ten ½ ye kadar artırılır.

---

[27] PALAZZO, "Organize...", s. 822.
[28] DÖNMEZER, s. 8.
[29] ÖZEK, s. 242.
[30] DÖNMEZER, s. 10.
[31] DÖNMEZER, Seminer Ankara, s.17.
[32] TCK 296. maddede, "...cürmün icrasında faillerle evvelce ittifak etmiş ve cürmü neticelendirmekte yardımı dokunmuş olmaksızın, bir kimsenin o cürümden istifadesini temine veya Hükümetçe icra olunacak tahkikatı yanlış yola sevk etmeye yahut ...faili gizlemeye yardım eder yahut ...(aranan) bir kimsenin saklı bulunduğu yeri bildiği halde yetkili mercilere derhal haber vermezse veya bir cürmün ...eser ve delillerini yok eder yahut bunları bir suretle değiştirir veya bozarsa...cezalandırılır" denilmektedir.

b. Manevi Unsuru

Çıkar amaçlı suç örgütü kurmak, yönetmek, üye olmak örgüt adına faaliyette bulunmak ya da örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek fiilleri özel kastla işlenebilir. Özel kastın oluşması için örgüt elemanlarının birbirini tanımaları gerekmez[33]. Örgüt kurulurken ve faaliyet gösterirken çıkar elde etmek amacının yanında yukarda sayılan diğer amaçların gerçekleştirilmesi için kurulması ve yönetilmesi gerekir. Özel kast, doğrudan veya dolaylı olarak bir kurumun kuruluşun veya teşebbüsün yönetim ve denetimini ele geçirmek, kamu hizmetlerinde, basın-yayın kuruluşları üzerinde etkinlik sağlamak,imtiyazların, ihalelerin yahut ruhsatların denetimini elde etmek veya kartel veya tröst yaratmak, madde ve eşyaların azalmasını veya darlığını, fiyatların düşmesini veya artmasını sağlamak, kendisine veya başkasına haksız menfaat temin etmek, seçimlerde oy elde etmek, yahut seçimleri engellemek kastıyla örgütün kurulmasıdır. Çıkar amaçlı suç örgütünün kurulabilmesi için öncelikle faillerde bu maksatların olması gerekir[34].

Maddede belirtilen maksatlarla müteaddit suçların işlenmesi hususunda kast, karar ve hatta plan içinde olmaları gerekir. Bu suçun işlenmesinde bilme kavramı önemlidir. Bu suç ancak bilerek işlenebilir. Fail bilmeden örgüt suçlarına karışmışsa bu yasa kapsamında cezalandırılamaz.

4. Yaptırım

Yukarıda da belirtildiği gibi her hangi bir suç işlenmeksizin sadece örgütün kurulmuş olmasından ya da örgüte üye olunmasından dolayı suç oluşmaktadır. Yasanın belirttiği anlamda örgüt kuranlara veya örgütü yönetenlere veya örgüt adına faaliyette bulunanlara veya bilerek hizmet yüklenenlere sadece bu nedenle üç yıldan altı yıla kadar, örgüte üye olanlara iki yıldan dört yıla kadar ağır hapis cezası verilir.

Yasada belirtilen amaçlara ulaşmak için yine yasada belirtilen araçları kullanarak suç işleyenler örgüt kurma ve üye olma suçundan başka işledikleri suçtan da cezalandırılacaklardır. Bu suçlar örgüt çatısı altında ve yasada belirtien amaçlarla işlendiği için verilecek hürriyeti bağlayıcı ceza 1. maddenin 6. fikrası gereğince 1/3 ten ½ sine kadar artırılacaktır.

Verilen cezaların miktar ve türüne göre TCK genel hükümleri kapsamında kamu hizmetlerinden yasaklılık cezası da verilebilecektir.

Müsadere uygulaması TCK'nun 11. maddesinde sayılan cezalar arasında yer almadığı içinceza sayılamayacaktır. Bu nedenle müsadere uygulaması tedbir olarak kabul edilebilir. Bu nedenle beşinci bölümde ele alınacaktır.

Yasada açıkça belirtilmemiş olan bir konuya değinmek istiyoruz. Suç örgütü cebir, şiddet ve yıldırma yöntemleri ile herhangi bir faaliyetin yürütülmesi için ruhsat, bir mal ya da hizmetin

[33] ÖZEK, s. 243.
[34] Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanun Tasarısı Genel Gerekçe.

teslimi için ihale, ya da bir yatırım için kredi almışsa bu işlemlerin sonucu ne olacaktır. İtalya mevzuatında bu işlemlerin iptali düzenlenmiştir[35]. ÇASÖMK'nda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak dolaylı olarak bu işlemlerin yapılmasında cebir, şiddet ya da tehdit uygulandığından yapılan işlemler genel hükümlere göre geçersiz olacaktır.

5. Cezayı Artıran ve Azaltan Nedenler

Suç örgütü eğer silahlı ise ceza 1/3 ten ½ ye kadar artırılacaktır. Silahlı olmaktan kasıt silahları kullanmak değildir. Kullanmak için hazırlanmış olması ağırlaştırıcı neden olarak kabul edilmiştir[36]. Hangi maddelerin silah sayılacağı konusunda yasada herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Genel kanun olan TCK'nun 189. maddesinde[37] silahın tanımı ve kapsamı belirtilmiştir. Çıkar amaçlı suç örgütünün silahlı sayılıp sayılmayacağına ilişkin belirleme TCK 189. maddesi dikkate alınarak yapılacaktır.

Suç faili memur ya da kamu hizmetiyle görevli ise verilecek ceza yarıdan bir katına kadar artırılacaktır. Yine yasada memur kavramının kapsamına ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. TCK'nun 279. maddesi ceza kanunu uygulamasında kimlerin memur sayılacağını[38] berkitmiştir. ÇASÖMK'nun 1. maddesinin 3. fıkrası uygulamasında da TCK'nun memur sayılacağını belirttiği kişiler esas alınacaktır.

Çıkar amaçlı suç örgütü mensuplarınca veya örgüt üyesi olmayanlar tarafında örgüt adına bu kanunda gösterilen amaçları gerçekleştirmek üzere işlenen suçlardan verilecek cezalar 1/3 ten ½ ye kadar artırılır. Yine örgüt üyeleri tarafından veya örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüt adına TCK 296. maddesinde belirtilen eylemleri gerçekleştirenler hakkında verilecek ceza 1/3 ten ½ ye kadar artırılır.

---

[35] ÖZEK, s.245.

[36] YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...". s. 100.

[37] TCK 189. madde: "Ceza tayininde kanunun şiddet sebebi sayarak bildirdiği silah tabirinden maksat;

1. Ateşli silahlar,
2. Patlayıcı maddeler,
3. Tecavüz ve müdafaada kullanılan her türlü kesici, delici veya bereleyici aletler,
4. Yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı eczalar veya diğer her türlü zehirler ve boğucu, kör edici gazlardır.

5435 sayılı yasa ile değiştirilen bu maddenin,5435 sayılı yasanın 3506 sayılı yasa ile yürürlükten kaldırılması nedeniyle yürüklükten kalktığı görüşü ve hala yürürlükte olduğuna ilişkin farklı görüşler bulunmaktadır. BAKICI Sedat, TCK, CMUK, CİK, Adalet Yayınevi, Ankara, Mayıs 2000, s. 162.

[38] TCK Madde 279 - Ceza Kanununun tatbikatında:

1 - Devamlı veya muvakkat surette teşrii, idari veya adli bir amme vazifesi gören Devlet veya diğer her türlü amme müesseseleri memur, müstahdemleri;

2 - Devamlı veya muvakkat, ücretsiz veya ücretli, ihtiyari veya mecburi olarak teşrii, idari veya adli bir amme vazifesi gören diğer kimseler memur sayılır.

Ceza Kanununun tatbikatında amme hizmeti görmekle muvazzaf olanlar:

1 - Devamlı veya muvakkat surette bir amme hizmeti gören Devlet veya diğer amme müessesesinin memur ve müstahdemleri;

2 - Devamlı veya muvakkat, ücretli veya ücretsiz ihtiyari veya mecburi surette bir amme hizmeti gören diğer kimselerdir.

6.Usul Hükümleri

a. Yetkili ve Görevli Mahkeme

Çıkar amaçlı suç örgütleri ile ilgili görevli mahkeme Devlet Güvenlik Mahkemeleridir (DGM). O yerde Devlet Güvenlik Mahkemesinin (DGM) birden fazla dairesi varsa 1 nolu mahkeme görevlidir. Halen Türkiye'de Adana, Ankara, Diyarbakır, Erzurum, İstanbul, İzmir, Malatya ve Van illerinde kurulmuş bulunmaktadır. Her mahkemenin yargılama yetkisinin hangi illeri kapsadığı Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun[39] 2. maddesinde belirtilmiştir. Yetkili mahkeme de söz konusu madde belirtilen yargı çevresine göre belirlenecektir.

Yasanın adalet komisyonunda müzakeresi sırasında yargılama görevinin DGM'lere verilmesi eleştirilmiş, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde DGM'lerin verdiği kararlar nedeniyle tazminat ödemek zorunda kalındığından bahsedilerek DGM'lerin kaldırılmasının düşünüldüğü bir dönemde bu görevin verilmesinin yanlış olduğu ileri sürülmüştür. Diğer taraftan Bu suçların yargılama görevinin DGM'lere verilmesi gerektiği hatta DGM'lerin siyasetin üzerinde bir yapılanmaya kavuşturulması gerektiği ileri sürülmüştür[40]. Sonuçta aşağıda anlatılacak gerekçelerle bu suçları yargılama görevi DGM'lerine verilmiştir.

Örgütlü suçla mücadelede yargılama yetkisinin Devlet Güvenlik Mahkemelerine verilmiş olmasında gözetilen değişik amaçlar bulunmaktadır. Birincisi, bu mahkemelerde görev yapan hakim ve savcıların örgütlü suç konusunda daha deneyimli olmalarıdır. İkincisi ise örgütlü suçta yetkilerin mümkün olduğunca bir merkezden yürütülmesinde büyük fayda vardır. Çok hızlı kararların verilmesi, ülkenin her yerinde kısa zamanda uygulamaya geçilmesi gibi zorunluluklar bulunmaktadır. Bu nedenle bazı ülkelerde –Fransa, İtalya gibi- yetkiler bir merkezde toplanmıştır[41]. Türkiye'de de bir merkezde toplanmamakla birlikte Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kurulu bulunduğu merkezlerden örgütlü suçla mücadele yürütülecektir. Diğer bir amaç, örgütlü suçun iç ve dış güvenlik konularıyla yakından ilgilendirmesi ve bu mahkemelerin güvenlik konusunda uzmanlaşmış olmalarıdır. Bir başka amaçta, mahkemelerin görev bakımından ihtisaslaşmalarının sağlanmalarıdır[42].

Yasada geçen hakim, yetkili DGM yedek üyesidir. Cumhuriyet savcısı ise yetkili DGM Cumhuriyet başsavcılığıdır.

---

[39] 2845 Sayılı Kanun, 16.06.1983 tarih ve 18081 sayılı R.G.
[40] ABACI, s. 34.
[41] DÖNMEZER, s. 28.
[42] TBMM, 4422 Sayılı Yasaya İlişkin Adalet Komisyonu Raporu.

b. Yargılama Usulü

ÇASÖMK'nun 11. maddesinde "*bu kanunda öngörülen suçların yargılanmasında, bu kanun hükümleri ve 16.06.1983 tarih ve 2845 sayılı Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun hükümleri uygulanır*" denilmektedir.

DGM'lerindeki yargılama usulü 2845 sayılı Kanun'un 10-29. maddeler arasında düzenlenmiştir. DGM savcılarına suçun ihbarı, DGM savcısının işe el atmasına kadar diğer savcıların yapacakları işler, acele işlerden sayılması ve adli tatilde de yargılama yapılabilmesi, bina, araç gereç ve personelden geçici yararlanma, yakalama, tutuklama ve tutukluluk süresi, zabıtanın görev ve yetkisi, savcının tanıklara yemin verebilmesi, DGM savcılarının suç mahallindeki savcılardan soruşturma yapılmasını isteyebilmesi ya da o yerlere bizzat giderek soruşturma yapabilmesi gibi konular düzenlenmiştir.

c. İspat ve Delil

Suç örgütleri ile mücadelede yaşanan en büyük zorluklardan birisi ispat sorunudur. Örneğin bir kişi, suç örgütünün talimatıyla bir tetikçi tarafından öldürülsün. Adam öldürme eylemi ile ilgili delil bulunabilmekte ve fail yakalanmaktadır. Hatta fail suçunu itiraf da etmektedir. Ama suçun gerçek faillerine, yani azmettiricilerine ulaşmak, tespit edilse bile emri o kişiden aldığını ispat etmek neredeyse imkansızdır. Halbuki burada esas ispatı lazım gelen husus tetikçinin örgüt içinde birisinden emir aldığının ve bu suçun örgüt adına işlendiğidir. Bu imkansızlık suç örgütleri ile mücadeleyi olumsuz etkilemektedir. Hatta çok defa suç örgütünün ileri gelenleri yargılanarak delil yetersizliğinden beraat etmekte ve bu beraat kararını temiz, haklı ve masum olduklarının delili olarak kullanabilmektedirler[43].

Bununla birlikte suçluda gözlemlenen bazı davranışlar bu kişinin suç örgütü üyesi olduğunu gösterebilir. Bu davranışlardan bazıları şunlardır. Kişinin sabıkasının kabarık olması, geleceği parlak olmayan bir kişi olması, çok ve kolay para harcaması, etkili kişilerle ilişki kurmaya çalışıyorsa ya da ilişki içinde ise, profesyonelce çalışıyorsa, belli avukatlarla irtibatlı ise, sanayicilerle irtibat halinde ise, bir olayda aralarında irtibat olmasını haklı kılan sebeplerin olmadığı birden fazla kişi varsa, olay cezaevinden idare ediliyorsa, aranan kişi doğrudan savcılığa ifade vermek istiyorsa, cezaevinde bulunan kişilerin kendilerine ya da yakınlarına bazı yardımlar ve masraflar yapılıyorsa, ifade veren ya da örgütten uzaklaşan birisinin kendisine ya da yakınlarına karşı bir eylem söz konusu ise polis bu tür verilerin organize suç bağlantısı olabileceği kuşkusu ile incelemektedir[44].

---

[43] EGM 2000.

[44] YILMAZ, "Organize Suç...", s. 161.

Delil bakımından yasak yöntemlerle elde edilmemiş olmak şartıyla her türlü delil ile ispat edilebilir. Yargıç elde edilen delillere göre kararını verecektir.

Malvarlıklarına el konulması ve müsadere edilmesi ile ilgili ABD'de ispat yükü tersine çevrilmiştir. Elde edilen para ya da malın nereden elde edildiğinin ispatı bireyler tarafında yapılmaktadır. Yasal yollardan elde edildiği ispat edilemeyen mal varlığına el konulmaktadır[45]. ÇASÖMK tasarı halindeyken 6. maddesindeki düzenleme ABD'dekine benzer bir düzenlemeydi. Zanlının tüm malvarlığına el konuluyor ve zanlının yasal yollardan elde ettiğini ispatlaması üzerine bu mallar için verilen tedbir kararının kaldırılacağı düzenlenmişti. Anayasanın 38. maddesine aykırı olacağı gerekçesiyle komisyonlarda değiştirilmiş ve ancak kuvvetli şüphelerin bulunması halinde suçtan elde edilen mal varlığına tedbir konulabilecek ve suçtan kaynaklanmadığının anlaşılması halinde tedbir kararı kaldırılacaktır. Şu haliyle ispat yükü yine kamunun üzerinde bulunmaktadır.

7.Suçun Özel Görünüş Şekilleri

a. İştirak

İştirak, bir kişi tarafından işlenebilen bir suçun, birden fazla kişilerce önceden işbirliği yapılarak gerçekleştirilmesidir[46]. Suç örgütünün kurulması aşamasında veya kurulduktan sonra hangi konumda olursa olsun iştirak olanağı vardır[47]. Ayrıca çıkar amaçlı suç örgütü kurma ve yönetme suçlarında olabileceği gibi çıkar elde etmek için işlenen diğer suçlarda da iştirak mümkündür.

Çıkar amaçlı suç örgütü kurma, yönetme ve üye olma suçunun temel özelliği suç işleme kararı ve işbirliği kastıdır[48]. Bu işbirliği, iştirak (TCK 64. 65) biçiminde belirli bir ya da birkaç suçu işleyerek haksız menfaat sağlamak halinde çıkar amaçlı örgüt kurma suçu oluşmamaktadır[49]. TCK'nun 64 ve 65. maddelerine giren fikri ve fiili anlaşmalarda teşekkül dayanışması ve süreklilik söz konusu değildir. Buna karşın çıkar amaçlı suç örgütlerinde sürekliliğin amaçlanmış olması gerekmektedir[50]. Çıkar amaçlı suç örgütlerindeki işbirliği iştirak hükümlerini aşan bir nitelik taşımaktadır[51]. Bununla birlikte gerek işlenen suçlarda gerekse çıkar amaçlı suç örgütlerinin kurulması, yönetilmesi, adına hizmet yüklenilmesi ve adına faaliyette bulunulması suçlarında iştirak söz konusu olabilir. Suç örgütünün suç işlemesine yardım edenler ve suç örgütlerine

---

[45] PFEİFFER, s. 367, TOPAÇ, s. 14.
[46] SAVAŞ Vural-MOLLAMAHMUTOĞLU Sadık, Türk Ceza Kanunu Yorumu, Cilt 1, Ankara 1999. s. 1242.
[47] ÖZEK, s. 244.
[48] TBMM, 4422 Sayılı Yasaya İlişkin Adalet Komisyonu Raporu.
[49] YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...". s. 100.
[50] TBMM, 4422 Sayılı Yasaya İlişkin Adalet Komisyonu Raporu; Yargıtay 8. C.D. 21.10.1981 tarih ve 1981/4608 E. 1981/5410 K. Sayılı Kararı. Kazancı Hukuk Otomasyon CD'si; ÖZEK, s. 197.
[51] ÖZEK, s. 195.

başvurarak suç işletenler TCK 64-65 hükümleri uyarınca şerik sayılacaklardır ve cezalandırılacaklardır[52].

Suç örgütü üyesi olmayan kişilerce TCK'nun 296. maddesinde belirtilen "*cürüm işleyenleri saklamak ve cürüm delillerini yok etmek*" suçunu işleyenler TCK'nun 296. maddesine göre cezaolandırılacak ancak 4422 sayılı yasa gereğince cezaları 1/3 ten yarıya kadar artırılacaktır[53].

b. Teşebbüs

Suç örgütü herhangi bir eylemde bulunmasa dahi cezalandırılmaktadır. Bu nedenle teşebbüs söz konusu değildir. Bu bakımdan yasayla bir engelleme suçu ihdas edilmiştir[54]. Suç örgütü kurmaya yönelik düşünce oluşması suç değildir. Düşünce aşamasından çıkıp örgüt kurulursa suç oluşur. Üye olma suçunda da aynı kriter geçerlidir. Üye olmayı düşünüyorsa suç oluşmamaktadır. Üye olması ile birlikte suç işlenmiş olmaktadır.

Suç örgütlerinin amaçlarına ulaşmak için değişik suçlar işlemeleri halinde bu suçların niteliğine göre teşebbüs olabilir.

c. İctima

Çıkar amaçlı suç örgütü kurma, yönetme ve üye olma suçlarından verilecek cezalar ile amaçlarına ulaşmak için işlenen diğer suçlardan verilecek cezalar gerçek içtima kurallarına göre toplanacaktır.

8. Diğer Tedbirler

a. Tutuklu ve Hükümlülerin Konulacağı Cezaevleri

Çıkar amaçlı suç örgütü mensuplarına verilecek cezaların ağır olması yetmemektedir. Bunun yanında konulacakları ceza evlerinin koşullarının da (insan onuruna uygunluk şartıyla) caydırıcı olması gerekmektedir[55].

Çıkar amaçlı suç örgütlerinin yöneticileri veya üyelerinin tutuklanmaları ya da mahkum edilmeleri halinde TMK'nun 16-17. maddelerine göre işlem görecekleri belirtilmiştir. Buna göre tutuklananlar veya mahkum olanların cezaları, tek kişilik veya üç kişilik oda sistemine göre inşa edilen özel infaz kurumlarında infaz edilir. Bu kurumlarda açık görüş yaptırılmaz. Hükümlülerin birbirleriyle irtibatına ve diğer hükümlülerle haberleşmesine engel olunur.

Bu kurumlarda cezasının en az üçte birini iyi halle geçiren hükümlüler diğer kapalı infaz kurumlarına nakledilebilirler.

---

[52] DÖNMEZER, s. 38.
[53] EGM 2000.
[54] DÖNMEZER, Seminer Ankara, s. 13.
[55] UÇUM, s. 678.

Bu kanun kapsamına giren suçlardan tutuklananlar da birinci fikrada gösterilen şekilde inşa edilmiş tutukevlerinde muhafaza edilirler. İkinci fikra hükümleri tutuklular hakkında da uygulanır.

b. Şartla Salıverme

Şartla salıverilme CİK'nun 19. maddesine göre gerçekleştirilmektedir. Bu maddeye göre idam cezaları TBMM'nce onaylananlar 30, müebbet ağır hapis cezasına mahkum olanlar 20, diğer hürriyeti bağlayıcı cezalarda hükümlülük süresinin ½ sini çekenler ve iyi halli olanlar şartla salıverilirler.

ÇASÖMK'nun 13. maddesine göre örgütlü suçlar bakımından şartla salıverme uygulaması da TMK 17. maddesine göre gerçekleştirilecektir. Söz konusu hükme göre, terör suçlarından mahkum olanlardan, TBMM tarafından ölüm cezalarının yerine getirilmemesine karar verilenler 36 yıllarını, müebbet ağır hapis cezasına hükümlüler 30 yıllarını, diğer şahsi hürriyeti bağlayıcı cezalara mahkum edilmiş olanlar hükümlülük süresinin 3/4'ünü çekmiş olup da iyi halli hükümlü niteliğinde bulundukları takdirde talepleri olmaksızın şartla salıverilirler. Aynı hüküm ÇASÖMK'a göre mahkum edilenler hakkında da uygulanacaktır.

Bunlardan, tutuklu veya hükümlü iken firar edenler veya firara teşebbüs suçundan veya cezaevi idaresine karşı ayaklanma suçundan mahkum edilmiş bulunanlar ile disiplin cezası olarak üç defa hücre hapsi cezası almış olanlar, bu disiplin cezaları kaldırılmış olsa bile şartla salıverilmeden yararlanamazlar.

Bu Kanun kapsamına giren suçlardan mahkum olanlar, hükümlerinin kesinleşme tarihinden sonra bu Kanunun kapsamına giren bir suçu işlemeleri halinde, şartla salıverilmeden yararlanamazlar.

Ayrıca CİK'nun 2. maddesinde düzenlenen ayda altı günlük indirim de bu suçlardan mahkum olanlar için uygulanmayacaktır.

c. Cezaları Tedbire Dönüştürme ve Erteleme Yasağı

CİK'un 4. maddesine göre belirli şartlar altında verilen hapis cezası para cezasına ya da değişik tedbirlerin uygulanmasına dönüştürülebilir. Buna göre Ağır hapis hariç, kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar, suçlunun kişiliğine, sair hallerine ve suçun işlenmesindeki özelliklerine göre mahkemece;

1. Kabahatlerde beher gün karşılığı üç bin ila beş bin lira hafif, cürümlerde beş bin ila on bin lira hesabıyla ağır para cezasına,

2. Aynen iade veya tazmine,

3. Altı ayı geçmemek üzere bir eğitim veya ıslah kurumuna devam etmeye,

4. Bir yılı geçmemek kaydıyla muayyen bir yere gitmekten, bazı faaliyetleri veya meslek ve sanatı icradan men'e

5. Her nevi ehliyet ve ruhsatnamenin bir aydan bir yıla kadar muvakkaten geri alınmasına çevrilebilir. Buraya kadar cezanın tedbire çevrilmesi hakimin takdirindedir. Buna karşın hükmolunan otuz güne kadar (otuz gün dahil) hürriyeti bağlayıcı cezalarla, suç tarihinde 18 yaşını ikmal etmemiş olanların mahkum edildikleri kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar yukarı ki bentlerde yazılı ceza veya tedbirlerden birine çevrilir. Denilmek suretiyle bir zorunluluk getirilmiştir. Hakim buna uymak durumundadır.

Taksirli suçlardan dolayı hükmolunan hürriyeti bağlayıcı ceza uzun süreli de olsa fail hakkında bu maddenin ilk fikrasının (1) numaralı bendi -tedbire çevirme- hükmü uygulanabilir.

Görüldüğü gibi yasaların uygulaması ile verilecek cezalar belirli şartların varlığı halinde tedbirlere dönüştürülmekte ya da dönüştürülebilmektedir. Ancak ÇASÖMK'nun 12. maddesinde göre örgütlü suçlarda verilen cezalar diğer tedbirlere dönüştürülemez.

Yine CİK'un 6. maddesine göre mahkemelerince para cezasından başka bir ceza ile mahkum olmayan kimse, işlediği bir suçtan dolayı ağır veya hafif para veya bir yıla kadar (bir yıl dahil) ağır hapis veya iki yıla kadar iki yıl dahil) hapis veya hafif hapis cezalarından biriyle mahkum olur ve geçmişteki hali ve suç işleme hususunda eğilimine göre cezanın ertelenmesi ileride suç işlemekten çekinmesine sebep olacağı hakkında mahkemece kanaat edinilirse,bu cezanın ertelenmesine hükmolunabilir. Genel uygulama bu olmakla birlikte ÇASÖMK kapsamındaki suçların işlenmesi halinde failler cezaların ertelenmesi uygulamasından yararlanamazlar.

C. SUÇ ÖRGÜTLERİNİN VE AMAÇLARININ YAYINLANMASI VE PROPAGANDASI SUÇU

1. Genel Olarak

Özel televizyon kanallarının da yayına başlamasıyla suç örgütlerinin basın-yayın organlarıyla ilişkisi gündeme gelmiştir. Suç örgütlerinin korkutma, sindirme ve yıldırma amaçlarına ulaşmalarını sağlayacak içerikte yayınlar yapılabilmektedir. Suç örgütü liderleri ve bunları faaliyetleri zımnen övülmekte ve bir kahraman gibi takdim edilmektedir[56]. Suç örgütlerini öven yayın ve propaganda yasağına ilişkin düzenlemeler hazırlanırken sansür iddalarında bulunulmuştur. Sansür bir yazı ya da görüntüyü henüz yayımlanmadan önce incelenmesi ve basılıp basılamayacağına ilişkin karar yetki verilmesidir. Buna karşı suç teşkil eden yayınların niteliklerinin belirlenmesi sansür değildir[57].

---

[56] ÖZDİKER, "Televizyonda...", s. 416.
[57] DÖNMEZER, Seminer Ankara, s. 18.

İngiltere'de basın yayın üzerinde bu konuda adeta bir sansür vardır. Teröristlerin ya da suç örgütü elemanlarının görüntüleri, resimleri, konuşmaları kendi ağızlarından yayımlanamamaktadır[58].

Suç örgütlerinin, basın yayın kuruluşlarını etkileyerek kendi amaçları doğrultusunda yayınlar yaptırmaktan da öte basın-yayın kuruluşunun hisselerinin yarıdan fazlasını ya da tamamını satın alması, veyahut yeni bir basın organı kurması mümkündür. Bu kuruluş vasıtasıyla kendi çıkarları doğrultusunda yayınlar yapmaları, amaçlarını bu suretle gerçekleştirmeye çalışmaları, suç sayılan bazı faaliyetlerini masum göstermeye çalışmaları, bazı yasal veya yönetsel düzenlemeler konusunda kamuoyu oluşturmak istemeleri mümkündür. Bu tehlikeler göz önüne alınarak ÇASÖMK'nda cezai düzenlemeler yapılmıştır[59].

TCK'nun 312. maddesinde de "*kanunun cürüm saydığı bir fiili açıkça öven... ve halkı itaatsizliğe tahrik eden kimse altı aydan iki yıla kadar cezalandırılır*" denilmektedir. 312. maddenin 3. fıkrasında ise "yukarıdaki fıkralarda yazılı suçları 311. maddedeki vasıtalarla işleyenlere verilecek cezalar bir misli artırılır" denilmektedir. Yani 1 yıldan 4 yıla kadar hapis cezası verilebilir. Bu anlamda ÇASÖMK, TCK'nundaki düzenlemeden daha ağır bir düzenleme değildir.

Yasanın hazırlanması aşamasında yapılan eleştirilerden birisi de 16. madde gereği yasanın 2-10. maddelerindeki tedbirlerin (iletişimin dinlenmesi, elektronik takip, gizli görevli vb) TMK da düzenlenen suçlarda da uygulanabileceği düzenlenmektedir. TMK'nun 8. maddesi bir fikir suçu ihdas etmektedir. 16. madde dolayısıyla 2-10. maddelerdeki tedbirlerin yazarlar, gazeteciler, basın yayın orgam mensupları hakkında da uygulanabileceği öne sürülmüştür. Oysa yasanın 2-10. maddeleri arasında düzenlenmiş bulunan tedbirler işlenen suçlarla ilgili delillere ulaşabilmek amacıyla getirilmiştir. Halbuki basın yayın organları vasıtasıyla suç işlenmesi halinde delile ihtiyaç yoktur. Zaten deliller ortayadır. Bu nedenle 2-10. maddeler arasındaki tedbirler yazarlar, gazeteciler ve diğer basın yayın organlarının mensupları için uygulanmayacaktır[60].

2. Suçun Faili

Bu Kanunda öngörülen suçları **işleyen** veya örgütlerin eylemlerini, amaçlarını, hedeflerini, bu kişi veya örgütlere haksız çıkar sağlamak veya örgütün korkutma, sindirme, yıldırma gücünü artırmak amacıyla yazılı, sesli veya görsel yayın araçlarıyla **yayımlayan** veya her ne suretle olursa olsun **propagandasını yapan** hakkında hürriyeti bağlayıcı ceza öngörülmektedir. Madde metninden de anlaşıldığı ÇASÖMK'ndaki suçları işleyenler, yayın yapanlar ve propaganda yapanlar bu suçun faili olarak belirtilmiştir.

---

[58] SAVAŞ, s. 120.
[59] Söz konusu düzenlemeler için dördüncü bölüme bakınız.
[60] DÖNMEZER, Seminer Ankara, s. 19.

Basın-yayın organlarının sahiplerinin ya da yazı işleri sorumlularının yaptıkları yayınlarla bu suçu işlemeleri açıktır. Bu kanunda öngörülen suçları işleyenler de aynı zamanda yayın ve propaganda suçunu işleyebilecekleri belirtilmektedir. Bu düzenlemeden maksat, çıkar amaçlı suç örgütlerinin kendi amaçları doğrultusunda basın yayın aracı oluşturmaları ya da basın-yayın aracının hisselerini ellerine geçirerek kendi amaçları doğrultusunda yayın ve propaganda yapmaları engellenmek istenmiştir[61].

Çıkar amaçlı suç örgütünün her ne suretle olursa olsun propagandasını yapanlarda bu suçun faili sayılmışlardır. Propaganda yapılan araç çeşitli olabileceği gibi propaganda yapan kişilerde herkes olabilir. Basın yayın organları dışındaki kişilerce propaganda suretiyle işlenmesi halinde de suç oluşacaktır.

3. Suçun Unsurları

Bu Kanunda öngörülen suçları işleyen veya örgütlerin eylemlerini, amaçlarını, hedeflerini, bu kişi veya örgütlere haksız çıkar sağlamak veya örgütün korkutma, sindirme, yıldırma gücünü artırmak amacıyla yazılı, sesli veya görsel yayın araçlarıyla[62] yayımlamak veya her ne suretle olursa olsun propagandasını[63] yapmak suçun maddi unsurudur.

Manevi unsur olarak bu suçun işlenmesinde özel kast gerekmektedir. Yapılan yayın ve propagandaların bu kişi veya örgütlere **haksız çıkar sağlamak**, örgütün korkutma, sindirme, yıldırma **gücünü artırmak** amacı ile yapılması gerekir. Ayrıca bu kastın sabit olması temel koşuldur[64].

Yapılan yayınlar örgütlerle ilgili veya gerçekleştirilen eylemlerle ilgili bilgi vermek, halkı aydınlatmak amacı taşıyorsa suç oluşmayacaktır[65].

4. Suçun Yaptırımı

Çıkar amaçlı suç örgütlerinin haksız çıkar elde etmelerini sağlamak ya da güçlerini artırmak amacıyla yayın yapanlar ile her ne suretle olursa olsun propaganda yapanlar hakkında üç tür ceza düzenlenmiştir.

Bu suçu işleyenler hakkında iki yıldan dört yıla kadar hapis ve bir milyar liradan beş milyar liraya kadar ağır para cezası verileceği belirtilmiştir. Ayrıca basın yayın organının bir günden üç güne kadar yayınlarının durdurulmasına karar verilebileceği belirtilmiştir. Yayın

---

[61]DÖNMEZER, Seminer, Ankara, s. 18.

[62] TCK'nun 311. maddesinde basın yayın araçları belirtilmiştir. Buna göre "...her türlü kitle haberleşme araçları, ses kayıt bantları, plak, film, gazete, mecmua ile veya sair basın aletleriyle veya elle yazılıp çoğaltılarak yayınlanan veya dağıtılan yazılar ile ya da umumi yerlerde levha ve ilan asmak suretiyle olursa..." söz konusu yayın basın yoluyla gerçekleştirilmiş sayılmakta ve ceza tayini de buna göre yapılmaktadır.

[63] Propaganda, herhangi bir düşünceyi yaymak amacıyla sözlü veya yazılı araçlarla insanlara yapılan etkidir YILMAZ, s. 675.

[64]DÖNMEZER, Seminer, Ankara, s. 18; TBMM, 4422 Sayılı Yasaya İlişkin Adalet Komisyonu Raporu,

[65] TBMM, 4422 Sayılı Yasaya İlişkin Adalet Komisyonu Raporu.

durdurma cezasını vermemek konusunda hakimin takdir hakkı yoktur. Sadece süresini belirlemede takdir hakkı bulunmaktadır[66].

D. GİZLİLİĞİN İHLALİ VE YETKİLERİN SUİSTİMALİ SUÇU

CMUK'nun 143. maddesinde kural olarak hazırlık soruşturmasının açık olduğu ilgilerinin dosyayı inceleyebileceği, gizlilik gerektiren durumlarda hakim kararı alınması gerektiği belirtilmektedir. ÇASÖMK'nun 10. maddesinde "*bu kanun gereğince yürütülen işlemler ve hazırlık soruşturması sırasında alınan kararlar gizlidir. Gizliliği ihlal edenler hakkında iki yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur*" denilmektedir. Önceki düzenlemeye göre açıklık kural iken 4422 S.Y. ya göre ile gizlilik kural haline getirilmiştir. Yasa kapsamında uygulanacak tedbirlerin başarılı sonuç verebilmesi ve bu tedbirlerin uygulanmasında aktif rol oynayan kamu görevlilerinin veya tanıkların can güvenliklerinin korunmasında gizliliğin önemi açıktır. Gizliliğin sağlanmadan bu suçlarla mücadelede başarılı olunabilmesi mümkün değildir[67]. Bu nedenle yasanın uygulanması sırasında gizlilik ilkesine aykırı davrananlar 2 yıldan 3 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacaklardır.

Diğer taraftna yasaya göre uygulanan tedbirler sonucu kişinin özel hayatına müdahale edilmekte ve bir takım bilgiler toplanmaktadır. Bu bilgilerden suçla ilgili olanları mahkemeye delil olarak sunulacaktır. Suçla ilgisi bulunmayanlar ise imha edilecektir. Ya da şüphe ortadan kalkmışsa uygulanan tedbir kaldırılacak ve elde edilen bilgiler savcının gözetimi altında imha edilecektir. Bu düzenlemelerden amaç kişilerin özel hayatının gizliliğinin korunabilmesidir.

Özel hayatın korunmasına yönelik bu kuralları ihlal edenler cezalandırılmaktadır. Öncelikle 2 maddenin 7 fikrasına göre imha edilmesi gereken bilgi ve belgeleri imha etmeyenler, imha edilmesi gereken bu bilgi ve belgeleri açıklayanlar veya her ne suretle olursa olsun bu bilgi ve belgeleri kullananlar 2 yıldan 3 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacaklardır.

Diğer taraftan bu yasa ile kamu görevlilerine suçların ve faillerinin takibi ve yakalanmaları amacıyla bazı özel yetkiler verilmektedir. Bu yetkilerin kötüye kullanımı söz konusu olabilecektir. Kamu görevlileri, ÇASÖMK'nun uygulanması sebebiyle kendilerine verilen yetkileri kötüye kullanarak başka kanunları ihlal etmişlerse, o kanunlarda yazılı olan ceza yarıdan bir katına kadar artırılarak verilecektir. Verilen bu cezalara kanunun 12. maddesi hükümleri de uygulanacaktır. Yani bu cezalar ertelenemeyecek ve tedbire dönüştürülemeyecektir.

E. ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTLERİNE YARDIM VE YATAKLIK ETME SUÇU

ÇASÖMK'nun 15. maddesinde "TCK'nun 314 üncü maddesi hükümleri bu kanun kapsamına giren suçlar hakkında da uygulanır" denilmektedir. TCK 314. maddesi cürüm işlemek

---

[66] TBMM, 4422 Sayılı Yasaya İlişkin Adalet Komisyonu Raporu.
[67] ÇASÖMK10. madde gerekçesi.

için teşekkül meydana getirenlere yardım ve yataklık etme suçunu düzenlemektedir. Buna göre "*Yukarıdaki madde (313) uyarınca oluşturulan teşekküllerin mensuplarına **bilerek ve isteyerek** barınacak yer gösteren veya erzak yahut silah ve cephane tedarik veya yardım edenlere altı aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir. Bu yardım; dernek, siyasi parti, işçi ve meslek kuruluşlarına veya bunların yan kuruluşlarına ait bina, lokal, büro veya eklentilerinde veya öğrenim kurumlarında veya öğrenci yurtlarında veya bunların eklentilerinde yapılırsa bu fıkradaki ceza, bir kat artırılır. Bu suretle usul ve füruundan olan hısımlarından veya karı veya koca veya kardeşinden birine barınacak yer gösteren veya yiyecek veya içecek sağlayan kişi hakkında bu cezalar yarısından üçte ikisine kadar azaltılır*".

Çıkar amaçlı suç örgütlerinin de içlerinde kamu görevlilerinin de bulunduğu değişik çevrelerden ve kişilerden yardım ve destek almaktadırlar. Suç örgütlerini cezalandırırken, bunlara bilerek ve isteyerek yardım ve yataklık edenlerin cezalandırılmaması suç örgütleriyle mücadeleyi olumsuz etkileyeceği açıktır. Bu nedenle çıkar amaçlı suç örgütlerine bilerek ve isteyerek barınacak yer gösterenler veya erzak yahut silah ve cephane tedarik veya yardım edenler TCK 314. maddeye göre cezalandırılacaklardır. Bu yardım ve yataklık maddede sayılan kurum ve kuruluşlara ait yerlerde gerçekleştirilirse verilecek ceza artırılacaktır. Usul füruundan olan hısımlarından veya karı veya koca veya kardeşlerden birine barınacak yer gösteren veya yitecek veya içecek sağlayan kişi hakkında cezada indirim yapılacaktır.

II. KARAPARA AKLAMAYA İLİŞKİN DÜZENLEMELER

A. GENEL OLARAK

Yasadışı faaliyetlerden elde edilen yüksek meblağlı paraların bir kısmı aklandıktan sonra yasal faaliyetlerde değerlendirilirken önemli bir kısmı ise yine yasadışı faaliyetlerin finansmanında kullanılmaktadır. Yani bir kısır döngü içinde suçtan para, paradan suç doğmaktadır. Bu paralardan güç kazanana suç örgütleri ülkeleri ekonomik, siyasi, sosyal bakımdan olumsuz etkilemektedir. Bu suç örgütlerinin mevcudiyetinin önlenmesinde en etkili yol bunları besleyen gelir kaynaklarının ortadan kaldırılmasıdır. Karaparanın elde edilmesinin ve aklanmasının önlenmesidir. Kuşkusuz aklamanın önlenmesinin yanında diğer önlemlere de başvurulması gereklidir[68].

Türkiye'de KAÖK yürürlüğe girmeden önce de doğrudan olmasa da karaparayı cezalandıran düzenlemeler vardı. Bunlardan birisi TCK 296. maddesidir. Bu maddeye göre, "*her kim hapis cezasından aşağı olmayan cezayı müstelzim bir cürüm işledikten sonra bu cürmün icrasında faillerle evvelce ittifak etmiş ve cürmü neticelendirmekte yardımı dokunmuş olmaksızın, bir kimsenin o cürümden istifadesini temine veya Hükümetçe icra olunacak tahkikatı yanlış yola sevk etmeye yahut Hükümetin araştırmalarına veya hükmün icrasına karşı faili gizlemeye yardım*

[68] BAŞAK, s. 29.

eder yahut hakkında yakalama veya tevkif müzekkeresi çıkarılmış olan bir kimsenin saklı bulunduğu yeri bildiği halde yetkili mercilere derhal haber vermezse veya her kim bu cezaları istilzam eden bir cürmün eser ve delillerini yok eder yahut bunları bir suretle değiştirir veya bozarsa, hapis cezasını gerektiren suçlarda altı aydan iki yıla kadar,ağır hapis cezasını gerektiren suçlarda iki seneden dört seneye, ölüm cezasını gerektiren suçlarda da üç seneden beş seneye kadar hapis cezasına mahkum olur. Şu kadar ki, bu ceza müddeti asıl cürüm için kanunda tayin edilen cezanın üçte birini geçemez. Sair fiillerden dolayı tertip olunacak ceza beş yüz liradan bin liraya kadar ağır para cezasıdır. Bu fiili usul veya füruunun, karı veya kocasının yahut kardeşinin lehine olarak işleyen kimseye ceza verilmez".

Her ne kadar bu düzenlemede direkt olarak karapara aklama suçuna yer verilmemişse de dolaylı olarak suçtan yararlanmasını sağlamak, delilleri ve eserleri yok etmek ya da bozmak filleri karapara aklama filleri ile örtüşmektedir.

Diğer düzenleme ise TCK 512. maddesidir. Buna göre "*her kim 296 ncı maddede beyan olunan haller haricinde kendisi cürmün irtikabına iştirak etmeksizin bir cürümden hasıl olan para veya sair eşyayı bilerek kabul eder veya saklar yahut satın alır yahut her ne suretle olursa olsun kabul etmek ve saklamak ve satmak hususlarında tavassut eylerse*"cezalandırılır şeklindedir. Bu madde karapara aklama suçuna ilişkin düzenlemelere daha yakın bir düzenlemedir. Bir suçtan elde edilen geliri almak, saklamak, değiştirmek, kabul etmek eylemleri suç sayılmış ve cezalandırılmıştır. Alınan yada ele geçirilen eşyanın ya da paranın yasadışı olduğu anlaşıldıktan sonra ilgili makamlara bildirme zorunluluğu getiren TCK'nun 580. maddesi de bu kapsamda düzenlemelerdendir[69].

Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karar[70] da aslında karapara ile mücadele amaçlı düzenlemeler arasında sayılabilir.

Ancak karaparanın aklanmasının boyutu ve olumsuz etkileri dikkate alındığında daha etkin mücadele için mevcut düzenlemelerin yetersizliği ve özel düzenlemelerin yapılması zorunluluğu anlaşılmıştır. Başta ABD olmak üzere pek çok Avrupa ülkesinde direk karapara aklamayla mücadeleyi düzenleyen yasalar çıkartılmaya başlanmıştır. Gelişmiş ülkelerde 1986 yılında itibaren ciddi biçimde karapara ile mücadele başlatılmıştır. 1990'lı yıllarda pek çok ülke gerekli yasal düzenlemeleri yapmıştır.

Türkiye'de Viyana Konvansiyonunu 1989 yılında imzalamasına rağmen TBMM sözleşmenin onaylanmasına 4136 sayılı kabul yasası ile ancak 22.11.1995 tarihinde çıkartılabilmiştir. Türkiye yine 1989 yılında üye olduğu FAFT üyesi ülkeler arasında karaparanın aklanmasının önlenmesi yasasını en son çıkartan ülke durumundadır. Hatta bu gecikmeden dolayı Haziran 1996 yılında ABD'de yapılan FAFT toplantısında Türkiye kınanmış ve yaptırım uygulanması kararlaştırılmıştır[71]. Bu yaptırım uygulamasına engel olmak amacıyla yasa çıkartılamamış ancak Bakanlar Kurulu Kararı ile bir yönetmelik çıkartılmıştır. 04.09.1996 tarih ve 22747 sayılı Resmi Gazete ile yayımlana 24.7.1996 tarih ve 96/98443 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile "*Bankaların Müşterilerin Kimliklerini Tespit Yükümlülüğü Hakkında Yönetmelik*"

---

[69] ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 159.
[70] 1989/14391 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, 11.08.1989 tarih ve 20249 sayılı R.G.
[71] DUPUİS, s. 36; İPEK, s. 75.

çıkartılmıştır. Bu Yönetmelikle bankalara 1 milyar Türk lirası ve üzerinde yapılan belirli işlemler için müşteri kimliklerinin tespiti ve 5 yıl süre ile saklanması zorunlu hale getirilmiştir[72]. FAFT'ın uyarısı ile yönetmelik çıkartılmış ancak bunun yeterli olmayacağı bilindiğinden yasa çalışmalarına da hız verilmiştir. Meclis komisyonlarında görüşülen yasa tasarısı 13.11.1996 tarihinde Meclis Genel Kurulunda görüşülerek kabul edilmiş ve 19.11.1996 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Karapara ile mücadeleye yönelik KAÖK ile Türkiye'de henüz uygulanmayan yeni yol ve yöntemler, mali kurumlara yeni bazı yükümlülükler getirilmiştir. Karaparanın aklanması konusun uzmanlık gerektiren bir alan olmasından dolayı aklama ile mücadelede yeni bazı birimler kurulmuştur. Karapara ile mücadelede bir ülkenin yalnız başına yapacağı çalışmaların başarılı sonuçlanamayacağının bilinmesinden dolayı karapara ile mücadelede uluslararası işbirliğine büyük önem verilmiştir. Yargılama konusunda yetkili ve görevli makamlar belirtilmiştir. Ayrıca mali suçlar kavramı yasalara ilk kez bu yasa ile ithal edilmiştir. Ancak mali suçlar kavramını sadece karapara ile sınırlı tutmamak, ülkenin ekonomik yaşamı ile ilgili tüm suçları içerecek şekilde algılamak gerekir[73].

Güvenlik güçleri tarafından 1997 yılında toplam 16 aklama olayını tespit edilmiş ve gereken işlem yapılmıştır. Bu aklama operasyonlarının 9 tanesi Türkiye ile ilişkili olarak yurt dışında meydana gelmiştir. 7 tanesi ise Türkiye de meydana gelmiştir. !998 yılında ise toplam 12 olay tespit edilmiş olup bunlardan 5 tanesi yurt dışında 7 tanesi de Türkiye'de gerçekleştirilmiştir[74]. 2000 yılında ÇASÖMK ve KAÖK kapsamında çok sayıda operasyonlar yapılmış ve kırk dosya mahkemeye intikal ettirilmiştir. Mahkemeye intikal eden dosyalarda aklandığı tespit edilen karapara tutarı iki yüz milyon dolar civarındadır[75].

Bu bölümde karapara aklama suçu, failleri, unsurları, yaptırımı, usul kuralları işlenecektir. Bundan başka KAÖK ile getirilen diğer suçlar ve cezalarına değinilecektir.

B. KARAPARA AKLAMA SUÇU

1. Genel Olarak

Kara para aklanabilmesi için öncelikle suça dayalı bir kazanç yani karapara elde edilmiş olması gerekir[76]. Bu para toplumun benimsemediği ve yasaların suç saydığı eylemlerin işlenmesinde elde edilmektedir. Her şeyden önce yasal olmama vardır[77]. Karapara aklama suçu bir tehlike suçudur[78].

Karapara aklama suçunun işlenebilmesi için öncelikle ortada bir paranın bulunması gerekir. Bu para meşruiyet kazandırılması amacıyla değerlendirilmelidir ve karapara değişik işlemler yapılarak kaynağı ve izi yok edilmeye çalışılmalıdır[79]. Karapara aklama suçunun varlığı için bu şartların gerçekleşmiş olması aranmalıdır.

---

[72] İPEK, s. 76.
[73] DONAY, s. 9.
[74] EGM 1998, s. 106.
[75] ŞENYÜZ Hanife, "135 Trilyon Aklandı", Radikal Gazetesi, 26.10.2000, s. 8.
[76] UYANIK, s. 22. ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s.23.
[77] ERGÜL, s. 89.
[78] ERGÜL, s. 89.
[79] TOKMAKKAYA, s. 36.

2. Suçun Konusu

Genel olarak karaparanın aklanması suç kaynaklı gelirlerin yasadışı nitelikten çıkartılarak yasal ekonomik değerlere dönüştürülmesi amacına yönelik tüm işlemlerdir[80].

KAÖK'nun tanımlar başlıklı 2. maddesinin b bendinde Karapara Aklama Suçu: "*Türk Ceza Kanununun 296 ncı maddesinde*[81] *belirtilen haller haricinde, bu maddenin (a) bendinde sayılan fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen karaparanın elde edenlerce meşruiyet kazandırılması amacıyla değerlendirilmesi, bu yolla elde edildiği bilinen karaparanın başkalarınca iktisap edilmesi, bulundurulması, elde edenlerce veya başkaları tarafından kullanılması, kaynak veya niteliğinin veya zilyet ya da malikinin değiştirilmesi, gizlenmesi veya sınır ötesi harekete tabi tutulması veya bu hareketin gizlenmesi, yukarıda belirtilen suçların hukuki sonuçlarından failin kaçmasına yardım etmek amacıyla kaynağının veya yerinin değiştirilmesi veya transfer yoluyla aklanması veya karaparanın tespitini engellemeye yönelik fiilleri*", ifade eder şeklinde tanımlanmıştır.

TCK 296. maddesinde suça iştirak olmaksızın, faillere yardım ve yataklık suçu düzenlenmiştir. KAÖK'da karaparanın aklanmasında iştirak olmaksızın faillere yardım konusu özel olarak düzenlenmiştir. Buna göre failin kaçmasına yardım etmek amacıyla karaparanın kaynağının veya yerinin değiştirilmesi, veya transfer yoluyla aklanması veya karaparanın tespitini engellemeye yönelik fiiller özel yardım fiilleridir. Bu fiiller karaparanın aklanması suçlarından sonra işlenirse bu yasaya göre cezalandırılacaklarıdır. Diğer suçlarda (karaparanın elde edilmesine yönelik suçlar da dahil) yapılan yardım amaçlı fiiller TCK 296. maddeye göre cezalandırılacaktır[82].

Her hangi bir eylemin TCK'nun 296. maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için bunun cürüm niteliğinde olması gerekmektedir. Yapılacak eylem fiile ya da faile yardım şeklinde olabilir[83].

---

[80] ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 25.

[81] TCK, Madde 296 - (Değişik: 28/9/1971 - 1490/9 m.) Her kim hapis cezasından aşağı olmayan cezayı müstelzim bir cürüm işledikten sonra bu cürmün icrasında faillerle evvelce ittifak etmiş ve cürmü neticelendirmekte yardımı dokunmuş olmaksızın, bir kimsenin o cürümden istifadesini temine veya Hükümetçe icra olunacak tahkikatı yanlış yola sevk etmeye yahut Hükümetin araştırmalarına veya hükmün icrasına karşı faili gizlemeye yardım eder yahut hakkında yakalama veya tevkif müzekkeresi çıkarılmış olan bir kimsenin saklı bulunduğu yeri bildiği halde yetkili mercilere derhal haber vermezse veya her kim bu cezaları istilzam eden bir cürmün eser ve delillerini yok eder yahut bunları bir suretle değiştirir veya bozarsa, hapis cezasını gerektiren suçlarda altı aydan iki yıla kadar,ağır hapis cezasını gerektiren suçlarda iki seneden dört seneye, ölüm cezasını gerektiren suçlarda da üç seneden beş seneye kadar hapis cezasına mahkum olur. Şu kadar ki, bu ceza müddeti asıl cürüm için kanunda tayin edilen cezanın üçte birini geçemez. Sair fiillerden dolayı tertip olunacak ceza beş yüz liradan bin liraya kadar ağır para cezasıdır. Bu fiili usul veya füruunun, karı veya kocasının yahut kardeşinin lehine olarak işleyen kimseye ceza verilmez.

[82] ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 30.

[83] İPEK, s. 86.

3. Suçun Faili

Bu suçun faili herkes olabilir, bazı özellikler taşınması gerekmez. Türk vatandaşı olabileceği gibi yabancı ülke vatandaşı da olabilir. Kadın ya da erkek olması da mümkündür. Hatta karaparanın kaynağını teşkil eden öncül suç ile ilgisinin bulunması ve bundan haberdar olması bile gerekmez. Bu suç tamamen bunlardan ayrı ve yeni bir suçtur [84]. Karaparanın elde edilmesi için işlenen suç değişik suçlar olabilir. Ancak bu paraların aklanarak yasal ekonomi içine dahil edilmesi suçu karapara aklama suçudur.

Bu suç kural olarak tek bir şahıs tarafından işlenebileceği gibi teşekkül halinde de işlenebilir. Ancak uygulamada genellikle teşekkül halinde işlenmektedir. Karapara aklama yöntemleri incelendiğinde her bir yöntemin uygulanabilmesi için çok sayıda insana hata kuruma ihtiyaç bulunmaktadır. Bu kişi ve kurumlar kendi aralarında kusursuz bir organizasyon ile karaparayı aklayabilmektedirler[85].

Karapara aklama suçunu kural olarak ancak gerçek kişiler işleyebilir. Suçun manevi unsuru ancak gerçek kişiler tarafından oluşturulabilir[86]. Her ne kadar karaparanın elde ediliş sürecinde tüzel kişiler de kullanılabilmekteyse de burada failler gerçek kişiler olmaktadır. Ancak kanunun 7. maddesinde işlenen suçun bir tüzel kişi bünyesinde işenmesi halinde tüzel kişiye de para cezası verilmektedir[87].

Kanunda karapara aklama suçunu devlet memuru, kamu görevlileri ya da sayılan kanunlara göre görev yapan personelin işlemesi halinde cezaları ağırlaştırılarak uygulanacağı belirtilmiştir.

Karapara aklama işlemleri son derece karmaşık ve riskli işlemlerdir. Bir yerde yapılan yanlış büyük miktarlı paralara el konulması sonucunu doğurabilir. Bu nedenle pek çok kişi ve kuruluş karapara elde edilebilir ama bu paraları aklamak adeta bir uzmanlık işidir. Karapara aklama suçunun failleri genellikle profesyonellerdir. Karapara aklamak isteyenler, finans sektörünün işleyişini çok iyi bilen bankacılık, sigortacılık, borsa ya da hukuk alanlarında çalışmış tecrübeli kişilerden yardım almaktadırlar. Bunların genellikle çok iyi bir mesleki geçmişi ya da hatırı sayılır iş deneyimi vardır ve genellikle sabıkasızdırlar. Değişik yollarla kara para elde edenler, bu kişileri bulur ve belirli bir komisyon[88] karşılığı ellerindeki paraların aklanmasını sağlarlar[89].

Kanun ise karapara aklama fiillerini sayarken bu filleri işleyecek iki gruptan bahsetmiştir. Birincisi karaparayı elde edenler. İkincisi karaparayı elde edenler dışındaki üçüncü kişiler olmak üzere tasnif etmiştir.

Karaparayı elde edenlerin gerçekleştirebilecekleri aklama fiilleri, karaparanın değerlendirilmesi, karaparanın kullanılması, kaynak ve niteliğinin ya da zilyet veya malikinin değiştirilmesi ya da gizlenmesi, ve sınır ötesi harekete tabi tutulmasıdır. Karaparayı elde edenlerden başka kişilerin işleyebilecekleri aklama eylemleri ise, iktisap edilmesi, bulundurulması, kullanılması, kaynak ve niteliğinin ya da zilyet veya malikinin değiştirilmesi ya da gizlenmesi, sınır ötesi hareketlere tabi tutulmasıdır.

---

[84] ERGÜL. s.102.
[85] ERGÜL. s.104.
[86] ÖZTÜRK Bahri, Ceza Hukuku ve Emniyet Tedbirleri Hukuku, Ankara 1994, 3. Baskı, s. 240.
[87] ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 172.
[88] Bu kişiler akladıkları paranın %4 ila % 20 si arasında değişen oranlarda komisyon almaktadırlar. ERGÜL. s.9.
[89] ERGÜL. s. 9.

4. Suçun Unsurları

a. Öncül Suçlardan birinin İşlenmiş Olması

Karapara aklama suçunun işlenebilmesi için KAÖK'nun 2 a maddesinde sayılan suçlardan birinin işlenmiş ve bundan bir kazanç elde edilmiş olması gerekmektedir. Yasa koyucu karapara aklama suçunun işlenebilmesini başka bir suçun işlenmesine bağlı kılmıştır. O halde öncelikle Yasanın 2. maddesinin a bendinde sayılan suçlardan birinin işlenmesi ve bundan para yada para ile temsil edilebilen bir gelir elde edilmiş olacaktır.

Karapara aklama suçundan hüküm verebilmek için öncül suçtan mahkumiyet hükmünün verilmiş olması gerekmez. Ancak suçun işlenip işlenmediğinin belirlenmesi gerekir. Öncül suç ile karapara aklama suçu birbirimnden bağımsız iki ayrı suçtur. Bu nedenle öncül suç hakkında davayı ya da cezayı düşüren sebeplerin bulunması karapara kovuşturmasını ve yaegılamasını durdurmaz. Öncül suçun failinin ölmüş olması ya da bulunamaması nedeniyle kovuşturma yapılamamış yada mahkum edilemeiş olsa bile karapara aklama suçu oluşur ve yargılama yapılır. Öncül suçun kanıtlanamaması ve tam olarak ispatlanamaması ve bu nedenle faillerinin cezalandırılıp cezaklandırılmamasının karapara aklama suçunun varlığını etkilemez. Öncül suç için verilen beraat kararı eğer suçun işlenmediğine ilişkin değilse aklama suçunun kovuşturmasını etkilemeyecektir. Öncül suçu affa uğrasa, faili cezalanmdırılamasa da bu aklama suçunu engellemez[90].

b. Maddi Unsur

ba. Genel Olarak

KAÖK'da karapara aklama suçu 2. Maddede düzenlenmiştir. Buna göre; Türk Ceza Kanununun 296 ncı maddesinde[91] belirtilen haller haricinde, bu maddenin (a) bendinde sayılan fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen karaparanın "*elde edenlerce, meşruiyet kazandırılması amacıyla değerlendirilmesi, bu yolla elde edildiği bilinen karaparanın başkalarınca iktisap edilmesi, bulundurulması, elde edenlerce veya başkaları tarafından kullanılması, kaynak veya niteliğinin veya zilyet ya da malikinin değiştirilmesi, gizlenmesi veya sınır ötesi harekete tabi tutulması veya bu hareketin gizlenmesi, yukarıda belirtilen suçların hukuki sonuçlarından failin kaçmasına yardım etmek amacıyla kaynağının veya yerinin değiştirilmesi veya transfer yoluyla aklanması veya karaparanın tespitini engellemeye yönelik fiiller*" karapara aklama suçunu oluşturur.

Karapara aklama suçunun oluşması için her şeyden önce ortada yasal yollrdan elde edilmemiş bir paranın bulunması gerekmektedir.. Buraya kadarki eylemler de suç olmaktadır. Ancak karapara aklama suçu, buradan sonrası ile ilgilidir. Elde edilen gayri yasal paranın meşrulaştırılması için yapılan faaliyetler karapara aklama suçunu oluşturmaktadır. O halde karapara aklama suçunun maddi unsuru, karaparayı

[90] ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 165.
[91] Bir üst başlıkta incelenmiştir.

meşrulaştırmak amacıyla yapılan her türlü eylem ve işlemlerdir denilebilir. Bu eylem ve işlemlerin neler olabileceği kanunun 2 b maddesinde belirtilmiştir. Buna göre;

Elde edenlerce;

meşruiyet kazandırılması amacıyla değerlendirilmesi,

Kullanılması,

Kaynak veya niteliğinin değiştirilmesi,

Zilyet ya da malikinin değiştirilmesi,

Gizlenmesi,

Sınır ötesi hareketlere tabi tutulması,

Veya bu hareketlerin gizlenmesi aklama suçunu oluşturur.

Elde edenler dışında başkalarınca;

İktisap edilmesi,

Bulundurulması,

Kullanılması,

Kaynak veya niteliğinin değiştirilmesi,

Zilyet ya da malikinin değiştirilmesi,

Gizlenmesi,

Sınır ötesi harekete tabi tutulması

Veya bu hareketin gizlenmesi,

Yukarıda belirtilen suçların hukuki sonuçlarından failin kaçmasına yardım etmek amacıyla;

-Kaynağının veya yerinin değiştirilmesi,

-Transfer yoluyla aklanması,

-Karaparanın tespitinin engellenmesi,

Bu fiilleri işleyenler karapara aklama suçu işlemiş olacaklardır.

Bu eylem ve işlemlerden birden fazlası aynı parayı aklamak amacıyla işlenmiş olabilir. Bu durumda her bir eylemi ayrı suç saymayarak, aynı suçun işlenmesi için yapılan tek eylem saymak gerekir[92].

Diğer yandan burada seçimlik hareketler söz konusudur. Fail ya da failler bu fiillerden herhangi birini ya da birkaçını işleyerek karaparayı aklamak isteyebilirler[93]. Bu eylemleri biraz daha genişleterek incelemek gerekmektedir.

---

[92] ERGÜL. s.106.
[93] ERGÜL. s.106.

bb. Karaparanın Meşruiyyet Kazandırma Amacıyla Değerlendirilmesi

Kanun metnine göre, suç işleyerek karaparayı elde edenler, karaparanın meşruiyet kazandırılması amacıyla değerlendirilmesi fiilini işleyerek karaparayı aklama suçunu işlemiş olacaklardır. Değerlendirme kavramından anlaşılması gereken, paraya değer kazandırılması olmayıp değişik şekillerde kullanıma uygun hale getirilmesidir[94]. Bir başka yaklaşımla meşruiyet kazandırma, paraya değer kazandırılmasından ziyade paranın değerini kaybetmesinin önlenmesidir[95].

Meşruiyet kazandırma amacı suçtan kaynaklanan gelirin yasal faaliyetlerden elde edilmiş gelir gibi gösterilmesidir. Bu amaca yönelik her hareket bu kapsamda değerlendirilebilir. Örneğin silah kaçakçılığından elde edilen paraların bankaya yatırılması, döviz, gayrimenkul, hisse senedi satın alınması gibi tüketime yönelik olmayan tüm eylemler meşruiyet kazandırma amacıyla değerlendirme olarak kabul edilebilecektir. Ancak meşruiyet kazandırma amacıyla değerlendirme fiilinin sadece karaparayı elde edenlerce işlenebilecek fiil olarak belirtilmesi yanlış olmuştur. Karaparayı elde edenlerden başkaları tarafından da değerlendirilebilir[96].

bc. Karaparanın Kullanılması

Karaparanın kullanılması suretiyle aklanması eylemini hem karaparayı elde edenler hem de karaparayı elde edenlerden başkaları işleyebilir[97].

Kullanmak kavramı yukarda anlatılan değerlendirmek kavramının aksine tüketime yönelik fiilleri içermektedir. Suçtan elde edilen karaparanın ihtiyaçların karşılanması için harcanması ve tatmin elde edilmesidir. Karaparanın kullanılacağı alan önemli değildir. Yiyecek içecek olabileceği gibi otomobil alma, tatile gitme, ev eşyası alma gibi eylemlerin tümü kullanma sayılacaktır[98].

bd. Kaynak veya niteliğinin değiştirilmesi

Bu fiil de hem karaparayı elde edenler hem de başkaları tarafından işlenebilecek bir aklama eylemidir[99].

Bu eylemin gerçekleştirilmesi halinde suç ile bu suçtan elde edilen gelir arasındaki ilişki ortadan kaldırılacaktır. Suç ile karapara arasındaki illiyet bağı koparılacaktır[100]. Bu amaçla yapılan eylemler sonucu karapara yasal faaliyetler sonucu elde edilen para şekline dönüştürülmek istenmektedir. Kanun bu amaçla yapılan eylemleri kaynağının değiştirilmesi olarak değerlendirmektedir.

Karaparanın niteliğinin değiştirilmesi ise karapara olma özelliğinin ortadan kaldırılmasıdır[101]. Bu amaçla yapılan ve yapılabilecek eylemlere şunları örnek vermek mümkündür; uyuşturucu, silah, organ, tarihi eser gibi Kanun'un 2. maddesinde sayılan suçların işlenmesi suretiyle elde edilen kazancın sahte

---

[94] DONAY, s. 9; İPEK, s.86.
[95] ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 36.
[96] İPEK, s. 86; ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 37.
[97] ERGÜL, s. 105, AKAR, s. 120.
[98] ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 37.
[99] ERGÜL, s. 119, AKAR, s. 120.
[100] İPEK, s. 87.
[101] İPEK, s.87; ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 38.

belgelerle ihracattan, komisyon ödenerek kumardan, sahte belgelerle paravan bir şirketin yüksek kar elde etmesinden, kredi alınmasından, miras ya da bağıştan kazanılmış gibi gösterilmesi[102].

be. Karaparanın Zilyet ve Malikinin Değiştirilmesi

Zilyetlik bir şey üzerindeki fiili hakimiyet kurmaktır. Malik ise bir şey üzerinde her türlü tasarrufta bulunabilme yetkisine sahip olan kişidir[103].

Karapara aklamanın önlenmesi için alınan tedbirler ve özellikle belirli miktarın üstündeki parasal işlemlerde kimlik tespiti yapılması karapara elde edenlerin aklamak için bizzat kendilerinin eylemlerde bulunması aklayıcılar için güvensiz hale gelmiştir. Büyük miktarda karaparanın bankaya yatırılması, havale edilmesi hallerinde hemen dikkat çekecek, en azından bu işlemleri yapanların kimlikleri tespit edilecektir.

Yasaların getirdiği bu güvenlik engelini aşmak için aklayıcılar ellerindeki karaparaları üçüncü kişileri kullanarak aklamaya çalışmaktadırlar. Bu kişiler örgüt üyesi olabileceği gibi yakın akrabalar ya da iş ortakları da olabilmektedir. Karaparalar bu kişilere devredilerek yani zilyedi ya da maliki değiştirilerek aklamaya uygun şartlar oluşturulmaya çalışılmaktadır. 2. bölümde anlatılan karapara aklama yöntemlerinden parçalama yöntemi tamamen karaparanın zilyet veya malikinin değiştirilmesine dayanmaktadır[104].

Karaparanın zilyet ya da malikinin değiştirilmesi eylemlerinin hem karaparayı elde edenler hem de başkaları gerçekleştirebilirler[105].

bf. Karaparanın Gizlenmesi

Karaparanın elde edilmesinden aklanması için gereken organizasyonun yapılmasına kadar kısa ya da uzun bir süre geçmesi gerekmektedir. Özellikle elde edilen karaparanın hacminin büyük olması durumlarında bu paranın muhafaza edilmesi gerçekten büyük sorundur. Bu aşamada güvenlik görevlilerinin ya da üçüncü kişilerin bu parayı tespit etmelerinin önlenmesi için gizlenmesi gerekmektedir. Bu amaçla karaparanın gizlenmesi, elinde bulunduranlar tarafından, bilinmeyen bir yere, bir bölmeye konulması, bir yere gömülmesi, suçtan habersiz bir kişiye bırakılması veya benzeri yollarla saklanmasıdır[106].

Karaparanın aklanıncaya kadar gizlendiğine ilişkin iki ilginç olay; Kolombiyalı kokain kaçakçısı Escobar'ı uzaktan dinleyen CIA; onun bir defasında yanındakilere New York'daki evinin bodrumunda 400 milyon nakit ABD dolarının gizlendiğini, bunları aklamaya fırsat bulamadan bir gün bodrumu su basması nedeniyle tüm paraların çürüdüğünü ve kullanılmaz hale geldiğini anlattığını tespit etmiştir. Yine bir Avrupa Kupası maçında rüşvet alan bir Fransız hakem parayı evinin bahçesine gömmek zorunda kalmıştır[107].

Karaparanın gizlenmesi eylemi karaparayı elde edenlerce ya da başkaları tarafından işlenebilir[108].

---

[102] ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 38.
[103] İPEK, s. 87.
[104] ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s.40.
[105] ERGÜL, s. 106, AKAR, s. 120.
[106] ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s.40. İPEK, s. 87.
[107] AKAR. s.68
[108] ERGÜL, s. 106.

bg. Karaparanın Sınır Ötesi Hareketlere Tabi Tutulması Veya Bu Hareketlerin Gizlenmesi

Karaparanın sınır ötesi harekete tabi tutulması, karaparanın bir ülke sınırlarını aşarak başka bir ülkeye geçirilmesi demektir. Yani bir ülkenin egemenlik alanından çıkarak başka bir ülkenin egemenlik alanına girmektedir[109]. Bu işlem gerçekleştirilebilmiş ise artık karapara elde edildiği ya da bir önceki bulunduğu ülkenin değil yeni ulaştığı ülkenin yasalarına tabi olmaktadır. Uyulacak kurallar (vergi, kambiyo, ithalat-ihracat, bankacılım vb) karaparanın varma ülkesinin kuralları olacaktır.

Bu eylemin kullanmasının nedenlerin başında ülkeler arasındaki karapara mevzuatlarının tekdüze olmayışı gelmektedir. Diğer taraftan karapara ile mücadele ciddi bir alt yapı, ileri teknoloji, çok sayıda uzman, kayıt altında tutulabilen ekonomi ve özellikle bankacılık gerektirmektedir. Bu yapıların bulunduğu ülkelerde karaparanın aklanması oldukça zordur Bundan dolayı karapara elde edenler bunu rahatça aklayabileceği ülkelere yani aklamayla yeterince ve etkin mücadelenin yapılmadığı ülkelere gönderilmektedir[110].

Karaparanın bir ülkeden başka bir ülkeye gönderilmesi fiziki olarak gerçekleştirilebildiği gibi kaydi olarak da gerçekleştirilebilmektedir. Bankalar aracılığıyla başka ülkelere transfer yapılabilmektedir. Paranın fiziki olarak nakli ise kurye Adı verilen kişiler aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.

Karaparanın başka ülkelere transferi sırasında aklama fiillerinden birden fazlası beraberce işlenebilmektedir. Örneğin zilyet ya da malikinin değiştirilmesi, gizlenmesi gibi eylemler birlikte işlenmiş olabilmektedir.

Karaparanın sınır ötesi işlemlere tabi tutulması hem elde edenler hem de başkaları tarafından gerçekleştirilebilir[111].

bh. Karaparanın İktisap Edilmesi

İktisap bir şeyin mülkiyetini elde etmek demektir. Hukuk literatüründe menkul, gayrimenkul ve hakların iktisabı asli ya da feri olabilir. Konumuzu oluşturan karaparanın iktisabı ise sadece feri yani başka birinin devretmesi suretiyle gerçekleştirilebilir. Ayrıca karaparanın iktisabı yoluyla aklanması ancak başkaları tarafından işlenebilecek bir eylemdir[112]. Başkalarının iktisabı bir hizmet ifasının karşılığı ya da bir mal tesliminin (uyuşturucu, silah vb) karşılığı olabilir. Karapara olduğunu bilmeyenlerin karapara elde edenlerden bir mala ya da hizmet karşılığı olarak bedel almaları kanunun belirttiği anlamda karaparanın iktisabı olamaz. Bu eylem karapara olduğu bilinerek yapılırsa suç teşkil eder.

---

[109] ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s.40; İPEK, s.87.
[110] GÜMÜŞKAYA, "Uluslararası Finans...", s. 84.
[111] ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s.42.
[112] ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s.43.

bi. Karaparanın Bulundurulması

Kanun'un Karapara aklama tanımında karaparanın bulundurulmasının da aklama teşkil edeceği belirtilmiştir. Burada üzerinde durulması gereken bir hususta "bulundurma" eyleminin kimler tarafından işlenmesi halinde suçun işlenmiş olacağı sorunudur.

Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki, karaparayı elde edenlerin "bulundurma"sı aklama suçunu oluşturmaz. Zira karaparanın elde edilmesi için zaten bir suç işlenmiştir. İşlenen bu suçun sonucu olarak karapara elde edilmiştir. İşlenen bu suçun cezası faillere verilecektir. Ancak elde etmenin dışında karaparayı aklamaya yönelik hiçbir işlem gerçekleştirmeyen faillerin ayrıca aklamadan cezalandırılmaları doğru olmaz. Aklama suçundan cezalandırabilmek için mutlaka aklamaya yönelik bir eylemde bulunmuş olmaları gerekir[113].

Eğer karaparayı sadece bulundurmak, aklama suçunu oluştursaydı, diğer fillerin -değerlendirilme, transfer edilme, kaynak ve malikinin değiştirilmesi vb.- sayılmasına gerek olmazdı. Çünkü bu fiiller bulundurma eyleminden sonra işlenebilecek fillerdir[114]. Kanun metninden anlaşılması gerekenin karaparayı elde edenlerce değil ama başkalarınca bulundurulması halinde aklama suçunun olabileceğidir[115].

Karaparanın bulundurulmasının aklama suçunu oluşturduğunun benimsenmesinin sebebi, suç örgütlerinin elde ettikleri karaparalarının önemli bir kısmını örgüt içi ödemelerde kullanmalarıdır. Bunun önlenebilmesi amacıyla elde edenlerin dışındaki kişilerce, yasadaki ifadeyle "başkalarınca[116]" bulundurulması da aklama suçunu oluşturacağı belirtilmiştir[117].

Karaparayı sadece bulunduranın alacağı ceza ile hem bulundurup hem de bir süre sonra aklamaya kalkışma filleri arasında verilecek ceza aynı mı olacaktır? Kanun hiçbir ayrım yapmaksızın bulundurma, gizleme, transfer etme ve benzeri filleri birlikte saymıştır. Bu fillerin işlenmesi halinde karapara aklama suçunun oluşacağı belirtilmiştir. Karapara aklama suçunun cezası ise 2-5 yıl arası hapis cezasıdır. Sadece bulunduran ile, aklamak için değişik işlemler yapan kişiler arasındaki ceza farkının tayini yargıca bırakılmıştır. İşlenen aklama fiilinde faillerin aklama eylemine yaptıkları katkı dikkate alınarak cezaları 2-5 yıl arasında belirlenmelidir.

bj. Sayılan Suçların Hukûm Sonuçlarından Failin Kaçmasına Yardım Etmek amacıyla Karaparanın Kaynağını veya Yerinin Değiştirilmesi vVeya Transfer Yoluyla Aklanması veya Karaparanın Tespitini Engellemeye Yönelik Fiiller

Karaparanın aklanması suçu tanımlanırken TCK 269. madde ayrık tutulmuştur. TCK 269 de genel yardım düzenlenmektedir. KAÖK karapara aklamaya yönelik eylemlere yardım için özel bir düzenleme getirmiştir. Bu düzenleme sadece maddede belirtilen şeklide işlenebilir. Bu

---

[113] ERGÜL, s. 104; AKAR, s. 120.
[114] AKAR. s.121.
[115] İPEK, s.87.
[116] Başkaları kavramının içinde akrabaları, iş arkadaşları, iş ortakları, banka ve diğer mali kurumlar, aklamayla mücadele eden güvenlik birimleri, avukat, mali müşavir ve diğerleri anlaşılmalıdır. ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 34.
[117] ERGÜL, s. 10; İPEK, s. 88.

kalıplara uymuyorsa TCK 269 uygulanabilir. Özel yasa -genel yasa çatışmasında özel yasa hükmü uygulanır kuralı gereği öncelikle özel olarak sayılan yardıma yönelik eylemler var mı yok mu buna bakılacak. Varsa KAÖK uygulanacaktır. Yine yardım söz konusu olmasına rağmen KAÖK'da belirtilen yardım eylemlerinden değilse TCK 269'a bakılacaktır. Uyuyorsa bu maddeden ceza verilebilecektir[118].

Yasada sayılan eylemler, karaparanın aklanması eylemlerinde;

1-Kaynağının veya yerinin değiştirilmesi.

2-Transfer yoluyla aklanması.

3-Tespitini engellemeye yönelik fiillerdir.

Bu suçlar, "*seçimlik hareketli*" suçlardır[119]. Aynı zamanda "*bağlı hareketli*" suçlardır. Sadece yasada belirtilen şekillerde işlenebilir[120].

Kaynağının değiştirilmesi suç ile arasındaki bağın koparılmasıdır. Yerinin değiştirilmesi ise, fiziki olarak karaparanın bir yerden başka bir yere nakledilmesidir[121]. Bu nakil ülkeler arası bir nakil olabileceği gibi ülke içi de olabilir.

Transfer yoluyla aklanması ifadesi, özellikle bankacılık işlemleri ile bir kişinin hesabındaki paranın başkalarının hesabına gönderilmesi, ya da bir ülkedeki paranın başka bir ülkeye gönderilmesi ve bu suretle karaparanın aklanmaya çalışılmasıdır.

Tespitinin engellenmesi ise, karaparayı saklamak, gizlenmek, kolluk kuvvetlerini yanıltmak, faillere yol göstermek, danışmanlık yapmak, teknik öğretmek gibi eylemlerdir. Bu eylemleri karaparayı elde edenler değil başkaları işleyebilir[122].

c. Manevi Unsur

Karapara aklama suçunun işlenmesi için genel kast yeterlidir. Fail ya da faillerin karapara aklama amacıyla kanunda belirtilen eylemlerden birini ya da bazılarını yapmaları gerekir. Başka saik ya da maksat gerekmez[123]. Kanunda bu suçun taksirli şekli düzenlenmemiştir. Karaparanın elde edilmesinde iştiraki bulunmayanların Kanunda sayılan karapara aklama suçunu oluşturan eylemleri işlemeleri halinde bu paranın karapara olduğunu "biliyor" olmaları aranır. Yargıtay 7. Ceza Dairesi bir kararında; sanığın üzerinde ya da aracında taşıdığı para ve mallarla ilgili gümrükte bildirime davet edilmesine rağmen otobüsün gizli bölmelerine sakladığı değişik ülkelere ait dövizleri bildirmemeyerek sonradan ihbar edilerek

---

[118] ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s.43.
[119] ERGÜL, s. 106.
[120] DONAY, s. 9.
[121] İPEK, s. 87.
[122] ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s.45.
[123] ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 167.

yakalanmasını, sanığın söz konusu paraların suç kaynaklı olduğunu bilidiğinin kanıtı olarak değerlendirmiştir[124].

Kişiler kulandıkları, değerlendirdikleri ya da transfer ettikleri paranın suçtan elde edildiğini bilmiyorlarsa manevi unsur oluşmamıştır[125].

Viyana ve Strazburg Konvansiyonunda da karapara aklamadan bahsedilirken "... *kasti olarak işlediği zaman...*" ifadesi kullanılmıştır. Karaparanın aklanması eylemlerinin suç teşkil etmesi için bilerek yapılması gerekir. Öncül suçları işleyenler elde ettikleri paranın suçtan kaynaklandığını bilerek aklama suçunu işleyebilirler. Ancak üçüncü kişiler de karapara aklama eylemlerinde bulunabilirler. Burada ki ölçü aklama amacını taşımalarıdır. Aklamaya yönelik eylemler gerçekleştirdiklerinin bilincinde olmalarıdır. Bilmiyorlarsa suç oluşmayacaktır. Aklama suçunun ihmal ile işlenmesi söz konusu olamaz. Banka ve mali kurumlarda çalışan görevlilerin kimlik tespiti, şüpheli işlem bildirimi gibi konularda ihmalde bulunmaları halinde aklama suçundan sorumlu tutulmazlar. Yasanın 12. maddesinde gösterilen düzenlemeler uygulanır[126].

5. Yaptırım

a. Genel Olarak

Öncelikle karaparanın elde edilmesi sırasında işlenen öcül suç olaraka adlandırılan ayrı bir suç söz konusudur. Bu suç için kanunlarda yazılan cezalar uygulanacaktır.

İkinci aşamada elde edilen bir para varsa, yani karapara elde edilmişse bu paranın aklanmasına yönelik yapılan eylemler ise karapara aklama suçunu oluşturacaktır. Örneğin, vergi kaçakçılığı yapan kişiye VUK'nun 359. maddesinde belirtilen 6 ay- 3 yıl arasında hapis cezası verilecektir. Ayrıca kaçırdığı vergi KAÖK'a göre karapara sayıldığından, bu karaparayı yasal gelirlermiş gibi göstermeye yönelik hayali bir fatura düzenlemişse veya muhasebe hileleri yaparak şirketini olduğundan fazla kar etmiş gibi gösterirse karaparayı aklamaya yönelik eylemler söz konusu olduğu için aklama suçunun cezası da verilecektir.

Hürriyeti bağlayıcı ceza bakımından karaparaya kaynaklık eden suç için ve karaparayı aklama suçu için ayrı ceza verildiği gibi, uygulanacak para cezası için de aynı yöntem uygulanacaktır. Yani VUK 359. maddede sayılan fillerden birinin işlenmesi suretiyle vergi kaçırılmışsa 345. maddede belirtilen para cezaları uygulanacaktır. Diğer taraftan kaçırdığı vergi karapara sayıldığından aklamaya yçnelik eylemde bulunmuşsa ayrıca aklama suçundan ceza verilecektir.

Burada kısaca müsadere konusuna da değinmek gerekmektedir. Zira müsadere TCK 11. maddesinde sayılan cezalar arasında yer almamaktadır. TCK uygulamasında müsadere ceza değil tedbir olarak nitelendirilmektedir. Bu nedenle müsadere konusuna ayrıntılı olarak beşinci bölümde yer verilecektir. Bununla birlikte KAÖK ile getirilen müsadere TCK 36 anlamında müsadereden daha geniş kapsamlıdır. Bu kanunda müsaderenin düzenlenmesinin amacı suç örgütlerinin elde ettikleri karaparaların

---

[124] Y. 7. CD. 1998/8325 E. ve 1999/7117 K. sayılı Kararı.
[125] ERGÜL. s.106., KOCALAR, s. 127., ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 46.
[126] ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s.47.

kullanmalarına izin verilmemesidir. Bu yolla suç örgütlerinin sürekliliğinin kesilmesi amaçlanmıştır[127]. Hatta karapara bulunamamışsa buna eşit malvarlığından başka malların müsaderesinin suç örgütleri ile ve karapara ile mücadelede daha etkili olacağı düşünülmüştür. TCK 36. maddede düzenlenen genel müsaderede **suçta kullanılan, ya da suçta kullanılmak üzere hazırlanan ya da suçun işlenmesinden elde edilen değerin** üçüncü kişilere ait olmamak kaydıyla hazineye mahkeme kararıyla devredilmesi söz konusudur. Yasanın 7. maddesinde düzenlenen müsadere ise özel bir hükümdür. Buna göre müsadere edilecek mal varlığı direk olarak suçtan kaynaklanmasa ya da buna ulaşılamasa dahi failin diğer mal varlığından o değere karşılık gelebilecek bir miktarının müsaderesi düzenlenmiştir[128]. Özellikle suç örgütlerinin karapara nedeniyle elde ettiği haksız zenginleşme bu yolla giderilmiş olacaktır.

b Hürriyeti Bağlayıcı Ceza

KAÖK'un 2. maddesinin b bendinde sayılan fiillerden herhangi birini işleyenler karapara aklama suçunu işlemiş sayılırlar ve 2 seneden 5 seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Karapara aklama suçu tüzel kişiliki bünyesinde işlenmişse yöneticilere 2 yıldan 5 yıla kadara hapis cezası verilir. Ayrıca tüzelkişiliğe para cezası uygulanır.

Karapara aklama suçunun, usul veya füruu veya karı-koca veya kardeşlerden biri tarafından karaparanın kaynaklandığı suçları gizlemek amacıyla işlenmesi halinde bu ceza ½ den 2/3'üne kadar indirilir.

c. Para Cezası

Karapara aklama suçunu işleyenler hürriyeti bağlayıcı cezanın yanında mali cezalara da çarptırılırlar. Buna göre söz konusu fiilleri işleyenler aklanan karaparanın bir katı ağır para cezasıyla cezalandırılır

Aklanan karaparanın, failler tarafında elde edilmesinden kolluk kuvvetleri tarafından el konulmasına kadar geçen süre içinde bir getirisi olmuş ise (döviz kuru kazancı, faiz, kira vb) bu getirilere de el konulur. Aklandığı tespit edilmekle birlikte değişik sebeplerden dolayı ele geçirilemeyen karapara miktarınca bir meblağ müsadere edilir[129].

Karapara aklama eylemi tüzel kişiliği haiz bir yapıda gerçekleştirilirse yöneticileri için hürriyeti bağlayıcı ceza öngörülürken tüzel kişilik için de 500 milyon liradan 5 milyar liraya kadar para cezası öngörülmüştür. Kanun metninde sadece para cezası ifadesi kullanılmıştır. Halbuki ceza hukuku anlamında para cezası ağır ya da hafif para cezasıdır. Sadece para cezası deniliyorsa bu idari para cezası olarak anlaşılmaktadır. Burada amaçlanan ceza hukuku anlamında para cezasıdır. Madde metnindeki para cezası ifadesinin önüne ağır ya da hafif ibaresinin getirilmesi gerekmektedir[130].

---

[127] İPEK, s. 101.
[128] ÇELİK-KOÇAĞRA-GÜLER, s. 48. Ancak bu müsadere Anayasanın 38. maddesi hükmüne aykırı olduğu ileri sürülmektedir. DONAY, s.8.
[129] Kaim değerlerin müsaderesinin Anayasaya aykırılığı ileri sürülmektedir. Bkz. DONAY, s. 8.
[130] DONAY, s.8.

6. Cezayı Artıran Nedenler

a. Karaparanın Terör Suçlarından Elde Edilmesi ya da Aklanması

Terör suçlarının belirlenmesi, TMK hükümlerine göre yapılacaktır. TMK Terör tanımı başlıklı 1. maddesine göre *"Terör; baskı, cebir ve şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzenini değiştirmek, Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemlerdir"*. Terör suçları ise yine aynı kanunun 3. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre *"terör suçları, Türk Ceza Kanununun 125, 131, 146, 147, 148, 149, 156, 168, 171 ve 172 nci maddelerinde yazılı suçlardır"*. Bundan başka bir de terör amacıyla ilenen suçlar vardır ki bunlarda terör suçları larak kabul edilmektedir. Terör amacıyla işlenen suçlar da TMK'nun 4. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre *"Terör amacı ile işlenilen suçlar, bu Kanunun uygulanmasında;*

a) Türk Ceza Kanununun 145, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 157, 169 ve 384 üncü maddeleri ile 499 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yazılı suçlar,

b) 2845 sayılı Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 9 uncu maddesinin (b), (c), (e) bentlerinde yazılı suçlar, 1 inci maddede belirtilen terör amacı ile işlendiği takdirde terör suçu sayılır" denilmektedir.

Karapara aklama suçu yukarda belirtilen terör suçlarından elde edilen karaparaların aklanması için işlenirse ceza artırılacaktır.

Her ne kadar bu sayılan suçlar genellikle ideolojik amaçlarla işleniyor olsa da zaman zaman çıkar amaçlı da işlenebileceği düşüncesi ile KAÖK'nda bu suçların işlenmesinden karapara elde edilmişse sanıklarına verilecek ceza dört yıldan az olmayacağı belirtilmiştir.

b. Karaparanın Terör Suçlarına Kaynaklık Etmek Amacıyla Elde Edilmesi ya da Aklanması

Yukarda anlatılan terör suçlarının işlenebilmesi çok büyük sermaye gerektirmektedir. Terör örgütlerinin kurulması, eylemlerde bulunabilmesi ve silah temin edebilmesi için çok miktarda paraya ihtiyaç duymaktadırlar. Bu finansman ihtiyacını değişik yasadışı faaliyetlerde bulunarak karşılayabilmektedirler. PKK terör örgütü de dahil pek çok terör örgütü uyuşturucu, silah, araç, işçi kaçakçılıklarından ciddi miktarda para elde etmekte ve bu paralarla terör eylemlerini finanse etmektedirler[131].

KAÖK terör eylemlerinden elde edilen karapara ve bunun aklanmasında ceza artırımı düzenlemenşin yanında terör eylemlerine kaynak sağlamak amacıyla karaparanın elde edilmesini ve

[131] LECLERC, s. 66; CULCU, s. 168.

aklanmasını da daha ağır şekilde cezalandırmıştır. Terör amaçlı karapara elde edenler ve aklayanlara verilecek cezanın 4 yıldan az olamayacağı belirtilmiştir.

c. Karaparanın Türkiye'ye İthali ya da Türkiye'den İhracı Yasak Madde Kaçakçılığından Elde Edilmesi

KAÖK'unda 1918 sayılı kaçakçılığın men ve takibi hakkında kanunda düzenlenen suçlar karapara elde edilebilen öncül suçlardan sayılmıştır. Bu yasaya aykırı eylemlerden elde edilen paralar karaparadır ve bu paralara meşruluk kazandırmaya yönelik eylemler de karapara aklama suçunu oluşturmaktadır.

Ancak yasa koyucu türkiyeye ithali yada ihracı yasak maddelerin[132] ithal yada ihraç edilmesinden karapara elde edilmesini ve bu paraların aklanmasını daha ağır şekilde cezalandırmayı tercih etmiştir. Bu şekilde işlenen suçların sanıklarına verilecek ceza 4 yıldan az olamaz hükmü getirilmiştir. Yani 1918 sayılı yasaya aykırı eylemlerden dolayı elde edilen karapara aklanmışsa ceza artırılarak tayin edilecektir.

Burada bir noktaya değinmek gerekir. İthalat ve ihracat alanında yapılan düzenlemelerin bir kısmı Bakanlar Kurulu Kararı ile gerçekleştirilmektedir. Bazı maların ithal ya da ihracı, yürütme organının kararı ile yasaklanmışsa buradaki aklama suçunda ceza artırılmayacaktır. Zira yasada açıkça ithali ya da ihracı kanunla yasaklanmış madde denilmektedir[133].

d. Suçun Karapara Aklamak Amacıyla Kurulan Örgütler Tarafından İşlenmesi

Karaparanın aklanması suçu, bu amaçla bir örgüt kuranlar, yönetenler ya da örgüte mensup olanlar tarafından işlenmiş olursa, verilecek ceza ayrıca bir misli artırılır.

Karaparanın aklanmasının genellikle suç örgütleri tarafından yapıldığı dikkate alınırsa bu hükmün getirilmesindeki amaç sadece karaparanın aklanmasının önlenmesi ile sınırlı olmayıp, aynı zamanda suç örgütlerinin de cezalandırılmasıdır.

KAÖK'da teşekkül kavramı ile ilgili bir düzenleme bulunmamaktadır. Genel kanun olan TCK'nun 264. maddesinin 2. fıkrasında "*Birinci fıkrada yazılı eylemleri işlemek amacıyla iki veya daha çok kimselerin önceden anlaşıp birleşmeleri teşekkül sayılır*". TCK. 313. maddesinin 6. fıkrasında "*bu maddede yazılı teşekkül, iki veya daha fazla kimsenin birlikte cürüm işlemek amacı etrafında birleşmesi ile oluşur*" denilmektedir. TCK'nun 403. Maddesinin 11. Bendinde de teşekkül, "*birden ziyade kimsenin bu suçları işlemek için önceden anlaşmaları*" olarak tanımlanmıştır. TCK 403. madde uyuşturucu kaçakçılığı ile ilgili olup bu hüküm ayrık tutulursa TCK'nun teşekkül (örgüt) ile ilgili hükümlerinde ortak nokta, örgütün ikiden fazla kişi ile oluşmasıdır[134]. Karapara aklamak amacıyla ikiden fazla kişinin bir araya gelmesi ve aklama eylemlerini gerçekleştirmeleri halinde verilecek ceza artırılacaktır. Yargıtay'a göre teşekkülü

---

[132] Türkiye'ye ithali ve Türkiye'den ihracı yasak maddeler için bkz. Gümrük mevzuatı, 1918 s. Yasa, Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu ve ilgili mevzuat.
[133] KOCALAR, s. 129; ERGÜL, s. 109.
[134] YILMAZ, "Organize Suç...", s. 166

oluşturan diğer kimselerin ele geçirilmiş olması gerekmemekle beraber varlıklarının kesin olarak tespiti aranmaktadır[135].

Burada yanlış anlaşılmaya neden olacak bir yazım tekniği kullanılmıştır. KAÖK'un 7. maddesinin 3. fıkrasında karapara aklama suçunun "*Karaparanın aklanması maksadıyla teşekkül vücuda getirenler ile idare edenler veya teşekküle mensup olanlar tarafından*" işlenmesi halinde ceza bir mislim artırılır denilmiştir. Madde metninden, kurulan örgütün sadece karapara aklamak maksadıyla kurulmuş olmasının gerektiği anlamı çıkmaktadır. Madde metnine bağlı kalınacak olursa değişik suçlar işlemek amacıyla kurulan ve kapara elde eden suç örgütü bu parayı aklarsa cezada artırım yapılmayacaktır. Bir kişi tek başına karapara aklama suçunda ne kadar ceza veriliyorsa bu şekilde karapara aklayan örgüte de aynı ceza verilecektir. Bu anlayış bize göre isabetsizdir. Zaten uygulamada sadece karapara aklamak için örgüt kurulmamaktadır. Öncelikle suç işlenerek karapara elde edilmekte, sonrada bu paralara aklanmaktadır. Bu durumda 7. maddenin 3. fıkrasındaki ağırlaştırıcı sebep uygulanacaktır. Yasa aklama suçunun örgütlü şekilde işlenmesini toplum ve kamu düzenini daha ağır ihlal ettiği düşüncesi ile bu düzenlemeye yer vermiştir. Sadece karapara aklama maksadıyla kurulan örgütlere bu hükmün uygulanması yasanın kapsamının daraltılması anlamına gelir. Bize göre her ne şekilde olursa olsun bir suç örgütü karapara aklamışsa cezada artırım uygulanacaktır.

e. Suçun Memur, Kamu Görevlileri veya Bazı Kanunlara Göre Faaliyet Gösteren Kurumlarda Çalışanlar Tarafından İşlenmesi

Görevi sebebiyle memur ve kamu görevlileri ile 3182 sayılı Bankalar Kanununa, 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanununa, 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa, 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanuna, 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa, Ödünç Para Verme İşleri ile Özel Finans Kurumlarının Kurulması, Faaliyetleri ve Tasfiyelerine İlişkin Esas ve Usulleri düzenleyen mevzuata göre faaliyet gösteren kurumlarda çalışanlar tarafından işlenmesi halinde, verilecek ceza ayrıca bir misli artırılır.

Burada bir çelişkiye dikkat çekmek gerekir ki, sayılan bu kurumlarda karapara aklamanın kolay olması ve çalıştıkları kurumunun avantajını kullanarak akalama yaptıkları için ceza artırımı düzenlenmiştir. Ancak bu kurumlara karşı işlenen suçlar sonucu ya da bu kurumlardan yararlanma sonucu elde edilen haksız kazancın karapara sayılmamış olması bir çelişkidir[136].

f. Suçun Şiddet veya Tehdit ya da Silah Kullanılarak İşlenmesi

Şiddet veya tehditle veya silah kullanarak işlenmesi halinde, hükmolunacak cezalar, ayrıca bir misli artırılır.

---

[135] ERGÜL, s. 109.
[136] DONAY, s. 9.

Şiddet maddi baskıyı (dövme vurma işkence etme) tehdit ise manevi baskıyı (kendisini ya da yakınlarını öldüreceği, sakat bırakacağı vb ifadelerle kişinin korkutulması) ifade eder[137].

Silah kavramı TCK 189. maddesinde sayılmıştır. Buna göre "*ceza tayininde kanununun şiddet sebebi sayarak bildirdiği silah tabirinden maksat; 1- ateşli silahlar, 2- patlayıcı maddeler, 3- tecavüz ve müdafaada kullanılan her türlü kesici, delici, bereleyici aletler, 4- yakıcı aşındırıcı, yaralayıcı eczalar veya diğer her türlü zehirler ve boğucu, kör edici gazlardır*". Karaparanın aklanması eylenmlerinde sayılan aletlerden biri de kullanılırsa verilecek cdza bir misli artırılacaktır.

7. Cezayı Hafifleten Nedenler

Karapara aklama suçunun, usul veya füruu veya karı-koca veya kardeşlerinden biri tarafından karaparanın kaynaklandığı suçları gizlemek amacıyla işlenmesi halinde bu ceza, yarısından üçte ikisine kadar indirilir. Karapara aklama suçuna ilişkin olarak getirilen hafifletici nedenler karaparanın elde edilmesine yönelik suçlarda uygulanamaz[138].

8. Suçun Özel Görünüş Şekilleri

a. Teşebbüs

Kanun karaparanın aklanması için yapılabilecek eylem ve işlemleri saymıştır. TCK 61-62 maddeler çerçevesinde karapara aklamaya yönelik fiillri işklemeye başlamış ama kendi ihtiyarında olmayan engel nedendden dolayı sonucu meydana getirecek filleri tamamlayamışsa eksik teşebüs olur. Buna karlşın filleri tamamlamış olmasına rağmen kendi ihtiyarında olmayan engel nedenden dolayı netice meydana gelmemişse tam teşebbüs olur. Kartapara aklama fiillerinde de her fiilin niteliğine göre teşebbüs söz konusu olabilir.

Ancak karaparaı elde edenlerden başka kişiler tarafından karaparanın bulundurulması dahi aklama suçunun oluşmasına yetmektedir. Her hangi bir işlem yapmak için hazırlanırken henüz o işlemi yapamadan yakalansa bile karaparayı bulundurmak eylemi de madde de sayıldığından aklama suçu gerçekleşmiş olacaktır. Örneğin bir kimse karaparayı yurt dışına çıkartmak isterken havaalanında yakalansa henüz yurt dışına çıkartamadığından suç işlenememiştir ve teşebbüs aşamasında kalmıştır denilemez. Çünkü kanun karaparayı bulundurmanın da aklama suçunu oluşturacağını belirtmiştir. Ya da karaparayı bankaya yatırmak isterken yakalandığını varsayalım. Burada da henüz parayı bankaya yatıramadı, yani eylem sonuçlanmadı ve teşebbüs aşamasında kaldı denilemez. Çünkü karaparayı aklamak için seçimlik bir çok fiil sayılmıştır. Bunlardan birinin gerçekleşmesi suçu oluşturur. Kanun bulundurmayı da suçun maddi unsuru saydığından bankaya yatıramamış olsa da bulundurmadan dolayı aklama suçu tamamlanmış olacaktır. Bu nedenle karapara aklama suçuna teşebbüs söz konusu değildir. Yine karaparanın gizlenmesi eylemlerinde de teşebbüs söz konuus olamaz[139].

---

[137] ERGÜL. s.110.
[138] İPEK, s. 100
[139] ERGÜL, s. 107.

b. Teselsül

TCK 80. maddesine göre aynı suçun işlenmesi amacıyla kanunun aynı hükmünün birden fazla ihlal edilmesi değişik zamanlarda bile olsa bir suç sayılır. Ancak ceza 1/6 dan ½ ye kadar artırılarak verilir denilmektedir. Karapara aklama suçunda da belirli miktara karaparanın aklanması amacıyla değişik zamanlarda değişik eylemler yapılıyorsa amaç aynı paranın aklanması olduğundan ve ihlal edilen hüküm aynı kanunun aynı hükmü olduğundan 80. madenin uygulanması söz konusudur.

Ancak karapara elde etmek için değişik suçların işlenmesi halinde her suç ayrı ayrı değerlendirilecektir. Sonuçta beş ayrı suçtan toplam 500 milyar lira karapara elde edildi. Bu toplam karaparanın aklanması için 100 milyar liralık 5 ayrı işlem gerçekleştirildi. Burada teselsül nedeniyle aklama bakımından tek suç sayılacaktır. Çünkü eldeki bir miktar para ayrı ayrı eylemlerle aklanmaya çalışılmıştır. Amaç tek suç işlemektir. Bir suçtan ceza verilecektir ancak TCK 80. maddeye göre artırılacaktır.

Karapara aklamak için kullanılan yöntemler aynı olmak zorunda değildir. Yani paranın bir kısmı fiziki olarak başka ülkeye kaçırılırken bir kısmı kredi gibi gösterilmiş, diğer bir kısmı da sigorta poliçesi devralınarak aklanmış olsun. İhlal edilen hükümler farklı kanunlarda düzenlenmiş de olsa amaç karapara aklamaktır ve yasada aklamaya yönelik her türlü eylem yasaklanmıştır. Farklı eylemlerle karaparanın aklanması kanunun aynı hükmünün birden fazla ihlali ibaresi ile çelişki içinde değildir. Kullanılan yöntem farklı da olsa sonuçta aklama amaçlanmaktadır. İhlal edilen hükümler KAÖKile yasaklanmış hükümlerdir.

c. İştirak

Karaparanın elde edilmesi tek kişi tarafından gerçekleştirilebileceği gibi teşekkül halinde de gerçekleştirilebilir. Aklama suçu bir kişi tarafından da gerçekleştirilebilir. Ancak uygulamada karaparanın aklanması suçu genellikle organize bir şekilde, birden çok kişinin katılımıyla gerçekleştirilmektedir. Yani aklama suçuna iştirak edilmesi mümkündür. İştirak edenlerde TCK 64 ve devamı maddelerine göre cezalandırılması söz konusudur.

Burada şunu belirtmek gerekir ki, aklama eylemine üçüncü kişilerin amatörce katılması halinde iştirak hükümleri uygulanır. Ancak aklama işlemi bir teşekkül tarafından işleniyorsa kanunda cezanın bir misli artırılacağı belirtilmiştir. Teşekkül halinde işlenen aklama suçunun iştirak şeklinde değerlendirilmesi söz konusu olabilir. Bu durumun yargıçlar tarafından dikkatle ayırt edilmesi gerekir. Örneğin iki kişi birlikte bir miktar karaparayı aklamaya çalışmaları halinde iştirak hükümleri uygulanır. Ancak üç ve daha fazla kişinin katılımıyla aralarında bir iş bölümü çerçevesinde gerçekleştirilmişse, yani teşekkül oluşması için aranan şartlar varsa, suçun teşekkül tarafında işlenmesi söz konusudur.

Yönetmeliğin 17. maddesine göre yükümlülerden hukuka aykırı işlemi yapan ve yönetenler görevlerine, olayla ilgilerine ve fiile katılma derecelerine göre cezalandırılır.

d. Tekerrür

Beş seneden yukarı cezalara mahkumiyet halinde cezanın çekildiği ya da cezanın düştüğü tarihten itibaren 10 yıl içinde, diğer cezalarda beş yıl içinde bir suç daha işlerse yeni suçtan verilecek ceza 1/6 ya

kadar artırılarak verilir. Aklama suçunda da ceza çekildikten ya da düştükten sonra belirtilen süreler içinde yeniden suç işlenmesi halinde ceza artırılarak verilecektir.

9. Usul Hükümleri

a. Görevli ve Yetkili Mahkeme

Kanunda özel görev hükmü bulunmamaktadır. Genel hükümler çerçevesinde 825 sayılı Türk Ceza Kanununu Mevki Meriyete Vaz'ına Mütealik Kanunu'un 29/3 maddesine göre Asliye Ceza Mahkemeleri görevlidir.

Karaparanın elde edildiği suç ile karapara aklama suçunun ayrı birer suç olduğunu belirtmiştik. Bu iki suçun davalarının birleştirilmesinde yasaya bakıldığında bir engel bulunmamaktadır. Eğer öncül suç ve aklama suçunun davaları birleştirilmeyecek olsa idi bunun yasada açıkça belirtilmesi gerekirdi. Benzer bir durum olan kaçakçılık kanununun 31'inci maddesinde bu suça ilişkin davaların başka davalarla birleştirilemeyeceğine ilişkin amir hüküm bulunmaktadır. KAÖK'da buna benzer özel bir hüküm bulunmadığından birleştirilmesi mümkündür. Ancak aklama suçları 3005 sayılı yasaya tabi olduğundan öncül suç bu yasaya tabi değil ise bu davaların birleştirilmesi olanaksızdır[140].

Öncül suçla ilgili yargılamanın sonucunun bekletici sorun yapılamaması gerekir. Hatta bu yargılamada mahkum edilmeyen kişilerin de aklama eylemi nedeniyle yargılanmasına engel bir durum yoktur[141].

Yetkili mahkeme; Kanunun 13. maddesine göre karapara aklama suçlarına bakmaya karaparanın bulunduğu yer mahkemesidir.

Yabancı ülkelerin müsadere ve kontrollü teslimat taleplerine Ankara sulh ceza mahkemesi yetkilidir. Talebin Türkiye'nin taraf olduğu anlaşmalara uygun şekilde olması gerekir.

b. Yargılama Usulü

Yasanın 13. maddesine göre karaparanın aklanması suçlarının yargılaması 3005 sayılı Meşhut Suçların Yargılanma Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre yapılacaktır. Bu yasanın uygulanmasından amaç çabuk sonuçlanmasını sağlamaktır.

c. Zamanaşımı

Yasanın 8. maddesinde 10 yıllık bir zamanaşımı süresi belirtilmiştir. Süre fiilin işlendiği günden itibaren işlemeye başlar. Fiilin işlendiği gün ise, karaparanın kullanıldığı, kaynak veya niteliğinin değiştirildiği, zilyet ya da malikinin değiştirildiği, transfere tabi tutulduğu, iktisap edildiği, gizlendiğinin açığa çıkarıldığı, gizlenen karaparanın başkasına devretmek üzere gizlemenin son bulduğu, bulundurma durumunda da bulundurmanın son bulduğu tarihtir. Yani suç tarihi aklamanın nasıl başladığı ya da hangi maddi unsurla gerçekleştirildiğine göre farklı olabilecektir[142].

---

[140] KOCALAR, s. 131

[141] KATOĞLU Tuğrul , "4208 Sayılı Kanun İle Düzenlenen Karapara Aklama Suçunun Yapısına İlişkin Bazı Gözlemler", Vergi Dünyası, Sayı 211, Mart 1999. s. 122; KOCALAR, s. 131.

[142] KOCALAR, s. 130

Burada zamanaşımı süresi bakımından bir genişletme söz konusu olmuştur. Zira TCK 102. maddesinin 4. bendinde 5 yılı geçmeyen hapis ya da ağır hapis cezalarını gerektiren suçlar için zaman aşımı süresi 5 yıl olarak belirtilmiştir. Karapara aklama suçuna verilecek ceza 2-4 yıl hapis cezasıdır. Yani TCK 102/4 e göre 5 yıllık zaman aşımına tabi olması gerekirken KAÖKile bu süre 10 yıl olarak belirtilmiştir. Yasa koyucu bu suçun önlenmesine yönelik iradesini zamanaşımı süresi bakımından da göstermiştir[143].

Yasanın 8. maddesinde davanın açılması zamanaşımını keser denilmektedir. Yasanın bu düzenlemesi TCK 104. maddesinde belirtilen zamanaşımını kesme sebeplerinin uygulanmayacağı kanaatine yol açabilmektedir. Halbuki burada genel hükümler kaldırılmamıştır. Yasanın bu metnine bakılmaksızın 104. maddedeki kesme sebepleri uygulanmalıdır[144]. Aksi düşünüldüğünde zaman aşımı süresi için getirilen esnek düzenlemenin zamanaşımının kesilmesi konusunda daraltıldığı anlamına gelir.

d. Davaya Müdahale

KAÖK'un uygulamasına ilişkin yönetmeliğin 26. maddesine göre MASAK Başkalığı karapara aklama suçunun işlendiğine dair bilgi ve belgeleri gerği yapılmak üzere yetkili ve görevli Cumhuriyet savcılığına intikal ettirir. Savcılık tarafındsn dava açılması halinde Maliye Bakanlığı CMUK hükümlerine göre davaya müdahil olur. Takipsizlik kararı verilmesi halinde de bakanlık bu karara itiraz edebilir.

e. İspat ve Delil

Kural olarak eylemin karapara aklama eylemi olduğu konusunda ispat yükü kamuda bulunmaktadır. Zira bir paranın karapara olmadığını ispatlamasının istenmesi yükümlüler için altından kalkamayacakları bir yük demektir. Uzmanlar yapacakları inceleme ve denetlemelerde aklama olayı ile ilgili yeterli delil bulurlarsa olayı savcılığa intikal ettireceklerdir. Gerek hazırlık aşamasında gerekse yargılama aşamasında karapara akladığının ispatı gerekmektedir.

Avrupa'da yaygın olarak uygulanan karapara ile mücadele sisteminde kaynağı belli olmayan para direkt olarak karapara olarak kabul edilemez. Polisin bu paraları ve kaynağını incelemesi ve kaynağının yasadışı olduğunun tespit edilmesi gerekmektedir. ABD'de uygulanan mücadele sisteminde ise paranın kaynağını sahibi ispat etmek durumundadır. Kaynağının yasal olduğu ispat edilemeyin o para karapara sayılır ve el konulur. Ancak zaman içinde paranın kaynağının yasal olduğu ispat edilirse para iade edilir[145].

KAÖK'da açıkça ispat yükünün paranın sahibinde ya da güvenlik görevlilerinde olduğunu belirten bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak Yasanın 9. maddesinde karapara aklandığına ilişkin ciddi emarelerin bulunması halinde tedbir konulabileceği hükmüne yer verilmiştir. Yine yasanın uygulanmasını gösteren Yönetmeliğin 26. maddesinde MASAK uzmanlara yaptırdığı inceleme ve araştırma sonucunda karapara aklama suçunun işlendiğine dair bilgi ve belgeleri gereğinin yapılması için savcılığa intikal ettireceği belirtilmiştir. Bu bilgi ve belgeler, mali kayıtlar, banka kayıtları, vergi, tapu, adli sicil gibi kayıtlar,

[143] ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 173.
[144] DONAY, s.8; ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 174.
[145] ALTUĞ, s. 139.

mahkeme kararına dayanan aramalarda elde edilen bilgi ve belgeler, mal beyanları, yapılan sözleşmelerdir[146]. Bu hükümler birlikte değerlendirildiğinde karapara aklama suçunun gerçekleştirildiğinin ispat yükü kamudadır. Gereken inceleme ve araştırmayı yapacak ve yeterli delil elde ederse savcılığa bildirecek ve dava açılarak ilgilerin cezalandırılması ve paraların müsaderesi sağlanacaktır.

Burada farklı bir izlenim oluşturabilecek bir hükümden de bahsetmek istiyoruz. VUK 30. maddesinin 7. bendinde "*Maliye müfettişleri, hesap uzmanları ve gelirler kontrolörlerince yapılan incelemeler sırasında, mükellefler, her türlü harcamalar ve tasarruflarının vergisi ödenmiş veya vergiye tabi olmayan kazançlardan sağladıklarını kanıtlayamazlarsa*" kanıtlanamayan kısmı bir önceki dönemde kazanılmış ve vergisi ödenmemiş sayılarak resen vergi tarhı yapılacağı hükmü yer almaktadır. Burada kazançların vergisinin ödenmiş olduğunun ispatı mükellefe yüklenmiştir. Aynı mantık karapara için de uygulanabilir mi? Olması gereken hukuk bakımında bizce kişi ve kurumlar ellerinde bulunan paranın nereden kaynaklandığını açıklayabilmelidir. Amaç kişi ve kurumların yasalara uygun faaliyet göstermelerinin sağlanması ise bu yaklaşıma sadece yasadışı faaliyetleri olanlar karşı çıkabilir. Ancak mevcut düzenleme bakımından bu yaklaşımın karapara konusunda da uygulanması söz konusu değildir. Eğer elindeki paranın yasal olduğunu ispat yükü parayı elinde bulundurana yüklense idi bunun açıkça belirtilmiş olması gerekirdi. Yasanın bütününe bakıldığında elinde para bulunduranın böyle bir ispat yükünün bulunmadığı aksine MASAK inceleme ve araştırma sonucunda aklama ile ilgili bilgi ve belgeleri savcılığa intikal ettirerek yargılama yapılmasını düzenlemiş bulunmaktadır.

Karapara aklama suçlarında öncül suça iştirak etmemiş, sadece aklama eyleminde bulunanların söz konusu paranın suçtan elde edildiğini biliyor olması gerekmektedir ki bunun ispatı son derece güç olmaktadır. Yasada ise bilme unsuru aranmaktadır. Bilme kavramı sadece paranın yasal olmadığının bilinmesi olarak anlaşılmalıdır. Yoksa işlenen suçun, zamanının, faillerinin yerinin bilinmesi gerekmez[147].

Öncül suçun yargıya intikal etmiş olması ve bu konuda bir mahkeme kararının bulunması uzmanların incelemeleri için büyük kolaylık sağlayacaktır. Ancak bir işlemin karapara aklama niteliğinde olup olmadığının araştırılması için öncül suçtan yargılama yapılması mahkumiyet kararı verilmesi gerekmemektedir[148]. Hatta berat kararı ya da takipsizlik kararı verilse bile karapara aklama niteliğinin varlığı ayrıca incelenecektir. Zaten karapara elde edilen öncül suçlardan bazıları için savcılık doğrudan kamu davası açmamaktadır. İlgililerin şikayeti gerekmektedir. Her ne sebeple olursa olsun öncül suçla ilgili verilen hiçbir karar aklama konusunun incelenmesinde bağlayıcı değildir[149].

Yasada karapara aklandığının ispatı için özel bir delil belirtmemiştir. Bu konuda genel hükümlere müracaat edilebilecek ve her türlü delille ispatlanabilecektir. Ceza muhakemesinde delil sınırlaması söz konusu değildir. Suçun işlendiği ve failinin belirlenmesi için yargıç CMUK 254'e göre elde ettiği her türlü delili serbestçe değerlendirir ve tahkikattan edindiği kanaate göre karar verir. Ancak burada büyük sorunlar yaşanmaktadır. Zira elde edilen bilgiler sadece istihbarattan ibaret kalmaktadır. İstihbarat niteliğindeki

---

[146] GÜMÜŞKAYA Hayrettin, "Karapara Aklama Suçunun İncelenmesi ve Denetimi", Vergi Sorunları, Sayı 144, Eylül 2000, s. 173.
[147] ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 169.
[148] KATOĞLU, s. 122; TOKMAKKAYA, s. 42.
[149] TOKMAKKAYA, s. 42.

bilgiler ise mahkemelerde delil olarak kullanılamamaktadır. Ekonomik sistemin tam olarak kayıtlı olmaması özellikle ispatı gereken hususlara ilişkin delillerin yok edilmesi için uğraşıldığı bir alanda suçun ispatı son derece güç olmaktadır[150]. ABD'deki gibi ispat yükünün tersine çevrilmesi gerektiği görüşü ağır basmaktadır[151]. Ancak ekonominin büyük bölümünün kayıt dışı olması bu düşüncenin gerçekleştirilmesine imkan vermemektedir.

C. BİLGİ VERME VE ŞÜPHELİ İŞLEM BİLDİRİMİ YÜKÜMLÜLÜĞÜNE AYKIRILIK SUÇU

1. Genel Olarak

Klasik yargılama usulünde hazırlık soruşturmalarında savcının veya sulh hakiminin, son soruşturma aşamasında ise mahkemenin talebi ile bilgi ve belgelerin verilmesi söz konusudur. Ancak KAÖK ile Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) kurulmuştur. Karapara aklanması ile ilgili bir şüphe oluşması halinde uzmanlardan oluşan bu kurul olayı izler, gerekli bilgi ve belgeleri toplar ve aklama söz konusu ise savcılığa olayı intikal ettirmektedir. Bu işlemleri yaparken banka ve diğer mali kurumlardan istediği bilgi ve belgelerin kurula verilmesi gerekmektedir.

Özel kanunlarda düzenlenmiş bulunan bilgi ve belge vermeme yükümlülükleri (bankacılık sırrı) bu kanunun uygulaması bakımından kaldırılmıştır. Başka kanunlardaki düzenlemeler ileri sürülerek bilgi ve belge vermekten kaçınılamaz. Gerçi KAÖK'da belirtilmese de bankalar kanununun 83. maddesinde yetkili mercilerin istedikleri bilgileri verme zorunluluğu düzenlenmiştir. Ayrıca KAÖK'da açıkça düzenlenmiştir[152].

Ayrıca bazı şüpheli işlem tipleri belirlenmiştir[153]. Banka veya mali kurumlarda sayılan bu işlemlerden birisinin yapılması halinde ilgili banka ya da mali kurum hemen bu işlemi MASAK'a bildirmekle yükümlüdür.

2. Suçun Konusu, Faili ve Unsurları

Başkanlık gerekli durumlarda sürekli bilgi verilmesini isteyebilir. Bu husus yönetmeliğin 8. ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. Bakanlık devamlı istenecek bilgi ve belgelerin parasal sınırlarını, yükümlülerini, uygulama tarihi ve şeklini, bu bilgilerin yükümlüler nezdinde tutulmasını düzenlemeye ve belirtilen süre sonuna kadar saklanmasını istemeye yetkilidir. Yolcuların beraberinde getirdikleri altın, döviz, Türk lirası ve bunları ödemeye yarayan belgelere ilişkin ilgili mevzuata aykırı tespitler gümrük idaresi tarafından başkanlığa bildirilir.

Devamlı bilgi verme zorunluluğu kapsamında olmayan kurumlar ve işlemler bulunmaktadır. Yönetmeliğin 10. maddesine göre Aşağıdaki işlemler devamlı bilgi verme zorunluluğu kapsamında değildir.

---

[150] GÜMÜŞKAYA Hayrettin, "Karapara Aklama Suçunun İncelenmesi ve Denetimi", Vergi Sorunları, Sayı 144, Eylül 2000, s. 172.
[151] MASAK Başkanı Nejat Coşkun'un Açıklamaları, Zaman Gazetesi, 05.06.2000.
[152] SAATÇİ, "Mücadele...", s.143.
[153] Şüpheli işlem tipleri için beşinci bölüme bakınız.

a) Bankalar ve özel finans kurumları;

1) Bankalar ve özel finans kurumlarının,

2) Genel, katma ve özel bütçeli idareler, kamu iktisadi teşebbüsleri,

3) Kanunla kurulan kamu kurumu niteliğindeki kuruluşlar ile yapacakları işlemler.

b) Bankalar ve özel finans kurumları dışındaki yükümlülerin bildireceği işlemlerden, ödemesi bankalar ve özel finans kurumlarında bulunan hesaplardan nakil yoluyla, nama yazılı çeklerle veya kredi kartlarıyla yapılanlar (talih oyunları salon işletmecilerinin yapacağı ikramiye ödemeleri hariç).

c) Sorumlulukları saklı kalmak kaydıyla, bankalar ve özel finans kurumlarının belirleyeceği Türkiye'de yerleşik gerçek veya tüzel kişilerin, Bakanlığın tespit edeceği işkollarına dahil Türkiye'deki işleri ile ilgili ticari hesaplarından faaliyetleriyle mütenasip olarak yapacakları işlemler.

Başkanlık, devamlı bilgilerin verilmesini gerektiren işlemlerden bir ay içinde yapılanlar ertesi ayın on beşinci. günü akşamına kadar başkanlığa bildirilir. Başkanlık bundan farklı bildirim süresi de belirleyebilir.

Yönetmeliğin 7. maddesine göre kendilerinden bilgi ve belge istenilen gerçek ve tüzel kişilerle kamu kurumları sadece savunma hakkına ilişkin bilgi ve belgeleri vermeme yetkisine sahiptir. Bunun dışındaki ve tabi ki genel amaç olan karapara aklama olayı ile ilgili olduğu düşünülen bilgi ve belgelerin verilmesi zorunludur.

Bu amaçla kanunun 5. maddesinde kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerin MASAK Başkanlığının veya görevlendireceği uzmanların istediği bilgi ve belgeleri vermeleri zorunluluğu düzenlenmiştir. Sadece kurul değil kanunun 3. maddesinde karapara aklama olaylarının incelenmesinde görevlendirilebilecek uzmanların (maliye müfettişleri, hesap uzmanları, gelirler kontrolörleri, bankalar yeminli murakıpları, hazine kontrolörleri ve sermaye piyasası kurulu uzmanları) istemeleri halinde de bilgi ve belgelerin verilmesi zorunlu kılınmıştır. Verilmesi zorunlu olan bilgi ve belgelerin verilmemesi bu suçun maddi unsurudur.

Şüpheli işlem bildiriminde bulunma yükümlülüğü[154] MASAK'ın 2 sıra nolu tebliğinde sayılmıştır. Bu yükümlüler, şüpheli olduğu belirlenen işlemlerden birisinin yapılmasına rağmen bunu MASAK'a bildirmemişlerse şüpheli işlem bildiriminde bulunmama suçunu işlemiş olacaktır. Niteliği itibariyle sayılan şüpheli işlem tiplerine benzeyen işlemler de bildirim kapsamı içindedir. Buna rağmen şüpheli işlem bildiriminde bulunulmaması suçun maddi unsurunu oluşturmaktadır.

Manevi unsur olarak genel kast yeterlidir.

3. Yaptırım

Kanunun 12 . maddesinde de başkanlık ve görevlendirdiği kişilere istedikleri bilgi ve belgeleri vermeyenler ve şüpheli işlem bildiriminde bulunmayanlar altı aydan bir seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ayrıca 12 milyon liradan 120 milyon liraya kadar da ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

---

[154] Şüpheli işlem bildiriminde bulunma yükümlüleri için beşinci bölüme bakınız.

Bir kişi ya da kurum hakkında kasıtlı olarak onun ticari itibarını sarmak amacıyla şüpheli işlem bildiriminde bulunulması halinde bu kişi hakkından suç duyurusunda bulunlabilir. Ayrıca zarar doğmuşsa tazminat talebinde bulunulabilir[155].

Yönetmeliğin 17 . maddesine göre yükümlülerden hukuka aykırı işlemi yapan ve yönetenler görevlerine, olayla ilgilerine ve fiile katılma derecelerine göre cezalandırılır.

D. SIR SAKLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜNE AYKIRILIK SUÇU

1. Genel Olarak

Kanun'un 6. maddesinde sayılan kimseler görevleri dolayısıyla gerçek ve tüzel kişilerin ticari, şahsi, muamele ve hesap durumlarına, işlerine, işletmelerine, servetlerine veya mesleklerine ilişkin bilgileri öğrenebilmektedirler.Bu bilgilerin gizli kalması ve bu kişiler tarafından ifşa edilmemesi gerektiği düzenlenmiştir. Hem bu bilgilerin açıklanmaması hem de kendilerinin ya da yakınlarının çıkarları doğrultusunda kullanılamayacağı belirtilmiştir. Hatta bu kişilerin bu yükümlülükleri yürüttükleri görevlerinden ayrılsalar da devam eder.

Görevleri gereği elde ettikleri bilgi ve belgeleri yasada belirtilen kurumlara bildirmeleri sır saklama yükümlülüğüne aykırılık oluşturmaz[156].

2. Suçun Faili ve Unsurları

Sır saklamak zorunda olanlar şunlardır.

a-Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanı, Başkan Yardımcıları, Mali Suçları Araştırma Uzman ve uzman yardımcıları ile kurul hizmetinde çalışan görevliler,

b-Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu Başkan ve üyeleri,

c-Bu Kanun hükümleri uyarınca yetki kullanan diğer kamu görevlileri,

d-Karaparanın aklanması işlemleri ile ilgili olarak bilgilerine ve ihtisaslarına başvurulan gerçek ve tüzel kişiler,

e-Karaparanın aklanması işlemleri ile ilgili olarak bilirkişilik görevi ifa edenler.

Suçun maddi unsuru, görevleri gereği kişilerin şahıslarına, muamele ve hesap durumlarına, işlerine, işletmelerine, servetlerine veya mesleklerine ilişkin olarak öürendikleri sırları veya gizli kalması gereken diğer hususların ifşa edilmesi, kendilerine yada üçüncü kişiler yararına kullanmalarıdır.

Suçun manevi unsuru ise, genel kasttır. Bu suçun işlenmesinde genel kast yeterli olmaktadır. Madi menfeat elde etmek amacının güdülmesi suçun oluşması için şart değildir.

---

[155] KAÇAR Hamza, "Şüpheli İşlemler Bildirimi Yükümlülüğünde Banka Personelinin Cezai ve Hukuki Sorumluluğu", Yaklaşım, Yıl 7, Sayı 84, Aralık 1999, s. 84.

[156] ŞİRAMUN Serpil, Karaparanın Sermaye Piyasasında Aklanmasının Önlenmesi İçin Alınabilecek Tedbirler, Sermaye Piyasası Kurulu, Araştırma Raporu, Aralık 1992. s. 6.

3. Yaptırım

Sır saklama yükümlülüğüne aykırı davrananlara verilecek ceza 12. maddede düzenlenmiştir. Buna göre 6. maddede sayılan kişiler gizli kalması gereken hususları ifşa etmeleri halinde 1 seneden 3 seneye kadar hapis cezası verilir. Bu bilgilerin ifşa edilmesi karşılığında bir çıkar sağlanmışsa bu elde edilen menfaat ve nemaları da müsadere edilir.

Yönetmeliğin 17. maddesine göre yükümlülerden hukuka aykırı işlemi yapan ve yönetenler görevlerine, olayla ilgilerine ve fiile katılma derecelerine göre cezalandırılır.

E. KİMLİK TESPİTİ YAPMAK VE BELİRLİ SÜRE SAKLAMAK YÜKÜMLÜLÜĞÜNE AYKIRILIK SUÇU

Kimlik tespiti ve saklanması ile ilgili düzenlemeler sadece cezai bir düzenleme olmayıp aynı zamanda karapara aklanmasının önlenmesi ile ilgili mücadelede önemli bir yenilik sayılabilir. Bu nedenle burada sadece cezai kısmına değinmekle yetineceğiz. Karaparanın aklanması ile mücadele bölümünde daha ayrıntılı olarak inceleyeceğiz.

Kimlik tespiti zorunluluğu KAÖK'da yer almamasına rağmen bu yasanın uygulanması ile ilgili olarak çıkartılan yönetmeliğin 4. maddesinde düzenlenmiştir. Yapılan kimlik tespitlerinin beş yıl süre ile saklanması zorunluluğu getirilmiştir. Kimlik tespitinin yapılmaması ya da yapılan tespitin beş yıl süre ile saklanmaması hallerinde sorumlularına kanunun 12. maddesindeki müeyyideler öngörülmüştür. Buna göre bu yükümlülüklerini yerine getirmeyenler altı aydan bir seneye kadar hapis ve 12 milyon liradan 120 milyon liraya kadar ağır para cezasına çarptırılırlar.

Yönetmeliğin 17 . maddesine göre yükümlülerden hukuka aykırı işlemi yapan ve yönetenler görevlerine, olayla ilgilerine ve fiile katılma derecelerine göre cezalandırılır.

F. BAKANLAR KURULU KARARLARI VE TEBLİĞLERDE BELİRTİLEN YÜKÜMLÜLÜKLERE AYKIRILIK SUÇU

Yasanın yanında karaparanın aklanmasının önlenmesine yönelik Bakanlar Kurulu kararlarına ya da MASAK Başkanlığının çıkaracağı tebliğlere aykırılık halinde de aynı ceza (6 ay- 1 yıl arası hapis ve 12-120 milyon arası ağır para cezası) uygulanacaktır.

Yönetmeliğin 17 . maddesine göre yükümlülerden hukuka aykırı işlemi yapan ve yönetenler görevlerine, olayla ilgilerine ve fiile katılma derecelerine göre cezalandırılır.

Burada şuna değinmek gerekir ki, suçların ve cezaların kanuniliği ilkesi gereği suçlar ve bunlara verilecek cezalar sadece yasa ile belirlenebilir. Burada yasada Bakanlar Kurulu kararları ile tebliğlerdeki düzenlemelere aykırılık halinde de hapis ve ağır para cezası verilebileceği düzenlenmiştir. Bize göre bu düzenleme doğru değildir. Suç ve ceza yasa ile belirlenmelidir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTLERİ VE KARAPARAYLA MÜCADELE

I. GENEL OLARAK ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTLERİYLE MÜCADELE

A. ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTLERİYLE MÜCADELENİN GEREKLİLİĞİ VE ZORLUĞU

1. Çıkar Amaçlı Suç Örgüleriyle Mücadelenin Gerekliliği

Alman Karşı Casusluk Örgütünün eski başkanlarından Eckart Werthebach, suç örgütlerinin meydana getirdiği tehlikeyi şöyle anlatıyor: "*Örgütlü suç inanılmaz boyuttaki mali, iktisadi hayatı, toplum düzenini, kamu yönetimini ve yasal düzeni gizlice etkiler. Bazı durumlarda politikacılara kendi yasa ve değerlerini dayatırlar. Bu yolla yavaş yavaş hukukun bağımsızlığı, siyasal çalışmanın inanılırlığı ve giderek hukuk devletinin koruyucu yanı kaybolur. Böylece kokuşmuşluk ve yozlaşma kabul edilir olgular olmaya başlar. Bütün bunların sonucunda örgütlü suç kurumsallaşır. Bu gelişmenin devamında devlet, vatandaşlarının hak ve özgürlüklerini koruyamayacak duruma gelir*"[1]. Hukuk devleti böylesine büyük bir tehlikeye karşı kendisini savunması ve gereken önlemleri almak durumundadır.

Günümüzde suç örgütleri ülke güvenliğini, demokratik yaşamı, ekonomik istikrar ve gelişmeyi tehlikeye sokacak hale gelmişlerdir. Bu örgütlerin faaliyetleri sayısal olarak artmanın yanında eylemler karmaşıklaşmış ve işlenen cürümler çok geniş boyutlara ulaşmıştır. Çıkar amaçlı suç örgütleri sadece Türkiye'yi değil bütün dünyayı tehdit eden bir sorundur. G-7 ülkeleri de bu sorunun çözümü için çalışmalar yapmaktadır[2].

Suç örgütleriyle mücadele edilmesini zorunlu kılan bir diğer nedende tarih ve kültür değerlerinin çarçur edilmesini, değişik niteliklerde ki silahların yasadışı güçlerin kontrolüne geçmesinin önlenmesidir. O kadar ki sadece Rusya'da SALT I, II, III (Stratejik Silahların Sınırlandırılması) anlaşmalarına rağmen 1997 yılkında hala 20.000 nükleer başlık, binlerce taşıyıcı

---

[1] ZİEGLER, s. 19.
[2] ÖZTÜRK, "Türk Hukukunda...", s. 2.

roket ve onlarca kıtalararası taşıyıcı roket bulunmaktadır. Sadece bu nedenle bile Rusya'da yasasız ve örgütsüz bir toplumun oluşması dünya demokrasileri için büyük bir tehlikedir[3].

Suç örgütlerininoluşturdukları tehdidi Jean Ziegler *"ortak bilinç yeniden canlanmaz ve kamu yöneticileri ciddi olarak harekete geçmezlerse gelecekte Avrupa demokratik toplumlarının yıkılışı kaçınılmazdır"* cümleleriyle nitelemektedir[4].

Hukuk devletinin üç temel öğesi bulunmaktadır; İnsan haklarının sağlanması, adil adalet sisteminin oluşturulması ve güvenliğin sağlanması. Organize suçlar sayılan üç öğeyi de sarsmaktadır. Hukuk devleti bu suça seyirci kalamaz, mücadele etmek zorundadır[5].

2. Normal Suçlarla Mücadele Usullerinin Yetersizliği

Geleneksel ceza ve ceza usul yasalarında düzenlenene yol ve yöntemlerle suç örgütleri ile mücadele mümkün değildir[6]. Herhangi bir yerde meydana gelen bir suçun kovuşturulmasında öncelikle jandarma bölgesi ya da polis bölgesi ayrımına bakılır. Hangi güvenlik gücünün görev alanına giriyorsa o birim suçu kovuşturmakla görevlidir. Bundan sonra ilgili güvenlik gücü içinde de suçun niteliğine göre görevli ihtisas birimleri (narkotik, terör, cinayet, ahlak vb) kovuşturmaya başlar. İşlenen suçun failleri ve gerekli deliler toplandığında o bölgedeki Cumhuriyet Savcına olay intikal ettirilir. Savcı da toplana delilleri yeterli bulursa dava açar, eksik bulursa tamamlanmasını ister, ya da şartları varsa takipsizlik kararı verir[7].

Genellikle 19 yüzyılda hazırlanmış olan fakat değişik zamanlarda gözden geçirilen ceza kanunlarının günümüzde en büyük açık verdiği alanlardan birisi suç örgütleri diğeri de medyadır[8].

İşlenen suç ile ilgili deliller ve gerekli bilgi ve belgelerin toplanması sırasında büyük zorluklarla karşılaşılmaktadır. Zira Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Adli Sicil Genel Müdürlüğü, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü gibi kuruluşların oluşturdukları bilgi bankaları birbirinden bağımsızdır. Bu kurumların birbirlerinin bilgi bankalarından yararlanması çok zor hatta imkansız gibidir. Bunun yanında adli sicil, vergi daireleri, bankalar tarafından tutulan kayıtlara da ulaşmak çok zor ve uzun zaman gerektirmektedir[9].

---

[3] ZİEGLER, s. 97.
[4] ZİEGLER, s. 251.
[5] ÖZTÜRK, "Türk Hukukunda...", s. 2.
[6] QUELOZ, s. 775; EGM 2000.
[7] GÜNAY, s. 88.
[8] YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...", s. 102.
[9] YILMAZ, "...Koordinasyon...", s. 28

Suç örgütleri tarafından işlenen suçlarda genellikle sadece suçu işleyen fail ele geçirilebilmekte, gerçek azmettiriciler, beyin kadrosuna ulaşılamamaktadır. Bu nedenle işlenen bütün suçlar bireysel suç olarak değerlendirilmektedir[10].

Suç örgütleriyle mücadelede klasik ceza muhakemesi tedbirleri yeterli değildir. Etkin mücadele için bazı yeni tedbirlerden ve teknolojik imkanlardan yararlanmak gerekmektedir. Pek çok batı ülkesinde güvenlik kuvvetlerine bu tedbirler ve imkanlar yasalarla sağlanmış durumdadır[11]. Diğer taraftan suç örgütlerinin işledikleri suçların ekonomik amaçlı suçlar olması, bu suçlarla mücadele eden birimlerin de ekonomi ve mali konularda uzman yardımcılar kullanmalarını veya kendilerini mali konularda uzmanlaştırmaları gerekmektedir. Bu anlamda aralarında Japonya, Belçika ve almanya'nın da bulunduğu bazı ülkelerde savcıların ekonomik suçlarla ilgili uzmanlaştırıldıkları ve bu suçların kovuşturulmasında ekiplerin kullanıldığı görülmektedir[12].

Suç örgütlerinin iç yapısı, yönetimin değişik kesimlerinden yardımcıları olması ve elde ettiği kazancın çok büyük miktarları bulması nedeniyle bu güçlükle baş edebilmek için yönetimin değişik kuruluşları arasında sıkı bir işbirliğine ihtiyaç olacaktır[13].

Uluslararası suç işlemek bir yandan çok ciddi bir organizasyonu gerçekleştirmekte, diğer yandan son derece kompleks bir yapıda gerçekleşmekte ve çok sık aralıklarla kullanılan yol ve yöntemler değiştirilmektedir. Uluslararası suç organizasyonu son derece kırılgan ve nazik bir yapıya sahiptir. Suç pazarı oldukça hassas ve ürkektir. Buna karşın gizlilik, sadakat, sır tutma ve çeteler arası rekabet olabildiğince sıkıdır[14]. Suç örgütlerinin bu tarzdaki faaliyetlerini tespit etmek, izlemek, faillerini yakalayabilmek oldukça zor bir görevdir.

Etkili güvenlik hizmeti (suç faaliyetlerinin tespiti ve aydınlatılması, sanıkların yakalanması ve mahkumiyetlerini sağlayacak delillerin temin edilmesi hususundaki tecrübe ve yeteneği) sunulabilmesi için temelde tek bir önemli hususa dayanmaktadır. Suç şebekelerinin yasadışı faaliyetleri hakkında elde edilecek bilgi. Böyle bir bilgi yoksa güvenlik kuvvetlerinin işlenen suçun faillerinin bulunması bir tarafa suçun işlendiğinden bile haberleri olmayabilir. Bu durumda ne suç ve suçlularla mücadele edilebilir, nede deliller tespit edilebilir. Özellikle suç örgütlerine karşı mücadelede en önemli silah bilgidir. Biliye ulaşmak için başvurulabilecek değişik yöntemler bulunmaktadır[15] Aşağıda bu konular daha ayrıntılı incelenecektir.

---

[10] YILMAZ, "Organize Suç..." s. 165.
[11] ERDEM s. 12.
[12] ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 201
[13] YILMAZ, "...Koordinasyon...", s. 28
[14] LECLERC, s. 141.
[15] GELERİ, s. 181.

Diğer taraftan suç örgütlerinin varlıkları ve işledikleri suçlar itibariyle verdikleri zararlar bireysel suçlara nazaran oranlanamayacak kadar büyüktür. Bu durum suç örgütleriyle mücadelede yeni yol ve yöntemlerin bulunmasını ve kullanılmasını zorunlu kılmıştır[16].

3. Suç örgütleri ile Mücadelede Yeterince Başarılı Olunamamasının Nedenleri

Suç örgütleriyle bu güne kadar yapılan mücadelelerde yeterince başarılı olunduğu söylenemez. Bu hüküm hem Türkiye hem de pek çok batı ülkesi için geçerlidir. Zira uyuşturucu ticareti aynı hızda devam etmektedir, suç örgütleri silah, organ, tarihi eser kaçakçılığı, haraç, çek senet tahsilatı gibi faaliyetlerini yürütmektedirler. Suç örgütü liderleri ve üyeleri cezaevlerinde bile kontrol altına alınamamaktadır. BM görevlisi Margaret Anstee'ye göre tüm dünyada faaliyet gösteren polis teşkilatlarının, karapara ve suç örgütleri ile mücadelede kullanabildiği para bir valiz eroinin değerinden daha azdır[17]. Suç örgütleriyle mücadelede başarılı olunamamasının sebepleri çok geniş bir konudur. Yasalardan, güvenlik kuvvetlerine, yargıdan cezaevlerine kadar geniş bir alanda araştırmalar yapılması gerekmektedir. Biz burada ayrıntısına girmeksizin suç örgütleriyle mücadele de başarılı olunamamasının nedenlerine kısaca değineceğiz.

Suç örgütleri ile mücadelede başarılı olunamamasının nedenlerinden birisi işlenen suçların ve kurulan suç örgütlerinin uluslararası yapısıdır. Bu anlamda suç örgütü liderleri ve üyeleri aslında birer dünya vatandaşıdırlar. Bunların suç sınırları yoktur. Nerede çıkar varsa orada suç işleyebilmektedirler. Bunların yakalanabilmesi ve suçların aydınlatılabilmesi için ise pek çok engel bulunmaktadır. Her ülkenin kendine has bir polis, adliye, gümrük, ceza ve yönetim sistemi bulunmaktadır. Bu sistemin işlemesi sırasında mücadele birimlerinin karşısına ülkelerin ulusal sınırları çıkmaktadır. Bu sınırlar hakimleri, savcıları, polisleri durdurmakta ama suçluları durduramamaktadır[18]. Suç örgütlerine karşı mücadelede işbirliği amacıyla pek çok anlaşmalar, çalışma grupları oluşturulmuş olmakla birlikte mevzuat homojenliği yeterince sağlanamamıştır[19]. Bundan başka uluslararası adli yardımlaşma prosedürü çok yavaş işlemektedir[20]. Suç örgütleri de bu süreci avukatları vasıtasıyla daha da uzatabilmektedir[21]. Uluslararası adli yardımlaşma mekanizmasının yavaş işlediğinin en önemli örneklerinden birisi İtalya'nın temiz eller operasyonu sırasında 28 yabancı ülkeleye yazdığı 650 istinabe talebinden 438'ine hiç cevap verilmemiş, 9 tanesi kısa sürede ret edilmiş, pek çoğu da 5 yıl sonra gönderilebilmiştir[22].

Suç örgütleri uluslararası alanda suç işlemenin yanında aynı ülke içinde olmakla birlikte işlenen suçlarda gerek coğrafi gerekse sektörel çeşitlilik söz konusu olmaktadır. Bu nedenle, suç

---

[16] SÖZÜER, s 256.
[17] ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 61.
[18] ZİEGLER, s. 208.
[19] WOLTRİNG, s. 2.
[20] ZİEGLER, s. 211.
[21] ZİEGLER, s. 211.
[22] ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 215.

örgütleriyle mücadelede uluslararası işbirliğinin yanında yerel işbirliği de büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle organize suçla mücadele için ilgili birimler arasında sıkı bir işbirliği gerekmektedir. Bu işbirliğinin öncelikle kolluk içi ve kolluklar arası gerçekleştirilmesi. Buna ilaveten vergi idaresi, gümrükler, bankalar, basın ve tabi ki yargı ile gerekli işbirliği sağlanmalıdır. Örgütlü suçlarda amaç büyük kazanç elde etmek olduğundan vergi, bankacılık ve ekonomi yönetim ve denetim organlarıyla sıkı bir işbirliği gerekmektedir[23]. Organize suçla mücadele için kolluk kuvvetleri içindeki yapılanmayı işlenen suçun niteliğine göre değil işleyen örgüte göre oluşturmak gerekmektedir. Zira yukarda da belirtildiği gibi aynı örgüt çok değişik yerlerde ve çok değişik niteliklerde suç işleyebilmektedir[24].

Suç örgütleri ile mücadelenin ayaklarından birisi karapara ile mücadele diğeri de yolsuzlukla mücadeledir. Karapara ile mücadele, suç örgütlerinin ekonomik açıdan amaçlarına ulaşmalarını engellemektedir. Yolsuzluk olgusunun yaygın olması da suç örgütlerinin karapara elde etmeleri ve bunları aklamaları aşamasında işlerini kolaylaştırmaktadır. Yolsuzluk suç örgütleri ile mücadelede başarılı olunmasını engellemektedir. Bu nedenle suç örgütleri ile etkin mücadele için yolsuzlukla mücadele şarttır[25].

Bir diğer etken, suç örgütlerinin liderlerine ulaşılamamasıdır. Ekonomik suçlarda baş aktörlerin genellikle biliniyor olmasına rağmen, bunlar hakkında yasal işlemler yapılamamaktadır. Çünkü bu suçlular örgütün hiyerarşik yapısı içinde ne kadar yükselmişse o kadar korunmaktadır. Bu hiyararşik yapı suç örgütü liderlerinin yakalanması, yargılanması ve mahkum edilmesine engel olmaktadır[26]. Suç işleyen elemana, gerek işlediği suçun karşılığı olarak gerekse susması için ekonomik destek verilir. Kendisinin veya ailesinin tüm ihtiyaçları karşılanır. Suç örgütü kullandığı elemanlara sahip çıkmaktadır. Avukatlar tutulmakta, kefalet ücreti ödenmekte, cezaevinde ihtiyaç duyacağı eşyaların temini ve içeriye sokulması gibi konularda elemanlarına destek olmaktadırlar[27].

Suç örgütlerinin devleti içi bağlantıları da mücadelede başarıyı engelleyen önemli etkenlerden birisidir. "*Politikacıların ve rüşvetin korumasından yoksun bir mafya dişleri dökülmüş bir halk düşmanıdır*"[28]. Bu nedenledir ki, mafya mutlak surette kendilerini koruyup kollayacak, başları derde girdiğinde ne pahasına olursa olsun bu sorunları çözecek, etkili kamu görevlileri ve etkili politikacılarla bağlantı içinde olmaktadırlar. Doğu Ergil bu bağlantının boyutunu şöyle ifade etmektedir; "*İnterpole göre İstanbul elden çıkmıştır. İstanbul polisi ile suç örgütleri arasında sıkı*

---

[23] YILMAZ, "...Koordinasyon...", s. 29.
[24] YILMAZ, "...Koordinasyon...", s. 29.
[25] EGM 2000.
[26] ZİEGLER, s. 51.
[27] YENİSEY, Seminer, Ankara, s. 46.
[28] ZİEGLER, s. 198.

bir işbirliğinin olduğunu ileri sürülmektedir. Bu durumu kendilerine iletiyoruz ancak olumlu adımlar atmıyorlar. Bu ise aramızdaki işbirliğinin azalmasına yol açıyor"[29].

Bu durumu doğrulayan bir başka veri de Başbakanlık Teftiş Kurulu Raporunda yer almaktadır. Buna göre "*Doğu ve Güneydoğuda asker, polis, istihbaratçılardan karakteri zayıf olanlar menfaat karşılığı suç şebekelerinin içine çekiliyorlar. Bunların konumlarının sağladığı kolaylıklar uyuşturucu ve silah kaçakçılığında kullanılıyor. Emniyet müdürleri ve yardımcılarının da bazen içinde olduğu bu şebekeler tayin olduklarında orada ki kurulu düzenlerini gittikleri diğer şehirlere de taşıyabiliyorlar. Böylece yurdun dört bir tarafında üst düzey güvenlik görevlilerinin de katkılarıyla suç örgütleri uyuşturucu trafiğine yön veriyorlar. Bu kişilerin görev yaptıkları yerlerden güvenli ve rahat şekilde nakil gerçekleştiriliyor"*[30] denilmektedir. Bu bağlantılar hem suçların işlenmesini kolaylaştırmaktadır hem de suçların takibi ve faillerinin yakalanmasını zorlaştırmaktadır.

Suç örgütleri ile mücadelede başarılı olunamamasının nedenlerinden birisi de bu örgütlerin kullandıkları yüksek teknolojidir. Suç örgütlerinin faaliyetlerinde profösyönelce davranılmasının yanında elektronik imkanların kullanılması suçun faillerini hatta delillerini bile bulmayı imkansızlaştırmaktadır. Bu gün suç örgütlerinin büyük çoğunluğu elektronik detektörler, kameralar, tarayıcılar, takipleri etkisiz hale getiren cihazlar, dinlemeyi önleyici aletler gibi yüksek teknoloji ürünü araçları kullanmaktadırlar. İnternet'ten uzmanları vasıtasıyla yararlanmaktadırlar[31]. Bu imkanlar sayesinde takipten kurtulabilmekte ve örgütün çökertilmesini önleyebilmektedirler.

Suç örgütlerinin kurulmalarını sağlayan temel amaç yüksek ekonomik kazançtır. Bu kazanç için kurulurlar ve bu yüksek kazançla ayakta kalırlar. Kamuya bu parasal güç ile sızmaya ve buraları kontrol altına almaya çalışmaktadırlar. TCK'nun 36. maddesinde düzenlenen müsadere tedbiri, suç örgütlerinin elde ettikleri yasa dışı kazançlara ve bunların getirilerine tamamen el konulmasına izin vermemesi de suç örgütleriyle mücadeleyi olumsuz etkilemiştir. Suç örgütleri ile mücadelede başarılı olunabilmesi için ellerindeki büyük parasal gücün kırılması, kendilerini besleyen finansal kaynakların kesilmesi gerekmektedir[32]. Suçtan elde edilen kazancın getirilerinin ya da bu kazancın yerine ikame edilen değerlerin de müsadere edilmesi gerekmektedir. Bu amaçla ÇASÖMK ve KAÖK'larında müsadere uygulaması genişletilmiştir.

Suç örgütleri, bir işin bölümlerini değişik elemanlar vasıtasıyla gerçekleştirmektedirler. Bu elemanlardan biri ya da ikisi yakalansa ve konuşsa bile, işin bütününü bilemediğinden yeterli delil elde edilememektedir. Bu, gerek işlenen suçun boyutunun bilenmesini, gerekse suçu organize eden

---

[29] PARLAR, s. 201 .
[30] Başbakanlık Teftiş Kurulu Raporu. (PARLAR, s. 206 dan.)
[31] ZİEGLER, s. 227.
[32] EGM 1998, s. 76.

gerçek beyinlere ulaşılmasını önlemektedir. Polis her türlü delili çok dikkatlice irdelemektedir. Ancak bir yere gelince bütün bağlantı kopmakta, bu noktadan öteye gidilememektedir. Bu durum suç örgütleri ile mücadelede başarılı olunmayı engellemektedir.

Suç örgütleri demokratik düzenlerde daha çok ortaya çıkabilmekte ve daha zor çökertilmektedir. Bütün yasadışı faaliyetlerini yasal görünümlerle gerçekleştirebilmektedirler. Vatandaş ve birey olarak herkes gibi anayasal haklara sahiptirler. En pahalı avukatlarla çalışabilirler. Yasaların kendilerine tanıdığı tüm hakları sonuna kadar kullanabilirler. Diğer taraftan demokratik rejimlerde suç örgütleri ile mücadele hukuk kuralları içinde gerçekleştirilmek zorundadır. Suç örgütleri hukuk kuralları ile bağlı değilken kolluk kuvvetleri hukuka uygun davranmak zorundadır[33]. Güvenlik kuvvetlerinin hukuka uygun davranmak zorunda olması suç örgütleriyle mücadeleyi olumsuz etkiliyor olmasına rağmen hukuk devletlerinde bu ilkeden vazgeçilmesi düşünülemez.

Suç örgütleri tarafından işlenen suçlara verilen cezaların caydırıcılıktan uzak olması da bunlarla mücadeleyi zorlaştıran nedenlerden birisidir. Gerek temel cezanın düşük kalması gerekse infaz rejiminin cezaların miktarını düşürmesi sonucu suçluların kısa süre hürriyeti bağlayıcı ceza çektikten sonra serbest kalabilmektedirler[34]. Bu ise, hem suç örgütlerinin rahat suç işleyebilmelerine olanak vermektedir. Hem de verilen cezalarla tatmin olmayan mağdurların ihkak-ı hak girişimlerine neden olmaktadır. Bu durum, hem suç işlemeyi kolaylaştırmakta, hem de verilen cezadan tatmin olmayan mağdurların kendi haklarını almak için yeni suçlar işlemelerine neden olmaktadır. Bu yapısı ile iki taraflı bir tehlikeyi içinde barındırmaktadır. Buna ilaveten cezaevlerinde suç örgütü mahkumları kontrol altında tutulamamaktadır. Uygulanan koğuş sistemi ile bu gün amatör suçlular profeyonel hale gelebilmektedirler[35].

Örgütlü suçla mücadele de teknik takip denilen ve aşağıda daha ayrıntılı açıklanacak olan yöntemlerinde kullanılması gerekmektedir. Ancak bu yöntemin kullanılması yüksek teknoloji ürünleri olmaları nedeniyle oldukça pahalı olmaktadır[36]. Kolluk kuvvetlerinin teknolojik araçlardaki eksiklikleri de mücadeleyi olumsuz etkilemektedir.

Bir diğer önemli husus da suçların önlenmesi ve faillerinin yakalanmasında istihbaratın yeterince kullanılamamasıdır. Çıkar amaçlı suç örgütleriyle mücadele için ciddi bir istihbarat yapılanmasına ihtiyaç vardır. Türkiye'de yıllarca terör olaylarının çokluğu nedeniyle asayiş konularına yeterli yatırım yapılamamıştır. Suçların tespitinde mevcut istihbaratın payı %1

[33] AĞAR, s. 24.
[34] ALTUĞ, s. 19; BAL, s. 56.
[35] BAL, s. 56.
[36] YILMAZ, "...Koordinasyon...", s. 29.

civarındadır[37]. Bu eksiklik son günlerde giderilmekte ve suç örgütleriyle etkin mücadele sergilenmektedir.

4. Suç Örgütleriyle Mücadelenin Hukukun İçinde ve Kolektif Olma Zorunluluğu

Örgütlü suçla mücadele edilmesinin gerekliliği artık tartışılmamaktadır. Bu gün üzerinde durulan sorun, bu mücadelenin temel hak ve özgürlükleri, kişilerin özel hayatlarını korunması gibi bütün anayasalarda korunan değerlerin zedelenmeden yapılabilmesidir. O halde suç örgütlerinin faaliyetlerine anında karşılık verebilecek güvenlik teşkilatını sağlama, bunu yaparken de vatandaşın temel hak ve özgürlüklerinden ödün vermemek[38].

Terör ve organize suçla mücadele oldukça zor bir görevdir. Zira polis suç ve suçlu ile mücadele ederken hukuka bağlı kalmaktadır. Buna karşın terörist ve suç örgütü elemanı hukuk tanımamaktadır. Amacını gerçekleştirmek için her yolu meşru görmektedir[39].

Değişik bölümlerde de bahsedildiği gibi organize suçla mücadelede bütün ülkelerin birlikte hareket etmeleri zorunludur. Ülke içinde de yasama, yürütme, yargı, mali birimler, basın, üniversiteler, sivil toplum örgütleri ve toplumun her kesiminin birlikte mücadelesi gerekmektedir[40]. Bu suçla mücadelede sosyal kontrol sağlanabilmelidir. Bu ifade aslında soyut bir kavram olmayıp yasalaştırma, polisiye tedbirler alma ve suçluların cezalandırılmasında önemli rol oynamaktadır. Bu gerçekleştirilemez ise, sadece yasa koyucular, hakim, savcılar ve polisin çalışması yetmeyecektir[41]. Bu anlamda suçların mağdurları şikayetçi olmalı, tanıkları tanıklık yapmalı, suçun işlendiğini görenler ya da duyanlar ihbar etmelidir[42].

İtalya'da mafya ile mücadele çalışmalarında bir ölçüde başarı kazanılmıştır. Bu başarı tahlil edildiğinde mafya ile mücadele sadece güvenlik güçleri tarafından yapılmamış, toplumun barış ve huzuru içinde yaşamasına da zarar verdiği için toplumun bütün kesimlerinin tepkisinin ve aktif desteğinin söz konusu olduğu görülmektedir[43]. Bu nedenle suç örgütleri ile mücadelede ulusal ve uluslararası işbirliğinin yanında toplumsal destek te önem arz etmektedir.

Diğer taraftan organize suç demokrasi için bir tehdit oluşturduğuna göre, bu suçla mücadele demokrasi içinde gerçekleştirilmelidir. Örgütlü suçla baş edilemediği için devletler demokratik hayatı yaşanmaz derecede sınırlar ise, suç örgütünün tehdit ettiği demokrasiyi suç örgütleri ile mücadele için devlet kendi elleriyle yok etmiş olacaktır. Bu nedenle suç örgütleriyle

---

[37] YILMAZ, "...Koordinasyon...", s. 31.
[38] ZİEGLER, s. 204.
[39] AĞAR, s. 24.
[40] KAÇAR, "Organiz suç...", s. 95.
[41] LECLERC, s. 38.
[42] YÜCEL Mustafa, Suçlulukla Mücadelede Halkın İşbirliği, Hukuk Dergisi, Sayı 87, 15 Ağustos 1995, s. 27.
[43] LECLERC, s. 214

demokrasi içinde, hukuk kuralarına uygun, toplumun tüm kesimlerinin ve devletin bütün birimlerinin katılımıyla mücadele edilmesi gerekmektedir[44].

B. SUÇ ÖRGÜTLERİYLE MÜCADELE AMACIYLA YAPILAN ÇALIŞMALAR

1. Uluslar Arası Çalışmalar

a. Schengen Antlaşması

Bu anlaşama 14 Haziran 1985 yılında, Lüksembourg'un Schengen şehrinde, üç Benelüks ülkesi ile Almanya ve Fransa arasında, sınırların deneme niteliğinde kaldırılmasını içeren ve kapsamı oldukça gizli tutulan bir anlaşmadır. Bu anlaşama sınırların deneme amaçlı kaldırılmasının yanında terörizm, silah, mermi ve uyuşturucu madde kaçakçılığı ile mücadeleyi ve bu alanda ülkeler arasında işbirliğini amaçlamaktadır[45]. 19.07.1990 tarihinde yapılan anlaşama yeniden gözden geçirilerek polis teşkilatları arası işbirliği, ülkeler arası sıcak takip ve polis teşkilatları arasında haberleşmeyi sağlayacak bilgi ağının işleyişi yeniden düzenlenmiştir[46].

1991 yılında bu anlaşamaya İtalya, ispanya ve Portekiz'de katılmıştır. 1993 yılından itibaren üçüncü ülkelere karşı tek bir vize uygulaması da kabul edilmiştir[47]. Anlaşama uyarınca kabul edilen haberleşme ve bilgi ağı (Schengen Information System, SIS) kurulmuştur.[48].

b. Maastricht Antlaşması

Avrupa Topluluğunu oluşturan Belçika, Danimarka, Almanya, Yunanistan, İspanya, Fransa, İrlanda, İtalya, Lüksembourg, Portekiz ve İngiltere olmak üzere 12 ülke temsilcileri 07.02.1992 tarihinde bu anlaşmayı imzalamışlardır[49].

Maastricht anlaşması ile üye ülkelerin ekonomilerini güçlendirmek, ekonomik bütünlüğü sağlamak, tek ve istikrarlı para içeren ekonomik ve parasal birlik kurmak, Avrupa kıtasının bölünmüşlüğüne son vermek, ve tek bir Avrupa Devletler Topluluğunu oluşturmak üzere yapılmıştır[50].

Ülkelerin uyruklarına ortak bir vatandaşlık tesis etmek, Avrupa'nın ve dünyanın barış ve güvenliğini sağlamak, Avrupa kimliğini ve savunma mekanizmasını oluşturmak, dış politika ve güvenlik politikalarını ortaklaşa yürürlüğe koymak, adli konular ve içişleri alanında gereken

---

[44] Terörizm ve Organize Suçlar, s. 98; ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s. 59.
[45] İnterpol Daire Başkanlığı, "Organize Suçlarla Mücadele Amacıyla Avrupa Birliği ve Diğer Avrupa Ülkelerinin Kurmuş Olduğu Kuruluşlar", Asayiş Daire Başkanlığı. Ankara 1998. s. 260; AYSU, s. 121.
[46] GASIN Raymond et SABATİER Magali, "Criminalite Organisee, Ordre Sociale Et Cooperationpoliciere Europeene", Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Societe, 5-6-7 Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997, s. 256.
[47] QUELOZ, s. 782.
[48] LECLERC, s. 167.
[49] AYSU, s. 123.
[50] İnterpol, "Organize Suçlarla...", s. 261.

düzenlemeleri anlaşma hükümleri çerçevesinde yürürlüğe koyarak halkların emniyetini ve güvenliğini garanti altına almak ve serbest dolaşımı kolaylaştırmak hedeflenmiştir[51].

Adli konular ve içişleri alanında yapılacak düzenlemeler şu konularda olabilecektir.

- birlik dış sınırlarının geçilmesi
- mülteci ve göç politikası (üçüncü ülke vatandaşları için)
- uyuşturucu alışkanlığı ile mücadele
- kaçakçılık, ve terörizmle mücadele,
- ceza ve medeni hukuk alanında işbirliği,
- gümrük iş birliği.

Yasal olmayan uyuşturucu ticareti, terörizm ve diğer ciddi suçlara karşı önlem almak ve mücadele etmek amacıyla Avrupa Polis Ofisi (EUROPOL) nezdinde bir bilgi değişim sisteminin birlik seviyesinde düzenlenmesi ve polis işbirliğinin sağlanması amaçlanmaktadır[52].

c. Avrupa Konseyi

05.05.1949 da oluşturulan ve hali hazırda 40 üye ülkeyi bünyesinde bulunduran Avrupa Konseyi hükümetler arası bir kuruluş olup aşağıda belirtilen hedefleri gütmektedir.

-Çoğulcu demokrasiyi ve insan haklarını korumak

-Toplumsal problemlere çözümler aramak

-Avrupa kültürel kimlik bilincinin oluşmasına yardımcı olmak

-Avrupa iç güvenliğini tehdit eden organize suç türleriyle mücadele amacıyla çözüm önerileri getirmek ve bu yönde tedbirlerin alınmasını temenni ve uygulamasının denetimin sağlamaktır[53]. Uluslararası Adalet Polis Örgütü 1993 yılında Avrupa'nın FBI' olması amacıyla kurulmuştur. Ulusal polis örgütlerinin tüm verileri merkezi bilgisayar sistemlerine aktarılmış durumdadır. Merkezi Lahey'dedir[54]. Bu kuruluşun amacı sadece örgütlü suç olmayıp Avrupa'nın güvenliğini tehdit eden bütün suçlarla ve suç örgütleriyle mücadeledir.

d. Europol

Avrupa Birliği üyesi ülkelerin tümünde birden faaliyet gösterecek bir polis teşkilatı kurulmuştur. Amaç suç örgütlerin pek çok ülkede suç işleyebilmeleri ve aralarındaki koordinenin önlenmesidir. Suç örgütlerinin işledikleri suçlarla tek bir devletin polis teşkilatının mücadele edebilmesi mümkün değildir. Ülkeler arası işbirliği ne kadar yaygın olursa olsun bir polis

[51] İnterpol, "Organize Suçlarla...", s. 261.
[52] İnterpol, "Organize Suçlarla...", s. 262.
[53] İnterpol, "Organize Suçlarla...", s.264; AYSU, s. 100.
[54] ZİEGLER, s. 203; AYSU, s. 125.

teşkilatının iç ilişkisi gibi olamayacağı göz önüne alınarak üye ülkelerin polis teşkilatlarının katılımıyla ortak bir polis teşkilatı oluşturulmuştur[55].

26.08.1995 tarihinde Europol sözleşmesi imzalanarak bu teşkilatın başta terörizm, uyuşturucu ticareti ve diğer tüm yasadışı faaliyetlerle mücadele edeceği belirtilmiştir. Üye ülkelerin polis birimleri ile haberleşme ve bilgi değişim sistemi kurulmuştur[56].

e. İnterpol Genel Sekreterliği

Temeli 1923 yılında atılan en geniş kapsamlı polisiye işbirliğini düzenleyen bir teşkilattır. 1956 yılında adı "Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı" İNTERPOL olarak belirlenen ve halihazırda 177 üye ülkesi bulunan bir teşkilattır[57]. Üye ülkelerin milli polis teşkilatlarının bünyesinde interpol daireleri oluşturularak gerekli bilgilerin interpol genel sekreterliğine gönderilmesi sağlanmıştır[58]. Uluslararası takibi gereken suç failleri hakkında hızlı ve güvenilir bilgi alınabilmektedir. Bu bilgiler bilgisayar ortamında bir bilgi bankası şeklinde hizmet verilmektedir. İnterpol nezdinde bir çok proje yürütülmektedir. Özellikle suç örgütleri ile ilgili analiz yapılması amacıyla bürolar kurulmuştur. Suç örgütlerinin özellikleri teknikleri, hedefleri vb konularda kapsamlı bilgiler toplanmakta ve değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmeler suç örgütleri baz alınarak yapılmaktadır[59].

f. TREVİ

Terörizm, Radicalism, Extremims, Violence, İnternationalism kelimelerinin baş harflerinin oluşturduğu bu grup Avrupa Topluluğuna üye ülkelerin devlet ve hükümet başkanlarının 1-2.12.1975 tarihinde aldıkları ortak karara göre ülkelerinin iç güvenlik konularından sorumlu içişleri ve adalet bakanları arasında ortak çalışma grubu oluşturulması kararlaştırılmıştır. Bu kuruluş başta terörizm olmak üzere, köktencilik, aşırılık, şiddetle mücadele amaçlanmaktadır. Bu alanda ulusal hukuk sistemlerinin değişikliğinden, polis ve güvenlik teşkilatlarının yapısından ve ceza muhakeme makamlarının sorumluluklarından dolayı ortaya çıkan problemleri çözmeye çalışmaktadır. En başta iç güvenlik için alınması gereken önlemlerin alınmasını sağlamak amacındadır. Bu grubun alt çalışma masaları bulunmaktadır. Bunlar,

---

[55] LECLERC, s. 169,249.; HERAİL-RAMAEL, s. 123.

[56] GASIN-SABATİER, s. 261. AYSU, s. 138; KÖKTAŞ Arif, "Avrupa Polis Ofisi", Polis Dergisi, Yıl 6, Sayı 2000-22, s. 65.

[57] İnterpolun tarihçesi, kuruluşu, organları ve hizmet sıtandartları k0nusunda ayrıntılı bilgi için bkz TEZCAN Durmuş, "Uluslar Arası Suçlulukla Mücadele İnterpol ve Faaliyetleri" Nurullah Kunter'e Armağan, İstanbul 1998. s. 355-365.

[58] LECLERC, s. 165, 225.

[59] LECLERC, s. 237; AYSU, s. 125.

Trevi I. Bunun amacı terörle mücadeledir. İcra edilen terör eylemleri hakkında bilgiler toplanmakta, terörist eylemlerin önlenmesi amacıyla öneriler ve önlemler, terörizmin finans kaynakları konularında çalışmalar ve işbirliği yapmaktadır[60].

Trevi II. Bu grup genel polis sorunları ile ilgilenmekte ve bilgi alışverişini sağlamaktadır. Polislerin eğitimi, teçhizatı, karşılaşılan aksaklıklar konusunda ortak planlar ve çözümler yapılmaktadır[61].

Trevı III. Bu grubun amacı da uluslararası örgütlü ağır suçlar konusunda araştırma, bilgi alışverişinin sağlanması ve alınabilecek önlemler konusunda çalışmalar yapmaktadır. Ağır suçlar olarak nitelendirilen ve üzerinde .çalışılan suçlar şunlardır. Silahlı soygun, uluslararası düzeyde araç hırsızlığı, uyuşturucu ticareti, uyuşturucu ödemelerinin değerlendirilmesi gibi suçlardır. Bu suçların aydınlatılması amacıyla alınması gereken önlemler örneğin tanık koruma, değerlendirilmektedir[62].

Trevı IV. Bu grup nükleer maddelerin kaçakçılığı, yerleştirilmesi ve taşınmasına ilişkin olarak güvenliğin sağlanması amacıyla 07.09.1994 tarihinde oluşturulmuştur. Nükleer maddelerin kaçakçılığının önlenmesi için üreticiden çıkışından itibaren gerekli tedbirlerin alınması üzerinde çalışmalar yapmaktadır. Bu maddelerin Avrupa Birliği sınırları içine girmesinin önlenmesi için gerekli önlemleri almaktadır. Bu alanda üye devletlerle ya da üye olmayan diğer devletlerle işbirliği çalışmaları yapmaktadır[63].

Trevı V. Bu çalışma grubunun amacıda üye devletler arasında serbest insan dolaşımının sağlanmasına yönelik gerekli önlemlerin sağlanmasıdır. Bunun yanında diğer devletlerden olabilecek sınır ihlalleri karşısında yapılması gerekenleri belirlemektedir[64].

Trevı VI. Bu grup üye ülkelerin milli suç soruşturma ve güvenlik makamlarına destek vermek, ortak bir veri bankası oluşturmak, bilgileri bir merkezde toplamak ve değerlendirmek, üye ülkelerin milli suç önleme programlarını oluşturmaya katkıda bulunmak, laboratuar eğitim ve diğer alanlarda kriminal kayıtlarda yardımcı olmak, ve en önemlisi Avrupa Birliği üyesi bütün ülkeleri kapsayan bir Avrupa Polis Teşkilatının (EUROPOL) kurulması ve geliştirilmesi için çalışmalar yapmaktır[65].

g. Diğer Uluslar Arası Çalışmalar

Quantico Grubu: 1979 yılında Amerika birleşik devletlerinin girişimleriyle "Hırvat Terörizmi" ile mücadele amacıyla kurulmuştur. Grup üyesi ülkeler ABD, Kanada, Avustralya,

---

[60] QUELOZ, s. 781.
[61] İnterpol, "Organize Suçlarla...", s. 268; AYSU, s. 131.
[62] İnterpol, "Organize Suçlarla...", s. 269.
[63] QUELOZ, s. 781.
[64] YILMAZ, "Organize Suç...", s. 170.
[65] İnterpol, "Organize Suçlarla...", s. 271.

Fransa, Almanya İngiltere ve İsveç'tir. İki defa genişletme yapılmış Ermeni terörü ile mücadele de amaçlar arasına konulmuştur[66].

Berne Kulübü: Bu klüpte bazı AT üyesi ülkelerin istihbarat şefleri terörizmle mücadele amacıyla toplanmışlardır. Üye ülkeler Almanya İtalya Belçika, Lüksembourg Hollanda Danimarka İngiltere ve Fransa'dır. Grup toplantılar düzenlemekte, teknik konferanslar tertip etmekte ve izleme operasyonları vasıtasıyla yardımlaşama ve çalışmalar gerçekleştirmektedirler. Berne klübü kendi haberleşme sistemini kurmuştur ve terörizmle mücadelede etkili ve yaygın bir işbirliği yaratmış durumdadır[67].

Pompidou Grubu: 1972 yılında Fransa'nın öncülüğünde kurulmuştur. Avrupa konseyi üyeleri arasında terörle mücadele konusunda ortak faaliyetler ve işbirliği amaçlanmaktadır. Bunun yanında uyuşturucu ilke mücadele konusu da grubun ortak çalışmaları içinde yer almaktadır[68].

Viyena Klübü: 1979 yılında Avusturya, İtalya, Fransa, Almanya ve İsviçre olmak üzere beş Avrupa ülkesinden oluşmaktadır. Terörizmle mücadelede görevli kişileri bir araya getirerek bilgi alışverişini sağlamak maksadıyla kurulmuştur[69].

GIECLCT: Le Group İnformel Europeen De Cooperation Dans Le Domaine De La Lutte Contre Le Terrorısme (Terörizmle Mücadele İşbirliği Avrupa Danışma Grubu) 1980 yılında Avrupa Topluluğu ülkeleri terörizmle mücadele birimleri operasyon sorumluları, bu grubu kurmuşlardır. Toplantılar iki yılda bir belirlenen yerde gizlilik içinde yapılmaktadır. Grup sorumluları Avrupa Konseyi üyesi olmayan diğer ülkelerdeki meslektaşlarından bazılarını da toplantılara almışlardır. Toplantılarda terörizmle mücadelede alınacak tedbirleri görüşüp tartışmaktadır. Polis güçleri arasında işbirliği tesis edilmektedir[70].

K4 Komitesi: Üst düzey memurlardan oluşan bir koordinasyon komitesidir. 15 üyeli bu komite, Maastrich sözleşmesinin K4 maddesine istinaden adalet ve içişleri alanında işbirliği ile ilgili düzenlemeler çerçevesinde kurulmuştur. K4 komitesinin düzenlemeler yaptığı alanda

-iltica ve göç

-polisiye ve gümrük işbirliği ile uyuşturucu maddelere karşı mücadele

-medeni ve ceza hukuku alanında adli işbirliği alanlarının her birini düzenleyen alt gruplar bulunmaktadır[71].

---

[66] LECLERC, s. 170; AYSU, s. 118.
[67] AYSU, s. 119; LECLERC, s. 170.
[68] İnterpol, "Organize Suçlarla...", s. 262; AYSU, s. 119.
[69] LECLERC, s. 170; AYSU, s. 120.
[70] İnterpol, "Organize Suçlarla...", s.263; AYSU, s. 120.
[71] AYSU, s. 124.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Terörizm Çalışma Grubu: AT terörle mücadele operasyon sorumluları, 1980 de Terörle Mücadele Alanında İşbirliği Avrupa Gayri Resmi Grubunu (TMİAGG) kurdular. Toplantılar 2 yılda bir yapılmaktadır. Bu toplantılara 20 ülkenin servis şefleri katılmaktadır. Terörizmle mücadelenin durumu ve alınabilecek diğer tedbirler konusunda görüşmeler yapmaktadırlar. Soruşturma ve bilgi alışverişi sırasında yaşanan problemler ve bunların çözümü konusunda çalışmalar yürütmektedirler[72].

Uyuşturucu Maddeler Koordinatörleri Grubu: Bu grup 01.12.1989 tarihinde oluşturularak, uyuşturucu maddeler 1. mücadele planını aynı zamanda uyuşturucunun toplum sağlığı, kaçakçılık ile mücadele ve uluslararası terörizm faaliyetleri yönünü kapsayan ilk bağlantılı faaliyet girişimidir. Kasım 1993'te Maastricht anlaşması yürürlüğe girmesiyle bu grup uyuşturucu maddeler koordinatörleri grubuna dönüştürülmüştür. Halihazırda 15 üyesi vardır[73].

PTN (NORDIC): 1982 yılında kurulan, polis birimleri ve gümrük yetkilileri arasında nordik işbirliği grubunun amacı uyuşturucuya ve terörizme karşı daha etkin bir mücadele yürütmektir. Bu grubun üyeleri İzlanda, İsveç, Norveç, ve Danimarka'dır. Amacı polis ve gümrük birimleri arasında formasyon ve haber teknikleri planındaki gayretlerin daha iyi koordinesidir[74].

CROSS-CHANNEL İNTELLIGENCE CONFERENCE GRUBU: 1963'te oluşturulan bu grup yılda bir defa İngiltere, Fransa , Belçika ve Hollanda'dan yüksek seviyede polis sorumlularını toplamaktadır. bu sorumlular gene ve özelliklede terörizm konularında güvenlik problemlerini müzakere etmektedirler[75].

2. Bazı Ülkelerde Yapılan Çalışmalar

a. Amerika Birleşik Devletleri

ABD, suç örgütlerinin İtalya'dan sonra en yaygın olduğu ülkelerden birisidir. Elerinde tuttukları uyuşturucu pazarı ve diğer yasadışı faaliyetlerle hem çok zengin hem de çok şiddet kullanmaktadırlar. ABD'de 1950-1980 yılları arasında İtalya'dan gelen ve ABD'de suç örgütü yöneten mafya aileleri tespit edilerek bunların ilişkileri, malvarlıkları, yasadışı faaliyetleri gözlem altına alınmıştır. Federal polis birlikleri arasındaki haberleşme ve işbirliği geliştirilmiştir[76].

1980'li yıllardan itibaren çıkar amaçlı suç örgütleriyle mücadele amacıyla değişik yasalar çıkartılmış, yeni kurumlar oluşturulmuştur, suç örgütlerine karşı araştırma ve soruşturma başlatılmış, yerel ve federal makamlar arası işbirliği güçlendirilmiştir. Bunlara ilave olarak elektronik araçlardan yararlanarak suçluların izlenmesi, tanık koruma programları uygulanmış,

---

[72] İnterpol, "Organize Suçlarla...", s. 265.
[73] İnterpol, "Organize Suçlarla...", s. 266.
[74] AYSU, s. 129; İnterpol, "Organize Suçlarla...", s. 266.
[75] İnterpol, "Organize Suçlarla...", s. 266.
[76] REUTER Peter, "Le Declin De La Mafia Americaine", Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Societe 5-6-7- Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997, s. 59.

gizli araştırmacı kullanılmış, itirafçı tanıklardan yararlanılmış, örgüt üyeleri arasında bilgi veren elemanlar temin edilmiştir[77]. Telefon konuşmalarının numaraları izlenmekte ve kim kiminle ne kadar ve ne zaman konuştuğunun dökümü alınabilmektedir. Araçların plakalarından izlendiği ve nerelere girip çıktığı takip edilebilmektedir[78]. Bütün bu uygulamalar yasal dayanaklara kavuşturulmuştur.

b. İtalya

İtalya'da suç örgütleriyle yapılan mücadelede sadece Türkiye'nin değil tüm Avrupa ülkelerinin de dikkatini çeken bir başarı kazanılmıştır. Bu başarının geri planında uyuşturucudan, karaparaya, organize suçtan kamusal alanda yapılan yolsuzluklara, radyo televizyonların yapacakları yayınların içerik ve şeklinde bankacılık işlemlerine, ceza ve ceza usul işlemlerine kadar yasa dışılığı önleyecek ve mücadelede etkinliği sağlayacak nitelikte büyük bir yasama faaliyeti gerçekleştirilmiştir[79].

Suçları soruşturan güvenlik birimleri yeniden organize edilmiş, aralarında sıkı bir işbirliği gerçekleştirilmiş, Yüksek Mahkeme bünyesinde "*Antimafya Direktörlüğü*", vergi kaçakçılığına karşı merkezi bir örgüt INPS (İnstitato Nazionel Di Previdenza Sociale)" kurulmuştur[80]. Tüm kurum ve kuruluşlar arasında sürekli bilgi akışı sağlanmış, bilgi bankaları oluşturulmuştur. 1991 yılında "*Organize Suçluluğa Karşı Mücadelede Enformasyon ve Kovuşturma Alanlarında Acil Önlemlerin Koordinasyonu Hakkında Kanun*", 1992 yılında da "*Organize Suçlar Çerçevesinde İşlenen Fiillerin Araştırılması ve Yargılanmasının Koordine Edilmesi Hakkında Kanun*" yürürlüğe girmiştir. Bu uygulamalar ve yasal düzenlemeler sonucu 90'lı yıllarda pek çok yönetici mahkum edilmiştir. Gizli görevli kullanımı, haberleşmenin kontrolü ve teknik araçlarla izleme yöntemlerinin kullanımı yasal olarak düzenlenmiştir[81].

c. Almanya

Almanya'da suç örgütlerinin etkin olduğu alan uyuşturucu ticaretidir. 1990 yılında uyuşturucu suçları ülkede işlenen toplam suçların % 19.2 sini oluşturmaktaydı. Diğer taraftan çok sayıda lüks otomobil Almanya'dan çalınarak değişik ülkelerde ve özellikle doğu bloku ülkelerinde satılmaktadır. Bu suçlarla mücadele amacıyla değişik düzenlemeler yapılmıştır. 1992 yılında "İllegal Uyuşturucu Ticareti ve Organize Suçluluğun Diğer Biçimleriyle Mücadele Kanunu" yasalaşmıştır. Bu yasa ile polise ve yargıya yeni yetkiler tanınmıştır. Yeni yaptırımlar ve suç tipleri oluşturulmuştur, malvarlığı cezası getirilmiştir. Bilgisayar verilerinin karşılaştırılması suretiyle

---

[77] LECLERC, s. 223; FINDER Lawrence, Hukuk Devletinde Terör ve Örgütlü Suçla Mücadele Semineri, Umut Vakfı, İstanbul. 1996. s. 99.
[78] YENİSEY, s. 406.
[79] PAPA Michele, "La Nouvelle Legislation İtalienne En Matiere De Criminalite Organisee", Revue De Sciens Crime Et De Droit Penal Compare, Octobre-Desebre, Du N. 4-1993, s. 726.

zanlıların tespit yönteminin kullanılması düzenlenmiştir. Gizli izleme, iletişimin dinlenmesi, resim çekme, kayda alma ve gizli görevli kullanımı mümkün hale getirilmiştir. Tanık koruma uygulamasına izin verilmiştir[82].

d. Yunanistan

1987, 1990, 1992, 1993 yıllarında suç örgütleriyle mücadele amacıyla özel yasalar yürürlüğe konulmuş, yargı organlarının yetki alanları artırılmış, borsa ile ilgili yeni suç tipleri oluşturulmuş, polisin gizli araştırmacı kullanabileceği düzenlenmiştir[83].

e. Danimarka

Özellikle 1980'li yıllardan itibaren uyuşturucu suçlarında büyük artışlar meydana gelmiştir. Mevcut düzenlemeler bu suçların işlenmesini ve faillerinin yakalanması sağlanamamıştır. Bunlar dikkate alınarak 1985 ve 1986 yıllarında adli yargı alanında önemli değişiklikler yapılmış, gizli dinleme, gözetleme, gizli araştırmacı görevlendirme konuları yasal olarak düzenlenmiştir[84].

f. İngiltere

İngiltere'de özellikle terör ve uyuşturucu suçları çok tepki çekmeye başlamıştır. Suç örgütleriyle her ne pahasına olursa olsun etkin mücadele edebilmek amacıyla öncelikle polis yeniden yapılandırılmış, özel polis birlikleri kurulmuş, diğer ülke polisleri ile işbirliği sisteminin etkin işleyebileceği düzenlemeler yapılmış, istihbarat merkezileştirilmiştir[85].

g. Hollanda

1995 yılında Hollanda'da faal olan 600 suç örgütü bulunmaktadır. Her geçen gün bunlar katlanarak artmaktadır. Bunlarla mücadele amacıyla ceza kanununda büyük değişiklikler yapılarak suç örgütleri ve terör gruplarıyla mücadele için yeni önlemler alınmıştır[86].

h. Avusturya

Avusturya özellikle uyuşturucu, çek ve kredi kartı dolandırıcılığı, motorlu taşıt hırsızlığı, silah kaçakçılığı, bilgisayar programlarının taklitlerinin imali ve satışı suçları yoğun olarak işlenmektedir. 1993 yılında yürürlüğe giren "Güvenlik Polisi Kanunu" ile çıkar amaçlı suç örgütleri tarif edilmiş ve kurulması suç sayılmıştır, uygulanabilecek yeni tedbirler düzenlenmiştir[87].

---

[82] SÖZÜER, s. 269.
[83] YILMAZ, "Organize Suç...", s. 175.
[84] SÖZÜER, s. 264.
[85] SÖZÜER, s. 264.
[86] YILMAZ, "Organize Suç...", s. 175.
[87] SÖZÜER, s. 266.

ı. İspanya

İspanya terörizm ve uyuşturucu suçları ile mücadele etmek amacıyla bir takım önlemler almıştır. Polis teşkilatında yapılan yapısal değişikliklerle merkezden soruşturma yolu benimsenmiş, ayrıca gizli soruşturmacı, gizli dinleme ve gözetleme, filme çekme gibi tedbirlere başvurma olanağı tanınmıştır[88].

j. Fransa

Başlangıçta uyuşturucu ticaretinin önlenmesine yönelik yasal düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Suç örgütlerinin en önemli faaliyet alanını oluşturan uyuşturucu maddelerin yasadışı üretimi, dağıtımı, ithalatı, ihracatı, taşınması yasaklanmıştır[89]. Karaparanın aklanmasının önlenmesi amacıyla getirilen düzenlemeler içinde örgütlü suçlulukla mücadele yöntemlerine de zaman zaman yer verilmiştir. Ceza ve ceza usul yasaları bu suç türü ile mücadele edebilecek yöntemlere kavuşturulmuştur[90].

Avrupa Birliğinin direktiflerinin etkisi ve suç örgütlerinin faaliyetleri sonucu yaşanan büyük sorunlar nedeniyle bu suçlulukla mücadele amacıyla Fransa'da 21.01.1995 de bir yasa çıkartılmıştır. Bu yasa ile suç örgütleri ile mücadele için ulusal polis teşkilatı güçlendirildi. Bu suçla mücadele edebilecek yeni ceza hukuku yöntemleri kullanımına izin verildi[91].

01.03.1994 yılında yapılan yasal değişiklikle mahkemelerde tanıkların yalan ifade vermeleri, tanıklıktan kaçınmaları gibi durumlarda tanıklar için hapis ve para (300.000 Frank) cezası uygulaması başlatılmıştır. Tanıkların korunmasına yönelik ciddi bir politika olmamakla beraber bu konu soruşturma ekiplerinin sorumluluğuna bırakılmıştır[92].

k. İsviçre

İsviçre uzun yıllar ekonomik istikrarı nedeniyle yasal ya da yasa dışı paraların toplanma merkezi olmuştur. Bankacılık sırrı ve gizlilik şemsiyesi büyük miktar paraların bu ülkede değerlendirilmesine neden olmuştur.

Ancak kirli para ile yasal paranın eşit şartlarda rekabet etmeleri, yasal yatırımcıları ve yasal ekonomik sistemi olumsuz etkilemeye başlamıştır. Dönen bu büyük hacimli paralar aynı zamanda kamusal bozulma ve çürümeye neden olmuştur. Bu nedenle genel kanaatin tersine İsviçre suç

---

[88] YILMAZ, "Organize Suç...", s. 175.
[89] OTTENHOF Reynald, "Le Crime Organise: De La Nation Criminologique A La Nation Juridique", Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Societe, 5-6-7- Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997. s. 48.
[90] PİGNON Catherine, "Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Societe, Les Reponses Nationales", Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Societe 5-6-7 Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997, s. 199.
[91] LECLERC, s. 178.
[92] LEMONDE Marcel, "La Protection Des Temoins Devant Les Tribunaux Francais", Revue De Sciens Crime Et De Droit Penal Compare, Sommer Du N 4-1996, s. 816.

örgütleri ve karapara ile ilgili düzenlemeleri bazı Avrupa ülkelerinden daha önce gerçekleştirmiştir.

Karaparanın aklanmasının önlenmesi amacıyla ceza yasanına 01.08.1990 tarihinde değişiklikler yapılmıştır. Suç örgütleriyle ilgili olarak da 1994 yılında bazı düzenlemeler gerçekleştirmiştir. Bu düzenlemelerle bankalara şüpheli işlemleri bildirim yükümlülüğü, kimlik tespiti ve saklama zorunluluğu ile ceza muhakemeleri usulünde bazı yeni tedbirlerin uygulanabilmesine imkan tanınmıştır.[93]

II. TÜRKİYE'DE ÇIKAR AMAÇLI SUÇ ÖRGÜTLERİYLE MÜCADELE

A. GENEL OLARAK

Son yıllarda gerek Avrupa ülkelerinde gerekse Türkiye'de işlenen suçların örgütlü olarak işlenmesinin yaygınlaşması bu suçlulukla mücadeleyi olumsuz etkilemiştir. Normal cezaların verilmesi ve adi suçlarda kullanılan ceza muhakemesi tedbirlerinin bu suçlarla mücadelede yetersiz kaldığı görülmüştür. Bu nedenle yukarda incelendiği gibi pek çok Avrupa ülkesinde yasal düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Bu düzenlemelerde gözetilen dört temel ilke söz konusu olmuştur.Bunlar, yasalarda düzenlenen tedbirlerden başkası ile bu suçlarla mücadelenin mümkün olmaması. Düzenlemeler yapılırken pozitif hukuktaki insan haklarına ve hukuk kurallarına saygı gösterilmesi. Bu suçlara verilen cezaların işlenen suçlarla paralel ve ölçülü olması. Alınacak tedbirlerin adli makamların bilgisi ve onayı dahilinde uygulanmasıdır[94].

Bu ilkeler doğrultusunda Türkiye'de de 30.07.1999 tarihinde TBMM'de kabul edilen ve 01.08.1999 tarih ve 23773 sayılı Resmi Gazete ile yayımlanarak yürürlüğe giren ÇASÖMK ile çıkar amaçlı suç örgütleriyle mücadele amacıyla düzenlemeler yapılmıştır. Öncelikle çıkar amaçlı suç örgütü kurmak, yönetmek, üye olmak, bu örgüt adına faaliyette bulunmak ve örgüt adına hizmet yüklenmek fiilleri suç sayılmıştır. Örgütlerce işlenecek suçların kovuşturulması sırasında daha önce yasal olarak kullanılamayan bazı yeni yöntemler getirilmiştir. Suç örgütlerinin suç işleyerek elde ettikleri kazançlarına, bu kazançların ele geçirilememesi halinde yerine ikame edilen değerlere, bu kazançların getirilerine de tedbir koyma ve müsadere etme getirilmiştir.

Örgütlü suçlarla mücadele kapsamında Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Yasa da dikkate alınarak suç örgütleri ile ilgili getirilen bazı tedbirlerin karaparanın aklanması suçlarında da uygulanabileceği belirtilmiştir. Bu düzenleme ile suç örgütleri ile karapara arasındaki sıkı ilişki üçüncü bölümde anlatıldığı gibi vurgulanmıştır.

---

[93] PEKİN Hüseyin, "İsviçre Hukukunda Örgütlü Suçlara Karşı Alınan Hukuksal Önlemler", Faruk Erem'e Armağan , Türkiye Barolar Birliği Yayını, Yayın No 8, Ankara 1999, s. 668.

[94] TBMM İçişleri Komisyonu Raporu. (http://www.tbmm.gov.tr)

Çıkar amaçlı suç örgütlerine ilişkin yargılama görevi devlet güvenlik mahkemelerine verilmiştir. Bu mahkemelerin uzun yıllar boyunca bir başka örgütlü suç olan terör suçlarının yargılamasıyla görevli olmaları dikkate alınarak zaman zaman terör örgütleri ile benzer yöntemleri kullanan çıkar amaçlı suç örgütlerinin yargılamasının da bu mahkemelerde yapılması benimsenmiştir. Yine çıkar amaçlı suç örgütleriyle mücadelede merkezi bir koordinasyonun gerekliliği nedeniyle ve DGM'nin Türkiye çapında altı merkezde kurulu bulunması da göz önüne alınarak daha etkin bir mücadele için bu mahkemeler görevlendirilmiştir.

Türkiye'de genel olarak cezaların miktar olarak düşük olması. Ceza infaz sistemi nedeniyle verilen cezanın yaklaşık % 60'ının hemen indirilmesi. Mahkumların cezaevlerinde yeterince kontrol altına alınamayışı gibi nedenlerin suç örgütlerinin çökertilmesini olumsuz etkilemesi göz önüne alınarak ÇASÖMK'a göre tutuklananlar ve mahkum edilenler şartla salıvermeden yararlanabilmeleri için hükmolunan cezanın ¾'ünü iyi halli olarak çekmiş olması aranacaktır. Ayda altı günlük indirimden yararlanamayacaklardır[95]. Verilen cezalar ertelenemeyecektir. Başka tedbirlere dönüştürülemeyecektir. Bu suçların faillerine verilecek cezalar hala tartışma konusu olan ve F tipi ceza evi olarak adlandırılan tek kişilik ya da üç kişilik özel ceza evlerinde hapsedileceklerdir.

Alınan bu yasal ve idari tedbirlerin sonuç vermeye başladığını görmek mümkündür. 1999 yılı içinde meydana gelen 393 olayda 2.420 şahıs yakalanmıştır. 2000 yılında ise 466 olayda 2.676 şahıs ele geçirilmiş ve yargıya sevk edilmiştir[96].

Bu bölümde çıkar amaçlı suç örgütleriyle mücadelede kulanılabilecek ceza muhakemesi tedbirlerini inceleyeceğiz.

B. KULLANILABİLECEK YENİ YÖNTEMLER

1. Genel Açıklama

ÇASÖMK ile getirilen yeni ceza muhakemesi tedbirleri kanundaki sıralamaya uygun olarak iletişimin dinlenmesi veya tespiti, gizli izleme, kayıt ve verilerin incelenmesi, gizli görevli kullanılması,hak ve alacaklara ilişkin tedbirler, tanığın ve görevlilerin korunması, yurt dışına çıkma yasağı ve pişmanlık uygulaması olarak sıralanabilir.

Yasal bazda alınan bu önlemlerin yanında idari alanda ulusal ya da uluslararası çalışmalar da devam ettirilmektedir. Bu bağlamda Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık Ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı bünyesinde 24 saat uluslararası ses, görüntü, parmak izi gibi bilgileri gönderen ve alan "Uluslar Arası Bilgisayar Destekli Acil Müdahale Sistemi" kurulmuştur.

---

[95] Diğer suçlarda bu oran CİK'un19. maddesi gereği ½ dir. Ayda altı günlük indirim Ek 2.maddeye göre yapılmaktadır.

[96] EGM 2000.

Yine birleşmiş milletler öncülüğünde 26.06.2000 tarihinde TADOC "Türkiye Uluslar Arası Uyuşturucu Ve Organize Suçlaala Mücadele Akademisi" açılmış ve Eylül 2000'den itibaren eğitime başlamıştır[97].

Hukuk devletinde işlenen suç ne kadar vahim olursa olsun güvenlik kuvvetleri hukuk kurallarına bağlı olarak mücadele edeceklerdir. Bu nedenle insan haklarının ve özel hayatın gizliliği ilkelerinin ihlali ile suçla mücadele arasındaki denge iyi ayarlanmalıdır. Bunun için yasanın 2. maddesinde genel bir düzenleme yapılmıştır. ÇASÖMK'nun diğer maddelerinde düzenlenen tedbirlerin uygulanması sırasında izlenecek usul ve koşullar bu maddede düzenlenmiştir. 2. maddeye bakıldığında aşağıda anlatılacak tedbirlerin uygulamasında keyfiliği ve insan hakları ihlalini önlemek amacıyla birden fazla koşulun gerçekleşmesi aranmış ve anayasal hakların korunması için teminat tesis edilmiştir[98]. Şimdi ÇASÖMK ile getirilen ceza muhakemesi tedbirlerini ve uygulama şartlarını inceleyeceğiz.

2. İletişimin Dinlenmesi ve Tespiti

a. Genel Açıklama

Suç örgütleri gerek kullandıkları yöntemlerle gerekse bürokrasiden edindikleri dostları sayesinde değişik ceza muhakemesi tedbirlerinden kurtulabilmektedirler. Ya da değişik reaksiyonlar göstererek kolluk güçlerini yanıltabilmektedirler. İletişimin dinlenmesi de bunlardan birisidir. Suç örgütleri telefon dinlemelerine karşı eğilim göstermektedirler. Dinleyenlerin olduğunu varsayarak yanlış bilgiler ya da yanıltıcı bilgiler vermektedirler[99].

CMUK'nunda telefon dinleme konusu açıkça düzenlenmemiştir. CMUK'nundaki genel düzenlemeye göre 91. maddede maznuna gönderilen mektuplar vesair mersule ve telgrafların posta ve telgrafhanede zaptının caiz olduğu belirtilmektedir. Bunun ne şekilde yapılabileceğini ise 92. maddede belirtmektedir. Buna göre "*Bundan evvelki maddede yazılı olan zabıt muamelesi ancak hakim tarafından yapılabilir. Tehirinde mazarrat umulan ve munhasıran kabahatlere mütaallik bulunmayan hallerde bu muamelenin icrasına Cumhuriyet Müddeiumumileri dahi salahiyetlidir.*

Cumhuriyet Müddeiumumisi tarafından emrolunan zabıt muamelesi ... üç gün içinde hakim tarafından tasdik olunmadığı takdirde hükümsüzdür".

CMUK daki düzenlemede açıkça telefonların dinlenmesi ve tespiti yer almamaktadır. CMUK 91/2 de yer alan "vesair mersule" deyimininin telefonları dan kapsayacak şekilde uygulanabileceği ileri sürülmüştür. Ancak Anayasanın 90. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 8. maddesine göre özel hayatın gizliliğine yönelik müdahalelerin yasal normlarla

---

[97] EGM 2000.
[98] DÖNMEZER, Seminer Ankara, s. 21.
[99] ERDEM, s. 12.

düzenlenmeleri gerektiği belirtilmiştir. İletişimin dinlenmesi için CMUK daki düzenlemeler yetersiz kalmaktaydı[100]. ÇASÖMK ile bu uygulama yasal dayanağa kavuşturulmuştur.

Avrupa Birliği üyesi bütün ülkelerde iletişimin dinlenmesi yöntemi kullanılmaktadır[101]. Bu yöntemin kullanılmasının kişi hak ve hürriyetlerine müdahale sayıldığı için yasal bazda sıkı şartlara bağlanmıştır. İstisnaları olmakla birlikte[102] bu yolla elde edilen bilgiler delil olarak kullanılamamaktadır[103]. Bu bilgilerle başka delilere ulaşılmakta ve mahkemelere bu deliler sunulmaktadır.

Bununla birlikte pek çok suçun aydınlatılmasında ve bazı örgütlerin tamamen çökertilmesinde iletişimin dinlenmesi önemli rol oynamaktadır. ABD' de yapılan dinlemelerin % 80'inde suç oluşturabilecek konuşmalar tespit edilmiştir. Bunların takibi sonucu % 70'inde failler ele geçirilmiş ve tutuklanmıştır[104]. İletişimin dinlenmesi suretiyle, suç örgütlerinin faaliyetlerinin tespiti ve örgütlerin çökertilmesi olasılığına binaen Kolombia'da Cali Karteli adında bir suç örgütü kendi adına uydu kiralayarak CIA'nın kendi telefon konuşmalarının dinlemesini engellemeye çalışmıştır[105]. Türkiye'de de bazı sanıkların normal telefon ya da cep telefonlarının dinlenmesi suretiyle yakalandıkları görülmektir.

Bu gelişmeler göz önüne alınarak ÇASÖMK'nda da iletişimin dinlenmesi tedbiri yer almıştır. Türkiye'de iletişimin dinlenmesi henüz yasalaşmadan suç örgütlerinin telefonlarının dinlenmesi zaten CMUK 91 kapsamında klasik bir uygulama haline gelmiştir[106].

b. İletişimin Dinlenmesinin Sakıncaları

Suç örgütleriyle mücadelede büyük önem taşıyan bu yöntemin uygulanması halinde kişi hak ve hürriyetlerinin ve özel hayatın gizliliği ilkesinin ihlal edildiği ileri sürülmektedir. Hukuk devletinde anayasal düzenlemelerle korunan kişi hak ve hürriyetlerinin uygulamada da korunması bir zorunluluktur. Alınacak tedbirlerle kişi hak ve özgürlükleri gereğinden fazla daraltılamaz.

Ancak şunu da belirtmek gerekir ki suç örgütleriyle gereken mücadele yapılmazsa, hukuk devletinin bireyleri bu yöntemlerin uygulanması suretiyle ihlal edilen hak ve özgürlüklerinden çok daha fazlasına maruz kalabilecektirler. Hukuk devleti aynı zamanda kişilerin güvenliklerinin sağlandığı bir devlettir. Bu suç örgütleri kişilerin güvenliği için en büyük tehdit durumundadır.

---

[100] ÖZTÜRK-ERDEM-ÖZBEK, s. 631.

[101] Almanya'da 1968, Avusturya'da 1979, Danimarka da 1984, İngiltere de 1985, Fransa da 1991 yılından beri kullanılmaktadır. ÖZTÜRK-ERDEM-ÖZBEK, s. 629.

[102] Avusturya, Finlandiya, Yunanistan, İtalya, Lüksemburg, Hollanda ve Portekiz'de iletişimin dinlenmesinden elde edilen deliller kullanılabilir. Bunun dışındaki diğer ülkelerde iletişimin dinlenmesi yoluyla elde edilen deliller başka delillere götürürse işe yarar. Mahkemede delil olarak kullanılamaz. Bu dinlemeler istihbarat amaçlıdır. İnterpol Daire Başkanlığı, "Avrupa Birliğinde Operasyonel Uygulamalar ve Kullanmılan Teknikler", Asayiş Daire Başkanlığı. Ankara 1998. s. 226.

[103] İnterpol, "Avrupa Birliğinde Operasyonel...". s. 225.

[104] TOPAÇ, s. 14.

[105] AYSU, s. 81.(Newsweek, Sayı 24, 1993, s. 13.)

[106] ERDEM, s. 12.

Diğer taraftan iletişimin dinlenmesinde görevlilerin bunu kötüye kullanma olasılıkları her zaman bulunmaktadır. Bu olasılığın sıfırlanması ya da en aza indirilmesi için aşağıda anlatılacak koşulların varlığı halinde ve hakim kararı ile uygulanacaktır. Kanunda belirtilen şartlara uygun olarak yapılan dinlemelerde kişi hak ve hürriyetlerinin ihlal edildiği savunulamaz[107].

c. İletişimin Dinlenmesi ve Tespitinin Şartları

Bu Kanunda öngörülen suçları işleme veya bunlara iştirak yahut işlendikten sonra faillere her ne suretle olursa olsun yardım veya aracılık veya yataklık etme kuşkusu altında bulunan kimselerin kullandıkları telefon, faks ve bilgisayar gibi kablolu, kablosuz veya diğer elektromanyetik sistemlerle veya tek yönlü sistemlerle alınan veya iletilen sinyalleri, yazıları, resimleri, görüntü veya sesleri ve diğer nitelikteki bilgileri dinlenebilir veya tespit edilebilir. Dinlemeye alınacak iletişim araçları sadece şüpheliler adına kayıtlı olanlar değil aynı zamanda adına kayıtlı olmasa da kullandıkları iletişim araçlarının hepsidir. Zira genellikle örgüt liderleri ya da üyeleri kendi adlarına kayıtlı olmayan iletişim araçları kullanabilmektedirler. Bu nedenle kanun metninde özellikle *"kullandıkları"* ifadesi yer almaktadır. Kullanılan telefonlar bir şirketin, derneğin ya da partinin telefonları ise bunlarda dinleme kapsamına alınabilecektir[108]. Görüldüğü gibi iletişimin dinlenmesine karar verilecek kişiler bakımından bir sınırlama söz konusudur. Tekrar vurgulamak gerekirse suçu işleyenler ile bunlara yardım ve aracılık edenler, yataklık yapanların iletişimleri tespit edilebilecektir.

İletişim ise, telefon faks ve bilgisayar gibi kablolu, kablosuz veya diğer elekromanyetik sistemlerle veya tek yönlü sistemlerle allınan veya iletilen sinmyaller, yazılar, resimler, görüntü veya sesler ve diğer nitelikteki verilerin nakledilmesi işlemine denir[109].

İletişimin dinlenmesine veya tespitine ilişkin kararlar, ancak kuvvetli belirtilerin varlığı halinde verilebilir. Kuvvetli belirtilerin bulunması ibaresi belirsiz olduğu gerekçesi ile eleştirilmiştir. Ancak CMUK 104 ve devamı maddelerinde düzenlenen tutuklama uygulaması insan haklarının korunmasına, iletişimin dinlenmesinden daha ağır bir müdahale olmasına rağmen, tutuklama için de kuvvetli belirtilerin bulunması ibaresi kullanılmaktadır[110].

İletişimin dinlenmesi kararı en son başvurulacak tedbirlerdendir. İşlenen suçun delilleri ya da failleri başka tedbirlerle elde edilebilecekse iletişimin dinlenmesine karar verilemez[111]. Başka bir tedbir ile failin belirlenmesi, ele geçirilmesi veya suç delillerinin elde edilmesi mümkün ise, iletişimin dinlenmesine veya tespitine karar verilemez.

---

[107] GELERİ, s. 189; ŞEN Ersan, "Türk Hukukunda Telefonların Gizlice Dinlenmesi Sebebiyle Gündeme Gelen Hukuka Aykırılık Sorunu ve Kişi Haklarına Keyfi Müdahaleler", Prof. Dr. Sahir Erman'a Armağan, İstanbul 1999.s. 731.

[108] DÖNMEZER, Seminer Ankara, s. s. 20.

[109] 4422 S.Y. nın Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, Madde 3. 26.01.2001 tarih ve 24299 sayılı R. G.

[110] DÖNMEZER, s. 14.

[111] YENİSEY, Seminer, Ankara, s.49.

İletişimin dinlenmesi ve tespiti birbirinden farklıdır. Dineleme, telefon konuşmalarının, faks ve bilgisayarla yapılana haberleşmelerin ve diğer yazılı ve sözlü iletişimin güvenlik görevlilerince dinlenmesidir. Tespit ise, bu iletişimin teknik araçlarla kayıt edilmesidir[112].

Resmî veya özel her türlü iletişim kuruluşlarının tuttukları, iletişimin içeriği dışında kalan kayıtlar hakkında da yukarıdaki hükümler uygulanır.

İletişimin dinlenmesine DGM hakimi karar verir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı da dinlemeye karar verebilir. Bu durumda 24 saat içinde hakim kararına bağlanması şarttır. Cumhuriyet savcısı dinlemeye karar verir ancak hakim bu kararı onaylamaz ise, 24 saat boyunca dinleme sonucunda elde edilen bilgiler delil olarak kullanılabilecek midir? Hakim duruşmada elde edilen delileri takdir edecektir. Başka delilerle birlikte 24 saatlik dinlemede elde edilen bilgiler de önüne gelecektir. Bu bilgilerin yasal delil olduğuna karar verirse dikkate alacaktır. Aksi halde diğer delilere göre karar verecektir. Bu nedenle 24 saatlik dinleme sonucunda elde edilen bilgilerin imhası gerekmemelidir[113].

İletişimin dinlenmesi ve tespiti sırasında bu Kanunda öngörülen suçların işlendiğine ilişkin şüphe ortadan kalkarsa, tedbir Cumhuriyet savcısı tarafından kaldırılır. Bu gibi hallerde tedbir uygulaması sonucu elde edilen veriler, Cumhuriyet savcısının denetimi altında derhal ve nihayet on gün içinde yok edilir ve durum bir tutanakla belirlenir.

Cumhuriyet savcısı veya görevlendireceği kolluk mensubu, iletişim kurum ve kuruluşlarında görevli veya böyle bir hizmeti vermeye yetkili olanlardan, dinleme ve kayda alma işlemlerinin yapılmasını ve bu amaçla cihazların kurulmasını istediğinde, bu istem derhal yerine getirilir ve işlemin başladığı ve bitirildiği tarih ve saat bir tutanakla saptanır.

ÇASÖMY.'nda iletişimin dinlenmesi yönteminin uygulanabileceği suçların hangileri olduğu genel bir ifade ile belirlenmiştir. Kullanılan ifade *"bu kanunda öngörülen suçlar..." dır. Kanunda öngörülen suçlar ise 1. Maddede belirtilmiştir. Bu düzenlemeye göre; Doğrudan veya dolaylı biçimde bir kurumun, kuruluşun veya teşebbüsün yönetim ve denetimini ele geçirmek, kamu hizmetlerinde, basın ve yayın kuruluşları üzerinde, ihale, imtiyaz ve ruhsat işlemlerinde nüfuz ve denetim elde etmek, ekonomik faaliyetlerde kartel ve tröst yaratmak, madde ve eşyanın azalmasını ve darlığını, fiyatların düşmesini veya artmasını temin etmek, kendilerine veya başkalarına haksız çıkar sağlamak, seçimlerde oy elde etmek veya seçimleri engellemek amacıyla işlenen fiiller"* Yasada öngörülen suçlardır. Dolayısıyla bu suçların işlendiği şüphesinin bulunması halinde diğer şartlarda yerine getirilerek iletişimin dinlenmesi ve tespitine karar verilebilir.

---

[112] YENİSEY, Seminer, Ankara, s.48.
[113] DÖNMEZER, s. 16.

İletişimin dinlenmesine karar verilecek kişi sadece ÇASÖMK'nda öngörülen suçları işlediğinden şüphe edilenler ile, suça iştirak, yardım veya yataklık etme şüphesi altında bulunan kişilerin de iletişiminin dinlenmesine karar verilebilir. Dolayısıyla kanun iletişiminin dinlenmesine karar verilebilecek kişilerle ilgili bir sınırlama getirmektedir.

İletişiminin içeriğine girmemekle beraber iletişim ile ilgili teknik bilgileri içeren kayıtların araştırılması iletişimin dinlenmesi sayılamayacağından hakim kararına gerek olmadan incelenebilir. Örneğin bir telefon numarasının ne zaman hangi numaralarla konuşmuş olduğunu incelemek için savcı karar verebilir[114].

Bir diğer şartta süre bakımından getirilmiştir. Bùna göre, iletişimin dinlenmesi ve tespitine ilişkin kararlar en çok üç ay için verilebilir, bu süre en çok iki defa üçer aydan fazla olmamak üzere uzatılabilir. Bu hükmün uygulanmasında ortaya çıkan sorunlar nedeniyle değişiklik çalışmaları başlatılmıştır. Buna göre şartlar devam ediyorsa iletişimin dinlenmesine devam edilebilmesi amaçlanmaktadır.

İletişimin dinlenmesine karar verecek merci bakımında dünyuada uygulanan üç sistem vardır. İdari yetki sistemi, Adli yetki sistemi ve Karma yetki sistemidir. İdari yetki sisteminde iletişimi dinleme emrini içişleri bakanlığı vermektedir. Adli sistemde iletişimi dinleme emrini hakim vermektedir. Karma sitemde ise iletişimi dinleme kararı kural olarak hakim tarafından verilir. Ancak istisnai bazı durumlarda Cumhuriyet savcısına da bu yetki tanınmıştır. Türkiye'de karma sistem uygulanmaktadır[115]. Yasanın 2. maddesine göre *"iletişimin dinlemesi veya tespiti veya kayıtların incelenmesi kararını hâkim verir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı da bu hususlarda yetkilidir. Hâkim kararı olmaksızın yapılan bu gibi işlemlerin yirmi dört saat içinde hâkim kararına bağlanması şarttır. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi halinde tedbir Cumhuriyet savcısı tarafından derhal kaldırılır".*

İletişimin dinlenmesine karar verecek hakim yetkili DGM'nin yedek üyesidir. Yetkili savcı ise DGM Başsavcısıdır.

Telefon dinleme suç öncesi ve suç sonrası dinleme olarak ikiye ayrılır. Suç öncesi telefon dinlemek için hakim kararı gerekmez. Bu dinleme istihbarat amaçlıdır. Ancak adli bakımdan telefon dinlenilebilmesi için yukarda belirtildiği şekilde hakim kararı gerekir[116].

İletişimin dinlenmesi tedbirinin uygulanmasında insan haklarının ve özel hayatın ihlalinin önlenmesi bakımında getirilen teminatları özetleyecek olursak, her zaman değil, suçun işlendiğine dair kuvvetli belirtilerin varlığı halinde, başka bir tedbirle sonuç alınmayacaksa, belirli süre için, kural olarak hakim kararı ile, şüphe kalkınca derhal imha edilmek kaydıyla iletişim dinlenebilir.

[114] YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...", s. 101.
[115] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s. 49.
[116] YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...", s. 24.

Anayasal güvence altında olan özel hayatın gizliliği ilkesine keyfi müdahalelerin olmaması için iletişimin dinlenmesi yasa ile ve çok sıkı şartlar altında uygulanabilecektir.

3. Gizli İzleme

a. Genel Açıklama

Avrupa ülkelerinde yıllardan beri uygulanan telefon dinlemenin yanında örgütlü suçla mücadele için teknik araçlarla izleme yöntemi de kullanılmaktadır[117]. Örgütlü suçlarla mücadele, şüphelinin optik ve akustik denetim altına alınması çalışmaları çerçevesinde düz fotoğraf makinesi veya teleobjektifli kamera ile fotoğraf çekme veya telefon dinleme gibi geleneksel araçların yanında teknolojik gelişmeye paralel olarak daha yeni ve daha gelişmiş ve daha etkili teknik araçların da kullanılması söz konusudur. Bahsedilen teknik araçlar genellikle ses ve görüntü veren ve/veya kaydeden cihazlardır. Örneğin vücut ısısına duyarlı dürbün, gece dürbünü, gece kamerası, mini kamera gibi araçlardır[118].

Bunlara ilaveten son yıllarda çığ gibi büyüyen bilgisayar teknolojisinden de yararlanmak mümkün olmaktadır. Bilgisayar ortamından yapılan haberleşmelerin izlenmesi ve denetlenmesi mümkün hale gelmiştir. Bilgisayar programları sayesinde muhtemel faillerin fantom resimlerinin çıkartılması ve bütün ilgili birimlere gönderilmesi bir tuşa basmak kadar kolay hale gelmiştir. Görünen odur ki suç örgütleri hızla gelişen teknolojiden yararlanarak suç işlerlerken, kolluk güçleri de modern teknolojinin imkanlarından sonuna kadar yaralanmaktadır[119].

Birde rızaya dayalı takip adı verilen taraflardan birinin görevli olduğu iki veya daha fazla kişinin konuşmalarının dinlenmesi ve kaydedilmesi yöntemi bulunmaktadır. Bu yöntemin başarı sansı daha yüksektir. Çünkü konuşanlardan birisi gizli görevlidir. Bu tür takiplerde anında operasyon yapılabilmesi ve gizli görevlinin ya da güvenilir kişinin aktardığı bilgilerin doğruluğu konusunda garanti sağlamaktadır[120].

Avrupa Birliği üyesi ülkelerin tamamında bazı küçük farklılıklarla birlikte teknik araçlarla gizli izleme yöntemi uygulanmaktadır[121].

Bu yöntemin kullanılmasında elde edilen başarı konusunda yapılan bir değerlendirmede mikrofonla dinlemelerin % 80'inde suç oluşturan konuşmalar dinlenebilmiştir. Bu olayların % 70'inde tutuklamalar gerçekleştirilebilmiştir. Ortalama olarak dinlenilen ve sonradan tutuklanan

---

[117] ZİEGLER, s. 224.
[118] ÖZTÜRK-ERDEM-ÖZBEK, s. 632.
[119] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s. 59.
[120] GELERİ, s. 186.
[121] İnterpol, "Avrupa Birliğinde Operasyonel...". s. 220.

kişinin çevresinden 15 ayrı tutuklama daha gerçekleştirilmiştir. Dinlenen ve sonuçta mahkum edilen kişinin çevresinden ortalama 10 kişi daha mahkum edilebilmiştir[122].

Bu araçların kullanımı suç örgütleriyle mücadelede kovuşturma makamlarına büyük kolaylıklar sunmakla birlikte çok az kullanılabilmektedir. Zira bu araçlarla dinlenecek ya da kaydedilecek konuşma ya da görüntülerin nerede yapılacağının tespiti gerekmektedir. Yer tespiti yapıldıktan sonra gerekli çalışmalar yapılacak ve dinleme ya da görüntüleme yapılabilecektir. Haliyle yer tespiti de son derece zor bir olaydır. Çok sayıda eleman istihdamını gerektirmektedir. Kullanılacak araçlar yeni teknolojiler olup maliyeti yüksek olmaktadır. Bütün bu şartlar oluşturulsa bile yasal prosedürler gereği her olayda kullanılamamaktadır[123]. Türkiye'de ÇASÖMK ile gizli izleme tedbiri uygulanmaya başlamıştır.

b. Gizli İzlemenin Sakıncaları

Yukarda bahsedilen teknolojinin kullanılması halinde kişilerin özel hayatının gizliliği ilkesi ihlal edilmiş olmaktadır[124]. Halbuki anayasal düzende kişilerin özel hayatının korunması ile ilgili değişik hükümler her ülke anayasalarında bulunmaktadır. Bu iki fenomen arasında bir tercih yapılması gerekmektedir. Birisi için diğerini terk etmek mümkün değildir. Bu nedenle söz konusu araçlarla izleme yapılması büyük eleştiri almaktadır[125].

Bununla birlikte bu imkanları suç örgütleri kullanırken hukuk devleti bu suçluları yakalayamaması ve suçluların cezalarının verilememesi hukuk devleti için daha büyük bir tehlikedir. Yapılması gereken iki fenomen arasında uygun bir tercihin yapılmasıdır. Söz konusu riskleri taşıdığı gerekçesiyle bu imkanların kullanımından vazgeçmek de doğru değildir[126].

Teknik araçlarla gizli izlemenin kişilerin özel hayatına müdahale anlamına gelmeyecek şekilde kullanımının yolları bulunmalıdır[127]. Özel hayata müdahale ile işlenen suçların meydana getirdiği zarar karşılaştırıldığında suçların işlenmesinin önlenmesi daha öncelikli bir yere sahiptir. Bununla beraber uygulamada keyfiliğin önlenmesi de sağlanmalıdır. Bunun için ÇASÖMK'nun 2. maddesinde belirtilen şartlar gizli izleme uygulamasının başlatılabilmesi için de aranacaktır.

c. Gizli İzleme Uygulamasının Şartları

Bir çok Avrupa ülkesinde teknik araçlarla gizli izleme olanaklarını kolluk kuvvetlerinin kullanmasına izin verilmiştir. Ancak belirli süre için, belirli şartların yerine getirilmesi koşuluyla

---

[122] PFEFİEER, s. 365.
[123] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s.58.
[124] ZİEGLER, s. 226.
[125] ÖZTÜRK-ERDEM-ÖZBEK, s. 633.
[126] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s. 59.
[127] ZİEGLER, s. 226.

ve belirli makamlardan izin alınması halinde kullanımı mümkündür[128]. Bu şekilde yasalarla kullanım şartları ayrıntılı olarak belirlenirse kişi haklarına müdahale boyutu hafifletilmiş olur.

Değişik Avrupa ülkelerinde teknik araçlarla gizli izleme yapılabilmesi için getirilen koşullara bakıldığında şunları görmek mümkündür. Örneğin Almanya'da önceleri özel mekanlarda (konut) kullanılmasına izin verilmezken yapılan değişikliklerle özel mekanlarda da teknik izleme yapılabilmektedir. Bu araçların kullanımı için işlenen suçlarla ilgili bir sınırlama getirilmiştir. Sadece yasada belirtilen suçların kovuşturulması sırasında bu araçların kullanımına izin verilmiştir.[129] Yaydığı sinyallerle takip imkanı veren cihazların kullanımında ise sayma yerine suçun önemli olması kriteri getirilmiştir[130].

İngiltere'de bu araçların kullanımı için suçun ağır suçlardan olması şart koşulmuştur. Buna ilaveten normal tedbirlerin denenmiş ama başarılı olunamamış olması ya da amaca ulaşmaya elverişli olmaması, bu takibin bir suçlunun yakalanmasını, mahkumiyetini ya da bir terör eyleminin önlenmesini mümkün hale getirecek olması, işlenen suçun ağırlığı ile özel hayatta yapılan müdahale arasında oranlılık bulunması gerekmektedir[131].

Türkiye'de gizli izleme tedbiri Yasanın 3. maddesinde "Gizli İzleme" başlığı altında düzenlenmiştir. Buna göre "*Bu Kanunda öngörülen suçları işlediklerinden kuşku duyulanların mesken, ikametgâh, işyeri veya kamuya açık yerlerdeki her türlü faaliyetleri, teknik araçlarla gizli olarak gözetlenebilir, izlenebilir, ses ve görüntü kaydına alınabilir*". Alınan bu kayıtlar daha sonra uzmanları tarafından yazılı metinler haline getirilir. Yazılı hale getirilemeyenler resim haline getirilir. Ses anlaşılmıyorsa dudak okuma uzmanlarından yararlanılabilir. Hatta kayıtlardaki kişilerin davranışlarından çıkarılabilecek veriler için psikologlardan yararlanılabilir[132].

Görüldüğü gibi Kanunun 1. maddesinde belirtilen suçların işlenmesi halinde teknik araçlarla gizli izleme tedbiri kullanılabilecektir. Getirilen şartlardan birincisi sadece ÇASÖMK'nda belirtilen suçların işlenmesinden kuşku duyulması halinde bu tedbire başvurulabilecektir.

Bu tedbirin uygulanabilmesi için başka tedbirlerin uygulanması halinde failin belirlenmesi, ele geçirilmesi veya suç delillerinin elde edilmesi mümkün olmamalıdır.

Kanun'un 8. Maddesi 3-7. maddelerde öngörülen tedbirlerin uygulanması usulünün 2. maddeye göre yapılacağını emretmektedir. 2. maddeye göre teknik araçlarla gizli izleme kararını hakim verir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı da bu hususta yetkilidir.

---

[128] ZİEGLER, s. 225.
[129] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s.60.
[130] ZİEGLER, s. 225.
[131] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s. 61.
[132] EGM 2000.

Kararı Cumhuriyet savcısı vermişse 24 saat içinde hakim kararına bağlanmalıdır. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi halinde tedbir Cumhuriyet savcısı tarafından derhal kaldırılır.

Teknik araçlarla gizli izleme sırasında bu Kanunda öngörülen suçların işlendiğine ilişkin şüphe ortadan kalkarsa, tedbir Cumhuriyet savcısı tarafından kaldırılır. Bu gibi hallerde tedbir uygulaması sonucu elde edilen veriler, Cumhuriyet savcısının denetimi altında derhal ve nihayet on gün içinde yok edilir ve durum bir tutanakla belirlenir.

Cumhuriyet savcısı veya görevlendireceği kolluk mensubu, iletişim kurum ve kuruluşlarında görevli veya böyle bir hizmeti vermeye yetkili olanlardan teknik araçlarla gizli izleme için gerekli işlemlerin yapılmasını istemesi halinde bu istek görevliler tarafından derhal yerine getirilir.

Gizli izleme için ne kadar bir süre için izin verileceği açık bir şekilde belirtilmemiştir. Ancak bu tedbirin uygulanması usulünün 2. Madde hükümlerine göre yapılacağı belirtilmektedir. 2. Madde de "...kararı en çok üç ay için verilebilir, bu süre en çok iki defa üçer aydan fazla olmamak üzere uzatılabilir" denmektedir. Şu halde teknik araçlarla gizli izleme kararı hakim tarafından en çok üç ay için verilebilir. Bu süre en çok iki defa üçer aydan fazla olmamak üzere uzatılabilir.

4. Elektronik Verilerin İncelenmesi ve Karşılaştırılması

a. Genel Olarak

Suç örgütleriyle mücadelede bilgisayar sistemlerinde yüklü bulunan bilgilerin karşılaştırılması da ayrı bir yöntemdir. Örgütlü suçla mücadelede en büyük ve etkili silah bilgidir[133]. Örneğin vergi dairesi, elektrik kurumu, su idaresi, kredi kurumları, sosyal sigortalar kurumu, trafik sicili, öğrenci kredi ve yurtlar kurumu gibi kurumların bilgisayar sistemlerinin mukayese edilmesi ile fail veya faillerin yaşantıları hakkında delil teşkil edebilecek unsurlara ya da delillere ulaşılmasını sağlayabilecek önemli bilgilerin elde edilmesi mümkündür. Bu yöntem ABD'de özellikle devletten haksız sosyal yardım alanların tespiti için kullanılmış ve başarılı sonuçlar alınmıştır. Failin kullandığı elektrik ve su miktarı, oturduğu konutun değeri veya metrekare olarak büyüklüğü, gayri menkullerinin durumu, bunların kime nasıl ne zaman aktarıldığı, sahip bulunduğu trafik araçlarının el değiştirme şeklini ve zamanını, bu sistemin uygulanması sayesinde rahatlıkla izlemek mümkündür. Bu sistemin uygulanması sonucu delil niteliği taşıyan önemli bulgular elde edilemese bile şüphelinin sorgusu sırasında bu tür bilgilerin

[133] FINDER, s. 105.

güvenlik güçleri tarafından yerinde ve zamanında kullanılması ile şüphelinin suçunu itiraf etmesi mümkün olabilir. Ya da bu bilgilerle diğer ipuçlarına ya da delillere ulaşılabilir[134].

Avrupa ülkelerinde bu yöntemin uygulanması ile elde edilen bilgiler sadece somut soruşturmanın devamında ve yargılamasında kullanılabilir, başka yerlerde kullanılamaz. Ancak başka suçların delilleri bulunmuş ise bulunan bu deliller kullanılabilir[135]. Bu yöntemin uygulanması ile birlikte şüpheli sayısının en aza indirilmesi yöntemi gerektiğinde birlikte kullanılmalıdır[136].

Şunu da belirtmek gerekir ki, hemen hemen her ülke anayasalarında koruma altına alınmış bulunan özel hayatın gizliliği hakkı başta olmak üzere bazı temel hak ve hürriyetlerin ihlali söz konusu olabilecektir. Bunların önüne geçilebilmesi için bu tür yöntemlerin yasada açıkça belirtilmiş olması gerekir[137].

ÇASÖMK ile getirilen verilerin incelenmesi genellikle kolluk kuvvetlerinin bilgi bankalarındaki bilgilerle sınırlı kalacaktır. Türkiye'de kolluğun kendisine ait bilgisayarlarda tutulmuş veri bankası olmadığı ve söz konusu tedbiri uygulayabilecek donanıma sahip yeterli personel bulunmadığı için şimdilik bu tedbirin uygulanmasına olanak yoktur[138].

b. Uygulama Şartları

ÇASÖMK'nun 4. maddesinde "Kayıt ve Verilerin İncelenmesi" başlığı altında bu yöntem düzenlenmiştir. Söz konusu yöntem sadece bu Kanun'da öngörülen suçların takibi ve delillerin elde edilmesi amacıyla kullanılabilir. Kayıt ve verilerin incelenmesi yöntemine başvurulabilmesinin şartları yine Yasanın 8. maddesi yollamasıyla 2. maddede belirtilen şartların varlığı aranacaktır. Buna göre;

Kayıt ve verilerin incelenmesine ilişkin kararı hakim verir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı da karar verebilir. Ancak bu halde en geç 24 saat içinde hakim kararına bağlanması gerekir. Değilse uygulamaya son verilir.

Bir başka koşulda bu yöntemin kullanılabilmesi için diğer tedbirlerin uygulanmasıyla sonuç elde edilemeyecek olması gerekir.

Kuvvetli belirtilerin varlığı halinde gerçekleştirilebilecektir. Süre bakımından somut olayın özellikleri dikkate alınmakla birlikte bize göre uygulama alanı bulunmamaktadır. Zira kayıt ve verilerin incelenmesi bir tarihte başlayıp bir süre sonra sona erdirilebilecek bir yöntem değildir. Diğer taraftan incelenecek bilgi ve belgeler sürekli değişebilir ve yenilenebilir. Örneğin trafik ya

---

[134] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s. 53.
[135] YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...", s. 93.
[136] ÖZTÜRK-ERDEM-ÖZBEK, s. 638.
[137] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s. 53.
[138] ÖZTÜRK-ERDEM-ÖZBEK, s. 642.

da tapu sicilindeki kayıtlar hakkında inceleme yapılan kişiler tarafında yapılan işlemlerle değişebilir. Bu nedenle gerekli görülen hallerde süre şartı aranmaksızın bu bilgi ve belgeler incelenebilir.

Kayıt ve verileri incelenecek kişiler bu kanunda öngörülen suçların veya delillerinin elde edilebilmesi için suçların işleniş şekline benzer tutum ve davranışlarda bulunan kişilerdir. Bu kişiler suçlularsa zaten bu tedbir uygulanabilecektir. Suç örgütleriyle etkin mücadele amacıyla kayıt ve verilerin incelenmesinde benzer tutum ve davranışta bulunanlar şeklinde bir genişletme yapılmış gibi görünmesine rağmen aslında terminoloji açısından suçu işlediğinden kuşku duyulan ya da kuvvetli belirtiler olan kişileri anlamak gerekir.

Kayıt ve verileri incelenen kişinin işlenene suçla ilgisinin bulunmadığının anlaşılması halinde derhal incelemeye son verilir. İnceleme sonunda elde edilen bilgi ve belgeler imha edilir.

5. Gizli Görevli

a. Genel Olarak

Suç örgütlerinin işledikleri suçların kovuşturulması ve yeni suç işlemelerinin önlenmesi ancak ciddi bir istihbarat çalışması ile mümkün olabilir. Zira suç örgütleri planlı hareket etmekte, ayrıntılı bir işbölümü yapmakta, bir suçun işlenmesinde gereken bütün profösyönelliği kullanmaktadırlar. Olay yerine güvenlik güçleri geldiğinde neredeyse delil olabilecek hiç bir unsur bulamamaktadır. Böyle bir durumda ne suçluların kovuşturulması neden işlenecek suçların önlenmesi mümkün değildir. Bu nedenle suç örgütlerinin gerek yapıları, liderleri, üyeleri gerekse işledikleri suçlara ilişkin delillerin elde edilebilmesi için gizli görevli kullanımı söz konusu olmaktadır.

Gizli görevli, gerektiğinde örgüt içine sızarak gözetlemek, izlemek, örgüte ilişkin her türlü araştırmalarda bulunmak ve suçlarla ilgili iz, eser, emare ve delilleri toplamak ve muhafaza altına almakla görevlendirilen kamu görevlisidir[139]. Gizli görevli, informant (bilgi veren yada muhbir), güvenilir adam ve kışkırtıcı ajan kurumlarıyla benzerlikler taşımaktadır. İnformant, kovuşturma makamlarınca belirli suçların işlendiği bilinen veya tahmin edilen belirli yerlerde bulunup ta kural olarak belli bir menfaat karşılığında işlendiği veya işlenmekte olduğu ileri sürülen suçlarla ilgili bazı bilgileri kovuşturma makamlarına aktaran kişidir. Bu kişiler genellikle ayakkabı boyacısı, büfeci, tatlı satıcısı, garson gibi çalışan kimseler olabileceği gibi sokaklarda yaşayan ve genellikle alkolik olan insanlar da olabilir[140].

Özellikle örgüt çete gibi belirli bir organizasyon veya benzeri bir teşkilat içinde bulunup ta kural olarak belirli bir menfaat karşılığında organizasyon veya örgüt içinde olup bitenleri mümkün

---

[139] 4422 S.Y. nın Uygulanmasına İlişkin Yöntmelik, Madde 3.
[140] ÖZTÜRK-ERDEM-ÖZBEK, s.646.

mertebe düzenli olarak kovuşturma makamlarına aktaran ve bu suretle organizasyon veya örgüt tarafından işlenecek suçların önlenmesine veya ilenmiş olan suçların aydınlatılmasına veya örgütün ya da organizasyonun dağıtılmasına yardım eden kimseye güvenilir kişi denir[141].

Kışkırtıcı ajan müessesesi ilk kez Fransa'da ortaya çıkmıştır. Bazı insanlar kraldan bazı menfaatler elde edebilmek için toplu halde bulunan insanların arasına karışıp kral karşıtı görüşler açıklayarak kendilerine destek veren kral muhaliflerini tespit etmek ve yakalatmak için kullanılmış bir yöntemdir[142]. Kışkırtıcı ajan içinde bulunduğu suç örgütünün bazı suçları işlemeini teşvik ve tahrik ederek suçun işlenmesini sağlamaktadır[143].

Avrupa Birliği üyesi ülkelerin tamamında gizli görevli kullanımı söz konusudur[144]. Ancak bu yöntemin kullanılması sıkı yasal şartlara bağlanmıştır. Gizli görevlinin suç işlemeye teşvik ve tahrik etmemesi gerektiği yaygın kanaattir [145]. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de olağan üstü durumlarda -terör ve örgütlü suçlarda- belirli şartlar altında bu yöntemin kullanılabileceğine karar vermiştir[146]. Almanya'da gizli görevli kullanımı hangi suçların[147] işlenmesi halinde kullanılacağı belirlenmiştir. Suçun aydınlatılabilmesi için diğer tedbirlerin başarı vaat etmemesi gerekir[148].

Teoride anlatımı kolay olan gizli görevli kullanımı uygulamada çok başvurulabilen bir yöntem olamamaktadır. Çünkü örgütler işledikleri suç ve failleri hakkında polisin bilgi edinmesini önlemek üzerine kurulmuş bir sistemleri bulunmaktadır. İş yapacakları kişileri ya da içlerine alacakları üyeleri iyiden iyiye araştırmakta, herhangi bir şüphe halinde gerektiğinde öldürebilmektedirler. Böyle hassas ve titiz bir şekilde incelemelerden geçerek örgüt içine sızılması, örgütün yaptığı faaliyetlerle ilgili delil toplayabilmesi son derece zor ve riskli bir iştir[149]. Gizli görevli olarak kullanılacak polis memurunun kendisinin ve yakınlarının hayatları tehlikeye atılmaktadır. Taşıdığı bu olumsuzluklar nedeniyle bu yönteme çok fazla başvurulamamaktadır[150]. Hatta ölü doğmuş bir kurum olduğunu söylemek abartılı bir iddia olmaz[151]. Bütün bu risklere rağmen özellikle uyuşturucu ticaretinde polisin alıcı olarak devreye girdiği ve pek çok

---

[141]ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s. 56.
[142] ÖZTÜRK-ERDEM-ÖZBEK, s.650.
[143] İnformant, güvenilir adam ve kışkırtıcı ajanın gizli görevliyle olan benzerlikleri ve farkları konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. için ÖZTÜRK-ERDEM-ÖZBEK, s.646 vd.
[144] Gizli görevli Belçika, Danimarka, Fransa, Yunanistan, Avusturya, İsviçre, ABD, İngiltere, Hollanda, Almanya, İspanya gibi ülkelerde yaygın olarak kullanılmaktadır. ÖZTÜRK-ERDEM-ÖZBEK, s. 659.
[145] ZİEGLER, s. 230; ÖZTÜRK-ERDEM-ÖZBEK, s.643.
[146] ERDEM, s. 12.
[147]Bu suçlar;
-uyuşturucu, silah, para ve evrak sahteciliği
-devlet güvenliğini ilgilendiren suçlar
-meslek haline ya da alışkanlık haline getirilmiş olarak işlenen suçlar
-bir çete mensubunun işleği suçlardır. YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...", s. 87.
[148] YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...", s. 87.
[149] ZİEGLER, s. 232.
[150] GELERİ, s. 182.
[151] ÖZTÜRK-ERDEM-ÖZBEK, s.646.

operasyonda suç üstü halinde yakalamalar yapılabilmektedir. Pek çok Yargıtay kararında da ajan, görevli, gibi ifadelerle bu uygulamaya yer verilmektedir.

Gizli görevli kullanılmasının amacı, bir suç örgütünün içine sızarak bunların işledikleri suçlarla ilgili delil toplamak, suç işlemelerini önlemek ve gerekiyorsa suç üstü yakalanmalarını temin etmektir[152]. Gizli görevli bu görevini yapabilmesi için örgütün içine sızması, bir örgüt üyesi gibi davranması ve örgüt içinde belirli bir güvenilirlik sağlaması gerekmektedir[153]. Özellikle suç örgütlerinin hiyerarşik yapısı gereği gerçek örgüt liderine ulaşmak ve onun faaliyetleri hakkında delil elde edebilmek son derece zor bir görevdir[154]. Bu aşamaları kaydedebilmesi için gizli görevliden değişik suçlar işlemesi de istenebilecektir. Bu durumda gizli görevlinin sorumluluğunu aşağı başlıklarda inceleyeceğiz.

Bu sorunun çözümünde gizli görevli kullanılması en etkili yolardan birisidir. Gizli görevli özellikle suç örgütleriyle ilgili olmak üzere çok iyi eğitim almış başarılı personel arasından seçilmektedir. Gizli görevli yetki ve sorumluklarını bilen bir polis memurudur. Uygulayıcılar bu şartın yanlış olduğunu savunmaktadırlar. Sadece polis memuru değil örgüte sızması mümkün olan ya da değişik bilgi ve bağlantıları nedeniyle daha rahat sızması mümkün olan diğer bireylerinde gizli görevli olarak kullanılmasına olanak sağlanmasının gerekli olduğunu belirtmektedirler[155].

Amacı adına düzenlenen sahte kimliklerle belirli bir süre için suç örgütünün içine sızmak, örgütün işlediği suçlar hakkında delil toplamak ve mümkün ise yeni suçlar işlemesini önlemektir[156].

Burada şöyle bir sorun ile karşılaşmak mümkündür. Gizli görevlinin yaptığı görüşmeler ve konuşmalar eğer ifade alma kabul edilirse ifade almadan önce sanığın yasal haklarını hatırlatmadığında ve kişilerin kendi aleyhlerine ifade vermek zorunda olmadıkları ilkeleri ilkesi gereği hukuka aykırı delil teşkil edebilir. Bu yolla elde edilen delillerin duruşmada kullanılmasında sorun yaşanabilir. Ancak bu konuşma ve görüşmeler ifade alma ve dolayısıyla delil sayılmazsa da diğer delillere ulaşmada bir başlangıç olmaktadır[157]. Avrupa ülkelerinde gizli görevlinin tanıklık yapmasına imkan verilmektedir. Ancak kimliğinin açıklanmaması için duruşma salonuna getirilmemek, maske taktırma, sesinin aletlerle değiştirmek, ya da ifadesi özel odalarda alınmak gibi yöntemler uygulanmaktadır[158].

Türkiye'de gizli görevli kullanılması ÇASÖMK'ndan evvel yasal dayanaktan mahrum idi. Kullanılması halinde Avrupa İnsan hakları mahkemesinde Türkiye tazminata mahkum

[152] DÖNMEZER, Seminer Ankara, s.26; ÖZTÜRK-ERDEM-ÖZBEK, s. 643.
[153] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s. 55.
[154] GELERİ, s. 183.
[155] YILMAZ, "Organize Suç...", s. 174.
[156] ZİEGLER, s. 229.
[157] YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...", s. 86.
[158] ZİEGLER, s. 232.

edilebilmekteydi[159]. Bununla birlikte gizli görevli kullanılıyordu. Hatta bir çok Yargıtay kararında[160] gizli ajandan bahsedilmektedir. Gizli ajanların tanık olarak dinlenmesinde söz edilmektedir. Hatta pek çok uyuşturucu operasyonu polisin uyuşturucu alıcısı ya da satıcısı şeklinde eylemlerde bulunması ile gerçekleştirilmektedir. Polis gerektiğinde uyuşturucuyu bir yerden başka bir yere nakletmekteydi. Bu eylem TCK göre suç olmasına rağmen polis suçla mücadele için bu suçu işliyordu. Ancak TCK 49. maddedeki hukuka uygunluk sebeplerinden telakki edilerek uygulamaya devam ediyordu[161]. Bu yasa ile gizli görevli uygulaması başlatılmadan da özellikle uyuşturucu suçlarında gizli görevli kullanılmaktaydı. Ancak bu düzenleme ile yasal dayanağa kavuşturulmuştur.

b. Gizli Görevli Kullanılmasının Şartları

Gizli görevlinin bir örgütün içine sızması için belirli şarların oluşması gerekmektedir. Çünkü gizli görevli kullanılması kovuşturmanın başarı şansını yükseltmenin yanında çok büyük riskler de taşımaktadır. Bir kamu görevlisinin örgüt içine sızması ve örgütte belirli bir güven temin edebilmesi için sayısız defa sınanacaktır. Polis olduğu konusundaki en küçük bir emare bile bir kamu görevlisinin öldürülmesine neden olabilmektedir. Gerek görevlinin kendisi gerekse yakınları için hem görev sırasında hem de görev tamamlandıktan sonra ciddi bir tehlike söz konusu olmaktadır. Hatta bu tür görevlilerin ve yakınlarının korunması bile sorun halline gelebilmektedir. Bu kadar risk unsuru taşıyan gizli görevli kullanılması yönteminin kullanılabilmesi için bazı şartların olması doğaldır.

Gizli görevliye örgüte sızabilmesi ve görevini yerine getirebilmesi için sahte kimlik belgeleri verilebilir. Gizli görevli kendisine verilen sahte kimlik ile kanunen geçerli değişik işlemler yapabilmektedir. Kimlik değişikliği ile ilgili bilgilere gizli tutulur[162].

Yasnın 5. maddesinde "*bu Kanunun kapsamına giren suçların soruşturulmasında, diğer tedbirlerin yeterli olmadığının anlaşılması halinde, kamu görevlileri gizli görevli olarak kullanılabilir*" denilmektedir. Gizli görevli öncelikle kamu görevi yürüten bir kişi olacaktır. Maddede açıkça belirtilmemekle beraber bu kişinin "memur" olması gerektiği ancak "polis memuru" olmasının şart olmadığı anlaşılmaktadır[163]. Tekrarlamak gerekirse kamu görevlisi memur, işçi yada kolluk görevlisi olabilir. Bu kişilere gizli görevli olarak örgüte girmeleri teklif edilecektir. Bu göreve kamu görevlisinin razı olması gerekmektedir. Gizli görevlinin göreve

---

[159] ERDEM, s. 12.
[160] Y. 5. C.D.E. 1990/3625, K.3709. YCGK. E. 1990/134, K. 161. Kazancı Yargıtay Kararları CD Si
[161] DÖNMEZER, s. 22.
[162] YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...", s. 85.
[163] ÖZTÜRK-ERDEM-ÖZBEK, s.645.

razıolduğu ve diğer hatırlatılması gereken konular hatırlatılarak tutanak düzenlenecektir. Her gizli görevliye bir kod numarası verilecek ve belgelerde bu kod numarası yer alacaktır[164].

ÇASÖMK'nda hangi şartların varlığı halinde gizli görevli kullanılabileceği belirtilmiştir. Buna göre;

1-En başta CMUK. ve ÇASÖMK.'nda düzenlenmiş bulunan diğer tedbirlerin yeterli olmadığının anlaşılmış olması gerekmektedir.

2-Kanunu'un 1. Maddesinde belirtilen suçları işlemiş ya da işliyor olduklarını gösteren somut belirtilerin bulunması gerekir. Gizli görevlinin gözetleyeceği kişi ya da kişiler yasanın 1. maddesindeki suçları işlemiş kişiler olabileceği gibi henüz suçu işlemiş olmamakla birlikte somut suç işleme tehlikesinin bulunması gerekir. Ya da suç işlemeyi alışkanlık veya meslek haline getirmiş olması gerekir. Bu şartları taşımayan kişi veya kişilerin gözetlenmesi için gizli görevli kullanılamaz.

Gizli görevli kullanılmasına ilişkin kararı hakim verir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı da bu hususlarda yetkilidir. Hakim kararı olmaksızın, savcının emri ile gizli görevli kullanılması halinde bu işlemin 24 saat içinde hakim kararına bağlanması gerekir. Sürenin dolması ya da hakimin aksine karar vermesi halinde uygulanan tedbir Cumhuriyet savcısı tarafından derhal kaldırılır.

Suç işleme şüphesi ortadan kalkarsa gizli görevli uygulamasına son verilir.

c. Gizli Görevlinin Yapacağı Faaliyetlerden Sorumluluğu

Gizli görevlinin amacı örgüt içine sızarak gözetlemek, izlemek, örgüte ilişkin her türlü araştırmalarda bulunmak ve suçlarla ilgili diğer delil, iz, eser ve emareleri toplamaktır. Gizli görevli hiçbir zaman suç işlemeye azmettirici olmayacaktır. Bu yönü ile bazı ülkelerde zaman zaman uygulanan ve hukuk devleti ilkesi açısından değişik sorunların yaşanmasına neden olan kışkırtıcı ajandan ayrılmaktadır[165].

Yukarda da kısaca temas edildiği gibi gizli görevlinin örgütle ilgili delilleri ele geçirebilmesi için güvenilir bir konumda olması gerekecektir. Bu konuma ulaşıncaya kadar da çok defa gizli görevlinin de suç işlemesini isteyeceklerdir. Aksi davranış gizli görevlinin polis olduğunun anlaşılmasına yol açacaktır. Bu şekilde can güvenliği tehlikeye girebilecektir[166].

Öte yandan önemli olan delilerin elde edilmesidir. Bu amacın gerçekleştirilebilmesi için gizli görevli suç işleyebilir demek hukuk devletinde mümkün değildir[167].

---

[164] EGM 2000.
[165] ÖZTÜRK-ERDEM-ÖZBEK, s.643.
[166] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s. 55.
[167] ZİEGLER, s. 229.

Bu sorun bazı ülkelerde[168] gizli görevlinin içinde bulunduğu çevrenin zorunlu kıldığı suç ve suçları özellikle de organizasyonun zaten işlemekte olduğu, gizli görevli ilemese de başka birisinin işleyeceği nitelikteki suçları işleyebileceği şeklinde çözülmüştür[169].

Türkiye açısından duruma bakıldığında Kanun açıkça gizli görevlinin suç işlemesine yasak getirmiştir. 5. Maddesinin 4. Fıkrasında "*Gizli görevli görevini yerine getirirken suç işleyemez*" denilmiştir. Gizli görevli suç örgütü içine girerken herhangi bir suç işlerse hukuki ve cezai bakımdan sorumlu olacaktır.

Diğer taraftan gizli görevlinin de içinde bulunduğu örgütün işlemiş olduğu suçlardan gizli görevli sorumlu değildir.

6. Hak ve Alacaklara El Koyma ve Müsadere

a. Genel Açıklama

İspat vasıtalarından olup da faydalı veya müsadereye tabi bulunan eşyanın, eşyanın elinde bulunduranın rızası olmaksızın adli makamların eli altına alınmasına el koyma denir. Türk hukukunda el koyma yerine "zapt", "zabıt", bazen de "haciz" ifadesi kullanılmıştır. Ancak doktrinde el koyma ifadesi yerleşmiş durumdadır[170]. ÇASÖMK'nda da el koyma ifadesi kullanılmıştır.

Suç örgütlere yasal ve yasal olmayan yollardan büyük miktarlarda paralar elde etmektedirler. Bu paraların söz konusu örgütlerde kalmasına engel olunması gerekmektedir. Zira suç örgütlerinin en büyük silahları bu miktarı yüksek paralardır. Bu nedenle söz konusu malvarlıklarının müsadere edilmesi gerekmektedir[171].

Suç örgütlerinin yargılama bitmeden, mal varlığına ilişkin verilebilecek cezanın infazı için mal varlığı üzerinde diğer tedbirler yeterli görülmüyorsa el koyma (zapt) söz konusu olabilir. Suç örgütü liderleri veya üyeleri elde ettikleri kazançların müsadere edilebileceğini bildikleri için söz konusu mal varlıklarını değişik şekillerde kaçırmaktadırlar. Yakınları ya da üçüncü kişiler adına kaydettirmektedirler. Bu şekilde verilebilecek müsadere cezasından kurtulmaktadırlar. Bunun önlenebilmesi için henüz yargılama başlamadan ya da yargılama devam ederken suç işlenerek elde edilen kazançlara el konulabilmesi gerekmektedir[172]. Bu kararı verirken yargılama sonunda verilebilecek mal varlığına yönelik ceza, bu cezanın miktarı, ödenme şekli gibi hususlar dikkate alınır. Mal varlığına el konulan kişi artık mal varlığı üzerinde tasarruf etme hakkını ve sağlar arası işlem yapma yetkisini kaybeder. Mal varlığına el koyma kararının tarih ve hatta saatinin

---

[168] Almanya, ABD, Hollanda, İngiltere gibi ülkelerde gizli görevlinin suç örgütü tarafından zaten işlenmekte olan suçları işleyebilmesine olumlu bakılmaktadır. ÖZTÜRK-ERDEM-ÖZBEK, s.644.
[169] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s. 55.
[170] ÖZTÜRK-ERDEM-ÖZBEK, s.582.
[171] YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...", s. 25.
[172] DÖNMEZER, Seminer Ankara, s. 28.

belirtilmesi gerekebilir. El konulacak eşya sadece suçtan elde edildiği sanılan mallar ve haklar değil aynı zamanda delil niteliği taşıyan eşyaları da kapsar[173]. El koymanın amacı ya delilerin elde edilmesidir ya da verilecek müsadere kararının uygulanabilirliğini sağlamaktadır[174].

Avrupa Birliği üyesi ülkelerde de suç kaynaklı kazançlara el koyma uygulaması bulunmaktadır[175]. Fransa'da değişik bir uygulama söz konusudur. Fail yakalanmışsa mallarına el konulabilmekle birlikte failin yakalanamamış olduğu durumlarda da mal varlığına el konulabilmektedir. Hakim kararı ile kaçak olan failin mal varlığına el konularak devlet tarafından yönetilmektedir. Bu uygulama ile suç işleyen ve yakalanamayan failin elde ettiği malları kullanması önlenmektedir[176].

Alman hukukunda, hukuka aykırı bir fiil işlenmiş olup ta, fail veya şerik için, veya fiilden malvarlığına ilişkin bir kazanç elde edilmişse mahkemenin bu kazancın mülkiyetinin devlete geçmesine karar verebilir. Mülkiyetin devlete geçmesine ilişkin hüküm elde dilen mal varlığının semerelerine de şamildir. Elde edilen değerin niteliği gereği ya da başka nedenlerle mülkiyetinin devlete nakli söz konusu olamıyorsa mahkeme elde edilen şeyin değeri kadar bir meblağın mülkiyetinin devlete intikaline karar verebilir. Müsadere edilecek miktarın tespitinde hakimin takdir yetkisi vardır. Verilecek müsadere cezası hakkaniyete aykırı bir sonuç doğuracaksa bu ceza verilmez.[177]. Yine İtalya'da suç örgütlerinin malvarlıklarına el konulmaktadır. 1996-1998 yılları arasında müsadere edilen miktar yaklaşık 30milyon ABD dolarını bulmuştur. Bu paralar sosyal yatırımlarda kullanılmaktadır[178].

b. Tedbir Konulacak Mal ve Haklar İle Tedbir Koyma Şartları

ÇASÖMK'nun 6. maddesinde hak ve alacaklara ilişkin tedbir başlığı altında bu konu düzenlenmiştir. Buna göre "...bu Kanunun 1 inci maddesinde yazılı suçları işlediğine dair kuvvetli şüpheler bulunan kişilerin bu Kanun kapsamındaki fiillerinden elde ettikleri hususunda kuvvetli şüphe bulunan her türlü menkul ve gayri menkullerine soruşturma sırasında el konulmasına; bankalar ve banka dışı malî kurumlar ile diğer gerçek ve tüzel kişiler nezdindeki, kiralık kasa mevcutları da dahil olmak üzere hak ve alacakları üzerindeki tasarruf yetkisinin tamamen veya kısmen kaldırılmasına, bir tevdi mahalline yatırılmasına, hak ve alacaklar ile mal, kıymetli evrak, nakit ve sair değerlerin idaresi için diğer tedbirlerin alınmasına karar verilebilir...".

Yukarda da belirtildiği gibi suçtan kaynaklanan kazançların henüz kovuşturma başlamadan kaçırılması söz konusu olmaktadır. Bu nedenle 6. maddede getirilen düzenlemenin esas amacı 1.

---

[173] DÖNMEZER, s. 24.
[174] ÖZTÜRK-ERDEM-ÖZBEK, s. 584.
[175] İnterpol, "Avrupa Birliğinde Operasyonel...". s 248.
[176] DÖNMEZER, Seminer Ankara, s.28.
[177] YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...", s. 79.
[178] YÜCEL, s. 1071.

madde uyarınca verilecek müsadere kararının uygulanabilirliğini sağlamaktır. Öncelikle hak ve alacaklara tedbir konulabilmesi için yasada öngörülen suçların işlendiğine dair kuvvetli belirtilerin bulunması gerekmektedir. Diğer taraftan hak ve alacaklara tedbir koyma kararını hakim verecektir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı da tedbir kararı verebilir. Bu durumda 24 saat içinde hakimden onay almak zorundadır. Onay alınamaz ise tedbir kararı derhal kaldırılacaktır. Yasada belirtilen suçun işlendiğine dair şüphe ortadan kalkmışsa yine tedbir hemen kaldırılır. Tedbir kural olarak 3 aylık süre için verilebilir. Gerektiğinde bu süreler hakim kararıyla uzatılabilir.

Zanlının, suçtan elde edildiği şüphesi ile tedbir konulan mal ve hakların yasal faaliyetlerden elde edildiğini her aşamada ispat hakkı vardır. Yasal faaliyetlerden elde edildiği ispatlanırsa tedbir kararı kaldırılır. Üzerine tedbir konulacak mal ve haklar sanığa ait olmalıdır. Söz konus mal ve haklar suçtan elde edildiğine ya da suçta kullanıldığına dair kuvvetli şüphe varsa sanığa ait olması aranmaksızın tedbir konulabilecektir[179].

Hak ve alacaklara tedbir koyma kararı ile birlikte bu mal ve hakların idaresi ve muhafazası için gereken diğer tedbirler de alınmak zorundadır.

Yasanın 1. maddesinde belirtilen suçların işlendiğine dair kuvvetli şüphe bulunan ve tedbir konulan mal ve haklar şunlardır; her türlü menkul ve gayri menkul mallar. Bankalar ve banka dışındaki mali kuruluşlar ile diğer gerçek ve tüzel kişiler nezdindeki kiralık kasa mevcutları da dahil olmak üzere hak ve alacakları üzerine tedbir konulabilir. Yasa metninden de anlaşılacağı gibi sadece delil nitelğindeki eşyaya değil bunun yanında diğer hak ve alacaklara da el konulmaktadır. Bu haliyle bir çeşit genişletilmiş el koyma benimsenmiştir[180]. Bu tedbir kararı ile ilgilinin bu mal ve haklar üzerinde tasarruf yetkisi tamamen ya da kısmen kaldırılabilir. Bu mal ve hakların bir tevdi mahalline bırakılmasına karar verilebilir. Üzerine tedbir konulacak mal ve hakların gerek yurt içinde gerekse yurt dışında bulunması mümkündür. Bu mal ve hakların araştırılması, incelenmesi, tespiti ve değerlerinin belirlenmesi için Maliye Bakanlığı mali suçları araştırma kurulu tarafından yerine getirilir.

c. Müsadere

Müsadere, kanunlarda yazılı durumlarda belirli bir eşya veya malın mülkiyet hakkının mahkeme kararı ile sahiplerinden alınarak devlete verilmesidir[181].

Suç örgütlerinin en önemli amaçları kazanç temin etmektir. Bu kazancı temin ettikten sonra cezalarını çekip elde ettikleri bu menfaatleri değerlendirebilirler. Ya da yeni suçların işlenmesinde kullanabilirler. Bu nedenle elde ettikleri yasadışı kazancın suç örgütlerinin ellerinde bırakılmaması

[179] EGM 2000.
[180] ÖZTÜRK-ERDEM-ÖZBEK, s.680.
[181] YILMAZ Zekeriya, Teori ve Uygulamada Müsadere (Zoralım), Ankara 1997, s. 19.

bu örgütlerle mücadelede çok önemli bir rol oynamaktadır[182]. Müsadere cezasının düzenlenmesinin amacı suç örgütlerinin elde ettikleri suç kaynaklı karaparaların kullanmalarına izin verilmemesidir. Bu yolla suç örgütlerinin sürekliliğinin kesilmesi amaçlanmıştır[183].

Esas itibariyle müsadere TCK.'nun 36. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre "*mahkumiyet halinde cürüm veya kabahatte kullanılan veya kullanılmak üzere hazırlanan veya fiilin irtikabından husule gelen eşya fiilde methali olmayan kimselere ait olmamak şartıyla mahkemece zabıt ve müsadere olunur.*

Kullanılması, yapılması, taşınması, bulundurulması ve satılması cürüm veya kabahat teşkil eden eşya bir ceza mahkumiyeti olmasa ve faile ait bulunmasa bile mutlaka zabıt ve müsadere olunur.

Taşınması memnu olmayan silahların ruhsatsız taşınması halinde de zabıt ve müsaderesine hükmolunur" denilmektedir. TCK 36. maddenin 1. fikrası ceza 2. fikrasındaki müsadere ise tedbir niteliğindedir[184]. ÇASÖMK uygulamasında hem ceza nitelikli hem de t4dbir nitelikli müsadere uygulaması söz konusudur.

ÇASÖMY.'nın 6. maddesinde hak ve alacaklara ilişkin tedbirler düzenlenmiştir. Bu düzenlemede genel olarak mal varlığı üzerine konulacak olan tedbir kararlarına yer verilmiştir. Son fikrasında ise sanığın mahkumiyeti halinde söz konusu mal varlığının devlete intikal edeceği belirtilmiştir. Mahkemenin takdirinde bir husus olmayıp sanığın mahkum olması ile müsadere uygulaması gerçekleştirilmiş olacaktır.

Kanun'un 1. Maddesinin 4. Fıkrasında ise, suçun işlenmesine ayrılan veya suçun işlenmesinde kullanılan veya suçtan doğan değer veya ürünlerin veya bunlar yerine geçen şeylerin ve müsaderesi gereken her türlü eşyanın gelirlerinin veya suçtan doğan her türlü yararın Devlete intikaline hükmolunur denilmektedir.

Genel müsadere suçlunun bütün malvarlığının devlete intikal ettirilmesidir. Genel müsadere anayasa ile yasaklanmıştır. Yasada belirtilen suçların işlenmesinden elde edildiği konusunda kuvvetli şüphe bulunan malların müsadere edilmesi düzenlenmiştir. Bu anlamda babasından miras kalan mallara dokunulmayacaktır[185]. Ancak yasada müsadere uyuglaması genişletilmiştir. TCK sisteminde suçtan elde edilen eşyanın müsaderesi düzenlenmiştir. Buna karşın ÇASÖMK'nda suçtan doğan gelirlerin yerine geçen şeylerin ve bunların gelirlerinin de müsaderesi düzenlenmiştir.

---

[182] DÖNMEZER, Seminer, Ankara, s. 17.
[183] İPEK, s. 101.
[184] ÖZTÜRK-ERDEM-ÖZBEK, s. 586.
[185] DÖNMEZER, s. 56.

Müsadere edilecek mal ve hakları tasnif etmek gerekirse; Kanun'a göre müsadere kararı verilebilecek mal varlığını şöyle sıralamak mümkündür.

- Suçun işlenmesine ayrılan mallar
- suçun işlenmesinde kullanılan mallar
- suçtan doğan değer ve ürünler
- bu değer veya ürünlerin yerine geçenler
- ve müsaderesi gereken her türlü eşyanın gelirleri (semere)
- suçtan doğan her türlü yarar.

Burada değinilmesi gereken bir sorun vardır. Örneğin bir çek senet mafyası çökertiliyor. Örgütün elinde tespit edilen mal varlığına el konuluyor ve mahkeme kararı ile müsadere ediliyor. Örgütün elinde yakalanan paraların bir kısmı ya da tamamı bir alacaklının borçlusundan alacağını alamadığı için örgüte başvurduğu, ve örgütün borçludan parayı tahsil ettiği ve bu arada yakalanarak devletin bu paralar el koyması söz konusu ise alacaklının alacağı ya da borçlunun borcu ne olacaktır? Baskın görüş borçlunun borcunu ödediği için borçtan kurtulduğu şeklindedir. Alacaklı ise her ne kadar eline alacağı geçmemiş ise de alacağını tahsil için yasadışı bir yola başvurduğundan yani örgütün suçuna katıldığından el konulan paraları geri isteyemez[186].

Müsaderenin nasıl yapılacağı, kapsamının ne olacağı konusunda Kanun'da herhangi bir düzenleme yoktur. Bu konuda genel hüküm-özel hüküm ilişkisi içinde TCK ve CMUK hükümlerine bakılacaktır.

Müsadere usulünün nasıl işleyeceği konusu da CMUK.'nun 392-394 Maddeleri arasında düzenlenmiştir. Buna göre herhangi bir kanun hükmüne göre belirli bir eşyanın müsaderesi gerekli hallerde kamu davası açılmamış ya da açılmasına rağmen esasla beraber müsadereye karar verilmemişse, müsadere talebi her türlü takiplerden ayrı olarak alınabilmesi amacıyla Cumhuriyet savcısı ya da davacı tarafından esas davayı görmeye yetkili mahkemeden talep edilebilir.

Kendisi bizzat suç mevzuu olmayan ancak müsadereye tabi bulunan eşyanın müsaderesine sulh hakimi tarafından duruşma yapılmaksızın karar verilir. Bu karar aleyhine alakadarlar acele itiraz[187] yoluna başvurabilirler.

Müsadere kararının verileceği duruşmaya müsadere edilecek eşya üzerinde hakkı olan kimselerde davet edilir. Gelmezlerse işlemleri tehir etmez ve hükmün verilmesine mani olmaz. Verilen müsadere kararına karşı Cumhuriyet savcısı, davacı ve müsadere olunacak eşyanın hak sahipleri kanun yollarına başvurulabilirler.

---

[186] DÖNMEZER, s 35.

[187] Acele itiraz, Ceza muhakemeleri usulü yasasının bazı kararlara karşı kısa süreye (1 hafta) bağlı tuttuğu itirazlardır. ÖZCAN Hüseyin, Ansiklopedik Hukuk Sözlüğü, Ankara 1985. s. 2.

7.Tanık ve Görevlilerin Koruma

a. Genel Açıklama

Tanık, ceza ve hukuk yargılaması sırasında, olayla ilgili bilgileri olan ve bu bilgiler hakkında beyanda bulunan üçüncü kişilerdir[188]. Muhakeme konusu olay hakkında beş duyu organı marifetiyle öğrendiklerini hakime anlatan üçüncü kişilere tanık denir[189]. Tanık suça konu olayların ispat edilmesinde yararlanılan en önemli delillerden birisidir.

Suç örgütleriyle mücadele de tanık çok önemli bir delildir. Söz konusu örgütlerin çökertilebilmesi için örgüt elemanlarına ihbar yapmalarını sağlayıcı düzenlemeler getirmek zorunludur. Ancak bu yolla örgüt tam olarak kavranabilir ve müdahale edilebilir[190].

Günümüzde normal suçlarda bile tanıklık zor bir iş haline gelmiştir. Buna ilaveten aleyhine tanıklık yapılacak suçlular bir suç örgütünün üyeleri ise risk daha da artmaktadır[191]. Tanıklık sadece külfetli, tahammülü zor bir kamu görevi değil aynı zamanda son derece tehlikeli bir iştir. Tanığın sunduğu ya da sunacağı bilgiler nedeniyle suç örgütü tarafından sıklıkla tehdit ve saldırılara hedef olmaktadırlar[192]. Hukuk devleti adaletin gerçekleştirilmesini gerekmektedir. Suç örgütlerinin aleyhine en önemli delillerden birisi olabilecek tanıklıktan yararlanılamazsa bu görev (adaletin gerçekleştirilmesi) yerine getirilememiş olacaktır.

Politik motivasyonlu örgütler yani terör örgütlerinde tanık bulmak son derece zor hatta imkansızdır. Ancak çıkar motivasyonlu örgütlerde temel amaç çıkar ve güvenlik olduğundan tanık bulunabilir[193]. Örgütün bütün iç ilişkilerini ortaya çıkartabilir. Bütünüyle örgütün çökertilmesini sağlayabilirler. Ancak aşağıda anlatılacağı gibi bu tanıkların güvenliklerinin çok iyi şekilde sağlanması ve pişmanlık yasalarından yararlandırılmaları gerekir.

Suç örgütleriyle mücadelede en önemli silahlardan birisi tanıktır. Zira suç örgütü işlediği suçun ardından delilleri de ustaca yok edebilmektedir. Bu aşamada görgü tanıklarını verecekleri ifadeler bir çok sorunun aşılmasına neden olabilir. Ancak bireylerin suç örgütleri ya da mafya aleyhine tanıklık yapabilmeleri kolay bir hadise değildir. Çünkü suç örgütlerinin bir sırrına vakıf olanlar ya susarlar ya da konuşmadan susturulurlar. Bu iki yolda suçluların cezalandırılmasını sağlayamamaktadır[194].

İnsanların bu nitelikte suçlar için tanıklık yapmaya zorlamak mümkün değildir. Zira tanığın gizli olarak dinlenmesi mümkün olmadığından ya da dinlenmesi halinde alınabilecek

---

[188] ÖZCAN, s. 751.
[189] ÖZTÜRK-ERDEM-ÖZBEK, s. 379; FEYZİOĞLU Metin, Ceza Muhakemesi Hukukunda Tanıklık, Ankara, 1996. s. 28.
[190] YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...", s. 93.
[191] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s. 64.
[192] ÖZTÜRK-ERDEM-ÖZBEK, s.676; FEYZİOĞLU, s. 266.
[193] PFEFİEER, s. 364
[194] ÇULCU, s. 96.

koruma önlemlerinin açıkça yasalarımızda düzenlenmiş bulunmadığından örgüt tarafından kendisi ya da yakınları değişik baskılara maruz bırakılarak ifade değişikliğine gitmesi sağlanmaktaydı[195].

Örgütlü suçla mücadelenin iki önemli silahı vardır. İhbarcı ve köstebek (gizli görevli). Bu susma duvarı ancak bu iki unsurun kullanımı ile aşılabilir[196].

Suç örgütleriyle etkin mücadele edebilmek için önemli bilgileri olan tanıkların mutlaka ifadelerinin vermeleri sağlanmalıdır. Ancak tanıkların kahramanlık yapmaları beklenmeden gereken önlemler alınarak organize suçla ancak mücadele dilebilir. Değişik vesilelerle işlenen suçlara muttali olanlar tanık statüsünde korunmalıdırlar. İşlediği suçlardan verilecek cezalarda tanıklık yapması nedeniyle indirim yapılmalıdır. Tanıklık müessesesinin işletilebilmesi için bu zorunludur[197].

Suç örgütünün amacı sadece ekonomik çıkar elde etmekten ibaret ise bu örgütlerin içinden beklediğini bulamayan kişiler ya da örgütten alacağından daha fazlası vaat verilirse ve pişmanlık yasası gereği cezası tamamen ya da kısmen kaldırılırsa, buna ilaveten tanık koruma kapsamına alınırsa ihbar eden ve tanıklık eden kişiler bulunabilir. Ancak amaçları siyasi çıkarlar elde etmek olan örgütlerde bu yol çok fazla işlememektedir. Bu kişilere etki etmek çok daha zor bazen imkansızdır[198].

Bu konuda yaşanan bir diğer sorun da tanıkların kendi hayatı korunabilmekte iken yakınlarının hayatının korunması çok defa mümkün olamamaktadır. Suç örgütleri de gerek göz dağı vermek ve korkutmak gerekse öç almak amacıyla yakınlarına karşı şiddet uygulamaktadır[199].

Avrupa Birliği üyesi ülkelerde tanık koruma uygulaması birbirinden oldukça farklıdır. Almanya, İtalya, İrlanda ispanya gibi ülkelerde tanığın kimlik bilgileri açıklanmaması, gerektiğinde hakimin odasından ifade vermesi, ve gerektiğinde de koruma yapılması düzenlenmiştir. Buna karşın Belçika, Danimarka, Finlandiya da tanıkların isimsiz ifade vermeleri mümkün değildir. Tanık koruma konusun dada belirli bir politika bulunmamaktadır. Avusturya'da ise tanık isimsiz ifade verebilmektedir[200]. Avrupa İnsa Hakları Mahkemesi kararlarında tanıkların kimliklerinin açıklanması gerektiği belirtilmekte iken bazı davalarda polisin tanığın beyanlarını mahkemeye nakletmesini yeterli saymıştır[201].

---

[195] YILMAZ, "Organize Suç...", s. 169.
[196] ZİEGLER, s. 244.
[197] ZİEGLER, s. 236.
[198] YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...", s. 93.
[199] ZİEGLER, s. 244. Örnek mafyaların en ünlü itirafçılarından biri olan İtalyan Tomaso Buscetta Amerika tanık koruma programında bulunmaktadır. Verdiği ifadelerle yargıçlara büyük yardımda bulunmuştur. Ancak değişik ülkelerde yaşayan 36 akrabası katledilmiştir. ZİEGLER, s. 244.
[200] İnterpol, "Avrupa Birliğinde Operasyonel...". s. 234.
[201] EGM 2000.

Suç örgütleriyle mücadele sürecinde tanık koruma ile ilgili düzenlemelerin söz konusu olmadığı dönemlerde tanık bulmak ve bulunan tanıkları konuşturmak çok zordu. Konuşmaya ikna edilen tanığın duruşmada kimliğinin, görüntüsünün, sesinin, kendisi ve ailesine ilişkin bilgilerin gizli tutulması halinde tanık beyanları ceza muhakemesinde vasıtasızlık ilkesi gereği delil olarak değerlendirilememekteydi[202]. Zira tanığın duruşma salonuna alınmaması, sesinin değiştirilerek verilmesi, kimlik bilgilerinin değiştirilerek verilmesi, ifadelerin gizli duruşmalarda alınması[203] yasal olmadığı için CMUK 254/2 hükmüne ve insan haklarına[204] aykırı sayılarak tanık beyanları delil olarak değerlendirilememekte idi. Elbette bu durum suç örgütleriyle mücadeleyi olumsuz etkilemekteydi.

b. ÇASÖMK'da Tanıkların Korunması

ÇASÖMK yürürlüğe girmeden önce de tanık koruma ile ilgili düzenlemeler Türk Hukuk Sisteminde bulunmaktaydı. Esasen bu Kanun da daha evvel yapılan tanık koruma ile ilgili düzenlemelere atıf yapılarak kapsamı genişletilmiştir.

Tanık koruma konusunda ilk düzenleme 3419 sayılı Bazı Suç Faillerinin Hakkında Uygulanacak Hükümlere Dair Kanunda[205] (Pişmanlık Kanunu) yer almıştır. 30.03.1988 tarihinde yürürlüğe giren bu Kanun'un 2. Maddesinde "*Türk Ceza Kanununun 170 inci maddesi ile 171 inci maddesinin son fıkrası ve bu Kanun hükümleri uygulananlar için, gerekli görülen koruma tedbirleri Devlet tarafından alınır. ilgilinin itirafının doğru olmadığının bilahare anlaşılması halinde koruma önlemi geri alınır*" denilmektedir. Madde metninden de anlaşılacağı üzere tanık korumadan ziyade itirafçıların korunması düzenlenmektedir. Zira TCK 170 ve 171/4 maddelerinde bir çeteye üye olup ta devlet aleyhine suç işlemeden ya da henüz devlet tarafından bir takibat başlatılmadan çeteden çıkarak güvenlik güçlerine teslim olanlar hakkında ceza verilmeyeceği belirtilmektedir. Kısaca pişmanlık kanunu denilebilecek bu kanunda tanıklar değil itirafçılar korunmaktadır.

12.04.1991 yılında yürürlüğe giren TMK'nunnun 20. maddesinde tanık koruma ile ilgili düzenlemeler bulunmaktadır. Bu düzenlemede terörle mücadelede görev alan her kademedeki

---

[202] ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s.64.

[203] TMK'nun 12. maddesinde tanıkların verecekleri ifadeler kendileri ya da yakınları için tehlike oluşturacaksa bu tanıkların ifadelerinin gizli duruşmalarda alınabileceği düzenlenmişti. Ancak Anayasa Mahkemesi bu düzenlemenin Anayasanın 141. maddesinde düzenlenmiş bulunan "Duruşmaların Açık ve Kararların Gerekçeli Olması" ilkesine aykırı bularak iptal etmiştir. Anayasa Mahkemesi'nin 31.03.1992 Tarih ve E. 1992/18 ve K. 1992/20 sayılı Kararı 27.01.1993 Tarihli R.G. kararın gerekçesi için bkz. FEYZİOĞLU, s. 267.

[204] Sanığın görmediği, tanımadığı, olayla ne kadar ilgisinin olduğunu bilmediği sorulan sorulara verdiği tepkiyi görmediği bir kişi tarafından verilen bilgilerle mahkum edilmesi insan haklarına aykırı olduğu ileri sürülmektedir. DONAY Süheyl, İnsan Hakları Açısından Sanığın Hakları ve Türk Hukuku, İstanbul 1982, s. 183. Bu nedenlerle ÇASÖMK ile de mahkemede tanığın sesinin ya da görüntüsünün değiştirilmesi uygulamasına yer verilmemiştir.

[205] 3419 Sayılı Kanun. Kabul Tarihi 25.03.1988. 30.03.1988 Tarih ve 19770 Sayılı R.G.

kamu görevlilerinin ya da terörün açık hedefi haline gelmiş bulunan kişilerin korunmasının yanında tanıkların ve ihbarcılarında korunmasını düzenlemiştir.

ÇASÖMY.'nın 7. Maddesinde de TMK.'nun 20. Maddesine atıf yapılmaktadır. Tanık koruma uygulamasının ortaya çıkardığı sorunlar dikkate alınarak mümkünse tanıkların isim ve adreslerinin açıklanmaması öngörülmüştür. Kural olarak tanıkların verdiği bilgiler doğrultusunda suçu ve faillerini ispatlamaya yarayacak yeni deliler elde edilmelidir. Bu deliller suçu ve suçluları ispata yetiyorsa tanık mahkemede ifade vermemeli, kimliği açıklanmamalıdır. Ancak elde edilen deliller yeterli değilse ve sadece tanık ifadesi ile suç ve failler ispat edilebilecekse bu durumda tanık mahkemede ifade verecek ancak kendisi ve zarar görebilecek yakınları koruma altına alınacaktır.

Koruma tedbirlerinden sadece tanıklar değil konumları gereği başka kişilerde korunmaktadır. Zaten ÇAÖMK'nun 7. Maddesi tanıkların ve görevlilerin korunması başlığı ile düzenlenmiştir. Buna göre ÇASÖMK'na göre korumadan yararlanabilecekler şöyle sıralayabiliriz;

-Muhbirler

-İstihbaratta görevli amir ve memurlar

-Kollukta görevli amir ve memurlar

TMK.'na göre,

-Adli, idari, istihbari ve askeri görevliler,

-Zabıta amir ve memurları

-Ceza ve tevkif evleri genel müdürleri ve genel müdür yardımcıları,

-Terör suçlularının muhafaza edildiği ceza evlerinin savcıları ve müdürleri

-DGM hakim ve savcıları

-Bu görevlerden ayrılmış olanlar

-Terör örgütünün açık hedefi haline gelenler

-Suçun aydınlatılmasında yardımcı olan tanık ve ihbarcılar korumadan yararlanabilirler.

Görüldüğü üzere korumadan yararlanacak kişileri iki grupta toplamak mümkündür. Birincisi suç örgütleriyle ya da terör örgütleriyle değişik şekillerde mücadele ettiği için hedef haline gelen kamu görevlileri ya da siviller. İkincisi ise suçun aydınlatılmasında yardımcı olan tanık ve ihbarcılar.

c. Tanık Koruma Tedbirleri

Tanıkların ve diğer görevlilerin korunması için öncelikle bu kişilerin kimliğinin veya meskeninin veya ikametgahının veya işyerinin bilinmesi tehlike oluşturuyorsa ayrı adresler tespit edilebilir. Tanıkların kimlik bilgileri ve adresleri soruşturmanın her aşamasında gizli tutulacaktır. Tanığın ya da ihbarcının verdiği bilgilerle diğer delilere ulaşılmışsa bu kişilerin kimliği soruşturmanın hiç bir aşamasında açıklanamaz ve mahkemede tanık olarak dinlenmezler.

Şayet başka deliller bulunamadığı için ve tanığın dinlenmesi zorunlu ise ve bu nedenle kimliği açıklanmak durumunda kalınmışsa talep halinde estetik cerrahi yoluyla fizyolojik görünümün değiştirilmesi dahil, nüfus kaydı, ehliyet, evlenme cüzdanı, diploma ve benzeri belgelerin değiştirilmesi, askerlik işleminin düzenlenmesi, menkul ve gayrimenkul mal varlıklarıyla ilgili hakları, sosyal güvenlik ve diğer hakların korunması gibi hususlarda değişiklikler yapılır. Korumaya alınmış emekli personelden, meskende korunmaları mutlak surette zorunlu bulunanlar; görev yaptıkları Bakanlık veya Kamu Kurum ve Kuruluşlarına ait konutlardan Maliye ve Gümrük Bakanlığınca rayiç kiralar dikkate alınarak tespit olunacak kira bedeli ile kiralama esaslarına göre yararlandırılır.

Bu tedbirlerin uygulanmasında, İçişleri Bakanlığı ile ilgili diğer kurum ve kuruluşlar gerekli her türlü gizlilik kurallarına uymak zorundadırlar.

Yukarıda sayılanlardan kamu görevlileri,görevlerinden ayrılmış olsalar dahi terör suçluları tarafından kendilerine veya eş ve çocuklarının canına vuku bulan bir taarruzu savmak için silah kullanmaya yetkilidirler.

8. Yurt Dışına Çıkma Yasağı

Son yıllarda fazlaca örneği görüldüğü gibi Türkiye'de suç işleyen kişilerin yargılanmamak ya da verilen cezayı çekmemek amacıyla yabancı ülkelere gittikleri görülmektedir. Ülkeler arasında her ne kadar suçluların iadesi anlaşmaları var ise de değişik yasal boşluklarda da yararlanarak geri iade edilmemektedirler. Suç örgütleri işledikleri suçlardan elde ettikleri büyük miktarlı kazançlarla yurt dışına kaçarak faaliyetlerini oradan yönetmektedirler. Son 2 yılda yakalanan suç örgütü liderlerinin hemen hepsi yurt dışında yakalanarak Türkiye'ye getirilmişlerdir. Görüldüğü gibi yargılamadan kurtulmak amacıyla yurt dışına kaçma suçlular için bir kurtulma yöntemidir.

Suç örgütleriyle etkin mücadele edebilmek için bu konumda kişilerin yurt dışına çıkmalarının engellenmesi ve yargılamanın gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bunun

sağlanabilmesi için belirli şartların varlığı halinde kişilerin seyahat hürriyetleri[206] kısıtlanarak yurt dışına çıkışları engellenebilir.

CMUK'da suçla mücadelede kullanılabilecek tedbirler arasında yurt dışına çıkma yasağı düzenlenmemiştir. Pasaport Kanununun[207] 22. maddesinde yurt dışına çıkması mahkemece yasaklananlara, içişleri bakanlığınca mahzurlu görülenlere ve vergi borcu bulunduğu bildirilenlere pasaport veya seyahat vesikası verilmeyeceği düzenlenmiştir.

ÇASÖMK'da açık bir düzenleme ile bu kanunun kapsamına giren suçlarda şüpheli veya sanıkların yurt dışına çıkmaları geçici olarak yasaklanabileceği belirtilmiştir. İlgililerin yurt dışına çıkmalarının geçici olarak yasaklanmasına;

-hazırlık soruşturmasında hâkim,

-son soruşturma safhasında ise mahkemece karar verilebilir.

-gecikmesinde sakınca varsa Cumhuriyet savcısı da şüphelilerin yurt dışına çıkmalarının geçici olarak yasaklanmasına karar verebilir.

Bu karar derhal ve nihayet yirmi dört saat içinde hâkimin onayına sunulur. Hâkim kararını yirmi dört saat içinde açıklar; aksi halde Cumhuriyet savcısının kararı kendiliğinden yürürlükten kalkar.

Yurt dışına çıkışı yasaklanan kişi çıkış noktalarına geldiğinde, aranmakta ise yakalanacak, aranmıyorsa ilgili mahkemenin adı, kararın içeriğini, karar tarih ve numarası ilgiliye bildirilecek ve pasaportuna el konulacaktır[208].

9. Pişmanlık Uygulaması

a. Genel Açıklama

Suç örgütleri ile mücadelede yaşanana sorunlardan en büyüğü ispat sorunudur. Özellikle emir ve talimatları veren kişilerin suçla ilgisinin ispatı çok zordur. Örneğin, suç örgütünün haraç isteğini ret eden bir kişinin topuğundan silahla yaralanması eyleminde, suçu işleyen kişi örgüt üyesi ya da dışarıdan örgüt adına faaliyette bulunan bir kişi olabilir. Bu kişinin suç işlediğine ve suça ilişkin deliller bulunabilir. Ancak bu suçun işlenmesi için emir veren örgüt lideri ya da yöneticisine ulaşmak çok zordur. Bu nedenle anlatılan özel tedbirler uygulanmaktadır. Bu tedbirlerden birisi de pişmanlık uygulamasıdır.

---

[206] Anayasa'nın 23. maddesinde yerleşme ve seyehat hürriyeti başlığı altında herkesin yerleşme ve seyehat hürriyetine sahip olduğu belirtildikten ssonra seyehat hürriyeti suç soruşturması ve kovuşturması sebebiyle ve suç işlenmesini önlemek amacıyla kanunla sınırlanabilir denilmektedir. Vatandaşların yurt dışına çıkmaları ceza soruşturması veya kovuşturması sebebiyle sınırlandırılabileceği belirtilmektedir. (m. 23)

[207] 5680 Sayılı Kanun, Kabul Tarihi, 15.07.1950. 24.07.1950 Tarih ve 7564 Sayılı R.G.

[208] EGM 2000.

Pişmanlık müessesesi bir çok faydalı yönleri olan, adaletin sağlanmasında büyük rolü olabilen bir uygulamadır. Bununla birlikte pişmanlık uygulaması hukuk devleti ilkeleri açısından izahı zor problemler de ortaya çıkarmaktadır[209].

Pişmanlık uygulaması nerede gerçekleştirilirse orada pişman olarak teslim olanların, gördüklerini, yaşadıklarını ve duyduklarını yetkili makamlara bildirerek özellikle örgütlü suçların aydınlatılmasında büyük rol oynayan tanıkların korunması gündeme gelmektedir[210]. Eğer bu kişilerin güvenlik problemleri halledilemez ise tanıklık yapmayacaklar, pişmanlık hükümlerinden yararlanamayacaklardır. Dolayısıyla örgütün işlediği suçların aydınlatılması ve örgütlerin çökertilmesi mümkün olmayacaktır. Bu nedenle suç örgütü mensuplarının daha az ceza almak ya da hiç ceza almamak için örgütün diğer üyelerini, liderlerini, işledikleri suçları bildirmesi halinde kendisine verilecek cezada değişik indirimlerin yapılacak olması güvenlik görevlilerine büyük kolaylık sağlayacaktır. Polise bilgi verme aşamasına göre değişik indirimler düzenlenmiştir.

Bunun yanında pişman olan örgüt elemanının tanık statüsünde korunması gerekmektedir[211]. Bu kişilerin korunması tanıkların korunmasından daha zordur. Çünkü suç örgütleri herhangi bir faaliyete tanık olan kişilerin kimliğini, işini, ailesini bilmeyebilirler. Buna karşın pişmanlık uygulamasından yararlanan kişi genellikle suç örgütünün içinde görev almış kişilerdir. Örgüt bu kişileri, ailelerini, akrabalarını bilmektedir. Mahkemede kimliğinin açıklanmaması, adresinin bildirilmemesi bu kişileri korumaya yetmeyebilir.

Pişmanlıkla ilgili ilk düzenleme 3419 sayılı Bazı Suç Faillerinin Hakkında Uygulanacak Hükümlere Dair Kanunda yer almıştır. 30.03.1988 yılında yürürlüğe giren bu Kanun'un itirafçıların itirafta bulundukları konuma göre kademeli olarak cezadan indirim ve hiç kovuşturma yapılmayacak şekilde bir düzenlemedir. Ayrıca bu Kanun'da itirafçıların korunması da düzenlenmiştir. Suç örgütleriyle etkin mücadele edebilmek için ÇASÖMK'nun 14. maddesinde pişmanlık başlığı altında 3419 sayılı yasaya paralel olarak kademeli indirim ve hiç kovuşturma yapılmama şeklinde bir düzenleme getirilmiştir.

Pişmanlık uygulamasından yararlanan itirafçıların tanık statüsünde korunmaları konusu yukarda incelenmiştir. Burada sadece pişmanlık ve itiraf halinde yapılacak ceza indirimi ele alınacaktır.

b. Hiç Kovuşturma Yapılmayacaklar

Yasanın 14. maddesinde düzenlenen pişmanlık müessesesine göre, TMK'nunnun kapsamına giren suçlar hariç, bu Kanunun öngördüğü suçlarda;

---

[209]YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...", s. 93.
[210] YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...", s. 93.
[211] ZİEGLER, s. 236.

-Ferden örgütle ilgili bir suç işlememiş olup da, örgüt tarafından herhangi bir suç işlenmeden önce veya

-Hazırlık soruşturmasına başlandıktan sonra, ferden örgütle ilgili bir suç işlememiş olanlardan örgüt ve fiilleri ve mensupları hakkında bilgi vererek örgütten çekilenler hakkında kovuşturma yapılmaz.

b. Belirli Oranda Cezadan İndirim Yapılacaklar

Suçların icrasından sonra soruşturmaya başlanmadan önce yetkili mercilere başvurup bilgi vererek suçluların yakalanması hususunda yardımda bulunanların cezaları sekizde bire kadar,

Suçların icrasından sonra hazırlık soruşturması sırasında yetkili mercilere başvurup bilgi vererek suçluların yakalanması hususunda yardımda bulunanların cezaları altıda bire kadar İndirilir.

Son tahkikat sırasında başvurup bilgi vererek suçluların yakalanması hususunda yardımda bulunanların cezaları dörtte bire kadar indirilir.

Örgütün yöneticileri hariç olmak kaydıyla, hüküm kesinleştikten sonra başvurup bilgi vererek suçluların yakalanması hususunda yardımda bulunanların cezaları yarıya kadar indirilir.

III. GENEL OLARAK KARAPARANIN AKLANMASIYLA MÜCADELE

A. KARARANIN AKLANMASIYLA MÜCADELE ZORUNLULUĞU

Karapara ve karaparanın aklanması, ekonomik dengeleri nasıl altüst edebileceği, sermaye hareketlerini etkileyebileceği, siyasette ve bürokraside yozlaşmaya neden olabileceği, suç işlemeyi özendireceği hatta teşvik edeceği gibi çok önemli ve yaşamsal sonuçlar doğurabilecek bir potansiyele sahiptir. Karapara hacminin dünyada ulaştığı boyut tüm dünya ekonomik sistemini tehdit eder konuma gelmiştir. Çünkü dünyada ki karapara miktarı 1 trilyon ABD doları civarında tahmin edilmektedir[212].

Karapara esas itibariyle uyuşturucu ticareti başta olmak üzere, uluslararası boyutta gerçekleştirilen örgütlü suçlardan kaynaklanması ve yine uluslararası boyutta aklanmaya çalışılması karaparanın aklanmasının önlenmesi konusunda yapılan çalışmaları uluslararası boyuta taşımıştır[213].

Diğer taraftan karaparanın kaynağı genellikle topluma ağır zararlar veren ya da tehlikeler oluşturan ağır suçlardır. Hiçbir toplum bu suçların işlenmesinin yaygınlaşmasına katlanamaz. Buna ilaveten önceleri uyuşturucu ticareti suç örgütü gruplarının elinde iken günümüzde

[212] GÜMÜŞKAYA, "Uluslar Arası Finans...", s. 83.
[213] SAATÇİ, "Uluslararası Girişimler...", s. 41.

finansman sağlamak amacıyla terör örgütlerinin de faaliyet gösterdiği bir alan olmuştur. Bu ise devletlerin huzur ve güvenliğinin yanında yapısını ve toprak bütünlüğünü tehdit etmektedir[214].

Karapara ile mücadele öncelikle mali kurumlar için gerekmektedir. Genellikle karaparaların mali kurumlar arsacılığıyla işlenmesi, bu kurumların suç örgütleriyle sıkı ilişki içinde oldukları izlenimi vermektedir. Bu kurumlar suç örgütleriyle ilişki içinde olmayı kendi gelecekleri için itibar kaybı hatta suç eylemi olarak algılamaktadırlar. Devletler için de karaparayla mücadele gerekmektedir. Zira bir ülkede karaparanın elde edilmesi ve aklanması suç örgütlerinin ortaya çıkması, güçlenmesi ve çoğalmasına neden olmaktadır. Suçlar ve suçlular artmakta, toplumsal endişeler söz konusu olmaktadır[215]. Suç örgütleri faaliyetlerin devam ettirebilmek için değişik yöntemler ve teknolojiler kullanmaktadırlar. Bu ise suçla mücadeleyi olumsuz etkilemektedir. Bir başka deyişle suç işleme zekası gelişmektedir. Suçlular durmadan yeni ve orijinal yöntemlerle suç işlemektedirler[216]. Devletler sınırları içinde üstesinden gelemedikleri suçların işlenmesini gerek iç barışları gerekse dış itibarları açısından istemezler. Bu nedenle sayılan olumsuz sonuçlara neden olan karapara ve karaparanın aklanması konusunda mücadele etmek zorundadırlar.

Günümüzde karapara ile mücadele edilmesinin gerekliliği artık tartışılmamaktadır. Bu zor görev yerine getirilirken devletleri hukuk kuralları içinde kalarak nasıl mücadele edebileceği araştırılmaktadır[217]. Karaparanın aklanmasının önlenmesi konusu 1970'li yıllardan beri tartışılmakta ve 1985'li yıllardan beri değişik yasal düzenlemeler ve uluslararası çalışmalar yapılmaktadır. Karapara aklama yöntemleri izlenmiş ve bu yöntemlerin kullanılmasının önlenmesi için değişik düzenlemeler yapılmıştır. Dünya ölçeğinde karaparanın aklanmasının önlenmesine yönelik kurallar günden güne daha da sıkılaşmaktadır[218]. Hem kurallar daha katı hale gelmekte hem de bu kurallara uymaya çalışan devlet sayısı artmaktadır. Ancak karapara aklayıcılar yeni ve orijinal yöntemler bulmaya devam etmektedirler. Yine uluslararası baskılarla karapara aklama cenneti sayılan bazı ülkeler yasal önlemler almışlar ve artık rahatlıkla karapara aklanamaz yerler haline gelince aklayıcılar yeni aklama merkezleri bulmakta gecikmemişlerdir. Özellikle önümüzdeki yıllarda Asya ülkelerinde yeni aklama merkezlerinin doğacağı beklenmektedir. Zira bu ülkelerin pek çoğunda finansal işlemler nakit olarak gerçekleştirilmektedir. Bu ise aklayıcılar için bulunmaz bir fırsattır. Bu çalışmalara rağmen karaparanın aklanmasının önlenmesi konusunda alınan mesafe maalesef umut verici değildir[219].

---

[214] BAŞAK, s. 9.
[215] ERÇEL, s. 31.
[216] LECLERC, s. 219.
[217] LECLERC, s. 12.
[218] LAVERGNE, s. 22.
[219] LECLERC, s. 182.

Hollanda'da 1995 yılında finansal haber alama birimine 16125 bildirim yapılmıştır. Bu bildirimlerin % 15 i polise intikal ettirilmiş, Bu rakamın sadece %0,5 i için polisiye kovuşturma yapılabilmiştir[220]. Fransa'da 1998 yılında mali birimlerin incelemesi sonucu savcılığa sevk edilen 108 dosya olmuştur. Bu dosyalarda aklandığı belirtilen para miktarı 2,7 milyar franktır[221]. İnterpol tarafından tüm dünyada aklanan karaparanın sadece % 5'lik bir kısmının ortaya çıkarılabildiği belirtilmektedir[222]. Bu rakamlar alınan önlemlerin yeterince uygulanamadığı ve yeni yöntemler ve yeni merkezler bulunmaya devam edildiğini göstermektedir. Buna karşın alınan önlemlerin etkisi de olmuştur. Örneğin 1980'li yıllarda aklamanın maliyeti aklanan değerin % 6 sı iken bugün bu değer %25-28 lere yükselmiştir. Alınan önlemlerle artık karapara aklamak pahalı ve riskli bir iştir[223]. Yine karaparanın bankacılık sistemi içinde aklanmasının engellenmesi için alınan önlemlerle günümüzde karaparanın fiziken sınırlardan geçme olayları daha artmıştır. Bu aklayıcıların artık eskisi gibi bankaları aklamada kullanamadıkları anlamına gelmektedir[224].

Organize suçu örgütlerinin çökertilebilmesi karaparanın elde edilmesi ve aklanmasının önlenmesi ile mümkündür. Bu nedenle karaparanın aklanmasının önlenmesi konusunda artık genel olarak şu kriterler dikkate alınarak mücadele sistemi kurulmaktadır. 1- Karapara aklamanın suç sayılması. 2-Bankacılık sırrı uygulamasının sınırlandırılması ya da kaldırılması. 3- Müşterini tanı ilkesinin banka ve diğer mali kuruluşlar tarafından benimsenmesi ve uygulanması. 4- Şüpheli işlemlerin yerel ya da merkezi izleme birimine bildirilmesi ve bunların sıkı takibi. 5- Finans ve bankacılık işlemlerini belirleyen yasal ve idari düzenlemelerin iyileştirilmesi. 6- Suçtan kaynaklanan ya da aklanmaya çalışılan karaparanın müsaderesi. Bu noktalar karapara ile mücadele politikasının temel basamaklarını oluşturmaktadır[225].

B. KARAPARANIN AKLANMASININ ÖNLENMESİ AMACIYLA YAPILAN ÇALIŞMALAR

Karapara genellikle suç örgütleri tarafından uluslararası ölçekte işlenen ağır suçlardan elde edilmektedir[226]. Karaparanın aklanmasının önlenebilmesi için yapılan çalışmaların bir tek ülke tarafından mükemmel şekilde yapılması başarılı sonuç almaya yetmemektedir. Çünkü bu faaliyetler uluslararası ölçekte gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle aklama ile mücadelenin başarılı olabilmesi için uluslararası alanda işbirliği ve uyumluluk gerekmektedir. Globalleşme ile birlikte finansal sistemler arasında uyum da sağlanmalıdır. Bu amaçlarla aşağıda incelenecek olan

---

[220] "Para Yıkama Makinesi", s. 34.
[221] D'HEROUVİLLE-JACOMİN, p, 36.
[222] ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s. 206.
[223] ALTUĞ, s. 148.
[224] "Para Yıkama Makinesi", s. 34.
[225] DEFEO, s. 3.
[226] WOLTRİNG, s. 2.

uluslararası örgütler ve sözleşmeler oluşturulmuş ve karaparanın aklanmasının önlenmesine çalışılmaktadır.

Karapara aklamak bir balon gibidir. Balonun bir tarafından baskı yapılırsa içindeki hava, boş bulduğu alana doğru ilerler. Karapara aklamaya karşı önlem alınan ülkelerden ciddi önlemlerin bulunmadığı ülkelere doğru kayar[227]. Bu nedenle karapara ile mücadelede ortak girişim ve işbirliği kaçınılmazdır. Sadece işbirliği yetmemekte aynı zamanda ülkeler arasında ortak mücadele standardı oluşturulması gerekmektedir. Ancak henüz bu gerçekleştirilebilmiş değildir[228].

Yüzeysel olarak bakıldığında aşağıda inceleneceği gibi karapara ile mücadelede iki yöntem kullanıldığı görülmektedir. Birincisi uluslararası düzeyde mali sistemlerin uyumlaştırılması ve karaparanın aklanmasında mali kurumların kullanılmasının önlenmesi amacıyla yapılan uyumlaştırma çalışmalarıdır. İkincisi ise karapara aklamanın suç sayılması ve cezai yaptırıma bağlanması çalışmalarıdır[229]. Karapara aklanması ile mücadeleye bazı ülkeler kasıtlı olarak katılmamaktadırlar. Amerikalı senatör John Kerry bu ülkeler için ekonomik yaptırımların uygulanmasını önermektedir. Karaparaya karşı önlem almayan ülkelerle ticaret yapılması men edilsin demektedir. İMF yetkililerinden Tanzi ise karapara aklamayı önlemeye yönelik minimum bir standart belirlenmeli ve bütün ülkelerin bu standarda uygun önlemler alması sağlanmalıdır. Gereken önlemleri almayan ülkelere cezai vergiler uygulanmalıdır demektedir[230].

Karapara ile mücadele amacıyla uluslararası ölçekte kurulan kurumların yanında her ülke kendi iç mücadelesi için uzmanlardan oluşan özel kurumlar oluşturmuştur. Zira klasik mücadele yöntemleri ile karapara konusunda etkin olabilmek mümkün gözükmemektedir. Bazı ülkelerde bu birimler idari bir birim iken bazılarında yargısal bir organdır.

Bu kısımda karaparanın aklanmasının önlenmesine yönelik uluslararası çalışmalara ve bazı ülkelerde yapılan düzenlemelere kısaca yer vereceğiz.

1. Uluslar Arası Çalışmalar

a. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 80 Nolu tavsiye kararı:

27 Haziran 1980 yılında yaptığı toplantıda "*Suç Kaynaklı Paranın Saklanması ve Transferlerine İlişkin Tedbirler Hakkındaki Tavsiye Kararı*" kabul edilmiştir. Adı üzerinde tavsiyeden ibaret olup bağlayıcı değildir. Söz konusu tavsiye kararı bu alanda yapılan ilk uluslararası girişimdir[231].

Suç kaynaklı fonların bir ülkeden diğerine transferi ve ekonomik sisteme girerek aklanması süreci, ciddi sorunlara yol açmakta, başka suçların işlenmesini teşvik etmekte ve faaliyetlerin ulusal ve uluslararası düzeyde yapılmasına sebep olmaktadır[232].

---

[227] GÜMÜŞKAYA, "Uluslar Arası Finans...", s. 84.
[228] D'HEROUVİLLE-JACOMİN, s. 34.
[229] ÖZŞUCA, s. 17.
[230] "Para Yıkama Makinesi", s. 33.
[231] ÖZŞUÇA, s. 18; AYSU, s. 100.

Tavsiye kararında bankacılık sisteminin karapara aklamada kullanıldığı, önlenmesinde büyük rol oynayabileceği, bunun için yapılan bankacılık işlemlerinde kimlik tespiti yapılması, şüpheli işlemlerin bildirilmesi ve araştırılması ve bu alanda çalışan kişi ve kurumlarla işbirliğine gidilmesi önerilmiştir[233]. Alınan tavsiye kararlarının bankacılık sisteminin karaparanın aklanmasını önleyecek şekilde düzenlenmesine yönelik olduğu görülmektedir. Ancak yukarda da belirtildiği gibi bağlayıcı değildir.

b. İnterpol: (Uluslararası Kriminal Polis Örgütü)

Günümüzde en etkili uluslararası birim denilebilecek olan İnterpol 177 üye polis biriminin işbirliği içinde bulunduğu bir kuruluştur. Üye teşkilatlar arasında yardımlaşma ve işbirliğinin geliştirilmesi amacıyla kurulmuştur. İnterpol uluslararası bütün suç ve suçlularla ilgilenmenin yanında 1984 yılından itibaren karapara ile de yakından ilgilenmeye başlamıştır. Bu alanda bilgilendirme toplantıları, düzenlemekte, tavsiye kararları almaktadır[234].

c. Basle Komitesi İlkeler Bildirisi

Bu örgüt Onlar Grubundan (Benelux, Belçika, Hollanda, Lüksembourg, Kanada, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, İsveç, İsviçre, Birleşik Krallık ve ABD) oluşmaktadır. Bu ülkelerin merkez bankası yetkilileri ve banka gözetim ve denetim elemanları tarafından 12 Aralık 1988 yılında suç yoluyla elde edilen fonların aklanması için bankacılık sisteminin kullanılmasının önlenmesi başlıklı bir rapor yayımlamıştır[235].

Söz konusu raporda bankaların müşterilerinin kimlik bilgilerini alması, kimlik bilgilerinin verilmediği durumlarda büyük miktarlı işlemlerin yapılmaması, sır saklama yükümlülüğüne ilişkin düzenlemelerin izin verdiği ölçüde görevlilerle işbirliğine gidilmesi, personelin eğitilmesi gibi ilkeler tavsiye edilmiştir. Bankaların karapara aklamada kullanılmasının uzun vadede büyük istikrarsızlıklara ve spekülasyonlara sebep olacağı belirtilmiştir. Bu ilkeler bildirisine uymak zorunlu değildir[236]. Bu ilkeler bildirisi de bağlayıcı olmayıp karaparanın mali sitem aracılığıyla aklanmasının önlenmesine yönelik düzenlemelerdir.

d. Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Sözleşmesi)

Bu sözleşme 20 Aralık 1988 yılında imzaya açılmıştır. Türkiye'de dahil toplam 89 ülke tarafından kabul edilmiş ve imzalanmıştır. Uyuşturucu maddelerin kaçakçılığı ile ilgili faaliyetler ve bu faaliyetler sonucu elde edilen kazançların aklanmasına ilişkin işlemlerin suç sayılması ve cezai yaptırımlara bağlanmasını, uyuşturucu ticaretinde kullanılan malzeme ve teçhizatların müsadere edilmesini, suçlularına iadesi, adli yardımlaşma, davaların en etkin çözümlenebileceği yere nakledilmesi, mesleki işbirliği, kontrollü teslimat, uyuşturucu talebinin ortadan kaldırılmasına ilişkin izlenecek yöntemler, ihraç mallarının

---

[232] ERGÜL, s. 59.
[233] AKAR, s. 28; ERGÜL, s. 59.
[234] ERGÜL, s. 56.
[235] ERGÜL, s. 60;
[236] AKAR, s. 31; AYSU, s. 101.

belgelendirilmesi ve etiketlenmesi ile devletler arasında çıkabilecek uyuşmazlıkların çözüm yöntemi konularında düzenlemeler öngörmektedir[237].

Bankacılık sisteminin işleyişinde, bankacılık sırrı denilen bir kavram uzun yıllar etkin bir güce sahip olmuştur. Bu prensip banka ile herhangi bir ekonomik ilişki içinde bulunan kişi ve kurumların ekonomik ve mali durumları ile ilgili bilgilerin korunması ve bu bilgilerin açıklanmaması olarak açıklanabilir. Bu uygulama karapara aklayıcıların işlerini kolaylaştırmıştır[238]. Bu Sözleşeme ile bankaların sır saklama yükümlülüğünün karapara aklama olaylarında ilgili makamlara bilgi vermekten kaçınmak için kullanılamayacağı vurgulanmıştır. Müsadere edilecek uyuşturucu kaynaklı mal ve değerler şekil değiştirseler de yerine kaim olan değerlerin müsaderesi düzenlenmiştir. Bu Sözleşme karaparanın aklanmasının önlenmesi konusunda ikinci tür mücadele yöntemini benimsemiştir. Mali sistemin koordinesini değil uyuşturucu kaynaklı gelirin suç sayılmasını ve etkili cezai yaptırımlara bağlanmasını önermektedir[239].

Türkiye bu sözleşmeye 1988 yılında imza atmıştır. Ancak TBMM tarafından onaylanması 7 yıl sonra gerçekleşebilmiştir.

e. Mali Eylem Görev Grubu (FATF)

G-7 ülkelerinin (ABD, Japonya, Almanya, İngiltere, Fransa, İtalya ve Kanada) temmuz 1989'da Paris'te yaptıkları zirve toplantısında bu grup kurulmuştur. Daha sonra bu gruba Avustralya, Belçika, İspanya, Lüxemburg, Danimarka, Finlandiya, Yunanistan, Hong-Kong, İrlanda, Yeni Zelanda, Norveç, Portekiz ve Türkiye'de üye olmuşlardır. Bu grubun amacı uyuşturucu ticareti ile ilgili mali sorunların ele alınması ve karaparanın aklanması ile mücadele için mevzuatlarının uyumlaştırılması ve üye ülkeler arasında sürekli bir bilgi alışverişinin sağlanmasıdır. Bu grubun en önemli özelliği bir bildiri yayınlayarak dağılmak yerine etkin ve olumlu sonuçlar alıncaya kadar çalışmalar yapmayı benimsemiş olmasıdır. İlerde işleneceği gibi bu grubun aldığı 40 tavsiye kararı bulunmaktadır. Bu tavsiye kararlarında ceza hukuku, banka hukuku ve uluslararası işbirliği konularında tavsiyede bulunulmuştur. Sekreteryasını OECD yerine getirmektedir. Daha sonra FAFT'a toplam 28 ülke imza koymuştur. Türkiye de bu gruba üyedir. Grubun merkezi Paris'tir[240].

Çalışmalarını yılda iki kez toplanarak yürütmektedir. Bu toplantılarda tavsiye kararlarına ülkeler bazında uyum durumu, üye olmayan ülkelerinde bu tavsiye kararlarına uymalarının teşvik edilmeleri ve alınan sonuçlar, karapara aklama tekniklerinde yeni bilgi ve bulguların paylaşımı,

---

[237] Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair 4136 Sayılı Kanun. (25.11.1995 tarih ve 22474 sayılı R.G.).
[238] LECLERC, s. 183.
[239] HERAİL-RAMEEL, s. 19; AYSU, 101.
[240] UYANIK, s. 20; AYSU, s. 102.;

ülkeler arası bilgi alışverişinin sağlıklı ve hızlı gerçekleştirilebilmesi için yapılması gerekenler konusunda raporlar ve tartışmalar yapılır[241].

FAFT'ın aldığı kararlar kural olarak tavsiye niteliğindedir. Ancak uygulamada ayrı bir güç kazanarak sanki uluslararası ya da ikili bir anlaşma normu gibi etkili bir konum kazanmıştır. O kadar ki FAFT'a üye olup ta aldığı kararlara uymayan üye devletler için değişik yaptırımlar uygulanmaktadır. Çünkü FAFT'ı oluşturan ülkeler gelişmiş ülkelerdir ve aynı zamanda uluslararası etkili kuruluşlarla yakın ilişkileri ola ülkelerdir. Örneğin dünya bankası IMF gibi kuruluşlar FAFT'ın önerilerini dikkate alıyorlar. Bu nedenle FAFT'ın kararlarına uymayan ülkelere finansal ilişkilerin askıya alınması ile yaptırım uygulanabiliyor.

Söz konusu yaptırımlardan birisi de ülkemize uygulanması için karar alınmış ancak gereken yasal düzenlemeler yaptırımların uygulanmasına başlanmadan yürürlüğe sokularak yaptırım uygulanmasına gerek kalmamıştır. Ancak FAFT yasanın göstermelik olarak çıkartıldığı, uygulamanın etkin olmayacağı kuşkusunu taşımaktadır. Ekonominin kayıt dışı kısmının büyük olması ve uyuşturucu güzergahı üzerinde olması karapara ile mücadelede gevşekliklerin olacağı endişesini taşıyor[242]. Bir başka örnek ise Seychelle adalarının aldığı bir kararın karapara ile mücadeleye aykırı olması üzerine bu ülke için alınmıştır. Söz konusu ülkenin 10.000 dolar ve üzeri paraların ülkelerine serbestçe girebileceği ve bu paraların kaynağının araştırılmayacağına dair ilan ettiği bu karar tepki toplamış ve FAFT değişik ilanlarla bu karardan 3 ay içinde dönülmesini sağlamıştır[243]. Görüldüğü gibi kağıt üzerinde tavsiye kararı olmasına rağmen uygulamada yaptırımlara bağlanabilen etkili ve bağlayıcı bir nitelik kazanmıştır. FAFT'ın aldığı 40 tavsiye kararı adı üzerinde tavsiye nitelikli kararlardır. Ancak uygulamada bağlayıcı kararlar olarak gözükmektedir[244].

f. Birleşmiş Milletler Tarafından Yapılan Çalışmalar

Birleşmiş Milletler tarafından karaparanın aklanmasının önlenmesine yönelik değişik konferanslar düzenlenmiştir. Suçun önlenmesi ve suçluların tartmanı birleşmiş milletler 8. Kongresi 1990 yılında Havana'da 127 ülkenin katılımıyla toplanmıştır. Suçtan korunma ve ceza adaleti alanında uluslararası işbirliği konusunda tedbirler alınmıştır. Adli yardımlaşma tip sözleşmesi, müsadere, suçtan elde edilen kazançların kullanımının önlenmesi ya da sınırlandırılması alanında ilkeler belirlenmiştir. Yine temmuz 1994 yılında İtalya'da suç gelirlerinin kullanılması ve karaparanın aklanmasının kontrolü ve önlenmesi

---

[241] AKAR, s. 34; ÇELİK-KÖÇAĞRA-GÜLER, s. 99.

[242] İLKORUR Korkmaz, "Kara Para Yazgısı" 06,06,1997 Milliyet, s. 9; FAFT'ın Türkiye'ye karapara aklanmasından dolayı yaptırım kararı almasının nedeni konusunda farklı görüşler de ileri sürülmektedir. Bunlardan birisi, değişik ülkelerde suç işlenerek elde edilen paraların Türkiye'ye girdikten sonra geri kaynak ülkesine dönmediği, Türkiye'de yatırım yapıldığından dolayı rahatsız oldukları da ileri sürülmektedir. Eğer bu paralara aklandıktan sonra tekrar kendi ülkelerine gitse sorun olmayacaktır. Ancak Türkiye'de kalması ve yatırımlara dönüşmesini istemedikleri için FAFT aracılığıyla baskı yaptırmışlardır. KALYONCU, s. 32.

[243] BAŞAK, s. 22.

[244] ÜSTÜN Oktay, "Karaparanın Aklanması İle Mücadele Semineri", Bankacılar Dergisi, Sayı 28, 1999, s. 124.

hakkında uluslararası konferans düzenlenmiştir. Sınır ötesi suçluluk hakkında dünya bakanlar konferansı Napoli'de temmuz 1994 de düzenlenmiştir. Suçun önlenmesi ve suçluların tretmanı BM 9. Kongresi Kahire'de 29 Nisan- 8 Mayıs 1995 tarihinde gerçekleştirilmiştir[245].

Diğer taraftan 1991 yılında oluşturulan Uyuşturucu Maddelerin Uluslar Arası Kontrolü Birleşmiş Milletler Programı önceleri uyuşturucu üzerine eğilirken zamanla karaparanın aklanması konusunda da mücadeleye yönelmiştir. Uyuşturucu kaçakçılığının önlenmesine ilişkin bir yasa taslağı hazırlanmıştır. Aynı yasa tasarısında karaparanın aklanması konusunda da özel hükümler içermektedir. Ayrıca bu program içerisinde uluslararası karapara ile mücadelede bilgi işbirliğinin sağlanabilmesi amacıyla "Karapara Aklamada Uluslar Arası Veri Sistemi" oluşturulmuştur. Bu veri sistemi içinde 73 kategoride bilgiler yer almaktadır. Üç dilde (İngilizce, Fransızca, İspanyolca) ulaşılabilmektedir. Gizli bilgiler için şifre ile girilebilmektedir[246].

g. Suç Kaynaklı Gelirlerin Aklanması, Aranması, Zaptedilmesi ve Müsadere Edilmesi Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Strazburg Konvensiyonu)

8 Kasım 1990 yılında Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesince kabul edilmiştir. Sadece karapara uyuşturucudan elde edilmediği dikkate alınarak tüm suç kaynakları nazara alınarak mücadele edilmesi amaçlanmıştır. Sözleşmede karapara aklama suçunun tarifi yapılarak, aklamanın önlenmesi için ulusal mali sistemlerin kazançları izleme, arama, geçici tedbirler konulması, müsadere etme, bankaların sır saklama yükümlülüğüne sınır getirilmesi, uluslararası yardımlaşma gibi işlemlerle ilgili mevzuatın sözleşmede belirtilen ilkeler doğrultusunda takviye edilmesi istenmektedir[247].

Bu çalışmalara Avrupa Birliği üyesi olmadığı halde ABD. Kanada ve Avustralya da katılmıştır. Viyana Sözleşmesinin kapsamını genişletmiş ve etkinliğini artırmıştır. Müsadere konusundan üye devletlerin düzenleme yapmasını zorunlu tutmuştur. Bankaların sır saklama yükümlülüklerine istisnalar getirilmesi kararlaştırılmıştır. Bu kararlara kısa süre içinde üye devletler uyumlaştırma yasaları çıkartmışlardır. Sonuç itibariyle Avrupa Birliği ülkelerinde çeşitli düzenlemeler yapılmasını sağlamıştır.

h. Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Konsey Direktifi

Avrupa topluluğunda karapara aklanmasının önlenmesinin temelini oluşturan 91/308/EEC sayılı "Mali Sistemin Karaparanın Aklanması Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesi Hakkındaki Konsey Direktifi" 10 Haziran 1991 de Avrupa Parlamentosunca kabul edilmiştir. Karaparanın aklanmasının Avrupa tek pazarına vereceği zarar dikkate alınarak önlemenin yolların ilişkin prensipler belirtilmiştir. Üye devletler ulusal yasalarını bu direktif hükümlerine uyduracaklardır[248].

Direktifte, karaparanın tanımını genişleterek sadece uyuşturucudan elde edilen kazançlar değil diğer ağır suçlardan elde edilen kazançları da karapara olarak belirtmiştir. Kimlik tespiti yapılması, 15.000 ECU ve üzerindeki nakit işlemlerde kayıtların tutulması, mali kurumların şüpheli işlemlere özen göstermesi,

---

[245] ERGÜL, s. 55.
[246] ERGÜL, s. 55.
[247] KAÇAR, s. 308; AYSU, s. 102.
[248] HERAİL-RAMEEL, s. 25; AYSU, s. 103.

şüphe halinde gerekiyorsa yapılmak istenen işlemin yapılmaması, şüpheli işlem bildirimlerinden müşterilerin haberdar edilmemeleri, aklama ile mücadele amacıyla yetkililere bilgi vermenin sır saklama yükümlülüğünü ihlal olmadığı, ülkeler arası işbirliği, mali kurumların iç denetim ve mesleki eğitim konularında faaliyetler göstermesi gerektiği belirtilmiştir. Üye devletler karapara aklamayı yasalarında suç olarak belirteceklerdir[249].

ı. Diğer Uluslar Arası Çalışmalar

Amerika Kıtası Devletler Örgütü: Amerika Kıtası Devletler Örgütünün kurulması karapara amaçlı değildir. 1989 yılında oluşturulan bu örgüt Amerika kıtasında bulunan devletler arası işbirliği, barış, güvenlik ve kalkınmayı artırma alanlarında çalışmalar yapmaktadır. 1990 yılında bu örgütün oluşturduğu bir komisyon karaparanın aklanmasının önlenmesi alanında bir öneriler paketi hazırlamıştır ve bu öneriler Nisan 1990 yılında kabul edilmiştir[250].

Bu önerilere göre, karapara aklamanın üye devletler tarafından suç kabul edilmesi, uyuşturucudan elde edilen gelirlerin karapara kapsamında bulunmasının zorunlu olduğu, diğer suçların üye devletlerin seçimine bırakıldığı, mali sistemlerin aklamada kullanılmasının önlenmesi için önlemler alınması, müsadere uygulamasına imkan tanınması, yetkililere bilgi vermenin sır saklama yükümlülüğünün ihlali anlamına gelmeyeceği, bildirim sisteminin kurulması ve uluslararası işbirliğinin sağlanması gerekmektedir[251].

Karayipler Mali Eylem İşbirliği Gücü (CFATF): Haziran 1990'da Karayip ve civarındaki ülkelerin katılımıyla toplanılmış ve FAFT'ın 40 tavsiye kararının temel alınması kararlaştırılmıştır. Bundan ayrı olarak 21 tavsiye kararı benimsenmiştir. 21 devlet üyedir. FAFT'a üye olan bazı devletler bu gruba teknik ve finansal destek vermektedir[252].

2. Değişik Ülkelerde Yapılan Düzenlemeler

FAFT üyesi ülkeler ya da FAFT üyesi olmamakla birlikte Avrupa Birliğine üye ülkelerde karapara ile mücadele konusunda gerekli yasal düzenlemeler yapılmıştır. Her ülkede karapara aklamak suç sayılmış ve değişik hürriyeti bağlayıcı ve para cezaları öngörülmüştür. Karapara aklama faaliyetleri son derece karmaşık ve hızlı gerçekleştirildiğinden bu hareketleri takip edebilecek uzmanlardan oluşan kuruluşlar faaliyete geçirilmiştir. Türkiye'de MASAK'ın yaptığı görev değişik ülkelerde benzer yetki ve görevlerle donatılmış kurumlar tarafından yapılmaktadır. Bu kurumlar Fransa'da TRACFIN, ABD'de FINCEN, Monako'da SicFin, Avustralya'da CTRA (Cash Transaction Reports Agency), İtalya'da Guardia di Finanzia adı ile faaliyet

---

[249] SAATÇİ, "Uluslararası Girişimler...", s. 46.
[250] ERGÜL, s. 57.
[251] AKAR, s. 33.
[252] AKAR, s. 32.

göstermektedirler[253]. Şimdi kısaca değişik ülkelerde yapılan yasal ve yönetsel düzenlemeleri kısaca inceleyeceğiz.

a ABD

ABD'de karapara aklama 1986 yılında yapılan yasal düzenlemeler ile cezayı gerektiren bir suç olup, yasadışı kazanç getiren ağır mali suçlar, yasadışı kumar, silah kaçakçılığı, terörizm, uyuşturucu madde kaçakçılığı, gasp, göç suçları ve buna benzer suçlardan elde edilen kazançlar karapara sayılmıştır[254]. Aslında bu ülkede 1969 tarihli bankalarda gizlilik kanunu, müşterilerin 10.000 dolar ve daha yukarı miktarlı nakit işlemler yapmaları halinde Nakit İşlem Bildirim Formu doldurmalarını gerekli kılmıştır[255]. Ancak teknik anlamda karapara ile mücadele 1980'li yılarda başlamıştır.

Öteden beri karaparanın aklanmasının önlenmesi konusunda en etkin mücadele veren ülkelerin başında ABD gelmektedir. Çıkarılan yasalar ve yönetmelikler ile öncelikle karaparayı belirleyici ve sonrada önleyici tedbirler alınarak mali kuruluşların karapara aklamada kullanılmaları önlenmeye çalışılmıştır. Yapılan yasal düzenlemelere göre kim karapara aklarsa ya da aklamaya teşebbüs ederse 20 yıla kadar hapis cezasına çarptırılmaktadır. Bankalardaki gizlilik prensibi değiştirilerek finansal hareketlerin izlenmesi sağlanmıştır[256].

Ekonomik işlemlerin tamamına yakını bankacılık sistemi içinde gerçekleştirilmesi zorunlu hale getirilmiştir. Mali kuruluşlar 3000 doları aşan miktarda mali araç satmaları halinde kime sattıkları konusunda kayıt tutmak zorundadır. Bankalar 10.000 dolar ve üzerinde nakit işlem yaptıranların kayıtlarının tutulması ve bildirimde bulunulması zorunlu hale getirilmiştir. Gümrükten yolcu beraberinde geçen nakit miktarının bildirilmesi zorunluluğu bulunmaktadır. ABD yasalarında karaparanın aklanmasının önlenmesi amacıyla uluslararası işbirliğine yer verilmiş olup, işbirliği içerisinde gerçekleştirilen operasyonlar sonunda müsaderesine karar verilen miktar katkıda bulunan diğer ülkeler ile paylaşılabilmektedir[257].

Karapara ile mücadelede daha etkin olunabilmesi için FINCEN (Financial Crimes Enforcement Network) Mali suçlarla mücadele kuruluşu kurulmuştur. Bu kuruluş ABD hazine bakanlığına bağlı olarak çalışmaktadır. Karapara ile ilgili bilgileri toplamak, değerlendirmek, ilgili kuruluşlarla bağlantıya işbirliğine girmek ve uluslararası bilgi akımını sağlamaktadır. Bu birim bizzat kendisi soruşturma yapmamakta, soruşturmacı kurumlara destek sağlamaktadır. Sadece ABD'de değil uluslararası alanda da faaliyet göstermektedir[258].

---

[253] ERGÜL, "Merkezi Kuruluşlar...", s. 6.
[254] KACAR, "ABD...", s. 129.
[255] ALTUĞ, s. 121.
[256] ERGÜL, s. 73.
[257] KACAR, "ABD...", s. 130.
[258] ERGÜL, s. 83; KAÇAR Hamza, "ABD'de Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi Faaliyetlerine Genel Bakış", Mükellefin Dergisi Temmuz 1999 Sayı 79 s. 129.

b. Almanya

Almanya'da uyuşturucu ticaretinden, örgütlü her türlü suçtan ve 1 yılı aşkın hapis cezasını gerektiren suçların işlenmesi suretiyle elde edilen paraların karapara olduğu belirtilmiştir. Bu paraların aklanması suç sayılmıştır[259].

Yapılan yasal değişiklikler ile karapara aklamada kastı ya da ihmali bulunan kamu görevlileri de cezalandırılacakların içine alınmıştır. Elde edilen karaparaların müsaderesi düzenlenmiştir. Karaparanın aklanmasının önlenmesi amacıyla banka ve diğer mali kurumlara kimlik tespiti, şüpheli işlemlerin bildirimi gibi yükümlülükler getirilmiştir. Bankacılık sektörü bağımsız bir kurum olan Federal Bankacılık Ofisi tarafından denetlenmektedir. Para cezası, görevlilerin işten el çektirilmesi ve bankanın çalışma izninin iptali gibi idari cezalar uygulayabilmektedir. Suç varsa savcılığa bildirmektedir. İsimsiz hesap açılması yasaklanmıştır. Bankalar gibi sigorta şirketleri de sıkı denetim altındadır[260].

20.000 Mark ve üzerindeki nakit ya da menkul kıymetlerle ilgili işlemlerde kimlik tespiti yükümlülüğü getirilmiştir. Şüpheli durumlarda bildirim yükümlülüğü getirilmiştir. Banka ve finans kurumlarının kendilerine yüklenen görevleri yerine getirmemeleri halinde 10.000-200.000 mark arasında para cezası düzenlenmiştir[261].

c. Avusturya

Karaparanın aklanması 1993 yılında yapılan değişiklikler ile suç haline getirilmiştir. Mali ve finans kuruluşlarına karaparanın aklanmasının önlenmesi amacıyla değişik yükümlülükler getirilmiştir. Kimlik tespiti, kayıt tutma, şüpheli işlemlerin bildirilmesi ve mali kuruluşlarda çalışanların bu konuda eğitilmesi gibi yükümlülükler getirilmiştir. Benzeri yükümlülükler mali kurum olmamasına rağmen avukatlar, noterler, muhasebeciler, kumarhaneler gibi sektörler içinde zorunlu hale getirilmiştir[262].

d. Belçika

17.07.1990 yılında ceza kanununa karapara aklama suçu sokulmuştur. 1991 tarihli Avrupa Konseyi Direktifine uygun olarak cezayı gerektiren herhangi bir suçtan elde edilen kazancın tamamının karapara olduğu belirtilmiştir. İlgilinin cezalandırılabilmesi için, kazancının içindeki yasadışı kısmın olduğunu bilmeli ya da bilebilecek durumda olmalıdır. Müsadereye ilişkin

---

[259] ALTUĞ Osman , "Karapara Aklanmasının Önlenmesi Üzerine Görüşler", Vergi Sorunları Dergisi, Sayı 107, Yıl 16, Ağustos 1997, s. 23.
[260] Ergül, s. 74.
[261] Daha geniş bilgi için YENİSEY Feridun, "Federal Almanya'da Karaparanın Önlenmesi", Hukuk Devletinde Terör ve Örgütlü Suçla Mücadele Semineri, Umut Vakfı, İstanbul 1996, s. 455 .
[262] ERGÜL, s. 75.

hükümlere yer verilmiştir. İspat yükü tersine çevrilmiştir. Yani ilgili kazancının yasal olduğunu ispatlamakla yükümlüdür[263].

1991 yılında yapılan düzenlemeler ile banka ve finans kuruluşları için kimlik tespiti, kayıt tutulması, şüpheli işlemlerin bildirilmesi yükümlülüğü getirilmiştir. Suçtan elde edilen gelirin müsaderesi yarcın takdirindedir. Ancak aklama işlemleri yapılmış ise müsadere zorunludur[264].

Karapara ile mücadele amacıyla Mali Bilgileri İşleme Ünitesi CTIF (La Cellule De Traitement Des İnformation Financiere) kurulmuştur. Mali kurumların yaptıkları bildirimleri almakta ve değerlendirmektedir. Gereken bilgileri ilgili kuruluşlardan almaya yetkilidir. Kendisi soruşturma yapmayıp savcıya ihbarda bulunmaktadır. Mali kuruluşlar şüpheli işlem bildirimlerini bu kuruma bildirirler. Mali kurumlardan topladığı bilgileri analiz eder, mali kurumun yapacağı işlemleri 24 saat süreyle durdurabilir[265].

e. Fransa

31 Aralık 1987 tarihinde yapılan yasal düzenleme ile karapara aklama eylemi suç sayılmıştır. Hileli yollarla uyuşturucu kaçakçısının fonlarının veya mallarının kaynağının yasalmış gibi gösterilmesine yardımcı olan veya uyuşturucudan elde edildiğini bilerek bu fonların tekrar kullanılmasına yardımcı olanlar karapara aklama suçunu işlemiş olurlar. Karapara aklama suçunu işleyenlerin iadesi mümkün hale getirilmiştir. Karapara aklama suçunu işleyenlere 2-10 yıl arası hapis ve 5.000-500.000 frank arasında para cezası öngörülmüştür. Malların ve fonların tamamının sahibine bakılmaksızın müsaderesi düzenlenmiştir[266].

Karaparayla mücadele amacıyla 9 mayıs 1990 tarihinde içişleri bakanlığına bağlı ORCDGF (Büyük Mali Suçlarla İlgili Merkez Ofisi) kurulmuştur. Bu ofis banka verilerine girebilmekte ve mali suçları soruşturabilmektedir. Bankacılık sektörü için müşterini tanı, şüpheli işlem bildirimi, görevli birimlere düzenli bilgi aktarımı konularında yükümlülükler getirilmiştir[267].

Uyuşturucu kaçakçılığı çerçevesinde kontrollü teslimat ve sızma (ajan) kullanımına imkan tanınmıştır[268]. Bankacılık sırrı kavramı daraltılarak, Bu prensibin karaparanın aklanmasında kullanılması önlenmeye çalışılmıştır[269].

12 Temmuz 1990 tarihinde Maliye Bakanlığına bağlı TRACFIN (Traitement Du Renseignement Et Action Contre Les Circüits Financiersclendenstins- Karapara Hareketleri Bilgi Değerlendirme ve Tahlil Hücresi) kurulmuştur. Şüpheli işlemler bu kuruma bildirilmektedir.

---

[263] ERGÜL, s. 75.
[264] ERGÜL, s. 75.
[265] ERGÜL, s. 75;
[266] HERAİL-RAMAEL, s. 29.
[267] LAVERGNE, s. 20.
[268] HERAİL- RAMAEL, s. 116.
[269] LECLERC, s. 185.

Ellerine ulaşan bilgileri değerlendirirler ve soruşturma gerekiyorsa savcıya bildirirler. 50.000 frank ve üzerinde yapılan işlemlerle ilgili kimlik tespiti zorunluluğu getirilmiştir. Mali kurumlara şüpheli işlem bildirimi yükümlülüğü getirilmiştir.

14 Mayıs 1996 yılında yürürlüğe giren yasa ile karapara aklama suçu belirtilmiştir. Bu yasa ile ceza yasasının 314-1 maddeleri değiştirilmiştir. Buna göre bir suç failinin gelirlerinin ya da malvarlığının kaynağının yasalmış gibi gösterilmesi eylemi ya da bir suçun direkt kazancının dönüştürülmesi işlemlerini yapma ve yardımcı olma eylemleri karapara aklama suçunu oluşturmaktadır. Bu tanımlama ile tüm suçlardan elde edilen gelirlerin karapara olduğu belirtilmiştir. Cezası ise 5 yıl hapis ve 2.500.000 frank para cezası gerektirmektedir[270]. Karapara aklama eylemi alışkanlık ya da bir meslek haline getirilmişse ya da mesleki faaliyetin arkasına gizlenerek yapılması ya da teşekkül halinde gerçekleştirilmesi halinde ceza iki katı olarak uygulanır. Asıl cezanın yanında kamu görevinden ya da meslekten uzaklaştırılması, kazancın müsaderesi, ikamet yasağı, Fransa dışına çıkma yasağı getirilebilmektedir[271].

Mali sektöre getirilen zorunlu yükümlülükler değişik eleştirilere neden olmuşsa da Fransa da mali kuruluşlar için müşterinin tanınması ve kimliğinin tespiti, şüpheli işlemlerin bildirilmesi, Müşterinin parasal hareketlerindeki olağan dışı hareketlerin izlenmesi ve bildirilmesi ve görevli merkezi otoritelerle (TRACFIN) işbirliği yapılaması zorunluluğu getirilmiştir[272].

Alınan bu önlemler sonuç vermeye başlamıştır. Fransa da 1998 yılında karapara aklama suçundan dolayı savcılığa 105 dosya intikal ettirilmiştir. Bu dosyalarda işlenen aklama suçunun tutarı yaklaşık 2.7 milyar franktır[273].

f. Hollanda

9 Ekim 1991 tarihinde yapılan yasal değişiklikler ile her türlü suçtan elde edilen gelirin aklanmasını suç saymıştır[274]. Yasadışı olduğu belirlenen kazançların müsaderesi düzenlenmiştir. Mali kurumların yaptıkları işlemlerde yasadışı hareketlerin bildirilmesi yani şüpheli işlem bildirimi yükümlülüğü getirilmiştir. Yine belirli limitin üzerindeki işlemler için kimlik tespiti zorunluluğu yürürlüğe sokulmuştur[275].

Karaparayla mücadele amacıyla uzmanlardan oluşan bir büro *"Olağan Dışı İşlemler Bildirim Bürosu"* MOT (Le Bureau De Declaration Des Transaction İnhabituelles) kurulmuştur.

---

[270] D'HEROUVİLLE-JACOMİN, s. 34.
[271] HERAİL-RAMAEL, s. 30
[272] LAVERGNE, s. 20.
[273] D'HEROUVİLLE-JACOMİN, s. 36.
[274] ALTUĞ, "...Aklanmasının Önlenmesi:..", s. 23.
[275] ERGÜL, s. 77.

Şüpheli işlemler bildirimi bu büroya ulaştırılır. Bilgiler burada analiz edilir. Gereken diğer kuruluşlardan bilgi ve belge alabilir. Soruşturma gerekiyorsa mali polise ihbar eder[276].

g. İngiltere

İngiltere'de öncelikle uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelirlerin müsaderesi ve aklanmasının önlenmesine, kazançların müsaderesine, tespitine yönelik yasal düzenlemeler yapılmıştır. Bir süre sonra terörizm ve terör eylemleri sonucu elde edilen fonların aklanmasını suç saymıştır. Karapara konusunda ise 1993 yılında Kriminal adalet kanunu ile tüm ağır suçlardan elde edilen gelirlerin aklanması özel bir suç sayılmıştır[277].

İngiltere'de karapara aklamayla mücadele eden birimlerin başında Ulusal Kriminal İstihbarat Birim görevlidir. Uyuşturucu ve diğer suçlardan elde edilen gelirlerin aklanmasının önlenmesine yönelik bilgi toplamak, değerlendirmek ve ilgili birimleri haberdar etmektir. Bu birimler de polis ve gümrük görevlileridir. Bizzat kendisi soruşturma yapmaz. Bunun yanında mali kurumlar için kimlik tespiti, kayıt tutma, şüpheli işlem bildirimi ve bu alanda eğitim çalışmalarının yapılaması düzenlenmiştir. İspat yükü tersine çevrilmiştir. Hatta mahkum olan kişiye mahkumiyetinden önce 6 yıl içindeki ve mahkumiyetten sonraki her hangi bir zamanda yapılan her türlü bağışlama işlemleri karapara olarak değerlendirilebilmektedir. Mahkum aksini ispat etmek durumundadır[278].

h. İsviçre

İsviçre son yıllara kadar Avrupa'nın en gözde karapara aklama merkezi konumunda idi. Pek çok ülke vatandaşının karaparaları İsviçre bankalarında aklanmakta idi. Bankacılık sırrı uygulaması bu ülkede büyük bir güce sahipti[279]. Ancak aklamayla mücadele sürecine İsviçre de katılmıştır. Yasalarında değişiklikler gerçekleştirmiştir. Banka hesapları üzerinde denetim yapma olanağı getirilmiştir[280]. En az bir yıl hapis cezasını gerektiren fiillerin işlenmesinden elde edilen parayı karapara olarak belirlenmiştir. Bu suretle ekonomik değerlerin kazanılması, saklanması, gizlenmesi ve sair aklama işlemleri yaptırıma bağlanmıştır[281].

İsviçre 1989 yılından buyana FAFT'ın üyesidir. Suç kaynaklı fonların suçla irtibatlarının sağlanmasını engellemek veya engellemeye teşebbüs etmek hapis cezasını gerektirmektedir. Bu işlemleri büyük haksızlık ve mağduriyet doğuracak tarzda gerçekleştirmek durumunda verilecek ceza 5 yıla kadar hapis olmaktadır. Nakit işlemlerinde banka ve diğer mali kurumlardaki

---

[276] ERGÜL, s. 77.
[277] RİDER B- ASHE M. Money Laundering Control, Round Hall Sweet-Maxwell, Dublin, 1996, s.15, (ERGÜL, s. 78. den)
[278] ERGÜL, s. 78.
[279] LECLERC, s. 186.
[280] MARTİNAUD-YATES, s. 27.
[281] LOMBARDİNİ Carlo, BENELMOUFFOK Asma, "La Suisse N'est Pas Le Dernier Bastion Des Balnchisseurs D'argent", Banque Magazine, No. 609, Decembre 1999, p, 37.

görevlilerin gerekli özeni göstermemeleri halinde 1 yıla kadar hapis ve para cezasına çarptırılırlar. Mali kurumlar 25.000 İsviçre frangı ve daha üzerindeki işlemlerde müşterilerin kimliklerini tespit etmek zorundadırlar[282].

İsviçre 1990 yılında yaptığı yasal düzenlemenin yeterince etkin olmaması ve uygulanmaması ve FAFT'ın baskıları sonucu 01.04.1998 tarihinde daha geniş bir aklamayla mücadele yasası çıkarttı. Mali kurumların personelinin eğitimini zorunlu hale getirdi. Bu yasa ile bir sefere mahsus olmak üzere mal varlığı sahiplerinin 5 iş günü süreyle varlıklarını bir bankada bloke etmesini düzenledi. Bu uygulama ile adeta bir mali milat gerçekleştirmiş oldu[283].

İsviçre uzun yıllardan beri aklama merkezi olarak görülmesi ve bu konuda önyargılı bakılmasına rağmen yaptığı son yasal düzenlemeler ile FAFT'ın tavsiyelerini gerçekleştirdi[284].

ı. İtalya

İtalya'da uyuşturucu ticareti, gasp, soygun fideye istemek için adam kaçırma gibi eylemlerden elde edilen fonların karapara olduğu belirtilmiştir. Bununla yetinilmemiş ve 5 yıl ve üzeri hapis cezasını gerektiren fiillerin işlenmesi halinde de elde edilen değerin karapara olduğu belirtilmiştir. Böylece karaparanın kapsamı genişletilmiştir. İspat külfeti tersine çevrilmiştir[285].

Yapılan düzenlemelerle yasadışı yollardan elde edilen fonların müsaderesi getirilmiştir. 20.000 lireti aşan fonların yurt dışına transfer işlemlerini bir aracı kurum vasıtasıyla yapılaması zorunluluğu getirilmiştir. Yine kayıtlı menkul kıymetlerin yurt dışına çıkartılması halinde özel bir form doldurulmaktadır. Tüm mali kurumların müşteri kimliklerini tespit ve gerektiğinde bildirimle yükümlüdürler. Şüpheli işlemleri Maliye Bakanlığına bağlı özel bir birime bildirmektedirler. Bu birim gerektiğinde sorgulama yapabilmektedir[286].

j. Japonya

1991 yılında yapılan yasal değişiklikler ile Japonya'da karapara suç sayılmıştır. İlgili kanun kimlik tespiti, şüpheli işlemlerin bildirimi gibi yükümlülükler getirmiştir. Uyuşturucudan elde edilen paraların aklanması suç sayılarak bunlara el konulması ve müsaderesine karar verilmesi imkanı getirilmiştir. Suç konusu eşya bizzat müsadere dilemiyorsa ona eş değer bir başka mal müsadere edilmektedir. Eğer karapara ayırt edilemeyecek kadar karıştırılmışsa söz konusu malların tamamının müsaderesine karar verilebilmektedir. 30.000.000 yen ve üzeri nakit ve çek

---

[282] ERGÜL, s. 79.
[283] LOMBARDİNİ-BENELMOUFFOK, p, 37.
[284] ERGÜL, s. 79.
[285] ALTUĞ, "...Aklanmasının Önlenmesi:..."; s. 23.
[286] PAPA, s. 736.

işlemleri ile yurt dışı ile yapılan döviz işlemlerinde mali kurumların kimlik tespiti yapmaları zorunlu hale getirilmiştir.[287]

k. Kanada

Karapara mevzuatı kanada da 1 Ocak 1989 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Karapara aklama eylemlerine 10 yıla kadar hapis cezası verilmesi düzenlenmiştir. Para cezasında sınır yoktur. Yargıcın takdirindedir. Karapara tanımı yapılırken başta uyuşturucu, rüşvet, hile, hırsızlık, haraç, cinayet, gasp, dolandırıcılık gibi 23 ayrı suç sayılarak bunların işlenmesinden elde edilen fonların karapara olduğu belirtilmiştir[288].

Yasadışı yollardan elde edilen fonların müsaderesi, el konulması, bloke edilmesi gibi tedbirlere yer verilmiştir. Suçlulardan polise yardımcı olanlar hakkında soruşturma yapılmayacağı belirtilmiştir. El konulan mallar üzerinde suçun işlenmesi ile ilgileri bulunmayanların mağdur edilmemeleri için düzenlemeler getirmiştir. 10.000 kanada doları üzerindeki finansal işlemlerde kimlik tespiti zorunluluğu getirilmiştir. Şüpheli işlemlerin bildirimi konusunda mali kurumlara yükümlülük getirilmiştir[289].

l. Lüksembourg

7 Temmuz 1989 yılında yapılan yasal değişiklikler sonucu karapara suç sayılmıştır. Karapara aklama suçunun cezası olarak 15-20 yıl arası hapis ve yüklü miktarda para cezası getirilmiştir. Mali kurumlar 500.000 Lüksembourg frangını aşan işlemlerde kimlik tespiti zorunluluğu bulunmaktadır. İşlemler üçüncü bir kişi adına yapılıyorsa söz konusu üçüncü kişinin kimlik tespiti de yapılamak zorundadır. Şüpheli işlemlerde savcının derhal haberdar edilmesi gerekmektedir. Bankacılık sırrı uygulaması sınırlandırılmıştır. Bu konuda bankaların ve banka çalışanlarının hukuki ve cezai sorumluluklarının olmayacağı belirtilmiştir.[290].

IV. TÜRKİYE'DE KARAPARANIN AKLANMASI İLE MÜCADELE

A. GENEL OLARAK

Türkiye kayıt dışı ekonominin hacminin büyüklüğü nedeniyle karapara aklamak için uygun alanların olduğu bir ülke konumundadır. Bu nedenle önlemler alması için uluslararası platformlarda baskılara maruz kalmıştır. Bu baskıların da etkisiyle KAÖK 19.11.1996 gün ve 22822 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yasa ile önceden mali sistemimizde olmayan bir kısım önlemlerle önceden de var olan ama yeterince etkin uygulanamayan bazı önlemler bütün olarak yasada düzenlenmiştir. Karapara elde edilmesi ve

[287] ERGÜL, s. 80.
[288] ERGÜL, s. 81.
[289] ERGÜL, s. 81.
[290] LECLERC, s. 186; ERGÜL, s. 81.

karapara aklama suçları ilgili bölümde incelendiğinden burada sadece karaparanın aklanmasının engellenmesi için alınan önlemler anlatılacaktır.

Yasa yürürlüğe gireli 5 yıl olmasına rağmen bazı konularda değişiklik çalışmaları başlatılmıştır. Özellikle karaparaya kaynaklık eden suçların kapsamı, cezanın daha da ağırlaştırılması, MASAK'ın yapısı, Nüfuz, tapu, şirket ve banka gibi kurumların alt yapılarının denetime elverişli hale getirilmesi, suç örgütleri ile karapara aklama eylemlerinin yargılamasındaki iki başlılığın giderilmesi gibi konularda değişiklik çalışmaları devam etmektedir[291].

B. KARAPARANIN AKLANMASININ ÖNLENMESİNE İLİŞKİN GETİRİLEN TEDBİRLER

1. Kimlik Tespiti

a. Genel Olarak

Karapara aklama işlemlerinin büyük kısmı banka ve mali kuruluşlar kullanılarak yapılmaktadır. Ancak karapara aklayıcılar yasalardaki çok küçük delikleri ve boşlukları bularak ve bunları kullanarak karapara aklamaktadırlar. Yapılan banka işlemlerinde kimlik tespitinin yapılmaması da bu tür boşluklardan birisidir. Karapara aklayıcılar bu boşluktan yararlanarak bazı işlemlerini bankalar vasıtasıyla yapabilmektedirler. Bunun önüne geçebilmek için KAÖK ile belirli işlemler için kimlik tespiti yapılması zorunlu hale getirilmiştir. Böylece herhangi bir incelemede yasadışı bir fonun kimler tarafından hangi işlemlere tabi tutulduğu kolaylıkla belirlenebilecektir. Daha da önemlisi karapara aklamak isteyenler bunu bildikleri için karapara aklama işlemlerinde bankaları kullanamayacaklar ve dolayısıyla karapara aklayamayacaklardır.

Son yıllarda kimlik tespitinden öteye müşterini tanı ilkesi yaygınlaşmaktadır. Müşteriyi tanımak için sadece kimlik bilgileri değil, işi, iş hacmi, projeleri, daha önceki yaptığı işlemler belirlenerek müşteri profili çıkartılır. Müşterinin bu profile göre bulunması gereken davranışta sapma olması halinde bunu şüpheli işlem bildirimi kapsamına alma eğilimi artmaktadır[292].

FAFT'ın Türkiye'ye karapara ile mücadele yasasının çıkartılması için baskı yaptığı ve yaptırım uygulamayı kararlaştırdığı günlerde yasanın çıkmasının zaman alacağı düşüncesi ile Bakanla Kurulu Kararı ile "Bankaların Müşterilerin Kimliklerini Tespit Yükümlülüğü Hakkında Yönetmelik" yayımlanmıştır. Bu yönetmelik ile 1 milyar Türk lirasını aşan işlemlerde kimlik tespiti yapılması zorunluluğu getirilmiştir. Yasa çıkartıldıktan sonra bu konu yeni yönetmeliklerle daha ayrıntılı düzenlendiğinden Bakanlar Kurulunun 24.07.1996 tarih ve 96/8443 sayılı kararı yürürlükten kaldırılmıştır. Bu kapsamda bankaların vadesiz mevduat sertifikası çıkartmaları

[291] EGM 2000.
[292] AKAR, s. 133.

KAÖK'un çıkartılmasının ardından yasaklanmıştır. Daha önce de gizli hesap, sırdaş hesap uygulamasına son verilmiş idi[293].

Kimlik tespiti ile ilgili ayrıntılı düzenleme KAÖK'un getirdiği düzenlemelere paralel olarak yasanın uygulamasını göstermek üzere çıkartılan 02.07.1997 tarih ve 23037 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren "Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair KAÖK'nun Uygulamasına İlişkin Yönetmelik" ile getirilmiştir. Kimlik tespiti yapmaya ve saklamaya ilişkin yükümlülüklere aykırılık halinde cezai düzenlemeler yapılmıştır[294].

b. Kimlik Tespiti Yapmakla ve Saklamakla Yükümlü Olanlar

Kimlik tespiti yapmakla yükümlü olanlar yönetmeliğin 3. maddesinde belirtilmiştir. Bunlara ilave olarak 12. maddede iki kurum daha yükümlüler arasına dahil edilmiştir. Bunlar;

1. Bankalar
2. Özel finans kurumları
3. Bankalar dışındaki asli faaliyetleri kredi kartı ihraç etmek olan kurumlar
4. Ödünç para verme işleri hakkındaki mevzuat kapsamındaki ikrazatçılar, finansman ve faktoring şirketleri
5. 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu kapsamındaki sigorta ve reasürans şirketleri
6. İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketi
7. Sermaye piyasası aracı kurumları ve portföy yönetim şirketleri
8. Yatırım fonları
9. Yatırım ortaklıkları
10. Kıymetli madenler borası aracı kuruluşları
11. Kıymetli maden taş ve mücevherlerin alım-satımını yapanlar
12. Kambiyo mevzuatında belirtilen yetkili müesseseler
13. Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü dahil her türlü posta ve kargo şirketleri
14. Finansal kiralama şirketleri
15. Ticaret amacıyla gayrimenkul alım-satımı ile uğraşanlar veya buna aracılık edenler
16. Talih oyunları salon işletmeciliği yapanlar
17. İş makineleri dahil her türlü deniz hava ve kara nakil vasıtalarının alım satımı ile uğraşanlar

---

[293] SAATÇİ, "Mücadele...", s. 144.
[294] Cezai düzenlemeler için dördüncü bölüme bakınız.

18. Tarihi eser, antika, sanat eseri koleksiyoncuları ve alım satımı ile uğraşanlar veya bunların müzayedeciliğini yapanlar

19. Spor klüpleri ile

Buna ek olarak yönetmeliğin 12. maddesinin son fikrasında ilave olarak

20. Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü

21. Türkiye Jokey Kulübüdür.

Yükümlülerin sadece merkezleri değil her türlü acente, temsilci ve ticari vekilleri ile merkezi Türkiye'de olan yükümlülerin yabancı ülkelerdeki şube ve acenteleri da bulundukları ülke mevzuatına aykırı olmadıkça kimlik tespiti yapmak zorundadırlar. Görüldüğü gibi mali sistemin tümü dikkate alınarak yükümlü statüsüne sokulmuştur. Eğer böyle yapılmasa idi ve bir kısım mali kurumlar bu yükümlülüğün dışında bırakılsa idi karapara aklama işlemleri o alanlara kaydırılabilecekti.

Sadece kimlik tespiti yapmak yeterli değildir. Yapılan tespitlerin ilerde doğabilecek uyuşmazlıklarda delil olarak kullanılabilmesi amacıyla 5 yıl süre ile saklanması da zorunlu kılınmıştır.

Yükümlüler listesinin bu kadar geniş tutulması isabetli olmuştur. Sadece finans kuruluşları değil bunun dışında spor klüplerine varıncaya kadar değişik kurumlar da yükümlü sayılmıştır. Bu sayede karaparanın aklanması için açık bırakılmamaya çalışılmıştır.

c. Kimlik Tespitine Konu İşlemler

Yükümlüler kiralık kasa hizmetleri –iki milyarı aşmasına bakılmaksızın- ile taraf oldukları veya aracılık ettikleri toplam tutarı 2 milyar Türk Lirası veya muadili dövizi aşan her türlü alım-satım, havale, ödeme, saklama, takas, trampa, borç alma, borç verme, borcun nakli, alacağın temliki, kiralama, kiraya verme, sigortalama, mevduat, kar-zarara katılma hesabı veya cari hesap açtırma ve bu hesaplardan para çekme veya yatırma, mevduat hesabı niteliğindeki mevduat sertifikaları karşılığında ödeme yapılması, çek ve senet tahsili, repo ve sermaye piyasası işlemleri ile benzeri işlemlerde kimlik tespiti yapılması ve 5 yıl süre ile saklanması zorunludur.

MASAK Başkanlığı merkezi Türkiye'de bulunan yükümlülerin yurtdışındaki şube ve acenteleri de yurtiçinden yurtdışına, yurtdışından yurtiçine yapılan transferler dahil Türkiye ile yapılan işlemler açısından, ülkeler itibariyle, kimlik tespiti ve saklama zorunluluğu kapsamına alınabilir.

d. Tespit Yapma Zorunluluğunun İstisnası

Yükümlülerin;

-Genel, katma ve özel bütçeli idareler,

-Kamu iktisadi teşebbüsleri,

-Kanunla kurulan kamu kurumu niteliğindeki kuruluşlarla yapacakları işlemler ile

-Bankalar ve özel finans kurumlarının kendi aralarında yapacakları işlemlerde

kimlik tespiti zorunluluğu yoktur.

e. Yapılan Tespitin Saklanma Süresi

Yükümlüler yukarda sayılan işlemleri yapmadan önce müşterilerinin ve konuya taraf olanların kimliklerini tespit etmek ve usulü dairesinde son işlem tarihini takip eden takvim yılı başından itibaren beş yıl süre ile muhafaza etmek zorundadırlar. Örneğin 12.04.2000 tarihinde işlem yapan yükümlünün kimliği tespit edilecek ve bu tespit 01.01.2001 yılından itibaren 31.12.2006 tarihine kadar saklanması gerekmektedir.

f. Kimlik Tespitinin Yapılma Usulü

Kimlik tespiti,

-Türk uyruklu gerçek kişiler için nüfus hüviyet cüzdanı, sürücü belgesi veya pasaport;

-Yabancı uyruklu gerçek kişiler için kendi ülke pasaportu veya ikamet tezkeresi;

-Ticaret siciline kayıtlı tüzel kişiler için tescile dair belgelerin bir örneği ile tüzel kişi adına hareket eden kişinin temsile yetkili olduğuna dair belge ve imza sirküleri;

-Vakıflar için Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde tutulan sicile;

-Dernekler için il emniyet müdürlüklerinde tutulan dernekler kütüğündeki kayda ilişkin belgeler;

-Tüzel kişiliği olmayan teşekküllerde ise idare etmeye yetkili olunduğuna ilişkin karar yanında işlemi yapan gerçek kişinin kimliği üzerindeki bilgiler dikkate alınarak yapılır.

Sayılan belgelerin noterce onaylanmış suretlerinin ibrazı halinde de kimlik tespiti bu belgeler üzerinden gerçekleştirilir. İncelenen belgelerin okunabilir fotokopisinin alınması ya da buradaki bilgilerin işlem yapılan evrakın arkasına kaydı suretiyle yapılır.

İşlemlerin başka bir gerçek kişi adına yapılması halinde, adına hareket edilen kişinin de kimliği tespit edilir.

Kimliği tespit edilenlerin müteakip işlemleri, ibraz edecekleri kimlikte yer alan bilgilerin yükümlüde bulunan bilgiler ile karşılaştırılması suretiyle yapılır.

2. Kontrollü Teslimat

a. Genel Açıklama

Kontrollü teslimat konusu başta uyuşturucu ticareti ve karapara olmak üzere bazı suç gruplarında uygulanan ve yeni sayılabilecek bir ceza muhakemesi tedbiridir. Son yıllarda gelişen teknoloji ve iletişim kolaylığı güvenlik güçlerinin işlerini oldukça kolaylaştırmanın yanında bazı

tür suçların işlenmesini de kolaylaştırmış. Buna karşın delilerin tespitini ve suçluların yakalanmasını zorlaştırmıştır. Buna ilave olarak bu tür suçlar uluslararası boyutta ve pek çok kişinin işbirliği ile işlenmeye başlanmıştır. Bu tablo göstermektedir ki, bir suçlunun yakalanması ve cezalandırılması suçun işlenmesini durdurmaya yetmemektedir. Suç örgütü yakalanan kişinin yerine bir yenisini her zaman bulabilmektedir. Kurdukları suç işleme sistemi duraksamaksızın devam etmektedir. Bu nedenle işlenen suçun bütün iştirakçilerinin yakalanabilmesi ve suç örgütlerinin çökertilebilmesi için kontrollü teslimat uygulamasına başvurulmaktadır.

1990'lı yıllardan buyana pek çok ülke yasal değişiklikler yaparak kontrollü teslimat uygulamasına izin vermişlerdir. Bu ülkeler arasında ABD, Almanya, Avustralya, İtalya, Japonya, Hollanda, İsviçre, İngiltere, Fransa, Portekiz, Norveç, Belçika, Danimarka, İsveç gibi ülkeler bulunmaktadır[295].

Kontrollü teslimat uygulaması işlenen suçun bütün faillerinin yakalanabilmesi için önemli bir uygulamadır. Ancak bu durumda da milletler arası ceza hukukunun değişik problemleri ortaya çıkabilecektir. Örneğin bir alman vatandaşının karıştığı bir uyuşturucu madde teslimatı Türkiye'den izlenebilecek sanıklar Türkiye'de yakalanmayarak Almanya'da malı teslim ederken yakalanmaları tercih edilecektir. Bu sadece aracıların yakalanması yerine diğer faillerinde yakalanması bakımından faydalıdır. Örneğin iade, kovuşturmanın aktarılması, yurt dışında verilen hükmün Türkiye'de yerine getirilmesi, yurt dışındaki hükümlülerin Türkiye'ye nakli gibi sorunlarla karşılaşılacaktır[296]. Bir başka sorun da Türk vatandaşlarının kontrollü teslimat uygulaması nedeniyle başka bir ülkeye gitmelerine ve orada yakalanmalarına izin verilebilmesi için bu ülkenin yakalanan Türk vatandaşı ile birlikte el konulan mal ve araçların Türkiye'ye iadesinin garanti edilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu şart Anayasanın 38. maddesinde "vatandaş suç sebebiyle yabancı bir ülkeye geri verilemez" ilkesi ile uyumlu bir şarttır. Ancak kontrollü teslimat olaylarında yasadışı malın en son teslim edileceği yerde yakalanacağına göre bu yer mahkemelerinin yetkili olması genel kabul gören bir anlayıştır. Bu nedenle Türkiye'nin de içinde bulunacağı bir kontrollü teslimat uygulamasında yakalanan Türk vatandaşlarının geri verilmesi şartı kabul edilmemekte ancak yargılandıktan sonra iade edilebileceği belirtilmektedir. Türkiye'nin yargılama yapılmadan önce iade edilmesi gerektiğine ilişkin yaklaşımı uluslararası platformda kabul görmemektedir. Hatta bu yaklaşım Türkiye'nin karapara aklama ile mücadelede samimi davranmadığı, işbirliğinden kaçındığı şeklinde yorumlanmaktadır[297]. Bu sorunlara rağmen suç örgütleri ve karaparanın aklanmasının önlenmesi konusunda kontrollü teslimat önemli bir uyulamadır.

---

[295] ERGÜL, s. 129.
[296] YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...", s. 98.
[297] EGM 1998, s. 110.

Kontrollü teslimat genellikle örgütlü olara işlenen suçlarda kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntem ÇASÖMK'nda yer almamakla birlikte yaygın olarak ÇASÖMK kapsamındaki suçların faillerinin tümünün yakalanabilmesi amacıyla uygulanmaktadır. 3. bölümde de değinildiği gibi suç örgütleri ile karapara arasındaki ilişki mücadelede ortak yöntemlerin kullanılması ile pekiştirilmiş durumdadır.

Ülkemizde de ilk kez KAÖKile düzenlenmiştir. Uygulamasına ilişkin olarak da bir Yönetmelik[298] çıkartılmıştır.

b. Tanım ve Çeşitleri

Söz konusu yönetmeliğe göre kontrollü teslimat suç faillerinin belirlenmesi, her türlü delilin tespiti, toplanması, kaçak veya kaçak olmasından şüphe edilen mal veya fonların müsaderesi amacıyla yurt içinde dağıtılacak veya yurt dışından Türkiye'ye getirilerek dağıtılacak veya Türkiye'de hazırlanarak yurt dışına götürülecek veya Türkiye'den transit geçecek, uyuşturucu ve psikotrop maddeler, 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin eki I ve II numaralı Tablolar ile bu tablo değişikliklerinde yer alan maddelerin[299] ve bunlara bağlı fonlar veya karapara veya karaparaya kaynaklık edecek diğer her türlü kaçak veya kaçak olmasından şüphe edilen eşyanın yetkili makamların bilgisi ve denetimi altında nakillerine kontrollü teslimat denir.

Gerek yasanın 2 c maddesinde kontrollü teslimatın tanımı içinde gerekse yönetmeliğin 4. maddesinde kontrollü teslimat çeşitleri şöyle belirtilmiştir.

Kontrollü Giriş: Yurt dışından Türkiye'ye getirilerek dağıtılacak kontrollü teslimata konu kaçak mal veya fonların yetkili makamların bilgisi ve denetimi altında Türkiye'ye girişidir.

Kontrollü Geçiş: Türkiye'den transit geçecek kontrollü teslimata konu kaçak mal veya fonların yetkili makamların bilgi ve denetimi altında Türkiye'den geçirilmesidir.

Kontrollü Çıkış: Türkiye'de hazırlanarak yurt dışına götürülecek kontrollü teslimata konu mal veya fonların yetkili makamların bilgi ve denetimi altında Türkiye'den çıkışıdır.

---

[298] 15.09.1998 tarih ve 23111 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

[299] Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin eki I ve II nolu tablolar;

Tablo 1	Tablo 11
Ephedrine	Acetic anhydride
Ergotamine	Acetone
Ergometrine	Anthranilic acid
Lysergic acid	Ethyl Ether
1-phenyl -2- propanone	Fhenylacetic acid
Pseudoephedrine	Piperidine

Ayrıca bu Tablolarda da sıralanan Maddelerin varsa tuzları. 22.11.1995 tarih ve 4136 sayılı Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun.

Yurt İçi Kontrollü Teslimat: Ülke içinde hazırlanarak ülke sınırlarını terk etmeden ülke içinde bir yerden başka bir yere götürülerek kontrollü teslimata konu kaçak mal veya fonların yetkili makamların bilgi ve denetimi altında nakilleridir.

c. Konusu

Kontrollü teslimat uygulamasına *her tür suç ve suç konusu* dahil edilmemiştir. Yasanın 2 c maddesinde tanımı yapılan kontrollü teslimat uygulaması

1. Uyuşturucu ve psikotrop maddeler

2.1988 tarihli uyuşturucu ve psikotrop maddelerin kaçakçılığına karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Eki I ve II numaralı tablolar ile bu tablo değişikliklerinde yer alan maddeler

3. Bu maddelere bağlı fonlar veya karaparalar

4. Karaparaya kaynaklık edecek her türlü kaçak veya kaçak olmasından şüphe edilen eşya için söz konusu olabilir.

Üçüncü bölümde de belirtildiği gibi suç örgütlerinin faaliyetleri içinde saydığımız fiillerin büyük kısmı kontrollü teslimat uygulamasına konu olabilmektedir. Somutlaştırmak gerekirse uyuşturucu, silah, organ, tarihi eser, otomobil, işçi kaçakçılığı gibi pek çok suç kontrollü teslimatın kapsamında yer almaktadır.

d. Uygulanabilme Şartları

Kontrollü teslimat aslında risk taşıyan bir uygulamadır. Zira daha fazla fail yakalama, daha kesin delil elde etmek isterken yakalanabilecek kişilerin de kaçırılabilmesi mümkündür. Güvenlik kuvvetlerinin gördüğü, bildiği bir suç eylemine müdahale etmemesi demektir. Bu nedenle kontrollü teslimat müessesesinin her olayda uygulanması suçla mücadeleyi başarısız kılabilir. Ya da bazı kişilerin suiistimaline yol açabilir. Bu nedenle hangi şartlarda bu yola başvurulabileceğinin ayrıntılı şekilde belirtilmesi gerekir.

KAÖK'un 10. maddesinde hangi şartlar altında kontrollü teslimatın uygulanabileceği belirtilmiştir. Buna göre, Kontrollü teslimatın uygulanabilmesi için;

-Kontrollü teslimat kapsamına giren kaçakçılık faaliyetinin çok ciddi organize edilmiş olması,

-Organizatörlerin, sermayedarların ve şebeke elemanlarının ortaya çıkarılması ve bunlar hakkında bütün delillerin tespiti için başka bir imkan bulunmaması,

-Mal veya fonların gideceği son yere kadar herhangi bir boşluğa meydan vermeyecek şekilde denetimin sağlanabilmesi,

-Kontrollü teslimat uygulamaya yeterli zamanın bulunması,

-Türkiye'de hazırlanarak yurtdışına götürülecek veya transit geçecek her türlü kaçak mal veya fonlar için ayrıca;

1.Kontrollü teslimat yönteminin boşluksuz işleyeceği ve failler hakkında kovuşturma ve soruşturma açılacağının talep eden Devlet tarafından garanti edilmesi,

2. Kontrollü teslimat uygulamasının sona erdiği, Türk vatandaşlarının yakalandığı ülke devleti tarafından Türk vatandaşları ile kontrollü teslimata konu mal veya fonlar ile bunların naklinde kullanılan araçlar ile karaparanın iadesi hususunun taahhüt edilmiş olması, gerekmektedir. Bu şartlar varsa gereken usulü işlemler yapılarak kontrollü teslimat uygulamasına gidilebilir.

Burada kontrollü teslimat uygulaması sonunda Türkiye'den çıkan ve yabancı ülkeye giden kaçak mal, eşya, fon ya da karaparaları ile bunların naklinde kullanılan araçların Türkiye'ye iade edileceği konusunda garanti istenmektedir. Türkiye'de hazırlanarak çıkartılan mal, fon ya da araçların iadesinde sorun yoktur. Ancak Türkiye'den transit geçen mal, eşya, fon ya da karapara ile nakil araçları hakkında nasıl bir uygulama gerçekleştirileceği belirsizlik taşımaktadır.

Bir başka sorun da yurt dışında yakalanan Türk vatandaşları ile ele geçirilen kaçak mal eşya fon ya da karapara ile nakil araçlarının Türkiye'ye iadesi yabancı ülkede yargılama yapıldıktan sonra mı verilecek yargılama yapılmadan mı gönderilecek belirsizidir. Yargılama yapılarak gönderilmesi Türk vatandaşlarının Türkiye'de yargılanmasına engel olur ve adli yardımlaşma ve suçluların iadesi anlaşmalarının uygulanması devreye girer. Yapılmadan gönderilmesi ise mahkeme kararı olmadan müsadere edilmesi anlamına gelir. Bazı görüşlere göre Türk vatandaşları yargılanmadan Türkiye'ye iade edilmeli ve Türkiye'de yargılanmalıdır. Ankara DGM başsavcılığının kontrolü teslimat kararı ile diğer tutanak ve deliller Türkiye'ye gönderilerek Türk vatandaşı suçlunun Türkiye'de yargılanması derhal yapılmalıdır. Suç konusu mal, eşya, fon, para ve araçların iadesi ise yabancı ülkede yargılama yapılarak Türkiye'ye iadesine karar verilmelidir[300].

e. Kontrollü Teslimat Uygulamasına ve Son Verilmesine Karar Mercii

Kontrollü teslimat uygulamasına başlanması için istekte bulunacak birimler yönetmeliğin 6. maddesinde sayılarak belirtilmiştir. Buna göre, başkanlıklar (Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı ve Jandarma Genel Komutanlığı Kaçakçılık Daire Başkanlığı) yasanın 10. maddesinde ve yönetmeliğin 5. maddesinde belirtilen şartların gerçekleşmesi halinde kontrollü giriş, çıkış, transit geçiş ve yurt içi kontrollü teslimat kararının alınması için Cumhuriyet Başsavcılığından talepte bulunması gerekmektedir. Talepler yazılı olarak bildirilir. Cumhuriyet Başsavcılığı kontrollü teslimata karar verirse talepte bulunan başkanlıklar kontrollü teslimat sürecini yürütürler.

---

[300] ERGÜL, s.134.

Bunun dışında MASAK Başkanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Gümrük Müsteşarlığı ise kontrollü teslimata konu olan mal veya fonun bulunduğu yerin, bu yer belli değilse kontrolü teslimat talep eden kuruluşun bulunduğu yerin polis ya da jandarma görev bölgesine göre taleplerini ilgili başkanlıklara, bu başkanlıklar da ivedi olarak Cumhuriyet Başsavcılığına iletirler.

Gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda Sahil Güvenlik, Gümrük Müsteşarlığı ya da Mali Suçları Araştırma Kurulunun taşra teşkilatları direk olarak başkanlıklara yazılı talepte bulunabilirler.

Cumhuriyet Başsavcılığı ise evrak üzerinden inceleme yaparak ivedi olarak kontrollü teslimata ilişkin kabul ya da ret kararı vermek durumundadır.

Kontrollü teslimat uygulamasında yurt dışı bağlantılarının da olması söz konusu olabilir. Bu durumda yurt dışından Türkiye'ye kontrollü teslimata ilişkin talepler olabilir. Yabancı ülkelerin kontrollü teslimat istemleri hakkında Ankara DGM Baş Savcılığı karar verir. Ancak karaparanın kontrollü teslimatı durumunda Ankara Sulh Ceza Mahkemesi yetkilidir.

Kontrollü teslimat uygulamasına karar verilmesinden sonra yürütülmesi ilgili başkanlıklar tarafından gerçekleştirilir. Ancak kontrollü teslimat süreci devam ederken izleme ve gözleme faaliyetleri tehlikeye düşmesi veya kontrollü teslimat uygulamasına devam edilmesi halinde delillerin kaybolması veya sanıkların elden kaçırılma ihtimalinin ortaya çıkması durumunda mahkeme kararına gerek olmaksızın kontrollü teslimatı uygulayan birim amiri tarafından derhal son verilebilir. Son verme kararı ivedilikle başkanlığa bildirilir.

Normal şartlarda devam eden kontrollü teslimat uygulamasına ise kontrollü teslimat uygulamasına son verilen yer mahkemesi yetkilidir.

f. Koordinasyon

Her çeşit kontrollü teslimat uygulamasında birimler arasındaki koordinasyonu ilgili başkanlık yürütür. Polis ve jandarma arasındaki koordinasyon ve işbirliği her iki birim başkanlıkları tarafından yürütülür. Başkanlıkların koordinasyonu yürütmeleri sırasında ihtiyaç duydukları her türlü bilgi ve belgeleri diğer kurum ve kuruluşlar vermek zorundadır. Kontrollü teslimatın seyri içinde gerekli izleme ve gözlemeler için yurt dışına görevli gönderilebilir.

Kontrollü teslimat talebinden sonuçta yapılacak yargılamaya kadar ki süreç şöyle şematize edilebilir[301]:

[301] EGM, s. 69.

Kontrollü Teslimat Talebi		Kontrollü Teslimat Kararı	Kontrollü Teslimat Uygulaması	Kontrollü Teslimat Yargılaması
Polis	Talep bağlı oldukları birime göre EGM. Kaç. Org. Suç. Dai Bşk. Yada Jand. G. Kom. Kaç. Dai. Bşk. Tarafından yapılır.	Ankara DGM Cum.B. Savcılığı	1. EGM K.O.S. M. D.B. 2. J.G.K.K.D.Bş. 3. başkanlıklarca uygun görülecek birim	Kontrolü teslimata son verilen yer mahkemesi
MASAK				
Sahil güv.				
Gümrük				
Jandarma				
Yabancı ülk	EGM ya da J.G.K	Ankara Sulh Cz. mh.		

3. Devamlı Bilgi Verme Zorunluluğu

a. Genel Olarak

Karaparanın aklanması ile mücadele aslında yönetsel ve yargısal makamların görevi olmakla birlikte mali kurumlarında bilgi vermesi ve işbirliği içinde olması gerekmektedir[302]. Bu nedenle KAÖKile mali kurumlar için bilgi verme yükümlülüğü getirilmiştir.

Yönetmeliğin ilk şeklinde yükümlülerin taraf oldukları veya arcılık ettikleri her türlü işlemde işlem tutarı 5 milyar Türk Lirasını ya da muadili dövizi aşıyorsa başkanlığa bildirme zorunluluğu bulunmaktaydı. Yönetmeliğin 32. maddesi gereğince devamlı bilgi verme zorunluluğu 01.10.1997 tarihinden itibaren başlayacaktı. Ancak finansal çevrelerin baskısı sonucu 28.09.1997 gün ve 23124 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 97/9983 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile devamlı bilgi verme uygulamasının yürürlüğe giriş tarihi 01.01.1998 tarihine ertelenmiştir. 25.12.1997 tarihinde de 5 milyar sınırı kaldırılarak daha sonra düzenleme yapmak üzere Maliye Bakanlığına yetki verilmiştir.

Devamlı bilgi verme yükümlülüğünün kaldırılmasında üç husus etkin olmuştur. Birincisi 1998 yılı itibariyle 10 milyarın üzerinde yapılan işlem sayısı 6-7 milyon civarında gerçekleşmektedir. Bu rakam 5 milyara düşürüldüğünde yapılan işlem sayısı birkaç misli daha artacaktır. Bu kadar işlemin başkanlığa bildirilmesi bankalar için hem personel hem de donanım bakımından yeni bir yapılanma gerçekleştirmesini gerektirmektedir[303]. İkincisi ise başkanlığın bu kadar çok sayıda işlemi bildirmesi halinde bunları değerlendirebilecek, birbiri ile bağlantılı

[302] ÇELEBİCAN s. 10.
[303] SAATÇİ, "Mücadele...", s. 144.

olanları tespit edebilecek ne personel ne de otomasyonu yeterli değildir. Üçüncüsü ise başkanlık Maliye Bakanlığına bağlı olarak faaliyet göstermektedir. Avrupa Birliğine üye ülkeler arasında maliye baklanlığına bağlı olarak çalışan bir Fransa bir de Türkiye bulunmaktadır. Bu durum müşterilerin vergi ile olan ilişkilerini gündeme getirdiğinden müşteriler bu bildirimden rahatsız olacaklardır ve paralarını bankalardan çekmeyi düşünebileceklerdir. Bu nedenlerle devamlı bilgi verme yükümlülüğü ileri bir tarihte uygulanmak üzere geçici olarak uygulanmamaktadır[304]. Ancak Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar'ın 3 maddesinin c bendi gereği "*bankalar ve özel finans kurumları ithalat ihracat ve görünmeyen işlemler dışındaki yurt dışına yapılan 50.000 ABD doları karşılığını aşan Türk Lirası transferlerine ilişkin bilgileri, transfer tarihinden itibaren 30 gün içinde Bakanlıkça belirlenecek mercilere*" bildirilecektir. Yukarda adı geçen düzenleme yapılıncaya kadar 50.000 dolarlık sınır uygulanacaktır[305].

Başkanlık, devamlı olarak istenecek bilgileri, parasal sınırlar, yükümlü grupları, uygulama tarihi, şekli, usul ve esasları belirleyecektir. Gerektiğinde bu bilgilerin yükümlüler nezdinde tutulmasına ve saklanmasına başkanlık karar verir. Devamlı bilgi verme yükümlülüğünün ihlali halinde yaptırım düzenlenmiştir[306].

b. Yükümlüler ve Yükümlülükten İstisna ve Muafiyetleredilenler

Devamlı bilgi verme işleminin yükümlülüeri yönetmeliğin tanımlar başlşıklı 3. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre devamlı bilgi verme yükümlülüğü altında bulunan kurum ve kuruluilar sunlardır; 1. Bankalar, 2. Özel finans kurumları, 3. Bankalar dışındaki asli faaliyetleri kredi kartı ihraç etmek olan kurumlar, 4. Ödünç para verme işleri hakkındaki mevzuat kapsamındaki ikrazatçılar, finansman ve faktoring şirketleri, 5. 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu kapsamındaki sigorta ve reasürans şirketleri, 6. İstanbul Menkul Kıymetler Borsası takas ve saklama bankası anonim şirketi, 7. Sermaye piyasası aracı kurumları ve portföy yönetim şirketleri, 8. Yatırım fonları, 9. Yatırım ortaklıkları, 10. Kıymetli madenler borası aracı kuruluşları, 11. Kıymetli maden taş ve mücevherlerin alım-satımını yapanlar, 12. Kambiyo mevzuatında belirtilen yetkili müesseseler, 13. Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü dahil her türlü posta ve kargo şirketleri, 14. Finansal kiralama şirketleri, 15. Ticaret amacıyla gayrimenkul alım satımı ile uğraşanlar veya buna aracılık edenler, 16. Talih oyunları salon işletmeciliği yapanlar, 17. İş makinaları dahil her türlü deniz hava ve kara nakil vasıtalarının alım satımı ile uğraşanlar, 18. Tarihi eser, antika, sanat eseri koleksiyoncuları ve alım satımı ile uğraşanlar veya bunların müzayedeciliğini yapanlar, 19.

---

[304] YAHŞİ Fahrettin, "Karaparanın Aklanmmasının Önlenmesine İlişkin Yasal Düzenlemeler Çerçevesinde Bankaların Yükümlülükleri", Active, Haziran-Temmuz 1998, s. 43.

[305] Kimlik tespiti yapılmasına ilişkin parasal sınırların ülkelere göre tablosu için FAFT'ın 1996 yılı raporu için bkz. DUPUİS, s. 59.

[306] Bakınız dördüncü bölüm.

Spor klüpleri. Bu yükümlülerden istenecek bilgilerin parasal sınırlarını, yükümlü gruplarını, uygulama tarihlerini, bildirim usul ve esaslarını belirlemeye yetkili kılınmıştır.

Devamlı bilgi verme yükümlülüğüne bazı istisnalar getirilmiştir. Buna göre;

a) Bankalar ve özel finans kurumları;

1. Bankalar ve özel finans kurumlarının;

2. Genel, katma ve özel bütçeli idareler, kamu iktisadi teşebbüsleri,

3. Kanunla kurulan kamu kurumu niteliğindeki kuruluşlar,

ile yapacakları işlemler.

b) Bankalar ve özel finans kurumları dışındaki yükümlülerin bildireceği işlemlerden, ödemesi bankalar ve özel finans kurumlarında bulunan hesaplardan nakil yoluyla, nama yazılı çeklerle veya kredi kartlarıyla yapılanlar (talih oyunları salon işletmecilerinin yapacağı ikramiye ödemeleri hariç).

c) Sorumlulukları saklı kalmak kaydıyla, bankalar ve özel finans kurumlarının belirleyeceği Türkiye'de yerleşik gerçek veya tüzel kişilerin, Bakanlığın tespit edeceği işkollarına dahil Türkiye'deki işleri ile ilgili ticari hesaplarından faaliyetleriyle mütenasip olarak yapacakları işlemler devamlı bilgi verme yükümlülüğü kapsamından çıkartılmıştır.

Yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığı ile 8 inci madde kapsamında bildirilmesi gereken işlemlerden, bir takvim ayı içinde gerçekleştirilen işlemler, en geç ertesi ayın on beşinci günü akşamına kadar Başkanlığa bildirilir.

Başkanlık, uygulamada işlemlerin özelliklerini de dikkate alarak, yükümlü grupları itibariyle farklı bildirim süreleri ve günleri tespit etmeye yetkilidir.

c. Gümrük İdaresince Yapılacak Bildirimler

Yolcuların beraberlerinde yurtdışından getirdikleri veya yurtdışına çıkaracakları altın, Türk Lirası, döviz ve bunlarla ödemeyi sağlayan belgelere ilişkin ilgili mevzuata aykırı tespitler, gümrük idaresince Başkanlığa bildirilir.

Bu hüküm 02.07.1997 tarihinde yürürlüğe giren Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 9. maddesinde düzenlenmiş idi. Bu düzenlemede 5 milyar Türk Lirası değerini aşan miktarda para giriş ve çıkışı olması halinde bunların MASAK'a bildirilmesi düzenlenmişti. Ancak 31.12.1997 tarihinde yürürlüğe giren yönetmelik değişikliği ile bu uygulamaya son verilmiştir. Sadece ilgili mevzuata aykırı giriş ve çıkışların bildirimi düzenlenmiştir. 5 milyar ve üzeri tutarda paranın yurda giriş ve çıkışının bildirilmesi kaldırılmıştır.

İlgili mevzuattan kasıt Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu ve bu kanun ile ilgili olarak çıkartılan 32 Sayılı Karara ve gümrük kanununa uygunluk belirtilmiştir. 32 Sayılı Karara göre yurda giriş

ve çıkışta 5000 ABD dolarının üzerinde para ve 15.000 ABD dolarının üzerinde değere sahip ziynet eşyası ile giriş ya da çıkış yapılması halinde gerekli bilgi ve belgeler doldurulmaktadır[307]. Şimdilik bu düzenleme geçrlidir.

4. Şüpheli İşlem Bildirimi (ŞİB)

a. Genel Olarak

Şüpheli işlem bildirimi ABD'de nakit işlemler bildirimi yapılırken bazı şüpheli işlemler için formun üzerine bir mühür vurulması ile başlamıştır. Zamanla bu bilgiler bazı suçların aydınlatılmasında işe yaramıştır. Bu uygulama sonraları daha da geliştirilmiştir. Günümüzde karapara aklama olayları genellikle banka ve mali kurumlar üzerinden gerçekleştirildiğinden mali kurumlar için böyle bir yükümlülük getirilmiştir[308]. Başta ABD olmak üzere, Kanada, Avustralya İngiltere, Fransa, İtalya, Japonya, Almanya, Belçika, İspanya, Hollanda, İsviçre gibi ülkelerde 1986 dan itibaren yaygınlaşmıştır[309].

Şüpheli işlem bildirimi Türkiye'ye karaparanın aklanmasının önlenmesine ilişkin yasaya dayanılarak çıkartılan ve 02.07.1997 tarih ve 23037 sayılı Resmi Gazete ile yayımlanarak yürürlüğe giren KAÖK'un uygulamasına ilişkin yönetmelikle sokulmuş yeni bir uygulamadır.

Şüpheli işlem bildirimi yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işlemlere konu para ve para ile temsil edilebilen değerlerin yasadışı yollardan elde edildiğine dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun bulunması halinde bunlar tarafından gerekli kimlik tespitleri yapıldıktan sonra başkanlığa bildirilmesidir.

Burada bir çelişkiye değinmek istiyoruz. Şüpheli işlem ihbarında bulunma yükümlülüğü bankalar ve mali kurumlara verilmiştir. Bir kişinin yaptığı işlemin şüpheli olup olmadığına (özellikle aşağıda sayılacak 19 şüpheli işlem tipinin dışındakilerde) bankada çalışan görevli karar verecektir. Bu sayılanların dışındaki şüpheli işlemleri ihbar eden bankalarla etmeyenler arasında büyük bir haksız rekabet oluşacaktır. Paralar bilgi vermeyenlere gidecektir[310]. Bu ise banka ve mali kurumların bilgi verme konusunda çok cimri davranacakları kanısı uyandırmaktadır.

b. Tanım

Şüpheli işlemin tanımı gerek yasada gerekse yönetmelikte açıkça düzenlenmiş değildir. Ancak Mali Suçları Araştırma ve koordinasyon kurulunun şüpheli işlem bildirimine ilişkin sıra 2 nolu tebliğinde belirtilmiştir. Buna göre şüpheli işlem, tebliğde belirtilen yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işlemler konu para ve para ile temsil edilebilen değerlerin yasadışı yollardan elde edildiğine dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirebilecek bir hususun olması halidir.

---

[307] BAŞAK, s. 41.
[308] ERGÜL, s. 120.
[309] ERGÜKL, s. 121.
[310] ALTUĞ, "... Aklama ve Bankacılık...", s. 11.

c. Yükümlüler

Şüpheli işlem bildiriminde bulunması gereken kişi ve kurumlar yönetmeliğin 3. maddesinde tek tek sayılmıştır. Buna göre şüpheli işlem bildiriminde bulunması gereken yükümlüler şunlardır; 1. Bankalar, 2. Özel finans kurumları, 3. Bankalar dışındaki asli faaliyetleri kredi kartı ihraç etmek olan kurumlar, 4. Ödünç para verme işleri hakkındaki mevzuat kapsamındaki ikrazatçılar, finansman ve faktoring şirketleri, 5. 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu kapsamındaki sigorta ve reasürans şirketleri, 6. İstanbul Menkul Kıymetler Borsası takas ve saklama bankası anonim şirketi, 7. Sermaye piyasası aracı kurumları ve portföy yönetim şirketleri, 8. Yatırım fonları, 9. Yatırım ortaklıkları, 10. Kıymetli madenler borası aracı kuruluşları, 11. Kıymetli maden taş ve mücevherlerin alım-satımını yapanlar, 12. Kambiyo mevzuatında belirtilen yetkili müesseseler, 13. Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü dahil her türlü posta ve kargo şirketleri, 14. Finansal kiralama şirketleri, 15. Ticaret amacıyla gayrimenkul alım satımı ile uğraşanlar veya buna aracılık edenler, 16. Talih oyunları salon işletmeciliği yapanlar, 17. İş makinaları dahil her türlü deniz hava ve kara nakil vasıtalarının alım satımı ile uğraşanlar, 18. Tarihi eser, antika, sanat eseri koleksiyoncuları ve alım satımı ile uğraşanlar veya bunların müzayedeciliğini yapanlar, 19. Spor klüpleri. Buna ek olarak yönetmeliğin 12. sinin son fikrasında ilave olarak 20. Noterler, 21. Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü, 22. Tapu Sicil Müdürlükleri, 23. Türkiye jokey kulübü.

Yukarda da belirtildiği gibi mali sistemin içinde yer alan tüm kurumlar yükümlü kılınmıştır. Aksi halde karapara aklama eylemleri yükümlü olmayan alanlara kayabilirdi.

d. Şüpheli İşlem Tipleri

Yasada ve yönetmelikte genel olarak şüpheli bulunan işlemler denilmiştir. Ancak şüphe konusunda hangi kriterlerin dikkate alınacağı belirtilmemiştir. Halbuki görevlilerin yaptıkları işlemlerin hangisinin neden şüpheli statüsüne girdiğini tayin etmeleri hem çok zor olacak hem de objektif olmayacaktır. Bazı görevliler çok rahat davranırken bazıları çok hassas davranarak gereksiz bildirimlerde bulunabileceklerdir.

Bunların önüne geçmek amacıyla tebliğde şüpheli işlem tipleri belirtilmiştir. Şüpheli olabilecek 19 işlem tipi sayılmıştır. Ancak bu sayı sınırlı değildir. Sadece model olarak gösterilmiştir[311]. Bu sayılan tiplere girmemsine rağmen şüpheli sayılabilecek işlemlerin varlığına dikkat çekilmiştir. Söz konusu şüpheli işlem tipleri şunlarıdır.

1. İşlem yapılırken normalde herkesin vermesi gereken bilginin verilmesinde isteksiz davranılması, kimlik bilgilerinin edinilmesinde zorluklarla karşılaşılması, çok az veya gerçek dışı bilgi verilmesi, sahteliğinden şüphe edilen belge ibraz edilmesi, mali durumla ilgili yanıltıcı beyanlarda bulunulması, yapılan işlemin beyan edilen amaca uygun düşmemesi,

[311] ÇANGA Belgin, "Karaparanın Aklanması İle Mücadele Semineri", Bankacılar Dergisi, Sayı 28, 1999. s. 138.

2. Uyuşturucu ve kaçakçılık gibi suçlar ile terörist organizasyonların mevcut olduğu ülkelerden ve sınır ötesi merkezlerden (offshore-centres) veya bu ülke ve merkezlere normal olmayan büyük meblağlı transferlerin yapılması,

3. Kişinin banka ve diğer yükümlüler nezdindeki hesaplarında anormal bir artışın tespit edilmesi ve bu hesaplarda büyük miktarlarda atıl paraların tutulması

4. Müşterinin sürekli iş yaptığı veya para ödediği adresler dışındaki adres ve hesaplara, şüpheyi gerektirecek şekilde önemli ölçüde para transfer etmesi

5. Kötü bir ünü olan, belli bir iş kaynağı, ticari geçmişi ve alt yapısı olmayan bir kimse adına veya hesabına büyük miktarlarda nakit hareketlerinin olması veya yurt dışında büyük miktarlarda nakit gelmesi

6. Genelde bir hesap kullanılmaksızın, yurtdışından veya yurtdışına önemli miktarlarda para transferi yapılması, yeterli açıklama yapılmadan, elektronik fon transferlerinin gerçekleştirilmesi ve bunların nakit olarak ödenmesinin istenmesi

7. Kişinin aynı yükümlü nezdinde alışılmadık bir şekilde birden fazla hesabının olması ve bu hesaplar toplu olarak ele alındığında büyük meblağlara ulaşılması veya hesapta toplanabilecek tutarların parçalara bölünerek ayrı ayrı hesaplarda tutulması veyahut devamlı bilgi verme kapsamına dahil olmamak amacıyla işlem miktarının, bildirimin yapılmayacağı tutara düşürülmesi

8. Çok sayıda kişinin açıklama tapmadan aynı hesaba ödeme yapması veya birçok ayrı hesaptan aynı hesaba transferin yapılması

9. Yurt içinde bir bankayla çalışmayı gerektirmeyecek kadar az ticari işlem hacmi olanların, yabancı bankalara fon transferi için emanet hesap açtırmaları veya sadece fon transfer etmek amacıyla açılan hesaplara yatırılan nakdin kısa süre bekletilerek herhangi bir işleme tabi tutulmaksızın geçici hesaplara aktarılması

10. İşletme faaliyetleri ile orantısız hesapların olması ve bu hesapla arasında transfer işlemlerinin yapılması, bu hesaplardan ticari saikle yapılmadığı açıkça belli olan işlemlerin gerçekleştirilmesi, kişiyle veya şirketle açıkça bağlantısı olmayan kişilere mutad olmayan şekillerde ödemelerin yapılması

11. Yüksek meblağlarda kredi veya borç para alınması ve makul bir açıklama olmadan beklenmedik bir şekilde kısa sürede geri ödenerek kapatılması

12. Yurt dışında bir hesap teminat gösterilerek yurt içinde kredi alınması, daha sonra bu kredi ödenmeyerek borcu veren kurumun teminat gösterilen hesaptaki parayı haciz ederek yurda getirme koşullarının oluşmasının sağlanması veya yurt içinde normal koşullarda alınan kredinin geri ödenmesinin yut dışında bulunan off-shore bankalardan yapılan transferlerle karşılanması

13. Kredi talebinde, alınacak olan kredinin nerede kullanılacağına yönelik ikna edici bilgilerin verilememesi ve bu kredinin geri ödenmesine dair net bilgilerin sunulamaması

14. Birbirine yakın tutarlarda paranın yine birbirine yakın zamanlarda ülke dışına çıkması ve girmesi

15. Menkul kıymetler ve vadeli işlemler piyasasında açılan hesaplarda, işlem yapılıyormuş görüntüsü vermek amacıyla birbirlerini karşılayacak tutarlarda ve bir amaç veya olağanüstü bir durum olmadığı halde alım- satım emirlerinin verilmesi

16. Borsada işlem yapmak üzere aynı anda açılan, sürekli kar zarar sonucu veren işlemlerin yapıldığı iki veya daha fazla hesapta, benzer işlemlerin yapılması ve bu hesaplardan yararlanan kişilerin aynı olduğundan şüphelenilmesi veya bilinmesi

17. Aracı kurum nezdinde açılan hesaplardaki büyük boyutlu zararın, sürekli bir başka yatırımcıdan gönderilen nakitle kapatılması veya başka hesaplardaki karın sürekli aynı yatırımcıya aktarılması

18. Aracı kurumlar nezdinde nakit olarak çok yüksek miktarlı hesapların açılması ve ödemenin hesap açılırken veya takas gününde nakit olarak yapılması

19. Aracı kurumlar nezdinde işlem miktarını ve hareketleri dikkat çekici kılmamak amacıyla, aynı tür işlemlerin yapıldığı çok sayıda hesabın açılması [312].

Yukarda da belirtildiği gibi bu sayılan şüpheli işlem tipleri rehber niteliğindendir. Şüpheli işlem başka tarz ve mahiyette cereyan edebilir. Sayılan tiplere uygun olmamakla birlikte işlemin tarz ve mahiyeti şüpheli işlem tanımına uygun şüphe uyandırıyorsa bu işlemde mutlaka şüpheli işlem olarak değerlendirilmelidir. Müşterinin yaptığı işlem sayılan şüpheli işlem tiplerinden birisine giriyorsa ya da bu işlem tiplerinden birisine girmemekle beraber müşterinin tavır ve davranışlarından yaptığı işlemin yasadışı olabileceği konusunda kanaat oluşuyorsa ŞİB bulunulacaktır. ŞİB tipine uygun işlemler için objektif, bunların dışındaki işlemler için sübjektif bir değerlendirme yapılmış olacaktır[313].

Devamlı bilgi verme kapsamında olan işlemlerde de şüpheli işlem durumu söz konusu olabilir. Devamlı bilgi verme kapsamında bildirim yapılsa da şüpheli işlem bildirimi ayrıca yapılacaktır.

e. Bildirim Usulü ve Süresi

Yükümlüler, şüpheli işlemle karşılaştıklarında gerekli kimlik tespitlerini yaptıktan sonra, şüpheli işlem hakkında imkanları ölçüsünde araştırmalar yaparak edinilen bilgi ve bulguları göz

[312] MASAK 2 Sıra Nolu Genel Tebliği. Ayrıntılı bilgi için bkz. YALÇIN Ömer Lütfi, "Karapara Aklamaya Karşı Alınan Tedbirler: Şüpheli İşlem Bildirimleri", Uzman Gözüyle Bankacılık, Sayı 25, s. 29.
[313] YALÇIN, s. 28.

önüne alıp şüpheli işlem bildirim formu doldurularak başkanlığa gönderilir. Bildirimde bulundukları işlemlerle ilgili yeni bilgiler elde ederlerse bunları da yeni bir bildirim formu doldurarak ve önceki forma ek olduğu belirilerek başkanlığa bildirirler.

Yükümlüler karşılaştıkları şüpheli işlemlerle ilgili herhangi bir miktar sınırlaması gözetmeksizin Masak'ın hazırlamış olduğu Şüpheli İşlem Bildirim Formuyla (ŞİBF) tespit edilen bilgiler yazılarak ve tespit dilen şüpheli işlem hangi kategoriye giriyorsa o seçenek işaretlenerek gönderilir. Şüpheli işlem sayılan şüphelilik tiplerine uymuyorsa diğer haller seçeneği işaretlenir. Formda istenilen bilgiler dışında herhangi bir bilgi verilmek isteniyorsa bu bilgiler şekle bağlı olmaksızın yazılarak bildirilebilir. Doldurulan ŞİBF bildirimi yapan görevli ve yetkili tarafından imzalanır.

Şüpheli işlem bildiriminde bulunan görevliler işlemi yapanlara, taraflarına, vekillerine temsilcilerine bildirimle ilgili hiçbir şekilde bilgi vermezler.

Doldurulan formlar MASAK Başkanlığına elde, posta ile ya da faks ile bildirilebilir.

Yönetmeliğin 13. maddesine göre şüpheli görülen işlemlerin tespit edildiği tarihten itibaren en geç 10 gün içinde Başkanlığa bildirilmesi gerekir. Ancak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde derhal başkanlığa bildirilir. Bu durumda başkanlıkla beraber Cumhuriyet savcılığına da haber verilir. ŞİB bulunmamak cezai sorumluluk doğurmaktadır[314].

5. Malvarlığına Tedbir Konulması ve Müsadere

a. Tedbir Konulması

Suç örgütleri elde ettikleri ya da akladıkları karaparalar, yargılama başlamadan veya başlamışsa sonuçlanmadan, mal varlığına ilişkin verilebilecek cezanın infazı (müsadere edilebilmesi) için mal varlığı üzerinde diğer tedbirler yeterli görülmüyorsa el koyma (zapt) söz konusu olabilir. Suç örgütü liderleri veya üyeleri elde ettikleri kazançların müsadere edilebileceğini bildikleri için söz konusu mal varlıklarını değişik şekillerde kaçırmaktadırlar. Yakınları ya da üçüncü kişiler adına kaydettirmektedirler. Bu şekilde verilebilecek müsadere cezasından kurtulmaktadırlar. Bunun önlenebilmesi için henüz yargılama başlamadan ya da yargılama devam ederken suç işlenerek elde edilen kazançlara el konulabilmesi gerekmektedir[315].

Bu nedenle KAÖK'un 9. maddesinde tedbir konulmnası başlığı altında malvarlığına el koyma düzenlenmiştir. Karaparanın aklanmasına yönelik ciddi emarelerin bulunması halinde bankalar ve banka dışı mali kurumlar ile diğer gerçek ve tüzel kişiler nezdindeki mal, alacak ve hakların dondurulmasına, üzerindeki tasarruf yetkisinin tamamen ya da kısmen kaldırılmasına, söz konusu mal, kıymetli evrak, nakit ve diğer değerlerin zaptına, bunların bir tevdi makamına

[314] ŞİB bulunmamanın cezai sorumluluğu için 4. bölüme bakınız.
[315] DÖNMEZER, Seminer Ankara, s. 28.

yatırılmasına ve hak ve alacaklar üzerinde diğer tedbirlerin konulmasına karar verilebilir. Burada "...diğer tedbirlerin konulmasına..." ifadesi anayasaya aykırılığı gerekçesi ile eleştiri konusu olmuştur. Zira Anyasanın 38. maddesine göre ceza yargılamasında uygulanabilecek tedbirlerin belirli olması ve kanunla konulması zorunluluğu bulunmaktadır. KAÖK'nundaki "...diğer tedbirlerin konulmasına..." ifadesi bu anlamda anayasaya aykırılık teşkil etmektedir[316].

Bu tedbirlerin uygulanmasına hazırlık aşamasında sulh ceza hakimi, yargılama sırasında ise mahkeme tarafından karar verilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet Savcısı da karar verebilir. Ancak Savcının karar vermesi halinde en geç 24 saat içinde hakimden onay alınması gerekir. Onaylanmaz ise derhal tedbir kararı kaldırılır.

b. Müsadere

Müsadere ise, kanunlarda yazılı durumlarda belirli bir eşya ya da malın mülkiyet hakkının mahkeme kararıyla sahiplerinden alınarak devlete verilmesidir[317]. Her ülkede olduğu gibi Türkiye'de de karapara aklama suçunda diğer cezaların yanında müsadere cezası da düzenlenmiştir. Bunun amacı suçu işleyenlerin kanunda belirtilen diğer cezaları çekmeleri halinde elde ettikleri gelirleri kullanabilmelerine fırsat verilirse suç işlenmesi teşvik edilmiş olacaktır. Bunu önlemek amacıyla yasayla müsadere cezası da getirilmiştir.

ABD' de müsadere uygulaması son derce yaygındır. Hatta herhangi bir karapara operasyonunda diğer ülkelerle işbirliğine gidilmişse sonuçta müsaderesine karar verilen paraların ve fonların operasyona katkıda bulunan ülkeler arasında paylaşımı yapılmaktadır[318].

Müsadere edilmesine karar verilecek miktar suçtan elde edilen değerin tümü ile bu değerin neması da dahil olmak üzere tüm getirisi müsadere edilecektir. Eğer gelirin bir kısmına ya da tamamına kullanılmasından ya da ele geçirilemediğinden dolayı el konulamıyorsa, failin diğer mal varlığından tespit edilen karapara miktarına tekabül eden bir miktar müsadere edilir.

Bu düzenleme bir taraftan işlenen suçun cezası niteliği taşırken diğer taraftan aslında karapara aklama girişimlerinin önlenmesi ve aklama ile mücadelenin başarılı olabilmesi için etkin unsurlardan birini oluşturmaktadır. BU yapısı itibariyle TCK'nun 36. maddesinde düzenlenmiş buluna müsadere uygulamasından ayrılınmıştır. Zira TCK 36. maddede suçta kullanılan, suçta kullanılmak üzere hazırlanan ya da suçtan elde edilen değerlerin müsaderesi düzenlenmişken KAÖK'da bu kapsam genişletilmiştir ve semereler ile ele geçirilememesi halinde malvarlığındaki diğer mallardan söz konusu miktar kadar kısmının da müsadere edileceği düzenlenmiştir.

---

[316] DONAY, s. 9.
[317] YILMAZ, Müsadere, s. 19.
[318] "Karaparanın Aklanması", s. 32.

6. Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK)

a Genel Olarak

Karapara aklama suçunun son derece uzmanlık isteyen bir konu olması nedeniyle bu suçlarla mücadele de bankacı, maliyeci, muhasebeci, borsacı, uluslararası ticaretçi gibi değişik alanların uzmanlarından yararlanma zorunluluğu vardır. Bu amaçla aşağıda inceleneceği gibi MASAK faaliyete geçirilmiştir.

Değişik ülkelere bakıldığında hemen hepsinde benzeri bir kurumun yapılandırıldığı görülmektedir. Bağlı olduğu birim polis teşkilatı, adalet teşkilatı ya da maliye teşkilatı olabilmektedir. Ancak yapısı itibariyle karapara aklama suçlarının tespiti, izlenmesi ve sorumlularının yakalanabilmesine yönelik çalışmalar yapmaktadırlar[319].

b. Kuruluşu

Karapara aklama faaliyetleri son derece karmaşık ve hızlı gerçekleştirildiğinden bu hareketleri takip edebilecek uzmanlardan oluşan kuruluşlar faaliyete geçirilmiştir. Türkiye'de MASAK'ın yaptığı görev değişik ülkelerde benzer yetki ve görevlerle donatılmış kurumlar tarafından yapılmaktadır. Bu kurumlar Fransa'da TRACFIN, ABD'de FINCEN, Monako'da SicFin, Avustralya'da CTRA (Cash Transaction Reports Agency), İtalya'da Guardia di Finanzia adı ile faaliyet göstermektedirler[320].

MASAK Başkanlığı, doğrudan Maliye Bakanına bağlı olarak kurulmuştur. MASAK'ın Maliye Bakanlığına bağlı olması eleştiri konusu olmuştur. Çünkü bu yasada suç ve ceza ile ilgili düzenlemeler yer almaktadır. Suçun araştırılması, tespiti ve cezalandırılması Adalet Bakanlığı bünyesinde gerçekleştirilmektedir[321]. Bu nedenle MASAK'ın bağlı olması gereken kurum ya Adalet Bakanlığı olmalıdır. Ya da özerk bir kurum niteliğinde olmalıydı. Gerçekten özerk bir kurumun görevini yapmasında ki etkinlik ve tarafsızlık MASAK için söz konusu olmayacaktır. Politik baskılar söz konusu olabilecektir. Suç örgütlerinin bürokrasi ve siyaset alanında kendilerine koruyucu buldukları ve buna çok önem verdikleri değişik bölümlerde anlatıldı. Bu dikkate alındığında bu kurulun özerk bir yapıya sahip olması gerekirdi. Çalışanlarının göreve başlamaları ve görevden alınmaları bakımından normal devlet memuru uygulaması etkin bir görev yapmayı engelleyebilecek bir eksikliktir.

MASAK'ın görevi ile ilgili de eleştiriler söz konuısu olmuştur. Mahkemeler hukuk bilgisi ile çözülemeyecek konularda bilirkişilere başvurmakta ve raporlar almaktadır. Mali suçlarla ilgili de aynı uygulamalarla sorun çözülebilirdi. Cumhuriyet savcısı ya da yargıç ekonomik suçların tayin ve tespiti konusunda bilirkişi sıfatıyla MASAK'tan yararlanabilirdi. Ancak yasa ile MASAK

---

[319] DEFEO, s. 3.
[320] ERGÜL, "Merkezi Kuruluşlar...", s. 6.
[321] DONAY,s. 9

bir ön soruşturma organı haline getirilmiştir[322]. Ciddi kuşkular varsa durum savcılığa intikal ettirilecek ve gereken tedbirler alınacaktır. Bu görevi yapacak organ yürütme içinde örgütlenmiş bir organdır. Her türlü bilgi ve belge isteme yetkisi verilmiştir. Yargı yetkisinin bir kısmı anayasaya aykırı olarak idari bir organa devredilmiştir. MASAK'a yargı organı ya da meclis araştırma komisyonunun görev ve yetkileri verildiği[323] ileri sürülmektedir.

c. Görev ve Yetkileri

KAÖK göre, MASAK Başkanlığının görevleri şunlardır:

1-Karapara aklanmasının önlenmesine yönelik çalışmalar yapmak, bu konuda alınması gereken önlemleri almak,

2-Karapara ile ilgili olarak ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlarla görüş ve bilgi alış verişinde bulunmak, inceleme ve araştırmalar yapmak,

3-Karapara aklanmasına ilişkin işlemlerle ilgili her türlü bilgi ve belgeyi kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden istemek[324],

4-Cumhuriyet savcıları veya Cumhuriyet savcıları adına zabıta makamlarınca intikal ettirilen konuları incelemek ve bu makamların karaparanın aklanması suçunun tespitine ilişkin taleplerini yerine getirmek,

5-Karaparanın aklanması suçunun işlenip işlenmediği konusunda ön inceleme yapmak ve suçun işlendiğine dair ciddi emarelerin varlığı halinde zabıta makamları ile işbirliği yaparak, bu Kanuna ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun zapt ve aramaya ilişkin hükümlerine göre işlem yapılmasını istemek,

6-Ön incelemeye ilişkin işlemler hakkında Cumhuriyet Savcılığına bilgi vermek,

7-Araştırma ve incelemeler sırasında karaparının aklanmasına yönelik ciddi bulgu ve emarelerin varlığının tespiti halinde, ilgilinin hak ve alacaklarına tedbir konulması için durumu Cumhuriyet Savcılığına intikal ettirmek,

8-Karapara aklanması suçunun işlendiğine dair bilgi ve belgeleri Cumhuriyet Savcılığına intikal ettirmek,

9-Karapara aklanması suçlarının tespit ve önlenmesi için alınacak tedbirlerle, bankalara ve diğer mali kurumlara ve ilgili gerçek ve tüzel kişilere müşterilerinin kimliklerini tespit zorunluluğu

---

[322] DONAY, s. 9.

[323] GÜNER Halil, "Aklanmanın Önlenmesi ve Yargı Yetkisi", Radikal, 16.01.1997. s . 9

[324] Burada her türlü bilgi ve belgeden kastedilen karapara soruşturması ile ilgili olan bilgi ve belgeleri anlamak gerekir. Yoksa konuyla ilgisi olmayan özel yaşamla ilgili bilgi ve belgelerin istenmesi söz konusu olamaz. DONAY, s. 9.

getirilmesi hususlarında Bakanlar Kurulunca karar alınmak üzere teklifte bulunmak ve yapılan işlemler hakkında Hazine Müsteşarlığına bilgi vermek,

10-Karapara aklanması suçlarına ilişkin istatistik ve diğer bilgileri toplamak, değerlendirmek ve bu bilgileri Türkiye'nin taraf olduğu ikili ve çok taraflı anlaşmalar çerçevesinde ilgili taraf ve mercilere bildirmek,

11-Başkanlığın çalışma esas ve usulleri ile kimlik tespiti ve karapara aklanması suçunun tespiti ve önlenmesine ilişkin Bakanlar Kurulu Kararlarının uygulanması hususunda ve bu Kanunun uygulanmasına dair hususlarda gerekli düzenlemeleri yapmak olarak sayılmıştır.

Başkanlık belirtilen bu görevleri Maliye Müfettişleri, Hesap Uzmanları, Gelirler Kontrolörleri, Bankalar Yeminli Murakıpları, Hazine Kontrolörleri ve Sermaye Piyasası Kurulu Uzmanları vasıtası ile yerine getirir. Uzmanların yapacakları inceleme ve araştırma sırasında isteyecekleri her türlü bilgi ve belgeyi ilgililer yerine getirmek zorundadır.

MASAK'ın yaptığı incelemeler sonucu her hangi bir tedbir alınabilmesi için bunu savcılıktan istemesi gerekmektedir. Ancak savcılık bu istem ile bağlı değildir. Kuşkuları kendisi değerlendirecek ve yeterli görürse gereken tedbirlerin alınmasını sağlayacaktır. Diğer taraftan savcılık sadece MASAK'tan gelen taleplerle değil kendiliğinden de tedbir uygulamasını sağlayabilir[325].

d. Çalışma Usulü

Mali suçları araştırma kurulu kendilerine yasa iler verilen vazifeleri Maliye Müfettişleri, Hesap Uzmanları, Gelirler Kontrolörleri, Bankalar Yeminli Murakıpları, Hazine Kontrolörleri ve Sermaye Piyasası Kurulu Uzmanları vasıtasıyla yerine getirmektedir. İnceleme elemanları, özel kanunlarının kendilerine verdiği yetkilerin yanı sıra, görevlendirme konusuna giren hususlarda KAÖK'un tanıdığı yetkileri de kullanırlar. Görüldüğü gibi değişik kurumların elemanlarını aklama olaylarının takibi ve incelenmesinde kullanılmaktadır. Gerçekten karapara aklama yol ve yöntemleri o kadar değişik şekillerde gerçekleştirilebilir ki o alanın uzmanı olmayanlar bunu fark edemeyebilirler. Bu nedenle her mali alanda görev yapan her kurumdan gereken uzman istenerek devlet kurumları arasında işbirliği içerisinde aklama olayları incelenebilmektedir.

İnceleme elemanları, araştırma ve incelemeler sırasında karaparanın aklanmasına yönelik ciddi emarelerin tespiti halinde, ilgilinin hak ve alacaklarına tedbir konulması için durumu Başkanlığa yazılı olarak intikal ettirirler.

Cumhuriyet savcıları veya Cumhuriyet savcılarının talimatı üzerine zabıta makamlarınca intikal ettirilen konular ve bu makamların karaparanın aklanması suçunun tespitine ilişkin ilettikleri talepler veya usulüne uygun olarak yapılan ihbarlar veya re'sen elde edilen diğer bilgi ve

[325] DONAY, s. 9.

belgeler üzerine Başkanlık, doğrudan veya yapılacak ön inceleme sonucunda gerekli gördüğünde, karapara aklama suçunun araştırılması ve incelemesi görevlerini inceleme elemanları vasıtasıyla yerine getirir.

İnceleme elemanları, Başkanın talebi üzerine ilgili birim amirinin teklifi ve bağlı veya ilgili bulundukları Bakanın onayı ile belirlenerek, Başkanlıkça yapılması istenilen incelemeyi tamamlamak üzere geçici olarak görevlendirilirler. Görevlendirme, talep tarihinden itibaren en geç on gün içinde yapılarak Başkanlığa bildirilir. İnceleme elemanları görevlendirme süresi içinde öncelikle Başkanlığa ait karapara aklama suçunun araştırılması ve incelenmesi işlerini yerine getirirler.

Görevlendirme, ilgili birim tarafından inceleme elemanının görevlendirildiğine ilişkin yazının Başkanlığa ulaştığı anda başlar ve inceleme elemanı tarafından düzenlenen raporun Başkanlığa teslimi ile tamamlanır.

Başkanlık, gerekli gördüğü durumlarda inceleme elemanlarından Başkanlıkça tespit edilecek çalışma yerinde araştırma ve inceleme görevinin yerine getirilmesini ister.

İnceleme elemanlarına, kendilerine verilen araştırma ve inceleme görevleri için, işin niteliğine göre Başkanlıkça uygun bir süre verilebilir. İncelemenin bu sürede tamamlanamayacağı anlaşıldığı taktirde, inceleme elemanı gerekçeleri ile birlikte ek süre talep eder. Başkanlık ek süre verebileceği gibi inceleme elemanı sayısının arttırılmasını ilgili birimlerden talep edebilir.

Kanuna göre yapılan araştırma ve inceleme sonuçları yeteri kadar düzenlenecek "Araştırma ve İnceleme Raporu" ile Başkanlığa bildirilir. Raporların şekline ilişkin diğer hususlar Başkanlıkça belirlenir. İnceleme elemanlarının Başkanlığa tevdi ettikleri raporlar, ilgili makamlara verilmeden önce okumaya tabi tutulur. Okuma, raporların maddi ve hukuki bakımdan hatasız olmaları yönünden yapılır. Raporlar görevlendirilecek başkan yardımcıları tarafından okunur. Okuma ile inceleme elemanının ihtilafi halinde, raporu okuyan dışındaki bir başkan yardımcısının başkanlığında incelemeyi yapan elemanın mensup olduğu birimden seçilecek iki, farklı birimlerden inceleme elemanlarının müşterek incelemelerinde her birimden seçilecek bir denetim elemanından teşekkül eden komisyon nihai kararı verir. Komisyon kararı uygulanır.

Başkanlık, karapara aklanması suçunun işlendiğine dair bilgi ve belgeleri gereği yapılmak üzere yetkili ve görevli Cumhuriyet savcılığına intikal ettirir. Cumhuriyet savcılığınca dava açılması halinde Bakanlık, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunundaki usule göre, davaya müdahil olur. Takipsizlik kararı verilmesi halinde ise Bakanlık itiraz hakkını kullanabilir. Araştırma ve inceleme sırasında diğer suçların tespiti halinde, ilgili mevzuat hükümleri gereğince işlem yapılır.

Cumhuriyet savcılıkları, kendilerine intikal ettirilen raporlar üzerine verdikleri kararı Başkanlığa tebliğ ederler.

Kendi birimlerinden verilen inceleme ve soruşturma görevlerini yaparken, teftiş, inceleme ve denetim elemanlarının, Kanunun 2 nci maddesinde sayılan karaparanın doğmasına neden olan fiillerin işlendiğine dair düzenledikleri raporlar, karapara aklama suçu yönünden değerlendirilmek üzere ilgili birimler tarafından Başkanlığa intikal ettirilir. Ancak, karapara aklandığına dair ciddi emarelerin varlığı ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde incelemeye devam olunmakla beraber, durum Başkanlığa yazılı olarak bildirilir.

Başkanlık ve inceleme elemanlarının KAÖK uyarınca yapacakları araştırma ve inceleme görevleri sırasında bilumum mülki amirler emniyet amir ve memurları, belediye başkanları, köy muhtarları ve kamu müesseseleri ellerindeki bütün imkanlarla kolaylık göstermeye ve yardımda bulunmaya mecburdurlar.

MASAK yasada ve yönetmelikte belirtilen görevleri yerine getirip getirmediklerini inceleme elemanları vasıtasıyla denetler ve görevlerini yerine getirmeyen yükümlüler hakkında yasal işlem yapmak zorundadırlar.

7. Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulunun Görev ve Yetkileri

a. Kuruluşu

Koordinasyon Kurulu; Maliye Bakanlığı Müsteşarı başkanlığında aşağıdaki üyelerden oluşur.

Maliye Teftiş Kurulu, Maliye Hesap Uzmanları Kurulu, Mali Suçları Araştırma Kurulu, Hazine Müsteşarlığı Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulu, Hazine Kontrolörleri Kurulu ve Sermaye Piyasası Kurulu Başkanları ile Gelirler Genel Müdürü, Banka ve Kambiyo Genel Müdürü, Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürü, Dışişleri Bakanlığı Ortadoğu, Afrika ve Uluslararası Siyasi Kuruluşlar Genel Müdürü, İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanından meydana gelir.

Koordinasyon Kuruluna gerektiğinde Baş hukuk Müşaviri ve Muhakemat Genel Müdürü, Gümrük Müsteşarlığı Teftiş Kurulu Başkanı, İçişleri Bakanlığı Kaçakçılık İstihbarat Harekat ve Bilgi Toplama Dairesi Başkanı ile Başbakanlık, Sağlık Bakanlığı ve T.C. Merkez Bankasından en az genel müdür düzeyinde birer temsilci üye sıfatıyla katılmak üzere davet olunur. Kurul, gerek duyduğunda diğer kamu kurum ve kuruluşlarından da temsilci çağırılabilir.

Kurul üyeleri yerlerine başkalarını gönderemezler. Ancak Kurul başkan ve üyelerinin herhangi bir nedenle işlerinden geçici veya sürekli olarak ayrılmaları halinde yerlerine Devlet Memurları Kanununa veya ilgili kanunlarına göre atanacak vekilleri toplantıya iştirak eder.

b. Görev ve Yetkileri

Koordinasyon Kurulu, karapara aklanmasının önlenmesine yönelik çalışmalarda MASAK'ın yürüteceği faaliyetleri ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte koordine etmek, uygulamaya ilişkin politikaları tespit etmek, mevzuat düzenleme ve tekliflerini değerlendirmekle görevlidir. Mali suçlarla Mücadele koordinasyon kurulunun çalışma esas ve usulleri hakkında yönetmelikte ise kurulun görevleri;

a) Karapara aklanmasının önlenmesine yönelik çalışmalarda, Mali Suçları Araştırma Kurulunun yürüteceği faaliyetleri, ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte koordine etmek,

b) Karapara aklanmasının önlenmesi amacıyla uygulamaya ilişkin politikaları tespit etmek,

c) Mevzuat düzenleme ve tekliflerini değerlendirmek ve karara bağlamak olarak belirtilmiştir.

Bundan başka koordinasyon kurulu başkanlığın teklifi üzerine yükümlüler için devamlı bilgi verme işlemlerinin mahiyeti ve niteliğine göre gerektiğinde özel kayıtların tutulmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

Yine başkanlığın teklifi üzerine koordinasyon kurulu, yönetmeliğin maktu hadlerini devlet istatistik enstitüsü tarafından açıklanan toptan eşya fiyat endeksindeki değişimi dikkate alarak yeniden belirlemeye yetkilidir. Koordinasyon kurulunun bu konudaki kararları resmi gazetede yayımlanır.Yayımını takip eden ay başından itibaren yürürlüğe girer.

c. Başkanın Görevleri

Söz konusu yönetmeliğin 6. maddesine göre başkanın görevleri şunlardır;

a) Kurulun olağan toplantılarını düzenlemek ve gerektiğinde Kurulu olağanüstü toplantıya çağırmak,

b) Kurulun olağan ve olağanüstü toplantılarına başkanlık ederek çalışmaların verimli ve düzenli bir şekilde yürütülmesini sağlamak,

c) Kurulun almış olduğu karar ve önerileri ilgili makamlara bildirmek.

d. Çalışma Usulü

Kurul, altı ayda bir Başkanın belirleyeceği tarihte olağan olarak toplanır. Her ne kadar yasada altı ayda bir toplanması düzenlenmişse de kurul konunun Türkiye'de yeni olması bakımından bazı uygulamaların yerleşebilmesi için sık sık toplanmakta ve gelişmeleri izlemektedir[326]. Toplantılar gizlilik esasına göre yapılır.

Olağan toplantılar dışında Kurul, başkanın gerek gördüğü hallerde veya Kurul üyelerinden birinin yazılı başvurusu üzerine Başkan tarafından olağanüstü toplantıya çağrılabilir.

Kurul, toplantıya çağırılan üye sayısının yarısından bir fazlası ile toplanır.

---

[326] AKSU Ayfer, "Karaparanın Aklanması İle Mücadele Semineri", Bankacılar Dergisi, Sayı 28, 1999, s. 133.

Kararlar, toplantıya katılan üyelerin salt çoğunluğu ile alınır. Üyeler çekimser oy kullanamazlar. Oyların eşitliği halinde başkanın oyu iki oy sayılır.

Toplantının gündemi, yeri, tarihi ve saati on beş gün önceden üyelere duyurulur.

Koordinasyon kurulunun sekreterya hizmetlerini Mali Suçları Araştırma Kurulu yürütür.

SONUÇ

Son yıllarda işlenen suçlarda bazı değişiklikler görülmeye başlanmıştır. Bunlar, ekonomik amaçlı işlenen suçların diğer suçlar içindeki oranı giderek yükselmesi, suçların daha çok örgütsel yapı içinde işlenmesi, suç işleme metotlarının sürekli değiştirilmesi, suç işlerken ileri teknoloji ürünü araçların kullanılması, mağduru olmayan ya da rızalı mağduru olan alanlarda suçun işlenmesi, suç işlemede uzman yardımcıların kullanılması gibi değişikliklerdir. Suçların işlenmesindeki bu değişim bir yandan elde edilen kazancı cazip hale getirmiş diğer yandan suçların kovuşturulmasını değişik usullerle engelleyerek cezalandırılmaktan kurtulabilmişlerdir. Örgütlü olarak işlenen suçlardaki bu cazibe suç örgütlerinin doğmasına neden olmuştur.

Suç örgütleri, suç işleyerek, şiddet kullanarak, kamuya ve özel sektöre nüfuz edilerek yüksek miktarda kazanç elde etmek amacıyla, birden çok kişinin, hiyararşik yapı içinde, örgüt içi yaptırım sistemine tabi olarak, fonksiyonel işbölümü yapılarak, sürekli suç işlemek üzere kurulan örgütlerdir. Bu suç örgütlerinin tanımı değil karakteristik özellikleridir.

Suç örgütleri suç işleyerek yüksek miktarlı kazanç elde etmek üzere kurulmaktadırlar. Suç işlenilerek elde edilen kazançlar ise karapara olarak adlandırılmaktadır. Yani suç örgütleri karapara elde etmek için suç işlemektedirler. Bu anlamda suç örgütleri ile karapara arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır. Şunu da belirtmek gerekir ki, suç örgütlerinin tüm faaliyetleri suç değildir. Diğer yasal girişimciler gibi suç örgütleri de değişik alanlarda yasal faaliyetlerde bulunabilirler ve bu faaliyetlerinden yasal kazançlar da elde edebilirler.

Suç örgütlerinin elde ettikleri karapara üzerinde kolayca tasarrufta bulunamamaktadırlar. Yasal yatırımlara dönüştürememektedirler. Bunların yapılabilmesi için bu paralarla bu paraların elde edilmesi için işlenen suçlar arasındaki bağın koparılması gerekmektedir. İşlenen suç ile karaparanın arasındaki bağın koparılması ve elde edilen karaparanın yasal kazançmış gibi gösterilmesine yönelik eylemler ise karaparanın aklanmasıdır. Dolayısıyla suç örgütleri, suç işleyerek karapara elde etmektedirler ve bu karaparaları aklamaktadırlar.

Suç örgütlerinin karapara elde etmek amacıyla işledikleri suçlar, genellikle büyük boyutlu ve uluslararası gerçekleştirilen uyuşturucu, silah, organ, işçi, nükleer madde, tarihi eser kaçakçılığı, fidye, fuhuş, otomobil hırsızlığı, sahtecilik, arsa ve arazi spekülatörlüğü gibi faaliyetlerdir. Bu faaliyetlerden elde edilen kazançlar aynı zamanda pek çok ülke yasalarında olduğu gibi Türkiye'de de karapara sayılmaktadır. Suç örgütleriyle ve karaparayla mücadelede mevcut yasal düzenlemeler yeterli olmamış ve yeni yöntemler getirilmiştir. Suç örgütleri ve karaparayla mücadelede ortak bazı yöntemler kullanılmaktadır. Suç örgütlerinin işledikleri suçlarla karapara elde edilen suçların ortak bazı özellikleri bulunmaktadır. Bu bakımdan çıkar amaçlı suç örgütleri ile karapara ve karapara aklama eylemleri arasında bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişkinin varlığının bilinmesi alınacak tedbirler ve getirilecek yasal düzenlemelerde isabetli davranılmasına ve bu suçlarla mücadelede başarılı olunmasına neden olacaktır. Bu suçlarla mücadelede aynı kolluk ve aynı mahkemelerin görevlendirilmesi başarıyı artıracaktır.

Suç örgütlerinin dünyada ve Türkiye'de elde ettikleri ve akladıkları karapara miktarına bakıldığında trilyon dolarlardan söz edilmektedir. Suç örgütleri ellerinde tuttukları bu parasal güç ile ekonomiyi, siyaseti, yargıyı etkileyebilmekte, kamu görevlilerini rüşvet vererek ya da tehdit ederek amaçları doğrultusunda kullanabilmekte, basın ve yayın organlarını kontrol altına alabilmektedirler. Kredi ve ihalelerin kimlere verileceği, bazı kritik görevlere kimlerin atanacağı gibi konularda baskı yapabilmektedirler. Seçimlere etki yaparak bazı adayların seçilmesi ya da seçilmemesi için faaliyette bulunabilmektedirler. Ceza evlerinde bile kontrol edilememekte ve buradan verilen emirlerle değişik faaliyetler yönetilebilmektedir. Bu anlamda suç örgütleri ile mücadelede yeterince başarılı olunamamıştır. Başarılı olunamamanın sebeplerinden birisi de kolluk kuvvetlerinin hukukla bağlı olmasına karşın suç örgütlerinin hukuk kurallarının korumasından yararlanarak engellemelerinden etkilenmeyerek faaliyette bulunmalarıdır. Bununla birlikte devletler suç örgütleriyle hukuk kurallarına bağlı kalarak, insan hak ve özgürlüklerini ihlal etmeksizin mücadele etmek durumundadır.

Suç örgütleri ve karaparanın ortaya çıkardığı bu tehdit ve tehlike toplumsal yaşam ve kamu düzenini ciddi şekilde rahatsız etmektedir. Bu suçlarla mücadele amacıyla uluslararası sözleşmeler imzalanmıştır. Başta ABD olmak üzere Avrupa ülkelerinde ve son yıllarda da Türkiye'de suç örgütleri ve karapara ile mücadele konusunda yasal düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Mevcut ceza ve ceza usul hükümleri ile suç örgütleri ve karaparanın aklanması ile mücadelede başarı sağlanamamıştır. Bu nedenle uluslararası çalışmalarda ve yasal düzenlemelerde kolluk kuvvetlerine yeni yetkiler ve yeni ceza muhakemesi tedbirleri getirilmiştir. Bunların arasında iletişimin dinlenmesi ve tespiti, gizli izleme, elektronik kayıt ve verilen incelenmesi, gizli görevli kullanılması, tanık koruma, kontrollü teslimat, şüpheli işlem bildirimi gibi tedbirler bulunmaktadır. Bu tedbirlerin bir kısmı özel hayatın gizliliği ilkesine aykırılık oluşturmaktaysa da yasalarla

düzenlenmiş olması ve uygulamasının ciddi teminatlara bağlanması ile özel hayatın gizliliği ilkesi ile dengeleme yapılmaya çalışılmıştır.

Dikkati çeken önemli bir değişiklikte el koyma ve müsadere uygulamasının kapsamının genişletilmiş olmasıdır. Suç örgütlerinin yargılama başlamadan ya da yargılama sırasında ellerindeki mal varlıklarını kaçırmaları dikkate alınarak söz konusu malvarlıkları üzerindeki tasarruf haklarını kısıtlayan ya da kaldıran tedbirler konulması düzenlenmiştir. Klasik ceza usul hukukunda sadece deli özelliği taşıyan ve suçtan elde edilen eşya üzerine tedbir konulabilirken bu düzenlemelerde ayrıca banka, finans kurumu ve diğer kişiler üzerindeki hak ve alacakları üzerine de tedbir konulabileceği hükme bağlanmıştır. Yine klasik ceza usul hukukunda delil özelliği olan ve suçtan elde edilen malvarlığı müsadere edilebilirken söz konusu düzenlemelerde suçtan elde edilen malvarlığı müsadere edilecektir. Şayet bu malvarlığı ele geçirilemez ise buna tekabül eden başka malların ve bu malların semerelerinin de müsaderesine karar verilebileceği düzenlenmiştir. Suç örgütleri ile mücadelede ellerindeki karaparaların alınmasının etkin yöntem olacağı kabul edilmekte ve uygulanmaktadır.

Çıkar amaçlı suç örgütleri ve karapara ile mücadele amacıyla uluslararası çalışmalar kısaca incelenmiş ve bu çalışmalar sonucunda alınan kararların her üye ülkede uygulanması ve yapılacak yasal ve yönetsel düzenlemelerde tek düzeliğin sağlanması amaçlanmıştır. Çünkü her iki suç da genellikle uluslararası boyutta işlenmektedir. Bu nedenle tek bir ülkenin alacağı önlemler bu suçlarla mücadelede başarı sağlanmasına yetmemektedir. Gerek ulusal gerekse uluslararası alanda bu suçlarla mücadele için ciddi işbirliği zorunludur. Hukuk kuralarına bağlı ve kolektif bir mücadele sergilenmelidir.

Türkiye'de yapılan uluslararası çalışmalara katılmış ve alınan kararlara gecikmeli de olsa uymuştur. Bu amaçla 13 Kasım 1996 tarihinde KAÖKanun ve 1 Ağustos 1999 tarihinde ÇASÖMK yürürlüğe girmiştir. KAÖK, ilgili yönetmelik ve tebliğlerle karapara, karapara aklama suçu, MASAK, Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu, kontrollü teslimat, kimlik tespiti ve saklanması, şüpheli işlem bildirimi, devamlı bilgi verme mecburiyeti gibi yeni bazı uygulamalar ve yükümlülükler getirmiştir. Karapara aklama eylemleri suç olarak kabul edilmiş, karapara aklama suçunun cezası, ağırlaştırıcı ve hafifletici nedenleri, yetkili ve görevli mahkeme ve yargılama usulü belirlenmiştir.

ÇASÖMK ile çıkar amaçlı suç örgütü kurma, yönetme, örgüt adına faaliyette bulunma, bilerek hizmet yüklenme ve örgüte üye olma suç olarak kabul edilmiştir. Bu örgütün sadece kurulması suçun işlenmesi için yeterli olup herhangi bir faaliyette bulunması gerekmemektedir. Bu suçlarla mücadelede klasik usullerin yetersizliği nedeniyle yeni tedbirler getirilmiştir. Bunlar arasında iletişimin dinlenmesi ve tespiti, gizli izleme, kayıt ve verilerin incelenmesi, gizli görevli

kullanılması, hak ve alacaklara tedbir konulması, tanık ve diğer kamu görevlilerinin korunması, yurt dışına çıkma yasağı, pişmanlık uygulaması gibi düzenlemeler bulunmaktadır. Bundan başka suç örgütlerinin yargılamasını yapmak üzere DGM görevlendirilmiş ve yargılama usulü tespit edilmiştir. Verilen cezaların çektirileceği ceza evlerinin yapısı ve infaz hukukuna ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

Getirilen yeniliklerle kolluk kuvvetleri ve yargı suç örgütlerine karşı daha güçlü hale getirilmiştir. Uzun zamandan beri yaşanan bazı sorunlar çözülmüş, uygulanan bazı tedbirler yasal dayanağa kavuşturulmuştur. Hatta bu düzenlemeler kısa süre sonra başarılı sonuçlar vermeye başlamıştır. Çok sayıda suç örgütleri ve karapara aklama eylemlerine ilişkin dosyalar yargıya intikal ettirilebilmiştir.

Bu başarılı sonuçların yanında bazı sorunlar hala devam etmektedir. Yapılan yasal düzenlemelerdeki bazı eksiklikler de söz konusudur. Şimdi tespit ettiğimiz eksiklikleri ve bize göre çözüm yollarını sıralamaya çalışacağız. Yürürlüğe giriş tarihlerine göre önce KAÖKardından da ÇASÖMK ve bunların uygulamalarında ortaya çıkan sorunlara ve çözüm yollarına değineceğiz.

KAÖK bakımından ortaya çıkan sorunların başında yapılan karapara tanımı gelmektedir. Yasada belirli suçlar sayılmış ve bu suçların işlenmesi ile elde edilen paraların karapara olacağı belirtilmiştir. Uluslararası çalışmalarda ve bazı ülkelerde olduğu gibi Yasa tasarısında da her türlü suçtan elde edilen gelirler karaparadaır şeklinde bir tanım yapılmışken yasada sayma yöntemi benimsenmiştir. Bu nedenle de bazı suçlar unutulmuştur. Unutulan suçlar, Gümrük Kanununa muhalefet suçları, Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanununa muhalefet, orman arazisinin yağmalanması suçu, zimmet, rüşvet, irtikap suçları, yasadışı kumar oynatmak suçları, memuriyeti kötüye kullanma ve ihmal suçları, sermaye piyasası mevzuatına muhalefet suçları, 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanuna muhalefet suçları, adam öldürme ve adam yaralama suçları kapsam dışında kalmıştır. Bu suçlar işlenmek suretiyle kazanç elde edilirse bu kazançlar karapara sayılmayacaktır. Halbuki sayılan bu suçlar suç örgütlerinin ve karaparanın doğrudan ya da dolaylı olarak ilgi alanlarına giren suçlardır. Ekonomik amaçlarla işlenebilecek suçlardır. Fakat bu suçların işlenmesi ile elde edilen kazançlar karapara sayılmayacaktır.

Diğer taraftan yasada TCK 125-173. maddeleri arasında düzenlenen suçların işlenmesi ile elde edilen kazançların karapara olacağı düzenlenmiştir. Halbuki bu kısımda düzenlenen suçlar devletin temel düzeni aleyhine işlenen suçlardır. Bu suçların işlenmesindeki amaç çıkar elde etmek değil, devlet düzenini yıkmak ya da değiştirmektir. Bu suçların sayılması da isabetsiz olmuştur.

Yasada sayılan suçların bazılarının işlenmesi ile ekonomik çıkar elde etmek mümkün değildir. Buna rağmen karapara kapsamında sayılmıştır. Örneğin 6136 sayılı yasaya muhalefet ile

elde edilen kazançların karapara olduğu belirtilmiştir. Ancak 6136 sayılı yasada sadece silah kaçakçılığı değil aynı zamanda ruhsatsız silah bulundurma ve taşıma suçları da düzenlenmiştir. Ruhsatsız silah taşıma ve bulundurma suçlarının işlenmesi ile ekonomik çıkar elde edilmesi mümkün değilken bunun karapara sayılması mantıksızdır.

Karaparanın tanımı ve kapsamının tekrar gözden geçirilmesi ve işlenen her türlü suçtan ya da belirli bir sürenin üzerinde cezayı gerektiren suçların işlenmesi ile elde edilen kazançlar karaparadır şeklinde bir tanımlama yapılmalıdır. Zatem 2000 yılı sonlarından itibaren 4208 Sayılı Yasada değişiklik yapılması amacıyla çalışmalar başlatılmıştır.

Bir diğer eleştiri konusu da MASAK'ın yapısıdır. Zira tasarıda başbakanlığa bağlı yarı özerk nitelikli bir kurum iken yasada Maliye Bakanlığına bağlanmıştır. Burada görev yapacak memurlar ve kamu görevlileri normal usullere göre atanacaklardır. Yürütmenin emri altında bir kurumdur. Bu yapısı ile siyasi iradenin baskısı ile etkinliği kırılabilir. Eğer mutlaka bir bakanlığa bağlanması gerekiyorsa Adalet Bakanlığına bağlanabilirdi. Çünkü suçlarla ilgili bakanlık adalet baklanlığıdır. Bu çarpıklık giderilmeli ve MASAK mümkünse özerk bir kurum haline getirilmelidir. Bu mümkün değilse en azından Adalet Bakanlığına bağlı bir kurum olmalıdır.

MASAK'ın görevi ile ilgili de eleştiriler söz konusu olmaktadır. Suçların ve suçluların araştırılması ve kovuşturulması Cumhuriyet savcılarının yetkisindedir. Savcılar inceleme ve araştırmaları sırasında hukuk bilgileri ile çözemeyecekleri olaylar için bilirkişilere gidebilmektedir. MASAK ise savcıları devre dışı bırakan ve savcılar yerine ön inceleme ve araştırma yapan bir kurum niteliğindedir. Bu sistem hem araştırma ve inceleme sürecini uzatmaktadır. Hem de anayasaya aykırı olarak yargı yetkisinin bir kısmı yürütmeye devredilmiş durumdadır. Bu sakıncaların giderilmesi ve MASAK'ın bilirkişilik yapacak uzman bir heyet olarak görev yapması daha uygun olacaktır.

Karaparanın elde edilmesini ve aklanmasını kolaylaştıran nedenlerden birisi de kayıt dışı ekonomidir. Karapara aklama suçlarının önlenmesi için ekonominin kayıt altına alınması ve nakit para kullanımının azaltılması gerekmektedir.

Karapara aklama suçlarının yargı yeri asliye ceza mahkemeleridir. Halbuki çıkar amaçlı suç örgütleri ile ilgili suçların yargılama görevi DGM'ne verilmiştir. Suç örgütlerinin işledikleri her suçta karapara da söz konusudur denilse abartılmış olmayacaktır. Zaten CMUK 2 ve devamı maddelerine göre suç örgütünün işlediği karapara aklama suçu birleştirilecek ve üst görevli mahkeme olarak DGM'de görülecektir. KAÖK ile düzenlenmiş bulunan kontrollü teslimat uygulaması için karar verecek mercinin Cumhuriyet Başsavcılığı olduğu belirtilmiştir. Cumhuriyet Başsavcılığı ise Yönetmeliğin 4. maddesinde Ankara DGM Cumhuriyet Başsavcılığını ifade edeceği belirtilmiştir. O halde kontrollü teslimat kararını Ankara DGM Cumhuriyet Başsavcılığı

karar verecektir. Bu nedenle suç örgütlerinin yargılanması DGM'de karapara aklama suçlarının yargılanması asliye ceza mahkemelerinde olması koordinasyon, etkinlik, uzmanlık ve yargılama hızı bakımından yanlış olmuştur. Terör suçlarının yargılamasında uzmanlaşan DGM'lerinin terör suçlarının azalması ile birlikte yavaş yavaş çıkar amaçlı suç örgütleri ve bunların faaliyetleri konusunda görevlendirilmesinin gerektiğini düşünmekteyiz. Dolayısıyla karapara aklama suçlarında da DGM'lerinin görevli olması daha uygun olacaktır.

Bir başka eksiklik de verilen hapis cezalarının 2 yıldan başlaması ve para cezalarına çevrilebilecek olmasıdır. Pek çok ülke yasalarında karapara aklama suçunun cezası 10 yılın üzerinde hapistir. Bazı ülkelerde 3 yıldan başlayıp 8, 9 yıla kadar hapis cezası düzenlenerek üst sınır yüksek tutulmuştur. Türkiye'de karapara aklama suçunun cezası 2 yıl ile 5 yıl arasında hapis cezasıdır. Türkiye'de cezalar genellikle alt sınırdan verilmektedir. Hafifletici nedenlerin de uygulanması halinde verilecek ceza hayli azalmaktadır. Bir de buna infaz sistemindeki şartla salıverme ve indirimli şartla salıverme süreleri düşülürse verilecek hapis cezası çok düşük ve caydırıcılıktan uzak olacaktır. 647 sayılı yasaya göre kısa süreli (1 yıl ve aşağısı) hürriyeti bağlayıcı cezalar para cezasına ya da diğer tedbirlere çevrilebilmektedir. Karapara aklama suçlarında verilen cezalar 1 yıl ve aşağısı olması halinde paraya çevrilebilecektir. Paraya çevirmenin yasaklanmamış olması bir diğer eksikliktir.Karapara aklama suçlarının işlenmesinin önlenmesi isteniyorsa verilen cezalar ve uygulanan infaz sistemi dikkate alınarak yeniden düzenlenmeli, hem ceza miktarı artırılmalı hem de erteleme ve paraya çevirmenin yasaklanması gerekmektedir.

ÇASÖMK ile ilgili olarak da, gizli görevli kullanımına ilişkin getirilen düzenleme uygulama alanı son derece sınırlı hatta çok defa imkansız bir tedbirdir. Çünkü suç örgütleri kullandıkları elemanları son derece titiz bir inceleme ve araştırmadan sonra almaktadırlar. Bir kamu görevlisinin suç örgütünün içine sızması ve kimliğini bildirmeksizin işlenen suçlar ve örgütün liderlerine kadar ki yöneticilerini tespit edebilmesi için uzun süre denenecektir. Hatta bazı suçların işlenmesinde gizli görevli kullanılmak istenecektir. Yasada açıkça belirtildiği şekilde gizli görevlinin suç işleme yetkisi yoktur. İşlerse bundan sorumlu olacaktır. Diğer taraftan gizli görevlinin örgüt içinde suç işlemesine izin verilmesi de hukuk devleti ilkesi ve kanun önünde eşitlik ilkesi gereği savunulamaz. Bu durumda suç işlemeksizin örgüt içine girebilmesi ve gereken çalışmaları yapabilmesi mümkün değildir.

Suç örgütleriyle mücadelede etkin bir koordinasyon gerekmektedir. Hem ülkeler arası hem de ülke içinde kolluk kuvvetleri, mali birimler, bankalar, tapu sicili, gümrükler gibi değişik birimler arasında sıkı bir işbirliği zorunludur. Diğer taraftan savcı-kolluk işbirliğinin yeterince sağlandığı söylenemez. DGM altı bölgede yapılanmış olması ve suç örgütleriyle mücadelede

DGM'lerinin görevlendirilmiş olması yetmemektedir. Zira il ve ilçelerdeki suç örgütlerine ilişkin küçük işaret ve emareler yerel savcı tarafından başsavcılığa aradan da DGM başsavcılığına intikal ettirilecektir. Suç örgütleriyle mücadele için izlenecek bu yol çok defa gecikmelere neden olabilecektir. Bunun yerine mümkünse her il ve ilçede, bu mümkün değilse en azından il bazında suç örgütleriyle mücadele amacıyla eğitilmiş birimler savcı-kolluk oluşturulmalıdır. Türkiye çapında suç örgütleriyle mücadeleyi organize edecek DGM savcısı görevlendirilmelidir.

Suç örgütleriyle mücadelede gizlilik son derece önemlidir. Son günlerde de tanık olunduğu gibi televizyon ekranlarında kolluk kuvvetleri açıklama yapmakta, savcı bunun eleştirmekte içişleri bakanlığı elemanlarına sahip çıkmak adına bunun kabullenmediği görülmektedir. Mevcut sistemde savcı ve kolluk kuvvetleri arasında amir memur ilişkisi söz konusu değildir. Savcılık teşkilatı Adalet Bakanlığına bağlıyken kolluk içişleri bakanlığına bağlıdır. Cumhuriyet savcısının kontrolünde suçla mücadele edecek kolluk kuvvetlerinin sicil amiri Cumhuriyet savcısı değildir. Bu nedenle yaklaşık 10 yıldır ileri sürülen ama bir türlü gerçekleştirilemeyen adli kolluğun kurulması gerekmektedir. Aslında bunun için binlerce yeni elemana gerek olmayıp mevcut kolluk kuvvetleri arasından şimdi de bu görevi sürdüren elemanların Adalet Bakanlığına bağlı olarak görev yapması yeterli olacaktır.

Suç örgütlerinin kazançlarının belirli bir bölümünü kamu görevlilerine rüşvet verilmek üzere tahsis edildiği bilinmektedir. Rüşvet ve yolsuzluk olaylarının yaygınlaşmasında suç örgütlerinin büyük rolü bulunmaktadır. Hatta politikacılarla sıkı işbirliğine gitmek istemektedirler ve başarılı da olmaktadırlar. Siyasilerle kurulan işbirlikleri değişik menfaatlerin elde edilmesinde kullanılmaktadır. Bu nedenle milletvekili dokunulmazlığının sadece yasama faaliyetlerini kapsayacak şekilde sınırlandırılması gerekmektedir. Bunun dışında herhangi bir suç işlediğine dair kuvvetli belirti bulunursa, hakkında mahkumiyet kesinleşinceye kadar tutuklanmaksızın (ama yurt dışına çıkışına da izin verilmeksizin) kovuşturmanın yapılabilmesi gerekmektedir. Bu hem suç örgütleriyle mücadeleyi etkinleştirecektir hem de siyasetin zanlı kişilerden temizlenmesi sağlanmış olacaktır. Parti liderleri şaibeli kişileri aday göstermeyeceklerdir. Diğer taraftan rüşvet suçu ile etkin mücadele edilmelidir.

Suç örgütlerinin işledikleri suçlarda hem uzman yardımcılar kullandıkları hem de teknolojik araçlar kullanmaktadırlar. O kadarki bir suç örgütü CIA'nın kendi telefonlarını dinlemesini önlemek için uydu kiraladığı tespit edilmiştir[327]. Son teknoloji ürünü araçları kullanarak suç işleyen örgütlerle mücadele edecek kolluk kuvvetlerinin de en az bunlar kadar teknolojik imkanlara sahip olmaları gerekmektedir. Türkiye'de kolluk kuvvetlerinin teknoloji

[327] AYSU, s. 81.(Newsweek, Sayı 24, 1993, s. 13.)

açısından durumu bu suçlarla etkin mücadele için yeterli değildir[328]. Bu eksikliğin giderilmesi gerekmektedir. Bazı ülkelerde uygulandığı gibi müsadere edilen malların belirli bir oranının teknoloji yatırımına tahsis edilmesi sağlanabilir.

Yasada düzenlenen müsadere ve el koyma tedbiri yerinde bir düzenleme olmuştur. Ancak önemli olan işlenen suçların takibi ve suçluların yakalanması değil suçların işlenmesinin önlenmesidir. Türkiye'de ekonominin büyük kısmının kayıt altında değildir. Kayıt dışı ekonominin yaygın olduğu ülkeler de suç işleyerek elde edilen kazançlar yasal gelirlermiş gibi gösterilmesi mümkünüdür. Bir zanlının üzerinde ya da evinde milyarlarca Lira bulunsa bu paranın yasal olup olmadığı sorulamamaktadır. Kolluk kuvvetleri bu paraların yasal olmadığını ispat etmek zorundadır. Halbuki bulunan büyük miktarlı paranın yasal olduğunu en kolay o paranın sahibi ispatlayabilir. Bazı ülkelerde uygulandığı gibi Türkiye'de de şartları oluşturularak malvarlıklarının yasal olduğunun sahipleri tarafından ispatlanması, ispatlayamaması halinde bu varlıkların yasadışı kabul edilerek müsaderesi gibi bir düzenleme getirilebilir. Bu hem karaparanın aklanmasının önleyecektir. Hem de suç örgütlerinin varlıklarını ve faaliyetlerini önleyecektir.

Suç örgütlerinin ceza evlerindeki koğuş sisteminden yararlanarak faaliyetlerine devam etmesi önlenmelidir. İtalya da suç örgütü liderlerinin ve ileri gelen yöneticileri küçük adalara hapsedilmiş ve buradan kaçma imkanlarının olmadığını anlayınca pişmanlık yasalarından yararlanmak için örgütün çökertilmesini sağlamışlardır. Türkiye'de de bazı gazeteciler bu fikri dile getirmişlerdir. Biz de bu düşünceye katılmaktayız.

Dolaylı bir tedbir de olsa yargının hızlı çalışması sağlanmalıdır. Kişiler arasındaki sorunların yargı tarafından zamanında çözülebilmesi için gereken düzenlemeler yapılmalıdır. Yine yaklaşık on yıldan beri konuşulan ama bir türlü gerçekleştirilemeyen yargı reformu gerçekleştirilmelidir.

Suç örgütleriyle mücadelenin hukukun içinde ve kolektif olması gerektiğine yukarıda değinilmiştir. Bu mücadeleye bireylerin de katılması sağlanmalı, vatandaşlık bilinci yerleştirilmelidir. Kamu malına sahip çıkan, demokrasiyi koruma noktasında bir araya gelebilen, sosyal adaleti isteyen ve birbirlerini destekleyen birey ve toplum oluşturmak gerekmektedir[329]. Bu bilincin oluşturulmasına yönelik eğitim müfredatları gözden geçirilmelidir. Bu alanda mücadele edebilecek sivil toplum kuruluşlarının desteklenmesi gerekir. Bu amaçla basın yayın organlarına da büyük görev düşmektedir.

Suç örgütleriyle mücadelede en önemli silah bilgidir. Bu nedenle istihbarata önem verilmelidir.

---

[328] YILMAZ, "...Koordinasyon...", s. 28.
[329] ZİEGLER, s. 27.

KAÖK'a ilişkin önerilerde değinildiği gibi suç örgütleri suçlarında olduğu gibi karapara aklama suçlarının da DGM'de yargılanması düzenlenmelidir. Mevcut sistemdeki kargaşa giderilmelidir.

Bütün işlemlerinin üzerinden yürütüleceği bilgisayar destekli bir vatandaşlık numarası ve kimlik kartı sisteminin bir an önce faaliyete geçirilmesi gerekmektedir. Kişinin kimlik bilgilerinin yanı sıra vergi borcu, trafik cezası, aranıp aranmadığı, çalıştığı iş yeri, üzerinde kayıtlı mal varlığı gibi verilere sadece vatandaşlık numarasından ulaşılabilmelidir.

Tanıkların ve itirafçı sanıkların korunmasına yönelik koruma önlemleri alınmıştır. Bununla birlikte başka delil elde edilmezse tanıklar ifadelerini mahkeme huzurunda vereceklerdir. Mahkemede sanıklar, örgüt elemanları, izleyiciler, hatta basının da bulunabildiği dikkate alınırsa kimliği ortaya çıkan tanığın kendisi korunsa bile yakınlarının korunması imkansız olacaktır. Bu nedenle suç örgütleri aleyhine tanıklık yapacakların ifadeleri gizli bir bölmeden, bir perde arkasından, görüntüleri ve sesleri değiştirilerek alınması hatta 1998 Şubatta İtalya'da getirilen yenilikte olduğu gibi video konferans şeklinde ifade alınması düzenlenmelidir[330].

[330]YÜCEL, s. 1074.

KAYNAKÇA[1]

I. KİTAPLAR

AKAR Yıldırım, Karaparanın Aklanması, SPK Yayınları No 90. Ankara 1997. (AKAR, s.)

ALTUĞ Osman, Kayıt Dışı Ekonomi, İstanbul 1999. (ALTUĞ, s.)

BAKICI Sedat, TCK, CMUK, CİK, Adalet Yayınevi, Mayıs 2000,

BAL Kudret Yalçın, Türkiye'de İnfaz Rejimi, Adalet Bakanlığı Eğitim Daire Başkanlığı, Ankara 1997.

BAŞAK Ramazan, 50 Soruda Karapara ve Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi, Türkiye Bankalar Birliği Yayın No 206, İstanbul 1998.

ÇELİK Kuntay, KOÇAĞRA Işıl, GÜLER Kadir, Karapara Aklama, MASAK Yayın No 1, Ankara 2000.

ÇULCU Murat, Mafia Üzerine Notlar, İstanbul 1998.

DONAY Süheyl, İnsan Hakları Açısından Sanığın Hakları ve Türk Hukuku, İstanbul 1982. (DONAY, İnsan Hakları..., s.)

DUPUİS Marie-Christine, Finance Criminelle, Presses Universitaires de France, Paris 1998.

DÜNDAR Can, KAZDAĞLI Celal, Ergenekon, Ankara 1999.

ERGÜL Ergin, Karapara ve Karapara Aklama Suçu, Ankara 1998.

ERGÜL Ergin, Uyuşturucu Maddeler ve Suçları, Ankara 1997. (ERGÜL Uyuşturucu..., s.)

ERGÜL Ergin, Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu, Yargı Yayınevi, Ankara, Mart 2001.(ERGÜL, Karapara Endüstrisi..., s.)

FEYZİOĞLU Metin, Ceza Muhakemesi Hukukunda Tanıklık, Ankara 1996.

GÜNAY Erhan, Ceza Davalarında Usul Ve Esaslar, Ankara.1998.

[1] Kaynakçada birden fazla eseri bulunan yazarların ve kurumların dipnotlarda gösterilişi parantez içinde belirtilmiştir.

HERAİL Jean-Louis, RAMAEL Patrick, Blanchiment D'argent et Crime Organise, Presses Universitaires de France, Paris 1996.

İÇEL Kayıhan /DONAY Süheyl, Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Ceza Hukuku, İstanbul 1987.

İPEK Halim, Önemli Bir Sorun Karapara ve Akaraparanın Aklanması, Beta Yayınları, İstanbul 2000.

KAÇAR Hamza, Tüm Yönleriyle Karapara Mevzuatı, Yaklaşım Yayınları, Ankara 1999.(KAÇAR, s.)

KIRBAŞ Sadık, Kayıt Dışı Ekonomi, TESAV Yayınları, Ankara 1995. (KIRBAŞ, s.)

KURT Şahin, Uygulamada Terör Suçları Ve İlgili Mevzuat, Ankara 1998.

LECLERC Marcel, La Criminalite Organisee, Paris 1996.

MALKOÇ İsmail, GÜLER Mahmut, Zimmet, İrtikap, Rüşvet ve Başlıca Memur Suçları, Ankara 1993.

ÖNCEL Mualla KUMRULU Ahmet, ÇAĞAN Nami, Vergi Hukuku, Ankara 1998.

ÖZCAN Hüseyin, Ansiklopedik Hukuk Sözlüğü, Ankara 1985.

ÖZTÜRK Bahri, Ceza Hukuku ve Emniyet Tedbirleri Hukuku, 3. Baskı, Ankara 1994. (ÖZTÜRK, s.)

ÖZTÜRK Bahri-ERDEM R. Mustafa-ÖZBEK Veli Özer, Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayınevi, Ankara 2000. (ÖZTÜRK-ERDEM-ÖZBEK, s.)

PARLAR Suat, Kirli İşler İmparatorluğu, İstanbul Ağustos 1998.

PINAR İbrahim, Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun, Ankara 2000.

SAVAŞ Vural-MOLLAMAHMUTOĞLU Sadık, Türk Ceza Kanunu Yorumu, Cilt 1, Ankara 1999.

Terörizm ve Organize Suçlar, Türk Demokrasi Vakfi, Ankara 1999.

YILMAZ Ejder, Hukuk Sözlüğü, 5. Baskı, Ankara 1996.

YILMAZ Zekeriya, Teori ve Uygulamada Müsadere (Zoralım), Ankara 1997.(YILMAZ, Müsadere, s.)

ZİEGLER Jean, Suçun Derebeyleri, Çev. Ali Cevat Akkoyunlu, Doğan Kitap, İstanbul 1999.

II. MAKALELER

ABACI Abdülkadir, "Organize Suçla Mücadelede Kolluk-Savcı İlişkileri", Asayiş Daire Başkanlığı. Ankara 1998. s. 32-37.

AKAR Yıldırım, "Karaparanın Aklamada Kullanılan Yöntemler ve Kurumlar", Uzman Gözüyle Bankacılık, Sayı 20, s. 21-30. (AKAR, "Yöntemler...", s.)

ALBRECHT Hans-Jörg, "La Criminalite Organise Et La Nation D'ordre", Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Socıete 5-6-7- Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997. s. 17-27

ALPDAĞ Özden, "Karapara Cenneti Türkiye", Ekonomi aralık 1996, 31-33.

ALTUĞ Osman , "Karapara Aklanmasının Önlenmesi Üzerine Görüşler", Vergi Sorunları Dergisi Sayı 107 Yıl 16 Ağustos 1997, s. 13-26. (ALTUĞ, "...Aklanmasının Önlenmesi:..", s.)

ALTUĞ Osman, "Karaparanın Aklanması ve Bankacılık Sistemi", Uzman Gözüyle Bankacılık, Sayı 20, s. 8-20. (ALTUĞ, "... Aklama Ve Bankacılık...", s.)

ATEŞOĞULLARI Kamil, "Af", Ankara Barosu Dergisi, Yıl 57, Sayı 2000-2, s. 71-80.

AYDEMİR Şinasi, "Karaparanın Aklanması ve Bankacılık Sistemi", Uzman Gözüyle Bankacılık, Sayı 20, s.17-18.

AYTAÇ Önder, BAL İhsan, "Medyanın Gözüyle Organize Suçlar" Ankara Barosu Dergisi, Sayı 1999/I, Yıl 56 s. 53-74.

BAHTİYAR Mustafa, "Off Shore Bankalar (Yurt Dışında Mukim) ve Vergi Sorunları", Yaklaşım, Yıl 8, Sayı 90, Haziran 2000, s. 193-196.

BERNASCONI Paolo, "Evaluatıon Des Politiques De Preventıon Et De Controle En Matiere De Criminalite", (http://www.ifs.univie.ac.at/-uncjın/nevs24f.htm), s. 1.

BORRİCAND Jacques, "Rapport İntroductif", Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Socıete 5-6-7- Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997. s. 9-13.

BOSSARD Andre, "Crime Organisee, Entreprise Et Corruption", (http://droit.univ-metz.fr/petites affiches/entr2c.htm), s. 1-5.

CARTIER-BRESSON Jean, "Etat. Marches, Reseaux Et Organisatıons Criminelles Entrepreuriales", Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Socıete 5-6-7- Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997.s. 65-93.

CHARBONNAEU Rene, "Entrevue Sur Le Crime Organisee", (http://www.rcmp-grc.gc.ca/org-crime/int-rcharb-f.htm), s. 1-2.

CRETİN Thierry, "Qu'est-Ce Qu'une Mafia?", Revue De Sciens Crime Et De Droit Penal Compare, Sommer Du N 2-1995 s. 281-299.

CUSSON Maurice, "La Nation De Crime Organise", Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Socıete 5-6-7- Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997. s. 29-43

ÇANGA Belgin, "Karaparanın Aklanması İle Mücadele Semineri", Bankacılar Dergisi, Sayı 28 199. s. 138-142.

ÇELEBİCAN Gürkan, "Karaparanın Mali Sistem Aracılığıyla Aklanmasının Önlenmesi", Bankacılar Dergisi, Sayı 12, Temmuz 1993, s. 10-12.

ÇOBAN Orhan, "Organize Olmayan Sosyo-Ekonomik Sistemin Organize Bir Kurumu; Rüşvet", Amme İdaresi Dergisi, Haziran 1999, Sayı 32, s. 3-14.

D'HEROUVİLLE Jean Guillaume, JACOMİN Christophe, "La France En Point Contre Le Balnchiment", Banque Magazine, No. 609, Decembre 1999. s. 34-36.

DEFEO A. Michael, "Pistes De L'argent; Tendances İnternationales Du Balnchiment De L'argent Et Politiques De Preventıon Et De Controle", (http://www.ifs.univie.ac.at/-uncjın/nevs24f.htm), s. 1-3.

DENNEMEYER Christiane, "La Democratie En Danger", http://www.coe.fr/corruption/fprague.htm). s. 1.

DUNCAN Michael, "Le Role De La Technlogie Au Sein Du Crime Organise", (http://www.rcmp-grc.gc.ca/org-crime/whitecollar-f.htm), s. 1.

ERÇEL Gazi, "Karaparanın Mali Sistem Aracılığı İle Aklanması", Röportaj, Finans Dünyası Eylül 1996 s. 30-34.

ERDEM Ruhan, "Organize Suçlulukla Mücadelede Özel Ceza Muhakemesi Tedbirleri", EGM, Asayiş Daire Başkanlığı. Ankara 1998. s. 12-16.

ERGÜL Ergin, "Karaparanın Aklanması İle Mücadelede Merkezi Kuruluşların Önem ve Rolleri", Gümrük Dünyası, Sayı 20, Ocak 1999, s. 5-8. (ERGÜL, "Merkezi Kuruluşlar...", s.)

ERİMEZ M. Rüştü, "Kayıtdışı Ekonomi ve Vergi", Vergi Dünyası, Sayı 188, Nisan 1997, s. 3-5.

ERMAN Barış, "Almanya ve Avusturya'da Organize Suçlulukla Mücadele Kapsamında Kabul Edilen Malvarlığıyla İlgili Cezai Yaptırımlar", Prof. Dr. Sahir Erman'a Armağan, İstanbul 1999. s. 263-286.

FISSE Brent, "Blanchiment De L'argent, Strategie Reglementaire Et Controles İnternes Au Sein Des Societes", (http://www.ifs.univie.ac.at/-uncjin/nevs24f.htm), s. 1.

GASIN Raymond et SABATİER Magali, "Criminalite Organisee, Ordre Sociale Et Cooperationpoliciere Europeene", Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Societe 5-6-7 Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997, s.241-280.

GELERİ Aytekin, "Organize Suçlarla Mücadelede Elektronik Takibin Rolü", Asayiş Daire Başkanlığı. Ankara 1998. s 181-192.

GENÇ Erdal, "Karapara Ve Aklanması", Gümrük Dünyası, Sayı 26, Temmuz 2000, s. 10-16.

GÜMÜŞKAYA Hayrettin, "Karapara Kavramı ve Kayıt Dışı Ekonomi İlişkisi", Vergi Sorunları Dergisi, Sayı 115 Yıl 17, Nisan 1998 s. 63-69. (GÜMÜŞKAYA, "Karapara Kavramı...",)

GÜMÜŞKAYA Hayrettin, "Karapara Aklama Suçunun İncelenmesi ve Denetimi", Vergi Sorunları, Sayı 144 Eylül 2000, s. 169-176. (GÜMÜŞKAYA, "Karapara Aklama...", s.)

GÜMÜŞKAYA Hayrettin, "Uluslar Arası Finans Hareketleri İçinde Karaparanın Konumu", Finans Dünyası Temmuz 1998 s. 83-85. (GÜMÜŞKAYA, "Uluslar Arası Finans...",)

GÜVEL Enver Alper, "Bürokratik Ve Politik Yozlaşmanın Ekonomik Analizi", İktisat İşletme Ve Finans, Mayıs 1998, s. 26-35.

HANDELMAN Stephan, "Rus Mafyası", Çev. Mesut Hakkı Çaşın, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1 s. 2, 1997, s . 310-318.

İnterpol Daire Başkanlığı, "Avrupa Birliğinde Operasyonel Uygulamalar Ve Kullanmılan Teknikler", Asayiş Daire Başkanlığı. Ankara 1998. s.214-259 (İnterpol, "Avrupa Birliğinde Operasyonel...",).

İnterpol Daire Başkanlığı, "Organize Suçlarla Mücadele Amacıyla Avrupa Birliği ve Diğer Avrupa Ülkelerinin Kurmuş Olduğu Kuruluşlar", Asayiş Daire Başkanlığı. Ankara 1998. s.260-271. (İnterpol, "Organize Suçlarla...",)

JOANNİDİS Marie, "Drogue Et Drande Criminalite", (http://www.rfi.fr/Kiosque/Mfi/PolitiqueDiplomatie/050398-0.html), s. 1-3.

KAÇAR Hamza, "ABD'de Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi Faaliyetlerine Genel Bakış", Mükellefin Dergisi Temmuz 1999 Sayı 79 s. 128-131. (KACAR, "ABD...", s.)

KAÇAR Hamza, "Organize Suç Örgütleri Nedir? Çıkar Amaçlı Örgütlü Suçlarla Mücadele Kanunu Tasarısında Neler Öngörülmektedir?", Yaklaşım Dergisi, Yıl 7, Sayı 80, Ağustos 1999, s. 95-102. (KAÇAR, "Organiz Suç...", s.)

KAÇAR Hamza, "Şüpheli İşlemler Bildirimi Yükümlülüğünde Banka Personelinin Cezai ve Hukuki Sorumluluğu", Yaklaşım, Yıl 7, Sayı 84, Aralık 1999, s. 77-88. (KACAR, "Şüpheli...", s.)

"Karaparanın Aklanması", Çeviri, The Economist, 26.07.1997, Uzman Gözüyle Bankacılık Sayı 20 s. 31-32. (Karaparanın Aklanması)

KATOĞLU Tuğrul , "4208 Sayılı Kanun İle Düzenlenen Karapara Aklama Suçunun Yapısına İlişkin Bazı Gözlemler", Vergi Dünyası, Sayı 211, Mart 1999, s. 121-124.

KAVANAGH Susan, "Le Crime Organise Dans Les Ports Maritimes", (http://www.rcmp-grc.gc.ca/org-crime/ill-drugs-2-f.htm), s. 1.

KELLENS Georges, "Les Rapports Entre Criminalite Organisee Et Ordre Culturel", Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Socıete 5-6-7- Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997. s. 103-117.

KILIÇDAROĞLU Kemal, "Suç Ekonomisini Önleme Yargı Cephesi ve Sorunlar", Vergi Dünyası, Sayı 225, Mayıs 2000, s. 18-25. (KILIÇDAROĞLU, Suç Ekonomisi..., s.)

KIRBAŞ Sadık, "Karaparanın Aklanması ve Bankacılık Sistemi", Uzman Gözüyle Bankacılık, Sayı 20, s.13-14. (KIRBAŞ, Karaparanın Aklanması...", s.)

KOCALAR Salih, "Karapara Aklama Suçu", Ankara Barosu Dergisi, 1998/1 Yıl 54. s. 125-133.

KOOP Pierre, "Organisation Du Tarfic De Drogues Et Efficatite De La Repression", Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Socıete 5-6-7- Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997. s. 95-102.

KORKUSUZ Mehmet, "Yolsuzluk, Yolsuzluk ve Bürokratik Sistem İlişkisi", Yaklaşım, Yıl 8, Sayı 89, Mayıs 2000, s. 79-83.

KÖKTAŞ Arif, "Avrupa Polis Ofisi", Polis Dergisi, Yıl 6, Sayı 2000-22, s. 61-67.

LAVERGNE Marc, "L'organisation D'un Grande Banque", Banque Magazine No: 609 Decembre 1999.s. 20-25.

LEMONDE Marcel, "La Protection Des Temoins Devant Les Tribunaux Francais", Revue De Sciens Crime Et De Droit Penal Compare, Sommer Du N 4-1996, s. 815-821.

LEVİ Michael, "Evaluatıon Des Politiques De Reglementation", (http://www.ifs.univie.ac.at/-uncjın/nevs24f.htm), s. 1.

LOMBARDİNİ Carlo, BENELMOUFFOK Asma, "La Suisse N'est Pas Le Dernier Bastion Des Balnchisseurs D'argent", Banque Magazine, No. 609, Decembre 1999.s. 37-39.

MAİLLARD De Jean, "Quel Mode D'emploi", Banque Magazine, No. 609, Decembre 1999. s. 30-34.

MARTİNAUD Pierre, YATES Marguerite, "La Mondialisation Facilite Le Balnchiment", Banque Magazine, No. 609, Decembre 1999. s. 26-28.

MAXİMENKOV Leonid, "Les Sataistiques Du Crime En Rusia", Septembre 1994, (http//www.csis-scrs.gc.ca/fra/comment/com48f.htm), s.1-2.

MAZICI Nursen, "Af Yasalarında 150'likler", Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı 55/1, Ocak-Mart 2000, s. 79-138.

MUTLU Faruk, "Karaparanın Aklanması İle Mücadele Semineri", Bankacılar Dergisi, Sayı 28 1999, s. 126-130

OTTENHOF Reynald, "Le Crime Organise: De La Nation Criminologique A La Nation Juridique", Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Socıete 5-6-7- Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997. s. 45-52.

ÖZDİKER Cengiz, "Televizyonda Mafya(!) Tiplemeleri", Polis Dergisi, Yıl 6, Sayı 22, Ocak-Şubat-Mart 2000, s. 415-420. (ÖZDİKER, "Televizyonda...", s.)

ÖZEK Çetin, "Organize Suç", Prof. Dr. Sahir Erman'a Armağan, İstanbul 1999. s. 195-297.

ÖZTÜRK Bahri, "Organize Suçlulukla Mücadele", EGM, Asayiş Daire Başkanlığı. Ankara 1998. s 38-70. (ÖZTÜRK, "Organize Suçlulukla Mücadele", s.)

ÖZTÜRK Bahri, "Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta Organize Suç Kavramı", EGM Asayiş Daire Başkanlığı, Ankara 1998. s. 2-6 (ÖZTÜRK, "Türk Hukukunda...", s.)

PALAZZO Francesco, "Organize Suçluluğa Karşı İtalyan Mevzuatı", Çev: Ümit Kocasakal, İstanbul Barosu Dergisi, Cilt 70, Sayı 10-11-12, Yıl 1996. s. 818-829. (PALAZZO, "Organize ...", s.)

PALAZZO Francesco, "Les Rapports Entre Criminalite Organisee Et Ordre Politique", Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Socıete 5-6-7- Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997. s. 121-130. (PALAZZO, s.)

PALMİERİ M. Luigi, "Les Moyens De Lutte Contre La Criminalite Organisee", Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Socıete 5-6-7- Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997. s. 231-239.

PAPA Michele, "La Nouvelle Legislation İtalienne En Matiere De Criminalite Organisee", Revue De Sciens Crime Et De Droit Penal Compare, Octobre-Desebre, Du N. 4-1993, s. 725-738.

"Para Yıkanma Makinesi", Çeviri, The Econmomistten 26,07,1997. Uzman Gözüyle Bankacılık Sayı 20 s. 33-36.

PEKİN Hüseyin, "İsviçre Hukukunda Örgütlü Suçlara Karşı Alınan Hukuksal Önlemler", Faruk Erem'e Armağan , Türkiye Barolar Birliği Yayını, Yayın No 8, Ankara 1999, s. 667-669.

PİGNON Catherine, "Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Societe, Les Reponses Nationales", Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Societe 5-6-7 Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997, s. 197-205.

PONTİER Jean-Marie, "Les Rapports Entre Criminalite Organisee Et Ordre Politique", Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Socıete, 5-6-7- Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997.s. 131-156.

PORTEAUS D. Samuel, "Etude D'impact Du Crime Organise", Kanada 1998. (http://www.sge.gc.ca/Fpub/Pol/f1998orgcrim/f1998orgcrim.htm), s.1.

QUELOZ Nicolas, "Les Actions İnternationales De Lutte Contre La Criminalite Organisee: Le Cas L'Europe", Revue De Sciens Crime Et De Droit Penal Compare, Sommer Du N 4- Oct-Dec 1997 s. 765-788.

QUİLLE Michel, "Strategies Developpees France Par La Police Pour Lutter Contre La Criminalite Organisee", Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Socıete 5-6-7- Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997.s. 179-195.

REUTER Peter, "Le Declin De La Mafia Americaine", Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Socıete 5-6-7- Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997.s. 55-63

RİOS A. Jose, "Blanchiment De L'argent Bresil Et Amerique Latin", (http://www.ifs.univie.ac.at/-uncjin/nevs24f.htm), s.1.

SAATÇİ Banu, "Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Uluslar Arası Girişimler", Bankacılar Dergisi, Sayı 19, 1996, s. 41-47. (SAATÇİ, "Uluslararası Girişimler...", s.)

SAĞLAR Fikri, "Karaparanın Aklanması ve Bankacılık Sistemi", Seminer, Uzman Gözüyle Bankacılık, Sayı 20, s.19-20.

"Siber Ödemeler, İnternet ve Elektronik Para Aklama", Uzman Gözüyle Bankacılık Sayı 20 s. 37-46. (Siber Ödemeler, s.)

SOLLİER Joel, "Les Enstrumennts Juridiques İnternatianaux Pour Combattre La Corruption Et Le Crime Organise, Conference Conjointe", OCDE/OSCE, 15-16. Juillet 1998, Paris, (http://www.oecd.org//daf/nocorruption/pdf/sollier.pdf), s. 1-5.

SORABJE J. Soli, "Yolsuzluk", Çev. Murat An, Ankara Barosu Dergisi, Yıl 54, Sayı 2, 1997, s. 104-108.

SÖZÜER Adem, "Organize Suçluluk Kavramı ve Batı Ülkelerinde Bu Suçlulukla Mücadele İle İlgili Gelişmeler", Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt 9, Sayı 1-2, İstanbul 1995, s. 255-271.

ŞEN Ersan, "Türk Hukukunda Telefonların Gizlice Dinlenmesi Sebebiyle Gündeme Gelen Hukuka Aykırılık Sorunu ve Kişi Haklarına Keyfi Müdahaleler", Prof. Dr. Sahir Erman'a Armağan, İstanbul 1999. S. 723-736.

ŞENGÜL Selami, "Aklama Kadar Kirlenma De Önemli", Ekonom aralık 1996. 34-37.

TEZCAN Durmuş, "Uluslar Arası Suçlulukla Mücadele İnterpol ve Faaliyetleri" Nurullah Kunter'e Armağan, İstanbul 1998. s. 355-365.

TOKMAKKAYA Murat, "Karapara Ve Karapara Aklama Suçu Ve Bu Konuda Yapılacak İncelemelere İlişkin Dikkat Çeken Hususlar", Vergi Dünyası, Kasım 1999, Sayı 219 s. 34-46.

TUNCER Selahattin, "Karaparanın Aklanmasına İlişkin Yasa", Mükellefin Dergisi, Sayı 49, Ocak 1997, s. 87-92.

UÇUM Mehmet, "Türkiye'de Çete Olgusu ve Bir Hukuksal Analiz", İstanbul Barosu Dergisi, Cilt 73, Sayı 7-8-9, 1999, s. 675-681.

UYANIK Cahit, "32 Kısım Tekmili Birden Karaparanın Macerası", Ekonom Aralık 1996. s. 17-30.

UYANIK Cahit, "Karaparanın Aklanması Ve Bankacılık Sistemi", Uzman Gözüyle Bankacılık, Sayı 20, s.12-13.

ÜNVER Yener, "Federal Almanya'da Terör Ve Organize Suçluluk İle İlgili Düzenlemeler", Nurullah Kunter'e Armağan, İstanbul 1988. s. 385-464.

ÜSTÜN Oktay, "Karaparanın Aklanması İle Mücadele Semineri", Bankacılar Dergisi, Sayı 28 1999, s 121-126.

WOLTRİNG s. Herman, "Preventıon Et Control Du Blanchiment De L'argent Et Utulisatıon Du Produit Du Crime", s. 2. (http://www.ifs.univie.ac.at/-uncjin/nevs24f.htm), s. 1-3.

YAHŞİ Fahrettin, "Karaparanın Aklanmmasının Önlenmesine İlişkin Yasal Düzenlemeler Çerçevesinde Bankaların Yükümlülükleri", Active, Haziran Temmuz 1998 s. 38-44.

YALÇIN Ömer Lütfi, "Karapara Aklamaya Karşı Alınan Tedbirler: Şüpheli İşlem Bildirimleri", Uzman Gözüyle Bankacılık, Sayı 25. s. 26- 34.

YENİSEY Feridun, "Mukayeseli Hukukta Çıkar Amaçlı Örgütlerle Mücadele Ve Türkiye", EGM, Asayiş Daire Başkanlığı. Ankara 1998. s.71-108 (YENİSEY, "Mukayeseli Hukukta...", s.)

YETİM Sedat, Türkiye'de ve Dünyada Karaparanın ve Aklamanın Boyutları ve Tahmini, Dünya, 25.07.2000.

YILMAZ Halil, "Organize Suç ve Ceza Adalet Sistemi", EGM, Asayiş Daire Başkanlığı. Ankara 1998. s. 160-180. (YILMAZ, "Organize Suç...", s.).

YILMAZ Halil, "Organize Suçla Mücadele Eden Birimler Arasında Koordinasyonun Önemi", EGM, Asayiş Daire Başkanlığı. Ankara 1998. s. 27-31. (YILMAZ, "...Koordinasyon...", s.)

YUMUŞAK İbrahim, "Karaparanın Aklanması İle Mücadelenin Nedenleri ve Bu Konudaki Uluslar Arası Çabalar", Vergi Dünyası, Sayı 229, Eylül 2000, s. 44-47.

YÜCEL Mustafa, "Organize Suç", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 1998/3 Yıl 11, s. 1066-1076.

YÜCEL Mustafa, "Suçlulukla Mücadelede Halkın İşbirliği, Hukuk Dergisi, Sayı 87, 15 Ağustos 1995, s. 17-27. (YÜCEL, "suçlulukla...", s.)

ZHANG Xiaoqei, Analyse De La Criminalite Organisee En Chine, Criminalite Organisee Et Ordre Dans La Societe 5-6-7- Juin 1996, Presses Universitaires D'aix Marseille, 1997.s. 167-175.

III. TEZLER, SEMİNERLER, RAPORLAR, GAZETE YAZI VE HABERLLERİ

AĞAR Mehmet, Hukuk Devletinde Terör ve Örgütlü Suçla Mücadele, Sempozyum, Umut Vakfi, İstanbul. 1996,

AKSU Ayfer, "Karaparanın Aklanması İle Mücadele Semineri", Bankacılar Dergisi, Sayı 28 1999, s. 130-137

ALTAN Çetin, "Türkiye'deki Uyuşturucunun Rakamlarla Boyutu", 20.10. 1999 Tarihli Sabah Gazetesi.

ATİKKAN Zeynep, "Dondurma Paketi", 25 Temmuz 1999 Tarihli Hürriyet Gazetesi.

ATV 13.12.1999 ve 15.01.2000 Tarihli Ana Haber Bültenleri.

AYSU Okan Murat, Avrupa İç Güvenliğini Tehdit Eden Uluslar Arası Organize Suç Örgütleri ve Bunlarla Mücadele Amacıyla Oluşturulan Uluslar Arası Kuruluşlar, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1997.

BAKACAK Mustafa-ÖKTENER Aslı, "Mafya Bacaktan Vazgeçmiyor", 12.04.2000 Tarihli Milliyet Gazetesi.

Başbakanlık Teftiş Kurulu Raporu. (PARLAR, s. 206 dan.)

CİVAOĞLU Güneri, "Legoları Birleştirmek", 25.12.1996 Tarihli Milliyet Gazetesi.

DONAY Süheyl, "Karapara Yasası Hakkındaki Düşünceler", 16-17-18.01.1997 Tarihli Radikal Gazetesi.

DÖNMEZER Sulhi, Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu, Seminer, Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı, Ankara 1999. (DÖNMEZER, Seminer Ankara, s.)

DÖNMEZER Sulhi, Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Semineri, EGM, İstanbul, 06.08.1999. (DÖNMEZER, s.)

mniyet Genel Müdürlüğü, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 98, EGM Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Ankara 1999. (EGM 1998)

Emniyet Genel Müdürlüğü, Uyuşturucu Madde Olayları Genel Değerlendirmesi, EGM Kaçakçılık Ve Organize Suçla Mücadele Daire Başkanlığı Ankara 1998. (EGM).

PFEİFFER Chritian, Örgütlü Suçlulukla Mücadelede Sanık Hakları ve Devletin Yetkileri, Sempozyum, Umut Vakfi, İstanbul 1996, s. 357-377.

SAATÇİ Banu, "Karaparanın Aklanması İle Mücadele Semineri", Bankacılar Dergisi, Sayı 28 1999. s. 142-147. (SAATÇİ, "Mücadele...", s.)

SAVAŞ Vural, Hukuk Devletinde Terör ve Örgütlü Suçla Mücadele, Sempozyum, Umut Vakfi, İstanbul. 1996.

SEVİĞ Veysi, "Karapara Dalgası" 16.6.1997 Tarihli Zaman Gazetesi, s. 3.

ŞENYÜZ Hanife, 135 Trilyon Aklandı, 26.10.2000 Tarihli Radikal Gazetesi, s. 8.

ŞİRAMUN, Serpil, Karaparanın Sermaye Piyasasında Aklanmasının Önlenmesi İçin Alınabilecek Tedbirler, Sermaye Piyasası Kurulu, Araştırma Raporu, Aralık 1992.

TALU Umur, "Mafya Ekonomisi", 10.12.1996 Tarihli Milliyet Gazetesi.

TBMM 4422 Sayılı Yasaya İlişkin İçişleri Komisyonu Raporu. (http://www.tbmm.gov.tr)

TBMM, 07.08.1997 Tarihli Genel Kurul Tutanağı, s. 22.

TBMM, 4422 Sayılı Yasaya İlişkin Adalet Komisyonu Raporu, (http://www.tbmm.gov.tr)

TBMM, Susurluk Araştırma Komisyonu Raporu, (http:www.tbmm.gov.tr)

TOPAÇ Ömür, Organize Suç Örgütleriyle Hukuksal Mücadele Yöntemleri, Yeni Yüzyıl, 18.02.1997 s. 14.

Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Bülteni, http://www.tcmb.gov.tr/

YENİSEY Feridun, "Örgütlü Suçla ve Terörle Mücadele", Sempozyum, Umut Vakfi, İstanbul 1996. s. 399-408. (YENİSEY, s.).

YENİSEY Feridun, Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu, Seminer, Ankara 1999. (YENİSEY, Seminer, Ankara, s.)

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

IV. KANUNLAR, YÖNETMELİKLER VE TEBLİĞLER

4422 Sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu, 01.08.1999 Tarih ve 23773 s. R.G.

4208 Sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine, 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakebesi Hakkında Kanunda, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununda Ve 178 Sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 19.11.1996 Tarih Ve 22822 Sayılı R.G.

4208 Sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, 02.07.1997 Tarih ve 23037 Sayılı R.G.

Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulunun Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik, 02.07.1997 Tarih ve 23037 Sayılı R.G.

Mali Suçları Araştırma Kurulu Mali Suçları Araştırma Uzmanları Görev ve Çalışma Yönetmeliği, 15.09.1997 Tarih ve 23111 Sayılı R.G.

Kontrollü Teslimat Uygulaması Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik 15.09.1997 Tarih ve 23111 Sayılı R.G.

Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği Sıra No: 1, 31.12.1997 Tarih ve 23217 Sayılı R.G.

Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği Sıra No: 2, 31.12.1997 Tarih ve 23217 Sayılı R.G.

4222 Sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, 26.01.2001 Tarih ve 24299 Sayılı R.G.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ